NOTITIA
CONCILIORUM
SANCTÆ ECCLESIÆ,
IN QVA ELVCIDANTVR

exactissimè tum sacri Canones, tum veteres, nouíque Ecclesiæ Ritus, tum præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

Authore IOANNE CABASSVTIO,
Aquisextiensi Presbytero Congregationis Oratorij Domini IESV.

Editio altera, ab Authore diligenter recognita, & aucta.

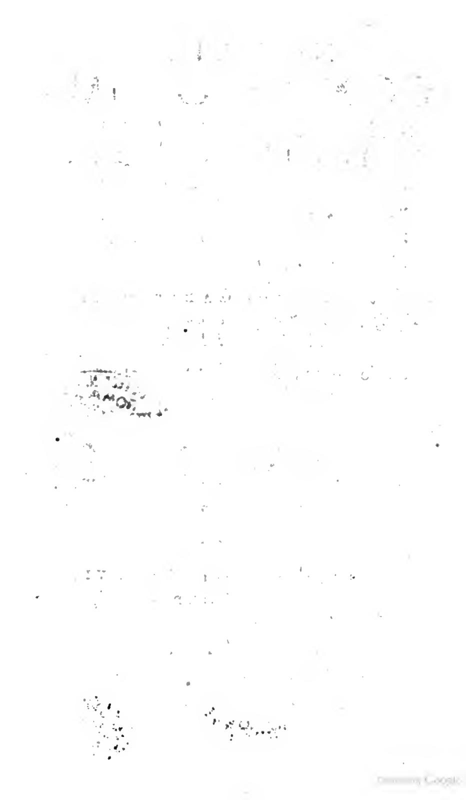

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ARNAVD,
& PETRI BORDE.

M. DC. LXX.
Cum Approbat. & Privilegio Regis.

EMINENTISSIMO DOMINO
D. HIERONYMO
DE GRIMALDI,
S.R.E. CARDINALI,
ARCHIEPISCOPO
AQUISEXTIENSI.

MULTIPLICI nexu (PRINCEPS EMINENTISSIME) *Tibi debentur ingenii mei qualescumque fructus, jure potestatis ac dominii in me tui ex geminata causa, tum natalium, tum Sacerdotii mei, ex quo huic almæ Civitati, quæ mihi*

ã 2

patria est; tum venerabili Ecclesiæ, cui deservio, te Archiepiscopum divina providentia præfecit. His alterum jus accedit singularis benevolentiæ in me tuæ, quâ me nonnunquam in tuam ascivisti familiam, meque sæpenumero sapientissimis dignatus es colloquiis tuis, atque meam haud semel operam desiderasti, ne inerti otio ac segnitie torperem. Hæc sanè sunt officii, obsequiique mei vivida prorsus & efficacia incitamenta: sed me non minùs urget illa quæ me percellit, totumque in tui cultum & admirationem rapit, virtutum tuarum dignitas & splendor eximius. Celebrent alii ab antiquo deductam Prosapiæ tuæ Nobilitatem: suspiciant alii dignitatum tuarum infulas & purpuram: me verò plus afficiunt insignium

virtutum

virtutum merita, quæ citra omnem ambitum viam tibi ad hos honorum gradus muniverunt. Viget apud Perusinos, omnémque Pontificiæ ditioni subjectam Etruriam, prætereaque apud Vrbinates, & mundi caput Civitatem Romam, quibus locis nunc Prolegati, nunc Gubernatoris potestate functus es, suavis memoria gestionis, administrationisque tuæ, quam justitia, benignitas, liberalitas, integritas, & providentia tua mirificè illustrarunt. Quid verò de duabus Nunciaturis dicam, quas primùm apud Imperatorem, deinde apud Galliarum Regem Apostolicus Apocrisiarius obvisti, quibus effectum est, ut singularis prudentiæ, fidei & industriæ in agendo tuæ, tum Germania, tum Galliæ extiterint ve-

lut illustrissima theatra? Quid insuper commemorem tuam illam nunquam satis collaudatam in isto Archiepiscopatu solicitudinem? quàm est speciosa sub tuo sacro ministerio istius Diœcesis facies? quàm sanctis legibus solutam olim Clericorum vitam astrinxisti? quanta solicitudine Seminarium ad informandos sanctis moribus & Ecclesiasticis disciplinis provinciæ tuæ Clericos in hac primaria Civitate à fundamentis erexisti, & conveniente proventu ditasti? quàm felici curâ hæreticis tota Diœcesi publicos & sacrilegos conventus, quos hactenus impunè habuerant, interdixisti, atque adeo effecisti, ut inde prorsus ministri eorum eliminarentur, tria illorum profana templa solo æquarentur,

*eorumque locis & areis sacra Dominica Crucis erigerentur trophæa? Quàm lætus piis omnibus illuxit ille dies, quo insolentissima olim hæresi os blasphemum obturatum vidimus & occlusum, substructiones dirutas, ademptos Magistratus, retusam potestatem ac repressam, atque in confusionem versam pristinam ejus & intolerabilem arrogantiam? Cæterùm ut reliqua prosequar, quantâ mentis prudentiâ (*EMINENTISSIME ANTISTES*) providisti Ecclesiæ dignitati, & labefactatam erexisti? quàm strenuè Parœcias, quæ se authoritati Præcessorum tuorum subtraxerant, Juri Metropolitano vindicasti? quàm salubriter incubuisti Monasteriorum solutorum reformationi? quantâ magnifi-*

centiâ sunt à te Archiepiscopales ædes instauratæ, atque amplificatæ? quàm insigni integritate cum mira benignitate coniuncta jus dicis, adeò ut ab illis ipsis sincerè diligaris, qui te Judice causâ cadunt? Quàm mirificâ charitate tuas in egenos opes distribuis? quantâ suavitate mæstos consolaris & sublevas? Quid solicitam illam industriam commemorem, quâ tuos dirigis familiares? adeo ut Domus tua perinde ac benè ordinatum Monasterium, ad morum sanctitatem, ad pietatem, ad modestiam, ad religiosas exercitationes optimè sit composita: quo factum est, ut alii præclarißimi Præsules eas ipsas leges, quas tuis sanxisti domesticis, expetiverint, ut ad tuæ ordinatißimæ familiæ exemplar

suos

suos quoque domesticos informarent. Quàm multa possem his adjungere virtutum tuarum & perfectissimi regiminis ornamenta, nisi tua mihi silentium modestia indiceret? Stupidus planè forem, si tantas animi dotes & morum specimina non perspicerem; ingratus, si eadem perspecta, omni observantiâ non colorem, non exoscularer, non prædicarem. His de causis Eminentiæ tuæ lubentissimo studio devinctus, me totum, meáque opera & studia omnia tuo dudum obsequio mancipavi & addixi. Suscipe itaque benevolo animo Librum istum Synodicarum Observationum, quem olim Romæ ad tuum ascitus contubernium, dum inter domesticos ac familiares tuos, piarum exercitatio-

num Præfecti officio fungerer, inchoavi & delineavi; postea quam verò remeavimus in Galliam, uberiori etiam auctu locupletavi. Jamque impensè rogo, ut æquo, placidoque animo munusculum excipias Tibi hoc fine destinatum, ut sit tributum clientelæ perennis, & observantiæ meæ erga Te, cui in perpetuum mancipo & addico me,

EMINENT. CARDINALIS,

Dedicatissimum & devotissimum Famulum,

JOAN. CABASSVTIVM Sacerdotem Oratorii Domini JESV.

LECTORI.

PAUCIS præmonendum te BENEVOLUM LECTOREM duxi, quæ fuerit hujusce Operis origo & ratio. Cùm me comitem secum proficisci jussisset Romam Patronus ac Dominus meus meritis æquè ac dignitate Eminentissimus HIERONYMUS GRIMALDUS, Aquarumsextiarum Archiepiscopus, Princeps generis splendore, ingenii dotibus, morum sanctitate, rerumque publicè gestarum in Italia, Gallia & Germania meritis eximius; méque in suas ædes, & quotidianum convictum asciviffet, id quod mihi suppetebat Romana in urbe otium mensium circiter duodeviginti, diversis studiis impendi, sed his præsertim quæ ad Ecclesiasticam disciplinam, tum veterem, tum recentiorem pertinebant. His incumbens studiis nonnulla conscripsi ad meum unius usum circa plerosque sacrorum Conciliorum Canones,

nones. Quam lucubrationem subodoratus unus aliquis ex ejusdem Cardinalis familia Presbyter Theologus, meum ipsum autographum à me precariò exegit, sibique transcripsit, & postremò regressus Aquas Sextias, amicis suis ultrò impertivit, & hi similiter aliis communicarunt; adeò ut me inscio innumera fuerint à multis apographa descripta, quæ per manus multorum diversis locis excurrebant, me admodum ægrè ferente, & passim (uti res erat) commonente, nihil esse præter rudem delineationem & opus prorsus imperfectum, confusum, indigestum. Quis verò nesciat majorem exigi solicitudinem in iis quæ luci publicæ destinantur, quàm in iis quæ privatim cum illis communicamus, qui nobis arctiori necessitudine conjuncti sunt? Sic etiam usu venire solet hominibus, ut in privato conclavi eo se habitu familiaribus conspiciendos exhibere non refugiant, quo tamen in publicum prodire omnino detrectarent. Familiaribus & intimis sodalibus vel nugas nostras & quisquilias commonstrare delectat; sed in lucem publicam nihil quidquam nisi exultum & elaboratum vix sapiens protulerit. Quia tamen nihilo seciùs pauci qualiscunque istius Operis editionem fieri urgebant, méque etiam invito se in publicum edituros, nisi ego

curam istam susciperem, comminabantur; illorum ut obsisterem conatui, conceptam ab illis indebitam præreptæ hujus & immaturæ lucubrationis existimationem ex eorum primùm animis delere studui, & pollicitus sum me id genus Operis accuratiùs elucubraturum, & pleraque emendaturum ex illa pristina compositione, quæ jam mihi impensè displicebant. Hac ratione adductus manum Operi ultimam admovi, melioremque in formam redactum viris aliquot eruditissimis explorandum & examinandum tradidi, qui etiam me renitentem ad publicandum impulerunt, adhibitis quoque Superiorum jussionibus, quibus obsistere non licuisset. Jam igitur pristina hujusce laboris rudimenta & exemplaria ut fœtum aliquem informem & abortivum abdico; solúmque assero & agnosco istud Opus quale nunc prodit. Cui hoc idem contigit, quod naturæ operibus, quæ à rudibus exordiis per diuturna incrementa in formam perfectiorem assurgunt, testante Gregorio Nysseno, quo eruditiorem Philosophum inter sanctos Patres neminem habet Ecclesia: ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἐπὶ τὸ τέλειον ἡ φύσις ποιεῖται τὴν ἄνοδον, à minoribus ad id quod perfectum est natura progreditur. Cæterùm in ista Conciliorum discussione, tria potissimùm præstare stu-

dui. Primùm quidem historiæ Ecclesiasticæ mediocrem notitiam; deinde sacrorum Canonum illorum cognitionem, quibus Ecclesiæ ordo & disciplina stabilitur, quos aliis etiam parallelis, & conformibus, tum sacris, tum prophanis Imperatorum Romanorum, nonnunquam etiam Franciæ Regum sanctionibus locupletavi; productâ etiam praxi Gallicani fori, ut legenti simul occurrerent quæcumque Jus Canonicum, ac insuper civiles, seu Romanorum, seu Francorum leges circa unam, eandemque materiam diversis temporibus constituissent. Postremò suppeditare in animo habui exactiorem priscorum Ecclesiæ rituum cognitionem ex veterum testimoniis haustam. Quam (ut esset uberior) non modò Synodorum canonibus interserui, sed etiam seorsim plerumque distinctis dissertationibus & corollariis fusiùs explicavi, hoc intendens, ut vel ex hoc uno Libro plena & cumulata rerum Ecclesiæ peritia possit hauriri. Te verò Lectorem rogatum velim, ut istam qualemcunque operam boni consulas; & quodcumque erratum vel offenderis, vel suspicatus fueris, pro tua humanitate & christiana charitate ignoscas. Licèt enim quanta valui solicitudine, ad rerum, quas hîc trado, notitiam exactiorem collimaverim, eoque stu-

diosè aciem oculorum intenderim; attamen fieri potuisse, ut pluries à proposito scopo aberraverim, non diffiteor. Mortalibus enim etiam diligentiam exactiorem adhibentibus, & affectum sincerum præstantibus subrepit plerumque inscitia, & caligo solet offundi. Ignorationis enim error humanus est, ut ait in libro de Synodis Hilarius; ideóque veniâ dignus, & ignoscendus. Neque minùs verè, quàm modestè Justin. August. in præfatione Pandectarum Juris ita profitetur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, divinitatis magis quàm mortalitatis est.* De cætero hæc omnia judicio Catholicæ Ecclesiæ, quam cum Apostolo agnosco & constanter profiteor columnam esse & firmamentum veritatis, quamlubentissimè subjicio.

Et quia me procul absente typis editum est istud Opus, ad fidem exemplaris aliena, quâ uti necesse habui, manu descripti; jure à te peto & rogo, ut judicio tuo suppleas, nec mihi ascribas typis imputanda errata, quæ corrigere per absentiam non valui.

Appro

Approbationes Doctorum.

FIdem facio, me non solùm accuratè perlegisse, sed etiam devorasse Librum intitulatum, *Notitia Conciliorum Sanctæ Ecclesiæ, in qua elucidantur exactissimè tùm sacri Canones, tum veteres, novique Ecclesiæ Ritus, tum præcipuæ partes Ecclesiasticæ historiæ; authore* JOANNE CABASSUTIO *Aquisextiensi Presbytero Congregationis Oratorii Domini* JESU. Et factus est ille Liber quasi mel dulce in ore meo, nec amaricatus est venter meus, quia nihil in eo gustavi Fidei contrarium, aut bonis moribus dissonum; sed verum & suavissimum sacrorum Conciliorum succum: quare cùm non tam meam approbationem, quàm publicam omnium Theologorum acclamationem mereatur, illum non sine magna Ecclesiæ utilitate in lucem prodire, & meritò typis mandari judicavi. Hac die 2. Junii 1667.

Fr. PAULUS LANDRY,
Ordinis Prædicatorum.

POterit Lector non modò inoffensò pede decurrere *Notitiam Conciliorum Sanctæ Ecclesiæ, &c. Authore* JOANNE CABASSUTIO *Presbytero Congregationis Oratorii Domini* JESU; sed & plurima diligenter conquisita & scitu dignissima, ac brevi narratione maximè commendabilia animadvertere, ex quibus antiquorum Rituum & Ecclesiasticæ Historiæ vestigia plurima ipsi illucescent. Datum Lugduni die 28. Novembris 1667.

MORANGE, Domus ac
Societatis Sorbonicæ Doctor.

Permiſſio Domini Vicarii Generalis.

VIsâ Doctorum approbatione, hanc *Notitiam Conciliorum Sanctæ Eccleſiæ, &c. Authore* JOANNE CABASSUTIO *Presbytero Oratorii* Jesu, digniſſimam cenſemus, quæ in lucem prodeat, & Typis mandetur. Lugduni die prima Decembris 1667.

DENEUFVLLE.
Vicarius Generalis.

Permiſſio R. P. Generalis.

JOANNES-FRANCISCUS SENAULT Presbyter Præpoſitus Generalis Congregationis Oratorii Jeſu Chriſti Domini noſtri, juxta Regium Diploma datum nono Septembris, anno 1663. quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne Libros ejuſdem Congregationis imprimant, aut venales exponant citra noſtram licentiam; permittimus Philippo Borde, & Laurentio Arnaud, Lugdunenſibus Bibliopolis, ut Librum, qui inſcribitur, *Notitia Conciliorum Sanctæ Eccleſiæ, &c. Authore* JOANNE CABASSUTIO *Congregationis Oratorii Domini noſtri Jeſu Chriſti Presbytero*, imprimere ac liberè divendere poſſint. Datum Pariſiis quinto kalendas Aprilis, anno Domini 1668.

Joannes-Franciscus Senault.

SVMMA PRIVILEGII Regis Christianissimi.

LUDOVICUS XIV. Dei gratiâ Galliarum & Navarræ Rex Christianissimus, singulari Privilegio sanxit, ne quis per universos Regnorum suorum fines, intra decem annos à die novæ impressionis finitæ computandos imprimat, seu Typis excudendum curet, & venalem habeat Librum qui inscribitur, *Notitia Conciliorum Sanctæ Ecclesiæ, Authore* JOANNE CABASSUTIO, *Presbytero Congregationis Oratorii Domini* JESU, *jam antehac editum, nunc autem denuò ab eodem Authore auctum & emendatum*, præter LAURENTIUM ARNAUD, & PETRUM BORDE, Bibliopolas Lugdunenses, aut illos quibus ipsimet concesserint. Prohibuit insuper eadem authoritate Regiâ omnibus suis subditis, eundem Librum extra regni sui limites imprimendum curare, vel quempiam, ubicumque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dictorum Laurentii Arnaud, & Petri Borde. Idque omne sub confiscatione Librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, uti latiùs patet in Literis datis Parisiis die 20. Maii 1670.

Ex mandato Regis,

Signatum MABOUL.

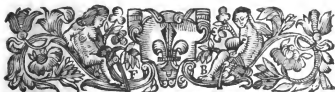
Peracta hæc nova impressio fuit die 4. Junii 1670.

INDEX CAPITUM hujus Operis.

XXIX.

NOTI

NOTITIA CONCILIORUM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissimè tum Sacri Canones, tum veteres, novique Ecclesiæ ritus, tum præcipuæ partes Ecclesiasticæ historiæ.

Caput Primum.

Apostolorum Concilia.

RIA legimus in Actis Apostolorum coacta ab ipsis, atque habita Concilia. Primum quidem, quo in locum perfidi Judæ, Mathias à cœtu Discipulorum sublectus est, qui convenere numero circiter centum viginti, ut refertur *Act. cap.* 1. Petrus, ut sacri Collegii præ-

ses, & cœtum convocavit, & universo cœtui faciendam electionem proposuit. Subjungitque sacer Historicus: *Et statuerunt* (scilicet Discipuli congregati) *duos, Ioseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus; & Mathiam.* Nimis demissè, & abjectè, meo quidem judicio, de hac Mathiæ promotione sentit Venerabilis Beda. Scribens namque in primum istud caput, existimat debuisse Discipulos per electionem procedere, quæ tutior, atque rationi, usibusque, & Canonibus insequentis Ecclesiæ conformis via est; atque in eo culpæ obnoxios fuisse, quatenus omissa electione, rem tantam sortibus commiserint: sed tamen aliquam excusationem istam mereri culpam, quia discipulis nondum fuerat Spiritus Sanctus illapsus.

At ex adverso contendunt cæteri Ecclesiæ Doctores, Origenes, Chrysostomus, Augustinus, aliique, & cum his longè maxima Theologorum insequentium pars, processum à Discipulis fuisse per electionem, ac suffragia; & hac ratione constitisse duos præ reliquis Apostolico fastigio digniores esse. Cùm autem ambiguum esset uter amborum dignior, ad orationem recurrisse, & ad sortes per Spiritum Sanctum dirigendas. De quibus nunc agendum nobis conformiter ad Ecclesiæ Doctorum mentem.

Præstiterit in primis ipsius Joannis Chrysostomi os aureum loquens audire, dum hoc primum caput explicat. Hic ergo ter asseverat, electionem à multitudine factam ac initam.
Refert

Refert verò non ipsa Petri, qualia habentur in sacro textu, verba, sed ipsorum mentem ac sensum, adhibito eligendi verbo. Hæc igitur Chrysostomi verba sunt: *Quam ob rem exordiens Petrus dicebat: Viri Fratres, oportet* ELIGERE *ex nobis.* MULTITUDINI *permittit judicium, simul eos, qui* ELIGEBANTUR *reddens reverendos, & seipsum liberans ab invidia, simultateque, quæ poterat à cæteris oboriri: nam hæc semper ingentia gignit mala. Quod igitur sic oportuit fieri, docuit adducto Prophetæ testimonio. Ex quibus autem oporteat fieri* ELECTIONEM, *ipse interpretatur dicens: Ex congregatis nobis per omne tempus.*

Libet jam Origenis, qui Chrysostomum ætate longè præcessit, subjungere testimonium, quod his verbis legitur homil. 23. in Josuë: *Invenio (inquit) quod aliquando, cùm deesset numero Apostolorum unus Apostolus, & esset necessarium in loco Iudæ alium subrogari, convenientes Apostoli, qui utique multò sapientiores erant, quàm ii, qui nunc Episcopos, vel Presbyteros, vel Diaconos ordinant,* ELEGERUNT *duos; & statuerunt in medio; nec tamen de his sibimetipsis judicium permiserunt, ut illum facerent quem ipsi volebant; sed orantes, inquit, miserunt sortem ex illis duobus, quos statuerunt in conspectu Dei, id est Ioseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, & Mathiam. Et cecidit, inquit, sors super Mathiam, & annumeratus est cum undecim Discipulis: præcedente namque oratione, non jam casu, sed providentiâ sors divinum*

judicium deferebat. Ita Origenes.

Testis in medium tertius adducatur Sanctus Augustinus, ita *in psal.* 30. *concion.* 2. loquens: *Sors non aliquid mali est, sed res est in dubitatione humana divinam indicans voluntatem. Nam & sortes miserunt Apostoli, quando Iudas tradito Domino periit, & sicut de illo scriptum est, abiit in locum suum, cœpit quæri quis in locum ejus ordinaretur:* ELECTI SUNT DUO JUDICIO HUMANO, *& electus de duobus unus judicio divino.* Sic Augustinus.

Posteriora deinceps sæcula confertissimam testium nubem suppeditant, quam adducere supervacaneum sit: non tamen pigebit, aliis quamplurimis prætermissis, proferre Nicolaum Lyranum, cujus hæc sunt verba: *Et statuerunt duos. Non distinxerunt ab aliis per sortem, sed per* ELECTIONEM, *tanquam magis notabiles in scientia, & factorum Christi experientia.* Et paulò post: *Et orantes dixerunt: Tu Domine. Licèt enim* ISTOS ELEGISSENT *ut notabiliores aliis, sicut dictum est; tamen ignorabant quis eorum esset dignior ad Apostolatum. Propter quod imploraverunt super hoc divinum judicium per temperationem sortium, secundùm quod dicitur Proverbior,* 16. *Sortes in sinum mittuntur, & à Domino temperantur.* Ita loquitur Lyranus.

Novissimis duobus sæculis hæc istius loci intelligentia de electione magis invaluit ex Græcarum literarum peritia, quâ carebant anteriores Theologi, tametsi constantes hujus electionis assertores. Itaque ubi translatio vulgata

gata dicit, *Et annumeratus est cum undecim Apostolis*; ipse Sancti Lucæ, quem certum est Græcè scripsisse, textus sic effert: καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων. Quæ verba Joannes Gagnæus Theologus Parisiensis probatissimus, juxta Græci verbi indubitatam proprietatem sic exponit: *Suffragiis, & calculis omnium cooptatus est cum undecim Apostolis.* Franciscus quoque Vatablus, Regius Parisiis Professor sacrarum Literarum, ita vertit: *Suffragiis additus est ad numerum undecim.* Xantes Pagninus, & Arias Montanus sic transferunt: *Simul suffragiis electus est cum undecim.* Cornelius quoque à Lapide hoc verbum, *annumeratus est*, sic exponendum asserit juxta Græcum Sancti Lucæ archetypum: *Communibus calculis cooptatus est.* His disertè suffragantur Alfonsus, Salmeron, Lorinus. Alios innumeros sileo Scriptores in re adeò protrita, & indubitata.

Illa tamen facta per discipulos electio nihil obest, quominus Mathias profiteri possit cum Paulo ad Galatas scribente, esse se Apostolum, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum; cùm perspicuum planè sit, non antè cœpisse, vel extitisse ipsius Apostolatum, nisi ex quo divinitus directa sors in eum cecidit. Quis verò neget has ipsas circa duos discipulos sortes fuisse ab hominibus datas? cùm id liquidò testetur Lucas: *Et dederunt* (non alii sanè quàm discipuli, qui ipsi homines erant) *sortes eis.* Et tamen sortes hæ ab hominibus collatæ propiùs attin-

gunt divinam illam, & supernaturalem Apostolicæ dignitatis collationem, quàm ista interior facta ab eisdem hominibus per suffragia electio. Si ergo sortes ab hominibus collatæ nihil obsistunt divinæ huic vocationi, sed potiùs inserviunt, multò minùs obsistent remotiora illa, & anterius collata communia suffragia, per quæ duo Discipuli reliquis sociis prælati sunt, necdum tamen constituti Apostoli.

Iste nimirum est constans ordo ac dispositio divinæ providentiæ, ut causas creatas, naturales, & humanas inflectat, dirigat, ordinetque ad sibi propositos, quantumvis supernaturales, fines. Exercitium prorsus humanum piscandi contribuit vocationi Petri, & Andreæ, & Jacobi, & Joannis, quatenus hac occasione illos offendit Christus Dominus, dum ambularet secus mare Galilææ, eosque à piscium captura traducens ad piscationem hominum, constituit sibi socios, & Apostolos. Egressio Samaritanæ mulieris ad hauriendam aquam, in ordine divinæ providentiæ causa fuit per accidens, & externa ad supernaturalem ejus & divinam conversionem. Quin etiam peccata ipsa seriem ipsam ingrediuntur divinæ providentiæ ad eliciendos supernaturales effectus: unde affirmat Petrus Act. 2. *Hunc* (Christum) *definito consilio, & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis.* Quod perinde est ac si diceret, Deum usum fuisse per consilium altissimæ providentiæ suæ impiorum malitiâ, quam consultò permittebat,

mittebat, ut sic exequerentur mirificum illud humanæ Redemptionis opus. Si ergo malorum hominum perversæ machinationes, & flagitia plerumque supernorum consiliorum executioni famulantur, cur non inservient ad divina beneficia piorum quoque hominum intentiones, & actus.

Sed ne extra sacrarum Synodorum, in quo versamur, campum diutiùs divagetur oratio, ipsi sanè Patres, qui in Concilium ad definiendas fidei ambiguitates conveniunt, & homines sunt, & humanis rationibus, disputationibus, argumentationibus futuræ circa fidem definitioni præludunt, ut ex veterum & recentiorum Synodorum actis compertum fit. Ipsa tamen fides, quæ per hujusmodi disceptationes investigatur, non syllogismis, non ratiocinationibus, sed revelatione, qua mentes nostræ supernè illustrantur, nititur, & subsistit. Sanè S. Augustinus de Theologia loquens, quæ humanis rationibus res fidei investigat, & comprobat, sic ait *lib.* 4. *de Trinit. cap.* 1. *Huic scientiæ tribuitur id, quo fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.* Sanctus quoque Ambrosius *in caput* 5. *Lucæ*, verba hæc Christi ad discipulos in mari Galilææ piscantes, *Laxate vestra retia in capturam,* sic allegoricè exponit: *Hæc quæ Apostoli jubentur laxare retia, verborum sunt complexiones, & disputationum recessus, quibus fideles, quos ceperint, non amittant.* Quod verò ibi Christus ad Petrum dicit, *Duc in altum*, idem sic interpretatur Ambrosius; *hoc est, in pro-*

fundum disputationum.

Recursus porrò ad sortes in his Discipulis non jure reprehenditur à Beda. Certum namque est, non modò fuisse apud Hebræos frequentem, sed à Deo etiam vel præscriptum, vel approbatum. Inter duos hircos, quorum unus erat immolandus, alter in desertum ablegandus, sors præcipiebatur jacienda, *Levit.* 16. Aaron sorte aliis prælatus est ad Summum Sacerdotium, ipso Deo sic jubente, *Num.* 17. cujus etiam jussu Samuel Saülem in Regem elegit per sortem, 1. *Reg.* 10. Terra Promissionis sorte divisa est inter Israëlitas, *Num.* 25. Sacerdotalia munera sorte obtingebant, 1. *Paral.* 24. Ideoque narrat Lucas, sorte obtigisse, ut Zacharias Joannis pater thura Deo intra Sanctuarium succenderet. Denique ait Augustinus *in Psalm.* 30. *conc.* 2. *Sors non aliquid mali est, sed in dubitatione humana res est divinam indicans voluntatem.* Et allegatur in Decreto Gratiani, 26. *q.* 2. *c.* 1.

In multis casibus sortis remedium jura civilia præscribunt. Nam cohæredes inter se sortiri possunt apud quem ex ipsis remansuræ sint cautiones hereditariæ, *l. si quæ sunt cautiones, D. familiæ erciscundæ*: & sortitio hæreditatem dividit, *l.* 2. *C. quando & quibus quarta pars debeatur.* Et in judiciis familiæ erciscundæ, communi dividundo, & finium regundorum, quibus confines possessores, vel hæredes, vel socii de partitione decertant, si quæratur litis ordinandæ gratiâ uter actor sit, uter reus, res sorte discernitur, *l. sed cùm ambo, D. de judiciis,*

ciis. Et si plures legatarii inter se circa rerum legatarum optionem dissentiant, sorte dirimitur controversia, ut ad quem sors veniat, illius sententia in optione præcellat, §. *optionis, Instit. de legat.* Ait verò Salomon *Prov.* 18. *Contradictiones comprimit sors, & inter potentes dijudicat.* Denique sortium aliæ consultivæ sunt, quæ reprobantur; aliæ divisivæ, aliæ electivæ. Harum legitimus est usus, saltem quando aliter ambiguitas non potest commodè expediri.

Secundum Apostolorum, cæterorumque discipulorum Concilium refertur *Act.* 6. ubi collecto per Apostolos discipulorum grege, electi primùm fuere septem Diaconi communibus suffragiis. Ecclesiastica Hierarchia cœlestem imitatur, ut docet Dionysius. Sicut ergo septem Angeli adstant ante Deum, *Tobiæ* 12. & *Apoc.* 1. similiter in Ecclesia ante Sacrum Altare, & circa Hierarcham divina facientem Diaconi septem: quem olim numerum non licebat excedere, ut constat ex Neocæsareensis Concilii *can.* 15. qui citatur *c. Diaconi septem, dist.* 93. & Cornelius Papa *epist. ad Fabium Antiochenum*, quam refert Eusebius, recensens Clerum Romæ consistentem, septem numerat Diaconos, totidemque Subdiaconos: in Concilio quoque Romano sub Sylvestro I. numerantur Diaconi in urbe Cardinales septem.

Tametsi Diaconi successerint in mensarum ministerium, quo viduæ olim fungebantur, non tamen in hac mensarum præfectura stat

præcipuum eorum munus. Constituti quippe sunt in Altaris ministerium, quod est sublimioris dignitatis. Idque liquidò constat, quia per manuum impositionem cum solennibus orationibus ab Apostolis ordinati sunt, *Act.* 6. Vir Apostolis coætaneus Ignatius *epist. ad Trallianos*, & qui sub Ignatii nomine circumfertur author epistolæ ad Heronem Diaconum, tradunt officium Diaconorum in eo esse, ut Episcopo, & Sacerdotibus sacrificantibus, & Sacramenta divina ministrantibus subministrent. Quinetiam in eo versabatur etiam horum officium, ut vivificum Christi sanguinem communicantibus præberent, ut testantur Justinus Martyr *apolog.* 2. Cyprianus *serm. de lapsis*: & de Sanctissimo Diacono, & Martyre Laurentio idem scribit Ambrosius *lib.* 1. *Officiorum.* Quinetiam aliis quàm Sacerdotibus poterant Diaconi etiam divinum Eucharistiæ Sacrosanctæ panem communicare, ut docet Nicæni Concilii canon 14. Et perspicuè testatur Sanctus Martyr Justinus *in extrema apologia* 2. solitos Diaconos Eucharistiam ad fideles absentes referre.

Tertium Apostolorum Concilium fusiùs describitur *Act.* 15. ubi unà convenerunt Apostoli, & seniores, unanimi sensu statuentes, esse fideles immunes à jugo circuncisionis, & Mosaïcarum cæremoniarum; tantùm ut abstinerent ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione. Concilium istud Jerosolymæ celebratum fuit anno Christi, ut supputat Baronius, quinquagesimo

simoprimo : huic Paulus , & Barnabas interfuerunt ex Antiochia profecti , anno ab ipsius Pauli conversione decimoquarto, cùm scribat Galat. 2. *Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Ierosolymam cum Barnaba , assumpto & Tito.*

Gravis hîc exurgit difficultas : cùm enim hoc ipso Concilio prohibeantur fidelibus carnes idolis immolatæ, quæ Græcè idolothyta dicuntur , nihilominus Paulus aliquanto pòst scribens primam ad Corinthios epistolam, *cap.*8. negat eos peccare, qui vescuntur idolothytis , nisi vel scandalum ingenerent infirmis , vel erroneè credant ipsi , se sic faciendo peccare. Huic nodo convenientem cuneum adhibet Baronius , admonens præceptum de idolothytis , & sanguine , & suffocato non fuisse ab Apostolis impositum universis fidelibus, sed tantùm Ecclesiis Judææ, Syriæ, Ciliciæque , in quibus orta erat illa , quæ isti Concilio causam dedit , controversia. Et quidem synodica epistola , quam refert Lucas , ita inscribitur : *Apostoli & seniores fratres his, qui sunt Antiochiæ , Syriæ , & Ciliciæ fratribus ex Gentibus.* His ergo propter Judæorum conversorum multitudinem , cum quibus cohabitabant , ad eorum offensionem declinandam, néve fraterna charitas & pax interturbaretur, hæc interdicta fuerunt , quæ cæteris fidelibus libera relicta sunt.

Nihilominus præceptum istud à sanguine abstinendi in universam Ecclesiam dimanavit, usuque omnium receptum est , ita ut multis

sæculis,

sæculis, tam in Occidente, quàm in Oriente invaluerit: qua de re consulito quæ inferiùs collegi ad Gangrensis Synodi canonem 2. Chrysostomus *homil. 3. in Acta Apost.* observat in his Conciliis prudentiam, & summam in Petro animi moderationem, qui cùm esset Summus Pontifex, Christique per universam Ecclesiam Vicarius, & Spiritus Sancti luce pleniùs illustratus, nihil tamen quidquam per seipsum, aut jure propriæ, quamvis sacrosanctæ authoritatis, & potestatis, decernere voluit, tametsi hoc quoque potuisset; sed Ecclesiæ suffragia per istas Synodorum convocationes exquisivit. Eandem animi moderationem, & prudentiam imitati sunt plurimis sæculis Romani Pontifices, quoties gravis aliqua, præsertim de fide, causa emergebat, ut perspicuum fit ex frequentibus Conciliis olim à Romanis Pontificibus convocatis, quorum ductu & placito commissum sibi Dominicum gregem providissimè regebant. Sic verò loquitur Chrysostomus: ὅρα δὲ Πέτρον μετὰ κοινῆς πάντα ποιοῦντα γνώμης, οὐδὲν αὐθεντικῶς, οὐδὲν ἀρχοντικῶς. Intuere Petrum nihil nisi de communi fratrum consilio agentem, nihil verò per imperium, nihil ex propria authoritate.

CAPUT

CAPUT II.

Diſſertatio convincens, fuiſſe ab Apoſtolorum ætate, atque ex divina inſtitutione magnum diſcrimen dignitatis & poteſtatis inter Epiſcopos & Presbyteros.

INfauſta quadam ſorte conſcripti à quodam Batavo Calviniano contra Epiſcoporum dignitatem libri, & quod mirum ſit, inſulſi, inepti, & perpetuis ipſius authoris adverſus ſemetipſum contradictionibus referti, nonnullos etiam Catholicæ profeſſionis adeò ludificarunt, ut etiam editis in lucem libris, non dubitarint hunc aſſerere errorem, in Catholicæ profeſſionis viris intolerabilem; nihil fuiſſe diſcriminis inter Epiſcopos, & Presbyteros primis Eccleſiæ primordiis quoad officium, dignitatemque; ſed omne inter eos diſcrimen invectum eſſe inſequentibus temporibus, invaleſcente Eccleſiæ nova conſuetudine. Quinetiam eò uſque proceſſit error, ut non defuerint qui, editis in publicum libris, contra omnem veteris hiſtoriæ fidem auſi ſint aſſerere, Concilium Nicænum primordia dediſſe Epiſcopalis dignitatis, quæ anteà non erat. Si mihi cum Calvinianis negotium eſſet, innumera congererem Patrum veterum loca, quibus convincerem, Epiſcopalem ordinationem eſſe verum

verum Sacramentum, & re distingui ab ordinatione inferiorum Sacerdotum; cùm indubitatum apud Catholicos esse debeat, simplicem Sacerdotem ordinationis suæ virtute non esse Episcopum, & ut fiat Episcopus, alia ei opus esse ordinatione: & prætereà neque Concilium, neque Ecclesiam, neque Summum Pontificem habere ullam potestatem Sacramentorum differentias immutandi, easque à solo Christo esse immutabiliter institutas. Sufficit verò istas, quæ ad fidem Catholicam pertinent, propositiones Catholicorum animis insinuare, quarum luce convincentur, ut certò credant, Episcopalem ordinem, qualis nunc est, non alium esse posse, quàm qui à Christo institutus est, & qui superstitibus Apostolis, & nascentis Ecclesiæ primordiis viguit.

Epiphanius *hæresi* 75. Aërium hæresiarcham ab Ecclesia eo nomine damnatum perhibet, quia omne tollebat Episcopi, & simplicis Sacerdotis discrimen, eosque in omnibus volebat esse pares. At Epiphanius longè dispares esse probat ratione ordinationis, quæ solis fieri ab Episcopis potest. Verba ejus omninò digna sunt, quæ fidelium mentibus infigantur: ἡ μὲν γὰρ ἐπισκόπων τάξις πατέρων ἐστὶ γεννητικὴ τάξις. πατέρας γὰρ γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ. ἡ δὲ πατέρας μὴ δυναμένη γεννᾶν, διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας τέκνα γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ; οὐ μὴν πατέρας ἢ διδασκάλους. καὶ πῶς οἷόν τε ἦν πρεσβύτερον καθιστᾶν μὴ ἔχοντα χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν. Episcoporum ordo est ad gignendos patres; nã Ecclesiæ patres (idest Sacerdotes) progignit. At Sacerdotum

dotum ordo, cùm nequeat patres progignere, generat tamen per lavacrum regenerationis filios Ecclesiæ: quomodo namque possèt Patres, ac Doctores producere non habens impositionis manuum potestatem?

Quantos verò proferre possumus ætatis Apostolicæ, atque adeò ab ipsis Apostolis ordinatos, aut constitutos Episcopos? Jacobum Hierosolymis Domini fratrem, & qui ei successit Simeonem: Marcum Alexandriæ, & successorem ejus Anianum: Evodium Antiochiæ, & hoc defuncto Ignatium: Smyrnæ quoque Polycarpum Apostoli Joannis discipulum; & tres ab Apostolo paulo ordinatos Episcopos, Timotheum Ephesi, Titum Cretæ, Epaphroditum Philippensium.

De Episcopatu Jacobi Apostoli fratris Domini, cognomine Justi, testatur Hegesippus apud Hieronymum lib.de Script.Eccles. cap.4. *Hegesippus* (inquit) *vicinus Apostolicorum temporum, in quinto commentariorum libro, de Iacobo narrans ait: Suscepit Ecclesiam Hierosolymæ frater Domini, cognomento Iustus.* Clemens Alexandrinus *lib.6.hypotyposeon*, & ex eo Eusebius *lib.2. histor. Eccles. cap.1.* eundem aiunt à Petro, & Jacobo Majore, & Joanne Hierosolymorum creatum Episcopum. Alter verò Clemens (qui etiamsi esset, ut aliqui volunt, suppositius, est tamen antiquitatis primariæ Scriptor) *lib.8. constit. cap.35.* refert Jacobum tam à Christo ipso, quàm ab Apostolis fuisse Hierosolymæ constitutum Episcopum. His adde Anacletum Pontificem Apostolis suppa-

rem

rem, relatum in Decreto *dist. 66. can.ult.* His accedunt sequentium Patrum testimonia, Eusebii, & Hieronymi *in Chronico,* Epiphanii *hæresi 29. num. 3.* & *hæresi* 78. *n.* 13. *&* 14. Cyrilli Hierosolymitani *catech.* 4. *&* 14. Chrysostomi *homil.* 38. *in* 1. *Corinth.* & *homil.* 3. *in Acta.*

De Episcopatu verò Marci Evangelistæ affirmant Eusebius *lib.* 2. *hist. Eccl. cap.* 24. & Hieronymus *in catal. Script. cap.* 18. Alexandrinam Ecclesiam ab eo fundatam, eique successisse Anianum octavo Neronis anno. Idemque Hieronymus *epistola* 126. primum fuisse perhibet Alexandriæ Episcopum. Epiphanius denique *hæresi* 51. Marcum dicit esse à Petro missum in Ægyptum, postquam Evangelium conscripsit.

Eusebius similiter, & Hieronymus fidem faciunt, Petro in Episcopatum Antiochiæ successisse Evodium, & Evodio Ignatium.

Timotheum esse ab Apostolo Paulo constitutum Ephesinorum Episcopum, ipsemet scribit 2. Timoth. 1. *Admoneo te ut resuscites gratiam Dei, quæ in te est per impositionem manuum mearum.* Deque ejusdem judiciaria supra Presbyteros potestate, 1. Timoth. 5. *Adversus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus.*

Titum quoque nos docet Paulus fuisse ab ipso constitutum Cretensium Episcopum, Tit. 1. *Hujus rei gratiâ reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi.* Epaphroditum denique fuisse Philippensium Episcopum adiscimus

discimus ex *Philip.*2. ubi ipsum vocat Paulus Philippensium Apostolum : quod & observat scribens eum in locum Theodoritus.

Sanctus Irenæus *lib.*3.*cap.*3. testatur Apostolos in singulis Ecclesiis constituisse qui eas regerent Episcopos ; additque Romanam Ecclesiam ab Petro Apostolo fundatam, ejusque successorum seriem texit usque ad suam ætatem. Ipsum deinde Polycarpum commemorat ab Apostolis præfectum Smyrnæ Episcopum: *Quem*, inquit, *& nos vidimus in prima nostra ætate*. Idemque alios designat Episcopos, quorum successiones unius post alterum extare ait in archivis propriarum Ecclesiarum. Eidem causæ patrocinatur Tertullianus, qui secundo exeunte, & tertio ineunte sæculo scripsit, hoc argumento & verbis quoslibet hæreticos validè *lib. de præscrip. cap.* 32. oppugnans: *Edant ergo origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, aut Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverint, habuerit authorem, & antecessorem : hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt, sicut Smyrnæorum Ecclesia habens Polycarpum, ab Ioanne collocatum refert : sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit. Proinde utique & cæteræ exhibent quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant. Confingant tale aliquid hæretici.* Hactenus verba Tertulliani.

Ut verò obices omnes & remoras amovea-

mus, ultrò annuimus simplices quandoque, ac secundi ordinis Sacerdotes nomine Episcoporum in Scripturis exprimi, quæ mera denominatio est, rei ipsius discrimen minimè tollens: voces enim, & nomina eadem nunc latiorem, nunc strictiorem significationem sortiuntur. Et pessimè argumentaretur quisquis ex eo, quod passim apud Sanctos Patres, Cyprianum, Hieronymum, Augustinum, Paulinum, aliosque vocentur Episcopi quilibet nomine Papæ, inde concluderet, habere singulos æqualem cum Romano Papa gradum, & parem potestatem in universa Ecclesia. Indifferentem illam Episcopi, & Presbyteri denominationem observant Sanctus Hieronymus, Chrysostomus, Theodoritus, freti tum verbis hisce Apostoli ad Philippenses: *Omnibus Sanctis, qui sunt Philippis, cum Episcopis, & Diaconibus.* Nulla ibi Presbyterorum mentio, quia sub nomine Episcoporum continentur; alioqui namque non poterant esse in una illa Ecclesia plures Episcopi, sumendo nomen id in stricta, & magis propria notione. His accedunt verba Pauli Act. 20. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo Spiritus Sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Eo loco exhortatur Apostolus Presbyteros, quos accersiverat Ecclesiæ Ephesinæ, quos vocat Episcopos; cùm tamen ex sacris Ecclesiæ institutionibus non possit in summo gradu præfici plusquam unus Episcopus. Tertius locus est *in cap. 1. epistolæ ad Titum*, cui maximè insistit Hieronymus in ejus loci commentario.

Hujus

Hujus rei gratiâ reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Si quis sine crimine est, &c. Cujus rei rationem hanc subjungit: *Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem.* Apostolus ergo singulis Presbyteris, quos Titus ordinaverit, nomen quoque tribuit Episcopi.

Etenim prorsus est improbabilis opinio Theodoriti *comment. in 1. Timoth. cap. 3.* eos nimirum, qui cùm sint primi ordinis Sacerdotes, nunc communiter audiunt Episcopi, olim Apostolicis temporibus non Episcopos, sed Apostolos fuisse vocitatos, talesque fuisse Timotheum, Titum, & Epaphroditum: nomen verò Episcopi solis fuisse Presbyteris secundi ordinis attributum. Esto vocaverit Paulus semel *Philipp.* 2. Epaphroditum Apostolum; at pluries etiam nunc contingit perfectos, suique officii admodum studiosos, non tantùm Episcopos, sed his quoque inferiores Presbyteros vocari Apostolos. Sanctum enim Papam Gregorium, ob impensum Anglorum conversioni studium, quamvis in Anglia nunquam pedem fixerit, vocat Beda Anglorum Apostolum: ipsaque Ecclesia Bonifacio Maguntiæ Episcopo Apostoli Germanorum indidit nomen, uti & Xaverio nomen Apostoli Indorum, quamvis nec Episcopus quidem esset, sed simplex Sacerdos. Neque verò in istis, neque in Epaphrodito nomen Apostoli dici potest proprium officii ac dignitatis nomen, sed tantùm honorifica missionis, & virtutis

Apostolicæ, vel Apostolorum imitationis significatio. Itaque inter Catholicos potest mutua esse controversia de nominibus Episcoporum, & Presbyterorum, aut etiam Apostolorum: at verò de re ipsa, & potestate Episcopi, qui unicus habet Ecclesiæ præfecturam, & ordinandi potestatem, collati cum simplici, atque ordinis secundi Sacerdote, nulla esse potest nisi cum hæreticis disceptatio.

Hieronymus tamen haud leve in hac re negotium facessit, tum *in epist. 85. ad Evagrium*, tum *in comment. epist. ad Titum, cap.* 1. adeò ut Michaël Medina illum in invidiam traxerit dogmatis Ariani; sed perperam, nec citra temeritatem. In primis Sanctus Doctor contendit, nomen Episcopi fuisse ab ipsis Apostolis attributum quibuslibet Ecclesiæ Presbyteris; quod nos ultrò concedimus. Addit in epistola illa ad Evagrium: *Quod autem unus postea electus est, qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium factum est, ne unusquisque ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet.* Hoc idem repetit in comment. epist. ad Titum. *Posteà verò,* inquit, *cùm in partes, & contraria studia divisus esset populus, ut dicerent quemadmodum Corinthii: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ; ut demùm plantaria ista dissensionum evellerentur, ad unum singulari Episcopi nuncupatione omnem solicitudinem esse delatam.* Et subinde: *Sicut ergo,* ait, *Presbyteri sciunt, se ex Ecclesiæ consuetudine ei, qui sibi præpositus fuerit, esse subjectos; ita Episcopi noverint se magis consuetudine, quàm dispositionis Dominicæ veri-*

tate

tate Presbyteris eſſe majores, & in commune debere Eccleſiam regere, imitantes Moyſen, qui cùm haberet in poteſtate ſolus praeſſe populo Iſraël, ſeptuaginta elegit, cum quibus populum judicaret. Idemque præcitata ad Evagrium epiſtola: *Quid enim* (ait) *facit, excepta ordinatione, Epiſcopus, quod Presbyter non faciat.*

Agnoſcens ergo Hieronymus Epiſcopos inferioribus Sacerdotibus præcellere ordinandi poteſtate, qua iſti omninò carent: idemque pares faciens Moyſi Epiſcopos, & æquiparans Presbyteros ſeptuaginta illis judicibus, quos Moyſes in ſui conſortium, & ſolatium aſcivit, ſatis indicat haud parvum dignitatis, & authoritatis, atque poteſtatis ſe agnoſcere diſcrimen inter Epiſcopum, & Preſbyterum. Dum verò contendit idem, fuiſſe in ipſis Eccleſiæ exordiis pares cum Presbyteris Epiſcopos, id multiplices, eaſque veras habet ſignificationes. In primis pares erant nuncupatione, ut ipſe probat, ſecundùm quam nunc diſpares exiſtunt. Secundò pares in regimine, quamvis origo & fons regiminis in ſolo eſſet Epiſcopo. Ea quippe erat moderatio primi, & verè aurei ſæculi Epiſcoporum, ut in commune cum Presbyterorum cœtu omnia gererent, nec his inconſultis quidquam aggrederentur. Quæ diſciplina licèt nunc in multis exoleverit, multa tamen ſuperſunt, in quibus neceſſe habent Epiſcopi conſilium Capituli adhibere. Præclareque ait Alexander Papa III. *cap. novit*, de his quæ fiunt à Prælato ſine conſ. Cap. *Novit tuæ diſcretionis prudentia, qualiter tu, &*

& fratres tui unum corpus sitis; ita quod tu caput, & illi membra esse probantur: unde non decet te omissis membris, aliorum consilio in Ecclesiæ tua negotiis uti, cùm id non sit dubium, & honestati tuæ, & Sanctorum Patrum institutionibus contraire.

Æquiparari quodammodo potest pristinum illud ab Hieronymo commemoratum regimen commune illud Ecclesiarum cum illo olim apud Athenienses Prætorum, quos Ἄρχοντας vocabant, collegio. Postquam enim mortuo ultimo illorum Rege Codro, ipsorum Respublica in Democratiam vertit, ab electorum à se Prætorũ horum Senatu administrata deinceps fuit. Isti quidem singuli Archontes nuncupabantur, singulis incumbebat publicæ rei solicitudo; sed tamen ex eis unus similiter Archon nuncupatus, dignitate reliquis præeminebat, solus collegas convocabat, convocatis præsidebat, ejusque solius nomine anni ac fasti signabantur. Sufficit autem ad labem eluendam, quam ausus est Medina Hieronymo, ipsique Epiphanio aspergere, quod uterque, ut vidimus, in solo Episcopo potestatem ordinationis agnoscit, quodque Epiphanius Aërium hæresis condemnet, dum Episcopis Presbyteros æquiparare præsumit.

Egregium circa Episcopalem ordinandi potestatem, aliis Sacerdotibus incommunicabilem, proferre lubet exemplum ex historia Ecclesiastica, & Concilii orthodoxi testimonio, quod retulit in suo Apologetico S. Athanasius. Reus ab Arianis peragebatur Athanasius

ſius, quòd Iſchyram Presbyterum ſacris ad Altare operantem Macarius ab illo miſſus malè multaſſet, ac myſticum Calicem confregiſſet. Tum Synodus Alexandrina, ad quam convenêre Epiſcopi Ægypti, Thebaïdos, Libyæ, Pentapolis, ſynodicam ſcripſit ad Julium Romæ Epiſcopum, cæteroſque omnes orbis Chriſtiani Præſules; quam integram epiſtolam refert Athanaſius. Ea verò fidem facit, neque ibi rem ſacram Iſchyram feciſſe, nec myſticum Calicem habuiſſe, ac ne Presbyterum quidem omninò fuiſſe, ſed laïcum; quippe qui à Collutho manuum ſuſceperat impoſitionem, qui non erat Epiſcopus, ſed ſolummodò Presbyter.

Ut verò ad Hieronymum regrediar, ejus ſententia de differentia inter Epiſcopum, & Presbyteros introducta, non à Domino, ſed ab Eccleſia, non modò elucidatur circa veterem, & indiſcriminatam Epiſcopi, & Presbyteri nuncupationem, quam prolixè idem ex Scripturis probat Hieronymus, & quam omnes ſacrarum literarum periti cum illo ingenuè agnoſcunt, quam poſtmodùm diſcriminavit Eccleſia: neque ſolùm etiam elucidatur ex communi Presbyterorum conſilio, & miniſterio, quos in conſortium laboris, & ſolicitudinis aſſumebant Epiſcopi; ſed etiam tertiùm elucidatur ex eo, quod Apoſtolorum ætate pauciſſimæ erant Epiſcopales Eccleſiæ, ſed earum maxima pars à Presbyteris regebatur, nullo præſente Epiſcopo, quemadmodum fieri etiam videmus in Parochialibus Eccleſiis.

Nam in Actis legimus Apostolorum, ipsam Samariæ, inclytæ ac celeberrimæ civitatis, Ecclesiam in ipso Judææ confinio sitam, non habuisse peculiarem Episcopum; quandoquidem opus fuit eò mitti Petrum, & Joannem Apostolos, ut ibi munus obirent Episcopale circa Confirmationis Sacramentum.

Præeminentiam denique Episcoporum suprà omnem Clerum & populum, & obtemperandi officium ac necessitatem, qua illis Presbyteri adstringuntur, insigniter commendat Apostolorum discipulus, & tertius à Petro in Antiocheno Episcopatu Antistes Ignatius Martyr in sua ad Philadelphienses epistola. Stet demùm Fidei fundamentum inconcussum jam inde ab Apostolis, ipsoque Christo stabilitum, & novissimè à Synodo Tridentina adversùs nuperas hæreses assertum sess. 23. can. 6. *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris, anathema sit.* Deinde can. 7. *Si quis dixerit Episcopos non esse Presbyteris superiores, anathema sit.*

CAPUT III.

Concilia reprobata circa collatum ab Hæreticis Baptismum.

VAleretne Baptismus ab Hæreticis collatus, diu magna animorum contentione disputatum est. In primis Africanorum Episcoporum

coporum Concilio, cui præsedit Agrippinus Carthaginis Episcopus, decretum fuit, nullum prorsus & invalidum ejusmodi Baptismum esse; ideoque ab Ecclesia iterandum. Testatur id Cyprianus *epist*.71.*ad Quintum*.

Ipse Deinde Cyprianus Carthaginis quoque Præsul, hoc idem decretum coactis tribus aliis Africanis Synodis confirmavit, dum regeret Stephanus Ecclesiæ universæ clavum, Imperatoribus Valeriano & Gallieno. Primæ harum trium Synodi literas synodicas conscripsit Cyprianus. Vide hujus epistolam 73. ad Jubajanum.

Ut verò decretum istud pleniorem sortiretur authoritatem, plenior quoque Africanorum Patrum Synodus ab eodem Cypriano indicta est, convenientibus uno & septuaginta Africæ, & Numidiæ Episcopis, qui præcedens decretum firmarunt & innovarunt. Scripsitque de eo Cyprianus synodicam ad Stephanum Pontificem, sub cujus finem, ne hac occasione schisma nasceretur, ipse contestatur, per istud decretum nihil præjudicari aliorum libertati, ut possint oppositam, si lubet, sententiam sequi, sine ulla Ecclesiasticæ unitatis labefactatione. His verò acceptis literis Stephanus Papa Synodi hujus sanctionem reprobavit, vetuitque ne quis auderet à contraria Apostolica traditione discedere. Huic Stephani rescripto minimè acquievit Cyprianus, sed contra eum plenam querelarum scripsit epistolam 74. *ad Pompeium*, qua Stephanum ipsum tum superbiæ, tum imperitiæ, tum im-

prudentiæ insimulat: qua in re moderationis limites Cyprianus transilivit. Quin etiam tertiam sine mora convocat Africanorum Antistitum Synodum, cui ex Africa, Numidia, & Mauritania interfuerunt Episcopi septem & octoginta. Initio Synodi præfatur, non esse dirimendam ab his qui dissentirent communionem, & pacem. Deinde tacito Stephani nomine, ipsum paulò acriùs perstringit his verbis: *Neque enim se quisquam nostrûm Episcopum Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit.* Hoc ex loco, atque ex Tertulliani libro adversùs Psychicos *cap.* 1. ubi Romanum Pontificem *Episcopum Episcoporum* nuncupat, conjicitur, hunc fuisse priscis illis sæculis unum ex titulis ejus. Isto demùm pleniore Concilio præcedentium Conciliorum Africanorum innovatum fuit decretum. Hac sanè in re sanctissimum virum, etiamsi ista ex officio agere crederet, à noxa non exemerim. Hac in peregrinatione mortali, magna etiam sanctitas non est ab omni culpæ labe immunis. A culpa ista Patres Africanos mox resiliisse produnt Hieronymus contra Luciferianos, & Augustinus *lib.* 2. *de Bapt. contra Donatist. cap.* 4. & *epist.* 48.

Circa idem tempus altera Synodus hisce Africanis conformis habita est Iconii in Phrygia, convenientibus eò ex diversis Asiæ Provinciis Episcopis, Præside Firmiliano Cæsareæ in Cappadocia Metropolite; cujus superest inter Cypriani epistolas, ad Cyprianum ipsum

ipſum epiſtola 61. ex qua conſtat, fuiſſe hanc Aſianorum Synodum à Stephano Papa damnatam, ejuſque aſſertores à Fidelium communione excluſos. In eundem erroris lapidem impegiſſe Dionyſium Alexandriæ Patriarcham, refert Euſebius *lib.7.hiſtor.Eccl. cap.6.* non tamen in hunc, aut in Cyprianum Stephanus hanc exercuit ſeveritatem, reveritus amborum ſanctitatem, eruditionem, & dignitatem.

Fateor equidem, ſi ſolius epiſtolæ Firmiliani, quæ inter Cyprianicas inſeri ſolet, ratio habeatur, opinandum fore, Cyprianum pari cenſura fuiſſe ab Stephano irretitum, cùm tamen aliunde liqueat, ſolam excommunicationis comminationem fuiſſe huic ab eodem intentatam, ut ſubinde probabitur. Sed quia Cyprianus apud Firmilianum per literas conqueſtus fuerat, ut probabile eſt, de comminata illa excommunicatione verbis ambiguis, quæ comminationi ſimul, & inflictioni communia eſſe poſſent, & ſecum actum fuiſſe expoſtulabat perinde ac cum pſeudo-Apoſtolo, pſeudo-Chriſto, atque doloſo operario, Firmilianus totâ ſuâ illâ epiſtolâ excandeſcens, ad extrema concitatus, Cypriani querimonias in deterrimam partem fuit interpretatus, nec dubitavit pari ſeveritate ab Stephano fuiſſe illum perſtrictum, ac ipſe fuerat. Contrarium nihilominus inde conſtat, quia Cyprianus ipſe poſt Stephani reſponſionem nihil tale refert; non in Synodo ampliſſima, quam poſtmodùm eadem in cauſa convocavit; non in

literis,

literis, quas scripsit, querelarum plenis, ob Stephani oppositionem. Sed enim Augustino, & pacatioris ingenii, & hujusmodi Africanarum rerum peritiori præ ipso Firmiliano, major adhibenda fides: ait verò lib. 5. de Bapt. cont. Donat. cap. 25. *Stephanus autem etiam abstinendos putaverat, qui de suscipiendis Hæreticis priscam consuetudinem convellere conarentur.* Quæ verba comminationem exprimunt, citra tamen ullum mali comminati effectum erga Patres Africanos: quod & clariùs deinde exprimit dicens; *Vicit tamen pax Christi in cordibus eorum, ut in tali disceptatione nullum inter eos schismatis malum oriretur.* Nec minùs dilucidè hoc repetit Augustinus lib. de unic. Bapt. cont. Petil. cap. 4. *Cùm ergo Stephanus non solùm non rebaptizaret hæreticos, verùm etiam hoc facientes, vel ut fieret decernentes,* EXCOMMUNICANDOS ESSE CENSERET, *sicut aliorum Episcoporum, & ipsius Cypriani literæ ostendunt; tamen Cyprianus cum eo in unitatis pace permansit.* Hæc Augustinus. Nullis tamen certis relationibus, vel indiciis compertum est, Cyprianum à pristina sententia recessisse, tametsi res sit admodum probabilis, eodem sic attestante Augustino lib. 2. de Bapt. contra Donat. cap. 4. *Sed fortasse factum est, ut Cyprianus suam correxerit sententiam, sed nescimus: neque enim omnia quæ inter Episcopos gesta sunt, memoriæ, literisque mandari potuerunt, aut omnia quæ mandata sunt, novimus.* Sic Augustinus. Et in universum de Africanis Episcopis Hieronymus contra Luciferianos ita

confesta

contestatur: *Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum eo* (Cypriano) *statuerant, novum emisere decretum.* De Ægyptiis porrò, & Orientalibus Episcopis, atque adeò de præcipuis illorum ducibus, Dionysio Alexandrino, & Firmiliano Cæsareensi, ab isto errore resipuisse notissimum est ex ejusdem ipsius Dionysii ad Stephanum Papam epistola, quæ est apud Eusebium *lib.7.hist.Eccl.cap.4.* in qua recensetur Firmilianus inter Episcopos, qui saniore consilio pristinam sententiam abjecerunt.

Ex multiplicibus Synodis hisce Africanis & Asianis, quibus tam eximii, & in Ecclesiæ cœlo quasi primæ magnitudinis sidera præ cæteris illustrissimi Præsules interfuerunt, & tamen jure meritò reprobatis à Romana Sede, constabilitur illa regula inconcussa, *Nullam esse cujuscumque Concilii authoritatem, cui Romanus Episcopus refragetur.* Quam rem infra pleniùs prosequar ad Romanum Concilium sub Damaso Pontifice.

CAPUT IV.

Appendix ad præcedentes Synodos, in qua discutitur Canonum Apostolis attributorum authoritas.

MIrari subit, si quum habita fuere illa de repaptizandis iis, quos intinxerant Hæretici, Concilia, fuerit aliqua Canonum Apostolis

stolis attributorum notitia, quî fieri potuerit, ut neque à Latinis, Cypriano, & octogintasex aliis Patribus, quibus præfuit, quorum vota omnia synodica supersunt, facta ulla mentio fuerit trium Canonum Apostolicorum, scilicet 45. 46. & 68. qui perspicuè decernunt inanem esse Baptismum ab Hæreticis collatum; cùm tamen potuissent hi Canones suppeditare præcipuum sententiæ istorum præsidium, ac munimen. Maximè cùm Stephani rescriptum ex adverso urgeret ipsam eis adversantem Apostolorum traditionem. Ipsi quidem Africani recurrunt interdum ad Apostolicam authoritatem, sed illam dumtaxat, quæ ex eorumdem sacris Libris depromitur, quale est Pauli effatum sæpissimè ab eis repetitum: *Vunus Deus, una Fides, unum Baptisma.* His adjunge Augustinum, qui nec in totis septem libris de Baptismo contra Donatistas, in quibus fusissimè de hac quæstione disputat, ullius meminit Apostolorum canonis. Imò verò *lib.5. cap. 25.* sic ait: *Apostoli nihil exinde præceperunt, sed consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordium sumpsisse credenda est, sicut multa quæ universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta rectè creduntur, quamquam scripta non reperiantur.* Hæc Augustinus.

Neque etiam antiquiores Græci Canones istos agnoverunt, alioqui namque Firmilianus Episcopus Græcus, & Græcæ Synodi adversus Hæreticorum Baptismum convocatæ Præses, qui in sua ad Cyprianum epistola,

quæcum

quæcumque poteſt ſuæ ſententiæ argumenta, probationeſque congerit, hoſce Apoſtolicos Canones non ſiluiſſet. Scio utique à Patribus Græcis interdum Apoſtolis attribui nonnulla his Canonibus ſancita! Verùm hæc illis accepta ferunt SS. Patres, non quatenus in illa vulgari Canonũ ſerie continentur, ſed quatenus ab Apoſtolis ejuſmodi traditio & uſus in Eccleſias præſertim Orientales dimanaverat.

Porrò Clementem, & natu, & Epiſcopatu Romanum hos collegiſſe Canones mihi nemo perſuaſerit: tum quia, ut ſatis oſtendi, canones iſti veteribus Patribus, præſertim Occidentalibus incomperti erant: tum quia in eiſdem non pauca damnantur, quæ fuerunt à B. Petro, cujus fuit Clemens diſcipulus & ſucceſſor, tradita Romanæ Eccleſiæ, ut eſt Canon quintus de uxore Epiſcopi, vel Sacerdotis, vel Diaconi non dimittenda obtentu Religionis: & Canon 65. quo ſtatuitur pœna depoſitionis, aut excommunicationis in eum, qui Sabbato jejunaverit; qua de re pleniùs infrà diſputabimus: & Canon 68. quo eiſdem multantur pœnis, qui feria 4. non jejunaverint. Hoſce Canones avidè Græci ſuſcipiunt, ex quo ſe ſchiſmate à nobis divulſerunt, ut prætextum arripiant damnandi Romanam Eccleſiam, ut liquet ex ſchiſmatica Synodo Quiniſexta, quæ magnam his Canonibus arrogat authoritatem, & Romanam damnare audet Eccleſiam Canonum iſtorum infractricem.

Ex adverſo Concilium Romanum Epiſcoporum ſeptuaginta, ſub Gelaſio Papa, librum canonum

canonum Apostolorum pronuntiat apocryphum, & allegatur *in c. Sancta Romana Ecclesia, dist.* 15. His adjungenda Isidori censura relata in Decreto, *c. canones, dist.* 16. Canones qui dicuntur esse Apostolorum, nec receptos esse ab Apostolica Sede, nec Sanctos Patres assensum illis præbuisse, atque ab Hæreticis sub nomine Apostolorum fuisse compositos; in eis tamen aliqua utilia contineri. Marcellus Papa & Martyr tres Apostolorum sanctiones perhibet, quarum tamen nulla ad illos vulgò Apostolis ascriptos canones referri potest. Primò ut undequaque à quibuscumque judiciis liceat Episcopis Apostolicam Sedem appellare. Secundò, ut nullum haberi Concilium possit, nisi de supremæ Sedis consensu. Tertiò, ut Episcopi criminum accusati judicari non possint nisi in Synodo, quæ fuerit Romani Episcopi authoritate indicta. Et Concilium Ancyranum *can. ult.* allegat canonem prohibentem ne septenarius Diaconorum numerus excedatur. Qui citati canones cùm non possint ad eam referri collectionem vulgarem canonum Apostolis attributorum, satis inde arguitur, non esse necessariò referendum ad illam canonum trivialem congeriem, quidquid legitur prioribus Ecclesiæ sæculis canonibus Apostolicis attributum, etsi fortasse tale aliquid in ea collectione legatur, in qua complures etiam leguntur suppositititii canones Apostolicæ traditioni planè contrarii, ut sunt qui rebaptizari Hæreticos sanciunt, aut Sacerdotem cum uxore convivere.

CAPUT V.

CAPUT V.

De tribus Synodis Antiochenis.

TRia memorantur Antiochena Concilia, quorum priora duo fuerunt contra Paulum Samosatenum Antiochiæ Patriarcham, impiè afferentem de Christo, nihil fuisse quàm merum hominem. Primùm quidem convenerunt Antiochiæ Præsules Asiani sub Imperio Gallieni, inter quos extitit celeberrimus ille Neocæsareæ Ponti Antistes Gregorius Thaumaturgus, & Firmilianus Cappadocum Metropolites, anno octavo postquam fuerat à Stephano Papa de fidelium societate excisus. Quod argumentum est, Firmilianum postmodò ab errore resipuisse, alioqui non admittendum in legitimam Synodum: quod etiam ex Dionysii Alexandrini literis affirmat Eusebius *lib.* 7. *hist. cap.* 4. In hac damnatus est Paulus. Qui tamen subdolè pœnitentiam simulavit, & palinodiam dixit. Idem tamen digressis in proprias sedes Episcopis, vitaque functo Thaumaturgo, larvam deposuit, & perversum dogma pertinaciùs asseruit.

Quocirca Episcopi Asiæ secundam Antiochiæ Synodum celebrarunt, in qua Paulus denuò condemnatus, & Sede dejectus. Sed parêre recusans, & suorum factione munitus, Patres necessitate adegit interpellandi ethnicum Imperatorem Aurelianum, brachii sæcu-

laris auxilium ad sanctissimi decreti exequutionem implorando. Aurelianus causam judicio Romani Episcopi, qui tunc erat Dionysius, cæterorumque Italiæ Episcoporum commisit, qui re penitus explorata, Paulum justè depositum pronunciavere. Id judicium Imperator exequutioni demandari jussit, & Paulum ejici. Legendus Eusebius *lib.7.hist.Eccl.cap.24.*

Tertium denique Antiochiæ Concilium habuerunt Ariani tempore Constantii Principis, de quo inferiùs suo loco.

Caput VI.

Concilium Sinuessanum.

QUum Romanæ præesset Ecclesiæ Marcellinus, desæviente atrocissima Diocletiani persequutione, celebratum Concilium fuit in quadam Sinuessæ crypta, circa Marcellini causam, qui ethnicæ crudelitatis metu idolis thura adoleverat. Erat Sinuessa Campaniæ oppidum, quod nunc vocari perhibetur *Rocca di Mondragone.* Istud Concilium refert Baronius in annum 303. ejusque acta ut vera, germanaque admittit; fatetur tamen aliquot mendis vitiata. Idem conjicit, indictam fuisse Synodum istam à Romano Clero, ad quem totius Ecclesiæ spectabat regimen ac solicitudo in defectum Romani Pontificis, ut ex multis liquere potest Cypriani literis. Hîc verò novum

vum, & anteà inauditum periculum urgebat, ne Pontificis Summi lapsus, totius Ecclesiæ ruinam secum traheret, aut exitiale schisma inveheret. Non enim fuisse à Marcellino Synodum convocatam, convincitur inde, quia culpam suam prorsus negavit coram ipso Concilio, donec productis pluribus testibus, jam ampliùs dissimulare non valens, suum postremò delictum profusis lacrymis confessus est, neque dignum se esse, qui versaretur in ordine Sacerdotali. Cui Patres responderunt: *Ore tuo condemnaberis, quia prima Sedes non judicatur à quoquam*; ut legitur in hujus Concilii actis. Meminerunt pariter Anastasius *in Marcellino*, & Nicolaus Papa I. *epist. ad Michaëlem Imperatorem.* Cæterùm Marcellini lapsus non fuit infidelitas erroris in intellectu, sed pusillanimitas contra debitam Fidei professionem, qualis fuerat triplex Petri negatio. Sed hanc ruinam Marcellinus paulò post martyrio suo reparavit.

CAPUT VII.

Concilium Eliberinum.

SIcut Diocletiani cum Maximiano, & insequentium Imperatorum, Galerii, Maxentii, Maximini, atque Licinii persequutio multis fuit occasio triumphi, ita plerosque ex opposito impulit in ruinam. Quare Patrum seduli-

tate multis locis provisum fuit circa lapsos. In Oriente quidem per Synodum Ancyranam, cui Vitalis præfuit Antiochiæ Patriarcha; & per Synodum Alexandrinam, in qua Petrus Alexandriæ Patriarcha, & deinde sub Maximino Martyr, suos edidit canones pœnitentiales circa lapsos. In Occiduis plagis pariter circa lapsos provisum est per congregatum Eliberi Concilium, quæ est Hispaniæ Bæticæ civitas, dicta vulgò *Elvira.* Huic subscripsère inter alios Osius ille Cordubæ Episcopus, qui postmodùm Nicæno Generali præsedit; & Valerius Cæsaraugustæ Episcopus, ille idem, qui præstantissimum Martyrem Vincentium habuerat administrum. Contigit ista Synodus an. Chr. 305. aut circiter, Galerio & Constantino Impp.

Hîc ut fideles in officio continerentur, rigidiores Canones procusi sunt quàm in Conciliis Ancyrano & Alexandrino, in quibus communio post lapsum pœnitentibus saltem in vitæ discrimine indulta est, quam lapsis denegat Eliberinum. Hujusce Concilii, tacito tamen nomine, meminit Innocentius I. *epist. ad Exuperium Tolosanum Episcopum*, his verbis: *Et hoc quæsitum est, quid observari oporteat de his qui post Baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ suæ fine pœnitentiæ, simul & communionis reconciliationem exposcunt. De his observatio prior durior, posterior, interveniente misericordiâ, inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit ut concederetur pœnitentia, sed communio negaretur. Nam*

cùm

cum illis temporibus persecutiones crebræ essent, ut communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non revocaret à lapsu, negata meritò communio est, concessa pœnitentiâ, ne totum penitus negaretur; & duriorem esse remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem Ecclesiis reddidit, jam depulso terrore communionem dari obeuntibus placuit, &c. Ita Innocentius.

Eliberina itaque Synodus interdicit communione in fine vitæ eos qui post Baptismum lapsi sunt in idololatriam, *can.* 1. *&* 2. eosque qui post peractam pœnitentiam lapsi sunt in fornicationem, *can.* 7. & illos qui per maleficium hominem occiderunt, *can.* 6. & passim aliis canonibus prolapsos in alia gravia crimina. Verùm posterior Ecclesiæ disciplina mitior extitit, quæ non permittit Viatici communionem cuiquam pœnitenti in fine vitæ subtrahi, ut liquet ex Ancyrani Concilii *can.*6. & Nicæni *can.*12. & Agathensis *can.*11. atque ex præfato Innocentii rescripto, necnon ex universalis Concilii Carthaginensis quarti *can.* 77. *&* 78.

Cæterùm Eliberinis Patribus immitiores fuêre Novatiani, & Cataphryges Hæretici, seu Montanistæ, qui nedum Viatici communionem, sed etiam omnem reconciliationem pœnitentibus moribundis recusabant, ut testantur de Novatianis Cyprianus *epist.* 52. *ad Antonianum*, & *epist.*67. *ad Stephanum Papam,* atque Ambrosius & Pacianus *in suis de Pœnitentia libris*. De Montanistis verò Tertullianus

ipse Montanista *libro de pudicitia, capite primo.*

Itaque ne immanitatem, quam in illis hæreticis Ecclesia Dei semper execrata est, in istud Concilium refundamus, illa communionis in ipso vitæ exitu statuta privatio nullatenus reconciliationis, seu absolutionis, seu Eucharistiæ Sacramentum adimit. Quis verò non abhorreat & detestetur pœnitenti veniam in ipso vitæ exitu, atque imminentis jam irrevocabilis judicii limine suppliciter & lacrymosè roganti, reconciliationis præsidium & opem in tanto discrimine subtrahere? Quis non perhorresceret illius inhumanitatem, qui prohiberet, ne quisquam manus auxiliares ei porrigeret, qui suâ culpâ in gurgitem prolapsus, & jam fluctibus obruendus supplices manus tenderet, ut eriperetur, præsertim si facilè, & absque liberatoris periculo posset eripi? An verò major erga corporalem vitam adhibenda est charitas, quàm erga redemptam Christi sanguine animam, quæ pœnitens & lugens in ultimo vitæ confinio, & extremo salutis æternæ discrimine, piæ matris Ecclesiæ opem ac præsidium jamjam in circumstantium, & frementium dæmonum manus casura efflagitat, & miserabiliter implorat,

Scio equidem dici posse communionem de reconciliatione pœnitentis, perinde ac de Eucharistiæ beneficio: verùm de hac sola exponendi sunt illi canones Eliberini. Id enim diræ, ne dicam diabolicæ, immanitatis horror suadet, simulque apertum Nicæni canonis 13. testimonium, statuentis servandam esse, quam vocat

vocat antiquam & canonicam legem, ut qui ex hac vita egrediuntur, ultimo, & necessario Viatico non frustrentur: ita tamen, ut si post acceptam Eucharistiam convaluerint, inter illos dumtaxat recipiantur, qui solis Fidelium orationibus participant. Quibus ex verbis liquidò constat, mentionem hîc tantùm eorum esse, qui in pœnitentium statu versantur. Cùm igitur Nicænum Concilium (in quo præsidebat qui Eliberino Concilio subscriptus legitur Osius) attestetur hanc esse antiquam, & canonicam legem circa pœnitentes de vita periclitantes, canones illi Eliberini, quamvis Nicænæ dispositioni contrarii, non sunt trahendi ad extremam immanitatem, quam Ecclesiæ spiritus perhorrescit; sed ad eam moderandi sunt severitatem, quam verba ipsorum necessariò præ se ferunt. Denique illam usque adeò sinistram à quibusdam Neotericis excogitatam Eliberinorum Canonum explicationem satis condemnat antiquæ pietatis, & eruditionis specimen Cyprianus *epist.2. ad Antonianum*, sic dicens contra Novatianos: *Miror quosdam sic obstinatos esse, ut dandam lapsis non putent pœnitentiam, aut pœnitentibus existiment veniam denegandam.* Scriptor quidem ad miraculum doctissimus Dionysius Petavius in suis ad Epiphanium notis hanc Eliberinis Canonibus affixerat inclementiam; sed consultiùs postmodùm ab ea sententia recessit in suis ad Synesium notis. Refert Ambrosius *lib.2. de pœnit. cap.3.* quod pœnitentis absolutionem, & reconciliationem semper comitari soleret Dominicæ

carnis communio; verumtamen ex justa causa tantisper ab hoc instituto recesserunt Eliberini Patres. Prævaleat igitur ea quæ minùs habet inclementiæ, canonis istius interpretatio. Primùm quia rigidior altera, animabus, quarum saluti præcipuè consulendum est, apertè est exitialis. Secundò quia Novatianæ impietati palam suffragatur. Tertiò quia Spiritui, quo Ecclesia Dei regitur, directè repugnat, & ejus perpetuis usibus adversatur. Neque enim ante, neque post Concilium istud proferri ullum potest tantæ rigiditatis vestigium, nisi apud Novatianos, & his similes Hæreticos. Quàm his aliena sunt, quæ Cyprianus, aliique Africani Antistites scribunt ad Cornelium Romæ Episcopum epist. 54. *Statuerunt jam pridem, frater charissime, participato nobiscum invicem consilio, ut qui in persecutionis infestatione supplantati ab adversario, & lapsi fuissent, ac sacrificiis se illicitis polluissent, agerent diu pœnitentiam plenam, & si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub ictu mortis acciperent. Nec enim fas erat, aut permittebat paterna pietas, & divina clementia, Ecclesiam pulsantibus claudi, & dolentibus, & deprecantibus spei salutaris subsidium denegari, ut de sæculo decedentes sine communione, aut pace Domini dimitterentur.* Et aliquanto post: *Quod si de collegis aliquis extiterit, qui urgente certamine pacem fratribus, & sororibus non putat dandam, reddet ille rationem in die judicii Domino, vel importunæ censuræ, vel inhumanæ duritiei suæ.* His accedat minùs immitis intelligentiæ canonum Eliberinorum quarta

quarta ratio; quia tum ratio ipsa humana, tum etiam legum præscripta suadent, in dubiis semper benigniora præferenda esse, *l. semper in dubiis, D. de regul. jur.* Quinta denique valde urgens ratio est, quia in obscuris inspiciendum est quod verisimilius est, aut quod plerumque fieri solet, *l. in obscuris, D. de regul. jur.* Atqui hæ omnes conditiones concurrunt in hoc nostro sensu; est enim proculdubio benignior, & æquior, & verisimilior, dum homines in extrèmis non defraudat extremo, & necessario remedio, quo & desperationem, & damnationem amolitur æternam. Est præterea conformis, ut lex requirit, non solùm ei quod plerumque fieri solet, sed ei quod perpetuò, ac indesinenter Ecclesia facere consuevit, cùm extra hunc canonem nihil prorsus ejusmodi in Ecclesiæ praxi reperiri queat.

Canon Eliberinus 34. *Cereos placuit per diem in cæmoterio non accendi; inquietandi enim Sanctorum spiritus non sunt.* Hæc prohibitio, qua Novatores contra pium Catholicorum usum abutuntur, illis temporibus conveniebat, quum inter Paganos versabantur Christiani, ne isti superstitioni participarent. Ethnicis enim persuasum erat mortuorum animas tum cibis, tum lucernis indigere, quibus & famem, & tenebras dispellerent: ideoque dapes, lac, & vinum funeribus inferebant, ut fidem facit Plutarchus initio vitæ Romuli, aliique veteres. Homerus scribit *Odyssea undecimo*, ab Ulysse oblatam cum sanguine & vino farinam inferorum animabus; & has acce-

dentes, avidè quæ appoſuerat, abſorpſiſſe. Præterea in exequiis Miſeni, apud Virgilium Æneïdos 6. *Averſi tenuere facem, congeſta cremantur thurea dona, dapes, fuſo crateris olivo.* Ait Tertullianus *de reſurrect. carn. cap.* 1. Ethnicos ita defunctis parentare, ut eis eſculenta apponant quæ comedant, eodemque igne & corpora ipſorum, & appoſitas dapes abſumere. Idem ſimilia refert *lib. de teſtim. animæ, cap.* 4. itemque Epiphanius *in Ancorato, cap.* 87. Quin etiam tumulis accenſas lucernas includebant, cujuſmodi etiam nunc ad effoſſas eorum urnas, reperiuntur. Cauſa cur Fideles funalia, cereoſque in exequiis adhibent, tota myſtica eſt, ad ſignificandam lucem æternam, quæ poſt caducam hanc vitam piorum animis affulget. Verbum porrò inquietandi, quo utitur canon, diſplicentiam ſignat, quam Sancti poſt hanc vitam ex viventium ſuperſtitione concipiunt. His adde Gentiles luminibus ad ſepulchra plerumque uſos per magicam impietatem & necromantiam; eóque videri pertinere vocem inquietandi, qua uſus eſt etiam Samuëlis ſpiritus à Pythoniſſa rogatu Saül Regis evocatus: *Quare inquietaſti me ut ſuſcitarer?* 1. *Reg.* 28. Poſtquam verò fatiſcente Gentilitate liberum caput extulit Chriſti religio, tum demùm Fideles procul ablegato metu, vel ſuſpicione approbandi, vel imitandi profanos Gentilium ritus, cereis accenſis Chriſtianorum exequias proſequuti ſunt. Scribit namque Hieronymus ad funus ſanctæ Paulæ ingentem fuiſſe concurſum Clericorum, & Monachorum, cereos ardentes

ardentes deferentium. Gregorius etiam Nyssenus in vita Macrinæ sororis commemorat Clericos, qui ei justa persolvebant, funus comitantes, cereos accensos præ manibus habuisse, τὰς ἐκ τοῦ κηροῦ λαμπάδας ἔχοντες πάντες.

Canon 36. quem nobis etiam objectant hæretici, ita sancit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.* Ut mens Concilii percipiatur, habenda temporis ratio est, quo desæviebat in Christianos Gentilium insectatio. Favet quippe canon iste imaginibus sacris, quas ideò vetat parietibus appingi, ne Gentilibus ludibrio essent. Quod sanè periculum haud ita timebatur in imaginibus, quæ in Ecclesiis appendebantur, aut alioqui mobiles collocabantur, ut subduci, & aliò transferri persequutionis exurgente procellâ, possent. Simili ex causa in Codice Justinianeo *lib.* 1. *tit.* 8. lex promulgatur Theodosii & Valentiniani Imperatorum, prohibens signum Salvatoris in silice humi insculpi, aut pingi, ne videlicet conculcetur, aut conspuatur ab iis, qui in locum sacrum conveniunt. Quod idem sanxit Quinisexta Synodus *can.* 73. cum hac ratione, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. Ne incedentium conculcatione, quod victoriæ nobis trophæum est, injuriâ afficiatur.

Prætereà suspicatur Baronius canonem istum ab Iconoclastis, qui olim Hispaniam incoluerant, confictum, & suppositum. Ratio ejus est, quia licèt proferatur ab Ivone *lib.* 3. *Decreti,*

creti; non tamen ab iis, qui eum præcessere Canonum compilatoribus, Ferrando Diacono, Dionysio Exiguo, Cresconio: tum quia veterum Iconomachorum Hispanorum nemo, quantavis diligentia undecumque argumenta contra sacras imagines conquisita collegerit, Eliberini Concilii in ipsa Hispania celebrati canonem ullum profert, non Vigilantius, non Claudius Taurinensis Episcopus, ambo in Hispania versati sacrarum imaginum impugnatores. Legitur tamen iste Canon iisdem verbis apud sæculi noni scriptorem Agobardum Lugdunensem Episcopum, ad calcem libri ejus de picturis, & imaginibus, *in Bibliotheca Patrum tom. 9.*

CAPUT VIII.

Concilium Ancyranum.

ISTud coactum est simulatque morte Maximini extincta est dira in Oriente in Christianos accensa persecutio: providet enim circa eos qui tyrannidis formidine lapsi fuerant. Est verò Ancyra Galatiæ Metropolis. Synodo isti nonnulli Episcopi interfuerunt, qui deinde subscripti in Nicæna œcumenica leguntur: videtur habita an. Chr. 314.

Canon 1. Diaconis ipsis permittit uxorum usum, si ante ordinationem Episcopo fuerint protestati, se nolle, aut non posse ab uxore continere:

tinere: citatur à Gratiano *c. Diaconi*, *dist.* 28. De cœlibatu sacri Cleri, consulito inferiùs annotata ad Nicæni Concilii can. 3.

Canon Ancyranus 13. cavet ne Chorepiscopi Presbyteros, aut Diaconos ordinent citra veniam Episcoporum, quibus ipsi Chorepiscopi subsunt. Huc spectat Antiocheni Concilii canon 10. solam Chorepiscopis permittens Exorcistarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem; prohibens verò Sacerdotum, & Diaconorum: *Etiamsi* (inquit) *Chorepiscopi ordinationem acceperint Episcoporum.* Hic porrò Antiochenus canon duo circa Chorepiscopos edocet. Primò illos non in civitatibus, sed in vicis & minoribus oppidis constitui, τοὺς ἐν ταῖς χώραις, ἢ ταῖς κώμαις καλουμένους χωρεπισκόπους. Secundò posse contingere, ut Episcopali quoque ordine præfulgeant Chorepiscopi. Quæ observatio egregiè conciliat canonem Antiochenum cum epistola decretali Papæ Damasi, negante Chorepiscopos ullam habere ordinandi potestatem, eo quòd nihil ampliùs sint quàm Presbyteri, nec ullatenus Episcopi. Loquitur namque Damasus de potestate Chorepiscopi præcisè, quà talis est; non tamen negat fieri posse, ut Episcopus curam subeat Chorepiscopi, aut Chorepiscopus in Episcopum consecretur. Sic enim reperimus in priscis Conciliis Episcopos à propriis Ecclesiis dimotos, permitti ut alicubi Chorepiscoporum fungantur officio. Cujus rei exemplum suppeditat Nicænæ Synodi canon 8. Simile videmus in titularibus Episcopis, qui assignati

ſignati Eccleſiis in remotioribus Infidelium partibus conſtitutis, habent quidem Ordinem Epiſcopalem, ſed omni juriſdictionis exercitio carent, præter eam, quæ ipſis ab aliis Epiſcopis pro ſuo libito in propriis finibus ac diœceſibus indulgetur. Præclarè verò Damaſus in illa de Chorepiſcopis epiſtola confert Epiſcopos, qui amore quietis & otii ſuum Chorepiſcopis munus committebant, cum nefariis illis meretricibus, quæ ut liberiùs fœdæ libidini indulgeant, ſobolis ſuæ curam penes conductas pretio nutrices abjiciunt. Quod idem, proh nefas! aptari poteſt quamplurimis hujus ſæculi Prælatis. Cæterùm illa Damaſi conſtitutio (ſi tamen ipſius eſt) non obſtitit, quin extiterint complures deinceps Chorepiſcopi, quorum mentio in poſterioribus Conciliis paſſim occurrit.

CAPUT IX.

Neocæſareenſe Concilium.

Synodus Neocæſareenſis Nicænam præceſſit; ſubſcriptus namque Neocæſareenſi legitur Baſilius Amaſeæ Epiſcopus, qui ſub Licinio Martyr occubuit, ut refert Euſebius *in Chronico.* Eſt Neocæſarea Ponti in Aſia civitas.

Canon 8. decernit [illegible]e ſacris Ordinibus inhabilem & irregularem, cujus uxor fuerit adulterata,

terata. Citatur in Decreto, *cap. si cujus uxorem, dist.* 34.

Canon 9. irregularem dicit respectu Sacerdotii; & canon 10. respectu quoque Diaconatus eum, qui fuerit aliquando fornicatus, ut si post tale delictum contingat ordinari, sit suspensus ab illius, quem cepit, Ordinis exercitio. Hic non est in usu. Unde colligito quantam illis temporibus sanctitatem, vitæque anteactæ innocentiam requirebat Ecclesia ad Ordinum susceptionem, sacrumque ministerium. Similiter Nicænus canon 2. viam illi ad sacros Ordines præcludit, qui vel semel peccatum animale commiserit. Quod idem statuitur Eliberini Concilii canone 30.

Canon 11. *Presbyter ante triginta annorum ætatem non ordinetur, quamvis sit probabilis vitæ; sed observet usque ad præfinitum tempus. Dominus enim noster Jesus Christus trigesimo anno baptizatus est, & tunc prædicavit.* Citatur in Decreto *dist.* 78. *cap. Presbyter.* Fuit olim ubique recepta Ecclesiæ disciplina, ne annis triginta juniores fierent Sacerdotes, tum apud Græcos, ut hic docet Neocæsareensis canon; tum apud Latinos, ut statuitur Agathensis Concilii canone 17. *Presbyterum verò, vel Episcopum ante triginta annos, idest antequam ad viri perfecti ætatem perveniat; & Diaconum ante vigintiquinque nullus Metropolitanorum ordinare præsumat, ne per ætatem (quod aliquoties evenit) aliquo errore culpentur.* Eadem ætas annorum vigintiquinque Diaconorum ordinationi, & annorum triginta in Presbyteris ordinandis præfigitur in

in quarta Synodo Toletana, *can.* 19. Vide in Decreto *dist.* 77. *c. Episcopus*, & *cap. in veteri.* Posterior Ecclesiæ disciplina laxior est: sic enim sanxit Tridentinæ sessionis 23. caput 12. *Nullus imposterum ad Subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatus ante vigesimum tertium, ad Presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur.*

Canon 12. illum à Sacerdotio excludit, qui ægrotans fuerit illuminatus, idest baptizatus, eo quòd per acediam, & animæ suæ neglectum ad id tempus Baptismum distulerit. Eos qui lecto per ægritudinem decumbentes lavacrum regenerationis accepêre, sanctus Cyprianus per ludibrium Clinicos vocat; qui sani, Peripateticos, *epist.* 76. *ad Magnum.* Neque verò hanc primam irregularitatêm Synodus Neocæsareensis induxit; longè enim anteà Cornelius, qui Romæ sedebat an. 255. in sua ad Fabium Antiochenum epistola, quam refert Eusebius *lib.* 6. *hist. Eccl. cap.* 35. disertè asserit, Novatianum non debuisse ordinari Presbyterum, quia non licet in lecto baptizatos (sicut Novatiano contigerat) assumere in Clerum.

Canon 15. ita decernit: *Diaconi septem esse debent ex canone, etiamsi magna sit civitas: ejus autem fidem facit liber Actorum.* Habetur in Decreto *c. Diaconi septem, dist.* 93. Idque adeò religiosè servabatur, ut neque Romæ numerus hic excederetur. Cornelius enim Papa Cleri Romæ consistentis numerum ita recenset: Episcopum unum, Presbyteros quadraginta-

sex

sex; Diaconos septem; Subdiaconos septem; Acolythos quadraginta duos, Exorcistas, & Lectores cum Ostiariis quinquaginta duos. Hæc refert ex Cornelii epistola ad Fabium Antiochiæ Episcopum Eusebius.

Caput X.

Concilium Arelatense I. aliaque habita tempore Constantini Imperatoris in causa Donatistarum.

ORigo hæc fuit in Africa pertinacissimi Donatistarum schismatis, qualem describunt Optatus Milevitanus, & Augustinus. Lucilla mulier Hispana præpotens & ambitiosa Carthagine versabatur. Hæc à Cæciliano Carthaginis Ecclesiæ Diacono reprehensa, quòd ossa cujusdam, quem Ecclesia non retulerat in Sanctorum album, deferret, & ante sacram communionem exoscularetur; illa correctionis impatiens ulciscendi de Cæciliano captabat occasionem. Contigit ut Mensurius Carthaginis Episcopus à tyranno Maxentio Romam evocatus, senioribus quibusdam Ecclesiæ vasa sacra discessurus commendaverit. Intereà peregrè moritur Mensurius, atque in hujus Sedem promovetur Cæcilianus, qui ex officio vasa Ecclesiæ repetit. At eorum depositarii, qui sacrilego ausu illa sibi retinebant, ejus protinus communionem aversantur, causan-

tes eum non esse Episcopum: quippe qui ordinatus à Felice Aptungitano fuisset, quem illi criminabantur fuisse sub Diocletiani persecutione sacrorum Librorum traditorem. His se Lucilla ultrò adjunxit, & quidquid opibus & authoritate valebat, magno studio contulit ad schismatis novi fulcimentum & propagationem. Præcipuus schismatis author fuit Donatus, cui cognomen à Casis Nigris. Hic sceleris sui conscium Majorinum ordinavit Carthaginis Episcopum. Cui subinde mortuo suffectus est Donatus alter.

Donatistæ Constantinum primo Imperii post sublatum Maxentium anno interpellant adversùs Cæcilianum. Imperator causam remisit primùm quidem tribus Episcopis Gallicanis, Reticio Heduorum, Materno Agrippinensium, & Marino Arelatensium, deinde Melchiadi Romæ Episcopo, qui ad istius causæ judicium Romæ Concilium indixit anno 313. cujus sententiâ Cæcilianus dictus est legitimus Episcopus, & adversariis mandatum, ut se illi subjicerent. At isti majore insolentiâ per Africam tumultuantur: dumque Ælianus Africæ Proconsul eos in officio continere studet, illi ab hoc ad Constantinum provocant, suamque causam accuratiùs examinari postulant, quàm fecisset Concilium Romanum, quod sibi suspectum querebantur.

Constantinus nimiâ ductus erga procacissimos, & sceleratos facilitate, futurumque sperans, ut sic ad quietem demùm se componerent, procurat novam, & confluentium Episcoporum

coporum numero ampliorem Synodum Arelatis congregari, ubi causâ denuò exactissimè discussâ, iterum condemnantur Donatistæ anno 314. Isti verò intolerabili pervicaciâ rursus ad Constantinum provocant, qui eorum deputatos primùm Romam; deinde Mediolanum accivit, ubi causâ denuò judicatâ; novæ condemnationis judicio succubuerunt. Cæterùm nec sic effracta est eorum contumacia, sed usque ad Arcadii, & Honorii tempora omni præcipiti furore tumultuati, grassatique sunt. Atque vix tandem magni illius Augustini Episcopi laboribus assiduis, & disputationibus invictis; præcipuè verò Marcellini Tribuni potentiâ, & severis coërcitionibus, quem ad compescendam Donatistarum vesaniam Honorius Augustus cum amplissima potestate & copiis militaribus delegaverat, ipsiusque Honorii pœnalibus Edictis domita est impiorum protervia.

Quæ in Donatistarum causa, mandante Constantino Augusto, & approbante Papa Sylvestro Arelatæ Synodus convenit, multis nominibus celebritatem habet: quippe in qua Constantinus per se interfuit, & innumeri propemodum Episcopi ex universa Gallia, ex Hispania, ex Britanniæ, & Hiberniæ insulis; ex Italia, Sicilia, & Africa eò confluxerunt. Interfuere quoque Summi Pontificis Legati Claudianus, & Avitus Presbyteri; Eugenius, & Quiriacus Diaconi, anno Christi 314. Volusiano, & Aniano Consulibus. Asserit Ado Viennensis *in Chronico*, sexcentos ad hanc Syno-

dum Patres convenisse. Ejusdem meminit Augustinus *lib. 1. contra epist. Parmeniani, cap.6.* complectitur verò canones 23.

Canone 1. decernitur Paschæ Domini festum eodem die per universum orbem celebrandum esse, & juris, atque officii Romani Episcopi esse, ut juxta receptam consuetudinem literas ea de re quotannis ad universas dirigat Ecclesias. Quod idem non multò post ab Oecumenica Nicæna Synodo constitutum est. Et olim Papa Victor coacto Romæ Concilio,per universum servari orbem præceperat sub excommunicationis pœna, reclamantibus licèt Asianis, maximè Polycrate Ephesi Episcopo, & dissuadente Irenæo Lugdunensi: quam historiam fusè prosequitur Cæsareensis Eusebius.

Canon 5. communione Fidelium excludit Theatricos, & Histriones. Conformatur Eliberino canoni 62. Jus verò Civile illos infamiâ notat, qui artis ludicræ, pronuntiandíve causâ in scenam prodierint, *l.1. de his qui not. infam.*

Canon 9. usum abolet libellorum à Martyribus & Confessoribus proficiscentium, quorum intuitu & precibus canonicum pœnitentiæ tempus ab Episcopis minuebatur, lapsique ante præfinitum tempus reconciliabantur. Ejusmodi libellorum haberi rationem prorsus dudum vetuerat Concilium Eliberinum *canon.25.* Meminere quoque istiusmodi libellorum, nec sine querela, quòd per illos Ecclesiasticæ disciplinæ relaxaretur vigor, Tertullianus

lianus *lib. ad Martyres,* & Cyprianus *epist.* 10. 11. 12. 14. 15. Illa pœnitentiæ canonicæ ad Martyrum preces concedi olim solita mitigatio præludebat hodiernis Indulgentiis, ut ad Cyprianum Scholiastes Pamelius adnotat.

Canon 13. eos qui sacros Libros, aut Vasa sacra Gentilibus tradiderint, aut nomina Fidelium eisdem detulerint, amovet à Clero; sic tamen, ut si quis ignoranter & bona fide Ordinem à quoquam eorum susceperit, Ordine utatur, nec ei sit fraudi talis ordinatio. Cæciliani causa canoni huic præbuit occasionem.

In hujus Synodi Patrum subscriptione attribuuntur Provinciæ Viennensi, quæ est in Gallia, Urbes Arelate, Vienna, Vasio, Arausio, Carpentoractum. Quæ quidem attributio conformis est Provinciarum Gallicanarum distributioni, quam tradunt Itinerarium Imperatoris Antonini, & liber notitiæ Romanorum. Massiliam quoque Viennensi Provinciæ ascribit Synodus Taurinensis in causa Proculi Massiliensis Episcopi. Ammianus quoque Marcellinus *lib.* 15. sic ait: *Viennensis Provincia civitatum exultat decore multarum, quibus potiores sunt Vienna ipsa, & Arelate, & Valentia, quibus & Massilia jungitur.* Quando istud agebatur Concilium, Arelatensem Ecclesiam Marinus moderabatur. Cùm verò Viennensi Provinciæ finitima esset secunda Narbonensis, mirum est, nullum istius Episcopum exprimi; cùm tamen ex Narbonensi prima hîc subsignaverint Episcopi Tolosæ, & Biterrarum. Insignes præ reliquis huic interfuerunt Synodo

tres illi Gallicani Episcopi, Reticius Augustodunensis, Maternus Agrippinensis, & Marinus Arelatensis, quos primo suo rescripto Constantinus ab Anulino Proconsule Africæ interpellatus, constituerat solos in ista causa judices: & quos altero deinde rescripto Romam proficisci jussit, ut unà cum Melchiade Pontifice Romano, aliisque quindecim Italiæ Episcopis judicium ferrent. Quod & factum est, habito ab iisdem Concilio in ipso Palatio Laterano, ut prodit Optatus Milevitanus *lib.* 1. *contra Parmenianum*, & Augustinus *in Breviculo*, & alibi.

CAPUT XI.

Nicanæ Oecumenicæ primæ Synodi Historia.

NUnc tempus agendi de primo Oecumenico Concilio, cui causam dedit hæresis Ariana. Arius itaque Presbyter Alexandrinus novam in orbem terrarum pestem invexit, negans Filium Dei Patri esse coæqualem, consubstantialem & coæternum; sed eum asserens à Patre de nihilo in tempore creatum. Huic se pesti opposuit in primis Alexander Episcopus Alexandrinus, qui præmonitum Arium, sed indocilem & obstinatum, anathemate percutit. Arius ad Eusebium Cæsareæ in Palæstina Episcopum confugit, quem hæresis suæ socium & fautorem nactus est cum aliis Episcopis, Paulino Tyri, Patrophilo Scythopoleos, Mari

Mari Chalcedonis, Theognide Nicææ, alioque Eusebio Nicomediæ, cujus magna erat apud Constantinum Augustum gratia & authoritas; omnemque Meletianorum factionem in dogmatis perversi contagionem attraxit. Serpente latiùs malo, Arianisque insolentiùs in dies tumultuantibus, Alexander encyclicas per universam Ecclesiam literas conscripsit: præcipuè verò Sylvestrum Romæ Episcopum tantæ perniciei ingravescentis admonuit. Sylvester Osium sapientissimum & religiosissimum virum Cordubæ Episcopum delegavit ad Constantinum, & ad Alexandrum Episcopum, & quócumque opus esse videretur ad extinguendum hoc incendium.

Osius ad Constantinum accessit, à quo & literas accepit ad Alexandrum, & Arium, tum increpatorias, tum ad pacem hortatorias, quarum exemplar Eusebius Cæsareensis refert in vita Constantini. Hisce literis causam & originem turbarum Imperator in Alexandrum rejicit, ut Principem jam intelligas ab Episcopo Nicomediensi delusum; & præterea quæstionem istam circa Dei Filium, levem esse, nec ad Fidem Catholicam ullo modo pertinere asserit; cùm tamen Christianæ Fidei summa præcipuè in Christi divinitate consistat.

A Constantino digressus Osius, Alexandriam concessit, eaque in urbe Concilium indixit, cujus meminit Athanasius *apolog.* 2. vocatque Generale Concilium. Meminit ejus etiam Socrates *lib.* 3. *cap.* 5. ex quorum relatu constat, discussam fuisse Arii, & Meletianorum

causam; simulque damnatum impii Sabellii dogma, divinarum Personarum distinctionem inficiantis. Addit Athanasius, in eadem Synodo Colluthum Presbyterum Alexandrinum, eo quòd cùm Episcopus non esset, munus tamen Episcopale obire, multosque ordinare Clericos attentasset, fuisse ab Osio redactum in ordinem.

Cùm verò Ariani despecta Concilii Alexandrini authoritate se insolentiùs efferrent, & perversum dogma propagarent, visum est controversiam esse œcumenica & insigniori Synodo dirimendam. Hanc itaque Sylvester Papa, conspirante unà Constantino Augusto, Nicææ in Bithynia indixit. Imperator egregium religionis specimen edidit, missis in omnem partem cursoribus & literis, quibus Episcopos ad Synodum invitavit: eorum pro Dei cultu, Fidei integritate, Ecclesiæ pace, & dignitate, quammaximè potuit zelum ac studium succendit: vecturas itinerum, omnesque victus impensas, tam ipsis, quàm eos comitantibus Clericis, & familiaribus largè providit. Nicæam itaque convenerunt ex diversis orbis terrarum plagis trecenti decem & octo Episcopi, anno Christi 325.

Concilio præsederunt Romanæ Sedis Legati Osius Cordubæ Episcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romani, qui ante Patriarchas ipsos consederunt, primique subscripserunt. Interfuerunt Alexander Alexandriæ, Eustathius Antiochiæ, Macarius Jerosolymorum Patriarchæ, aliique Præsules, quorum

eximia

eximia sanctitas Ecclesiæ fastis consignatur & colitur; Nicolaus Myræ in Lycia Episcopus, Paphnutius Thebarum Ægypti, Potamon Heracleæ Ægypti, Spiridion Trimithuntis Cypri (his duobus, Potamoni & Spiridioni, olim propter Fidei confessionem in persequutione Maximini alter oculus fuerat effossus) Paulus etiam Neocæsareæ Euphratesiæ, qui sub Licinio in causa Fidei fuerat candentibus laminis excruciatus; Jacobus Nisibis in Mesopotamia, qui mortuos, ut refert Theodoritus, in vitam revocavit; Alexander Constantinopolis, cujus posteà precibus Arius fœda & inopina morte consumptus est; Arostanes quoque in Armenia superiori Episcopus. Denique magnus Athanasius, tunc Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconus, quem sibi comitem Alexander Patriarcha delegerat, cujusque insignis eruditio & animi vigor in sacro Concilio mirificè effulsit contra Arianos disputantis, unde illorum in se odia infensissima concitavit.

Verumtamen, quod scriptum est in libro Job, hîc pariter contigit: *Cùm venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan.* Interfuère namque cum illis Ariani Episcopi, uterque Eusebius, Cæsareensis & Nicomediensis; Paulinus Tyri, Theognis Nicææ, Menophantes Ephesi, Patrophilus Scythopoleos, aliique Præsules Arii asseclæ. Hi primùm calumniosis accusationibus & famosis libellis Orthodoxos Antistites insectati sunt apud Imperatorem, qui tamen porrectos sibi libellos legere noluit, sed concremavit, palam

professus, Episcopos à Deo solo judicandos; se verò ipsorum judicio in iis quæ ad salutem animæ pertinent, subesse. Occultanda esse præterea Sacerdotum delicta, ne inde aliqui ansam arriperent scandali, aut contemptus sacri ministerii, ut scribunt Rufinus *lib.*1. *cap.* 2. Sozomenus *lib.*1. *cap.* 16. Theodoritus *lib.* 1. *cap.*11. Gregorius Papa *lib.*4. *epist.*75. *ad Mauricium.*

Statutum in primis est pro inconcusso fundamento à Patribus Nicænis, nihil contra fidem ab antiquo traditam, & hactenus in Ecclesia receptam innovandum esse, ut eo loco testatur Sozomenus. Lecta sunt deinde Arii scripta, necnon Eusebii Nicomediensis damnabilis epistola; dogmata Arii nefaria cum execratione rejecta sunt, tandemque conclamatum est, Filium esse Patri coëssentialem & coæternum; neque ex nihilo creatum, sed ex Patris substantia genitum: ideoque suo Symbolo Synodus professa est, eum esse genitum, non factum ὁμόσιον, consubstantialem Patri, Deum verum de Deo vero.

Constantinus dum in Concilio disputabatur, attentè auscultabat, rumores subnascentes sopiebat, suum modestè sensum insinuabat, singulos suaviter alloquebatur, ut refert Eusebius *lib.*3. *vitæ Constantini*, *cap.*13. denique formulæ Fidei subscripserunt tum Catholici, tum etiam Ariani, ut Principi complacerent, suosque retinerent Episcopatus. Eusebius tamen Nicomediæ, & Theognis (quem alii Theogonium dicunt) Nicææ, plus aliis repugnarunt.

narunt. Itaque suis per Concilii sententiam dejecti sunt Sedibus, in quibus constituti sunt, Nicomediæ quidem Amphion, & Nicææ Chrestus. Attamen Eusebius & Theognis, ut Sedes pristinas recuperarent, Concilio ad extremum subscripserunt, & pro illis intercedente Constantino, in pristinum gradum à Concilio restituti sunt, ut commemorat Socrates *lib.* 1. *cap.* 5. *&* 10. Ambo tamen Nicænam fidem omni postmodùm studio impugnarunt, ejusque assertores & occultis dolis, & apertis viribus infectati sunt. Ipse Arius à fidelium societate divulsus est Synodali decreto, & à Constantino in exilium pulsus, sed ab eodem ob simulatam resipiscentiam deinde revocatus postliminio, hac tamen lege, ne Alexandriam ingredi auderet. Horum fidem facit Hieronymus *in dial. adversùs Luciferianos.*

CAPUT XII.

De ordine, & consessu Patrum, tum in Nicæna Synodo, tum in aliis insequentibus Oecumenicis.

PErtinet hæc notitia ad alia quoque Concilia, præsertim generalia. In primis sciendum, delegatos ab Episcopis absentibus eodem sedisse ordine, quo ipsi delegantes Episcopi consedissent. Idcircò in multorum veterum Conciliorum actis permulti Presbyteri, & Diaconi

Diaconi ſubſcribunt ſupra complures Epiſcopos.

Ex eiſdem pariter actis conſtat, Legatos Apoſtolicæ Sedis, utpote vicem gerentes Summi Pontificis, ſediſſe & ſubſcripſiſſe ſupra quoſcumque Patriarchas, fuiſſeque Conciliorum Præſides. Inductione id patet. In prima Nicæna Synodo Legati præfuerunt Sylveſtri Papæ Oſius Epiſcopus, Vitus & Vincentius Presbyteri: hos ſequebantur Alexander Alexandriæ, Euſtathius Antiochiæ, & Macarius Jeroſolymorum Patriarchæ.

Paucis à Nicæna annis præſederunt Synodo Sardicenſi nomine Sylveſtri Oſius Epiſcopus, Vincentius Capuanus, Calepodius Neapolitanus: deinde ſequitur Athanaſius Alexandriæ.

In Concilio Conſtantinopolitano I. nulli interfuerunt Apoſtolici Legati, quia tunc temporis Damaſus Papa aliud Romæ Concilium Epiſcoporum Occidentis in eadem cauſa celebrabat. Orientales autem, quibus præerat Nectarius Conſtantinopolis Epiſcopus, fuiſſe animis cum Damaſo conjunctos, docent mutuæ literæ Damaſi ad Concilium Conſtantinopolis, & Concilii ad Damaſum, apud Theodoritum *lib.5.cap.9. & 10.*

In Epheſino præfuit Cyrillus Alexandriæ Patriarcha ut Legatus Cœleſtini Papæ: quem tamen Cyrillum nomine proprio præeſſe Aſiani Antiſtites non ſuſtinuiſſent extra propriæ Patriarchiæ fines in aliena Diœceſi, quam ſibi Conſtantinopolis Epiſcopus vendicabat, ut

ſecundus

secundus à Romano Episcopo Patriarcha. In hujus ergo Synodi actis passim legitur, *Cyrillo Alexandriæ præsidente, & locum tenente Sanctissimi, & Religiosissimi Archiepiscopi Romanæ Ecclesiæ Cœlestini.* Mox subsignant Juvenalis Jerosolymæ Episcopus : Mennon Ephesi, Flavianus Vicarius,& locum tenens Rufi Episcopi Thessalonices : Theodorus Ancyræ in Galatia: Firminus Cæsareæ in Cappadocia prima Episcopus.

In Chalcedonensi, *act.* 1. Paschasinus & Lucentius Episcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctissimi, Deoque amantissimi Archiepiscopi veteris Romæ Leonis : tum Anatolius sanctissimus Archiepiscopus novæ Romæ Constantinopolis: Dioscorus Archiepiscopus Alexandriæ : Maximus Antiochiæ : Juvenalis Jerosolymæ : Quintillus Heracleæ Macedoniæ, locum tenens Anastasii Episcopi Thessalonices : Thalassius Cæsareæ Cappadociæ : Stephanus Ephesi : Lucianus Bysæ, locum tenens Cyriaci Episcopi Heracleæ Thraciæ : Eusebius Ancyræ Galatiæ Episcopus. Hæc ita sigillatim recenseo, ut dignoscantur præcipuæ Orientis Metropoles.

In quinta Synodo, quæ est secunda Constantinopolitana, præfuit Eutychius Patriarcha Constantinopolis novæ Romæ, approbante Vigilio Papa, ad quem sic scribit Eutychius: *Petimus præsidente vestra Beatitudine de tribus capitulis quæri, & conferri.* Quam epistolam continent istius Synodi acta. Et Zonaras *in Justiniano* scribit, ejus principem fuisse Vigilium

lium Romæ veteris Episcopum. Qui etiam, ut Photius scribit *lib. de Synodis Septem*, istius acta Concilii confirmavit. In ejus actis & subscriptionibus hæc notatur Episcoporum series: considentibus in Secretario Venerabilibus Eutychio Sanctissimo Patriarcha Regiæ Constantinopolis novæ Romæ: Apollinario Sanctissimo Archiepiscopo Alexandriæ: Domno Sanctissimo Patriarcha Theopoleos, id est Antiochiæ: Stephano Episcopo Raphiæ: & Georgio Episcopo Tiberiadis, & Damiano Episcopo Sozusæ, vicem agentibus Eustachii Sanctissimi Episcopi Jerosolymitani: Benigno Episcopo Heracleæ Thraciæ, vices agente Eliæ Thessalonicensis Episcopi: Theodoro Episcopo Cæsareæ primæ Cappadociæ: Andrea Episcopo Ephesi, &c.

In sexta Synodo, Constantinopolitana tertia, *act.* 1. sub Constantino Augusto (huic erat cognomen Pogonato) in Secretario sacri Palatii, quod cognominatur Trullus, conveniente Sancta & Universali Synodo, id est Theodoro, & Georgio Venerabilibus Presbyteris, & Joanne Venerabili Diacono vicem agentibus Sanctissimi, & Beatissimi Archiepiscopi Romæ veteris Agathonis: & Joanne Sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopolis novæ Romæ: & Petro Presbytero & Monacho locum servante Sedis Alexandrinæ (Græcè, Τοποτηρήτου Ἀλεξανδρείας:) & Macario Archiepiscopo Theopolis: & Georgio Presbytero & Monacho, & Apocrisiario Theodori Venerabilis Vicarii, τοποτηρήτου, Sedis Jerosolymo

ſolymorum : & Theodoro Epiſcopo Epheſi.

In ſeptima Synodo, quæ eſt Nicæna ſecunda, *act.* 1. præſidentibus Petro Archipresbytero Romanæ Eccleſiæ Sanctorum Petri & Pauli, & altero Petro Presbytéro Monacho & Abbate Sancti Sabæ Romæ, Vicariis Sanctiſſimi Archiepiſcopi veteris Romæ Adriani. Sequitur Taraſius Archiepiſcopus Conſtantinopolis novæ Romæ : Joannes & Thomas Presbyteri Monachi & Vicarii Sedium Orientis Patriarchalium Alexandriæ, Theopolis, & Jeroſolymorum : Agapetus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus : Joannes Epheſi Epiſcopus.

Octava Synodus, quæ eſt quarta Conſtantinopolitana, præmittit *Act.* 1. Donatum & Stephanum Epiſcopos, & Macarium Diaconum, Legatos Adriani Papæ II. ſubditque Ignatium Archiepiſcopum Conſtantinopolis novæ Romæ. Deinde Vicarios, τοποτηρητὰς, Sedium Patriarchalium Orientis.

Obiter in his inſcriptionibus & ſubſcriptionibus obſerva nomen Archiepiſcopi pluribus ſæculis non fuiſſe attributum, ut nunc, Epiſcopis Metropoliôn, ſed iis dumtaxat, quibus ſubjecti erant Metropolitani ipſi, ſcilicet Patriarchis & Primatibus. Decreſcente demùm & religione, & potentiâ Græcorum, ſimulque eorumdem creſcente ſuperbiâ, cœptum eſt novum in Oriente genus Archiepiſcoporum nomine tenus, qui tametſi nullis præeſſent Epiſcopis, ex reſcripto Imperatoris hoc inane nomen adipiſcebantur, mediique erant inter Metropolitas, & cæteros inferiores Epiſcopos.

pos. Hinc effectum est, ut in Leonis Imperatoris Διατυπώσει, subjectæ Constantinopolitano Patriarchæ recenseantur Metropoles una & octoginta. Deinde Archiepiscopatus prædicti generis novem & triginta, & legatur aliquoties apud Neotericos Græcos, *Ex Archiepiscopatu civitas Metropolis facta est.*

Eusebius Cæsareensis, qui in Concilio Nicæno sedit, *lib.3.vitæ Constantini*, eum qui primus sedebat à dextro latere consessus orationem habuisse refert gratiarum actionis, & laudum Constantini. Theodoritus autem *lib.1.hist. Eccles. cap.7.* scribit eum, qui orationem pronuntiavit gratiarum actionis, fuisse Eustathium Episcopum Antiochenum. Attamen cùm hic esset ordine & dignitate inferior Alexandrino, ex ea sessione primæ sedis à dextro latere infert Cardinalis Bellarminus *de Conciliis & Ecclesia lib.1. cap.19.* fuisse in Concilio Nicæno tres sedium ordines, sive exedras. Primum in capite Aulæ, ibique sedisse Constantinum medium inter Osium & Alexandrum Alexandriæ Episcopum. Secundamque exedram fuisse à dextera parte, ubi primus sedit Eustathius. In tertia denique ad sinistram tenuisse primum locum Macarium Jerosolymorum Episcopum.

Certè Osium, Vitum, & Vincentium præsedisse perspicuum est, tum ex Athanasio teste oculato, *epist. ad Solitar.* ubi refert, Osium fuisse Synodi principem, & Nicænæ fidei Symbolum composuisse; tum ex ipsius Synodi subscriptionibus; tum ex Photio *lib. de septem*

Synodis

Synodis: tum ex Gelaſio Cyziceno, qui hujus Concilii acta edidit juxta vetus Dalmatii Epiſcopi Cyzici exemplar; cujus etiam meminit in ſua Bibliotheca Photius. Scribit ergo Gelaſius *lib.* 2. *cap.* 5. Oſium Legatum Synodo præſediſſe nomine Sylveſtri Papæ, adducitque teſtimonium Euſebii *lib.* 3. *vitæ Conſtant. cap.* 7. cujus verba diſerta, atque ut loquitur, κατὰ λέξιν, profert; quamquam in exemplaribus Euſebii hodiernis aliter legitur. Verùm longè major habenda fides exemplaribus, quæ ante annos mille ducentos extabant, temporibus Dalmatii, Gelaſiique, veterum Græciæ Epiſcoporum, quàm iis quæ nunc temporis circumferuntur à Græcis ſchiſmaticis accepta, à quibus etiam conjicere pronum eſt, fuiſſe in iis, quæ ad Romanæ Sedis dignitatem pertinent, depravata. Et verò ipſe Oſius præſentibus Patriarchis in aliena regione, eaque Orientali, & longiſſimè ab Hiſpanicis oris diſſita præſidere nullatenus valuiſſet, niſi titulo cohoneſtatus Apoſtolici Legati.

Cardinalis Baronius paulò aliter Nicænorum Patrum conſeſſum diſponit, cujus potior mihi in hac parte videtur ſententia, utpote conformior poſterorum Conciliorum ordini ac uſui. Cenſet verò Conſtantinum in capite aulæ ſediſſe humili ac demiſſo ſedili aureo, ut in ejus vita ſcribit Euſebius *lib.* 3. *cap.* 10. addens non antè ſediſſe, quàm rogatum à Patribus, nec fuiſſe ſolito ſatellitio ſtipatum, ſed primariis aulæ proceribus. Baronius itaque duos tantùm fuiſſe conſeſſus Patrum autumat: dextror-

ſum unum, ſiniſtrorſum alterum, atque in iſto Legatos Romani Papæ primos conſediſſe, ſub his verò aſſediſſe Alexandrinum Epiſcopum. In dextero autem conſeſſu primum locum tenuiſſe Euſtathium Antiochenum, & ſub eo Macarium Jeroſolymitanum, aliosque deinceps hinc inde Epiſcopos. Id enim confirmant ſequentium Synodorum acta, quas non eſt dubium ſe ad Nicænæ exemplum conformaſſe. Enimverò refertur in Chalcedonenſi, *act.* 1. Senatum in medio ante cancellos ſacri Presbyterii conſediſſe: à ſiniſtris verò Legatos Sanctiſſimi veteris Romæ Archiepiſcopi Leonis: poſt hos deinde Anatolium Conſtantinopolis novæ Romæ Archiepiſcopum, & Maximum Antiochiæ. A dextro autem latere Dioſcorum Alexandriæ, & Juvenalem Jeroſolymorum Epiſcopum. Itaque prima dexteræ exedræ ſedes reſervabatur ſecundo Patriarchæ, qualis erat in Nicæna Synodo Antiochenus, in Chalcedonenſi Alexandrinus; quia jam tum Conſtantinopolis Epiſcopus ſibi primæ Sedis poſt Romanum Epiſcopum vendicarat honorem.

Ad hæc in ſexta Synodo, *act.* 1. refertur ſediſſe ſeorſim Conſtantinum Auguſtum cum Patriciis, & Conſulibus: à læva autem parte Legatos Apoſtolicæ Sedis, deinde Vicarium ac Apocriſiarium Epiſcopi Jeroſolymorum, alioſque deinceps Præſules. A dextera verò parte Epiſcopum Conſtantinopolis, deinde Theopolis, tertioque loco Vicarium Epiſcopi Alexandriæ. Cur autem Epiſcopus Jeroſolymitanus

nus inferior Alexandrino & Antiocheno, immediatè tamen Legatis Apostolicis assederit; ideò factum, quia cùm multi essent Apostolici Legati, quos non erat æquum disjungi ab invicem, Jerosolymitanus ex consequenti multos ante se habebat sessores: Antiochenus ex alia parte unicum supra se patiebatur sessorem Constantinopolitanum. Ideoque Antiochenus Episcopus honoratiorem præ Jerosolymitano locum occupare reputabatur in hac Synodo. Probat rationibus solidis Baronius ad an. 325. *num.* 52. & ad an. 213. *num.* 6. in sacris & Ecclesiasticis rebus præcelluisse olim sinistram præ dextera parte, tum in Oriente, tum in Occidente. Quæ res si comperta fuisset Damiano Cardinali, dum in tractatu de picturis Apostolorum Petri & Pauli disceptaret, quorsum depingi soleret Petrus ad sinistram, & Paulus ad dexteram, non se fatigasset in conquirendis Pauli supra Petrum prærogativis.

CAPUT XIII.

Vicariorum Romani Pontificis differentia.

Vicariorum Romani Episcopi multiplex discrimen fuit. Quidam enim dicebantur Legati à latere, alii Cognitores, seu Commissarii, alii in Diœcesibus, aut Parochiis Vicarii. Quosdam enim delegabat Romanus Pontifex ad Synodos, tum generales, tum parti-

culares, ut illis suo nomine præessent. Hos vocat Leo Papa *epist.* 14. *ad Faustum*, Legatos à Latere. *Cùm enim* (ait) *propter causam Fidei, quam Eutyches perturbare tentavit, de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis assisterent.*

Alii Papæ Legati dicebantur ἐπιγνώμονες (sic enim vocat Concilium Sardicense *can.* 3. *&* 5.) id est Cognitores, erantque Commissarii à Papa ad Diœceses, Provincias, aut Parochias delegati, ut causas controversas inquirerent, aut judicarent, aut reviserent, maximè in judiciis appellationum ad supremam Sedem.

Tertii Pontificum Legati dicebantur Apocrisiarii, seu Responsales, quorum hodie locum & munus implent Nuntii Apostolici. Mittebantur quippe ad Imperatores, ut res Ecclesiæ procurarent, juraque Romanæ Ecclesiæ tuerentur. Frequens horum mentio est in epistolis Gregorii Papæ. Quin & alii Episcopi suos, quum opus erat, mittebant Apocrisiarios: nam Anatolius, quem Dioscorus Alexandrinus Episcopus promovit ad Constãtinopolitanam Sedem, fuerat anteà ipsius Dioscori in urbe Regia Apocrisiarius. Et Georgius Presbyter subscriptus legitur in sexta Synodo cum titulo Apocrisiarii Sedis Jerosolymorum. Nec solùm ad Principem, sed ad diversos etiam Episcopatus mitti solebant Apocrisiarii, præsertim ad Patriarchas, ad Exarchas, & ad Metropolitas, ut fidem facit Justinianus *novella* 6. *cap.* 2. *circa fin. &* *cap.* 3. & *novella* 123. *cap.* 25. ubi decernit non posse Apocrisiarios validam inire conventionem ultra Episcopi, vel Eccle-

siæ

ſiæ delegantis mandatum. Scribit S. Gregorius Papa *lib.* 14. *Moralium, cap.* 29. ſe Apocriſiarii munere, jubente Pelagio prædeceſſore, functum olim Conſtantinopoli apud Tiberium Imperatorem.

Quartum Vicariorum Romani Pontificis genus conſtituebant Primates, quibus, tanquam Vicariis ſupremæ Sedis, conferebatur poteſtas & juriſdictio ſupra plures Metropolitas, hiſque ſubjectos Epiſcopos. Ita Leo Papa *epiſt.* 84. Anaſtaſium Theſſalonices Epiſcopum Vicarium ſuum creat in multis Europæ Provinciis ad Orientem vergentibus, quas poſtmodò ſigillatim recenſuit Nicolaus I. Pontifex *in epiſt.* 2. *ad Michaëlem Imperatorem.* Addit Sanctus Leo Papa, Anaſtaſii prædeceſſores fuiſſe ſimiliter prædeceſſorum Romanorum Epiſcoporum Vicarios. Huc referunt nonnulli cauſam Canonis 20. Concilii Sardicenſis, prohibentis extraneis Clericis diutinam Theſſalonicæ moram: & rationem addunt, quia propter Primatis Theſſalonices reſidentiam eò confluere ſolebant complures ex univerſa Aſia Clerici, qui ſæpenumerò vel ſupervacanea negotiorum apud auditorium Primatis geſtione, vel capti civitatis ipſius ſplendore, diutiùs à propriis Eccleſiis aberant. In veteribus Conciliis antequam Juſtiniano intercedente Vigilius Papa Vicariam ex Theſſalonica tranſtuliſſet in Acridum, quæ Juſtiniano Patria fuit, quamque ideò primam Juſtinianam vocari edixit, ſubſcribit Theſſalonices Epiſcopus inter primos à Patriarchis, ut ſuperiori capite com-

monſtravimus. Videnda circa rem iſtam Juſtiniani novella 131. *cap.* 3. Cœleſtinus etiam Pontifex in cauſa Neſtorianæ hæreſis, Cyrillum Alexandriæ Epiſcopum Vicarium ſuum creat, ut Conſtantinopolis Eccleſiam regat, quam Neſtorius devaſtabat. Superſunt ea de re literæ Cœleſtni ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum & plebem Conſtantinopolis, *tom.* 4. *operum Cyrilli.* Deinde Hormiſda *epiſt. ad Saluſtium Hiſpalis Epiſcopum,* conſtituit ipſum Apoſtolicum per omnem Bæticam, & Luſitaniam Vicarium. Idemque Remigio Rhemenſi Epiſcopo tandem confert poteſtatem per univerſum Ludovici Regum; ſic enim vocat Clodovæum Françorum Regem. Literas ſileo Pontificum Zoſimi, Symmachi, Vigilii, Gregorii Magni, quibus promovent Arelatenſes Epiſcopos ad Vicariam Apoſtolicam ſupra pleraſque Galliæ Provincias. Omitto complures alias Primatias, quas diverſis temporibus Romani Pontifices tum in Gallia, tum in Hiſpania, tum in Germania, tum in Anglia conſtituerunt.

CAPUT XIV.

De loco Synodi Nicænæ, nonnullarumque aliarum insequentium.

VEterum occidentis Conciliorum quædam convenerunt in ædibus Imperialibus : atque in primis istud Nicænum in aula Palatii Constantini, ut fidem facit Eusebius *lib.* 3. *vitæ Constantini*, *cap.* 12. Sexta pariter Synodus sub Constantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte, quæ Trullus dicebatur. Quo eodem loco habita fuit Synodus Quinisexta, sub Justiniano II.

Cæteræ per Orientem Oecumenicæ Synodi intra sacras Basilicas celebratæ sunt. Constantinopolitana quidem, quæ est inter Oecumenicas secunda, convenit intra Oratorium Sanctorum Pantaleonis, & Marini Martyrum, qui sacer locus ex tunc ὁμόνοια, id est concordia, nominatus est, propterea quod centum & quinquaginta Episcopi in eandem Fidei sententiam convenêre adversùs Macedonii dogma, ut scribit in tertio de sacris imaginibus tractatu Joannes Damascenus. Ephesina quidem intra Beatæ Mariæ Templum : Chalcedonensis intra Virginis & Martyris Euphemiæ Ecclesiam, in ipso Sanctuario : Nicæna altera in Templo ante ambonem : octava Synodus in æde Sophiæ in ipso catechumenorum loco, ut earum acta

acta testantur. Quæ duæ postremæ pariter asserunt, sacros Evangeliorum Codices fuisse in medio consessu Patrum repositos. In octava Synodo additæ sunt vivificæ Crucis reliquiæ, προτιθέντων τῶν τιμίων ξύλων, καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων. Propositis venerabilibus lignis, & sanctis Evangeliis.

CAPUT XV.

Ad Nicænos Canones primum & secundum.

PRimus Canon de eunuchis & spadonibus decernit arceri à Clero, qui sponte & citra necessitatem se mutilaverint. Cui irregularitati locum in iis esse negat, qui à medicis, etiam sponte, ex morbi causa, vel ab aliis per vim & injuriam excisi fuerunt. Refertur in Decreto, *cap. si quis à medicis, dist.* 55. Isti canoni dedisse videtur occasionem Leontius Presbyter, qui ut scribit Athanasius *Apologia de fuga sua, in fine*, Socrates *lib.* 2. *cap.* 21. Theodoritus *lib.* 2. *cap.* 24. accusatus inhonestæ, aut suspectæ cum muliere conversationis, jussusque ab Antiocheno Præsule Eustathio ut ab ea consuetudine desisteret, cùm obsequi detrectaret, sibi virilia ad amovendam mali suspicionem resecuit, perinde ac si liceret homini se quomodolibet, nullaque urgente morbi vi, mutilare; & quasi verò amputata illa parte, simul excideretur quidquid fœda libido potest vel cogitatu, vel sensu, vel quovis

quovis opere exequi : qua de re fusè disputat Basilius *lib. de vera & incorrupta virginitate.* Leontium igitur duplici titulo & jure, tum illicitæ resecationis, tum prohibitæ consuetudinis deposuit Eustathius. At Leontius per novum scelus se Arianis adjunxit, quorum factione sub Constantino ipsam etiam Sedem Antiochenam invasit.

Refert quoque Eusebius *lib.6. histor. Eccles.* Origenem cùm fœminas aliquot Theologicis disciplinis & sacris literis erudiret, velletque aut malum ipsum, aut mali suspicionem antevertere, sese adhibitis quibusdam medicaminibus fecisse eunuchum, verba ista Christi aliter quàm par erat intelligendo : *Sunt eunuchi qui seipsos castraverunt propter regnum cœlorum.* Quapropter Demetrius Alexandriæ Episcopus sacram ordinationem petenti recusavit. At Origenes in Palæstinam commigrans sacros Ordines, ipsumque Sacerdotium sumpsit ab Episcopis Cæsareensi, & Jerosolymitano ; unde graves exortæ Demetrii cum ipsis querelæ. Quam pariter refert historiam Epiphanius *hæresi* 58. & Hieronymus *de Script. Eccl. in Alexandro.* Itaque genus hoc irregularitatis, etiam longè ante Nicænam Synodum sumpsit exordia : eamque stabiliunt Apostolorum Canones vigesimus primus, & vigesimus secundus.

Nicænus Canon 2. prohibet catechumenos baptizari, necdum satis institutos, aut probatos, nisi gravis urgeat necessitas. Vetat etiam recèns baptizatum, ac neophytum ordinari Episcopum, aut Presbyterum ; cùm id

prohibeat Apostolus 1.*Timoth.*3. Statuit insuper excludendum de Clero eum, qui duobus, aut tribus testibus convictus sit reus ψυχικῦ ἁμαρτήματος, peccati animalis.

Dubitatur quidnam sit animale peccatum? Exponit Theodorus Balsamon de quacumque culpa incompatibili cum divina gratia. Alii delicta intelligunt, quorum expiationi publicam injungebant Ecclesiæ leges pœnitentiam; cujusmodi erant apostasia circa Fidem, homicidium, fornicatio: quæ peccata vocari ab antiquis solent per antonomasiam capitalia, & mortalia. Hoc sensu Isidorus ait *lib.2.de divin. offic.* consuetudinem Ecclesiæ hanc esse, ut sordidati peccato mortali ad Ordines non promoveantur; & si quis post ordinationem mortalis peccati reus factus sit, non possit sacrum exercere ministerium. Prætereà Concilium Valentinum in Gallia sub Damaso Papa,*cap.*4. prohibet ab Episcopatu, Sacerdotio, & Diaconatu, eos qui se mortali crimine fatentur pollutos. Concilium etiam Agathense,*can.*42. decernit Clericum, qui capitale crimen commiserit, deponi, & in Monasterium conjici. Concilium similiter Toletanum IV. *can.* 52. sancit eos, qui publicam agentes pœnitentiam, mortale delictum publicè confessi sunt, non posse Clericos ordinari. Et utique passim sacri Canones, eos qui publicâ pœnitentiâ perfuncti sunt, ordinari vetant, ut infrà suo loco monstrabitur.

Secunda ista sententia probabilior est quàm prima, secundùm quam vel unicus actus odii, invidiæ

invidiæ, aut libidinosæ cogitationis ab Ordinibus in æternum excluderet; quin etiam ordinatos redderet Ordinum functionibus perpetuò inhabiles: unde uberrima scrupulorum & anxietatum seges emergeret, ob ambiguitatem sive memoriæ, sive judicii circa ejusmodi culpas. Innumeris quoque viris aditus ad Ecclesiæ ministeria intercluderetur, eximiis & sanctitate morum, & animi dotibus, vixque unus, aut alter reperiri posset ad Clerum idoneus.

Tertia denique, maximeque omnium probabilis explicatio, est de completa per actum externum luxuria post Baptismum susceptum. Eaque conformis est canonibus 9. & 10. Concilii Neocæsareensis, de quibus superiùs actum est; & Eliberino canoni 30. Porrò Nicænus iste canon refertur *distinct.* 48. *cap. quoniam*, Sanctus Augustinus Episcopus fuerat quidem fornicator, & hæreticus Manichæus; sed ante Baptismum, quo purgabantur irregularitates ex delictis, ut tradit undecimus canon Ancyranæ Synodi.

CAPUT XVI.

Ad Nicænum Canonem III.

STatuit Canon 3. Clerico nequaquam licere simul introductam (Græcè *συνείσακτον*) habere mulierem, nisi matrem, sororem, aviam, vel eas solas, quæ omnem removent suspicionem.

nem.

nem. Citatur *cap. interdixit per omnia, dist. 32.* Nulla uxoris hîc mentio, non quia Clerico habere liceret, sed quia nulla esse poterat ex lege Clericalis cœlibatus, ut mox perspicuè probabitur.

Paphnutii verò instantiam istiusmodi à nuptiis continentiæ oppositam, cujus meminere Socrates & Sozomenus, censendum est vel à Socrate primùm confictam, à quo plurima de more suo hausit sine ullo delectu Sozomenus, vel potiùs à Græcis posteriùs insequutis, schismaticis, & continentiæ clericalis adversariis illic insertam, & suppositam; aut saltem si quid habet veri, nullam fuisse illius habitam à sacro Concilio rationem. Non enim posset eruditus quispiam negare quanta districtione primis quinque sæculis universa ubique terrarum Ecclesia sacro Clero conjugium interdixerit, ut subinde commonstrabo testimoniis & exemplis, quibus refragari nemo possit. Posteriores quidem Græci, qui se schismate ab Ecclesia divulserunt, matrimonii usum Episcopis subtrahunt, ac prohibent, sed inferioribus Sacerdotibus permittunt, si jam fuerant tempore ordinationis suæ conjugati: nova enim contrahere post ordinationem connubia non permittunt, ut ex schismaticæ Synodi Quinisextæ canone 12. liquet.

Operæpretium faciam proferendo Canones & scripta Patrum, ex quibus clarescet prisca circa istud veteris Ecclesiæ, tam Græcæ, quàm Latinæ disciplina & ritus. Sciendum in primis, continentiæ hujus præceptionem non esse absolutè

folutè divini juris; alioqui namque non licuiſſet Generalibus Conciliis Lugdunenſi, & Florentino diſpenſare cum Sacerdotibus Græcis circa Matrimonii ante ordinationẽ initi vſum. Neque valuiſſet Ancyrana Synodus *canone* 10. quem refert Gratianus *can. Diaconi, diſtinct.* 28. Diaconis permittere uxorum conſuetudinem, ſi ante ordinationem proteſtati coram Epiſcopo fuerint, nolle ſe, aut non poſſe continentiæ lege aſtringi. Jure tamen Eccleſiaſtico, atque ab ipſis Apoſtolis tradito (Apoſtolicarum enim traditionum aliæ divini juris ſunt, aliæ Eccleſiaſtici) illicita eſt Sacerdotum, & Diaconorum cum uxoribus conſuetudo, votumque continendi ſacris Ordinibus annexum.

Concilium Eliberinum ſub ipſis Gentilium perſecutionibus habitum, ſic decernit can. 33. *Placuit in totum prohibere Epiſcopis, Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis poſitis in miniſterio, abſtinere ſe à conjugibus, & non generare filios: quod quicumque fecerit, honore Clericatus exterminetur.*

Concilium Carthaginenſe ſecundum can. 2. *Ita* (inquit) *placuit & condecet Sacroſanctos Antiſtites, & Dei Sacerdotes, necnon Levitas, vel qui Sacramentis divinis inſerviunt, continentes eſſe in omnibus, quò poſſint ſimpliciter quod à Deo poſtulant, impetrare: ut quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas* (obſerva teſtimonium de veteri Eccleſiæ uſu, & Apoſtolica traditione) *nos quoque cuſtodiamus. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Omnibus placet, ut Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi, & qui Sacramenta con-*
trectant

trectant, pudicitiæ custodes etiam se ab uxoribus contineant.

Hoc idem renovatur in Concilio Carthaginensi quinto, *can.* 3. & in Arelatensi secundo, *can.* 2. cujus verba sunt ista: *Assumi aliquem ad Sacerdotium non posse sub matrimonii vinculo constitutum; nisi fuerit promissa conversio.* Et can. 3. *Si quis de Clericis à gradu Diaconatus in solatio suo mulierem, præter aviam, & matrem, & neptem, sororem, filiam, vel* CONVERSAM SECUM UXOREM *habere præsumpserit, à communione alienus habeatur: par quoque mulierem, si se non separaverit, pœna percellat.* Hoc Arelatensi canone permittitur cohabitatio uxoris, sed continens, nec maritalis, ut perspicuè constat ex canone præcedenti, & ex voce *Conversam.* Qua eadem ratione intelligendus est Canon ille Apostolorum sextus, quo Græci abutuntur, & cujus obtentu veriti non sunt in Pseudosynodo Quinisexta damnare Romanam Ecclesiam. Vult autem canon ille sextus, Apostolis vulgò adscriptus, ut Episcopi, & Sacerdotes, & Diaconi curam uxorum habeant, nec eas religionis specie abjiciant, quemadmodum curam etiam gerere tenentur matris, aviæ, & sororum, sine ullo cubilis consortio. Quæ verò sit canonum apostolis attributorum vis & authoritas, pertractavi jam in appendice ad Concilia circa reprobationem Baptismi hæreticorum habita.

Agathense Concilium cœlibatum Clericorum astruit *can.* 28. Item Turonense secundum *can.* 20. ita sancit: *Si inventus fuerit Presbyter*

cum

cum sua Presbytera, aut Diaconus cum sua Diaconissa, aut Subdiaconus cum Subdiaconissa (sic vocabantur post ordinationem, quas illi anteà duxerant) *annum integrum excommunicatus habeatur: & depositus ab omni officio clericali, inter laïcos se obsecrare cognoscat.*

Hieronymus *lib.* 1. *contra Iovinian.* non modò de Sacerdotum cœlibatu testificatur, sed argumento deducto ex Apostolo, qui vult ipsos etiã Laïcos ad tempus à conjugio abstinere, ut orationi vacent, 1. *Cor.* 7. cœlibatum clericalem his verbis roborat: *Si Laicus, & quicumque fidelis orare non potest, nisi careat officio conjugali, Sacerdoti, cui semper pro populo sacrificia offerenda sunt, semper orandum est: si semper orandum est, igitur semper matrimonio carendum.* His conformia docet Ambrosius *lib.* 1. *de offic. c. ult.*

Leo Magnus *epist.* 82. *c.* 3. *&* 4. *ad Anastasium*, sic scribit: *Omnium Sacerdotum tam excellens est electio, ut hæc quæ in aliis Ecclesiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati, & liberorum procreationi studere sit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus est à capite, dignum est custodiri, quantò magis in primo, vel in secundo, tertiòve servandum est? ne aut in Levitico ministerio, aut Presbyterali honore, vel Episcopali excellentia quisquam idoneus æstimetur, qui se à voluptate*

ubique quidem Lectoribus & Cantoribus, sed in aliquibus dumtaxat provinciis.

Origenes homil.23. in Num. *Illius* (inquit) *solius est offerre Deo sacrificium, qui indesinenti & perpetua se devoverit castitati.*

Eusebius lib.1. demonstr. Evang. cap.9. *Verumtamen* (ait) *eos qui sacrati sunt, atque in Dei cultu & ministerio occupati, continere se deinceps ab uxoris commercio decet.*

Basilius *epist.* 17. *inter posteriùs additas*, Sacerdotem septuagenarium, qui dimissam in sua ordinatione conjugem, in suas iterum ædes receperat, acriter objurgat, & mandat ut Presbyteram suam in Monialium Monasterium dimittat : & ei canonem istum Nicænum proponit, quem ab eo violatum conqueritur.

Chrysostomus *homil.* 2. *de patientia Iob*, ita loquitur : *Sic dicit Apostolus, unius uxoris virum, non ea ratione, ut id nunc ab Ecclesia observetur; oportet enim omni prorsus castitate Sacerdotem ornatum esse.*

Epiphanius *ad finem operis contra hæreses*, sic loquitur : *Sanctorum Sacerdotium ex virginibus utplurimùm, aut ex solitariis, aut si hi ad ministerium non suffecerint, ex his constituitur, qui propriis ab uxoribus se continent. Et si quis ab initio continens fuerit, aut viduus, habere potest locum Episcopi, Presbyteri, aut Diaconi, aut Subdiaconi.* Idemque *hæresi* 59. quæ est Catharorum : *Sed & adhuc* (ait) *liberos gignentem unius uxoris virum Ecclesia non ascripsit, sed eum qui se ab una continuit, aut in viduitate vixit Diaconum, aut Hypodiaconum,*

aut Episcopum, aut Presbyterum, maximè ubi sinceri sunt Canones Ecclesiastici. At dices mihi, quibusdam in locis filios gignere Presbyteros, Diaconos, aut Hypodiaconos: at non est juxta Canonem, sed hominum mentem, quæ per tempus elanguit.

Ex his postremis Epiphanii verbis colligitur, eo jam tempore alicubi suboriri cœpisse illam, quam Græci hodierni consuetudinem servant. Certè sub Justiniani primi vitæ finem illam tandem prævaluisse in Oriente inde infero, quia cùm ejus novella sexta *cap. 5.* dicat: *Nihil ita in sacris ordinationibus diligimus sicut in castitate viventes, aut cum uxoribus non cohabitantes:* & *c. postmodò, novella* 22. *cap.* 24. nihil ampliùs circa Clericorum continentiam statuit, quàm quæ nunc temporis Græci communiter servant ex præscripto Synodi Quinisextæ *cap.* 12. *vel* 13. Quod enim summarium novellæ dicit de uxoris dimissione, addititium est, nec prorsus in textu legitur.

CAPUT XVII.

Ad Nicænum Canonem IV.

QUartus Canon Nicænus decernit, *Constitui & ordinari Episcopum ab omnibus aliis, si fieri possit, Provinciæ Episcopis: sin minùs à tribus saltem congregatis, accedentibus reliquorum absentium suffragiis, unà cum Metropolitani consensu.* Refertur *in cap. Episcopum ab omnibus, distinct.* 64. Et reperitur in Concilio Nicæno secundo

cundo *can.* 3. Nullatenus hîc audiendus Theodorus Balſamon, ſcribens in hunc canonem 4. Epiſcopos olim quidem fuiſſe ab univerſa plebe electos. Quia tamen in hiſce popularibus comitiis multa jactabantur indecora in eos, quorum proponebatur electio, fuiſſe in iſto Nicæno canone conſuetudinem illam abrogatam, ſtatutumque ut ſoli Epiſcopi eligerent. Sed errat Balſamon, cùm nullum hîc appareat abrogationis veſtigium, & conſtet fuiſſe peræquè poſt Nicænum Concilium admiſſa ubique in Epiſcopis eligendis populi ſuffragia; ſic tamen, ut moderationi, & regimini ſubeſſent Epiſcoporum: quemadmodum Athenis πρόεδροι popularibus ſuffragiis præerant, ut docet Julius Pollux *lib.* 8.

Et utique Sanctus Athanaſius, qui Diaconus in hac Synodo interfuerat, evectus poſtmodùm fuit ad Patriarchalem Alexandriæ Sedem univerſæ plebis ſuffragiis; ut refert Gregorius Nazianz. *orat. in ejus laud.* Cœleſtinus quoque Romæ Papa epiſt. ad Epiſcopos Narbonenſis provinciæ, cap. 5. *Nullus* (ait) *invitis detur Epiſcopus: Cleri, plebis, & ordinis conſenſus requiratur.* Simile ſcribit Leo Magnus *epiſt.* 89. Et ſecundum Arelatenſe Concilium ſtatuit *can.* 54. ut tres ab Epiſcopis nominentur, de quibus Clerici, & Cives poteſtatem habeant unum eligendi. Id confirmatur Concilii Cabilonenſis *can.* 10. & Carthaginenſis quarti *can.* 1. Præterea Syneſius *epiſt.* 76. refert Antonium Epiſcopum fuiſſe ab univerſo populo Olbiatarum creatum. Synodus autem Nicæna id unum

ſanxit, ut novi Epiſcopi electionis, atque ordinationis cura, præfecturaque ſit penes Metropoliten; cæterique Epiſcopi ad ejus, qui electus fuerit, ordinationem conveniant; fiatque ordinatio hæc utminimùm à tribus.

Porrò in Epiſcopi novi conſecratione requirunt ſacri Canones Epiſcopos tres. Præter enim Nicænum iſtum Anacletus *epiſt.* 2. citata in Decreto *diſt.* 66. *can. fin.* & Anicetus *epiſt.* 1. ambo Pontifices, qui Apoſtolorum ætate vixerant, non modò iſtud de tribus Epiſcopis ordinatoribus præſcribunt, ſed etiam Apoſtolos hoc tradidiſſe confirmant. Quin etiam à tribus Apoſtolis, Petro, Jacobo majore, & Joanne fuiſſe Jacobum minorem fratrem Domini conſecratum Jeroſolymæ Epiſcopum, ut hoc facto traderetur in poſterum ordinationum Epiſcopalium ritus & forma, memorat Anacletus. Qui primus eſt Canon Apoſtolorum, præſcribit, ut Epiſcopi à duobus, aut tribus Epiſcopis ordinentur. Innocentius Papa *epiſt. ad Victricium Rhotomagenſem Epiſcopum*, prohibet quemquam Epiſcopum conſecrari, niſi à tribus Epiſcopis. Syneſius item *epiſt.* 67. *ad Theophilum Alexandrinum*, Siderium contra leges Eccleſiæ perhibet renuntiatum Palæbiſcæ Epiſcopum, quatenus nec Alexandriæ Epiſcopus facto iſti conſenſit, neque fuit à tribus conſecratus Epiſcopis. Denique in Concilio Rhegienſi reprobatur Armentarii ordinatio, qui fuerat renuntiatus Ebreduni Epiſcopus; tum eo nomine, quòd tres Epiſcopi ad eam non intervenirent, tum quòd Metropolitani conſenſus defuerat: quæ

tamen

tamen ſimul utraque requirit quartus hic Nicænus Canon. Quinimò Concilium Arelatenſe primum *can.*21. exigit, ut qui Epiſcopum conſecrat, ſeptem ſecum alios aſſumat Epiſcopos: ubi verò compleri numerus ille non poterit, ne minùs quàm tres Epiſcopi interveniant.

Quæſtio illuſtris eſt, ſit-ne de neceſſitate quoque Sacramenti, an ſolùm de neceſſitate præcepti, ut tres hîc interveniant Epiſcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum ſententiæ. Contendunt aliqui hoc eſſe de Sacramenti neceſſitate, ut ſi ſecus fiat, nihil agatur. Alii contendunt,eſſe quidem de Sacramenti neceſſitate, non tamen abſolutè, ſed hac reſtrictione, ſi non fuerit ab Eccleſia diſpenſatum, ut ſecus fiat.Quo etiam modo docent plerique circa Confirmationis Sacramentum, eſſe de Sacramenti neceſſitate, ut adminiſtretur ab Epiſcopo; ubi tamen intervenerit Papæ, aut Concilii generalis diſpenſatio, poſſe ſimplicem Sacerdotem eſſe illius miniſtrum. Tertia demùm opinio eſt, poſſe etiam citra diſpenſationem ſuſcipi validè ordinationem, & characterem Epiſcopalem, tametſi illicitè, ab unico etiam Epiſcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat ejuſmodi ordinationes viribus carere, atque irritas eſſe. Illius tamen Canonis gloſſa id exponit de exequutione officii, hoc eſt, ut non liceat ſic ordinato illa exequi, quæ ſunt muneris Epiſcopalis, donec diſpenſetur.

Tertia hæc potior ſententia eſt, propter illa quæ ſequuntur argumenta. Primùm enim Innocentius Papa *epiſt.* 22. *ad Bonifacium*, diffi-

dium componens Antiochenum, mandat eos, qui fuerunt ab Evagrio Paulini in Sede Antiochena successore ordinati, recipi cum suis ordinibus, & honoribus. Et tamen Evagrius contra sacras Ecclesiæ leges fuerat à solo Paulino ordinatus Episcopus, ut fidem facit Theodoritus *lib.5.hist.Eccl.cap.23.*

Synesius perhibet de Siderio superiùs memorato, fuisse ab uno Episcopo Cyrenensi Philone consecratum Episcopum, neque id tamen obstitisse quominus magnus Athanasius absque nova consecratione cum ipso dispensaverit, eumque ad Ecclesiæ Metropolitanæ clavum admoverit.

Ad hæc Synodus Regiensis cum præfato Armentario dispensavit, ut baptizatos, & neophytos confirmaret: cúmque ordinatis ab Armentario Clericis, si sint alioqui vitæ inculpatæ, ut in Ordinum ministerio retineantur.

Apostolorum etiam præcitatus Canon probat Episcopi consecrationem à duobus factam Episcopis.

Simon Apostolus apud Clementem Papam *lib.8.constit.Apost.cap.27.* sancit valere Episcopi ordinationem à duobus factam Episcopis: & hoc addit licere in necessitatis casu, Episcopum ab unico Episcopo consecrari.

Item Dionysius *lib. Hier. Eccles.* describens Episcopi inaugurandi ritum, meminit unius dumtaxat Episcopi consecrantis.

Idque amplius inde confirmatur, quod fieri vix poterat ut Apostoli totum terrarum orbem peragrantes, novasque in provinciis, ad quas accede

accedebant, fundantes Ecclesias, copiam semper habere possent Episcoporum, quos passim constituerent, aut quorum ope novos Episcopos ordinarent.

Testatur Henriquez *Summæ suæ tom.*1.*lib.*18. *cap.*24. Papam Gregorium XIII. dispensasse cum recens à se constituto Æthiopiæ Patriarcha è Societate Jesu, ut solus sine assistentibus Episcopis posset novos Episcopos consecrare, ubicumque operæpretium esset.

Quærenti Augustino Angliæ Primati, quot sint Episcopi necessarii ad novum Episcopum consecrandum? respondit Gregorius Magnus *resp.*8. ad interrogata Augustini verbis quidem obscuris, quorum tamen hic est genuinus sensus. Cùm sit solus in Anglia Episcopus Augustinus, expectandos esse ex vicina Gallia Episcopos, qui novos Episcopos ordinaturo Augustino assistant; & postmodùm adhibendos esse noviter ordinatos in Anglia Episcopos ad novam aliorum consecrationem.

CAPUT XVIII.

Ad Nicanos Canones V. VI. VII.

QUintus Canon sancit, *Latam excommunicationem, sive in Clericum, sive in Laïcum, per sententiam proprii ipsorum Episcopi, servandam esse in aliis quoque provinciis, aut Parochiis, ad quascumque transierit excommunicatus*; *neque ab aliis ullibi Episcopis posse reconciliari, & ad*

communionem Fidelium admitti. Quæ sanctio inserta legitur in Gratiani Decreto 11. *q.2. can. servetur ista sententia.* Eademque renovatur in Concilio Sardicensi *can.* 13. Solùm itaque superest excommunicato remedium vel absolutionis, vel recursus ad superiorem Antistitem per appellationem, quæ tamen haud suspendit excommunicationem, de qua fuerit appellatum, sed ad superius Tribunal devolvit, juxta *cap. cùm ad hæc, de appellat.* Sanè ubi excommunicationis sententia esset apertè invalida, ut si nulla præcessisset præmonitio, eo casu nullatenus ligaret, nec esset opus appellatione, *cap. statuimus, de sent. excommunic. in 6. & cap. 1. de sent. & re judic.* Est enim excommunicatio ferenda non modò in peccatorem, sed etiam in contumacem, alioquin irrita.

Præscribit hic idem Nicænus Canon quintus, ut singulis annis bis convocentur ad Synodum omnes in singulis provinciis Episcopi. Primùm quidem appetente Quadragesimæ tembore, deinde autumno: atque ut Synodus examinet prolatas à singulis per Parochias Episcopis sententias, quæ ibi, prout videbitur, vel confirmabuntur, vel corrigentur, vel revocabuntur. Eandem iterat constitutionem Concilium Antiochenum *can.* 20. & Oecumenicum Chalcedonense *can.* 19. & Leo Papa I. *epist.* 82. *cap.* 7. Quæ simul omnia compilantur in Decreto Gratiani, *dist.* 18. Quin etiam Apostolorum Canon 37. jubet quotannis Episcoporum provinciæ convocari Synodos, tum hebdomade quarta Pentecostes, tum die duodecima

mensis

mensis Hyperberetæi, qui nostro ferè Octobri respondet, ibique appellationum causas terminari, singulorumque Episcoporum prolatas in Parochiis sententias & acta examinari.

Hoc ipsum olim Romanus quoque Pontifex singulis annis servabat, duasque Synodos Episcoporum cogebat. Primam quidem Provincialem convicinorum Antistitum, quibus præest speciali titulo Metropolitani: secundam nationalem mense Octobri, Italiæ, atque Siciliæ Episcoporum, quibus ipse præficitur speciali jure Primatis. Hujus rei notitiam suppeditat Leonis Magni epistola 62. ad Episcopos Siciliæ, *cap.* 4. his verbis: *Ut quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus, terni semper ex ipsis ad diem tertium Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio sociandi occurrunt.* Nonnunquam etiam, sed rariùs, cogebat summus Pontifex, ut Occidentis Patriarcha, Concilium Episcoporum, non modò Italiæ, & Siciliæ, sed etiam Galliæ, Hispaniæ, Britanniæ, Africæ, Illyrici, quale superiùs vidimus Arelatense in causa Donatistarum. Denique ad Romanum spectat Episcopum, ut summum universi gregis Dominici Pastorem, Concilii Oecumenici convocatio.

Nicænus Canon 6. sic ait: *Antiqui mores serventur in Ægypto, Libya, & Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in aliis provinciis sua privilegia Ecclesiis ser-*

ventur. Illud autem eſt omninò manifeſtum, quod ſi quis abſque Metropolitani ſententia factus ſit Epiſcopus, eum magna Synodus definit eſſe Epiſcopum non oportere. Hæc ſunt Canonis verba, cui tamen initium deeſt, ſupplendum ex Concilii pariter Oecumenici Chalcedonenſis actione 16. ubi Nicænus iſte Canon ſic allegatur à Paſchaſino Apoſtolico Legato: *Eccleſia Romana ſemper habuit principatum, conſuetudo viget in Ægypto, &c.* Deinde eadem actione Chalcedonenſes Patres ſic proſequuntur: *Videmus omnes ante omnia primatum, & præcipuum honorem,* SECUNDÙM CANONES *Dei amantiſſimo Archiepiſcopo veteris Romæ conſervari.* Rufinus Canonem iſtum verbis ambiguis, atque adeò intelligentiâ, & conſtructione vacuis, non tam vertit, quàm pervertit: nec ille tanti eſt, ut ejus ineptiis ſit immorandum. Iſta porrò Canonis verba, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστι: quandoquidem & Epiſcopo Romæ hoc eſt conſuetum; ſic intelligenda ſunt, ut ideò præfata in Ægyptum, Libyam, & Pentapolin Alexandrino Præſuli competat authoritas, quia id ei jus tribuere ſolet Romanus Epiſcopus.

Joannes Morinus, Oratorii Domini JESU Sacerdos ingenio & doctrina conſummatiſſimus, in ſuis eruditiſſimis exercitationibus Eccleſiaſticis, de limitibus trium Patriarchatuum Romani, Alexandrini, & Antiocheni, fusè diſputat, commonſtratque univerſam Africam, præter regionem Ammoniacam, quam Alexandrinus Patriarcha complectebatur, pertinuiſſe

nuisse ad Romanum Episcopum, spectatum ut Occidentis Patriarcham.

Idemque probat Patriarchæ Antiocheno subjectas fuisse omnes Orientis Ecclesias ab Hellesponto usque ad Euphratem & ultra. Sanè compertum est, fuisse semper Antiochiam, etiam in civili partitione, totius Orientis Metropolin: sic enim eam vocat Zosimus *lib. 1. historiæ*, & Chrysostomus, civis ipse Antiochenus, *homil.3.ad popul. Antioch.* & Hieronymus adversus errores Joannis Jerosolym. Quia verò multiplex olim erat Orientis acceptio, prima quidem, quæ Thraciam & Mysiam (quæ postmodùm Bulgariæ sortita est nomen) omnemque Asiam ab Hellesponto ad Tygrim amnem, quin etiam Ægyptum ipsam, & Libyam, atque Pentapolin complectebatur. Has enim regiones omnes moderabatur à Magno Constantino Augusto constitutus Præfectus Prætorio Orientis, ut testatur Zosimus *hist.lib.2.* Nec multùm differt hæc Præfecti Prætorio Orientis sortitio à partitione provinciarum Orientis, quæ Constantino ex Constantini patris testamento obtigit, necnon ab ea, quæ obvenit Arcadio, cui Theodosius pater Orientem, quemadmodum Honorio Occidentem, in Imperium concessit. Altera est Orientis significatio multò contractior pro Syria, Phœniciaque, & Mesopotamia. Præfecto Prætorio Orientis subjectæ erant quinque istæ Diœceses, Ægypti, Asianæ, Ponticæ, Thraciæ, & specialis Orientis, ut docet liber notitiæ Imperii, quem eruditis commentariis illustravit

Panci

Pançirolus, & insuper lex 2.& 3.*C.de milit.veste,lib.*2. & lex ultima, *C.de diversis offic.lib.* 12. his adde legem 1. *C. ut nemo ad suum patrocin. suscipiat*. Singuli harum Diœcesum Præfecti dicebantur Vicarii. Cæterùm specialis Diœcesis Orientis Vicarius dicebatur speciali nuncupatione, *Comes Orientis*. Ad hanc specialem Orientis Vicariam pertinebant omnes illi Episcopi Orientales, qui Joannem Patriarcham Antiochenum ad Ephesinum Concilium comitati fuerunt, multasque turbas adversus Cyrillum, & Oecumenicam Ephesi Synodum, ut infrà suo loco videbimus, concitarunt. Et constituebant Exarchiam, seu Primatum Antiochenum: ipsa verò Antiochena Patriarchia ad Hellespontum protendebatur, Asiam minorem & Ponticam complectens.

Tertia denique Orientis acceptio protenditur ab ora Asiatica litoris Ægæi versus Solis ortum, deducta Ægyto, Libyaque. Et secundùm hanc designationem Antiochensis Patriarchia, seu Ecclesiastica Patriarchæ Antiocheni Diœcesis omnes Orientis Ecclesias regebat, & cum majori Asia minorem Asiam simul, & Ponticam comprehendebat. Synodica Nicæni Concilii ad Ecclesias Ægypti epistola, loquens de sedata veteri circa Paschalem diem contentione, affirmat Orientales, qui hac in re Judæos consectabantur, eodem posthac die Pascha celebraturos, quo reliquæ orbis Ecclesiæ. Perspicuum verò est illos, de quibus dicit, Orientales Quartadecumanos, fuisse Asiæ minoris incolas, quorum princeps

Eccle

Ecclesia erat Ephesina Metropolis, ut legitur apud Eusebium *lib.5. histor. cap.22.23.24.* Epiphanius insuper *hæresi* 70. Audianorum ait in celebranda Paschali solennitate dissidium exarsisse inter Orientem & Occidentem: quibus locis sub nomine Orientis intelligitur Asia minor, quæ nunc etiam Anatolia,id est Oriens, nominatur. Et verò testatur Hieronymus *adv. error. Joan. Jerosol.* Metropolin TOTIUS ORIENTIS esse Antiochiam, nimirum ab Asiatico litore ad Indos. Itaque postmodùm ad constituendum Constantinopoli Patriarcham, Provinciæ Asianæ, & Ponticæ ab Antiocheno Patriarchatu decisæ sunt, & Thracia subducta Romano fuit Episcopo.

Canon Nicænus 7. *Mos* (ait) *antiquus obtineat, ut Æliæ, idest Jerosolymæ* (quam Ælius Adrianus eversam instauraverat) *Episcopus honoretur, salva Metropolis propria dignitate.* Tametsi Jerosolymorum Ecclesia cæteras omnes antiquitate præcesserit, fueritque Domini prædicatione, miraculis, morte, & resurrectione decorata, & prætereà Spiritus Sancti descensu, primisque Apostolorum prædicationibus, Jacobi etiam Apostoli sede & martyrio, multisque aliis nominibus inclyta; nihilo seciùs Metropoli Cæsareæ Palestinæ subjecta, suffraganeaque fuit, adeò ut à Jerosolymitani Episcopi judiciis ad Cæsareensem devolverentur appellationes, ut fidem faciunt Hieronymus ad Pammachium, & *lib. adv. error. Joan. Jerosol.* & Leo Magnus *epist. 62. ad Maximum Antiochenum.* Suprema verò jura Præsulis Jerosoly

rosolymitani in solis majoribus Synodis effulgebant, in quibus ille secundo ab Antiocheno Patriarcha loco sedebat. Verumtamen in Provincialibus Synodis Metropolita Cæsareensis præsidebat, eique proximè assidebat Æliæ Episcopus. Hinc factum, ut in Synodo coacta Cæsareæ in Palæstina, in qua conclusum est contra Quartadecumanos, præsederit Theophilus Cæsareensis, cui assedit Narcissus Jerosolymitanus, ut colligitur ex Eusebio *lib. 5. hist. Eccles. cap.* 15. simile posteà accidit in Synodo Diospolitana. Require inferiùs, quæ hac de re observamus ad canonem quintum Concilii Lateranensis sub Innocentio III. deque nova erectione Jerosolymitani Episcopatus in absolutum Patriarchatum.

CAPUT XIX.

Ad Canonem Nicænum VIII.

OCtavus Canon studio pacis componendæ remittit de veterum Ecclesiæ Canonum severitate, eosque qui se Catharos dicunt (hi sunt Novatiani) ad Ecclesiæ unitatem revertentes, in pristinum restituit Episcopatus, vel Sacerdotii, vel alterius Clericalis Ordinis gradum; si tamen eidem Ecclesiæ alius jam non fuerit provisus Orthodoxus Episcopus. Quo casu eum qui ex Novatiani schismate eandem occupaverat Sedem, contentum esse jubet Sacerdotis

cerdotis, aut Chorepiſcopi gradu: *Ne*, inquit, *in una civitate duo ſint Epiſcopi.* Canonem iſtum deſignat Auguſtinus *epiſt.* 110. ſic dicens: *Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ Patre, & Epiſcopo meo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum eo: quod Nicæno Concilio prohibitum eſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat.*

Cæteroqui hæc ipſa Nicæna Synodus *can.* 10. lapſos ita excludit à Clero, ut ſi quis aliquando lapſus Clero aſcriptus fuerit, aut ordinatus, deponi eum jubeat ſimul ac præcedens ejus lapſus innotuerit. Et anteà Synodus Eliberina *can.* 51. quemcunque ex quavis hæreſi converſum ita excludit à Clero, ut eos etiam, qui fuerant ante hæreſin ordinati, deponi præcipiat. Cornelius Papa & Martyr in ſua ad Fabium Antiochenum epiſtola, penes Euſebium *lib.6. hiſt. Eccl. cap.* 35. ait ſe vixdum, idque in gratiam univerſi populi pro eo ſupplicantis, admiſiſſe ad laïcam communionem unum de tribus Epiſcopis, graviter facti ſui pœnitentem, qui Novatiano manus impoſuerant. Et refert Cyprianus *epiſt.* 52. *ad Antonian.* ab eodem Papa Cornelio Epiſcopum, olim ſchiſmaticum, ſed jam pœnitentem, Trophimum fuiſſe ad laïcam communionem admiſſum; ſed tam effuſæ benignitatis cauſam fuiſſe fratrum recolligendorum neceſſitatem, quorum plurimi ductore Trophimo ad Eccleſiæ unitatem ſe recipiebant. Idem Cyprianus *epiſt.* 64. & 68. contendit non eſſe recipiendos lapſos, quantumvis pœnitentes, ad priſtinum ordinis gradum. Teſtatur Auguſtinus *epiſt.* 162. *ad Epiſcopos Donatiſtas*, & *in Breviculo*

viculo Collat. Melchiadem Papam Donatistis Episcopis, qui à schismate discederent, conditionem obtulisse, ac decrevisse, ut ad Episcopale ministerium admitterentur: & in quibuscumque locis duo essent contrariarum partium Episcopi, confirmaretur is qui prior fuisset ordinatus, alteri verò plebs alia regenda provideretur: quod Melchiadis propositum collaudat Augustinus. Idemque *lib.2.contra Crescomium, cap.*11. & *epist.*5. refert Africanum Concilium eadem ratione & necessitate adductum, pro lapsorum reductione, & Ecclesiastica pace restituisse Donatistas Episcopos ad pristinum dignitatis gradum: quam rem approbat, additque sub finem epistolæ quintæ, restitutionem quandoque factam in pristinos Episcopatus favore Arianorum in Ecclesiam redeuntium: hoc tamen adjungens, citra gravem, & urgentem necessitatem insistendum constanter esse Canonum disciplinæ, prorsus interdicentium Clericis lapsis reditum ad priorem gradum. Similiter scribunt Socrat. *lib.*3. *cap.*7.8.9. & Theodorit. *lib.*3. *c.*4. & 5. Athanasium cùm Alexandriam per Juliani Edictum postliminio revertisset, Synodum habuisse, quæ decrevit, ut Ariani Episcopi hæresin ejurantes pristinas Sedes recuperarent. Quam indulgentiam cùm ægrè ferret Lucifer Episcopus Calaritanus, ita communionem aversatus est & redeuntium in Ecclesiam, & eosdem recipientium, ut novum ab eo schisma pullulaverit. Verùm, ut ait Bonifacius Papa VIII. regula juris 78. *In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem ali-*

quando

quando sunt concessæ. Denique Apostolis ascriptus Canon 29. ait: *Ne Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus justè depositus ministerium pristinum resumat.* Et Canon 61. *Ne convictus de crimine ad Clerum promoveatur.* Et Canon 62. *Ut lapsi Clerici deponantur, & si potentiâ ducuntur, ne recipiantur, nisi ut laïci.*

CAPUT XX.

Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV.

Canones Nicæni 11. & 12. tres distinguunt Pœnitentium classes, *Auditorum, Prostratorum, & citra oblationem Communicantium.* Auditores extra fores, atque in vestibulo Ecclesiæ versabantur in summo luctu & squalore: deinde post statutum tempus intra fores admittebantur, divinorum Officiorum partem, & concionem Evangelicam audituri ex loco valvis propinquiore, qui narthex dicebatur. Isti à tergo erant alterius pœnitentium classis, quos Prostratos vocabant. Qui omnes ad humum demissi preces cum lacrymis ad Deum fundebant: mox jubebantur Diaconi voce de loco sacro excedere Offertorii tempore, ne divinis interessent mysteriis. Tertii denique Pœnitentes integræ Synaxi usque ad finem cum cæteris Fidelibus assistebant, sed sacræ Eucharistiæ minimè participabant.

Gregorius Thaumaturgus, & Basilius Magnus in suis pœnitentiarum canonibus, aliique

veteres publicè pœnitentium ordines quatuor distingunt. 1. προσκλαυσιν, fletum : 2. ἀκρόασιν, auditionem : 3. ὑπόπτωσιν, prostrationem : 4. σύστασιν, consistentiam : quibus tandem succedebat μέθεξις, participatio divinorum. Exempli causâ Basilius ei, qui mœchatus fuerit, præscribit in suis ad Amphilochium Canonibus annos pœnitentiæ publicæ quindecim: quatuor annos in fletu, quinque inter audientes, quatuor inter prostratos, reliquum inter consistentes.

Gregorius Neocæsareensis *can.* 11. flentes ait excludi à foribus Ecclesiæ, audientes intra fores admitti, versarique in narthece, juxta januam post catechumenos; sed ipsos omnes antequam celebrentur ineffabilia Dei mysteria, cum catechumenis depelli foras; & consistentes demùm unà cum populo fideli ad finem usque Sacrificii persistere, privari tamen Eucharistiæ participatione. At verò Judæis, & Gentilibus, ipsisque Hæreticis permittebatur intra Ecclesiam consistere, atque Dei verbum, Psalmosque audire usque ad finem Missæ, sive Collectæ Catechumenorum, id est usque ad Offertorium, ut fidem facit Carthaginense Concilium IV. *can.* 84. solis verò pœnitentibus primæ classis interdicebatur Ecclesiæ ingressu.

Pœnitentium habitus erant pullæ vestes cinere conspersæ, sacci, cilicia, squalor capitis inculti, totiusque corporis neglectus: severis prætereà jejuniis, orationum frequentiâ, vigiliis, chameuniis, aliisque σκληραγωγίαις, seu asperitatibus jugiter exercebantur : à deliciis, conviviis,

conviviis, balneis, & hominum congressibus abstinebant, nec eis militare licebat, vel inire conjugia: hæc docent Arelatense Concilium secundum *can.*11.Leo Magnus *epist.*92.*cap.*11. & 12.Tertull.*lib.de pœnit.* Pacian.*paræn.ad pœnit.* Hieronym. *in epitaphio Fabiolæ,* quo hujus sanctæ viduæ graphicè describit publicam in Basilica Laterana pœnitentiam: & Concilium Agathense *can.*15. & Toletanum III. *can.*12.

Nec verò semper publicæ fiebant ob publicè nota delicta pœnitentiæ, sed plerumque etiam propter occulta. Itaque publica confessio non semper publicam pœnitentiam comitabatur, ut ex Ambrosio colligitur *lib.*1.*de pœnit. cap.*16. *Si quis* (inquit) *occulta crimina habens, propter Christum tamen pœnitentiam studiosè egerit, quomodo isthic recipiet, si ei communio non refunditur?* Ibi verò, imò toto illo opere, non de alia, quàm de publica tractat pœnitentia. Subjungit enim: *Volo veniam reus speret, petat eam lacrymis, petat gemitibus, petat totius populi fletibus.* Idemque *lib.*2.*de pœnit. cap.*10. hortatur ad publicam pœnitentiam, quos ab ea pudor deterrebat. Hoc verò utitur argumento, non esse cur eos pudeat Deo publicè supplicare, & humiliari, cùm ipsos non pudeat sua peccata homini, quem ipsi lateant, confiteri. *An,* inquit, *pudeat te Deo supplicare, quem non lates, cùm te non pudeat peccata tua homini, quem lates, confiteri?* Quæ Ambrosii ratio prorsus inepta foret depellendo pudori, si publica exomologèsis, seu confessio, indivulsa semper esset cum publica pœnitentia; cùm nemo ignoret

graviorem multò pudorem nasci ex publica ad universum populum confessione criminis anteà ignoti, quàm ex privata, secretaque ad unum Sacerdotem. Hoc igitur Ambrosii loco, pudor exurgens ex publica pœnitentia, cujus tamen causa ignoretur, cum pudore confertur, quem parit secreta penes unum Sacerdotem manifestatio. Præterea Concilium Toletanum IV. *can.* 52. statuit per publicam pœnitentiam, in qua nulla fuerit publica delicti confessio, neminem ab Ordinibus Ecclesiasticis excludi. Nam alioquin publica pœnitentia perpetuam pariebat ad Ordines Ecclesiasticos irregularitatem, ut docent Origenes *lib.2.contra Celsum,* Hieron. *dial.adverf. Luciferiaos,* Siricius Papa *epist.*1. *cap.*1. aliique communiter Patres.

Absolutio, quam veteres manuum impositionem, reconciliationem, pacisque communionem vocabant, nunquam (secluso mortis discrimine) impertiebatur pœnitenti, nisi post transactum omne, secundum Canones, pœnitentiæ tempus, ut liquidò testificantur Cyprianus *epist.*11. *ad Antonianum,* & *epist.*59. *ad Fidum,* & Canones passim Eliberini, & hujus Nicænæ Synodi Canon 13. statuens ne cuiquam in fine vitæ Viaticũ negetur: sed si sumpta reconciliatione, atque viatico, æger de periculoso morbo convaluerit, jubet canonicæ pœnitentiæ tempora continuari, eoque durante negat esse administranda Sacramenta. Mos quidem aliquando viguit sub Paganorum insectationibus, ut prolatis Confessorum, ac Martyrum libellis ac precibus, Episcopi citiùs veniam, pacemque

cemque pœnitentibus darent; sed in contrarium gravissimi viri sæpenumero reclamarunt, Cyprianus, Tertullianus, atque hoc ultrà fieri vetuerunt Synodus passim Eliberina, & Arelatensis *can.* 9.

Nunquam verò Pœnitentibus reconciliatio intra Ecclesiam indulgebatur, quin simul sacra eis daretur Eucharistia. Perspicuè namque Ambrosius *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 3. dicit: *Quotiescumque peccata donantur, corporis ejus Sacramentum sumimus, ut per sanguinem ejus fiat peccatorum remissio.*

Quæ verò crimina erant publicâ expianda pœnitentiâ, ad tria potissimùm genera reducuntur, infidelitatem, luxuriam, & homicidium, ut docent Tertul. *de pudicit. cap.* 1. & 12. Pacianus Barcinonensis Episcopus *paranesi ad pœnit.* Gregorius *epist.* 92. *ad Rusticum Narbonensem Episcopum.* His adde falsi crimen, & calumniam, ex Agathensis Concilii canone 32. aliaque peræquè gravia delicta, ut colligitur ex plerisque veterum Patrum canonibus pœnitentialibus. Et hæc sufficiant ad notitiam publicæ, quæ undecim sæculis viguit, pœnitentiæ.

Canonis 13. circa ægrotos pœnitentes decretum paulò ante proposui, ut eis de vita periclitantibus Communio Eucharistica exhibeatur: sed ubi convaluerint, ad pœnitentiam, donec tempus præscriptum expleverint, revocentur.

Canon 14. Diaconis prohibet, ne Presbyteris ausint Eucharistiam sacram porrigere,

hanc addens rationem, quâ Calvinistarum hæresis Sacrificium incruenrum adorta profligetur: οὔτε ὁ κανὼν, οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκε τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ Neque lex, neque consuetudo tradit, ut qui offerendi potestatem non habent, his qui offerunt, dent corpus Christi. Sed expressior in actis Concilii istius habetur declaratio apud Gelasium Cyzicenum, quam multis glossematis eludit, & obscurare nititur Calvinus *lib.4.institut. cap.*17. §.36. At inepta ejus glossemata eluduntur Nicæni hujus testimonii perspicuis verbis: *Iterum etiam hîc in divina mensa, ne humiliter intenti simus ad propositum panem & calicem; sed attollentes mentem, fide intelligamus situm in sacra illa mensa illum Dei Agnum tollentem peccata mundi, incruentè à Sacerdotibus immolatum; & pretiosum ipsius Corpus, & Sanguinem verè nos sumentes credere hæc esse nostræ resurrectionis symbola; propter hoc enim neque multùm accipimus, sed parum, ut sciamus non ad satietatem, sed ad sanctificationem sumi.* Ita loquitur Nicæna hæc Synodus. Sacrificium Eucharisticum suo vaticinio firmat Malachias Propheta, qui *cap.*1. sic Deum loquentem inducit: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim Solis usque ad occasum magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda; quia magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.* Quam Malachiæ

prædi

prædictionem satis alioqui per se manifestam, sancti veteres Ecclesiæ Doctores de Sacrificio Eucharistico corporis Dominici unanimes interpretantur. Ex quibus (ut cæteros omittam) Justinus Martyr *in dialogo cum Triphone Iudæo*, sic ait : *De nostris Gentium, quæ in omni loco offeruntur, sacrificiis, hoc est pane Eucharistiæ, & poculo similiter Eucharistiæ, jam tum loquutus Malachias prædixit, nos quidem glorificare nomen ejus, vos autem profanare.*

Illa porrò Nicænorum Patrum loquutio, ἀθύτως θυόμενον, incruentè sacrificatum, affinis ac synonyma est cum hac altera expressione ἀναιμάκτου θυσίας, incruenti sacrificii, quam de Eucharistia frequentissimè usurpant Græci Patres, Clemens *lib.6.constit.cap.2.* Eusebius *lib.1. demonstrat.Evangelic. cap.10.* Gregor. Nazianz. *Steleut.1.& 2.* Anastasius Sinaïta *epist.ad Phrudegardum*, Cyrillus Alexandrinus *in Concilio Alexandrino, ad anathematismum* 11. Synodus Quinisexta *can.32.* & Synodus Nicæna secunda *act.6.* Hoc discrimine mystica differt oblatio à cruenta semel in Cruce exhibita.

Ex isto canone 14. addisce, ad potestatem quoque Diaconorum pertinuisse non modò vivificum Calicem, sed etiam Eucharisticum panem aliis quibuscumque administrare, qui Sacerdotes non essent, saltem ubi non aderat Sacerdos ministrans. Et fidem facit Justinus *apolog.2. in fine*, solenne Diaconis fuisse, ut sacratissimam Eucharistiam ad absentes Fideles deferrent.

CAPUT XXI.

Ad Nicænos Canones XV. XVII. XIX. & XX.

Canon decimusquintus cavet, ne Episcopi, Presbyteri, & Diaconi ab Ecclesiis, ad quas fuerant ordinati, ad aliarum Ecclesiarum ministerium transeant. Citatur *in cap. non oportet Episcopum*, 7. *quæst.* 1. Huic parem edidit canonem sextum Synodus Chalcedonensis, prohibentem ne quis Episcopum, Presbyterum, aut Diaconum ordinet, quin simul eundem alicujus certæ Ecclesiæ ministerio addicat, sive in urbe, sive in oppido, sive in monasterio: sin minus, ita ordinatos interdicit ab Ordinum exercitio. Citatur *in cap. neminem absolutè, distinct.* 7. Idem sancitum in Concilio primo Arelatensi, *can.* 21. quo vetatur Presbyteris, & Diaconis in alias Ecclesias transgredi, solisque jubentur Ecclesiis inservire, quibus præfixi sunt, & secus facientes de gradu deponit. Simile statuunt Apostolorum Canones 16. & 17. ubi etiam excommunicatur Episcopus Clericum recipiens alterius inviti Episcopi. Concilium demùm Tridentinum hanc laudabilem disciplinam ex parte instaurat sess. 23. cap. 16. *Nemo*, inquit, *ordinetur, quin certæ Ecclesiæ ascribatur: nec admittantur alieni Clerici ad divina officia celebranda sine commendatitiis proprii ordinarii Episcopi.*

Superior

Superior, seu proprius Episcopus, citra cujus licentiam nemo potest Clero, vel Ordinibus initiari, triplex recensetur à Bonifacio Papa VIII. scilicet originis, domicilii, & beneficii, *cap. cùm nullus, de temp. ordin. in 6.* Idque jus invaluit, ex quo desiit vetus consuetudo ascribendi certæ Ecclesiæ recèns ordinatos, adeò ut ab illius Ecclesiæ obsequio in aliam commigrare liberum ei non esset: dum verò pristina illa consuetudo tenuit, ille proprius ac perpetuus habitus est cujusvis Clerici Episcopus, qui primus ordinaverat, Clericumque à se ordinatum Ecclesiæ particulari alligaverat, ac ejus residentiæ astrinxerat, ut infrà commonstrabo peculiari diatriba post Carthaginense Concilium primum.

Quoad verò translationem Episcoporum Nicæno isto Canone, aliisque hîc citatis prohibitam, ea pariter inhibetur Concilii Sardicensis canone 1. Carthaginensis tertii canone 38. allegato apud Gratianum *can. non licet* 107. *de consecr. dist.*4. Attamen Pontifices Anterus & Pelagius, necessitatis, aut magnæ utilitatis gratiâ transferri ac mutari posse nonnunquam Episcopos, accedente judicio Synodi Episcoporum, aut supremæ Sedis, declaratur *cap. mutationes, & cap. sequenti, 7. quæst.* 1. exempla occurrunt Petri Apostoli ex Antiochia Romam transmigrantis; Eustathii quoque sanctissimi Martyris, qui hac in Synodo consedit Antiochenus Episcopus, cùm fuisset olim Episcopus Beroënsis. Gregorius pariter Nazianzenus primùm Nazianzenam rexit Ecclesiam, factus

deinde Sasimorum Episcopus, & postremò electus ab Oecumenica Synodo Constantinopolis Episcopus, ipso acceptante. Sequens autem ejus abrogatio factione, & ambitione contigit quorumdam, qui hoc facto vituperium indelebile contraxerunt. Quin & ipsi Nicæni Patres in locum dejectorum Episcoporum Arianorum, Eusebii Nicomediensis, & Theognidis Nicæni, aliarum Ecclesiarum Episcopos subrogarunt. Alexander quoque in Cappadocia Episcopus ad Sedem Jerosolymitanam revelatione divina traductus fuit, ut fidem facit Eusebius *lib.6. histor. Eccl. cap.9.* His conformia exempla perhibet Socrates *lib.7. cap.35. & 36.* Item vir sanctissimus Germanus, teste Cedreno, à Metropoli Cyzicena transiit ad Constantinopolitanam. Itaque translationum Episcoporum legitimæ possunt esse causæ, atque aliunde profectæ, quàm ex ambitione, vel avaritia.

Canon 17. deponi jubet Clericum usurarium. Idem statuitur Apostolorum Canone 44. & Arelatensis Concilii I. canone 12. & Laodiceni canone 5.

Nicænus Canon 19. statuit, ut qui ex hæresi Paulinistarum convertuntur, post susceptum ab illis Baptismum rebaptizentur: & si fuerant in ea secta Clerici ordinati, si post conversionem judicentur Ordinibus Ecclesiasticis idonei, ubi novum Baptismi lavacrum susceperint, denuò ordinentur. Superiùs vidimus damnatas Synodos Africanas à Stephano Papa hoc nomine, quòd hæreticorum Baptismum

mum, ut inanem reprobassent. Debuit ergo specialis in Paulinistis inesse causa, cur ipsorum Baptismus rejiciendus esset. Atque hæc legitima quidem fuit, quia cum Paulo Samosateno negantes Christum esse Deum, & insuper cum Sabellianis omnem abrogantes realem Personarum divinarum distinctionem, & statuentes unicam in Deo personam, talia ex consequenti verba in Baptismo solebant adhibere, quæ hujusmodi hæresim sapientia, Baptismo proprio valorem omnem, & efficaciam amoverent. Paulus tamen, & Sabellius in hoc invicem diffidebant, quia Sabellius Christo Divinitatem vindicabat, quam Paulus nefarius eidem abrogabat. De his differit Epiphanius *hæresi* 62. *&* 65.

Hîc observa, per hunc Nicænum canonem 19. posse confirmari illam complurium Theologorum sententiam: Illum qui non sit baptizatus, sic esse ordinationis sacramentalis incapacem, ut ei collata omni careat validitate. Etenim hoc loco sacra decrevit Synodus, ut post validum Baptismum, manus illis ad ordinationem denuò imponantur, qui post irritum, & inanem Paulinistarum Baptismum fuerant ab iisdem ordinati. Quæstio ista sub Innocentio Papa III. magna partium contentione disceptata fuit: qui Pontifex, licèt rem in ambiguo circa validitatem reliquorum à Baptismo Sacramentorum reliquerit indecisam, ne tamen gravissimum periculum ex ea incertitudine penderet, adductus etiam Synodi Compendiensis decreto (cujus mentionem specialem

specialem facit) statuit Innocentius, non modò Baptismum, sed etiam præcedentes Ordines denuò conferri, *cap. veniens, de Presbyt. non baptiz.* Canon verò Synodi Compendii habitæ sic decernit: *Si quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.*

Nicænus denique Canon 29. sanxit, ut diebus omnibus Dominicis Fideles stantes orent, nec genu flectant. Citatur *cap. quoniam sunt, dist. 3. de consecrat.* Publici tamen pœnitentes excipiuntur, quos jubet Concilium Carthaginense IV. *cap.* 82. etiam tempore Paschali, & omnibus per annum Dominicis flexis humi genibus orare.

Caput XXII.

De numero Canonum Nicænorum diatriba.

Circa Nicænorum Canonum numerum gravis agitatur controversia, & adhuc sub judice lis est. Concilium Carthaginense sextum sub Romanis Episcopis celebratum, Zosimo, Bonifacio, & Cœlestino, magna in hac re ambiguitate fluctuavit. Insistebat Zosimus apud Concilium, ut decerneret de admittendis appellationibus ab Episcoporum Africanorum judiciis ad Apostolicam Sedem, juxta Nicænorum Canonum præscriptum. Huic postulationi haud statim acquievêre Carthaginenses, miserunt

miſeruntque ad Atticum Conſtantinopolis Epiſcopum, & Cyrillum Alexandriæ Epiſcopum, ut ſibi copiam facerent omnium Nicæni Concilii conſtitutionum. At iſti tranſmiſerunt ad Africanos vulgata illa viginti Nicæna capita, in quibus ne verbum quidem ullum de appellationibus ad Romanam Sedem. Rufini quoque hiſtoria eorundem viginti, nec plurium meminit. Præterea Theodoritus *lib.2. hiſt.Eccl. cap.*8. *in fine,* refert editos à Nicænis Patribus Canones viginti fuiſſe.

Ex oppoſito tamen veteres Sancti Patres haud pauca hujus Concilii decreta referunt nullatenus hiſce viginti comprehenſa. Ambroſius *epiſt. ad Vercellenſem Eccleſ.* ſcribit interdictam à Synodo Nicæna bigamorum ordinationem in ſacrum Clerum. Hieronymus *præfat. in Iudith,* teſtatur hunc librum fuiſſe à Synodo Nicæna ſacris libris annumeratum. Zoſimum jam vidimus eidem aſcribentem decretum de appellationibus ad Romanum Epiſcopū, quod idem cōfirmatur ex Theodorito *lib.2.hiſt.Eccl. cap.* 4. ubi refertur Athanaſium Epiſcoporum Arianorum judiciis oppreſſum recurriſſe ad Julium Romæ Epiſcopum, ipſoſque Arianos miſſis epiſtolis ad Juliū fuiſſe appellationis hujus cauſam nonnihil proſequutos. Athanaſius itaque ſequutus (ut Thedoritus loquitur) Canonem Eccleſiæ, τῷ τῆς ἐκκλησίας ἑπόμενος νόμῳ, Romam advenit, & Julius accuſatores citavit: ſed quænam illa Eccleſiæ lex? Non videtur Sardicenſis Canon; hæc enim Synodus poſt iſtam Athanaſii appellationem coacta fuit, ut liquet

liquet ex insequenti capite 5. Theodoriti: sit ergo potiùs Nicænus.

Indubitatum prætereà est Nicæni Concilii decretum, non tamen his viginti comprehensum, de non celebrando Pascha, nisi die Dominica occurrente primùm post decimamquartam mensis Martii lunam. Hanc enim isti Synodo sanctionem attribuit paulò post habitum Concilium Antiochenum canone 1. ipseque qui Nicænæ Synodo interfuit Constantinus Augustus, in sua epistola, quam refert integram libro ejus vitæ tertio Eusebius, & qui in eodem Concilio ut sydus effulsit Athanasius *epistola de Synod. Arimin. & Seleuc.* Denique hoc idem refert Epiphanius *hæresi 69.*

His adde, in epistola Julii Papæ recenseri octo & viginti Nicæni Concilii Canones, quorum primus hic est: *Non debent præter sententiam Romani Episcopi Concilia celebrari.* Secundus & tertius canon decernunt de appellationibus ad Romani Episcopi tribunal admittendis, néve Comprovinciales quidpiam statuant adversus ullum Provinciæ Episcopum, inconsulto Romano Episcopo. Insuper Ægypti Episcoporum epistola ad Felicem Papam II. sic enuntiat. *Scimus in magna Nicæna Synodo trecentorum decem & octo Episcoporum ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Romani Episcopi sententia Concilia celebrari, nec Episcopos damnari, licèt hæc, & complura alia necessaria Synodi capitula fuerint ab hæreticis quotidie nos infestantibus exusta, nobisque prærepta.*

Prætereà Atticus Episcopus ad finem actuum Synodi

Synodi Chalcedonensis, modum perhibet conscribendarum literarum, quæ Canonicæ, & Formatæ dicuntur, fuisse in Nicæno Concilio præscriptum per literarum Græcarum usum, quarum aliæ numerales, aliæ nominum propriorum initiales sint. Ad hoc tamen aliquis respondebit, visum non fuisse Patribus decretum istud publicari, sed secretò singulis Episcopis consignari, ne facilè possent istiusmodi epistolæ ab aliis supponi, & ut suppositæ dignosci ac dijudicari queant.

Extant inter Athanasii opera mutuò scriptæ literæ hujus, & Marci Papæ, Latinæ, non verò Græcæ. Scribit ad Marcum Athanasius, Arianos quaquaversum conquisitos Canones Nicænos per universum Orientem, concremasse, adeò ut nullibi tota Ægypto reperiantur horum exemplaria. Addit fuisse primùm fabricatos à Nicæna Synodo Canones octoginta, quos eadem ad septuaginta reduxerit. Obsecrat Marcum Athanasius, ut ex Romanæ Ecclesiæ scriniis novum Synodi exemplar ad se transmittat. Respondet Marcus, se Nicænos Canones septuaginta ad ipsum, ut expetierat, transmittere. Geminæ istæ literæ Baronio, aliisque plerisque falsæ videntur, & suppositiitiæ: non enim fulciuntur ætatis antiquioris, sed mediæ dumtaxat testimoniis, & ipsis tantùm Latinis, ut Ivonis Carnotensis *p.4. Decreti, cap.*108. *&* 109. Stephani etiam Papæ *epistola ad Lutcbium Episcopum*, allegatur etiam à Synodo Florentina Oecumenica *sessione* 20.

Alphonsus quidem Pisanus, & Franciscus Turrianus

Turrianus, ambo è Societate Jesu, edidêre sub nomine Nicæni Concilii Canones octoginta ex Arabico exemplari translatos in Latinum, quos ab Alexandrino Patriarcha precariò acceptos transcribi curaverunt alii duo, quos ad hunc Patriarcham delegaverat pius IV. ut ipsum ad Concilium Tridentinum invitarent. Huic alterum planè conforme Arabicum, idque vetustissimum exemplar repertum fuit in Bibliotheca ejus Cardinalis, qui postea Summus Pontifex evasit sub Marcelli II. nomine. Arabica porrò lingua fuit olim, & nunc quoque est Libyæ, Ægypto, & Pentapoli vernacula & vulgaris. Verumtamen si his plagis tempore Cyrilli Episcopi Alexandrini canones hi octoginta nonnihil habuissent authoritatis, quis neget transmissurum omnes ad Carthaginenses Patres enixè petentes, cùm tamen solos viginti transmiserit?

Abrahamus Echellen, natione Syrus, religione Maronita, librum Romæ edidit de primatu Romani Episcopi, in quo Arabicorum Canonum fidem astruere contendit. Illic primatum Romanum supra omnes Patriarchas monstrat assertum à Canonibus Arabicis tertio, septimo & quadragesimoquarto. Jura pariter appellationum à quorumcumque Episcoporũ judiciis ad Papam, Canone septuagesimoprimo. Hosque Arabicos nititur confirmare, tum præfato Zosimi ad Concilium Carthaginense commonitorio, tum appellatione Athanasii ad Julium Papam, juxta Ecclesiæ legem, ut loquitur Theodoritus; tum testimonio Nicæno allegato
&

& recepto in Concilio Chalcedonensi, de Romæ Ecclesiæ principatu; tum denique mutuis Athanasii & Marci epistolis, tametsi duarum istarum vacillet fides, & nutet authoritas.

Suspiciones autem suppositionis Canonum Arabicorum Echellenus isto non prorsus contemnendo argumento amolitur. *Octoginta*, inquit, *Nicani Canones Arabici antiquissima traditione asseruntur, & asservantur penes omnes Orientales Ecclesias, dudum schismaticas & hæreticas: tum Melchitarum, qui per Syriam, Ægyptum, & Chaldæam diffusi sunt, Græcorumque schisma & hæresim consectantur: tum Cophtorum, qui per Ægyptum dispersi, Dioscori dogma probant: tum Armenorum, Eutychis Hæresiarchæ sectatorum, qui per ambas Armenias latè propagantur: tum Nestorianorum, qui Mesopotamiam & Babyloniam incolunt: tum Jacobitarum Monothelitarum, qui Ninivem, & trans Tygrin amplas regiones habitant, Susianam, Persidem, Parthiam; quin & per Bactrianam & Indos diffunduntur. Atqui nemo crediterit, universos toto Oriente sparsos Hæreticos, Schismaticosque, regionibus, religione, ritibusque dispares, linguisque diversos, Ecclesiæ Romanæ infensos, simul in hoc unum conspirasse, ut Canones sub nomine primæ Oecumenicæ Synodi ementirentur, & confingerent, quibus ejus, quem tantoperè aversabantur, Romani Episcopi supra se omnes potestas constabiliretur.*

Scribit Athanasius *epist. de Concilio Arim. & Seleuc.* fuisse accuratè conscripta Nicænæ Synodi acta; supersunt autem in tria volumi-

na dispertita hujus primi Concilii acta per Gelasium Cyzicenum, quorum etiam meminit in Bibliotheca sua Photius. Isidorus quoque in prologo suæ Canonum collectionis affirmat, se à quibusdam Episcopis ex Oriente profectis audivisse, asservari in illis regionibus visum ab ipsis codicem actorum Nicænæ Synodi, qui mole sua quatuor Evangelia æquipararet. Verùm nec istud Gelasii Cyziceni opus omnes discutit ambiguitates. Haud enim pauca veteres primæ notæ Scriptores de Nicæno Concilio perhibent, quorum nullum apparet in opere illo vestigium. Mirum sanè est, res totius Ecclesiasticæ historiæ celeberrimas, & præ reliquis memorabiles, quales sunt Canones, & acta omnium primi & præcipui generalis Concilii: Baptismum quoque primi, atque illustrissimi Christianorum Imperatoris, qui Ecclesiam dirissima & diuturna præcedentium Imperatorum tyrannide penè obrutam non modò in libertatem asseruit, sed etiam in maximum splendorem & triumphum evexit, tantis involvi obscuritatibus, adeoque gravibus, & tamen mutuò diffidentibus veterum testimoniis, ut neque perspicaciora ingenia se ab his extricare queant, suisque in utramvis partem conjecturis opposita, & quasi ineluctabilia dispellere argumenta: ut alias omittam insignes, & majoris momenti controversias, quæ inter Theologos validis hinc inde rationibus disceptantur, neque disceptari desinent inter ipsos Fideles: cùm tamen velit Deus, illos vel ex hoc ipso propriam inscitiam, humanique ingenii

exili

exilitatem agnoſcere, atque humiliter profiteri, ut addiſcant, monente Apoſtolo, non velle pluſquam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.

CAPUT XXIII.

Concilium Romanum ſub Sylveſtro Pontifice.

MUltis rationibus vacillat fides actuum Romanæ primæ ſub Sylveſtro Synodi ante Nicænam, fierique poteſt, ut Canones, qui primæ Romanæ tribuuntur, procuſi fuerint in Romana illa, quæ Nicænam Oecumenicam ſequuta eſt, eamque confirmavit. Et ſanè canones illos, non niſi poſt Nicænum, & ſubſequutum Romanum Concilium commemorat Damaſi Pontificale in Sylveſtro: & Collectiones Conciliorum à Franciſco Turriano Scietatis Jeſu editæ, cæteræque anteriores, non niſi unius meminerunt Romani ſub Sylveſtro Concilii. Iſtud celebratum fuit in Titulo Equitii, quem Sylveſter ipſe erexerat in Thermis, quæ primùm Titii, exinde Domitiani, poſtremò Trajani nomen ſortitæ ſunt. Iſthic, Damaſo teſte, interfuerunt ducenti ſeptuagintaſeptem Epiſcopi, qui Nicænam fidem Canoneſque approbaverunt. Statutum hîc pariter fuit, ne Laïcus Clerico audeat crimen inferre.

In isto eodem consessu legimus distinctos ordines Clericorum, scilicet Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Sacerdotum, Episcoporum. Prima hîc legitur mentio Cardinalium, tam Diaconorum, quàm Sacerdotum urbis Romæ. His nimirum cura & præfectura Titulorum, seu præcipuarum, ac Parochialium Romæ Ecclesiarum incumbebat, necnon pauperum, quibus ad vitam necessaria Diaconi subministrabant. At nos fusiùs de Cardinalibus ad secundum Concilium Lugdunense agemus.

Statutum pariter hîc legimus, ne Clericus coram laïco judice causam dicat. Circa istam Clericorum immunitatem à Laïcorum judicio idem pariter statutum est in Chalcedonensi Concilio, *can.* 9. aliisque permultis Conciliis, præsertim Gallicanis. Require infrà, quæ hanc in rem fusiùs discutiuntur ad Cabilonensis Synodi canonem 11. Edictum quoque hîc fuit, ne Altaris Sacrificium in panno sericeo, vel tincto celebretur, sed in puro lineo per Episcopum benedicto, quod referat mundam Sindonem, quâ Christi mortuum corpus involutum fuit.

Post Nicænam Synodum statuit in hac Romana Sylvester, ut Ecclesiæ proventus quadrifariam dispertirentur, adeò ut pars una Episcopo tribueretur, secunda Clero ministranti, tertia Fabricæ & ornamentis Ecclesiæ destinaretur, ultima pauperum necessitatibus applicaretur. Quod jus confirmarunt Pontifices Gelasius, Gregorius Magnus, aliique relati in Decre

Decreto, *c.vobis enim, c.concesso, c.quatuor autem, c.mos est,* 12.*q*.2. Prætereà *in c.ad hoc,* 16. *q*. 1. ex S. Gregorii *lib*.3. *epist*. 11. & ejusdem *epist. ad Augustin. Angl.Episcopum, resp*.1. Meminit hoc idem Concilium Baptismi à Sylvestro Pontifice Constantino Augusto collati, & mirificæ curationis à lepra, cui medendæ nefarium ex infantium sanguine balneum Medici præscripserant. Quæ historia refertur pariter in posteriori Synodo Nicæna, necnon in vetustis Sylvestri Papæ actis, quæ olim approbavit Gelasius Papa in Concilio Romano septuaginta Episcoporum, ut habetur *in can.Romana Ecclesia, dist*.15. His alludit Gregorius Turonensis, narrans Clodoveum Franciæ Regem ad sacrum lavacrum properasse quasi alterum Constantinum, ut mundaretur à lepra. Venantius Fortunatus eadem Sylvestri acta commemorat in vita S. Marcelli. Ex Græcis verò Scriptoribus Theophanes, & Simeon Metaphrastes *in vita S.Sylvestri,* Constantinum perhibent ab ipso baptizatum. Quam in sententiam magis propendet Baronius.

Baptizatum autem Nicomediæ sub finem vitæ Constantinum fuisse, gravissima suadent testimonia. Hoc enim disertè affirmat Eusebius *lib*.4.*vita Constantini, cap*. 62. addens collatum ei fuisse Baptismum ab Eusebio Nicomediensi. Etiamsi verò Scriptor iste sit Arianus, cùm tamen de re omnium, quæ suo tempore contigerant, notissima, universoque orbi comperta testimonium publicum conscriberet, si jam anteà fuisset Romæ à Sylvestro cum insigni

solennitate, tantique miraculi accessione baptizatus Imperator, non modò fuisset præfractæ impudentiæ, sed projectæ omninò stultitiæ contrariam, & publiçam testificationem scriptis mandare apud homines, qui sub Constantino vixerant. Sit licèt Eusebius suspectus author, non potest tamen ullatenus suspectum esse illius hac in re testimonium. Eidem subscribit Ambrosius *orat. in obit. Theodosii*; suffragatur etiam Hieronymus *in Chronic.* Socrates quoque *lib.* 1. *cap.* 39. Theodoritus *lib.* 1. *cap.* 32. Sozomenus *lib.* 2. quibus adstipulatur Cassiodorus *histor. tripart. lib.* 3. Solet etiam hanc in partem proferri testimonium Episcoporum Orthodoxorum, qui fuerant in Synodo Ariminensi, in epistola ad Constantium scripta, quam referunt Athanasius *lib. de Synod. Arim.* & Socrates, & Sozomenus, & Theodoritus, & in fragmentis Hilarius: refert verò ea epistola, Constantinum accepto Baptismo, ex hac vita in æterna præmia commigrasse. Cæterùm Baronius solo unius Typographi errore subnixus, eò loci pro CONSTANTINO, legendum autumat CONSTANTEM. Providè namque admonet Joannes Morinus in sua Constantiniana historia, legi in omnibus quæ extiterunt Athanasii editionibu Græcis, & Latinis, eò loci *Constantini*, non verò *Constantis*, præterquam in columna Latina editionis Commelini: in Latina, inquam; siquidem in columna Græca contextus Græci ejusdem Commelinianæ editionis disertè habetur Κωνσταντῖνος. Cæterùm editiones Parisienses,
cæte

cæteræque omnes à Commeliniana, explicitè habent apud Athanasium loco præfato Κωνσταντῖνος in Græca columna, & Constantinus in Latina. Perperam itaque ex unius Typographi mendo, quod erat corrigendum ex illibata columna Græca ejusdem ipsius editionis, adjacente illi Latinæ translationi, contendit Baronius corrigenda esse reliqua omnia Græca, Latinaque Athanasii exemplaria, quæ constanter exprimunt Constantinum: sed ipsa insuper omnia, tum Hilarii, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti exemplaria, quæ cùm hanc eandem Ariminensium epistolam referant, nihil habent, sive Græcè, sive Latinè, quàm Constantinum, quemadmodum & Cassiodori Tripartita historia. Perspicuè igitur arguunt testimonia post Eusebium memoratum, tum Athanasii, tum Hilarii, tum Ambrosii, tum Hieronymi, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti, tum Cassiodori, quibus addendus Gelasius Cyzicenus apud Photium, necnon Evagrius, & Chronicon Alexandrinum, itemque Alexander Monachus in suo Græcè conscripto de sacræ Crucis inventione libro, fuisse baptizatum in Nicomedia Bithyniæ civitate Constantinum Augustum sub exitum vitæ.

Porrò vetustiores Conciliorum editiones in unum Romanum Concilium à Nicæno proximum compingunt; quæ posteriores editiones in duo diviserunt. Sed ista discussio levioris est momenti, quàm ut in eâ facienda sit mora.

Caput XXIV.

Gesta per Arianos contra Nicænam fidem sub Magno Constantino: & de Tyri Conciliabulo.

Fidei Symbolum in Nicæna procusum refert Athanasius de fide ad Jovianum, cui fictè, & non ex animo Ariani subscripserunt. Arius ipse, ut anathematis infamiam, & exilii pœnam declinaret, Nicænam fidem subdolè, & dissimulanter professus est: ideoque à Constantino restitutus sub conditione hac, ne Alexandriam reverteretur, ut docet Athanasius *apologia* 2. Addunt Socrates, & Sozomenus Edictum Constantini, ut decretis Nicænis ab omnibus obtemperaretur, propositis in refractarios pœnis exilii, & bonorum amissionis; utque Arii libri non modò hæretici, sed etiam obscœnus ille, quem *Thaliæ* titulo inscripserat, ignibus traderentur: ut vocarentur *Porphyriani* omnes hujus hæresis sectatores, odioso Sophistæ nomine, qui nefariis libris Christianam Religionem prosciderat. Dum vixit Constantinus Ariani Nicænæ fidei apertè obsistere ausi non sunt, at eam labefactare, & quasi occultis cuniculis subvertere non destiterunt assiduis adversus præcipuos hujus fidei cultores molitionibus, & apud Principem calumniis: in Athanasium præsertim furor illorum desæviit. Vita functo post Nicænam Synodum Alexan

Alexandro, Clerus, populusque Alexandrinus in Sedem Alexandrinam promovit Athanasium, obsistentem licèt, & frementibus, in diesque tumultuantibus Arianis.

Fax Arianorum præcipua erat Eusebius Nicomediensis Episcopus, qui aulicis artibus Constantini gratiam & consuetudinem in primis nactus fuerat. Hic Imperiale rescriptum ab illo per dolum extorsit, minis refertum adversus Athanasium, nisi Arium in urbem Alexandriam, & in communionem reciperet. Athanasius tantum malum prudenti responsione divertit, responditque Arium recipi non posse sine manifesta fidei Nicænæ, & publicæ quietis proditione. Videndus ipse Athanasius *apologia* 2. Theodoritus *lib.* 1. Sozomenus *lib.* 1. & Rufinus *lib.* 1. qui simul referunt hæc quæ sequuntur.

Eusebius Nicomediensis, doli, & scelerum artifex curat occultè detineri Arsenium Episcopum, subornatque accusatores, & testes, Athanasium apud Principem criminantes, fuisse ab illo per summum nefas Arsenium trucidatum, & retentam occisi manum ad magicas præstigias, quam ad criminis indicium proferebant. Hujus, aliorumque criminum, quæ Athanasio imputabantur, cognitionem Imperator Synodo commisit, quam suadente Nicomediensi, Cæsareæ Palæstinæ Metropoli indixit, cujus erat Episcopus Eusebius alter Arianæ sectæ dux inter præcipuos, qui scriptis libris, & habitis coram Constantino orationibus, in summa erat commendatione. Cæ-

saream itaque conveniunt Orientis Episcopi majori ex parte Ariani. Citatus Athanasius horum judicium declinabat, tum quia infensos adversarios ipsos patiebatur, tum quia illorum non suberat jurisdictioni, utpote altioris Sedis & Ecclesiæ Patriarcha. At Constantinus ab Arianis elusus mandat ei, ut se judicio Synodi sistat, neque causam suam fugâ, & indebitâ evasione prodat, si sit innocens: simulque Synodum transfert in Tyrum Phœniciæ Metropolin, atque Eusebianorum suasu Dionysium Comitem illis addictissimum, & professione Arianum, cum militari manu delegat ad Synodum.

Athanasius sic affectum videns Constantinum, satius duxit Tyrum concedere, secumque adduxit quadragintaseptem suæ Patriarchiæ Episcopos, quos inter eminebant sancti Confessores Potamon & Paphnutius: præter quem numerum Eusebiani sexaginta Episcopi convenerant, ut scribit Socrates *lib.1.cap.20.* His omnibus præsidebat Eusebius Cæsareensis. Jubent Eusebiani, ut Athanasius stet reus, suamque coram Synodo causam dicat: tum Potamon Heracleæ in Ægypto Episcopus, ut refert Epiphanius *hæresi* 68. conversus ad Cæsareensem Eusebium, hæc illi lacrymans exprobravit; *Tu Eusebi sedes stante in tuo conspectu Athanasio: quis tantam indignitatem non perhorrescat? Anne meministi, te mecum in carcerem, dum furebat Diocletiani persequutio, fuisse detrusum? Illic orbatus oculo fui, ut in hac facie vides, & poplite succisus ob constantem fidei*

fidei confessionem. Tu verò nullam in tuo corpore referens notam, dimissus es integer & illæsus, quia Gentilium acquiescens voluntati libertatem tuam, & corporis indemnitatem proditione redemisti Christianæ Religionis.

Protestatus Athanasius primùm fuit de judicum incompetentia; sed ipsius à pseudo-Synodo declinatione rejecta: producti sunt accusatores ex Meletiana factione manum exhibentes, quam mentiebantur occiso per ipsum Arsenio amputatam. Arsenius porrò, qui nisi fugâ salutem quæsivisset, proximè ab Eusebianis, ne flagitium internosci posset tam perditæ ipsorum imposturæ, in occulto strangulandus erat, per insignem Dei providentiam paulò ante de carcere dilapsus, nocte intempesta ad Athanasium diverterat, qui eum hactenus abditum, derepentè in conspectu Concilii malignantium constituit, ejusque pallium ex utroque latere removens: *En*, inquit, *Arsenii dextram, en etiam sinistram ejusdem manum: nunc ab his accusatoribus percontamini undenam istam, quam proferunt, hominis manum acceperint?* Scribit prætereà Theodoritus *libro* 1. *capite* 3. subornatam ab Arianis mulierem postulasse Athanasium illati sibi per vim stupri, cùm illum suscepisset hospitio. Cùm igitur mulier in Athanasium suas querelas proponeret, progrediens Timotheus Presbyter: *Egóne* (ait) *mulier vim tibi, & stuprum intuli?* Tum ipsa credens esse sibi ignotum Athanasium, convitiis Sacerdotem excipiens, rem præfractiùs asseverat, & Judicum

fidem

fidem contra Timotheum obtestatur ad sceleris vindictam. Objecta pariter Athanasio fuit sacri cujusdam Calicis effractio, quam cùm ille negaret, commisit pseudo-Synodus hanc inquisitionem delegatis à se Athanasio infensissimis Episcopis, Theognidi Nicææ, Valenti Mursæ, Ursacio Singidoni, aliisque Arianis Episcopis, ut in Mareotidem profecti rem pleniùs investigarent.

Egreditur ex illo malignantium Concilio Athanasius, atque ad Imperatorem proficiscitur. Intereà Legati ex Mareotide redeunt, legatione quamcelerrimè, & iniquissimè functi. Damnatur à Conciliabulo innocens Athanasius, & Sede Alexandrina depellitur, ut ipse in sua testatur apologia.

Peractâ Tyri Synodo, Eusebiani mandato Constantini Jerosolymam conveniunt ad magnificæ dedicationem Basilicæ, quam largis sumptibus exstruxerat. Dumque illi Jerosolymis consistunt, Arium novam fidei confessionem, in qua nulla erat Consubstantialitatis mentio, profitentem publicè complectuntur, atque in communionem recipiunt, synodalibus literis Constantino commendant, & obnixè supplicant, ut eum sinat Alèxandriam regredi.

Intereà innumeris superatis obstaculis per Aulicos objectis, qui Athanasium ab accessu Principis omnimodè arcebant, perpessus innumeras repulsas magnanimus Christi Confessor, Imperatorem tandem adit, eique adversariorum nequitiam, & fraudes propalavit. His compertis Constantinus Antistites, qui Tyri

Tyri consederant, Constantinopolin accersivit ad se, judicii contra Athanasium sui rationem reddituros: cæteris Episcopis ob sceleris conscientiam detrectantibus, & moras nectentibus, sex tantummodò regiam in urbem adventarunt, suæ in Aula potestati, suarumque fraudum confisi præstigiis, uterque scilicet Nicomediensis, & Cæsareensis Eusebius, Theognis, Patrophilus, Valens, & Ursacius: qui ut judicii Synodalis examen effugerent, veteribus omissis calumniis, novas alias in Athanasium comminiscuntur, quibus denuò Constantinum adversus Athanasium concitarunt, eum comminatum fuisse asseverantes, prohibiturum se annonæ ex Ægypto transvectionem ad regiam civitatem; atque testes partim à seipsis, partim à Dionysio corruptos pruduxere quinque Episcopos Ægyptios, ex illorum numero qui Athanasium comitati, eundem in Tyri pseudo Synodo pro viribus defenderant. O humani animi deplorandam levitatem, inconstantiam, & perfidiam! Constantinus omni alia perquisitione omissa, graviterque Athanasio succensens, Treviros illum exulare jubet: non tamen permisit Eusebianis, quod avidissimè expetebant, alium ejus loco deligere Alexandrinum Episcopum: hoc tamen obtinuerunt, ut Alexandriam, unde Athanasius ejiciebatur, regrederetur Arius. Verùm statim atque in ea civitate versari cœpit Hæresiarcha, omnia tumultu & violentiis replet, ideoque eum aliquantò post urbe excedere jussit Constantinus.

Treviros

Treviros profectus Athanasius, à Maximino illius civitatis Episcopo, atque ab ejus Clero, & populo, tanquam Dei Angelus, atque, uti verè erat, invictissimus Fidei Confessor, & propugnator exceptus est. Nec multò post excessit ex hac in meliorem vitam Constantinus anno à Christo 337. diviso inter filios tres Imperio, quos ei Fausta Maximiani Herculii Imperatoris filia pepererat. Constantino enim natu maximo Gallias, Hispanias, Britannias, & quidquid trans Alpes erat, attribuit: Constans natu minimus Italiam, Siciliam, Africam, Græciam, & Illyricum sortitus est: Constantius natu inter ambos medius, Asiam, & Orientem cum Ægypto adeptus fuit.

Caput XXV.

Gesta ab Arianis post Magni Constantini excessum.

Constantino patre mortuo, Constantinus junior Nicænæ fidei cultor ex Galliis, ubi regnabat, Athanasium cum honorificis literis Alexandriam remisit, non auso Constantio, cui parebat Ægyptus, quique Arianam apertè fovebat impietatem, obsistere, metu fraterni belli, infestantibus etiam ditionis suæ fines Persarum armis. Quicumque etiamalii Orthodoxi Episcopi fuerant à Tyri Conciliabulo propriis Ecclesiis ejecti, restituti sunt operâ

râ Catholicorum Principum Constantini & Constantis: qua occasione Ariani seditiones, & tumultus passim excitarunt. Vita functis Romæ Pontificibus Sylvestro, ejusque successore Marco, Julius Thronum Apostolicum ascendit. Cùm verò Eusebiani neque Athanasium, neque Orthodoxos Alexandrinos sinerent esse quietos, & pristinas in Athanasium calumnias retexerent Calicis effracti, læsæque Imperatoriæ Majestatis, obtenderentque ipsum Synodali sententiâ depositum, non potuisse solo Principum mandato restitui, Julius Romæ Episcopus causæ hujus discussionem in Romana Synodo à se indicta suscepit. Athanasium igitur, ejusque adversarios ad causam in Concilio dicendam, missis in Orientem Legatis, citavit. Athanasius se judicio synodali Romæ stitit, & Eusebianos tergiversantes, atque evasionum leves prætextus consarcientes, annum integrum cum dimidio expectavit. In Romano itaque plùsquam quinquaginta Episcoporum Concilio causâ ejus accuratissimè exploratâ, restitutus demùm Athanasius in pristinam Sedem fuit, ut ipsemet prolixiùs commemorat *in 2. apologia*, quæ Julii quoque epistolam continet, quæ facit fidem hoc eodem Romano Concilio fuisse pariter absolutum, & ad propriam Ecclesiam remissum Marcellum Ancyræ Antistitem, aliosque complures Episcopos ex Thracia, Cœlesyria, Phœnicia, Palæstina: Presbyteros etiam plerosque, qui eódem ex Ægypto, & aliunde convenerant. Desiit Romanum istud Concilium

anno

de tamen rursus ab Arianis dejecti sunt.

Arianâ quoque perfidiâ crudeliter est divexatus Eustathius Antiochenus ille in Nicæna olim Synodo spectabilis sanctitate vitæ, doctrinaque insignis. Adversus hunc in pseudo-Synodo Antiochena Eusebius Cæsareensis, Theognis Nicænus, aliique facinorosi Præsules meretricem subornarunt, quæ Eustathium in medio Patrum consessu reum postulavit, quòd cùm ex se infantem, quem ulnis gestabat, progenuisset, educationis tamen impensas non exsolveret. Alii quoque detulerunt, sinistrè de Fausta Imperatoris matre fuisse loquutum. Sed accusatrix mulier calumniæ pœnitens, qua innocentissimum Præsulem circumvenerat, eandem postmodùm retractavit, ut testificatur Theodoritus, seque pretio corruptam ab Eusebio Cæsareensi, ut perfidè adversus Eustathium Episcopum mentiretur, publicè declaravit. Nec minùs tamen ab Antiocheno conciliabulo Eustathius depositus fuit, & à Constantino relegatus, extremum diem post multas ærumnas clausit in exilio. Huic deposito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium, utrumque Arianum, substituerunt. Eustathius scriptis libris Ecclesiam illustravit, qui ab Hieronymo, Theodorito, aliisque veteribus celebrantur.

Constantinopolitanæ autem Ecclesiæ persequutionis historia altiùs à Constantini regno repetenda est: quo tempore Arius virus suum in Ægypto & finitimis oris spargebat, Alexander Constantinopolitanæ Ecclesiæ gubernacula

regebat, Alexandro Alexandriæ Episcopo, & studio religionis, & morum similitudine conjunctissimus, à quo etiam epistolam accepit circa nascentem hanc hæresim, quæ refertur à Theodorito *lib. 1. cap.* 4. Alexander Constantinopolis Episcopus, quanta valuit sedulitate curavit, ne tanta lues in regiam urbem propagaretur, eandemque postmodùm in Nicæna Synodo hæresin cum aliis Patribus condemnavit.

Attamen Eusebiani cùm in Aula Principis gratiâ & potestate prævalerent, tantum effecerunt, ut Constantinus Arium, resipiscentiam à suis erroribus simulantem benignissimis literis acciverit, potiturum in ipsa regia civitate Fidelium communione; & mox accedentem Hæresiarcham singulari benignitate complexus sit. Alexander ubi frustra Imperatorem admonuit, rogavit & obtestatus fuit, jejuniis, lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deo supplicando in Ecclesia excubuit. Postridie Arius cum amplissimo comitatu, agmen ducente Nicomediensi Eusebio, ad Templum progreditur. Verùm urgente ventris necessitate cogitur de via in publicas latrinas divertere, ubi divina exceptus ultione, disruptis viscerum compagibus, instar execrandi Judæ sua effudit intestina, simulque fœdissimam animam. Quo eventu plures commoti admissam hæresin ejurarunt. Ipse Constantinus divinam in hominem nefarium vindictam agnovit, & revocare Athanasium Treviris exulantem proposuit: nec tamen præstitit, morte ipse præ-

ventus

ventus, ut refert Athanasius *orat.* 1. *contra Arianos*.

Demùm anno 340. Alexander Constantinopolis Episcopus, instante suæ mortis die, ne Arianorum factio successorem sibi Arianum provideret, sedulam dedit operam, ut sibi defuncto Paulus Sacerdos meritissimus subrogaretur: quod & factum est, obsistentibus licèt Arianis. Cæterùm adveniens primùm Constantinopolin Constantius mortuo Patre, Paulum urbe exegit, ejusque in Sedem Eusebium promovit desultorium Episcopum, qui primùm Beryti Episcopus in Nicomediensem Sedem transiliit, atque ex illa in Constantinopolitanam se ambitiosè proripuit. Paulum Constantius in Pontum deportari jussit. Post biennium deinde mortuo tot facinorum authore Eusebio, Paulus in pristinam Sedem regreditur. Sed Arianis adversus eum tumultuantibus, Constantius Antiochiâ excedens Constantinopolin iter aggreditur, unde Paulum exulare jubet in Singera Mesopotamiæ ferro vinctum, ut refert Athanasius *epist. ad Solitar.* rursumque inde in Emesam, quarto demùm exilio Cucusum Cappadociæ ad fines Armeniæ in desertis Montis Tauri: quo loco in squalenti & obscuro carcere inclusus est, fame, frigoreque necandus: post sex dies Ariani, recluso carcere, spirantem adhuc laqueo strangulant, ut ibidem Athanasius refert.

Caput XXVI.

Synodus Gangrensis.

Gangræ in Paphlagonia, Magno imperante Constantino, celebrata Synodus fuit, cujus uberem notitiam Synodicæ literæ suppeditant, in quibus Eustathii errores recensentur, quorum causâ indictum istud Concilium fuit. Eustathius iste Manichæorum deliria propagavit, cujus meminère Socrates *lib.2. cap.33.* & Sozomenus *lib.3. cap.15.* Nuptias eò usque damnabat, ut omnem salutis spem conjugatis adimeret, eosque qui cum Presbyteris olim ante ordinationem conjugatis communicarent, execraretur. Idem quoslibet connubio conjunctos disjungebat; quo fiebat, ut innumeri post abdicata matrimonia continere non valentes, adulteriis, omnique spurcitia se contaminarent. Solennes in Ecclesia conventus despicientes Eustathiani, privatos conventus actitabant. Novis etiam, & inusitatis vestium formis utebantur: servos à propriis dominis abducebant: mulieribus virorum indumenta, & capillorum detonsionem suadebant. Divitès qui se suarum opum possessione non abdicabant, excludebant penitus à regno cœlesti. Et quasi conspirassent contrariâ reliquis omnibus incedere viâ, detestantes reliqua jejunia, sola probabant, & sanciebant jejunia dierum Dominicarum

carum. Carnium etiam comestionem, ut rem de se abominabilem, omni tempore damnabant. Osii præsentia Cordubensis Episcopi, qui Synodo huic interfuit, præseditque, satis arguit coactam tunc temporis fuisse, quando imposita sibi Apostolica Legatione à Sylvestro fungebatur in Oriente, ut divexatas, & nutantes Ecclesias confirmaret. Ideoque Symmachus Pontifex in Romano Concilio Gangrenses Canones asserit Apostolica authoritate decretos.

Canon 2. fidem facit eo tempore Fideles per religionem à sanguine & suffocato abstinuisse, juxta decretum Apostolicum, *Act.15.* Ex epistola Gallicanarum Ecclesiarum Lugdunensis, & Viennensis ad Ecclesias Asiæ refert Eusebius *lib.5.hist.Eccl.cap.1.* Sanctam Martyrem Biblydem, sub immani persequutione Marci Aurelii Antonini, & Lucii Veri Imperatorum, sic loquutam fuisse ad Gentilem Præsidem, plebemque circumstantem: *Quomodo possemus nos Christiani in animum inducere, ut infantes, quemadmodum calumniamini, devoremus, qui nefas esse ducimus sanguine vesci vel brutorum?* Tertullianus *Apologet. cap.9.* eandem calumniam eodem refellit argumento abstinentiæ ab animantium sanguine. Sed & his longè posterius Concilium in Trullo Quinisextum anni 707. *can.67.* eandem sanguinis, & suffocatorum animalium prohibitionem instaurat. Quæ cùm sit ab Apostolis præcepta, non ut divini, sed humani juris, ac Ecclesiastici, ut se Judæis alioqui scandalizandis, & à conversione ad Christi

ſidem deterrendis accommodarent, potuit ſenſim legis hujus obligatio antiquari, ex quo ipſius cauſa, finiſque deſivit. Prætereà, ut obſervavi ad tertium Apoſtolorum Concilium, ex actis liquet Apoſtolorum *cap.* 15. & *ex* 1. *Corinth.* 8. præceptum abſtinendi ſanguine, ſuffocatis animantibus, & idolothytis, fuiſſe non omnibus Chriſtianis, ſed ſolis Syris & Cilicibus impoſitum.

Canon duodecimus illos perſtringit, qui cùm ſibi peculiare veſtis genus aſciſcant, eos audent damnare, illorumque averſari communionem, qui vulgari & communi veſte utuntur. Hæc obſervatio argumentum Novatorum retundit, quo ſpeciàlia veſtimenta reprobare intendunt ex vi hujus Canonis, quibus Clerici & Monachi amiciuntur: cùm tamen perſpicuum ſit, Eccleſiam per hoc minimè damnare Laïcos communi cultu indutos. Hæc ſunt hujus Canonis verba: *Si quis propter eam, quæ exiſtimatur, exercitationem amictu pallii utitur, & tanquam ex eo habens juſtitiam, eos condemnat; qui cum pietate birros, ac veſtem communem, & uſitatam ferunt, ſit anathema.* Pallium, utpote ſimplicius veſtis genus, aſſumebant tum Philoſophi Ethnici, tum Chriſtiani plerique, ad purioris, & ſegregatioris vitæ profeſſionem. Et quum abjectâ togâ, ſumptòque pallio Tertullianus, quaſi novi generis vitæ ſectator, humanique generis oſor inſimularetur, ſuum procudit de pallio tractatum, quod ita deſcribit, ut ſit extima veſtis tunicæ ſuperinducta, quadrata, ex utroque laterum

regeſta,

regesta, & per fibulam ad collum alligata.

Canon 2. anathemate ferit eos, qui (quod faciunt hæretici Calviniani,) abhorrent Fidelium conventus ad Martyrum sepulturas, & sacra reprobant, quæ inibi celebrantur: quique memorias Sanctorum vitâ functorum criminantur.

Canon 21. observari jubet omnia, non solùm quæ Scriptura præcipit, sed etiam quæ traditionibus Apostolicis continentur: damnatque profanas novitates, quas Hæretici invehunt. Quàm igitur ineptè Sectarii abutuntur Gangrensibus Canonibus contra Ecclesiasticum cœlibatum, & abstinentias, indumentaque religiosa, quæ tum approbavit, tum segregatioris vitæ professionis hominibus præscripsit sancta Dei Ecclesia, alio longè fine, quàm Manichæi, nuptias ideò, & carnium usum reprobantes, quia hæc esse de se mala, atque adeò per diabolum tum creata, tum introducta dicerent. Cùm tamen Christi Ecclesia res illas per se bonas, Deique opera esse prædicet, nihilque condemnet, quàm animi proterviam obedire detrectantem, aut perfidiam ejus, qui spontaneo voto melioribus, & perfectioribus astrictus, suam idcircò damnationem habet, quia primam fidem irritam facit, ut disertè loquitur Apostolus 1.*Timot.*5. de viduis, quæ nubere volunt post continentiæ perpetuæ professionem. Hæc verò Catholica discrimina perspicuè indicant decem Gangrenses Canones 1.2.4. 6.9. 10. 12. 13. 14. 21. Ecclesia verò traditione Apostolicâ, quæ hoc canone

21. astruitur, & sibi à Deo concessa potestate utens, nonnullas dapes aliquandiu prohibet, quemadmodum primum parentibus fructum scientiæ Deus interdixit, quem tamen sciebat bonum, & à se creatum esse,

Traditiones Apostolicas, quas Gangrensis canon 21. astruit, veteres Patres confirmant ipsis etiam sacris Scripturarum testimoniis. Basilius *lib. de Spiritu Sancto*, *cap.* 20. duo Pauli testimonia ad faciendam traditionibus fidem, profert, scilicet 1.Cor. 11. *Laudo vos, quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis.* Et 2.Thessal. 2. *Itaque fratres tenete traditiones quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.* Additque ibi Basilius, non scriptas Traditiones Apostolicas paris esse authoritatis cum Apostolicis Scripturis apud omnem Ecclesiam. Chrysostomus item in commentariis ad utrumque Pauli locum admonet Apostolum loqui de Traditionibus non scriptis, & simul addit istas non minorem fidem mereri, quàm quæ Apostoli scriptis commendarunt. Similia profert Tertullianus *lib. de cor. mil.* in quo postquam varias Baptismi cæremonias, & signi Crucis frequentissimum apud Fideles, ad frontem producta manu in omni opere usum, & anniversarium pro defunctis sacrificium, aliaque hujusmodi commemoratus est, ita subjungit: *Harum & similium disciplinarum si legem expostules Scripturarum, nullam invenies: traditio tibi prætenditur auctrix, consuetudo firmatrix, & fides observatrix.* Idemque *lib. de præscript. contra hæret.* ex instituto

instituto docet Hæreticos non ex Scripturis, sed ex Traditionibus refellendos esse.

CAPUT XXVII.

Concilium Antiochenum.

CHristi anno 341. habita fuit Antiochiæ Synodus partim Orthodoxorum, partim Arianorum Antistitum; quo ferè tempore Julius alteram Romæ celebrabat in causa Athanasii, & Marcelli Ancyrani, qui & ipse fuerat Constantinopolis conciliabulo, quod Tyri pseudo-Synodum proximè subsequutum est, depositus, sub Imperio Magni Constantini. De his Socrates loquitur *lib.* 1. *cap.* 36. & Tripartita Historia *lib.* 3. *cap.* 9. Hæc porrò Synodus Antiochena coacta fuit Encæniorum occasione: convocarat enim Episcoporum cœtum Constantius Augustus ad dedicandam Antiochiæ Basilicam à Constantino inchoatam, & ab ipso Constantio perfectam, cui à splendore & magnificentia operis nomen inditum Dominici Aurei; ipseque Constantius his Encæniis & Synodo interfuit.

Convenerunt Episcopi nonaginta, in quibus fuere Ariani trigintasex, & propriis fraudibus instructi, & Principis authoritate suffulti, qui seorsim ab Orthodoxis, & his enixè renitentibus, diversas Fidei formulas verbis semper ambiguis recuderunt, suppressaque Homousii

voce. Iidem Athanasium deposuerunt sibi tantoperè invisum & exosum, hoc prætextu, quòd cùm fuisset Tyri conciliabulo damnatus, se restitui absque ullo Concilii decreto, sed solius junioris Constantini literis curasset, connivente per prudentiam Constantio, ne propter Athanasium quies Imperii, & fraterna concordia interturbaretur.

Sanè Constantini junioris interitus Arianorum potestatem, & quidvis agendi licentiam auxit. Hic anno præcedente, scilicet 340. dum bellum haud satis justum adversus Constantem fratrem natu minimum parat, interfectus est apud Aquileïam. Hac ergo Antiochena Synodo Ariani depulso Athanasio Georgium Cappadocem in ejus Sedem protrudunt, quem Julius Papa in sua epistola, quam refert Athanasius *apol.* 2. dicit à trigintasex Episcopis promotum, cæteris Episcopis, qui hunc numerum excedebant, obsistentibus, & reclamantibus, in quibus erat admirabilis ille Jacobus Nisibis Antistes, qui & olim Nicæna in Synodo consederat. Hujus pseudo-Synodi supersunt canones vigintiquinque, quorum aliquibus authoritatem indulsit Ecclesiæ usus & approbatio.

Canone 1. instauratur decretum Nicænum de Paschate die Dominica celebrando.

Canon 2. ab Ecclesiis eos ejici mandat, qui nolunt sacræ Eucharistiæ communicare. Illos quoque à Fidelium societate resecat, qui cum excommunicatis participant. Quoad istam partem convenit cum Apostolorum canone 10. eos excommunicante, qui cum excommunicato simul

mul precati in domo fuerint. Similem inferiùs requirito Carthaginensis Concilii quarti canonem 73. Denique posteriorum temporum indulgentior disciplina infert in isto casu minoris excommunicationis pœnam, quæ nec à suffragiis, nec à consortio Fidelium, nec à conferendis alteri Sacramentis excludit, sed à sola Sacramentorum receptione, *c. cum excommunicato*, 11. *q.* 3. & *c. nuper*, *de sent. excom.* Plura requirito inferiùs circa hæc ad Canonem tertium Concilii Lateranensis sub Innocentio II. Pontifice. Altera deinde successit ex Constantiensi Concilio moderatio, ut excommunicationi etiam minori locus non sit ex participatione cum excommunicato, nisi hic publicè fuerit, ac nominatim denuntiatus.

Quoad verò priorem hujus secundi Canonis Antiocheni partem, de suscipienda ab omnibus qui assistunt, nec canone prohibentur, Eucharistia, id habet conformitatem cum Apostolorum canone 8. illos excommunicante, qui convenientes in Ecclesiam non communicant. Cui conformatur etiam Apostolorum Canon 10. quos omnes canones qui exactiùs perpenderit, non aliud concludet, quàm fuisse præceptam communionem iis dumtaxat, qui Altari subministrant Clericis; & à Fidelium pariter societate excludi τὰς ἀποστρεφομένους τὴν μετάληψιν τῆς Εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, ut loquitur Canon Antiochenus. Hoc est, aversantes participationem Eucharistiæ per aliquam perversitatem. Pontifex Anacletus postquam *epist.* 1. *num.* 2. admonuit sacrificanti solenniter

Episcopo

impoſſibilis diebus Dominicis, & feſtis, quibus univerſi ſacro intereſſe tenentur, maximè ubi de ipſo quoque Calice communicabatur, quando etiam nemini licebat extra Parœciæ propriæ Eccleſiam vel audire Sacrum, vel Sacramenta ſuſcipere: cùm tamen nunc temporis multò numeroſiores ſint Eccleſiæ non Parochiales, in quibus licitum eſt Miſſam audire, & citra Paſcha communicare.

Canon Antiochenus 3. ità decernit: *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel omnino quilibet de Clero, deſerta ſua Eccleſia in alienam abierit, & in ea diutiùs commoretur, ne amplius miniſtret, maximè ſi ſuus Epiſcopus vocet. Quod ſi hac in ἀταξίᾳ, ſeu pravitate perſiſtat, deponatur, ſi verò præter culpam iſtam depoſitum Clericum alius Epiſcopus ſuſceperit, ille quoque à Synodo communi reduarguatur, tanquam Eccleſiaſtica jura diſſolvens.* Habetur in Decreto, *c. ſi quis Presbyter, vel Diaconus* 7. Et conformatur Apoſtolorum canonibus 15. & 16. & Arelatenſis Concilii primi canoni 22. & Nicænis canonibus 15. & 16. Vide ſuprà quæ inibi dixi.

Canon 4. ſtatuens ſynodali judicio depoſitum Epiſcopum, nec per aliam Synodum poſſe reſtitui, redolet impietatem, & implacabile Arianorum odium in Athanaſium, alioſque ab iiſdem dejectos ob Fidem Epiſcopos. Hoc ipſum reſpondit Joannes Chryſoſtomus iſtum ſibi canonem objicientibus, poſtquàm æmulorum conciliabulo depoſitus ſuam nihilominus repetiverat Eccleſiam.

Canon

Canon 5. æquior eſt, ſtatuens ne quis à proprio Epiſcopo excommunicatus, ſive Clericus, ſive Laïcus, ab alio ſuſcipiatur antequam fuerit vel à proprio Epiſcopo, vel à Synodo poſt cauſam ſedulò examinatam abſolutus. Idem antè ſtatuerat Nicænus Canon 5. & deinde Sardicenſis Canon 13.

Antiochenus Canon 9. Metropolitanorum Epiſcoporum jura, dignitatemque tuetur. Τοὺς καθ' ἑκάστον ἐπαρχίαν Ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα Ἐπίσκοπον, καὶ τὴν προντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Epiſcopos qui ſunt in unaquaque provincia ſcire oportet, Epiſcopum qui Metropoli praeſt, curam etiam ſuſcipere totius provinciæ.* ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πάτερον ἡμῶν κάνονα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώρας. *Unde viſum eſt eum quoque honore præcedere, reliquos verò Epiſcopos nihil gravis momenti aggredi ſine ipſo, ut ſtatuit conſtitutus ab antiquis Patribus Canon, niſi ſola quæ ad Parœciam cujuſque ſpectant, aut regiones Parœciæ ſubditas.* Privilegia iſta Metropolitanorum dudum ſanciverant Nicæni Patres *can.* 4. 5. 6. & 7. Parœcia verò tunc dicebatur, quæ nunc Diœceſis dici ſolet; cùm olim Diœceſis nomen, tam in Civili, quàm in Eccleſiaſtico uſu complures provincias complecteretur. Denique ſancit, inconſulto Metropolita nihil moliri debere Epiſcopos, & viciſſim, neque inconſultis Epiſcopis Metropolitam. Citatur à Gra-

tiano

tiano *cap.per ſingulas provincias*, 6. *quæſt*.3. Sed malè de Græco transfertur ibi, ἢ ταῦτα μόνα, *vel ſola illa*: cùm enim præcedat vox μηδὲν, ſciendum erat, μηδὲν ἢ, ſignificare, *nihil niſi*.

Iſte igitur canon tres commemorat Eccleſiaſticæ præfecturæ gradus. 1. ἐπαρχίαν, Provinciam ſub Metropolitano Præſule: 2. παροικίαν, Parœciam, ſub Comprovinciali, ſeu Suffraganeo Epiſcopo; ſicut etiam in canone Ancyrano 17. legimus Epiſcopum, qui non ſuſcipitur à propria Parœcia, non tamen debere alterius Epiſcopi Parœciam invadere: 3. χώραν, locum, ſeu minorem regionem; unde Chorepiſcopi dicti, locorum particularium intra Parœciam Præfecti, quorum etiam mentio fit in Antiocheno Canone 40. Sed omnes gradus iſtos antecellebat Diœceſis, habens plures in ſuo miniſterio provincias, qualis erat ſingulorum Patriarcharum ditio. Cujus vocis & gradus uſurpatio, tum alibi, tum ſæpe in Chalcedonenſi Concilio frequens eſt. Nunc verò Diœceſis uſurpari pro Parœcia ſolet, ipſa verò Parœcia pro infima præfectura pagorum, aut aliquarum urbis partium, quarum præfectus Paſtor, vulgò Parochus audit. Meliùs tamen juxta Græcorum Canonum expreſſionem Parœcus diceretur. Non me latet quid Parochi nomine intellexerint antiqui, ſed aliud eſt Paſtorum animarum, & aliud longè diverſum veterum Parochorum officium, quo vocabantur nomine illi, qui ſalem, & ligna, & in univerſum omnia victui neceſſaria ſuppeditabant iis, qui Reipublicæ cauſâ peregrè ibant,

ibant; & generaliùs conviviorum exhibitores, necnon nuptiarum auspices, ac paranymphi.

CAPUT XXVIII.

Diatriba de provinciis Ecclesiasticis.

QUia verò distributiones Ecclesiarum factæ comperiuntur ad imitationem antiquæ partitionis Imperii, adeò ut omnium Ecclesiarum antiquissima & sanctissima Jerosolymitana nihil olim fuerit quàm simplex Parœcia, sub Metropoli Cæsareæ Palæstinæ, non alia de causa, quàm quia tunc temporis Cæsarea secundùm civilem potestatem habebatur totius Palæstinæ Metropolis; tametsi antequam ab Herode Idumæo in honorem Cæsaris amplificaretur, non alio nomine quàm Turris Stratonis insigniretur. Sic etiam quia Byzantium nobilis civitas ab irato contra ipsam Septimio Severo fuerat sub præfectura ignobilis oppidi Perinthi, seu Heracleæ Thraciæ constituta, ideò Byzantinus Episcopus, qui post aliquod tempus evasit in Patriarcham Constantinopolitanum, fuit ab initio unus ex Episcopis subjectis Metropoli Heracleæ. Quia etiam inter Romani Imperii civitates primo post Romam fulgebat dignitatis gradu Alexandria Ægypti, tertio verò Antiochia Syriæ; idcircò prima secundùm dignitatem Ecclesia Romæ,

Romæ, secunda verò Alexandriæ, tertia Antiochiæ constituta fuit. Asserit Anacletus Pontifex, Apostolos renovasse in Ecclesia factam dudum à Romanis Provinciarum divisionem, *cap. Provincias, dist.99.*

Itaque operæpretium duxi brevem, sed tamen exactam Præfecturarum Romani Imperii notionem tradere, ut inde innotescat quæ fuerit prioribus sæculis partitio, & ordo Ecclesiasticarum Præfecturarum. Summa olim Præfecti Prætorio potestas, quæ arma simul & jura complectebatur, fuerat jam inde à Tiberii tempore penes unum. At ex quo insidias Perennis Præfecti Prætorio evasit Commodus Imperator, cœpit ea potestas, ne nimia foret, ac Præfectos ad Imperii ambitionem solicitaret, inter duos dividi, teste Herodoto *lib.* 1. Postmodùm Constantinus Magnus quatuor etiam Præfectos constituit, inter quos universas Imperii Provincias dispertivit hoc ordine. Primus Præfectus Orientem regebat, cui subdebantur Ægyptus, Libya, Pentapolis, Cyprus, Asia, Cappadocia, Cilicia, Armenia, Syria, Thracia, Mysia & reliquæ Orientis plagæ. Sequebatur Præfectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Mysia superior, Macedonia, Thessalia, Græcia, Peloponnesus, Creta, & circumfusæ insulæ. Tertius sequebatur Italiæ Præfectus, qui præerat Italiæ, Siciliæ, Africæ, & circumjacentibus insulis. Quartus erat Galliarum Præfectus, cui obtemperabant Gallia, Hispania, Britannia, & circumfusæ insulæ, ut Zosimus tradit *lib.* 2.

Quatuor hæ Præfecturæ singulæ in plures dispertiebantur Diœceses, quæ à Præfectorum Vicariis administrabantur, unde Vicariæ quoque dicebantur, plures etiam complectentes provincias, ut videre est in libro notitiæ utriusque Imperii, quem eruditis commentariis illustravit Pancirolus.

Secto in duas partes Imperio, sex dinumeratæ sunt Orientalis, seu Constantinopolitani Imperii Diœceses. Prima Orientis, cujus Metropolis Antiochia, & cujus Vicarius speciali designatione dicebatur Comes Orientis: secunda Ægypti: tertia Asiæ: quarta Ponticæ: quinta Thraciæ: sexta Illyrici partis Orientalis, quarum meminêre leges 1. & 2. *C. de militari veste, lib.* 12. & lex 1. *C. ut nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos, vel vicos eorum,* & lex ultima *C. de diversf. offic. lib.* 12. Orientis Diœcesis Metropolis fuit Antiochia, ut probatur ex Zosimo *lib.* 1. Hieronymo *ad Pammachium,* Chrysostomo *homil.* 3. *ad popul. Antioch.* De hujus Vicarii officio extat titulus Codicis *de officio Comitis Orientis.* Diœcesis Ægypti Metropolis extitit Alexandria, ut liquet ex Theodorito *lib.* 1. *hist. Eccl. cap.* 1. Ægypti Vicarius appellatione insigniebatur Præfecti Augustalis, de cujus officio titulus reperitur in Codice & Digestis. Diœcesis autem Asiana Metropolin habuit Ephesum, Chrysostomo teste *in Epist. ad Ephes.* necnon subscriptione Theodori Episcopi Ephesini, *act.* 18. *Synodi sexta.* Ponticæ deinde Metropolis erat Cæsarea Cappadociæ, ut constat ex Nazianzeno *orat. de laud. Basilii,*

Basilii, & ex subscriptione Philaletis Episcopi Cæsareæ Cappadocum in sexta Synodo. Thraciæ Metropolis à tempore Constantini fuit Constantinopolis, quam ille constituit Imperii Sedem. Tres istæ porrò Diœceses, Thracia, Asiana, & Pontica, fraude Anatolii Episcopi ad novum constituendum Constantinopolis Patriarcham, tum in Constantinopolitano, tum in Chalcedonensi Concilio distractæ fuêre, Thracia quidem à Sedis Romanæ ditione, Asiana verò & Pontica ab Antiochena, cui subjectæ fuerant, Sede.

Diœcesis autem Macedoniæ, Daciæ, atque Illyrici partis ejus, quæ pertinebat ad Orientis Imperium, Metropolis fuit Thessalonica, ut fidem facit Theodoritus *lib.3.hist.Eccles. cap.*17. Ad postremum tamen Justinianus tum Sedem Præfecti Prætorio Illyrici, tum etiam Vicariam Apostolicam, seu jura Primatus, assentiente Papa Vigilio, ex urbe Thessalonica transtulit Acridum Dardaniæ oppidum, Justiniani natale, deque suo nomine Justinianam primam dici voluit *Novellâ* 11. Deinde Nicolaus Papa I. *epist.*2. hortatus est Michaëlem Augustum, ut instaurari curaret antiqua jura, quæ Thessalonicensis Episcopus olim exercuerat, tanquam Romani Pontificis Vicarius per novam & veterem Epirum, per Illyricum, Macedoniam, Achaïam, Thessaliam, Daciam Ripensem, & Daciam Mediterraneam, & Mysiam, & Dardaniam, & Prævalim. Has enim omnes Provincias hæc olim Vicaria complectebatur.

Sex pariter constitutæ sunt Occidentis Diœceses, ac Vicariæ Civiles, una Italiæ, altera Illyrici partis, quæ ad Occidentale pertinebat Imperium, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hispaniæ, sexta Britanniæ. Metropolis Italicæ Vicariæ fuit Mediolanum, Gallicanæ verò Augusta Trevirorum. Utrumque colligitur ex Athanasio *epist. ad solitar. vitam agentes*, dum loquitur de Paulino Trevirorum, & de Dionysio Mediolani Episcopo. Id firmat Theodoritus *lib.2.hist.Eccl.cap.*15. Salvianus quoque, & ipse Gallus, *lib.2.de provid.Dei,* Trevirim dicit summam Galliarum urbem. Vicaria porrò Britanniæ Metropolis Eboracum fuit, quæ est Romanorum colonia, quam Spartianus *in Severo*, Urbem absolutè per antonomasiam vocat, & in qua Constantius Imperator, Magni Constantini pater regiam constituit, diemque obiit, ut prodit Eusebius *lib.*1. *vita Constantini*, Eutropius, Aurelius Victor, & Orosius.

Diœcesis Africæ indubitatum est Metropolim, tam civilem, quàm Ecclesiasticam fuisse Carthagine constitutam, cujus etiam Episcopus Primatu supra omnes totius Africæ Antistites potiebatur, ut passim cernere est in Cypriani epistolis, & in universalibus Conciliis Africæ, quæ ab Episcopo Carthaginensi omnes indicebantur, & quibus præsidebat, cuique subjacebant Numidiæ, & Mauritaniæ Primatus.

Illyrici partis ejus, quæ ad Imperium Occidentale spectabat, Metropolis fuit Sardica urbs in Illyrico celeberrima, & Concilio Oecumenico

nico spectabilis, in quo trecenti Occidentales Episcopi, curante religiosissimo Constante, qui Occidentale regebat Imperium, de Ariana impietate triumpharunt. In subscriptionibus magni Concilii Nicæni apud Gelasium Cyzicenum ita signatum legimus: *Protogenes Sardicæ civitatis Episcopus pro sanctis Dei Ecclesiis, quæ sunt in Dacia, Calabria, Dardania, & Provinciis vicinis.*

De Hispania, quænam fuerit Metropolis ac Vicaria, nonnihil ambigitur. In Hispalim propendeo Romanorum Coloniam, Bæticæ caput, sitûs commoditate, opibus, amplitudine, & emporii frequentiâ ab omni ævo inclytam. Constat utique Hispalis Episcopum fuisse ab antiquis sæculis Hispaniarum Primatem: hanc enim illi potestatem indulget Simplicius Papa I. *epist.* 1. Deinde Hormisda Papa *epist.* 26. quæ est ad Salustium Hispalensem Episcopum. Hoc jure Primatûs usi sunt sanctissimi urbis ejusdem Episcopi Leander, & Isidorus, qui primus in Concilio Toletano IV. subscripsit. Ipse verò Toletanus Episcopus, olim solius Carpetanæ provinciæ Metropolita, Regum Gothorum operâ, qui Toleti regiam fixerant, Primatûs honore potiri cœpit in Concilio Toletano duodecimo, ut in ejus canone sexto decernitur.

Roma verò suum peculiarem agnoscebat Præfectum, qui cæteris omnibus præeminebat Urbis dignitatibus, *l.* 3. *C. de offic. Præf. Urbis.* Huic parebant suburbicæ quoque regiones, quotquot nimirum intra centesimum ab

urbe lapidem continebantur, protensæ intra Tusciam, Picenum, & Campaniam, *l.1. ff. eod.* Huc respexit Septimius Severus Augustus, quando exauthoratos milites Prætorianos Romæ finibus ad usque centesimum lapidem sub capitis pœna jussit excedere, ut refert Herodianus *lib.2.*

Demùm Justinianus depulsis ex Africa Vandalis, quintum adjecit Præfectum Prætorio ad quatuor præcedentes, ejusque residentiam Carthagine, quam de se Justinianam tertiam dici voluit, constituit, *l.1. Cod. de offic. Præf. Præt. Afr.*

Nos superiùs Vicariam quidem Galliæ Treviris præfiximus: at verò sedem ipsius Galliarum Præfecti, cujus potestas Hispaniam quoque, & Britanniæ insulam complectebatur, stabiliverat Constantinus I. in Arelatensi urbe, cui etiam Constantinæ nomen impertitus est. Prorsus enim errant nonnulli, qui hoc nomen mutuatum existimant à Constantino tyranno, qui contra Honorium rebellis hac se urbe communierat; non enim post profligatum & extinctum tyrannum illum idem Honorius in suo ad Agricolam Galliarum Præfectum rescripto Arelatem vocaret Constantinam, ut eam vocat, si recèns id nomen à tyranno accepisset. Ex hoc porrò rescripto comprobatur insuper, fuisse Arelatæ constitutam Præfecti sedem. Jubet enim Honorius eodem rescripto, veterem consuetudinem, per tyrannos diu intermissam instaurari, ut quotannis in ea urbe conventus habeatur septem Galliæ provincia-

rum

rum, *sub illustri* (sic enim loquitur) *præsentia Præfecturæ*. Undenam verò illa vetus consuetudo ortum habuit, nisi à Constantino hujus urbis studiosissimo, qui suum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium eadem in civitate celebrari voluit in causa Donatistarum: aut etiam ab ipsius patre Constantino Chloro, qui in Gallia imperavit? Insuper illa Galliarum Præfecti sedes Arelatensis asseritur hisce verbis Episcoporum olim Arelatensi Primati subditorum, ad Leonem Papam scribentium: *Hanc civitatem sublimissima Præfectura, hanc reliquæ potestates velut communem omnibus patriam semper inhabitant.* His alterum non minoris authoritatis testimonium adjungimus Gregorii Turonensis, scribentis *lib. 1. histor. Franc. cap. 7.* quo tempore Hunnorum Rex Attila se obsidioni Aureliæ accinxit, ejus urbis Episcopum sanctum Anianum implorandi auxilii causâ ad Aëtium Galliarum Præfectum se contulisse Arelatæ commorantem. Denique res eadem astruitur antiquis inscriptionibus, quarum una hæc visitur in Arelatensi urbe de Auxiliari Præfecto, cujus etiam fit mentio in Hilarii Arelatensis Episcopi vita ab Auctore temporis ejusdem conscripta, quæ pariter meminit cujusdam Præfecti, quem Hilarius privatim sæpiùs correptum, tandem intra Ecclesiam concionando præsentem redarguit. Inscriptio autem est hujusmodi, ut pagina sequens indicat.

Dominis nostris, Piis, Felicibus, Victoribus, Triumphatoribus, Inlustris (hoc est Illustris) fecit milliare passuum unum.

SALVIS DD. NN. THEODOSIO ET VALENTINIANO P. F. V. AC TRIUM. SEMPER AUG. XV. COS. VIR INL. AUXILIARIS PRÆF. PRÆTO. GALL. DE ARELATE MAMILLARIA PONI F.

M. P. I.

Erat enim primus lapis milliarius proficiscentibus ex ea urbe.

Hinc est, quod sanctum Doctorem & Pontificem Ambrosium Arelatenses sibi civem jure vindicare possunt, cùm testetur in ejus vita Paulinus, natum in Gallia, in ipsoque Prætorio educatum infantem, & in ipsis cunis apum indicio, qualis futurus esset, præmonstratum, dum pater ipsius Prætoriana Præfectura in Galliis fungeretur.

Perperam verò Josephus Scaliger, & Guidus Savaro *in suis ad Apollinarem commentar.* tres fuisse intra Galliæ fines Vicarios imaginantur, cùm disertè doceat liber notitiæ Imperii, sex tantùm fuisse Occidentis Vicarios, in Italiæ quidem Præfectura tres, & in Galliæ Præfectura totidem alios, unum quidem intra fines ipsius Galliæ, secundum in Hispania, tertium in insula Britanniæ. Quam rem accuratiùs observant Pancirolus *in suis ad eandem notitiam commentariis*, & Jacobus Sirmundus *in notis ad Sidonium, lib.* 1. *epist.* 3.

CAPUT

CAPUT XXIX.

Prosequutio Canonum Antiochenorum.

SEd jam ad Antiochenos Canones, unde digressi sumus, regrediamur. Igitur canon 10. sancit, Chorepiscopos Hypodiaconorum, Lectorum, & Exorcistarum ordinatione contentos esse debere, nec nisi ex venia ejus, cui subsunt, Episcopi licere illis Presbyteros, & Diaconos consecrare. Requirito superiùs observata ad Ancyranum canonem decimumtertium.

Canon 23. providet, ne quis Episcopus extra fines suos citra Episcopi loci voluntatem audeat ullum ordinare. Refertur *in c. Episcopum non debere*, 9. *q*.2. Idem providit Apostolorum canon 34. jubens Episcopum deponi, qui sic fecerit, & eos quos ordinavit. Id renovavit Concilium Constantinopolitanum *can*.2. & Tridentinum *sess.6.de reform.cap.5.*

Antiochenus canon 24. constituit ut cognoscant Presbyteri & Diaconi eas, quæ ad Ecclesiam pertinent, facultates: ut si Episcopus moriatur, possit quidem quæ sui patrimonii sunt, quibus ipsi libuerit relinquere; res verò Ecclesiæ sine diminutione Ecclesiæ ipsi conserventur, nec aliò transferantur. Refertur *in cap. quæcumque res*, 9. *q*. 1. Idem decernit Apostolorum canon 39. *Ut Episcopi* (inquit) *quæ*

propria ipsorum sunt, valeant in quoscumque placuerit hæredes transferre, ut tamen ad alios res Ecclesiæ minimè transeant. His accinit Agathensis canon 48. quem inferiùs consulito cum nostris ad ipsum additamentis. Legimus in Jure Canonico, vetitum Episcopis, & quibuscumque Clericis testamento disponere de proventibus dignitatum, ac præbendarum; & si secus fiat, irrita esse testamenta, solamque illis Ecclesiam succedere, *cap. quia nos, cap. relatum* 12. & *cap. cùm in officiis, de testam.* Quibus subinde canonibus jus spolii successit, non receptum quidem in Gallia, Germania, & Belgio; vigens tamen in Italia, & Hispania: quo jure non ampliùs Ecclesiæ, sed Camera Apostolica successit in facultates, quæ provenêre, aut provenisse præsumuntur ex Episcopatuum & Beneficiorum fructibus. Nulla juris spolii mentio reperitur in corpore Juris Canonici, sed apud Guidonem Papæ, Galliæ Jurisconsultum *decis.* 110. Dum hæc Antiochiæ Synodus habebatur absque Julii Papæ consensu, in præjudicium causæ Athanasii ad ipsius Tribunal devolutæ, Romanæque Synodi ab eodem indictæ, Romanam Synodum istam Julius prosequebatur, ad quam citati Orientales accedere detrectarunt: quia verò Romæ comparebant Athanasius Alexandrinus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazæ, Lucianus Adrianopolis, aliique suis per Arianos deturbati Sedibus Episcopi, discussâ demùm horum causâ decretum est, fuisse injustè depositos, & ad pristinas remissi sunt Ecclesias, depulsis quos eo-

rum

rum loco Ariani promoverant. His de causis scripsit Julius ad Orientales epistolam, in qua hoc etiam asseverat, fuisse in primis ab Apostolis traditum, deinde in Magno Nicæno Concilio firmatum, *Non posse ullam convocari Synodum invito, & inconsulto Romano Episcopo.* His literis Orientales non obtemperant, aliasque ad Julium rescribunt querelarum plenas. Utrasque, & Julii, & Orientalium profert literas Athanasius *apolog.2.*

Imperabat eo tempore in Occidente Constans, qui in Constantini fratris ditiones successerat. Constans verò religiosissimus, & optimus Princeps, ut hæc Episcoporum dissidia componerentur, egit cum fratre Constantio, ut Oecumenica Synodus Sardicæ cogeretur, eo quòd esset civitas confinis, ac Orienti intermedia & Occidenti, sita inter Illyricum, Mæsiam & Thraciam. Docet Theodorus Balsamon, dici vulgò Triaditzem, quæ olim Sardica.

CAPUT XXX.

Synodus Oecumenica Sardicensis.

ITaque conspirantibus unà Constante, Constantioque Imperatoribus, anno Christi 347. Sardicæ convenerunt ex Oriente septuagintasex Episcopi, & ex Occidente circiter trecenti. Eóque suos misit Julius Papa Legatos Osium Cordubæ, Protogenemque Sardicæ Episcopos,

pos, Archidamum quoque, & Philoxenem Presbyteros. Ariani se numero videntes cum Catholicis impares, ab his se subduxerunt, & Philippos in Thraciam concedentes, conventiculum inierunt, cui falsò Sardicensis Concilii nomen indiderunt, in quo etiam tantoperè sibi exosam CONSUBSTANTIALIS vocem damnarunt. His autem frustra accitis, & rogatis, ut Sardicam ad Synodum reverterentur, discussa rursus Athanasii, Marcelli, & Asclepæ causa est à Patribus Sardicæ considentibus, qui eos demùm expurgatos, & liberos in pristinas Ecclesias remitti decreverunt, depulsis Alexandriâ Georgio, Ancyrâ Basilio, & Gazâ Quintiano; aliosque similiter ab Arianis expulsos Episcopos, post accuratum causæ examen in pristinam redintegraverunt dignitatem. Quin etiam aliquot Arianos Episcopos ex his qui Philippis considebant, juridicè citatos, & coràm adesse detrectantes, examinatis eorum actis damnarunt, & Sedibus dejecerunt, Stephanum Antiochiâ, Menophantem Epheso, Acacium Eusebii successorem Cæsareâ Palestinæ, Gregorium Laodiceâ, Theodorum Heracleâ, Narcissum Neroniade, Ursacium Singidone in Mysia, Valentem Murso in Pannonia. De his omnibus Sardicenses Patres literas ad Julium Papam, Constantium, & Constantem Augustos, & ad Ægypti Ecclesias conscripserunt: aliasque insuper encyclicas ad universas Ecclesias. Nullum verò novum Fidei Symbolum ediderunt, sed Nicænum confirmarunt.

Canon

Canon primus eos laïca privat communione, qui ab uno Episcopatu se in alium promoveri consentiunt. Vide superiùs observata, & producta ad Nicænum canonem 5.

Canon 3. statuit, ut inviolabile sit jus appellandi ab Episcoporum Synodis ad Romanum Pontificem, vetatque ne in fraudem hujusmodi appellationis de alio quoquam provideatur in locum Episcopi, qui Synodi judicio depositus appellaverit. Post hæc abrogantur quæ Antiochena Synodo paulò antè decreta vidimus adversus Athanasium, aliosque Episcopos; quibus injustè depositis, alios temerè subrogaverant. Istud appellationum jus ad Romanum Episcopum attribuitur decretis Nicæni Concilii per Zosimi literas in Actis Carthaginensis Concilii sexti: qua de re infrà suo loco.

Canon 6. cavet ne in vicis & oppidis erigantur Episcopatus, ne dignitas vilescat: ejusmodi verò locis præfici solebant Chorepiscopi.

Canones 8. 9. 10. 11. 12. sanciunt, ne quis Episcopus eat in Comitatum, seu Principis Aulam, nisi ab ipso Principe vocatus, cujus literas hæc Synodus vult exhiberi aut Metropolitano, aut Synodo Provinciali, à quibus tenetur Episcopus literas commeatus formatas referre. Quod si Romæ versetur Imperator, ne quis Episcopus ei supplices libellos offerat, nisi priùs lectos & approbatos ab Episcopo Romano. Cum Episcopis has leges transgredientibus omnis interdicitur communicatio. At his perditis temporibus innumeri reperiuntur veriùs aulici

aulici assentatores & parasiti, quàm Episcopi; neque reverà Pastores, sed mercenarii, qui luporum incursus parvipendentes, & residendi officium aversantes, Aulam consectantur, & Ecclesiæ Christi dignitatem, jura, & disciplinam Procerum libidini fœdissimè subjiciunt, ad hoc unum intenti, ut eorum gratiam aucupando, suas promovere possint cupiditates. Mirificè Chrysostomus *homil.* 57. *in Genes.* invehitur in Prælatos officii sui negligentes: ubi observans quantis ærumnis, laboribus, & vigiliis Jacob gregem Labani curabat, *Genes.* 31: commonstrat quàm deploranda, & divinâ ultione punienda sit Prælatorum circa Dominicum gregem incuria, cujus saluti Princeps Pastorum Christus sanguinem, vitamque profudit. Scire convenit, conventum Philippensem, qui falsò nomen sibi Concilii Sardicensis vindicabat, damnasse quoscumque vera, legitimaque Synodus Sardicensis absolverat; Julii quoque decreta proscripsisse, primamque inter omnes pseudo-Synodos anathema dicere ausam in Romanum Pontificem, eo quòd Julius cum Athanasio, aliisque injustissimè exauthoratis Episcopis communicasset, ut Sozomenus scribit *lib.* 3. *cap.* 7. Et quia Gratus Carthaginis Episcopus Orthodoxus in legitima Synodo Sardicensi consederat, isti Philippenses Ariani cum Donato communicarunt Carthaginis pseudo-Episcopo, cæterisque Donatistis; ut Hilarii fragmenta docent. Quemadmodum in Ægypto etiam Ariani societatem inierant cum Meletianis odio Athanasii. Eoque factum est,
ut

ut communi Arianorum,& Donatistarum fraude suppressis in Africa legitimi Sardicensis Concilii decretis, ipse Augustinus, aliique Patres Africani in Concilio Carthaginensi sexto non aliud agnoverint Sardicense Concilium, quàm Arianorum.

Peracta Sardicensi hac Synodo, Hæretici Constantino Augusto freti, omnia rursus in Oriente perturbant, & Catholicos rapinis, carceribus, & verberibus, exiliisque insectati sunt, donec Constantis fratris sui literis deterritus Constantius, exules nonnullos revocavit, & Athanasium, mortuo nefando illo, sceleratoque Georgio, Sedem pristinam repetere permisit, ut ipse narrat Athanasius *epist. ad Solitar.*

CAPUT XXXI.

Concilium Carthaginense sub Julio Papa, quod primum dicitur.

SOluto Sardicæ Concilio, reversus ex eo Gratus Carthaginis Præsul, Constantem (cujus imperio parebat Africa) contra Donatistas concitavit; quos ut reprimeret Constans, Legatos plena instructos potestate, & copiis accinctos misit in Africam, ut tumultuantes Schismaticos reprimerent. Unde ipsi Donatistæ usurpatis Sedibus dejecti, compulsi sunt exulare, interque hos Donatus Carthaginis pseudo

do-Episcopus. Horum omnium exilio factum est, ut Africanæ Ecclesiæ tranquillissima pace potirentur. donec mortuo Constante, qui ei successit Apostata Julianus in Ecclesiæ Christi perniciem intentus, omnes Donatistas postliminio revocavit. Quum verò illis depulsis Africa universa in fide unanimi, & profunda pace conquiesceret, Gratus Africæ Primas hanc ideò Synodum indixit, ut ruinas sarciret, quas Donati schisma fecerat.

Canon 5. meminit Canonum Sardicensium (hi verò sunt ordine 16. 18. 19.) prohibentium suscipere alienum Clericum, aut ordinare citra proprii ejus Episcopi literas. Quam servari disciplinam districtè præcipiunt Carthaginenses Patres, sed & Apostolorum Canones 15. & 16. & maximè 32. *Neminem*, inquit, *peregrinum, sive Episcopum, sive Presbyterum, sive Diaconum recipi decernimus, sine commendatitiis literis*, ἄνδ συστατικῶν. Theodorus Balsamon *ad Apostol. can.* 15. scribit opus esse volenti Clerico in alieno Episcopatu versari, commendatitiis literis: at volenti Clericalia ibidem obire munia, necessarias esse literas dimissorias; quales etiam sumebant Episcopi à suo Metropolitano, vel à Provinciali Synodo, ut statutum paulò ante vidimus à Concilio Sardicensi. Hodie verò ad Clericalia munia in alieno Episcopatu obeunda sufficiunt Ordinum literæ cum commendatitiis, seu testimonialibus proprii Episcopi, juxta Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 16. Prohibet verò Synodus Nicæna *can.* 16. omnem alieni Clerici

ordina

ordinationem fieri, factamque declarat irritam, ubi proprii consensus Episcopi defuit. Istéque debet apparere consensus ex dimissoriis literis. Vide proximè sequentem diatribam, quâ disquirimus, quis olim habitus, & quis nunc temporis habeatur proprius cujusque Clerici Episcopus.

Canon 6. Clericis interdicit domorum administrationem, aut procurationem suscipere, cùm edicatur 2. Timoth. 2. *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus.* Eódem spectat Lateranensis canon *in cap.penult. de vita & honest.Clericor.* Maximè verò Chalcedonensis canon 3. quem inferiùs requirito cum nostris ad ipsum annotationibus.

Canon 8. interdicit procuratores, tutores, negotiorum gestores in Clerum ordinari, nisi postquam redditis ratiociniis liberati fuerint. Habetur in Decreto, *cap. magnus Episcopus, distinct.* 54.

Caput XXXII.

Ad præcedentem Canonem quintum diatriba, quisnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habeatur proprius Clerici cujusque Episcopus.

Compertum est ex superioris Africani Concilii canone 5. & Nicæni canone 16. & Arelatensis primi canone 21. & Sardicensis

canone 15. & Antiocheni canone 22. aliisque plerisque, proprium cujusque Clerici Episcopum, ad quem pro suscipienda ordinatione recurrendum erat, aut saltem pro dimissoriis ad hunc finem literis, illum ipsum fuisse, à quo Clericus quivis fuerat ordinatus, & pro vetusta consuetudine certæ addictus Ecclesiæ, in qua ministraret, unde postmodùm excedere sacri præallegati Canones districtè vetabant. Hanc diffusè, atque eruditè pertractat quæstionem Sorbonicus Doctor Franciscus Hallier *de sacris electionibus, & ordinationibus, sect.5. cap.3.*

Scio equidem, habitam quoque originis rationem fuisse. Ipse namque præfatus Carthaginensis Canon 5. hoc etiam præscribit: *Nec licere* (inquit) *Laïcum usurpare sibi de plebe aliena, ut eum ordinet sine conscientia ejus Episcopi, de cujus plebe est.* Quod idem & à Sardicensi Concilio decretum fuisse ibi asserit Gratus Episcopus, qui teste Athanasio *apol.2.* unus fuerat de Sardicensibus Patribus. Julius Papa, sub quo hæc duo celebrata Concilia sunt, sic decernit in rescripto ad Orientales pro Athanasio: *Nullus Episcopus alterius parochianum præsumat retinere, aut ordinare, vel judicare absque ejus voluntate: quia sicut irrita erit ejus ordinatio, ita & judicatio.*

Cæterùm pro origine reputabatur ipsum domicilium, ut si quis in alia, quàm in qua natus fuerat, Parœcia inhabitaret, eo ipso subjiceretur Episcopo loci, in quo domicilium fixerat; ut posset ab eodem in Clerum assumi, Ecclesiæque

fiæque certæ aſcribi, nec poſſet ab alio deinceps ordinari abſque dimiſſoriis. Nec verò præcitati Canones obſiſtunt; cenſebatur enim quis de plebe, & de Parœcia, cujus erat incola. Id verò innumera ſuadent teſtimonia: & in primis Arauſicani Concilii primi canon octavus, qui tamen requirit etiam juremeritò alterius Epiſcopi teſtimonium, in cujus olim Parœcia diu habitaverat ordinandus in Clerum: *Si quis* (inquit) *alibi conſiſtentem Clericum ordinandum putaverit, prius definiat, ut cum ipſo habitet. Nec eum ſine conſultatione ejus Epiſcopi, cum quo antè habitavit, ordinare præſumat: quia non ſine cauſa diu ab alio non ordinatus remanſit.*

In Carthaginenſis Concilii *cap.* 44. & Africani *cap.* 28. Epigonius Epiſcopus conqueritur, quendam à ſe baptizatum, educatum, & demùm in Lectorem ordinatum, ſubreptum ſibi fuiſſe à Juliano Epiſcopo dicente, civem eſſe ſuæ Parœciæ: ideoque ab eodem ſine Epigonii Dimiſſoriis factum Diaconum. Judicat Concilium fuiſſe hoc indebitè à Juliano attentatum: ratioque in promptu eſt, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primùm ordinatus, & Eccleſiæ Mapalienſi aſcriptus, in qua biennio Lectoris officium exercuerat. Cæteræ rationes Epigonii ex abundantia, & ad majorem ingratitudinis expreſſionem producuntur, quòd is, de quo agebatur, Clericus fuiſſet ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuiſſet, ejuſque charitate ſuſtentatus, & ab ipſo Juliano commendatus.

Paulinus *epist.* 45. quæ etiam inter Augustini epistolas inseritur ordine 35. refert se Burdigalæ à Delphino baptizatum fuisse, deinde Barcinone in Hispania ad ferventem illius populi postulationem ordinatum Clericum, & sacratum à Lampio; se verò decrevisse Sacerdotium ab Ambrosio Mediolanensi suscipere. Unde duo observatu digna eruuntur: primum quidem, exiguam, & ferè nullam originis, & Baptismi rationem habitam in ordinationibus; quandoquidem Paulinus ipse in Provincia ab urbe nativitatis, Baptismique sui longè dissita in Clerum assumptus est. Ad id namque sufficiebat perspecta viri virtus, & fama illustris, præsertim populo id postulante, & precibus urgente: sed ubi non fuisset perspecta viri alienigenæ virtus, ne periculum foret, indignum, aut etiam Canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus sanè fuisset ad originis Episcopum, aut certè alium, cui perspectæ fuissent hujus ad Ordinem requisitæ qualitates.

Observandum secundò ex eodem Paulini testimonio, potuisse aliquem jam in Clerum assumptum, & Ordinibus initiatum, recipere ab altero Episcopo sacrum Sacerdotium absque prioris Episcopi Dimissoriis; si tamen non sponte, sed quasi per vim susceperat Ordines anteriores, cum hac protestatione, nolle se addici certæ, & peculiaris Ecclesiæ ministerio. Id enim Paulinus ipse à se factum testatur epistola 6. ad Severum: *Nam* (inquit) *in Barcinonensi Ecclesia condirione consecrari adductus sum,*

sum, ut ipsi Ecclesiæ non alligarer; in Sacerdotium autem, non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus. Ubi autem istæ deerant conditiones, ab illo qui primùm ordinaverat, Episcopo suscipiendum erat Sacerdotium, quantumvis alibi aliquis natus fuisset.

Præthereà multa suppetunt hujusce ritus apud veteres exempla, præter istud Paulini. Origenes enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Jerosolymorum Episcopo fuit Presbyter Consecratus ad solas Demetrii Alexandrini Episcopi literas de moribus & doctrina testimoniales, absque dimissoriis. Nec verò tantus vir, qui Deo revelante fuerat evectus ad Jerosolymitanam Sedem, quique singulari vitæ sanctitate, & librorum, quos scripsit, eruditione toti Ecclesiæ illuxit, atque illibatam vitam glorioso tandem martyrio conclusit, rem indebitam ausus fuisset, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendisset, cujus mentio fit ab Hieronymo *de Scriptoribus Ecclesiast. in Alexandro.*

Præfatus etiam Paulinus, & Severus Sulpitius, scriptores ambo vitæ Sancti Martini Turonensis Episcopi, narrant Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictavorum Episcopo fuisse primùm Exorcistam creatum, deinde majoribus Ecclesiæ Ordinibus insignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius juxta Eleutheropolin Phœniciæ urbem natus, Clero, invitus licèt ac repugnans, in Cypri urbe Salamine initiatus fuit;

mox Diaconus, deinde Presbyter, postremò Episcopus ejusdem urbis creatus fuit, ut Græcè scripta ejus vita testatur.

Similiter Hieronymus Stridone in Dalmatia oriundus, ab Antiochiæ Episcopo Paulino est Presbyter ordinatus, ut ex ipsius epistolis 57. 58. & 61. compertum est. Hieronymi frater Paulinianus æquè Stridonensis, Sacerdotio ab Epiphanio Constantiæ (quæ & Salamis dicitur) Præsule consecratus est, ut ex Hieronymo *epist.*61. liquet.

Augustinus, cui patria Tagaste, Baptismum quidem Mediolani ab Ambrosio suscepit, à Valerio autem Hipponensi Episcopo Clericali militiæ ascriptus est, & Sacerdotio consecratus, ut refert ipsius vitæ scriptor Possidius, & ipsemet in confessionum libris.

Pinianus nobilis Romanus cùm Hipponem Augustini videndi gratiâ venisset, urgente, atque ad Clerum postulante illum populo, juravit se Clericatum in nulla alia Ecclesia recepturum, testante ipso Augustino *epist.*225.

Evagrium etiam Ægyptium Gregorius Nazianzenus Constantinopoli Diaconum ordinavit, Socrate teste *lib.*5.*cap.*18.

Quinetiam Augustinus, & Severus mutuò disceptantes pro Timotheo Clerico, *epist.* 240. & 241. nihil de ipsius patria disputant, sed solùm à quonam fuerit ordinatus, ut eum sibi solus possit, qui Clericnm fecerat, vindicare. Conqueritur ibi Augustinus, Timotheum postquam pluries in Ecclesia sibi subdita de pulpito legerat, fuisse tamen à Severo, se inconsulto

fulro, Subdiaconum ordinatum; sed eum ad suam Ecclesiam pertinere asseverat, rogatque Severum, ne hunc aperiri sinat aditum ad ordinem dissolvendum Ecclesiasticæ disciplinæ; sed Timotheum ad se dimittat, ne iste perjurio ulteriùs Deum offendat, postquam Ecclesiæ, in qua primùm ordinatus est, juravit se ab illa non recessurum. Ex hoc Augustini loco perspicua fit vetus Ecclesiæ consuetudo, qua is, qui Clero ascribebatur, juramento spondebat stabilitatem in Ecclesia, cui per ordinationem primùm astringebatur. Qua tamen sponsione se devincire Barcinonensi Ecclesiæ Paulinus recusavit, & ipse Hieronymus Antiochenæ, quia in sua ordinatione nullius se Ecclesiæ ministerio addicendum protestatus est, ut ipse de se testatur *epist.*61.

Collapsa demùm Ecclesiæ disciplinâ, ex quo desiit laudablis consuetudo traditione Apostolica & sacris veterum Conciliorum sanctionibus stabilita, ut quivis Clericus in ordinatione sua certæ, & peculiaris Ecclesiæ ministerio deputetur, à qua discedere non sit ei deinceps liberum, ut statuitur generalis Concilii Agathensis primi *can.* 22. & Oecumenicarum Synodorum, Nicænæ primæ *can.* 15. & Chalcedonensis *can.* 6. factâ demùm Clericis pro suo libito ab una ad aliam Ecclesiam commigrandi licentiâ & potestate, tum primùm diversa invaluit proprii Episcopi notio & acceptio. Tria enim distincta sunt genera Episcoporum, ad quos unicuique liberum esset pro libito recurrere ad quosvis Ordines suscipien-

dos. Hi verò sunt Episcopi vel originis, vel domicilii, vel beneficii: cujus distinctionis primus ex iis qui supersunt, meminêre Canon Bonifacii Papæ VIII. *cap. nullus, de temper. ordin. in 6.*

CAPUT XXXIII.

Mediolanensia Concilia primum, & secundum: nova Orthodoxorum Episcoporum exilia, & Ecclesiarum ab Arianis clades.

DUæ Mediolani celebratæ sunt Synodi circa Nicænam fidem: prima quidem anno trecentesimo quadragesimo septimo, ut contra Baronii sententiam probat Dionysius Petavius *in notis ad Epiphanium*, & *in sua de Photino dissertatione*. Prima hæc fuit Catholicorum sub Julio Papa, & Constante Occidentis Imperatore, cui parebat Mediolanum. In hoc Concilio Valens, & Ursacius Episcopi, quorum Ecclesiæ Mursia, & Singidon in ditione quoque Constantis erant, libellos pœnitentiæ dederunt, & retractationis ac palinodiæ, tum Arianæ, quam hactenus professi erant, hæresis; tum calumniarum quas adversus Athanasium confinxerant. Ambo remissi à Synodo sunt ad Julium Romæ Episcopum, à quo veniam, & reconciliationem acceperunt. Hæc referuntur tum in literis Osii ad Constantium, apud

apud Athanasium *epist. ad Solitar.* tum in epistola Synodi Ariminensis, apud eundem *lib.de Synodis*, & apud Socratem *lib.2.* & Theodoritum *lib.2. cap.15.* & in fragmentis Hilarii, & in epistola Liberii Papæ ad Constantium, apud Luciferum.

Christi postmodùm anno trecentesimo quinquagesimo religiosissimus Constans Augustus, sanctæ Ecclesiæ adversus Arianos & Donatistas egregius defensor & vindex, interfectus est juxta Pyrenæos, in castro, cui Helenæ nomen, à Gaisone Magnentii tyranni Duce. Dici non potest quàm grave vulnus Ecclesiæ mors illa inflixerit. Arianorum namque audacia eo quo hactenus reprimebatur, disjecto aggere, omni deinceps ferociâ toto terrarum orbe grassata est. Tunc venales illæ animæ Ursacius, & Valens, ut Constantii gratiam inirent, fidem Ecclesiæ datam fregerunt, séque iterum Arianis adjunxerunt.

Magnentius sublato Constante in Constantium arma perduellia convertit, omnibusque utriusque partis viribus acie confligitur ad Mursiam Pannoniæ urbem. Primo impetu concussæ Constantii copiæ pedem retulerunt. Sed resumptis fortiter animis, in Magnentianos irrupêre, illosque internecione profligavêre. Biennio pòst desperatis rebus suis Magnentius mortem sibi apud Lugdunum conscivit.

Dum se Constantius ad prælium adversus tyrannum comparabat, Gallum patrui sui Constantii filium, & Juliani, qui postmodùm

in apostasiam lapsus est, & imperavit, fratrem natu majorem creavit Cæsarem, dum esset Antiochiæ. Quo tempore Gallus, ut dæmonis præstigias eluderet, oracula reddentis intra Daphnem Antiochiæ suburbanum lucum lauris consitum & fontibus irriguum, qui patrum superstitione fuerat Apollini dicatus, sacra transtulit ossa Martyris Babylæ, olim Antiocheni Episcopi, sub Decio Martyrium passi; qua translatione oraculum prorsus obmutuit. Cùm verò perfidus Julianus in Imperium Constantino successit, sacras Babylæ reliquias indidem reportari jussit, fanum & dæmonis aram instauravit: sed excusso repentè fulmine ara disjecta est, fanumque conflagravit, ut inter alios veteres Authores enarrat Joannes Chrysostomus Antiochenus civis *libro contra Gentes*.

Vt verò paulò intermissum historiæ Constantii filum retexamus, dum hujus, & Magnentii copiæ acerrimo prælio decernebant, Constantius intra Ecclesiam Mursi, non longè à conflictu exitum ipsius anxiè præstolabatur, unà cum loci Episcopo Valente. Hic occultè procuraverat, ut sibi prælii exitus quamcitissimè aliquo indicio significaretur, antequam Constantius id rescire posset. Primus itaque Valens victoriam Constantio nuntiavit, & sciscitanti unde id sciret, asseveravit id sibi ab Angelo revelatum inter supplices ad Deum preces. Itaque ille victoriam Valentis pietati acceptam referens, acriorem pro Ariana secta contra Orthodoxos insectationem exorsus

exorſus eſt. Nam & per Occidentem, hactenus Arianæ perfidiæ inacceſſum, ſuam hæreſin longè, latéque propagare ſtatuit, uſus maximè operâ Epiſcoporum Fortunatiani Aquileïenſis, & Saturnini Arelatenſis. Cùm autem jam ab omni metu & fratris Conſtantis, & Magnentii Tyranni liber Conſtantius urgebat Athanaſii damnationem, velletque huic ſubſcribere Liberium Pontificem Julii ſucceſſorem, petiit Liberius cauſam iſtam in plena, atque intra Italiæ fines convocata Synodo pertractari: quibus acquieſcens Conſtantius Concilium indixit Mediolani, quod celebratum eſt anno 355.

Speraverat Liberius in Occidentali Synodo prævalituram Catholicam partem; & utique Catholici numero longè hîc prævalebant: res tamen in contrarium vertit, ob Conſtantii potentiam, neſcio dicam, an impotentiam, qui omnem adhibuit vim, ut quæ animo conſtituerat, omnium conſenſu probarentur, Orthodoxorum vota pro nihilo haberi volens, ſéque illis infenſiſſimum exhibens.

Adfuerunt Papæ Legati Lucifer Calaritanus in Sardinia Epiſcopus, Pancratius Preſbyter, & Hilarius Diaconus. Hi poſtularunt in primis, ut ad ſtabiliendam Fidei, animorumque optatiſſimam unitatem & concordiam, ſubſcriberetur à cunctis Nicæno Concilio, quod unum poterat omnia diſſidia conſopire. Cœpit ſine mora ſubſcribere Dionyſius Mediolani Epiſcopus, ſed ei Valens calamum & chartam

chartam per vim extorsit. Ex adverso instant Ariani, hanc unam esse ineundæ concordiæ rationem, si omnes Athanasii, cujus causâ præsens Synodus indicta fuerat, quemque tot præcedentia Concilia proscripserant, condemnationi subscribant. Neque hac in causa de communi fide decerni, sed de privati hominis delictis. Dionysius Arianorum fraudulentis pollicitationibus delusus, spondentium hoc facto universæ Ecclesiæ pacem & unanimitatem, quæ alioquin nulla speranda foret, condemnationi Athanasii, prout Orientales Synodi judicaverant, subscripsit. Sed eum seorsim coarguit Eusebius Vercellensis Episcopus, & ad facti hujus pœnitentiam reduxit. Hæc igitur inter innumeras rixas protracta, finitaque sessio fuit.

Postridie interpellatus Eusebius profitetur se haud ægrè iturum communis pacis studio in Dionysii sententiam circa ipsum Athanasium tot jam Synodicis decretis exauthoratum, dum provideatur, ne sibi seniori Episcopo junior Dionysius præferatur; ideóque illius obliteretur subscriptio, ut cùm ei visum fuerit, iterum subscribat, postquàm ætate provectior suum, ut par est, nomen apposuerit: non multùm in oppositum contendit Dionysius. Ariani autem consensione Eusebii omnium laudatissimi gestientes, de cujus nutu & exemplo cæteri pendebant partium Occiduarum Antistites, Dionysii nomen ita eraserunt, nulla ut litera superesset. Tum verò Eusebius simul & Dionysius apertè protestantur, se damna

damnationi ſanctiſſimi & innocentiſſimi Epiſcopi Athanaſiii nunquam conſenſuros, qui non niſi propter juſtitiam, & Fidem perſequutionem patiebatur. Hæc refert Ambroſius *ſermone* 69. Reliqui Orthodoxi reſumptis animis pro Athanaſio ſtant, Valenti & Urſacio perturbationum Eccleſiæ funeſtis facibus propriam objectant, quam voce & ſcriptis publicè ediderant confeſſionem, ſe per calumniam falſiſſima crimina adverſus Athanaſium confinxiſſe.

Tum confuſi, eóque acriùs excandeſcentes Ariani, ut ſcripſit Athanaſius *epiſt.ad ſolit.vit. agent.* Apoſtolicos Legatos conſtantiſſimè perditis conatibus ſuis obſiſtentes indigniſſimè habent; ex quibus Hilarium Diaconum flagellis crudeliter lacerant,deinde reliquos duos Apoſtolicos Legatos, Luciferum, Pancratium, ſimulque Euſebium, Dionyſium, Paulinum Trevirorum Epiſcopum, alioſque ſuis ablegant Eccleſiis: qui mox in diverſas orbis plagas raptati, ac deportati ſunt edicto Conſtantii, qui & ipſum Liberium Romanum Epiſcopum ab iſto conciliabulo dejectum, & depoſitum in Thraciam relegavit. Cujus in Sedem Ariani Felicem ſuffecerunt Romanæ Diaconum Eccleſiæ, qui tametſi mente Orthodoxus, ambitu tamen primæ Sedis cum Arianis ſocietatem inivit, Athanaſiique damnationem ſuo ſcripto roboravit. At Clerus, populuſque Romanus perfidi hujus invaſoris communionem averſatus eſt. Eum tres Ariani Epiſcopi Pontificem ordinarunt, ut perhibent Athanaſius

ſius *epiſt. ad Solitar.* Hieronymus *de Scriptor. Eccl. in Acacio*, Rufinus, & Theodoritus *lib. 2. cap.* 14.

Conſtantius miſſo cum exercitu Cyriano Comite, Georgium perditiſſimum ex Mediolanenſis hujus pſeudo-Synodi decreto in Alexandrina Sede ſtabilivit. Luctuoſiſſima tunc edita eſt Catholicorum ſtrages, ſine profeſſionum, aut ſexuum diſcrimine, in Clericos, in Monachos, in ſacras Virgines: cædibus, raptationibus, carceribus, flagellis, & exquiſitis cruciatibus promiſcuè rabies Ariana graſſata eſt: ſacra omnia, profanaque à militibus direpta: innumeri inter duriſſimos cruciatus trucidati, concitatis etiam per Arianos Paganis, & Judæis in populum fidelem, qui ea omnia paſſus eſt, quæ in internecino bello ab immanibus, & ſæviſſimis hoſtibus infligi poſſunt. Iſta porrò calamitas per univerſam Ægyptum, Cyrenem, Libyam pervagata eſt. Tot inter atrocitates clam evaſit ad necem conquiſitus Athanaſius, multoſque annos delituit. In hiſce latebris epiſtolam conſcripſit ad ſolitariam vitam agentes, atque diverſas, quæ ſuperſunt, apologias.

Oſius etiam Cordubenſis, toto terrarum orbe celeberrimus, jamque ætate centenarius, ut ſcribit Athanaſius, fruſtra blanditiis, terroribuſque ad damnandum Athanaſium tentatus, Sirmium tandem Pannoniæ oppidum deportatus eſt, ibique uſque ad Sirmienſem Synodum detentus exul. Lucifer verò Calaritanus ſcripſit in exilio ad Conſtantium plures

pro

pro Ecclesia Catholica libros, quibus nihil fortius, nihil constantius, nihil aculeatius legi potest: vir sanè magnanimus, Fidei zelo succensus, martyriíque appetens.

Quod verò spectat ad Constantinopolitanam Ecclesiam, Paulus ejus Episcopus, fidei & constantiæ specimen, disgnusque Alexandri successor illius, cujus precibus Arius infami morte perierat, extorris ab Arianis factus est, subrogato in ejus locum Eusebio hactenus Nicomediæ pseudo-Episcopo. Sed haud multò post, ipso mortuo Eusebio, Paulus à populo revocatus, in suam, unde dejectus fuerat, Ecclesiam regreditur. Ariani tamen Macedonium ejusdem regiæ urbis Episcopum creant. Divisis ergo studiis partium graves accenduntur seditiones. Constantius verò tunc Antiochiæ existens Hermogenem ducem Constantinopolin mittit, cum mandato, ut Paulum Ecclesia, & urbe statim exigat, simulque Macedonium ipsum, eo quòd ipsius violentiis consiliis, & cohortationibus seditiones, & per diversa loca cædes factæ fuissent. Paulus Romam ad Julium Papam se recepit, cujus decreto, & Constantis fratris ad Constantium literis rediit ad pristinam Sedem, simulque Athanasius Alexandriam: quod quidem postliminium istam præcessit pluribus annis Athanasii depulsionem, quam paulò ante commemoravi.

Cæterùm mortuo Constante, Paulus Constantii jussu deportatur, & Cucusi tandem in Armenia strangulatur in carcere ab Arianis:

restituitur autem in Sedem Macedonius. Cæterùm transactis aliquot annis, suadente Acacio Cæsareæ Palæstinæ Episcopo, qui erat absolutorum Arianorum princeps, Concilium cogit Constantinopoli Constantius, quo semi-Ariani Episcopi (quorum principes erant Macedonius Constantinopolitanus, & Basilius Ancyranus) suis deturbantur Sedibus. Itaque dejecto Macedonio, Eudoxius ex Antiochena, quam dudum invaserat, Sede in Constantinopolitanam transfertur. Abdicatus Macedonius novam procudit hæresim contra Spiritus sancti divinitatem. Licèt enim ipse semi-Arianus Filium profiteretur esse Deum, & Patri secundùm substantiam similem; at Spiritum Sanctum in ordine creatarum rerum collocabat: quæ posteà hæresis secundâ Oecumenicâ Synodo damnata est.

Ut verò ad Antiochenam Ecclesiam regrediamur, statim atque Leontius Eunuchus & Arianus Antiochenam Sedem morte sua vacuam reliquit, eò accurrens Eudoxius Germanicæ in Syria Episcopus, dolo, & factione Episcopatum Antiochenum occupat: sed aliquanto post ab Arianis ad thronum Constantinopolis Ecclesiæ promotus est. Antiochenæ verò Ecclesiæ iidem digresso Eudoxio Meletium præfecerunt, qui fuerat Sebastæ Episcopus, virum eloquentiâ, & morum lenitate spectabilem, hactenus Arianis addictum. Sed præter omnium expectationem, cùm primùm ad Antiochenos sermonem haberet, apertè docuit, Dei Filium ejusdem esse cum Patre substantiæ,

ſubſtantiæ. Tum Archidiaconus, qui retrò aſtabat concionanti, porrecta manu, ne ultra loqui pergeret, os dicentis occluſit. At Meletius manum ſuam elevans, tres digitos primùm diductos, deinde in unum compreſſos oſtendit populo, ſignificans Patrem, Verbum, & Spiritum Sanctum, tametſi perſonis diſtinctos, unius eſſe, ejuſdemque eſſentiæ. Cumque Archidiaconus ore Meletii dimiſſo, ejus manum comprehendiſſet, ipſe rurſus libera voce populum cohortatur, ut Nicænæ Synodo firmiter adhæreat, alioquin enim omnem eis ſalutis æternæ viam præcludi. Tam inexpectato caſu Ariani perculſi Meletium exauthorant, ejuſque loco Euzoïum protrudunt. Tum verò Antiocheni tres in partes mutuò adverſantes diviſi ſunt. Ariani omnes Euzoïum complectebantur: ex Catholicis verò pars Meletium agnoſcebat, & ſequebatur Epiſcopum: pars altera Meletii, utpote ab Arianis protruſi, & cum eis olim communione maculati, ſocietatem abhorrebat. Et quidem ſuos conventus ſeorſim peragentes, Euſtathianorum nomen à magno illo quondam Euſtathio Antiochiæ Epiſcopo ſibi aſſumebant: quæ Antiochenæ Eccleſiæ conſciſſio diu perduravit. Lucifer enim Calaritanus Epiſcopus Legati munere fungens apud Orientem, Paulinum Euſtathianis Epiſcopum conſecravit, ſicque tres ſimul extiterunt Antiocheni Epiſcopi. At Luciferi in ea legatione ſocius Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, aliquantò pòſt Antiochiam adveniens collegæ factum haud multùm approbavit, providitque

ne ſchiſma iſtud Antiochenum perpetuò propagaretur, ut cùm alter amborum, ſive Meletius, ſive Paulinus prior moreretur, ad alterum ſuperſtitem tranſiret pars illa, quæ defuncto paruerat. Cæterùm mortuo poſtmodùm in Oecumenica Conſtantinopolis Synodo Meletio, Epiſcopi Orientales Paulino antiquiores, hoc nomine, quòd ab Occidentali Epiſcopo fuiſſet promotus, & eſſet Damaſo Romæ Epiſcopo, aliiſque Occidentalibus neceſſitudine, & ſocietate conjunctior, Flavianum loco Meletii ſuffecerunt; etiamſi Antiochena Synodo anni 378. conſtitutum fuiſſet, & juramento communi firmatum, ne quis alterius defuncti ſucceſſor crearetur, præter alterum ex duobus ſuperſtitem. Flavianus tamen valdè ſe laudabilem in Epiſcopatu præſtitit, atque in primis, quando Theodoſium Auguſtum dira omnia in Antiochenos ſeditionis, perduellionis, & dejectæ, raptatæque per urbem ſtatuæ conjugis Flaccillæ Auguſtæ reos molientem, profectus Conſtantinopolin oratione placavit, veniamque conſternato populo impetravit. Vita deinde Paulinus excedit, cui adhuc vivente Flaviano ſucceſſor eligitur Evagrius. Præcedentes Hiſtorias recenſent partim Athnaſius *epiſt. ad Solitar. & apolog.* 2. partim Rufinus, Socrates, Sozomenus, & Theodoritus.

CAPUT

CAPUT XXXIV.

Concilium Sirmiense, & Ancyranum.

SIrmiensem Synodum Baronius refert in anno 357. alii quidam cum Dionysio Petavio anteriorem fuisse contendunt. Arianorum conciliabulum fuit, qui cùm videri Catholici, atque in Christum religiosi affectarent, damnaverunt Photinum Sirmii (quod oppidum est Pannoniæ) Episcopum, postquam à Basilio Ancyræ Episcopo in hoc cœtu disputando convictus, non tamen conversus fuit. Fuerat olim Photinus Marcelli Ancyræ Episcopi, de quo mentio à nobis superiùs facta, discipulus. Hæresin verò Pauli Samosateni dudum Antiochenis duabus Synodis execratam ex inferis reduxit; *Christum nihil aliud, quàm merum hominem esse.* Damnatus pluries fuit Photinus; tum à Catholicis in Sardicensi Concilio, ut refert Epiphanius *hæresi* 72. & in Mediolanensi primo, ut testis est Hilarius *in fragmentis*: tum etiam ab Arianis in hoc Sirmiensi, ubi abdicatus Episcopatu fuit.

Adversùs Photinum novam Sirmienses ediderunt formulam fidei, quâ Filium Dei Christum Patri secundùm substantiam profitebantur esse similem, sed ejus silebant cum Patre consubstantialitatem. Huic professioni, quæ nihil hæreticum exprimebat, simulque Atha-

nasii condemnationi subscripsit infeliciter Liberius Papa, qui Sirmii tunc exulabat pro Catholica fide, desiderio succumbens repetendæ pristinæ Sedis, & ex eadem æmulum suum Felicem pseudo-Papam dejiciendi. Quod & obtinuit per Sirmiense decretum, cui Constantius quoque Augustus consensit. De hac Liberii subscriptione agit Sozomenus *libro* 4. *cap.* 14.

Ea res magno Catholicis offendiculo fuit. Romam regreditur Liberius cum Arianis apertè communicans: ex adverso Felix hactenus schismaticus, omnem abrupit, quam cum Arianis habuerat societatem. Liberius hac prævaricatione cœpit esse Romano Clero, magnæque parti plebis invisus. Felix autem cœpit tum primùm pro Romano Pontifice haberi, cùm illum antea Romani omnes aversarentur. Mortuo demùm Felice resipiscens Liberius, & ab Arianorum consuetudine resiliens, admissus à Clero fuit Romæ consistente in legitimum Pontificem: ejus itaque Pontificatus interruptus est Felicis nomine secundi Pontificatu, qui vivente Liberio excessit, judicio Ecclesiæ, Martyr sub Constantio. Prudentia verò & moderatio Romani Cleri præclarè effulsit, quatenus ex una parte Romanos Episcopos perfida cum Arianis societate conjunctos minimè sustinuit: aliunde verò eosdem ad meliora conversos admisit, licèt anteà lapsos, & Catholicæ causæ proditione infames, ut nimirum Ecclesiæ paci consultum esset, & schisma perniciosum anteverteretur, haud dubiè

successu

successurum, si alios, quamvis digniores, sibi Episcopos præfecisset.

Verumtamen ut est leve, atque instabile ingenium hæreticorum, eadem ipsa Sirmii pseudo-Synodus secundam recudit fidei formulam, in qua *Substantiæ* vocem, quam paulò antè Filio attribuerat, expunxit. Huic verò deteriori professioni lapsu deplorabili subscripsit insignis ille Osius, hactenus strenuus & magnanimus Catholicæ professionis dux & princeps; sed Athanasii damnationi ut consentiret, adduci nullo modo potuit. Quis humanæ infirmitatis & inconstantiæ vicem non lugeat, non obstupescat, non contremiscat! Quis hæreticorum artes, & nequitiam non perhorrescat! Magnum illum & sanctissimum Osium, invictæ constantiæ specimen, quo tot annos Orthodoxa fides adversus atrocissimos Arianorum insultus invicta steterat & inconcussa: illum verè (uti vocabant) Synodorum Patrem, qui Legatus Apostolicus duabus Oecumenicis præfuerat Synodis, Nicænæ & Sardicensi; qui tanta commendatione interfuerat, præcipuasque partes egerat in Concilio Eliberino, Arelatensi, Neocæsareensi, Alexandrino, & Gangrensi; qui Solis instar Orientem & Occidentem mirificæ doctrinæ, sanctitatis & prudentiæ splendore collustraverat; qui fuerat magni Constantini primus in Fide Catechistes; & quem ille vicissim per venerationem & observantiam Patris nomine honorabat; qui Symbolum fidei Nicænæ composuerat; qui ætate ferè centenarius exilium pro Fidei confessione,

multasque ærumnas & verbera invicto animi robore sustinuerat: illum, inquam, Osium Fidei columnam, Ecclesiæ columen; illum tot victoriis, & trophæis insignem, flagellis tandem, & cruciatibus (ut scribunt Socrates & Sozomenus) adegit Ariana perfidia, ut Arianæ professioni subscriberet. Refert autem Athanasius *epistola ad Solitar.* ipsum sub exitum vitæ suam damnasse cum Ursacio & Valente, cæterisque Sirmiensibus societatem & consensionem.

Dimisso Sirmii conciliabulo, alterum Ancyræ coëgit ejusdem civitatis Episcopus Basilius, qui Photinum publicè disputando convicerat, cuique sola placuerat prima Sirmiensis professionis formula, & displicuerat secunda. In isto Ancyrano conventu Basilius obtinuit, ut ad secundam Sirmiensem formulam his conceptam verbis: *Filius per omnia similis Patri*; adjungeretur, *secundùm essentiam.* Quæ formula ab Ancyranis ad Constantium Principem transmissa sic ei placuit, ut eam jusserit prævalere. Hanc Hilarius refert *lib.6.de Synodis.*

CAPUT XXXV.

De Conciliabulis Ariminensi, Seleuciensi, & Constantinopolitano.

DE Constantino verissimè testatur Ethnicus Historicus Ammianus Marcellinus, his verbis:

verbis : *Christianam Religionem absolutam, & simplicem anili superstitione confundens, in qua scrutanda perplexiùs, quàm componenda, excitavit dissidia plurima : quæ progressu fusiùs aluit concertatione verborum; ut catervis Antistitum, jumentis publicis, ultrò citroque discurrentibus per Synodos, quas appellant, dum ritum omnem ad suum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ succiderit nervos.*

Uno eodemque anno trecentesimo quinquagesimo nono Constantius duas toto orbe Synodos indixit, unam Seleuciæ in Oriente, alteram Arimini in Occidente. Convenêre Arimini trecenti quinquaginta Episcopi Catholici, ut refert Severus Sulpitius, & prætere octoginta Ariani, in quibus insigniores fuere Valens, Ursacius, & Auxentius Sedis Mediolanensis invasor, pulso in exilium Dionysio. Huic interfuit Synodo Legatus Liberii Papæ Vincentius Capuæ Episcopus, eodem dudum munere perfunctus in Nicæna. In primis institerunt Ariani, ut illa conflata Sirmii formula prævaleret, qua Filius Patri similis asserebatur, nullâ interpositâ *substantiæ*, multoque minùs *consubstantialitatis* mentione. Catholici verò solùm admittendum esse Nicænum Symbolum contendebant : & post varias demùm concertationes sese invicem ambæ partes disjunxerunt. Catholici Antistites Valentem, Ursacium, Auxentium, Demophilum declaratos hæreticos de Fidelium societate resecarunt.

Quia verò dirimi, ac solvi Synodum Con-

ſtantius vetuerat, antequam ipſe receptis ſynodicis literis, & de actis Concilii plenè informatus atque inſtructus, ſuum Patribus placitum ſcripto ſignificaſſet, pars utraque per deputatos viros ſynodicas ad eum ſcripſit; ſed ab Arianis delegati Valens & Urſacius citiore curſu primi ad Conſtantium in Oriente agentem delati, præoccupato illius animo, ſic illum à Catholicis abalienaverunt, ut aditum ad ſe Legatis Orthodoxis non permiſerit: ſcripſit tamen ad Synodum, ſe negotiorum fluctibus obrutum non potuiſſe Legatos in ſuum conſpectum admittere; verumtamen eis mandaſſe, ut Adrianopoli expectarent, donec ipſe ab expeditione, cui ſe accingebat, regreſſus eſſet.

Sic ille conſultò egit, ut Orthodoxi, quorum pars major maluerat propriis, vel Eccleſiarum expenſis Arimini vivere, quàm oblato ab Imperatore commeatu frui, tanta temporis prolixitate, magnitudineque ſumptuum deterriti, faciliùs cum Arianis convenirent; aut ſaltem ipſorum legati ante ipſius diſceſſum, ut hac via poſſent acceſſum ad Principem demereri: quod & factum eſt, lugubri ſanè exitu; Legati enim Catholicæ partis eò tandem adducti ſunt, ut novæ, & omnium deterrimæ formulæ ſubſcripſerint. Cùm enim Sirmienſis altera formula Filium profiteretur *per omnia Patri ſimilem*, hæc nova, cui ſubſcripſerunt, tantummodò *Filium Patri ſimilem* profitebatur. Quæ Legatorum prævaricatio non paucos ad Arianorum partes traduxit, aliis ſpem, animumque

mumque dejecit, reliquos gravi mœrore afflixit. Ad Taurum quoque Comitem, quem cum armatorum magna manu Concilio præfecerat, rescripsit Constantius, ut Patres omnes in unum consensum traheret, nec antè digredì ex Concilio quemquam pateretur.

Reversi ad Synodum prævaricatores Legati, ab Episcopis Catholicis communione Fidelium expulsi sunt. Hic tamen non diu perseveravit fidei ardor, diversi namque in dies tum animi dejectione, tum vi, tum dolis, tum promissis, tum minis, tum longioris moræ tædio superati ad Arianos deficiebant: qui cùm alio loco suos hactenus habuissent conventus, tandem ad Ariminensem Basilicam primariam concesserunt, depulsis, qui pauci restabant, Orthodoxis. Isti etiam, qui constantiâ majori perstiterant numero viginti, Arianæ demùm formulæ post aliquot concertationes subscripserunt; cùm scilicet Valens Episcopus, quasi benevolus arbiter, simulato pacis, & Ecclesiasticæ unitatis studio, suggessisset addendum quasi per summam erga adversarios indulgentiam: *Filium non esse Dei creaturam, quales sunt cæteræ creaturæ*; simulque celerem unà cum Tauro Comite perursisset omnium qui reliqui erant, subscriptionem. Fegadius, qui ab reliquis Orthodoxis quasi constantiæ specimen, & Concilii oraculum suspiciebatur, propositioni Valentis acquievit, eamque scripto probavit: reliqui nihil cunctati hujus exemplum sequuti sunt, & hoc infausto exitu dirempta est Synodus sacrilega.

Postmodùm isti rem seriùs expendentes, advertunt à se impium dogma confirmatum; atque per ea verba, *Sicut cæteræ creaturæ*, divinum, æternumque Verbum fuisse à seipsis incautiùs in ordinem rerum conditarum redactum; hoc solo discrimine, quod eas propria quadam, sed tamen creata, dignitate præcellat. Quam impietatem absoluti quidam Ariani, ut erant Valens & Ursacius, propugnabant: at semi-Ariani, quales erant Basilius Ancyranus, & Macedonius Constatinopolitanus, rejiciebant, atque ad execrabiles Pauli Samosateni, Photini Sirmiensis, & Aëtii sectas referebant. Semi-Ariani enim Filium similis cum Patre essentiæ, seu substantiæ, non tamen coëssentialem, seu consubstantialem profitebantur; cùm tamen absoluti Ariani Patri dissimilem Filium blasphemantes, inde Anomœi dicti fuerint, ut testificatur Epiphanius.

Liberius Papa Concilium istud pro suo officio reprobavit, quocirca iterum ab Arianis redactus est in ordinem; nemo tamen ejus in locum sublectus est: ipse verò in Romæ cœmeteriis aliquot menses delituit. Sanctus autem Gaudentius Arimini Præsul, ut advertit ablatam Orthodoxis suffragiorum libertatem, omniaque in deterius ruere, se clanculùm è Concilio subduxit; eoque soluto regressus in propriam Ecclesiam, decreta illius justiori decreto damnavit. Unde in tumultu ab Arianis concitato fustibus, & lapidibus interemptus Martyr in cœlum migravit.

Eodem

Eodem anno 359. altera in Seleucia Synodus Orientalium coacta fuit centum & quinquaginta Episcoporum. Hilarius Pictavorum Episcopus, qui antè à Synodo Biterrensi, quam Saturninus Arelatensium Episcopus Arianus convocaverat, ob Fidei constantiam depositus, in Phrygiam fuerat à Constantio relegatus; nihilominus à Præfecto Imperiali ad Seleuciæ Synodum fuit invitatus. Quò ille cum paucis Catholicis accessit, fidemque consubstantialitatis strenuè, intrepideque in medio Arianorum propugnavit. Eadem in pseudo-Synodo inter ipsos hæreticos graviter decertatum est; semi-Ariani enim absolutos Arianos damnationis sententiâ perculerunt, & eorum præcipuum ducem Acacium Cæsareæ Palæstinæ præsulem, aliosque ejusdem professionis Episcopos ejecerunt.

Intereà Constantinopolin Constantius ex Orientali expeditione revertit: eum primus convenit Acacius, quem Baronius suspicatur eum ipsum fuisse Presbyterum, qui Constantino Magno à Constantia sorore, quæ Licinio nupserat, commendatus fuerat, quique Constantini testamentum sibi ab eodem depositum reddidit Constantio; qua ex re præcipuam, & singularem ejus gratiam demeruit, quique Arianum eidem virus afflavit. Humanissimè igitur à Constantio exceptus est, cujus etiam animum adversus Seleuciense conciliabulum exasperavit, suasitque ut Constantinopoli novam indiceret Synodum, qua reprobaretur Seleuciensis. Hîc se prodit Constantii inconstantia

ſtantia, & commune hæreticorum ingenium, qui circumferuntur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ut dixit Apoſtolus *ad Epheſios* 4. Idemque ſcribit *ad Titum* 3. hæreticum delinquere, cùm ſit proprio judicio condemnatus: ſignificans eum ſibi contradicere, & mox reprobare, quæ pauſò antè probaverit. Cùm enim Conſtantius primam Conciliabuli Antiocheni formulam à Baſilio Ancyrano procuſam, & Synodo Ancyrana mox comprobatam prævalere juſſiſſet, quâ Filius Deo Genitori ſecundùm ſubſtantiam ſimilis prædicabatur; & hac ex cauſa Semiariani in Seleucienſi Concilio Arianos abſolutos diſſimilitudinis Filii à Patre ſuo aſſertores ſupplantaverint; nunc ſibi ipſi diſſimilis Conſtantius, ab Acacio deluſus, his ultimis favet.

Conſtantii ergo mandato Conſtantinopolin convenêre quinquaginta delecti Epiſcopi, qui novam ab Acacio conflatam formulam probaverunt, quæ nova recenſetur à Socrate inter Arianæ profeſſionis formulas; cùm tamen Catholici unicam ſemper Nicænam profeſſionem complexi ſint. Hac itaque Synodo ab Acacianis depoſiti, & communione excluſi ſunt Baſilius Ancyræ Epiſcopus, & Macedonius Conſtantinopolis, Eleuſius Cyzici, Euſtathius Sebaſtæ, aliique Epiſcopi Semiariani. Aëtius quoque ex Syria Presbyter nonullorum criminum inſimulatus, novorumque dogmatum auctor de gradu Sacerdotii dejectus eſt, etiamſi eſſet Acacianus, & abſolutus Arianus.

Ex

Ex Orthodoxis depositus ista pseudo-Synodo fuit Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, cujus in Sedem Herennius Arianus promotus est.

Hilarius Pictaviensis, dimisso Seleuciano conciliabulo, Arianos Constantinopolin usque prosequutus, ut in ipsa Principis hæretici Aula trophæum Christi victor magnanimus erigeret, tres supplices libellos obtulit Imperatori, ut sibi liceret eo præsente de Fide cum Arianis disputare. Scriptos etiam adversus Arianam hæresim libros Constantio offerre non formidavit: unum ex duobus futurum sperans, ut vel Constantius tandem, aliique Ariani veritate Fidei perspecta convincerentur, aut ipse graves pro Fide pateretur ærumnas, aut etiam morte afficeretur. Sed neutrius compos fuit voti. Cùm enim ejus invictam virtutem & eloquentiam pertimescerent adversarii, ne Orientem, ubi prævalebat Arianismus, Hilarius commoveret ulteriùs, Canstantio persuaserunt, ut ipsum suam Pictaviensem Ecclesiam remitteret, ut scribit Sulpitius post Hieronymum.

Hoc eodem anno propter Constantem Nicænæ Fidei professionem proscripti dudum Sancti Episcopi Paulinus Trevirorum, & Rodanius Tolosatum, confessionis laudem Martyrii gloriâ cumularunt, per multa incommoda vitâ functi in exilio.

Macedonius postquam depositus Constantinopoli fuit, novam invexit adversus Spiritum Sanctum hæresim, cui divinitatem impiè abrogabat;

gabat: & cùm Filium Patri secundùm divinam substantiam esse similem prædicaret, Spiritum tamen & substantia dissimilem, ac utique longè inferiorem, quinimmò utrique subditum ac servum, sacrilego dogmate asseverabat. Quam hæresim ipsius sodales Basilius Ancyranus, Eusebius Cyzicenus, & Eunomius propugnarunt & propagaverunt.

Acaciani verò postquam depulso Macedonio, Eudoxium, qui erat Antiochiæ Episcopus, in Sede Constantinopolitana collocaverunt, in Eudoxii quoque vacuam Sedem Meletium promoverunt, & Meletio paulò post exauthorato, Euzoïum suffecerunt: quam historiam superiùs prosequuti sumus. Hoc tamen addendum, in Antiochena ultima Synodo Arianorum à Constantio coacta, qua & Meletius depositus est, & Euzoïus intrusus, Acacium decimam conflavisse formulam Arianæ professionis, qua Filius Patri ἀνόμοιος, dissimilis asserebatur: unde & Anomœorum nomen Acacianis hæsit. Hæc testatur Socrates *lib.2.cap.35*. Ista contigerunt anno Christi 360. At sequenti anno Constantius Imperator vitâ excessit Antiochiæ, ab Euzoïo paucis ante mortem diebus baptizatus.

CAPUT

CAPUT XXXVI.

Synodus Laodicena.

COacta fuit Laodiceæ, in provincia Phrygiæ Pacatianæ, ut ex ipsa Synodi epigraphe constat. Est autem Laodicea una septem Ecclesiarum Asiæ, quarum enumeratio legitur in Joannis Apocalypsi: mentio quoque fit ejusdem civitatis *Coloss.ult.*

Conjicio celebratam fuisse hanc Synodum sub Liberii Pontificatu, dum esset Julianus Romanorum Imperator. Nec enim subscribendum duco Baronii sententiæ *in appendice ad Annal.tom.*4. quem sequitur Severinus Binius, aliique, quorum sententiam minùs solidis argumentis fulciri deprehendo. Eorum præcipuum, & in specie solidius argumentum istud est, quia Nicænum Concilium, teste Hieronymo *præfatione in librum Judith*, judicavit, hunc ipsum librum Judith esse canonicæ, ac divinæ authoritatis. Inferunt itaque Laodicenam Synodum esse procul dubio antiquiorem Nicenâ, quatenus Laodicena non collocat in Scripturæ sacræ catalogo librum Judith, quem tamen collocasset, si post Nicænæ Synodi declarationem coacta fuisset. Totum hoc argumentum nititur illo unico Hieronymi testimonio, quod tamen Hieronymus non unico, sed pluribus evertit testimoniis oppositis: etenim

Etenim negat in Prologo Galeato, librum Judith esse agiographum, sed asserit esse apocryphum, perinde ac librum, quem commemorat, *Pastoris*. Idemque expungit ex Scripturis divinis librum Judith, *ad cap.* 1. *Aggæi*, quod idem repetit *epist.* 11. *ad Furiam*. Addo denique quartum his conforme Hieronymi ejusdem testimonium, quo non solùm suam aperit de libro Judith sententiam, sed eam insuper universæ attribuit Ecclesiæ, *epist.* 115. his verbis: *Judith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter canonicas Scripturas non recipit*. An igitur quod de Concilio Laodiceno concludit, idem, & quidem fortiori argumento, propter toties multiplicatum Hieronymi testimonium, concludet Baronius, antiquiorem esse Hieronymum Nicæno Concilio? nec tantùm Hieronymum, sed etiam Gregorium Nazianzenum, Rufinum, & Athanasium, qui juvenis, & Diaconus, ab Episcopo suo Alexandro fuit in Nicænum consessum introductus ad disputandum, ob ejus perspectum ingenii acumen: Hic verò in Synopsi scripta post Concilium libros Judith, Tobiæ, Sapientiæ, & Ecclesiastici, disertè declarat minimè canonicos esse, aut divinos: additque hac de causa non legi Fidelibus in Ecclesia, sed Catechumenis dumtaxat.

Quis verò judicet ita scripturum Athanasium, postquam Synodo Nicænæ interfuit, si illa librum Judith inter sacros reposuisset? Nazianzenus verò in suo de Scripturis veris & germanis carmine non recenset in illarum serie

rie memoratos libros, neque etiam Machabæorum, quin imò neque Joannis Apocalypsin: quin etiam ista subjungit, εἰ δέ τούτων ἐκτὸς, οὐκ ἐν γνησίοις: si quis proferatur alius ab his recensitis liber, non est germanus. Rufinus pariter *in Symbol. Apost.* librum Judith cum aliis quibusdam, de sacrorum Librorum catalogo excludit, collocatque inter Ecclesiasticos libros, quos carère dicit divinæ fidei certitudine, atque auctoritate. Et tamen Athanasium, Nazianzenum, Hieronymum, Rufinum nemo inficias ierit scripsisse post Nicænam Synodum. His adde, neque studiosissimè conquisita olim per Dalmatium Cyzici Episcopum Nicænæ Synodi acta, quidquam de libro Judith, vel de divinorum Librorum catalogo prodidisse.

Quinetiam cùm Laodiceni Concilii septimus canon meminerit hæreticorum Photinianorum, qui non nisi post Synodum Nicænam exorti sunt, fatendum omninò est, Laodicena comitia Nicænis esse recentiora. Scio aliquos cavillari, quòd hujus canonis secunda translatio (quæ est Isidori Mercatoris) Photinianos haud exprimat: sed Photinianos exprimit prima translatio, quæ est Dionysii Exigui, qui consensu omnium eruditorum est antiquior, & cujus versio multò præ Isidoriana fidelior, & exactior est. Et insuper omnia, quotquot hactenus legi potuerunt, archetypa Græca Photinianos exprimunt. Quis porrò negat majorem habendam fidem Græcis exemplaribus omnibus, quibus eruditissimus, & antiquissimus

translator astipulatur, quàm Isidori translationi, quam multis passim scatêre mendis, nemo Græcè præsertim doctus ignorat? At illi denuò cavillantur, haud esse credibile, fuisse à Laodicenis Patribus approbatum; aut receptum Photinianorum Baptismû, quem tamen ut nullum, & invalidum rejicit Concilium secundum Arelatense *can.* 16. At percontari libet, undenam isti colligant, in hoc Laodiceno canone septimo approbari Photinianorum baptismum? ibi enim de Baptismo nullum est verbum, sed de hæresi abjuranda, deque instructione circa res fidei, & de Chrismatione ad Sacramentum, uti autumo, Confirmationis. Baptismi tamen præcessionem supponit etiam in ipsa Catholica Ecclesia collati ipsismet catechumenis, postquam ab hæresi ad Ecclesiam conversi fuerunt, quorum in hoc ipso Laodiceno canone mentio præcessit; cùm esset illorum temporum consuetudo, ut plerique Baptismum differrent etiam ad exitum vitæ. Itaque haud facilè quis mihi persuaserit, ad hunc respexisse canonem Basilium Magnum, dum scribens ad Amphilochium *cap.* 1. ait nonnullis Asiaticis visum fuisse, ut Catharorum, sive Novatianorum Baptismus approbaretur; sed potiùs ad canonem octavum Synodi Nicææ (quæ est in Asia civitas) respexit, quo disertè decernitur, ut Cathari, qui ad Catholicam fidem convertuntur, recipiantur etiam cum gradu, & sacris Ordinibus, quos in hæresi susceperant. Cur enim minoris Synodi canonem, nihil ejusmodi exprimentem allegaret,

garet, omisso Synodi Oecumenicæ canone, qui rem perspicuè definiverat? Stet igitur pristino suo loco, quem in omnibus veteribus Conciliorum editionibus Concilium Laodicenum occupabat post Nicænum ipsum: qui locus etiam eidem Laodiceno assignatur in Decreto, *c. prima adnotatio, dist.* 16, nec inde dimoveatur, neque causa detur querelæ *de termino moto.*

Canon Laodicenus primus communione ad aliquod tempus illos suspendit, qui secundas nuptias inierint, eisque preces, & jejunium præscribit antequam eis permittatur ad sacram communionem accedere. His planè similia statuit Concilium Neocæsareense *can.* 3. ad quem hîc respicitur per hæc Laodiceni verba, *κατὰ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν κανόνα*: secundum Ecclesiasticam regulam. Et Basilius in suis ad Amphilochium canonibus idem decernit. Quinimò trigamos ad Eucharisticam communionem vix admittit post quinquennium exactè in pœnitentia transactum; adeò districtè primitiva Ecclesia vitæ puritatem, & morum munditiem exigebat accessuris ad sacratissimam Domini mensam.

Canon Laodicenus secundus sancit ad communionem admittendos esse pœnitentes, postquam delicta confessi sunt, eisque injunctum pœnalis satisfactionis tempus explevêre, *κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πλαίσματος*: secundùm proportionem delicti. Quo canone impietas Novatorum circa pœnitentiam refellitur. Meminit enim confessionis, & conversionis, ac detestationis peccatorum, & his congruentis satisfactionis, quam vult adimpleri antequam

pœnitenti detur ad Euchariſtiam acceſſus. Cõformatur Laodiceno Concilio Tridentinum, quatenus decernit *ſeſſ.*15. *cap.*8. ut ſatisfactio injungatur pro qualitate criminum.

Canon 6. Hæreticis Eccleſiæ ingreſſum interdicit : ſed iiſdem, necnon Judæis & Gentilibus permittitur à Carthaginenſi Concilio quarto, can.84. intra Eccleſiam verſari, & Verbum Dei audire uſque ad Catechumenorum Miſſam.

Canon 10. decernit, non debere Catholicos ſuis permittere liberis connubia indiſcriminatim cum Hæreticis. Cujus ſanctionis deſumenda ratio eſt non ſolùm ex odio hæreticæ pravitatis, aut ex periculo perverſionis circa fidem, ſed etiam ex profanatione Chriſtiani conjugii, quod unum eſt ex Eccleſiæ Sacramentis. Huic ſimilem ſanxit canonem decimumquartum Synodus Chalcedonenſis. Vox tamen indiſcriminatim ἀδιαφόρως, quam habet canon iſte Laodicenus, innuere videtur, poſſe aliquando nuptias permitti cum Hæreticis, ubi gravis ſubeſt, atque rationabilis cauſa. Eódem pariter collimant, & eandem ſanctionem iterant canon Laodicenus 31. & Agathenſis 64. à Gratiano quoque in Decreto inſertus, *c. non oportet cum omnibus*, & *c. cave*, 28. *q.* 1.

Canon Laodicenus 13. non permittit populo electionem eorum, qui ad ſacrum Altaris miniſterium applicandi ſunt. Probatum invictis teſtimoniis fuit ſuperiùs ad Nicænum canonem quartum, ad Epiſcoporum electionem admiſſa olim fuiſſe plebis ſuffragia. Secus

tamen

tamen fieri ſolitum fuit circa minorum Sacerdotum, & inferiorum Eccleſiæ Miniſtrorum electionem, ut ex iſto canone decimotertio perſpicuum fit. Populi quidem teſtimonium de vita & moribus ordinandi requirebatur, juxta illud primæ Timoth.3. *Oportet illum & teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt.* Quin imò nonnunquam populus ipſe aliquem optimè meritum proponebat, & poſtulabat ordinari. Teſtatur enim Paulinus *epiſtola* 45. ſe Barcinone in Hiſpania fuiſſe ab Epiſcopo Lampio initiatum Clero, & ſacratum ad illius populi poſtulationem. Item refert Auguſt.*epiſt.* 225. fuiſſe Pinianum ab Hipponenſi populo inſtanter poſtulatum, ut ad Clerum promoveretur. Inſuper (ne quid huc pertinens omittatur) *Actuum Apoſt.*1. non ſoli Apoſtoli, ſed tota Eccleſia Mathiam elegit, & Joſeph Barſabam, ut ex eis unus aſſumeretur. Et *Act.6.* credentium convocata multitudo ſeptem Diaconos elegit. Verùm ad illud primum caput teſtatur Chryſoſtomus, Petrum potuiſſe quidem per ſeipſum meritò eligere, ſed maluiſſe per modeſtiam & prudentiam univerſæ Eccleſiæ gratificari. Poſtulationes autem quæ fiebant Epiſcopis à populo, nihil habuiſſe præter ſupplicationes, neque jus ullum, aut obligationem induxiſſe, certum eſt.

CAPUT XXXVII.

Diatriba de Eulogiis, ad Laodicenum Canonem XIV.

CAnon 14. *Ne sancta instar Eulogiarum in festo Pascha in alias Parœcias transmittantur.* Ratio Canonis est, quia cùm diebus Paschalibus Fideles Eucharistiam omnes sumerent, non alio symbolo sacræ societatis opus erat illis. Per Eucharistiam quippe, *unus panis & unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane & de uno calice participamus*, ut ait Apost. 1. *Cor.* 10. Eulogiarum distributio fieri solebat nunc intra Ecclesiam, nunc verò intra privatas Fidelium ædes, ad quos deferebantur: sæpenumero etiam fideles privatim ad amicos procul distantes transmittebant ut mutuæ pietatis & sacræ charitatis symbola, quas penes se habebant Eulogias, seu benedictiones. Exempla suppetunt *in epist. August.* 31. 34. 35. & *in epist. prima Paulini ad Severum.*

Catechumenis aliquando datæ sunt Eulogiæ diebus Paschæ, hoc respectu, quia Eucharistiæ non communicabant. Sed hoc fieri deinceps prohibuit Concilium Carthaginense tertium *can.* 5. his verbis: *Placuit ut per solennissimos paschales dies Sacramentum catechumenis non detur nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies Sacramenta non mutant, nec catechumenis*

menis oportet mutare. Quo loco nomen Sacramenti latiore significatu usurpatur pro quibuslibet mysticis signis, ut erant panes Eulogiarum, sal benedictum. Huc pertinet Augustini locus lib. 2. de peccatorum meritis, cap. 26. *Et quod accipiunt* (loquitur autem ibi de catechumenis) *quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius quàm cibi, quibus alimur; quoniam Sacramentum est.* Similiter Theophilus Alexandrinus *can.* 8. decernit oblatorum ad Altare (hoc est panis & vini) minimè participes esse debere catechumenos; sed Clericos, & populum fidelem.

Eulogiarum nomen commune est particulis azymi, quæ à Sacerdote & Diacono Clericis, populoque fideli tribuebantur; simulque particulis fermentati panis, quas ex usu Occidentalium Ecclesiarum Episcopi ad Baptismalium Ecclesiarum Sacerdotes transmittebant. Quod genus Eulogiæ, vulgò *Fermentum*, dicebatur. Hujus auctor, ac institutor Fermenti ab Anastasio memoratur Melchiades *in ipsius vita.* Meminit quoque *Fermenti* Innocentius I. rescribens ad Decentium Episcopum Eugubinum, *cap.* 5. At verò Eulogiarum ex azymo pane oblationum Sacrificio incruento destinatarum, quarum pars separabatur ad divinam & mysticam in Altari consecrationem, reliquum verò, eulogiarum, seu benedictionum nomine, distribuebatur finitâ Missâ inter fideles, qui Eucharistiam non sumpserant, vetustior est, quàm Fermenti institutio. De priore illa extat Pii Papæ I. canon; his verbis: *Ut de obla-*

tionibus, quæ offeruntur à populo, & de consecrationibus quæ supersunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad Ecclesiam, vel certè de suis, Presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido & convenienti, ut post Missarum solennia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias, hoc est panem benedictum, omni die Dominico & diebus festis exinde accipiant, quæ cum benedictione prius faciat. Hæc Pius Papa. Hic usus viget etiam nunc apud Græcos finitâ Missâ, & in usu est apud Græcorum Ecclesiam tituli Sancti Athanasii in Romana Civitate.

Idem porrò ritus oblationum, ex quibus sacra mox Eucharistia conficienda erat, confirmatur istâ Cypriani Carthaginensis querelâ, lib. de opere & de eleemos. *Locuples & dives es, & Dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omnino non respicis, quæ in Dominicum sine sacrificio venis, quæ & partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis.* Similem renovat querelam Augustinus serm. 215. de temp. *Oblationes quæ in Altari consecrentur, offerte: erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicat.* Eandem materiam idem sermone sequenti prosequitur Augustinus. Hæc ad plenam Eulogiarum notitiam.

Cap. XXXVIII.

Caput XXXVIII.

Prosecutio Laodicenorum Canonum.

Canon Laodicenus 15. declarat non aliis licere intra Ecclesiam canere, quàm Canonicis cantoribus, qui ambonem conscendunt, & de membranis legunt. Πλέον τῶν κανονικῶν ψαλτῶν, τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβονα ἀναβαινόντων καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων. Ubi hoc observa, denominationem Canonicorum fuisse olim Ecclesiæ Cantoribus ascriptam. De Cantoribus, seu Psalmistis consulito inferiùs canonem 10. Carthaginensis Concilii quarti. Quàm sunt ergo veteris Ecclesiæ disciplinæ dissentanei Calvinistarum profani conventus, in quibus Laïci omnes viri & fœminæ promiscuè cantant.

Hîc verò observandæ sunt accuratiùs hæ Synodi voces, τῶν κανονικῶν ψαλτῶν: Canonicorum Cantorum. Et hoc sciendum, Canonem non tantùm significasse regulam, sed prætereà catalogum Ecclesiasticum, ac indicem non modò sacrorum Librorum, qui ex hoc dicantur Canonici; at etiam Clericorum Ecclesiæ ministerio addictorum, & de sportulis ac oblationibus Ecclesiæ participantium. Unde & Canonicorum nomen ad nos dimanavit, non verò à canone, seu regula Sancti Augustini, ut quidam imaginantur. Hæc enim vocis ac-

ceptio multò antiquiùs usurpata est, quod tum ex Laodiceno Canone, tum ex aliis Canonibus veterum Conciliorum facilè probamus. In primis namque sic ait Nicæni Concilii Canon 16. Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι. Sacerdotes, aut Diaconi, aut generatim quicumque sunt in canone recensiti. Et insequens Canon 17. de Clericis ita loquitur, πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν αἰσχροκερδίαν διώκοντες: plerique in canone recensiti, avaritiam & turpe lucrum sectantes. Prætereà Synodus Antiochena, can. 2. εἰ δὲ φανείη τις τῶν Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων, ἢ τις τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν: si quis deprehensus fuerit Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut alius, qui de canone sit, cum excommunicatis communicans. Canon etiam Antiochenus 6. ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ Πρεσβυτέρων, καὶ Διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κανόνι: idem sit decretum circa Laïcos, Sacerdotes, & Diaconos, & omnes qui de canone sunt. Ejusdem Synodi canon 11. εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος: si quis Episcopus, vel Presbyter, aut generatim quis de canone. Chalcedonense porrò Concilium damnans simoniacam in Clero promotionem, can. 2. εἴ τις Ἐπίσκοπος προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν ἢ οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ παραμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος: si quis Episcopus per pecunias promoveat, vel œconomum, vel defensorem, vel mansionarium, vel omninò aliquem, qui sit in canone. Illa quoque Liturgiæ pars, in qua

Sancto

Sanctorum conscripti nomina pronuntiantur, quorum opem Sancta Ecclesia ante & post mysticam consecrationem invocat, ex antiqua denominatione Canon dici solet, voxque ipsa *Canonizandi*, ortum inde habere videtur, vel quia in Missæ Canone nomen addebatur ejus quem Ecclesia vindicabat, ut loquitur Optatus *in libro* 1. *adversus Parmenianum*, hoc est Sanctorum numero recenter ascribebat; vel quia Sanctus defunctus, cujus publicè colendi & invocandi nova per Ecclesiam potestas fiebat, Canoni, hoc est, Sanctorum catalogo inscribebatur, ut nullus publico cultû honoraretur, aut invocaretur, qui non publico illo albo esset inscriptus. Cæterùm ut ad catalogum Clericorum singulis olim Ecclesiis addictorum regrediar, is innuitur à Sancto Cypriano *in epistola* 35. monente fuisse à se Numidium inscriptum Presbyterorum Carthaginensium numero, ut deinceps sedeat in Clero. Ejus insuper meminère Canones Apostolorum 17.& 51.sub nomine Καταλόγυ τῦ ἱερατικῦ, Catalogi sacri. Et Basilius Magnus in epistola canonica ad Chorepiscopos, sub nomine Ἀναγραφῆς, inscriptionis. Prætereà Concilium Agathense *can*.2. sub vocabulo MATRICULÆ. Sidonius quoque Apollinaris *lib*.6.*epist*.8.sub voce ALBI: *Nomen* (inquit) *Lectorum albus nuper excepit*. Porrò ex Albo Clericorum delebantur Clerici contumaces, depositi, excommunicati, aut sceleris convicti, ut liquet ex citato Canone Agathensi, & ex Augustini epistola 137. de Bonifacio Sacerdote criminis accusato. Clerici

rici quoque ad ordines expetiti & rogati, non inserebantur Canoni, seu catalogo ministrorum illius, in qua ordinabantur Ecclesiæ, nisi se inseri consentirent, ut constat ex Paulini epistolis 6.& 45. Hæc testimonia ad probationem Canonis sufficiant.

Canon 19. decernit: *Vt finitis Episcoporum homiliis Catechumeni separatim orent. Deinde egrediantur. His digressis orent pœnitentes, & subinde succedant. His exactis fideles ter orent, primùm silentio, secundam & tertiam orationem voce pronuncient. Deinde omnes sibi invicem pacem dent, & sic sacra fiat oblatio.* Decernit demùm, *solis fas esse Ministris Altaris ad Altare accedere, solisque ibi communicare.*

Observa Catechumenorum duplex olim in Ecclesia genus. Auditorum, & Competentium. Primi quidem verbum Dei intra Ecclesiam audiebant,& Christiani esse desiderabant, sed ad Baptismum suscipiendum nondum nomen dederant. Secundi autem nomen ad hoc dederant, ideóque ad Baptismum instituebantur aliquot ante Pascha, vel Pentecosten hebdomadis, & preces in Ecclesia super ipsis fundebantur. De his loquitur Augustin. lib. de cura pro mortuis, cap. 12. *Pascha*, inquit, *appropinquabat, dedit nomen inter competentes.* Et ejus sermo de temp. 116. ad competentes. Eosdem Leo Papa *epist.*4. & Ordo Romanus vocant Electos.

Observa illam post tres Fidelium orationes dari solitam pacem, fuisse ólim per mutua oscula exhibitam, ut perhibet Iustinus Martyr. apol.2.

apol. 2. *Nos invicem*, ait, *osculo salutamus*, φιλήματι ἀσπαζόμεθα, *finitis orationibus* : & Dionysius, *Eccles. Hierar. cap.* 4. Cyrillus Hierosolymitanus *catech. mystag.* 5. Chrysostomus *homil.* 30. *in* 2. *Cor.* 13. & Augustin. *serm.* 83. *de diversis*, sic dicens : *Post orationem Dominicam quam accepistis & reddidistis, dicitur : Pax vobiscum ; & osculantur se invicem Christiani in osculo sancto, quod est signum pacis, si quod ostendunt labia fiat in conscientia : idest, sicut labia tua ad labia fratris tui accedunt, sic cor tuum à corde illius non recedat.* Huc pertinet illud Apostoli sæpius repetitum : *Salutate invicem in osculo sancto. Rom.* 6. *v.* 16. 2. *Cor.* 13. *v.* 12. *Thess.* 5. *v.* 26. Nec verò id fiebat inter diversos sexus, cùm certum sit fœminas intra Ecclesiam fuisse muro intermedio à viris sejunctas. Pacem dabant Sacerdotes primùm Episcopo, deinde ipsi inter se invicem, ac demùm Laïci Laïcis vicissim, ut statuit canon iste 19.

Canon 20. vetat Diaconis sedere præsente Presbytero, nisi hic jubeat : vult tamen Diaconum ab inferioribus Clericis honorari. Synodus quoque Nicæna, ut suprà vidimus, prohibet sedere Diaconos inter Presbyteros. Vide inferiùs huc pertinentem canonem 34. Concilii Carthaginensis quarti, cum nostris ad eundem observationibus.

Canon 21. Subdiaconis vetat in Diaconio manere, aut sacra Vasa contingere. Cui tamen adversari videtur in primis Concilii Carthaginensis quarti canon quintus statuens, ut qui Subdiaconus ordinatur, Calicem vacuum, patenamque

tenamque vacuam sumat de manibus Episcopi. Deinde Concilium Bracarense citatum in Decreto, *c. non liceat, dist.* 23. interdicit inferioribus Clericis Vasa sacra deferre, nisi Subdiaconis. Sed distinguendum cum Theodoro Balsamone, Subdiaconis inhiberi sacrorum Vasorum contrectationem dum divina Sacramenta continent, non item si vacua sint; quin imò contrectationem horum esse de eorum officio.

Canones 22. & 23. ministrum ὑπηρέτην, hoc est Subdiaconum, & inferiores Clericos negant gestare posse Orarium: quæ vox orarii Græcis passim, Latinisque usitata, stolam quam nunc vocamus, significat. Hujus non rarò mentio est in liturgia Chrysostomi, ubi stola nunc dicitur ὠράριον, nunc ἐπιτραχήλιον, quod sonat *collo superinjectum*. Et quartum Toletanum Concilium citatum *in c. orarium, dist.* 15. sic decernit: *Unum orarium oportet Levitam in sinistro humero gestare, propter quod orat; dexteram autem partem oportet habere liberam, ut expeditiùs ad ministerium sacerdotale discurrat.* Aliquando etiam orarium significat linteum, quo fideles, etiam laïci, sacratissimam Eucharistiam involutam privatim asservabant, quod Dominicale quoque vocabatur. Scribitque Ambrosius in obitum Satyri fratris sui, eum cùm esset catechumenus, in gravissimo naufragii, vitæque periculo constitutum, ne vacuus mysterii è vita discederet, divinum ab illis, qui erant mysteriis initiati, petivisse Sacramentum, & ipsum sibi ad collum alligari fecisse

fecisse orario involutum,séque mox in medios fluctus præcipitem dedisse; sed insigni miraculo fuisse ad litus delatum incolumem.

Canon 24. omnibus Clericis cauponarum ingressum interdicit. Habetur *in c. non oportet, dist.*44. cui conformis est canon Apostolorum 53. *Si quis Clericus in caupona comedens deprehensus fuerit, segregetur, præterquam si in via propter necessitatem diverterit in publicum hospitium.* Conferenti canones Laodicenos cum illis, qui nomine Apostolorum inscribuntur, liquidò apparet magnam eorum partem vel ex Laodicenis in Apostolicos, vel ex Apostolicis in Laodicenos esse derivatam.

Canon 28. *Non oportet* (ait) *in Dominicis locis, seu Ecclesiis agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere.* Agape convivium erat inter fideles in Ecclesia solitum exhiberi post sacra peracta mysteria, jam inde à nascentis Ecclesiæ primordiis usitatum. Hujus meminit Apostolus 1. *ad Cor.*11. & Judas *in canonica epistola,* his verbis: *Hi sunt in epulis* (Græcè legitur ἐν ταῖς ἀγάπαις, in agapis) *maculæ convivantes sine timore.* Ritum agaparum describit Chrysostomus homilia 17. in princip. ad 1. ad Cor.11. *Statis*, inquit, *diebus mensas faciebant communes, & peracta Synaxi, post Sacramentorum communionem inibant convivium; divitibus quidem cibos suppeditantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter vescentibus.* Ita Chrysostomus. Meminit insuper Tertullianus in Apologetico: *Cœna nostra de nomine suo rationem sui ostendit: vocatur enim ἀγάπη, quod est*

est apud Græcos dilectio : quantiscunque sumptibus constet, lucrum est pietatis nomine facere sumptum, siquidem inopes refrigerio isto juvamus. Synodus Gangrensis *can.*11. anathema intorquet in eos, qui agapas ita despiciunt,ut in eis intervenire nolint ; idque statuit occasione Eustathianorum Hæreticorum, de quibus ad id Concilium suprà egimus. Quia tamen ex adverso graves se in agapas insinuabant abusus, quales ipsi etiam coarguunt Apostoli Paulus & Judas, ideò Laodiceni Patres agapas intra Ecclesiam fieri vetant. Ejusmodi etiam in Ecclesiis convictus Ambrosio impensè displicuisse refert Augustinus *lib.*3.*confess.c.*2.

Canon 29. celebrari prohibet Sabbatum ritu Judaïco , præcipitque diei Dominici celebrationem. Dies Dominicus celebratur loco Sabbati ex Apostolica institutione , 1.Cor.16. *Per unam Sabbathi unusquisque vestrûm apud se seponat* , &c. & vocatur Dominica dies *Apocal.*1.*v.*10. in honorem scilicet & cultum Dominicæ Resurrectionis.

Canon 35. prohibet relictâ Dei Ecclesiâ nominare Angelos , vel congregationes facere. Angelos hîc intellige malos & desertores, quos variis nominibus designare & invocare solebant Hæretici sectatores Saturnini , Basilidis , Ebionis , Apellis , & similium ex Simonis Magi colluvie prodeuntium , quorum meminêre Irenæus,Tertullianus,Epiphanius. Hoc ipsum confirmat,qui sequitur canon 36. interdicens magiam , incantationes & phylacteria, seu amuleta, nimirum magica & præstigiosa.

Canon 48.

Canon 48. *Oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum supercœlesti Chrismate ungi, & esse regni Christi participes.* Duplex solebat olim, uti & nunc, in Baptismo adhiberi unctio. Nam Baptismum præcedebat unctio ex oleo catechumenorum, sequebatur verò post Baptismum unctio Chrismatis; cujus meminêre Clemens Papa *lib.*3. *Apostol. constit. c.*16. & 17. Dionysius *Hier. Eccles. cap.* 2. Cyprianus *epist.*70. *ad Ianuar.* Tertullianus de Baptismo *cap.*7. ibi: *Exinde*, inquit, *egressi de lavacro perungimur.* Justinus *quæst.* 137. Cyrillus Hierosolymitanus *catech. mystag.*2. & 3. Ambrosius *lib.*2.*de sacram.cap.*7. Augustinus *serm.* 206. *de temp.* Synodus prima Arausicana *can.*1. De sacri verò Chrismatis per Christum institutione, & usu, scribit Fabianus Papa & Martyr *epist. ad Episcopos Orient.* Memorat Optatus *lib.*2. *contra Parmenianum*, vitream Chrismatis sacri ampullam è sublimi fenestra in subjecta saxa projectam à Donatistis, per miraculum servatam fuisse illæsam. Unctio porrò ex oleo catechumenorum, quæ Baptismo præmittebatur, fiebat quidem apud Latinos in capite, & in pectore baptizandi, ut ex Ambrosio notat Pamelius *ad Tertullianum de Baptismo, initio libri*; vel etiam in pectore & scapulis, ut habet liber Theodulphi Aurelianensis *de ordine Baptismi cap.*10. At verò apud Græcos unctio ista fiebat à Sacerdote per totum ejus, qui baptizandus erat, corpus. Id enim disertè tradunt Dionysius *Eccl. Hier. cap.* 2. Cyrillus *catech. mystag.* 2. & Chrysostomus *ho-*

mil. 6. in epistolam ad Colossenses. Quæ causa fuit ut Conon Presbyter, cui demandatum fuerat baptizandi officium, sibi metuens ex libidinis sensu, quo, invitus tamen, & omni conatu renitens afficiebatur, quando mulieres ante baptismum oleo perungebat, fugam in desertum capessiverit, unde tamen revocatus fuit apparente sibi Joanne Baptista, & concupiscentiæ affectum resecante, adeò ut paulò post Persicam fœminam insignis pulchritudinis, cujus præsertim metu se fugâ subduxerat, absque ullo ejusmodi sensu perunxerit, adeò ut nec sexum ipsum penitus adverterit, ut testificatur Sophronius *cap.* 3. His adductus Rainaldus Theophilus *in tractatu de vetita Clericis cum fœminis conversatione*, persuasum quidem habet, mulieres perinde ac viros olim toto corpore inungi solitas ad ipsam immediatè cutem, sed tamen obviam itum oculorum illecebris interposito oppanso aliquo linteo. Adjungo quod non minùs decebat, obviam quoque itum tactûs illecebris, obvoluta pluribus ex panno aut lino involucris ministri manu.

Canon 49. statuit: *Ne panis in Quadragesima offeratur, nisi Sabbatis & Dominicis diebus.* Similiter Synodus in Trullo Quinisexta, *can.* 52. constituit ut totâ Quadragesimâ, exceptis Sabbatis & Dominicis, & Annuntiationis festo, non alia celebretur Liturgia, nisi Præsanctificatorum προηγιασμένων, quæ ibi Balsamon interpretatur, oblationem sacrificii diebus anteactis celebrati, quemadmodum apud Latinos fieri mos est magnæ Parasceves die.

Idemque

Idemque iſtam canonis rationem profert, quia ſacrificium lætitiæ ſolennis eſt indicium, ideoque non conveniens cum mœſtitia jejuniorum & pœnitentiæ.

Aliqui tamen de Eulogiis, non de Sacrificio canonem iſtum 49. exponere malunt, conjicientes, ideò in Quadrageſima Eulogias panis prohiberi, ne per earum comeſtionem ſolvatur jejunii rigor, exceptis Dominicis, & Sabbatis, quibus apud Græcos vacat jejunium; ſed intelligendum eſſe locum de pane Euchariſtico, tum alia ſuadent argumenta, tum illud quod ſumitur ex Eccleſiaſtico verbi *προσφέρειν* ſignificatu, quo utitur iſte canon. Similiter enim Nicænus canon 14. negat Diaconos poteſtatem habere τῦ προσφέρειν, ſed ſolos Sacerdotes. Canon etiam Nicænus 12. eos qui in pœnitentium claſſe verſabantur, quæ Σύστασις, conſiſtentia dicebatur, ſoláque privabantur Euchariſtiæ communione, dicit *κοινωνεῖν ἄνευ προσφορᾶς*, communicare in reliquis, præterquam ſacrâ divini Altaris, ſeu Sacrificii oblatione. Laodicenus item Canon 58. non permittit, in privatis domibus ſacra offerri myſteria, *ὐ δεῖ ἐν τοῖς οἴκοις* ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ *γίνεσθαι παρὰ Ἐπισκόπων ἢ Πρεσβυτέρον*, ut alia innumera ſanctorum Patrum loca Græcæ iſtius vocis in Eccleſia veteri notionis pro ipſo Sacrificio prætermittam.

Teſtantur Socrates *lib.5.cap.*42. & Sozomenus *lib.*7. *cap.*19. divina in omnibus Eccleſiis celebrari Sabbato ſolere myſteria, præterquam in Eccleſiis Romæ & Alexandriæ. Cujus rei

causa quoad saltem Romanam Ecclesiam, fortassis erat, quia Romana Ecclesia Sabbatis jejunabat, ut perspicuum est ex Innocentii Papæ *epist. ad Decentium*, *cap.* 4. Hieronymi *ad Lucinium*, Augustini *epist.*86. *ad Casulanum*, & *epist.*118. *ad Ianuarium.* Itaque Synaxium, quæ Latinis Collectæ dicebantur, quædam institutæ solùm erant ad audiendum Dei verbum, & publicè atque in commune orandum; aliæ verò præterea ad sacratissimum & incruentum Sacrificium offerendum. Quod etiam prælaudato Socratis locò astruitur, ubi refert Alexandriæ fieri Synaxes δίχα τῆς τῶν μυστηρίων τελετῆς, absque mysteriorum oblatione.

Canon Laodicenus 50. Fidelibus in Quadragesima xerophagiam præscribit. Hoc est, ut non nisi siccis vescantur cibis. Tertullianus lib.1. adversus Psychicos, sic dicit: *Xerophagiam observamus siccantes cibum ab omni carne, & jurulentia, & uvidioribus quibuscumque pomis, ne quid vinositatis vel edamus, vel potemus.* Ejusmodi xerophagiam in jejuniis etiam nunc servant Græci, apud quos vigere testatur Balsamon abstinentiam à piscibus, quos etiam Tertullianus omnis carnis nomine comprehendit. Armeni quoque Christiani, sed tamen Eutychiani & Schismatici, non solùm se abstinent à terrestrium carnibus, lacticiniis, & ovis, sed etiam à piscibus, à vino, ab oleo, ut scribunt diversi, qui has nostro sæculo nationes peragrarunt. Docet præterea Balsamon *ad Apost. can.*69. servari quoque à Græcis omnibus xerophagiam, totius anni decursu, feriis

riis quartis & sextis, adeò ut nec his, neque Quadragesimalibus diebus, vel cum ægrotis dispensetur unquam in mortis etiam confinio, nisi circa pisces.

Quod attinet ad Sabbatorum jejunium, Græci, omnesque Orientales illud semper, etiam intra ipsam Quadragesimam abhorruerunt ab ipsis Ecclesiæ primordiis; canon enim Apost. 66. dicit: *Si quis Clericus inveniatur, sive Dominico die, sive Sabbato jejunans, uno solo excepto Sabbato* (eo videlicet, quod est pridie Paschæ) *deponatur*; *si verò Laïcus, excommunicetur.* Canon item Apost. 69. præcipit Quadragesimæ, omniumque quartarum, & sextarum feriarum per annum jejunium. Ignatius *epist. ad Philippenses*, post districtè commendatum Quadragesimæ, feriarumque per annum quartæ, & sextæ jejunium, adjungit eos, qui Sabbatis jejunant, uno excepto (pridie nimirum Paschæ) esse Christicidas. Petrus Alexandrinus Episcopus, & Martyr, *can.* 15. jejunium feriæ quartæ ideò præcipi refert, quia eo die consilium initum fuit de capiendo, & occidendo Christo: sextæ autem, quia eo die crucifixus est. Causa verò cur Orientales Sabbati jejunium tantoperè aversabantur, ista fuit, quia jam inde ab Apostolorum tempore obortæ erant hæreses profitentes Hebræorum Deum, qui mundum condidit, legemque Moysi dedit, esse malum, ejusque odio Sabbatis jejunabant, quos ille suo cultui destinaverat. Cujus hæresis author fuit Simon ille Magus: quam hæresin discipuli ejus Menander, Basili-

des, Saturninus, Cerinthus, Carpocrates pro viribus propagarunt. His successit Cerdon, Cerdoni Marcion, quibus se Manichæi adjunxerunt. Videndus Irenæus *lib.1.cap.20. & seqq.* Epiphanius *hæres.21. & seqq.*

Refert Augustinus *epist.86.ad Casulanum*, in Ecclesiis Orientis non jejunari quidem Sabbatis, in Occidentalibus verò ritus esse diversos, ut alicubi Sabbato jejunetur, alicubi minimè, tum per Africæ plagas, tum etiam per diversa Italiæ loca. Romæ quippe districtè Sabbatis jejunari, sed non Mediolani: seque quum hac de re Ambrosium consuluisset, istud ab eo sapientissimum responsum retulisse: *Quid possum hic dicere amplius, quàm quod ipse facio? Quando hîc sum, non jejuno Sabbato; quando Romæ sum, jejuno Sabbato: & ad quamcumque Ecclesiam veneritis, ejus morem servate, si pati scandalum non vultis, aut facere.* Eadem repetit Augustinus *epist.118.ad Ianuarium.* At in Gallia Concilium Agathense *can.8.* & Aurelianense quartum *can.2.* Sabbatis jejunari præcipiunt. Eademque in Hispania servari testatur Hieronymus ad Lucinium Bæticum.

Innocentius Pontifex *epist. ad Decentium*, mandat jejunandum esse feriis sextis, & Sabbatis; & addit, illam, cur Græci censerent jejunandum esse Sabbato pridie Paschæ, rationem valere quoque circa omnia per annum Sabbata, memoriam nimirum Dominicæ sepulturæ, ac triduanæ Christi mortis. Quandoquidem fatentur Græci, festivum Dominicæ Resurrectionis gaudium non tantùm die Pas-

chæ,

chæ, sed omnibus etiam anni Dominicis diebus celebrandum esse; adeò ut ob hujus Mysterii memoriam nec liceat genua flectere inter orandum. Huc pertinent *c. placuit*, & *c. Sabbato, de consecr. dist.* 3.

Feriis autem quartis solennia fuisse Orientalibus, & Græcis jejunia, liquet *ex epist. Ignatii ad Philippenses*, & *ex can.* 15. *Petri Alexandrini*, & *ex can. Apost.* 69. & ex Clemente Alexandrino *lib.* 7. *Stromatum*, & Origene *homilia* 10. *in Levit.* Apud Latinos pro feria quarta, quam non jejunabant, assumptum est multis locis Sabbati jejunium. Locus autem Ambrosii lib. de Elia, & jejunio, cap. 10. *Quadragesima totis, præter Sabbatum, & Dominicum, diebus jejunatur*; intelligendus est de ritu Mediolanensis Ecclesiæ, cui præerat Ambrosius.

Canon Laodicenus 51. Martyrum Festa prohibet celebrari in Quadragesima, nisi Sabbatis, & Dominicis. Ratio eadem est, quæ prohibiti diebus iisdem sacrificii, *can.* 49. Quia non est conveniens publica lætitia cum luctu & pœnitentia. Quam etiam ob causam, qui sequitur canon 52. inhibet nuptias, & natalitia per Quadragesimam celebrari.

Canon 53. saltationes, & choreas excludit à nuptiis Fidelium, permittitque modesta convivia, cùm Christus Dominus noster interfuerit convivio nuptiarum in Cana Galilææ.

Canon 54. Clericis vetat spectaculis & scenicis interesse: citatur *in c. non oportet, dist.* 95.

Canone 57. cavetur, ne in villis, aut in vicis constituantur Episcopi, sed solùm Visitatores, quos Canon iste vocat περιοδευτάς. Simile decretum decidit Synodus Sardicensis *canon.* 6. non licere Episcopum præficere alicui pago, aut etiam parvæ urbi, cui possit simplex Sacerdos sufficere: & rationem addit, ne Episcopi nomen, & auctoritas vilescat. Huc spectat in Decreto Gratiani tota distinctio 80. Periodeutarum Clericorum mentio quoque fit in lege Græca Justiniani, *Codice de Episc. & Cler.* ad Martianum Præfectum: ubi collocantur post Chorepiscopos, ante cæteros Sacerdotes.

Canon 58. *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, aut Presbyteris.* Debita sanctis, & incontaminatis mysteriis veneratio jus istud produxit; nam ne in lege quidem Mosaïca licitum erat alibi, quàm in tabernaculo hostias offerri. Deciditur hoc idem apud Gratianum, *c. sicut non alibi*, & *c. Clericus*, & *c. Missarum, de consecrat. dist.* 1. Consequens fit ex canone Laodiceno, ut Episcopus qui celebrare in loco privato perhibetur, non possit hanc alteri Sacerdoti concedere potestatem, cùm sit juris regula indubitata: *Nemo plus juris in alterum transferre potest, quàm ipse habeat.* At posteriorum temporum Canones id quandoque licitum esse decernunt, cum Episcopi venia, modò adsit Altare portatile. Attamen postremum jus Tridentini Concilii *sess.* 23. *in decreto de observ. & evit. in celebr. Missarum*, Episcopis prohibet istam indulgere licentiam.

centiam. Veruntamen ubi urgeret necessitas, scribunt omnes ferè Theologi, hanc posse dari & accipi facultatem: mens enim Tridentinorum Patrum fuit abusus exscindere, non verò Fidelium necessitatibus deesse. Eadem necessitatis ratio causam dedit prioribus Ecclesiæ sæculis, atrociter desævientе Gentilium insectatione, in locis abditis, & privatis sacrosancta Mysteria celebrandi.

Canon 59. providet, ne in Ecclesiis decantentur vulgaria, aut privata carmina, néve alii legantur, quàm sacri, & canonici libri, quos sigillatim recenset. Novatores hunc solent Canonem Canoni Tridentini Concilii, *sess.*2. opponere, eo quòd Laodicenus Canon reticeat libros Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum, qui divinæ declarantur authoritatis à Tridentino. At neque Laodicenus Canon Apocalypsin commemorat, quam Novatores Calviniani inter sacros Libros recipiunt: qui ex opposito librum Baruch expungunt, quem tamen Laodicenus Canon sacris accenset.

Sufficit verò nihil fuisse Laodiceæ definitum expresse contra divinam libri Judith, & aliorum voluminum authoritatem. Solis hæreticis hoc proprium, & singulare est, ut illis, quæ circa Fidem pronuntiavit Ecclesia, præfractè ausint refragari, cùm tamen per insignem moderationem Ecclesia Christi, dum res adhuc in incerto sunt, & necdum ei divini Spiritus illustratione revelantur, suum soleat suspen-

dere judicium, donec pleniori luce divinus eam Spiritus dignetur collustrare. Neque censet temerè præveniendum, sed potiùs humiliter præstolandum Dei beneplacitum, quo dispellatur omnis ambiguitas. Quemadmodum post Laodicenæ Synodi tempora, prælucente Deo constabilita est illorum librorum authoritas, de quibus hactenus Ecclesia dubitaverat. Id enim factum est in Concilio quarto Carthaginensi, *can.* 47. & in Concilio Romano sub Gelasio, & novissimè in Generali Tridentino. His adjunge sacrorum librorum indicem, quem contexnit Augustinus tribus illis Conciliis conformem, *lib.* 2. *de doctr. Christiana*, *cap.* 8. Similiter licuit aliquando dubitare, antequam suum interposuisset Ecclesia definitivum judicium circa hujusmodi Scripturas, sed postquam Ecclesia pronuntiavit, nefas est vel dubitare. Sic pariter priscis Ecclesiæ sæculis licuit gravissimis, & sanctissimis illorum temporum Theologis Papiæ, Irenæo, Justino, Lactantio, Victorino, Severo Sulpitio, ipsique Tertulliano, qui nullam cum Sanctis habet sortem, esse Chiliastis, quod nunc hæresim saperet. Licuit olim non modò Judæis Scriptoribus, Philoni & Josepho, sed etiam Justino *apol.* 1. Clementi Alexandrino *lib.* 2. *Stromatum*, Tertulliano *de habitu mulier.* Lactantio *lib.* 2. *divin. Inst. cap.* 15. viris eruditis docere, & scribere dejectos fuisse de cœlo malos Angelos, eo quòd in terris cum mulieribus congressi fuissent, & ex eis homines progenuissent. Quod re postmodum meliùs compertâ non affirmaretur ci-

tra

tra piaculum, postquam circa rem istam, novo lucis auctu suam Deus Ecclesiam instruxit.

CAPUT XXXIX.

Synodus Alexandrina sub Liberio Papa.

POstquam Arianorum contra Ecclesiam violentissima procella morte Constantii Augusti deferbuit, & Julianus sumptis Imperii habenis omnes Episcopos ab Arianis relegatos in pristinas Sedes revocavit, nihil prius & antiquius, qui ad clavum universalis Ecclesiæ sedebat, Liberius habuit, quàm ut Ecclesiæ ruinas instauraret, Arianosque ad Ecclesiæ sinum invitaret, redeuntesque paternâ charitate complecteretur. Hic in primis Occidentales Episcopos magni nominis, Eusebium Vercellensem, & Luciferum Calaritanum, adhuc in Oriente propter Fidem exulantes, Legatorum Apostolicorum potestate decoravit, ut collapsas in Oriente Ecclesias erigerent.

Intereà Alexandriam reversus Athanasius, Concilium Episcoporum illic convocavit, ad quod invitatus Lucifer, duos vice sui Diaconos delegavit, cùm intereà Antiochiæ hæreret, ut illi Ecclesiæ schismate divulsæ, quod superius retulimus, provideret. Cúmque esset ingenio ad rigiditatem, & severitatem propenso, Meletii Episcopatum, & partes, eo quòd olim Arianis consensisset, minimè approbans, oppositis Meletio Eustathianis, Episcopum creavit, & sa-

cra

cravit Paulinum. Synodus verò Alexandrina, præsidente Athanasio, studens paci, & unitati communi, decrevit, ut Ariani Episcopi, & Presbyteri à lapsu resurgentes reciperentur in Ecclesiam cum pristino gradu. Hoc decretum Lucifero quidem displicuit, ut erat inflexi animi: non tamen obniti apertè ausus fuit communi decreto, cui quos delegaverat Diaconi subscripserant, ut scribit Rufinus. Quin etiam quum Eusebius dimisso Concilio Alexandrino, cui studiosè suffragabatur, Antiochiam concessisset, nec satis Luciferi in ea urbe gesta probaret; Lucifer vicissim quæ Alexandriæ gesta erant iniquo ferens animo, se ab Eusebii communione subduxit, & quamprimùm in Sardiniam reversus, omnium aversatus est communionem Episcoporum, qui per Arianam fraudem Ariminensis Concilii professioni subscripserant; necnon eorum omnium, qui eosdem sub pœnitentia recepissent: tametsi Liberius ad restituendam Ecclesiæ pacem, missis ad omnes Italiæ Episcopos literis, quæ extant inter Hilarii fragmenta, mandasset esse recipiendos. Et ita conflatum Luciferianorum schisma.

Multa præterea in hac Synodo Alexandrina constituta sunt, ut refert Socrates *lib.3. cap.5.* ibi quippe damnata est Macedonii, Eunomiique hæresis contra Spiritus Sancti divinitatem. Alia quoque, quæ recèns emergebat hæresis Apollinaris, quæ animam humanam à Christo removebat. Innovatum quoque fuit præcedentis alterius Alexandrini, sub Sylvestro Papa Concilii, cui Osius Legatione Apostolica in

universo

universo Oriente defungens præsederat, decretum, ubi reprobatum fuit Sabellii dogma, quo divinarum Personarum omnis realis distinctio tollebatur. Ut verò disertè fides Trinitatis explicari posset, atque à Sabellii blasphemia discerni, néve fideles vocabulorum penuriâ cum Sabellianis sentire viderentur, statutum est, Osio auctore, utendum esse nominibus, οὐσίας, ad significandam communem trium naturam; & ὑποςάσεως, ad exprimendas singularum personarum distinctas proprietates. Quæ eadem vocum usurpatio hac altera Synodo Alexandrinâ, sub Liberio comprobata est, authore illius Præside Athanasio; sic tamen, ut tam Latinis, quàm Græcis liberum esset propriis linguarum diversarum idiomatis uti, ne circa verba certamen exardesceret, modò nulla esset in re discrepantia, ut testatur, & collaudat Gregorius Nazianz. *orat. in laud. Athanasii.*

Sanè inter Catholicos, non autem hæreticos, ut ait Hieronymus *epist. 57. ad Damasum*, de proprietate vocis hypostasis gravis agitata est concertatio, illis Arianismum, illis Sabellianismum invicem exprobrantibus; cum tamen re ipsa idem omnes circa Trinitatis fidem sentirent. Ipse Hieronymus suspectam sibi ibidem asserit hypostasis vocem circa divinas Personas, eo quòd hypostasis Latinè substantiam sonet: esse autem tres in Divinitate substantias, seu essentias, mens ejus refugiebat assentiri; ideóque Damasum Papam hac de re consulit, cujus tamen ignoratur responsio. Hilarius quidem *lib. de Synodis*, admittit dici posse

tres

tres in Deo substantias. Ex adverso Augustinus *lib.*3.*de Trinit.cap.*8.*&* 9.& *lib.*7.*cap.*4. & Hieronymus *ad Damasum*, & ante hos Tertullianus *lib. contra Praxeam*, & Concilium postremò Toletanum secundum *cap.* 1. & Lateranense sub Innocentio III. *cap.*2. unicam in Deo affirmant esse substantiam, tres verò negant. Sed hi substantiam pro essentia intelligunt: Hilarius verò substantiam non pro essentia, sed pro hypostasi, ut ipse protestatur, sumit. Et quidem Apostolus *Hebr.*1. Unigenitum Dei vocat, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, characterem hypostasis ipsius: ubi vulgatus Interpres totâ Ecclesiâ receptissimus, hypostasin vertit substantiam: *Figura*, inquit, *substantiæ ejus*. Extat luculentus Gregorii Nysseni liber de differentia essentiæ, & hypostasis. Aristoteles quidem in prædicamentis vocàt οὐσίαν, quam nos substantiam dicimus. At verò ὑπόστασιν, Theologi Scholastici pro clariori hac in re discrimine, non jam substantiam, sed subsistentiam dicere solent. Basilius Magnus cum fratre suo Gregorio Nysseno conformiter sentiens discernit inter οὐσίαν & ὑπόστασιν, *epist.*43. ut essentia sit aliquid unum pluribus commune, hypostasis verò proprium aliquid singulare, & incommunicabile: atque hoc adjungit, ex differentiæ horum vocabulorum ignorantia ortum esse multorum errorem circa Dei notitiam necessariam.

CAP. XL.

CAPUT XL.

Synodus Oecumenica secunda, & Constantinopolitana prima, simulque Romana sub Damaso Synodus.

CONstantinopolis olim dicta Byzantium, à Pausania Lacedæmoniorum Duce condita, mirificè à Constantino Augusto nobilitata, & amplificata fuit, à quo nomen accepit, factaque est Imperii sedes, & caput. Hæc civitas sita est in Europæ Provincia Thracia, quæ nunc Romania vocatur, ad fretum Bosphorum, quod ambo maria committit, Ægeum, & Ponticum. Tribus locis mari alluitur: à meridie quidem sinu Propontidis, quod vocant *Mar di Marmora*, qui sinus pars est maris Ægei, quod vulgò *Archipelago* dicitur. Ab ortu civitas Bosphoro cohæret Asiam ab Europa dirimenti, cui ab Asia objecta est Chalcedon urbs, quæ nunc *Scutari* dicitur. Denique alluitur à parte Septemtrionis sinu illo, qui à Bosphori superiori, seu Boreali parte versùs occasum exporrigitur, qui vulgò denominatur Cornu, & portum constituit toto orbe commodissimum. Ulterius verò ad Arcton imminet civitati Pontus Euxinus, qui nunc mare nigrum, aut mare majus appellatur. Ipsa verò urbs nunc à Turcis *Stambol* nuncupatur.

Hæc Synodus habita sub Romano Pontifice Damaso,

Damaso, & Imperatore Theodosio fuit, tres potissimùm ob causas. 1. ut Nicæna fides tot jactata procellis, & tot pseudo-Synodis reprobata, de novo adversus Arianos stabiliretur. 2. ut Macedonii hæresis, negans Spiritus Sancti divinitatem, profligaretur. 3. ut Ecclesiæ Constantinopolis Præsul Orthodoxus præficeretur, quam Ariani Episcopi Eusebius, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, alter alteri succedendo labefactaverant. Isthuc convenerunt centum quinquaginta Orientales Episcopi, an. Chr. 381. quo eodem in Occidente intra fines Italiæ, duæ aliæ Synodi successivè celebratæ sunt, Aquileïensis primùm, deinde Romana. Aquileïensis acta supersunt, eique præfuit Valerianus Antistes Aquileïæ, quæ est Carnorum Metropolis, ad Timavum amnem sita, Italiæ quondam adversus Barbarorum è Septentrione incursus validissimum propugnaculum, ab Hunnis deinde duce Attila subversa; nunc verò propter cœli intemperiem, & circumjacentes paludes planè deserta, & inhabitabilis. Valeriano in hac Synodo proximus assedit Ambrosius Mediolanensis. Hîc etiam interfuit Philastrius Brixiensis Episcopus, scriptorum eruditione librorum, vitæque sanctitate perillustris; necnon Justus Lugduni Episcopus, aliique tum ex Italia, tum ex Gallia, tum ex Africa. Synodica etiam epistola Aquileïensium ad Episcopos Provinciarum, Viennensis & Narbonensium primæ atque secundæ, meminit Proculi Massiliensis, & Constantii, qui Legati ab Ecclesiis Gallicanis missi ad

Concilium

Concilium fuerant. Quin etiam altera ejusdem Concilii ad Gratianum, Valentinianum, & Theodosium Imperatores epistola dicit, ex omnibus Provinciis Occidentalibus Legatos Synodo interfuisse. In hac damnata fuit Ariana impietas, & Episcopi Ariani Palladius & Secundinus Sacerdotio depositi sunt. Dimisso Aquileïæ Concilio alterum Romæ coëgit Damasus Episcoporum Occidentis, inter quos præfati consederunt Ambrosius & Valerianus. Ad istud pariter invitaverat Orientales, qui longam Constantinopoli inter se altercando trahentes moram, sese per literas Synodales utcunque excusaverunt, missis Romam tribus ex suo cœtu Episcopis, Cyriaco, Eusebio, & Prisciano, qui eas detulerunt. Hæ referuntur integræ apud Theodoritum *lib. 5. cap. 9.*

Isto Romano Concilio, cui Damasus præsedit, reprobata est Ariminensis Synodus, quam ipse antea Liberius damnaverat, ut refert Damasus in sua ad Episcopos Illyrici epistola, in qua hæc memoratu digna leguntur: *Neque enim præjudicium aliquod fieri potuit per numerũ Arimini congregatum, quando constat neque Romanum Episcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium, qui tantis annis Episcopatum inviolabiliter custodivit, neque alios talibus præbuisse consensum.* Quibus docemur, Concilia quantumvis generalia, atque etiam legitimâ Romani Episcopi authoritate indicta, carere tamen certâ in suis decretis authoritate & fide, antequam illius fuerint approbatione communita. Concilium namque

P

Ariminense, dubium non est œcumenicum fuisse, legitiméque indictum, cùm eò Liberius de suo latere delegaverit: nec minùs certum est, graviter circa fidem Catholicam erraſſe. Similiter quamvis Synodus iſta Constantinopolitana fuerit pariter Oecumenica, & insuper Orthodoxa (idemque dicendum de Chalcedonensi) attamen nonnulla utriusque decreta omni authoritate caruerunt, quia Damasus, & Leo Romani Episcopi noluerunt illa suis approbationibus comprehendere. Huc pertinet illa altera Damasi sententia in epist. ad Stephanum, & Concilium Africanum: *Nam ut nobis Synodum sine ejus* (loquitur de Romana Cathedra,) *authoritate fieri non est catholicum, nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolicâ vocatione congregata, definitè damnari potest: neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta Apostolicâ authoritate.* Hæc Damasus. Ante quem Julius etiam Papa *epist. ad Episcopos Orientales*, quam refert ad longum Athanasius *apol.* 2. asserit fuisse ab Apostolis traditum, & deinde à magno Concilio (hoc est Nicæno) declaratum, non posse ullam convocari Synodum inconsulto, aut invito Romano Episcopo. Ante Nicænum verò Concilium Marcellus Papa, & Martyr *epist. ad Episcopos Antioch. Provinc.* refert ad Apostolorum sanctionem iſta, quæ sequuntur. Primò, ut possint quilibet Episcopi à quocunque judicio appellare ad Romanum Episcopum. Secundò, ut nulla celebretur Synodus absque Romanæ Sedis beneplacito. Tertiò, ut nullus

nullus Episcopus, nisi in legitima Synodo per Apostolicæ Sedis authoritatem convocata cujuscunque criminis accusatus judicetur. Notissimum etiam est in Oecumenico Chalcedonensi Concilio, caput accusationis contra Dioscorum Patriarcham Alexandrinum fuisse ab eo Synodum convocatam *inconsulto Romano Episcopo*, quod nec fieri licet, nec vnquam aliàs factum est. Vnde perspicuè arguitur istam Synodum Constantinopolitanam, quæ Chalcedonensem præcessit, fuisse Damasi Romani Episcopi authoritate convocatam.

Theologi, & Juris Canonici periti duas approbant regulæ istius exceptiones. Primam si Papa infidelis, aut hæreticus esset; quo titulo Baronius astruit legitimâ instructum fuisse authoritate Clerum Romanum, quando Concilium Sinuessanum adversus Marcellinum Pontificem convocavit, pòstquam iste idola coluit sub Diocletiani persecutione. Secundæ exceptioni locus est in casu schismatis, si jus foret utrinque ambiguum, sicut usu venit in Conciliis Pisano, & Constantiensi, quæ depositis eorum temporum Summis Pontificibus, alios de novo crearunt; illud quidem Alexandrum V. & hoc Martinum V. Sed jam Constantinopolitani Concilij Canones exploremus.

Canone 1. approbatur & revocatur Nicæna fides de verbi Divini cum Patre *ὁμουσία*, id est, consubstantialitate. Damnantur insuper nefaria Macedonii, & Eunomii dogmata, Spiritui Sancto divinitatem abrogantia, & blasphemanP 2

tia, ipsum esse Filii creaturam, atque diversæ, inferiorisque à Filio substantiæ. Proscribuntur simul hæreses Photini, Christum hominem tantùm prædicantis: & Sabellii, unicam in Deo personam asserentis, tribus nominibus pro suarum diversitate operationum designatam, ut eadem persona dicatur Pater ratione creationis, & Filius propter redemptionem, & Spiritus sanctus propter animarum sanctificationem. Hæresis etiam reprobatur Apollinaris Laodiceni, humanam Christo animam detrahentis, ut ejus vices Verbum in corpore assumpto gerat.

Canon 2. providet ne ultra propriarum Ecclesiarum fines Episcopi se extendant, néve ultra suas Parochias, nisi à locorum Episcopis rogati ordinationes faciant. Habetur *in c. Episcopi qui extra diœcesin*, 9. *q*. 2. Idemque statuerat canon Apost. 34. quò deponi jubentur Episcopi, qui sic intra alienos fines ordinaverunt, & Clericos qui ordinati sunt. Idemque sub Papa Julio statuit Concilium Antiochenum *can*. 22. qui citatur à Gratiano *c. Episcopum non debere*, 9. *q*. 2. & Concilium denique Tridentinum *sess*. 6. *de refor. cap*. 5.

Canon 3. *Episcopus Constantinopolitanus habeat priores honoris partes post Romanum Episcopum, eo quòd Constantinopolis sit nova Roma.* Hunc Damasus canonem in Concilio Romano reprobavit, quippe qui ex mera editus ambitione, Sedibus Patriarchalibus ab antiquo institutis, & Nicæna Synodo confirmatis præjudicabat, novamque invehebat authoritatem,

quæ

quæ Imperatorum potestate suffulta, se adversus Ecclesiæ Romanæ Primatum à Christo in persona Petri constitutum insolentiùs erigeret. Quod posterioribus sæculis effectum est, unde hæreses, & exitialia schismata emerserunt toto Oriente. Conatum eundem ambitiosum Græci renovarunt in Synodo Chalcedonensi, sed eum fecit irritum Leo Magnus *epist.* 51. *ad Anatolium Constantinopolis Episcopum*, & *epist.* 52. *ad Marcianum Augustum*, & *epist.* 53. *ad Pulcheriam Augustam*, ubi hunc canonem tertium sic designat: *Frustra quorundam Episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negavit effectum.* Deinde Justiniani Imperatoris prodivit novella 130. Græcæ huic vanitati astipulans: *Sancimus* (inquit) *secundùm ipsorum fines, Sanctissimum veteris Romæ Papam primum esse omnium Sacerdotum: Beatissimum verò Archiepiscopum Constantinopolis novæ Romæ, secundum ordinem obtinere post sanctissimum Apostolicum Thronum veteris Romæ.* Quam novellam inseruerunt Græci libro 5. Basilicôn, *cap.* 3. sed illud Laïcæ potestatis edictum, non alio fulcro subniti potuit, quàm Synodorum decretis à supremo universalis Ecclesiæ Capite reprobatis. Pseupo-Synodus Trullana, sub altero Justiniano his similem edidit canonem 2. His verò Sanctissimi Pontifices refragati sunt Damasus, Leo Magnus, Gregorius etiam Magnus *lib.* 6. *epist.* 31. *ad Eulogium Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum*; Nicolaus I. *epist. ad Michaëlem Imperatorem*, quæ incipit: *Proposueramus*; Leo Papa IX.

epist. ad alterum Michaëlem Imperatorem. Episcopis tandem Constantinopoleos gradus ille dignitatis secundus indultus à legitima potestate fuit decreto Innocentii III. in generali Concilio Lateranensi, quod refertur *c. antiqua, de privileg.* Sanè ipse Constantinopolis Episcopus pluribus sæculis nihil amplius quàm Suffraganeus extitit Metropolitani Heracleæ Episcopi; quod ipse ultrò testatur schismaticus Balsamon scribens in hanc Synodum.

Canone 4. declaratur irrita Maximi Cynici ad Constantinopoleos Episcopatum promotio, & omnes quoque per eum factæ ordinationes invalidæ: declaratque Maximum neque esse, neque fuisse unquam Episcopum. Gravis & ardua hîc involvitur quæstio inferiùs speciali dissertatione ad Canones ordinationum Carthaginensis Concilii quarti plenissimè discutienda.

Canon 6. prohibet in primis admitti accusationem adversus Episcopum, ab eo intentatam, qui vel hæreticus, vel aliter excommunicatus sit, vel condemnatus, vel infamis sit, nisi se plenè purgaverit, & infamiæ labem absterserit. Quin neque adversus ullum Clericum audiri permittit accusationem, si accusator ipse jam reus delicti factus sit, nisi postquam se objecti criminis insontem probaverit. Quam renovavit constitutionem Concilium Carthaginense vulgò dictum, *can. 6.*

Eodem canone 6. sancitur, *Ut in accusatione Episcopi possit à Provinciali Episcoporum Synodali judicio recurri ad majorem Synodum Diœcesis*

ſis Epiſcoporum : προστῆναι μείζονι Συνόδῳ τῶν διοικήσεως Ἐπισκόπων. Marcellus Papa, & ſub Maxentio Tyranno Martyr, *epiſt. ad Epiſcopos Provinc. Antioch.* ſcribit eſſe jam inde ab Apoſtolis conſtitutum, ut accuſatus Epiſcopus non niſi in Synodo Romani Pontificis authoritate coacta judicari poſſit. Iſtud quidem jus poterat ſibi Romanus Epiſcopus, quoties viſum fuiſſet, aſſerere. Cæterùm in remotioribus regionibus, maximè per Oriẽtem, illa de Epiſcoporum delictis cognitio & judicium exercebatur à Synodis Epiſcoporum, ut ex veteris Eccleſiaſticæ hiſtoriæ locis innumeris compertum eſt.

Epiſcopatuum igitur limites, graduſque diverſi admodum inter ſe erant, quemadmodum & Synodi ab Epiſcopis convocandæ. Tria namque iſta, Epiſcopi juriſdictio, Epiſcopalis ditionis amplitudo, & Synodorum indictio, proportione mutuâ conveniunt. Primus ſe offert gradus Epiſcoporum alicui Metropolitano ſubjectorum. Iſti non aliis præſunt, quàm inferioribus Clericis & Laïcis, nec aliam cogere Synodum valent, quàm ſubditorum Clericorum. Horum Epiſcoporum ditio, quæ nunc Diœceſis dicitur, olim Parœcia vocabatur. Secundus Epiſcoporum gradus ac ordo eſt Metropolitanorum, quorum poteſtas & juriſdictio in omnem Provinciam plures complectentem Epiſcopatus protenditur. Hi Synodos Provinciales, hoc eſt ſuffraganeorum Epiſcoporum, indicere poſſunt ex tota Provincia, quam iſte ſextus canon ἐπαρχίαν, ſuffraganeos verò Epiſcopos ἐπαρχιώτας vocat. Tertius gradus

Episcopos comprehendit pluribus Ecclesiastici Provinciis præfectos, sive Patriarchæ, sive Primates forent. Horum ditiones ac præfecturæ vocabantur antiquitus Diœceses, & inde congregatæ Synodi nominabantur Diœcesanæ, in quas ex pluribus Provinciis Episcopi conveniebant. Supra Primates constituti erant Patriarchæ, qui Archiepiscopi quoque dicebàtur; quod nomen seriùs Metropolitanis communicàtum est. Patriarcharum, aut Primatum Concilia Græcis quidem Diœcesana, Latinis Universalia & Generalia dicebantur, quamdiù nullum Oecumenicum apud Latinos Concilium celebratum est. Convocatio autem Oecumenicarum Synodorum ad solum Romanum Pontificem pertinet, ut alibi commonstravimus, cujus est solius SUMMA PER OMNEM ECCLESIAM TOTO TERRARUM ORBE DIFFUSAM POTESTAS, & cui uni cæteri omnes Patriarchæ subjiciuntur.

Quanquam Primatiæ frequentiores in Occidente fuerunt, non defuerunt tamen in Oriente, cujusmodi erat Thessalonicæ primùm in Macedonia, ut constat ex Papæ Leonis *epist.*84. aliàs 82. *ad Anastasium Thessalonicensem*, necnon *ex epist.*2. Nicolai Papæ *ad Michaëlem Augustum.* Deinde Acridi, seu Justinianæ primæ in Dardania, ut perspicuum est ex Justiniani novella 131. *cap.*3. Erant pariter in Oriente Primates Seleuciæ ad Tygrin, quæ nunc est *Bagdet*, ut fidem facit Nicænus canon Arabicus 33. Falsò autem multis persuasum est, Bagdet esse antiquam illam in Chal-

dæa Babylonem; cùm certum sit Euphratem per mediam Babylonem excurrisse, cum tamen Bagdet non nisi ad Tygris amnis Orientalem plagam sita sit, ubi condita fuerat antiqua Seleucia. Primatis Romagyreos, seu Annensis meminit Procopius *lib. 2. de bello Persico*, eumque Persicis Ecclesiis præfuisse testatur. Canon ille 33. Arabicus refert Seleuciensem illum Antistitem plenam habere potestatem Archiepiscopos ordinandi, & vocari nomine CATHOLICI, hoc est Universalis. Procopius etiam Catholici nomen inditum ait Primati Annensi, seu Romagyreos. Armenorum Patriarcham Otto Frisingensis *lib. 7. cap. 31.* de ipsius ad Eugenium III. Pontificem Legatione loquens, dici etiam CATHOLICUM refert, & Episcopis plusquam mille præesse.

Primatum meminit Synodus Chalcedonensis *can. 9. & 17.* Porrò Zonaras ad ejus *can. 17.* Exarchos commemorat Episcopos Cæsareæ Cappadocum, & Ephesi, & Thessalonices, & Corinthi, quos ideò insignia dignitatis suæ gestare dicit πολυςαύρια, sic à Crucium multitudine dicta. Quod idem insigne Synodus octava Oecumenica ὠμοφόριον vocat, *can. ult.* idest superhumerale: Latini dicunt PALLIUM, quale mittit Gregorius Magnus ad Corinthi Episcopum *lib. 9. epist. 55.* Legimus in Pontificali Anastasii Marcum Sylvestri successorem Pallii gestandi jus Ostiensi Episcopo concessisse, eo quòd ad ipsum pertineat Romani Episcopi cósecratio. Require inferiùs præallegatum octavæ Synodi Canonem ultimum, cùm annotatis.

Primatiæ nihil aliud fuere quàm Vicariatus Summi quidem Pontificis in Occidente, Patriarcharum verò in Oriente. Quatuor verò erant Primatum præcipua privilegia. 1. Jura appellationum à Metropolitarum judiciis. 2. Jus indicendæ Synodi diœcesanæ, quò poterant citare subditos Episcopos, eosque renitentes per Ecclesiasticas censuras compellere. 3. Jus formatarum literarum expediendarum, sine quibus Episcopis non licebat à propriis Ecclesiis abscedere. 4. Jus ordinandi subditarum sibi Ecclesiarum Episcopos: quod tamen jus non peræquè omnibus, sive Patriarchis, sive Primatibus competebat; sed pro consuetudine, aut commissæ potestatis tenore, in quibusdam restrictius, in quibusdam effusius erat, in quibusdam etiam prorsus nullum, præterquam intra fines propriæ Metropolitanæ provinciæ, solo Metropolitæ jure, non verò Primatiali, aut Patriarchali. Non est instituti mei tam vasta, prolixaque disquisitio, quam satis exactè prosequitur Franciscus Hallier *in suo opere de sacris Ordinationibus, & Electionibus*. Sanè indubitatum est, Patroclum Arelatensem fuisse à Pontifice Zosimo constitutum Primatem Provinciarum Viennensis, & geminarum Narbonensium; & tamen qui Zosimo proximè successit Bonifacius I. *epist*. 3. in Patroclum acriter invehitur, eo quòd Lotebiæ præfecisset Episcopum absque Metropolitani Narbonensis consensu, cui jus attribuit vel ratam, vel irritam faciendi hanc ad Lotebiensem Episcopatum promotionem. Præterea Papa Leo Magnus

Magnus *epist.* 89. *ad Episcopos Provinciæ Viennensis*, Hilarium Arelatensem hoc nomine criminatur, quòd Episcopum ordinasset intra fines Provinciæ Viennensis, inconsulto Metropolita. Quin etiam hæc verba subjungit: *Quid sibi Hilarius quærit in aliena Provincia? & id quod nullus decessorum ipsius, aut Patroclus habuerit, quid usurpat?*

Multæ supersunt veterum Romæ Pontificum epistolæ ad diversos Episcopos, quos Vicarios suos Apostolicos ac Primates creant, quibus præcensita jura comprobantur. Leonis Magni ad Anastasium Thessalonicensem, Hormisdæ ad Remigium Remensem *epist.* 1. ejusdem ad Episcopum Tarraconensem *epist.* 59. ejusdemque ad Sallustium Hispalensem *epist.* 26. Zosimi ad Episcopos Galliæ in gratiam Patrocli Episcopi Arelatensis; item Vigilii *epist. ad Aurelianum Episcopum Arelatensem*, quæ legitur in actis Synodi quintæ Oecumenicæ, *coll.* 7. & Gregorii Magni *lib.* 4. *epist.* 52. ad universos Episcopos pro Vigilio pariter Arelatensi: Gregorii quoque Papæ II. & Zachariæ Papæ *epist. ad Bonifacium Episcopum Moguntinum*, quem Primatem per omnem Germaniam constituunt. Iidem tamen Summi Pontifices protestantur, per hujusmodi Primatias nihil derogari antiquis Metropolitanorum juribus. Hormisda in suis ad Remigium, & ad Sallustium epistolis: *Vices* (ait) *nostras tibi committimus, salvis privilegiis, quæ Metropolitanis Episcopis decrevit antiquitas.* Idem hoc protestatur præallegatus Vigilius, idemque

que

que præcitatus Gregorius Magnus.

Quem verò Latini Primatem, Græci non modò ἔξαρχον vocabant, ut fidem faciunt Chalcedonenses canones 9. & 17. sed etiam αὐτοκέφαλον, tametsi Patriarchæ subjectum. Quam rem doctissimè suo more prosequitur Joan. Morinus Congregationis Oratorii Domini Jesu Sacerdos, *in sua exercitatione Ecclesiastica* 17. Porrò in nostra Gallia de tot veteribus Primatiis, Arelatensi, Remensi, Senonensi, aliisque, nihil præter inanem titulum superest, solo excepto Lugdunensi, ad quem adhuc à Metropolitanorum judiciis provocatur, scilicet Turonensis, Senonensis, Rotomagensis.

Nunc eò, unde digressi sumus, revertamur. Hujusce Concilii canoni sexto circa provocationem ab inferiori Episcoporum Synodo ad majorem ac superiorem Synodum, seu ad Exarchum, aut Patriarcham, consonat Chalcedonensis Synodi canon 9. & insuper Pelagii Papæ I. epistola 21. his verbis: *Si verò in qualibet Provincia orta fuerint quæstiones, & inter ipsius Provinciæ Episcopos discrepare cœperit ratio, atque inter ipsos diffidentes non conveniat, ad majorem tunc Sedem referantur: & si illic facilè, aut justè non discernuntur, ubi fuerit Synodus regulariter congregata, canonicè, & justè discernantur. Majores verò, & difficiles quæstiones, ut sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, ad Sedem Apostolicam semper referantur.* Circa hanc Pelagii constitutionem de majoribus quæstionibus ad Sedem Apostolicam referendis, eam constat fuisse praxim omnium priscorum Ecclesiæ

Ecclesiæ sæculorum; ipsiusque Canonici juris pars maxima constituitur ex Romanorum Episcoporum rescriptis ad varias consultationes Episcoporum. Idque conforme est regimini, quod à Deo inspiratus constituit Moyses, ut narratur Exod. 18. *Moyses electis viris strenuis de cuncto Israël, constituit eos Principes populi, Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui judicarent plebem Domini omni tempore: quidquid autem gravius erat, referebant ad eum, faciliora tantummodò judicantes.*

Subjicitur denique fidei regula Symbolum Constantinopolitanum, illud idem quod in solennioribus Missis decantari solet, cum additione tamen vocis, FILIOQUE, à Latinis facta, quâ occurritur posteriorum Græcorum hæresi. Cùm enim Macedonius, & Eunomius Filium quidem ex Patre procedere, sed Spiritum sanctum à solo Filio creatum assererent, ut liquet ex Basilii contra Eunomium libro, Concilium id unum definivit, quod Hæretici isti convellebant, superfluum judicans adjungere id, in quo ipsi cum Catholicis conveniebant. Quandónam verò Ecclesia, cujus est una eademque potestas, & fidei Symbola edendi, & aliquando edita illustrandi, & ampliandi, vocem illam addiderit, non est planè compertum. Certè Græcanicæ hæresis semina circa divini Spiritus à solo Patre processionem primus jecit post Nestorium defensor hujus Theodoritus in suis ad Cyrilli anathematismos commentariis *cap. 9.* quo loco priscis Ecclesiæ Patribus

Patribus Græcis, & Latinis palam adversatur. Photius vt invasionis suæ in Sedem Constantinopolitanam, & schismatis sui à Romana Cathedra, vnde fuerat anathemate fulminatus, causas & prætextus emendicaret, hanc de processione Spiritus Sancti hæresim arripuit, & propugnauit in suis encyclicis literis, quibus Romanam Ecclesiam proscindit ob illam ad Symbolum adjectionem, & professionem processionis Spiritus à Patre, Filióque, tametsi suam Photius hæresim Græcis suis omnibus persuadere non valuit; quandoquidem ipsi contemporaneus Leo Imperator Græcorum, cognomine Sapiens, hanc Spiritus ab vtroque processionem profitetur in suo ad Omarum Saracenorum Regem libello.

In hac ipsa Constantinopolitana Synodo Episcopi, qui interfuerunt, de Justitiæ & Ecclesiæ commodis parum soliciti, sed propriis tantummodò, atque adeò iniquis affectibus indulgentes, multas perturbationes concitaverunt, multaque præstiterunt Episcopis indigna & indecora, quæ vberiùs describit in carmine de vita sua Gregorius Nazianzenus, qui pleraque ab illis indigna in hoc ipso Concilio, in quo consederat, passus est. Fuerat depulsò inuasore Maximo, Gregorius, dictus Nazianzenus, ad hanc sublimem Constantinopolis Sedem, totius Concilij non modò consensu, sed etiam applausu, acclamationibus, & laudum præconiis promotus, & pro tam insigni electione Theodosius Augustus vniverso Concilio gratulatus fuerat. Et tamen post pau-

cos

cos dies hoc ipsum Concilium Gregorio ea quæ justitiæ & officii erant monenti & roganti, non modò refragatum est, sed eundem etiam repulit, despexit, & dignitate quam contulerat, abdicavit, sublecto in locum meritissimi viri indignissimè dejecti viro indigno & incapaci, non tantum laïco, sed necdum Christiano, tametsi senio provecto, Nectario adhuc Catechumeno.

Meletius Antiochenus Episcopus Sanctorum fastis post obitum, tam à Latinis, quàm à Græcis ascriptus, in cujus anniversaria celebritate Chrysostomus sermonem habuit, cum sedisset ut Patriarcha in hac Synodo, eâ nondum solutâ diem obiit extremum; cujus funus summis honoribus Concilii Patres prosequuti sunt, in quo Gregorius Nyssenus panegyricam dixit orationem. Is decedens Episcopos ad pacem Ecclesiæ conciliandam impensè hortatus est; hoc desiderans, ne alius sibi, quàm Paulinus daretur successor; ut sic dispersa sub duobus hactenus Episcopis Ecclesiæ Antiochenæ membra in unum corpus coalescerent, quemadmodum jam antea provisum fuerat; communique conspiratione conventum & promissum ab utraque Fidelium Antiochenorum parte, statim atque alter è duobus Episcopis præmoreretur.

Gregorius Nazianzenus in hoc instabat, ut solus in Antiochena Ecclesia Paulinus agnosceretur, atque relinqueretur Episcopus: sed quoniam hic Orientalibus erat invisus, hac de causa

causa quòd à Latino Episcopo cum Meletii, qui jam antea Episcopatu Antiocheno potiebatur, injuriosa offensione in eandem Antiochiæ Sedem intromissus fuisset, & quia Damasus Romanus Episcopus, aliique Occidentis Præsules cum uno Paulino sibi fidissimo, nihil verò cum Meletio communicaverunt; ideò Synodi hujus Oecumenicæ Patres exosum habere cœperunt Nazianzenum, quasi Damaso addictum, & Occidentalium partes sustinentem. Eos itaque pœnituit quòd eum ad Episcopatum Constantinopolis promovissent: Meletio autem Flavianum, despecto Paulino, sublegerunt.

Intereà Constantinopolin ad Synodum post Meletii obitum advenit Timotheus Alexandrinus Episcopus cum numeroso Episcoporum Ægypti comitatu, qui omnes indignati sunt, quia non expectato Alexandrino Præsule, cujus prima fuerat habenda ratio, & præsidente Antiocheno Meletio, fuisset Gregorius aliarum antea Sedium Episcopus, contra Canonum præscripta translatus in novum Constantinopolis Episcopatum. Major Græcorum pars Timotheo se adjungens, contra Gregorii promotionem, quamvis à seipsis factam, reclamavit. Tum Gregorius studio communis pacis & propriæ quietis se sponte abdicavit, firmiterque constituit nullis unquam posthac Synodis interesse, eo quòd, ut ipse probè expertus ait, omnia in his per tumultus & factiones gererentur. Igitur anno sequenti adhuc Constantinopoli existens ad novam in ea urbe indi-
ctam

ctam Synodum invitatus, & à Theodosio Augusto rogatus, recusavit accedere.

Caput XLI.

Concilium Taurinense.

Habitum fuisse constat Taurinense Concilium paulò post Ambrosiii Mediolanensis excessum, sedente ad universæ Ecclesiæ clavum Papa Siricio, sub quarti sæculi finem. Ab evidenti veritate prorsus deviant Baronius, & post ipsum Binius, dum isto Concilio declaratum affirmant, Massiliensem Ecclesiam esse Narbonensis secundæ Provinciæ Metropolim Ecclesiasticam. Cùm ex adverso Concilium ipsum perspicuè dicat, se hoc privilegium indulgere non urbi, aut Ecclesiæ Massiliensi, quam ad aliam Provinciam pertinere disertè fatetur, & hac ratione penitus excludendam ab hoc jure circa alienam, diversamque Provinciam: sed privatim hoc attribuere personale privilegium soli Proculo, nullatenus in ejus successores transfundendum; seque hoc uno respectu moveri, quòd sit ætate provectior, & quòd plerique Narbonensis Provinciæ Episcopi ab ipso fuerint ordinati: *Quamvis* (inquit) *ejusdem regionis Episcopi aliud defensarent, ac sibi alterius Provinciæ Sacerdotem praesse non debere contenderent.* Et mox ita prosequitur: *Non tam civitati ejus, quæ in altera provincia sita est, quàm*

ipsi potissimùm deferretur. Et subinde : *Quamvis unitate Provinciæ minimè tenerentur, constringerentur tamen pietatis affectu, hæc ipsi Proculo tantum in diebus vitæ ejus forma servabitur.* Et sanè constituerat Nicæna Synodus, *can.* 4. ut intra unamquamque Provinciam præsit Metropolitanus Episcopus in ea constitutus. Perspicuè verò testatur tum notitiæ Imperii liber, tum Ammianus Marcellinus *lib.* 15, Arelatam & Massiliam pertinere ad Viennensem Provinciam. Quin & hoc idem iteratò declarat de Massiliensi urbe Taurinensis Synodus, eam esse alterius à Narbonensi, Provinciæ. Hæc ergo secunda Narbonensis, neque Massiliensem Episcopum poterat, neque Arelatensem agnoscere Metropolitanum, sed solum Aquensem. Etenim Aquas-Sextias Notitia illa Imperii asserit esse Narbonensis secundæ Metropolim. Et constat (quod & alibi fusiùs explicuimus) veterem Ecclesiarum partitionem fuisse ad Imperii partitionem accommodatam, & conformem.

Hoc sanè Metropolitæ privilegium, quod per ambitum, & factionem Proculus à Taurinensi Concilio contra jus extorserat, Zosimus Pontifex suis quæ supersunt rescriptis reprobavit. Quin etiam contumacem Proculum, qui aliena jura invaserat, à propria quoque Massiliensi Sede extrusit, idemque in Patroclum Arelatensem insignia privilegia contulit.

Porrò Arelatensis Ecclesia non modò consequuta ex antiquo fuit ut esset Metropolis, suamque constitueret Provinciam in regione Viennensi

Viennensi peculiarem, eique ut suæ Metropoli subjecta foret Massiliensis Ecclesia: verùm etiam diu Primatiæ ac Apostolici Vicariatus jure supra utramque Narbonensem provinciam potita est, tantúmque authoritatis Zosimi Papæ concessione obtinuit, ut non modò in sua Viennensi, verùm & in prima Narbonensi, quæ Narbonensi Metropolitæ; & in secunda Narbonensi provincia, quæ Aquensi Metropolitæ subjiciebatur, Episcopos crearet. Cæterùm istud privilegium Episcopos in alienis provinciis creandi, ac ordinandi idem Zosimus meliore consilio, ut ipse scribens ad Simplicium Viennæ Metropolitanum ingenuè fatetur, revocavit. Quò etiam respexit Sanctus Leo Papa *epist. 89. ad Episcopos Provinciæ Viennensis*, his verbis: *Quid sibi Hilarius Arelatensis quærit in aliena provincia? & id quod nullus decessorum ipsius, aut Patroclus habuerit, quid usurpat? cùm ipsum quod Patroclo à Sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum, postmodùm sit sententiâ meliore mutatum.*

Et utique ordinatio Episcoporum ad Metropolis Episcopum pertinet, ex Nicænis canonibus 4. 5. 6. 7. cui non est æquum derogari à Primate, vel etiam ab ipso Patriarcha. Denique sanctus Papa Gregor. *lib.4.epist.95.* ubi Vigilio Arelatensi confert super vicinis provinciis Apostolici Primatis ac Vicarii dignitatem: *Singulis* (inquit) *Metropolitis secundùm priscam consuetudinem proprio honore servato.* Et Papa Hormisda similia jura Remigio Rhemensium Episcopo indulgens, hoc addit:

Salvis privilegiis quæ Metropolitanis decrevit antiquitas.

Id verò mirum est, Episcopum Massiliensem qui alteri subjiciebatur Metropolitæ, scilicet Arelatensi, tantum juris habuisse etiam ante istud Taurinense Concilium, ut etiam in aliena Provincia jus exerceret Metropolitani, & Episcoporum creationi præsideret. Probabilis conjectura est, facilè contigisse, ut quemadmodum imperante Ariano Constantio, Saturninus Arianus Arelatensem Ecclesiam occupaverat; ita & Aquensem alius aliquis Arianus Episcopus eodem Constantio regnante, vel qui successit, Juliano Apostata, vel Valente, vel Valentiniano, qui omnes erant Orthodoxis infensissimi, occuparit. Qua occasione plebs Catholica cum cæteris Episcopis, aut cui solicitudo omnium Ecclesiarum incumbit, Romanus Pontifex curam Aquensis Metropolis proximiori Episcopo, qui est Massiliæ, quæ dimidiæ tantùm diei itinere distat ab Aquis-Sextiis, demandaverit: qui vicem tunc Metropolitani gerens nonnullos in eadem Provincia Episcopos ordinarit, aliaque Metropolitani munia obierit: indeque contigerit, ut idem Massiliensis Proculus factione potens, & gratiâ principum virorum subnixus, quibus obsistere tutum non fuisset, hoc demùm à Synodo Taurinensi obtinuerit, ut commendatam sibi precariò Provinciam tota vita ut proprietarius possideret. Et sanè testatur Synodus, se cõtemplatione pacis, atque concordiæ ita judicasse. Sed tandem jura prævaluerunt, Papa Zosimo

Zosimo istud Synodi judicium contrario decreto abrogante.

Tunc etiam temporis Viennensis Ecclesia de Primatu cum Arelatensi contendebat : Synodus verò Taurinensis, ad quam illa controversia delata fuit, non diffinitivam, quæ litem dirimeret, sed ambiguam sententiam tulit, ut illa Ecclesia Primatis dignitate potiretur, quæ se Metropolim probaret.

Caput XLII.

Concilium Carthaginense IV.

INitio Pontificatus Anastasii, Honorio Augusto quartùm, & Eutychiano Consulibus, anno Christi 398. convocatum est universale Concilium (sic enim vocatur in ipsius proloquio) ducentorum quatuordecim Episcoporum Africanorum in secretario Carthaginensis Basilicæ. Concilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus, & Africæ Primas. Huic inter alios interfuit Augustinus Hipponensis Episcopus.

Africa Occidentalis, quæ Patriarchiæ subjiciebatur Romani Episcopi, quæque in partitione Imperii pertinebat ad Romanum Occidentis Imperium, sex Provincias complectebatur. 1. Proconsularem Africam, seu Zeugitanam. 2. Numidiam. 3. Byzacenam. 4. Tripolitanam. 5. Mauritaniam Septensem, seu Tingita-

nam. 6. Mauritaniam Cæsareensem, ut constat ex notitiæ Imperii libro, & ex Concilii Milevitani *cap.* 27. variisque Carthaginensibus Conciliis. Primatis autem universalis titulo præerat his omnibus provinciis Episcopus Carthaginis. In sola Proconsulari provincia, in qua erat Carthago, recensiti sunt Vandalicæ persecutionis tempore centum & sexaginta quatuor Episcopi, teste Victore Vticensi *lib.*1. in summa Episcopales Sedes plusquam trecentæ Carthaginensi Primati obtemperabant, cùm nunc temporis duæ tantum supersint; Septensis, quæ Olyssipponensi Metropoli; & Tingitana, quæ Eborensi Metropoli subjicitur, ut observat Aubertus Miræus in Episcopatuum notitia. Duæ illæ Metropoles sunt in Lusitania. Præter Carthaginensem totius Africæ Primatem, singulis quoque Africæ provinciis præerat suus peculiaris Primas, subditu Carthaginensi. Is verò in singulis Provin titulus dignitatis non erat certæ Sedi, ve clesiæ affixus; quippe qui non alius esse rat, quàm pro tempore antiquissimus c Provinciæ F pus, qui & Senex, appellabat colligitur passim e Africanis ato Milevitano güstini lil ersus Donatistas præclar t Leo Pontifex his ver *ngulis Africa quitus constituebantur potenti s civitatis, sed sæ or : quibus tam licet*

non incongruè dici potest Metropolitanus, propter Metropolin totius Africæ Carthaginem. Ita Leo Papa.

Canones Carthaginenses 1. 2. 4. de ordinationibus tractant Episcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum per manuum impositionem: nec meminerunt ullius instrumenti ab ordinatore traditi, aut ab ordinato contrectati. Unde gravis emergit difficultas, quia decretum unionis Armenorum ab Eugenio IV. Pontifice post dimissam Synodum Florentinam editum, nullius in tribus istis ordinationibus meminit manuum impositionis, sed traditionis instrumentorum, quam requirit ut necessariam. Certum prætereà est, illam instrumentorum contrectationem, aut saltem libri Evangeliorum, in primis ordinationibus locum non habuisse, quando necdum edita fuerant sacra Evangelia. Certum denique est, fieri sacras Græcorum ordinationes ex Ecclesiæ Romanæ approbatione per manuum impositionem, absque ulla instrumenti exhibitione, vel contactu. Hæc quæstio prolixiorem exigit discussionem, quam remitto ad hujus Concilii appendicem. Cùm verò in hodierna Sacerdotum consecratione duæ concurrant manuum impositiones, oppositis dissentiunt ab invicem rationibus Theologi, quænam illarum, an etiam utraque sit essentialis.

Canon 5. declarat, *Subdiaconos ordinari sine ulla manuum impositione, sed solùm de manu Episcopi sumendo Calicem vacuum, & Patenam vacuam; de manu autem Diaconi urceolum cum*

aqua, & *mantile & manutergium.* Hîc observa Subdiaconatum non esse Ordinem ex divina institutione Sacrum, sed ex Ecclesiastica duntaxat, ut monet Innocentius Papa III. *c. à multis, de ætat. & qual. & ord. præfic.* adeò ut primitùs fuerit à Sacris Ordinibus exclusus, *c. nullus, dist.* 6. Et Synodus Ancyræ *can.* 13. declarat, non licere Chorepiscopis ordinare Presbyteros, aut Diaconos, nihil prohibens de Subdiaconis. Quinimò Synodus Antiochena *can.* 20. disertè asserit ordinari à Chorepiscopis posse Lectores, Exorcistas, & Subdiaconos; at nullatenus Diaconos, aut Presbyteros. Ea quoque de causa, Subdiaconos absque manuum impositione ordinari, docet iste canon Carthaginensis. Quoad verò Subdiaconorum sub primitiva Ecclesia cœlibatum, pleraque antiqua Concilia, quæ ad id Sacerdotes & Diaconos astringunt, nihil de Subdiaconis exprimunt; sed alia tamen his quoque præcipiunt, unde conjicio in reliquis sub nomine Diaconorum Subdiaconos etiam comprehendi. Nam vetustissimum Concilium Eliberinum *can.* 33. deinde Agathense *can.* 28. & Turonicum secundum *can.* 20. & Epiphanius circa finem libri adversus hæreses, idemque in hæresi Catharorum 59. negant disertè, Subdiaconis licere esse conjugatos cum affectu, seu cohabitatione maritali. Quod idem non obscurè indicat Synodus Chalcedonensis *can.* 14.

Canones Carthaginenses 6. 7. 8. 9. modum præscribunt ordinandi Acolythos, Exorcistas, Lectores. Septem Ordines recensentur in Romano

mano Concilio sub Sylvestro, *cap.7.* Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Presbyterorum. Eosdem omnes repetit Concilium istud Carthaginense, quibus tamen addit Cantores, seu Psalmistas; sed hoc est officium potiùs quàm Ecclesiasticus Ordo, cùm Concilium ipsum Cantores creari à Sacerdote affirmet, reliquos autem ab Episcopo. Acolythorum præter duo illa Latina Concilia meminit insuper Cyprianus *epist.55.* & Cornelius Papa *in epist.* quam refert Eusebius *lib.6.hist. Eccles. cap.33.* ut sileam Gelasium *epist. ad Episcopos Lucaniæ, cap.3.* aliosque sequentes Romanos Pontifices. Apud veteres autem Græcos non invenio Acolythorum distinctam mentionem, tametsi vox illa sit planè Græca: non apud Dionysium *in Hierar. Eccl.* non apud Ignatium *epist.ad Antiochenos*, qui recenset ordines Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Janitorum, Laborantium & Exorcistarum, nihil commemorans de Acolythis, ut neque Concilium Antiochenum, quod quidem *can.10.* à Chorepiscopis ordinari posse monet Lectores, Exorcistas & Hypodiaconos; à solis verò Episcopis Diaconos & Presbyteros. Nihil verò de Acolythis loquitur. Ne verò Laborantes ab Ignatio commemoratos aliquis fortè cum Acolythis confundat, docet Epiphanius *in compend.* Laborantes id habuisse officii, ut Fidelium defunctorum corpora curarent, & ad sepulturam componerent, quos Pollincto-

res profana vocabat antiquitas.

Canon 10. statuit Cantorem, seu Psalmistam posse absque interventu Episcopi per Sacerdotem constitui, hac verborum formula : *Vide ut quod ore cantas, corde credas; & quod corde credis, operibus comprobes.*

Canon 22. sancit ut eligantur viduæ ac sanctimoniales (hæ dicebantur etiam Diaconissæ) quæ ministerio adhibeantur fœminarum baptizandarum, & capaces sint illas ante Baptismum instituendi. De Diaconissarum ministerio circa fœminarum Baptismum, ne quid in eo fiat, vel appareat indecorum, tractat Clemens Papa *lib.* 3. *Constit. Apost. cap.* 14. & Epiphanius *hæres.* 79. At verò circa mares, exclusis tantum fœminis, minor adhibebatur cautio, cùm sic alloquatur baptizatos Cyrillus Hierosolymitanus catech. mystag. 2. *O rem miram! nudi apparuistis in conspectu omnium, nec tamen pudore suffusi estis.*

Canon 13. Sponsis injungit, ut nocte, quæ ipsorum benedictionem sequitur, se in virginitate contineant, propter sanctæ illius benedictionis reverentiam. Et legitur in Decreto, *c. sponsus & sponsa, dist.* 23.

Canon 15. *Ut Episcopus vilem supellectilem & mensam ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatẽ fide ac vitæ meritis quærat.* Habetur etiam in Decreto, *c. Episcopo, dist.* 41. & Tridentino *sess.* 25. *cap.* 1. Memorabile est Ammiani Marcellini scriptoris Ethnici sincerum de quibusdam Episcopis præconium, lib. 27. *Antistites* (inquit) *quosdam Provinciales tenuitas edendi, potandi*

potandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum, & supercilia humum spectantia, perpetuo Numini, verisque ejus cultoribus, ut puros commendant & verecundos.

Canon 20. *Ut Episcopus nullam rei familiaris curam ad se revocet, sed lectioni, & orationi, & verbi Dei Prædicationi tantummodò vacet.* Huc spectat Gregorii Nazianzeni de seipso testimonium *in carmine de vita sua*, nullam se dedisse operam in exigendis quæstorum suorum rationibus circa Ecclesiæ suæ facultates. Sapienter tamen Augustinus, ut refert in ejus vita Possidius *cap.* 24. facultatum Ecclesiæ curam fidelibus Clericis omnem delegabat, qui cuncta accepta & erogata notabant: ipse verò singulis annis eorum rationes audiebat, nunquam tamen clavem, aut annulum habens.

Canon 22. *Ut Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet, ita ut civium testimonium & conniventiam quærat.* Habetur *in c. Episcopus sine consilio, dist.* 24.

Canon 31. *Ut Episcopus rebus Ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis utatur.*

Canon 32. *Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, & commutatio rei Ecclesiasticæ absque conniventia & subscriptione Clericorum.* Vide *in Decreto*, 12. *q.* 2. *per totam.* In Galliæ Regno per edictum Henrici secundi, anno 1558. quod deinde in Comitiis Aurelianensibus *art.* 29. sub Carolo IX. ex deliberatione Gallicani Cleri confirmatum est, nemorum ad Ecclesias pertinentium arbores proceras dejicere prohibetur Episcopis, Abbatibus, & quibuscumque

cumque præbendatis, & aliis quibuslibet personis. Solennitates etiam servandas ad legitimam rerum Ecclesiæ alienationem, quibus omissis (saltem in Gallia) foret invalida, refert Chenutius Jurisconsultus *in suo tractatu de alienationibus rerum Ecclesiæ.* Prima est, ut interveniat Capituli, aut Cleri deliberatio, & consensus scripto expressus, cum singulorum subscriptione, juxta hunc Carthaginensem canonem, & *c. sine exceptione,* 12. *q.* 2. Secunda, ut ex deputatione per Capitulum committantur certæ personæ ad juridicè inquirendum de qualitate rei cujus tractatur alienatio, deque utilitate, aut necessitate ejus alienationis; quæ demùm facta inquisitio refertur ad Capitulum. Tertia, ut publicè per Parochos, tam loci, quàm convicinos, perque affixas schedulas denuntietur illa futura alienatio per licitationem ac subhastationem, ut qui in licitatione plus obtulerit, rem habeat. Quarta, ut accedat Episcopi consensus, aut ejus Vicarii, aut Abbatis, si de re agitur regularis Ecclesiæ, aut Monasterii. Quo ultimo casu requiritur insuper Summi Pontificis consensus; non enim ad istud sufficit Superioris Generalis, & multò minùs Provincialis authoritas. Prædictæ requiruntur solemnitates, etiamsi non fiat alienatio in perpetuum, aut etiam ad annos triginta, dummodo fiat emphyteusis ultra novennium, ut ex praxi & jure Gallicano docet Chenutius: qui etiam refert ob unum, & alterum harum solennitatum defectum, multis in Gallia judiciis irritas fieri multas rerum Ecclesiæ alienationes,

tiones, quæ fuerant plusquam centum annorum præscriptione firmatæ.

Tres justas esse rerum Ecclesiæ alienandarum causas docet Glossa in proœmio causæ 12.*q*.2. Primam ipsius Ecclesiæ necessitatem, aut evidentem utilitatem: ut si fructus ad Ecclesiæ impensas, aut Cleri sustentationem, aut debitorum solutionem sufficere non possint, *c.hoc jus porrectum*, 10. *q.* 2. Causa secunda est pietatis, ad subsidium pauperum in gravi necessitate, vel in redemptione captivorum, juxta diffinitionem Sancti Papæ Gregorii *lib.*5. *epist.*17. & *lib.*7. *epist.*4. qui vult his casibus sacra Vasa confringi, & conflari. *Aurum enim habet Ecclesia non ut servet, sed ut eroget, & subveniat in necessitatibus. Can. aurum*, 12. *q.*2. Causa denique tertia est vitandi damni, quando Ecclesiæ prædia sterilia, aut inculta remanerent ob magnas necessarias in eis reparandis impensas, magnamque distantiam, *c. sine exceptione*, & *c. terrulas*, 12.*q.*2. & *c. ad aures, de rebus Eccles. non alien.*

Denique contra rei Ecclesiæ alienationem, quæ fit à Capitulo, vel unus Clericus ejusdem Capituli opponens admittitur, *c. si quis, de rebus Eccl. non alien.* etenim in re commumuni potior est conditio prohibentis. Sed reliquos hujus Concilii canones prosequamur.

Canon 34. *Vt Episcopus quolibet loco sedens stare Presbyterum non patiatur.* Refertur à Gratiano *c. Episcopus in quolibet, dist.*95. Huc spectat istud quod ad Nepotianum *epist.*2. scribit S. Hieronymus:

ronymus: *Episcopi*(inquit)*Sacerdotes se esse noverint, non Dominos; honorent Clericos quasi clericos, ut & ipsis à Clericis quasi Episcopis honor deferatur. Scitum est illud Oratoris Domitii: Cur ego te, inquit, habeam ut Principem, cùm tu me non habeas ut Senatorem?* Et subinde: *Recordemur semper quid Apostolus Petrus præcipiat Sacerdotibus: Pascite eum qui in vobis est gregem Domini, providentes non coactè, sed spontaneè, secundùm Deum: neque turpis lucri gratiâ, sed voluntariè; neque ut dominantes in Clerum, sed forma facti gregis ex animo: ut cùm apparuerit Princeps Pastorum, percipiatis immarcessibilem gloriæ coronam.* Hæc simul citantur *ead. dist. 95. c. esto subjectus.*

Canon 35. *Ut Episcopus in Ecclesia, & consessu Presbyterorum sublimior sedeat. Intra verò domum, Presbyterorum collegam se esse cognoscat.* Citatur *in c. Episcopus in Ecclesia, dist. 59.* In Liturgia Chrysostomi sedes Episcopalis dicitur, ἡ ἄνω καθέδρα, quæ sursum est sedes. Et Augustinus *in Psalm.* 126. dicit Episcopis altiorem poni locum, ut cognoscant se esse in specula constitutos ad vineam Domini, quæ est ejus Ecclesia, custodiendam. *Et de isto* (inquit) *alto loco periculosa redditur ratio.*

Canon 44. *Clericus nec comam nutriat, nec barbam.* Allegatur apud Gratianum *c. Clericus, dist.* 42. Idem cavetur Agathensis Concilii *can.* 20. De tonsura porrò clericali multa præclara require infra *ad can.* 40. Concilii Toletani quarti.

Canon 45.

Canon 45. *Clericus professionem suam, & in habitu & in incessu probet: & nec vestibus, nec calceamentis decorem quærat.* Habetur *in can. Clericus professionem, dist.* 41. Huic similem require inferiùs canonem 16. Nicænæ Synodi secundæ. Clericum nihil magis dedecet, aut contemptui magis obnoxium reddit, quàm illa exteriùs se prodens immodestia. Sapientissimè admonet Ecclesiasticus cap. 19. *Ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis, risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo*; id est, qualis interius sit: quemadmodum gnomon exterior horologii dispositionem indicat interioris machinæ.

Canon 47. *Clericus per plateas, & andronas, nisi magna, & certa sui officii necessitate, non ambulet.*

Canon 51. *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.* Habetur in Decreto, *c. Clericus quantumlibet, dist.* 91.

Canon 52. *Clericus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura, absque sui officii detrimento paret.* Eadem docet, jubetque Clemens Papa *lib.* 3. *Constitut. Apostolic. cap. ult.* adducens Apostolorum exempla, & speciatim Pauli tabernaculorum opificis, *Act.* 18. *v.* 4. *Act.* 20. *v.* 34. 2. *Thess.* 3. Epiphanius *hær.* 80. fidem facit, suo tempore plerosque Sacerdotes solitos esse propriis manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicæna consedit, perhibent Rufinus, & Socrates, illum simul & Tremithuntis in Cypro Episcopum, &

& capellarum gregis fuisse pastorem. Synodus verò Nicæna secunda, *can.* 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, ut ad ejus imitationem victum manibus propriis operando sibi parent. Admodum notabile est, quod duabus epistolis scribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Constantinum cognomine Pogonatum, suos ei commendantes ad sextam Synodum Legatos. Se enim primùm excusant, quòd cùm cupivissent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officii dignitate, ideóque ex ultima Britannia Clericum his ornatum dotibus acciviſsent; iste tamen adventare non potuerit, nec alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis & vastatis per Longobardos Ecclesiis, tam hi qui mittuntur Legati, quàm cæteri Clerici non valuerint studiis literarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduum, quo vitam sustentare possent. Denique Aquileiense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit, pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verùm ad istiusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Canon 60. *Clericum scurrilem, & turpibus verbis jocularem ab officio decernit removendum.* Citatur à Gratiano *c. Clericum scurrilem, dist.* 46. Stultiloquium, & scurrilitatem damnat Apostolus *Ephes.* 5. *v.* 4. Præclarè admonet Bernardus: *Nugæ in ore Laïcorum nugæ sunt; in ore Clericorum blasphemiæ. Consecrasti tuum Evan-*

gelio

gelio, talibus aperire non licet. Sanctum audiamus Ambrosium lib. 1. officiorum, cap. 23. *Licèt interdum honesta joca, & suavia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula: va vobis, qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non solùm profusos, sed omnes etiam jocos declinandos arbitror: plerumtamen suavitatis, & gratiæ sermonem esse non indecorum.* Hæc Ambrosius.

Canon 68. *Ex pœnitentibus Clericus, quamvis sit bonus, non ordinetur: si per ignorantiam Episcopi factum sit, deponatur à Clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pœnitentem.* Similiter Siricius Papa ad Himerium Tarraconæ Episcopum, cap. 14. *Illud quoque par fuit nos providere, ut sicut pœnitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita post pœnitudinem ac reconciliationem nulli unquam liceat Laïcorum Clericatus honorem adipisci.* Hæc Siricius. Causa utrobique est decor, & veneratio statûs Clericalis, utque Clericus sit, juxta Paulum, inconfusibilis, & irreprehensibilis. Similiter Leo Papa epist. 92, inquis. 2. *Alienum est* (ait) *à consuetudine Ecclesiastica, ut qui in Presbyterali honore, aut Diaconi gradu fuerint consecrati, hi pro aliquo crimine suo, per manûs impositionem remedium accipiant pœnitendi. Quod procul dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: Sacerdos si peccaverit, quis orabit pro eo? Unde hujusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei, privata est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.* Hæc Leo Magnus. Similiter Origenes *lib. 2.*

contra Celsum, docet quia pœnitentiam obivisset, eum arceri in perpetuum à sacris Ordinibus, aut eorum exercitio. Optatus item Milevitanus in fine libri 2. *Multis* (inquit) *notum est, & probatum, persecutionis tempore aliquos Episcopos inertiâ à confessione Dei delapsos thurificasse; & tamen nullus eorum qui evaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut ut genua figerent imperavit.* Et Augustinus lib. 1. contra Donat. de Baptismo cap. 1. *Ordinatis* (ait) *cùm ad Ecclesiam à schismate redeunt, non imponitur manus inter Laïcos.* Sed & Concilium Carthaginense quintum, *can.* 11. sic statuit: *Idem confirmatum est, ut si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos à ministerio necesse fuerit removere, non eis manus tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laïcis imponatur.* His adde apud Gratianum *c. Presbyter si fornicat, dist.* 182. Cæterùm publicæ pœnitentiæ loco Clericus delicti reus in Monasterium relegabatur, aut ad privatam secessionem, ut docent Leo Magnus *loco cit.* & Hieronymus *epist.* 48. *ad Sabinianum*, & Concilium Aurelianense tertium *can.* 4.

Canones autem, quibus pœnitentia Clericis ipsis injungebatur, ut est Arausicani primi Concilii canon 4. dicens *pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non negandam*; quidam exponunt de pœnitentia privata: alii etiam de publica, non judiciaria quidem, sed spontanea, nullo interveniente gravi delicto: de qua etiam loquitur Concilium Toletanum quartum *can.* 53. quæque in ipsis Laïcis promotionem

motionem sequentem ad Ordines minimè impediebat, ut ibi decernitur. Ita noster Morinus exponit *lib. 2. exercit. Eccl cap. 23.*

Veruntamen Cypriani epistola 56. ad Fidum, quæ continet initio querimonias contra Therapium Episcopum, eo quòd Victorem Presbyterum, qui graviter in Deum deliquerat, ausus fuisset reconciliare, pacemque ei dare præproperâ festinatione, antequam plenam implevisset pœnitentiam: illa, inquam, epistola perspicuè loquitur de pœnitentia, tum publica, tum judiciaria: nec potest ullatenus de privata, vel de spontanea exponi. Potiùs igitur censuerim, regulam illam de interdicta sacris Clericis pœnitentia, neque semper, neque omnibus locis viguisse, ut superiùs perspeximus de Sabbatorum jejunio, etiam in diversis Occidentis locis, déque aliis Ecclesiasticæ disciplinæ officiis.

Canon 69. irregularem dicit, qui aut secundam uxorem, aut viduam, aut alterius derelictam duxerit. Huc spectat Apostolorum canon 18. insertus in Decreto, *c. si quis viduam, dist.* 34. & Concilii Agathensis canon 1.

Canon 74. *Qui communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, sive Clericus, sive Laicus, excommunicatur.* Citatur *c. qui communicaverit,* 11. *q.* 3. Similem Antiochenæ Synodi canonem secundum require superiùs.

Canon 76. *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui*

audierint, & accipiat pœnitentiam: & si continuò moriturus creditur, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Si supervixerit, admoneatur à prædictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quandiu Sacerdos, qui pœnitentiam dederit, probaverit. Idem fermè statuit Synodus Arausicana prima, cap. 12. *Subitò obmutescens, prout statutum est, baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.*

Canon 80. *Omni tempore jejunii manus pœnitentibus à Sacerdotibus imponantur.* Observato multiplices in Ecclesia manuum impositiones. 1. in Sacramento Confirmationis: 2. in sacris ordinationibus: 3. in reconciliatione, seu absolutione pœnitentium: 4. in orationibus, quæ fieri solebant supra ipsos Pœnitentes; qua de re canon iste loquitur, & canon 90. hoc idem statuit circa Energumenos: 5. & postremò Sanctimoniales, Diaconissæ, & Virgines consecrabantur per manuum impositionem, ut docet Synodus Chalcedonensis *can.* 15.

Canon 84. *Ut Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, sive Gentilem, sive Iudæum, sive Hæreticum, usque ad Missam Catechumenorum.* Soli Pœnitentes primi ordinis, scilicet flentes, ingressu Ecclesiæ prohibebantur: cum Judæis verò, Paganis, & Hæreticis non communicabatur quidem ad precum societatem, sed admittebantur intus ad verbi Dei auditionem, ne aditus ipsis ad conver

conversionem præcluderetur. Allegatur *in cap. Episcopus nullum, dist.* 1. In Judaïco Templo pars quædam erat quæ Atrium Gentium vocabatur, quo loco Gentilibus consistere, atque adeò Deum verum, & unicum palam licebat adorare. Hinc refertur Joan. 12. v. 20. *Erant autem quidam Gentiles ex iis qui ascenderant, ut adorarent in die festo.* Vide suprà Laodicenum canonem 6.

Canon 90. *Omni die Exorcistæ energumenis manum imponant.* Require *can.* 80. superiùs.

Canon 91. *Pavimenta domorum Dei energumeni verrant.*

Canon 94. *Eorum qui pauperes opprimunt, dona à Sacerdotibus refutanda.* Notatu dignus canon circa eos qui securos se ab obligatione restituendi, quæ aliis rapuêre, præsumunt, neque exspoliatis se obstrictos putant, dum falsam & inanem splendoris, & pietatis gloriam sibi, suæque imposterum prosapiæ quærant Sacella construendo, vel nova servitia fundando ex corrasis injustè pecuniis. Huc spectat effatum Ecclesiastici præclarissimum c. 34. v. 23. *Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.*

Canon 104. testatur de habitu religioso viduarum, quæ se obsequio Ecclesiæ devoverunt, déque voto perpetuæ castitatis: *Si quæ viduæ se devoverunt Domino, & veste laïcali abjecta, sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ in religiosa*

habitu apparuerit. Mentio quoque est 1. *Tim.* 4. viduarum peccantium dum nubunt, eo quòd fidem quam Christo dederant, irritam faciant. Cyprianus de discipl. & habitu virg. *Ut quæ* (inquit) *se Christo dicaverint, & à carnali concupiscentia recedentes, tam carne, quàm mente se Deo devoverint.* Et Hieronymus ad Sabinianum Diaconum ita loquitur: *Moris est, ut tam virgo, quàm vidua, quæ se Deo devoverint, & sæculo renuntiantes, omnes delicias sæculi conculcarint, crinem monasteriorum Matribus offerant desecandum, capite postea ligato, & velato.* Dionysius *Eccl. Hierar. cap.* 6. mutationis vestimentorum, & tonsuræ, & consecrationis Sanctimonialium meminit.

CAPUT XLIII.

Appendix ad Canones Ordinationum præcedentis Concilii.

Scholasticæ Theologiæ Professores, cùm non consuluissent Græcarum ordinationum approbatos ab Ecclesia Romana ritus, neque ipsos veteris Ecclesiæ Latinæ usus & normas, sed observatis dumtaxat posteriorum temporum Latinis Ritualibus & Pontificalibus, haud satis accuratè discusserunt Sacramentorum singulorum substantialia, & pleraque affirmarunt haud satis cum Græcorum Catholicorum, aut etiam veteris Ecclesiæ Latinæ venerandis usibus

usibus & traditionibus convenientia.

In primis istorum multi asseruerunt ad Sacramenti Pœnitentiæ validitatem necesse prorsus esse, ut absolvendi forma personam Ministri connotet; cùm tamen antiquissimus, & multoties ab Ecclesia Romana comprobatus Ecclesiæ Græcæ usus sit, ut absolutio per formam deprecativam impendatur, sicut ex Græcorum Orthodoxorum Euchologiis, aliorumque per Orientem dispersorum fidelium diffusè, atque apertissimè commonstrat noster Joan. Morinus *in suo de Pœnitentia tractatu*: quæ si Theologi Scholastici rescivissent, aliter procul dubio docuissent. Enimverò cum S. Thomas *in 4. dist. 3. art. 2. ad* 1. & Paludanus *ead. dist. quæst.* 1. *quæsito* 3. aliique communiter, ex eo quod Ecclesia Græca baptizando sic pronuntiet: *Baptizetur Christi servus*, &c. inferant & arguant; non esse absolutè necessariam in Baptismo personæ baptizantis seu ministri expressionem: pari argumento docuissent, nec esse necessariam in Pœnitentiæ Sacramento, cùm nec in hoc, nec in ullis Sacramentis Græci Ministri suam unquam personam enuntient.

Eadem ratione si Scholasticis Doctoribus innotuissent approbatissimi Græcorum Maronitarum, & quorundam aliorum Orientalium cum Romana Ecclesia communicantium ritus & praxes Ordinationum, procul dubio his peræquè detulissent, nec in eas devenissent conclusiones, ex quibus sequatur, Orthodoxos Orientis omnes fuisse tot sæculis hactenus ab Ecclesia Romana delusos, quæ non tantum

illorum examinavit, & probavit ritus; sed etiam illos ita eorum observationi astrinxit, ut lethalem contrahant noxam, si velint in propriis Ecclesiis ritu Latino ministrare. Ex quo id pariter sequeretur, vel cogitatu horrendum, nullos penes ipsos esse, aut fuisse Presbyteros & Episcopos, nullam Eucharistiam, nullum Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, Ordinis, Extremæ-Vnctionis: quinimò neque pluribus sæculis apud Latinos ipsos sub illis felicissimis Sāctorum veterum Patrum sæculis, ut patet vel ex canone 5. Carthaginensis quarti Universalis Concilii, in quo cum ducentis, & ultrà Episcopis consedit Augustinus, asserente pro certissima Ecclesiæ norma & indubitata praxi, ubi traduntur Ordinis instrumenta, ibi nullam esse manus impositionem; & ita Sacerdotibus & Diaconis, dum ordinantur, imponi quidem manus, sed nihil eis tradi aut porrigi: at Subdiaconis Calicem cum Patena tradi, sed nullatenus imponi manus.

Noster quidem Morinus contendit *in suis ad sacras Ordinationes exercitationibus*, nullam fuisse in Sacerdotum & Diaconorum ordinationibus traditionem instrumentorum annis plusquam octingentis apud Latinos. Cæterùm vir eruditionis consummatæ non advertit Ordinem Romanum, libellum ab Alcuino Caroli Magni Præceptore alicubi allegatum, ac per consequens altioris antiquitatis, referre *in 2. parte*, non solùm manus ab Episcopo illis imponi, qui Sacerdotio initiantur, & manus inungi, sed etiam Calicem cum vino aquâ permixto,

mixto, & Patenam cum pane tradi, simulque ista eis enuntiari: *Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, Missamque celebrare, tam pro vivis, quàm pro defunctis.*

Inter Scholasticos Scriptores S.Bonaventura *in 4.dist.24.p.2.art.1.q.4.* solius meminit, tanquam essentialis materiæ ad Sacerdotium & Diaconatum, impositionis manuum. Ex adverso Dominicus Soto, & Capreolus, & Valentia contendunt, hanc nihil esse, quàm accidentariam cæremoniam, solamque esse de Sacramenti essentia traditionem instrumentorum. Meliùs tamen Petrus Soto, Ledesma, Bellarminus, Vasquez, utraque, saltem in Latinis Ecclesiis, docent ad sacrarum ordinationum validitatem & essentiam pertinere.

Sanè quæcumque supersunt libello. Ordinis Romani vetustiora monumenta, nullius in sacris Ordinibus meminêre traditionis, solamque prædicant *χειροτονίαν*. Dionysius *in Eccl. Hier.* Clemens Papa *in Apostolic. const.* de quo libro Epiphanius *hæres.* 70. testatur complecti omnia, quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam. Canones etiam ordinationum Carthaginenses, & omnia ferè Sanctorum Patrum, cùm vel per occasionem de Ordinibus sermocinantur, loca. His adjungit Morinus, quos ipse primus in lucem edidit antiquissimos ordinationum Rituales ex Vaticana, & aliis illustribus Bibliothecis erutos, necnon librum Syriacum ordinationum Maronitarum, qui fuerunt hactenus montis Libani accolæ, quorum fidem, & Sacros ritus dudum Ecclesia Ro-

mana probavit. Eo libro non aliter ordinantur Sacerdotes, quàm solâ manuum impositione cum certis quibusdam precibus, & verborum formis: nil porrigitur ei qui Sacerdotio initiatur quàm Evangeliorum liber, ut ipsum legat. Prætermitto Armenorum eorum, qui cum Romana Ecclesia communicant, ordinandi ritus, quorum sacris ministeriis exercendis Summi Pontifices concesserunt Ecclesiam Romæ tituli Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ.

Quin imò sacræ Scripturæ non aliud in hujusmodi perhibent, quàm χειροτονίαν, seu χειροθεσίαν, hoc est, manuum impositionem, passim *in Actis Apost.* & 1. *Timot.* 4. Ipsaque χειροτονία communiter à Patribus Græcis usurpari solet pro sacra ordinatione. Sed etiam Concilium ipsum Tridentinum omnem amovet ambiguitatem, cùm disertè dicat *seß.* 14. *cap.* 3. Sacerdotes ritè ordinari per impositionem manuum. Et seß. 23. can. 4. *Si quis* (ait) *dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac proinde frustrà Episcopum dicere: Accipe Spiritum sanctum, anathema sit.* Atqui verba ista profert Episcopus dum manus imponit. Indicat ergo Concilium id esse de ordinanationis substantia. Omitto Latinorum etiam Patrum testimonia, qui ut præclarè observat, & monet Bellarminus *lib. de Sacram. Ordin. cap.* 9. instrumentorum traditionem prorsus silent, manuum impositionem semper commemorant.

Tantis accedat argumentis relatio Theodoriti

riti *hist.relig.cap.*13. Macedonio Monacho per astutiam ac dolum ad Altare sacrum accito, nec prorsus de sui ordinatione futura suspicanti, fuisse à Flaviano Episcopo Antiocheno sacrum celebrante manus impositas, ἐπιθεῖναι χειροτονίαν, eumque hoc modo Sacerdotem factum adeò succensuisse, ut Pontificem arrepto quo sustentabatur scipione, percutere nixus sit, nisi circunstantes senem excandescentem coërcuissent.

Romani Pontifices Leo IX. Cœlestinus III. Innocentius III. simulque Concilium Lateranense quartum, Innocentius IV. Alexander IV. Gregorius X. simulque Concilium Lugdunense secundum ex generalibus, Concilium pariter Florentinum, quod anno integro fidem Græcorum & ritus examinavit, & Clemens VIII. qui Græcos Romæ Collegio à se fundato, & Ecclesiâ donavit, ut inibi ritu Græco ministrarent, quique sua Constitutione 34. quæ est in Bullario *tomo* 3. edixit ut Romæ commoretur Græcus Episcopus Catholicus, qui Græcos priùs probatos Græcanico ritu ordinet; isti omnes (inquam) Græcorum ritus & ordinationes approbarunt, & quoties Clerici Græci de schismate convertuntur, si fuerant ab Episcopis schimaticis ordinati, admittuntur ad sacrum ministerium citra novam ordinationem.

Posteriores demùm Theologi perlecto Arcudii Theologi Dominicani libro, quo Græcorum, penes quos diu versatus fuerat, Ecclesiasticos ritus accuratè describit, & visis ali-

quando

quando Romæ factis Græcorum ordinationibus in eorum propria Ecclesia tituli sancti Athanasii, & observantes nullum fuisse ordinatis Sacerdotibus & Diaconis porrectum instrumentum quod tangerent, rem majori sedulitate exploraverunt, atque antiquiores Ecclesiarum Græcæ, Latinæque ritus, ac usus cum Græcanicis horum temporum conformes esse perspexerunt. Ideóque rationes investigarunt, quibus possent apprimè Græcanici usus cum Latinis horum temporum, ac præsertim cum decreto Eugenii ad Armenos, in quo majoris difficultatis versatur cardo, conciliare. Inter plures quæ à diversis circumferuntur, duæ sunt, ut mihi quidem videtur, præcipuæ soliditatis conciliationes. Una quidem, ut Christus Dominus noster materiam sacratum ordinationum instituerit manuum impositionem, quam nec ipsa mutare possit Ecclesia; & insuper aliam quandam instituerit materiæ partem essentialem quidem, & specialiùs connotantem illam potestatem, quæ per singulos Ordines confertur: ista verò altera materiæ pars in aliquo signo consistat per Christum indeterminato secundùm speciem, sed determinato tantummodo genericè: ipsam verò speciem, & modum Ecclesiæ reliquerit determinandum, quæ possit ipsum pro suo arbitrio quoque immutare, ac novum inducere. Itaque Orientales Ecclesias unum certum elegisse modum, Latinam Ecclesiam alterum, retentâ utrobique tamen manuum impositione.

Alii

Alii aliis verbis, eodem tamen sensu dicunt, Christum instituisse Sacramentorum materiam secundùm formale, sed Ecclesiæ determinandam quoad aliqua Sacramenta reliquisse secundùm materiale. Formale isti dicunt quod alii genericum, id est modum, vel actum aliquem significantem quomodolibet potestatem singulis Ordinibus inhærentem. Materiale porrò vocant certum, fixumque, atque ab Ecclesia definitum modum, qui sit adhibendus inter conferendum Ordines, qualis est instrumentorum traditio ex Latinæ Ecclesiæ designatione; aut alia quædam actio ex Orientalis Ecclesiæ præscripto. Qua sanè distinctione generici, & specifici; seu mavis, formalis, & materialis, illa rituum diversitas non modò respectu Orientis, & Occidentis, verùm etiam, ut initio insinuavi, veterum Occidentalium cum hodiernis Occidentalibus conciliatur. Atque Eugenii IV. decretum non primam ordinationum Sacramentalium partem, hoc est genericam, & formalem; sed specificam ac materialem solùm prosequitur, quæ jamdudum usu Romanæ Ecclesiæ inter omnes Occiduos Orthodoxos vigebat.

Hac eadem ratione argumentum resolvit Bellarminus, quo videtur per Ecclesiam immutata sacri Diaconatus materia, quæ fit per Evangeliorum traditionem; cùm tamen fuerint ipso primo nascentis Ecclesiæ anno Diaconi septem ab Apostolis ordinati, multique alii deinceps diversis locis, sola manuum impo-
sitione

ſitione, antequam ullum conſcriptum eſſet Evangelium: quorum primum ab Apoſtolo Matthæo conſcriptum fuit anno Chriſti, ut ſupputat Baronius, 41. annis ſeptem à deſcenſu Spiritus Sancti ſupra Chriſti diſcipulos. Quanquam Irenæus *lib. 3. cap. 1.* refundat longè poſterius Evangelii Matthæi conſcriptionem ad tempora, quibus Petrus & Paulus Romæ prædicabant; quod referendum videretur ad annum Chriſti ſaltem ſexageſimum. Quinetiam fieri poteſt, ut ſola manuum impoſitio ſit Orientalibus eſſentialis quantum ad materiam, cæteraque in ipſorum ordinationibus adhiberi ſolita ſint cæremoniæ tantùm accidentariæ: adeò ut ſola eſſentialis materia ſit penes illos chirotheſia, quam intentio Miniſtri, & ſuperadditæ verborum formæ ad hunc vel illum determinent ſacri Ordinis gradum. Cùm è diverſo illa manuum impoſitio fortaſsè non conſtituat in Latinis Eccleſiis totalem, & adæquatam Ordinum ſacrorum materiam, eo quòd ab aliquot retrò ſæculis viſum ſit Romanæ Eccleſiæ aliud quid materiale adjungere traditionem inſtrumentorum, quæ ex ipſius mente ac inſtituto, vel ſit de materia eſſentiali, vel concurrat ut conditio ſine qua non, & ita neceſſaria ſit ad Sacramenti, ſi non eſſentiam, ſaltem exiſtentiam, pro illa quam Chriſtus Eccleſiæ contulit circa rem ſacramentariam poteſtate.

Hæc verò, quam dixi poteſtas, in tribus potiſſimùm Sacramentis conſpicua eſt. In Ordine quidem, ut jam diſſeruimus. In Pœnitentia

tentia etiam, in qua restringitur per Ecclesiam illa indefinita potestas absolvendi, quæ confertur in Ordine Sacerdotii supra ipsa hominum peccata, quæ sunt Pœnitentiæ Sacramentalis subjecta materia. Nec rationi à Pœnitentia ductæ sufficienter occurres dicendo, in Ordinatione quidem non conferri absolvendi potestatem, nisi in actu primo, sed in actu demùm secundo conferri ab Episcopis, dum ordinatis Sacerdotibus subditos attribuunt, in quos exercere possint illam, quam in Ordinatione receperunt, ligandi, & solvendi potestatem; hæc enim adhuc perdurat argumenti vis in Episcopis ipsis, & Parochis, qui licèt subditos nanciscantur solâ adictione ad propriam Ecclesiam, in quos deinceps ipso jure divino habent ligandi, solvendique potestatem; attamen Ecclesia ipsa iisdem hanc restringit potestatem, ut nec Parochus in proprios Parochianos, nec Episcopus in proprios Diœcesanos quidquam possit circa reservatos per superiorem Ecclesiasticam potestatem casus, tametsi concurrant simul in hac re Pastor, & subditi sibi gregis Agnus. In Pastore quidem divinitus concessa jurisdictio, sententia absolutionis, & solvendi intentio: In Agno verò unà cum interiori pœnitentia diligens confessio.

Nec minùs effulget in Matrimonii Sacramento illa in re sacramentaria Ecclesiæ Christi potestas. Cùm enim hujus Sacramenti materia divinitus constituta sit mutuus, ac legitimus partium consensus; certum est apud omnes

nes

nes Catholicos, Ecclesiam posse pro suo prudenti arbitrio edicere, ut consensus qui olim plenè sufficiebat ad hoc sacramentum, jam non sufficiat: & ex adverso disponere potest, ut deinceps sufficiat ille consensus, qui antehac minimè sufficiebat. Nam sufficiebat ante Tridentinam Synodum clandestina consensio, jam nullatenus sufficiens. Ex opposito in multis circumstantiis non sufficiebat olim mutuus consensus, qui nunc sufficit, remotis pristinis impedimentis. Generalia enim Concilia Lateranense sub Innocentio III. & Tridentinum multa graduum prohibitorum impedimenta dirimentia sustulerunt, adeò ut mutuus consensus, qui antea non valebat, jam sit validus ad hoc Sacramentum in gradibus olim vetitis. Circa memoratas ordinationum materiæ difficultates, ex rituum diversitate ortas, disputant Cardinalis de Lugo *disput.* 2. *de Sacram. in genere*, *sect.* 5. *n.* 85. *& seqq.* Becanus *p.* 3. *de Sacram. Ord. q.* 4. Et inter Gallicanos Theologos præter præallegatum Ioan. Morinum, Nicolaus Ysambertus, Philippus Gamachæus, Franciscus Hallier.

Istam porrò Ecclesiæ circa Ordinum impedimenta, quæ apponere, vel amovere potest, authoritatem nos adductione testimoniorum ex antiquorum Patrum libris, & Canonum ex probatissimis Conciliis, necnon exemplorum plurimorum ex Ecclesiasticis Historiis, rursum uberiùs confirmabimus inferiùs ad canonem 4. octavæ Synodi Oecumenicæ.

CAP. XLIV.

Caput XLIV.

Concilium Carthaginense V.

QUemadmodum quarto Carthaginensi Cōcilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus, totius Africæ Primas, ita & isti quinto, cui pariter interfuit Augustinus.

Hujus canone 5. cavetur, ne relictâ principali Ecclesiâ suâ Episcopus in aliam se transferat Ecclesiam. Huic contraveniunt Episcopi, qui magnâ parte anni ruri versantur, & deliciantur.

Canon 6. qui citatur *c. placuit de infantibus, de consecr. dist.* 4. jubet infantes, de quorum Baptismo certitudo haberi non potest, sine trepidatione baptizari: & similiter Ecclesias consecrari, de quibus nihil constat, an fuerint consecratæ. Consule inferiùs annotata ad canonem 84. Synodi Quinisextæ, eadem decernentem. Sextus ille canon renovatur in Concilio Africano, *num.*39.

Canon 7. *Ut dies Pascha formatarum subscriptione omnibus intimetur.* Quæ literæ Græcis *canonica*, Latinis *formata* dicebantur, ut testatur Atticus sub finem Concilii Chalcedonensis, his verbis: *Græca elementa, numeros etiam exprimere nullus est qui, si vel tenuiter Graci sermonis peritiam habeat, ignoret.* Ne igitur in faciendis Literis canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falsitatis teme-

rè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis decem & octo Nicææ constitutis saluberrimè inventum est, & statutum, ut formatæ istam calculationis, seu computationis habeant rationem; id est, ut assumantur in computationem Græca elementa prima Patris, Filii, & Spiritus Sancti, id est, π, υ, α: quæ elementa, & octogenarium, & quadringentesimum, & unum significant numerum: Petri quoque Apostoli litera prima, hoc est π, quæ numerum octoginta significat: ejus quoque qui scripsit epistolam prima litera; & cui scribitur secunda litera: accipientis tertia litera: civitatis quoque de qua scribitur, quarta litera: & indictionis quæcunque est ejus temporis, idem qui fuerit numerus assumatur. Obiter hîc observandum ex prædicto testimonio, usum indictionum jam viguisse tempore Nicæni Concilii. Harum verò indictionum plerique suspicantur authorem Constantinum Magnum. Errare insigniter constat Cedrenum, aliosque nonnullos illarũ authorem affirmantes Theodosium. Indictiones seriem annorum quindecim complectebantur. Earumque triplex discrimen fuit, aliæ dicebantur Constantinopolitanæ, de quibus ita loquitur Ambrosius epist. ad Episcopos Æmiliæ: *Indictio Septembri mense incipit, hoc est, ipsis Kalendis Septembribus.* Aliæ dicebantur Cæsareæ, quarum initium sumitur ab octavo Kalendas Octobris. Tertiæ demùm Romanæ, quia in Pontificiis Diplomatibus adhiberi solent, & exordium sumunt à Kalendis Januarii.

Cap. XLV.

CAPUT XLV.

Dissertatio de Literis formatis.

FOrmatæ, seu Canonicæ Litteræ in varias distribuuntur species, quarum aliæ communicatoriæ dicuntur, quæ ab Episcopis dabantur subditis peregrè agentibus, ut quocumque ibant, in communionem fidelium admitterentur. Optatus *lib.2. contra Parmenianum*, recensita Romæ Episcoporum serie à Petro usque ad Damasum, ita subjungit: *Cum quo* (Damaso) *nobis totus orbis commercio formatarum in una communionis societate concordat*. Et Concilium Arelatense primum, can. 7. *Ut qui fideles ad Præsidatum promoti fuerint, literas accipiant communicatorias; ita tamen ut in quibuscumque locis eas gesserint, ab Episcopo ejusdem loci cura de illis agatur: ut si cœperint contra Ecclesiasticam disciplinam agere, tum demùm à communione excludantur*. Præsidatum hîc intellige Præfecturam quamcumque, aut Magistratum. Prætereà Augustinus, ut Fortunium Episcopum Donatistam, asserentem suam, suorumque communionem ubique terrarum protendi, dum vult se Catholicum asserere, falsi è contrario convincat, sic ait epist.163.ad Eleusium: *Quærebam utrum communicatorias epistolas, quas formatas dicimus, posset quò vellem dare? Et affirmabam quod manifestum erat omnibus, hoc modo illam facillimè terminari posse quæstionem*. Com-

municatorias literas Græci *κοινωνικὰς καὶ εἰρηνικὰς γραφὰς* dicunt.

Dimissoriæ item literæ, Græcè *ἀπολυτικαὶ γραφαὶ*, formatis continentur, sine quibus à proprio Episcopo obtentis nullus Clericus ab alio potest ordinari, juxta Concilii Sardicensis canones 18. & 19. Quin imò neque jam susceptos Ordines alibi exercere, juxta Apostolorum canones 15. & 16. Neque ipsis fas est Episcopis longiùs peregrinari, vel in Aulam proficisci absque dimissoriis Metropolitani sui, vel Provincialis Synodi, juxta Sardicensis canonis octavi præscriptum. Zosimus Papa *in epist. ad Episcopos Galliæ*, injungit omnibus Romam ex Gallia profecturis Episcopis, ut formatas ab Arelatensi Episcopo accipiant. Et Concilium tertium Carthaginense ita sancit can. 28. *Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ Sedis Episcopo suæ cujusque Provinciæ, ut ab eo præcipuè sumere possint formatam.* Illam verò formatam epistolam Zonaras ad can. 23. & Balsamon ad can. 26. Carthaginenses, sive Africanos exponunt, *ἀπολυτικὰς γραφὰς*, hoc est, literas dimissorias.

Formatæ complectuntur etiam literas Commendatitias, quæ ad hoc valebant, ut fideles peregrè euntes, tam Laïci, quàm Clerici, hospitio, & mensa susciperentur, atque Ecclesiastica communione. Aliquando etiam ut Clericorum ordinatio significaretur, aut etiam ut daretur de moribus testificatio. Has Græci vocant, *συςατικὰς*, sine quibus vetat Apostolorum canon 32. quemquam extraneum, sive Episco-

pum

pum, sive Presbyterum, sive Diaconum suscipi. Quæ iteratur prohibitio per Laodicenum canonem 41. & allegatur à Gratiano *cap. non oportet, de consecr. dist.* 5. & Clemens *lib.* 2. *Apost. constit. cap.* 58. hoc idem pariter extendit ad Laicos. Tertullianus *de præscrit. cap.* 20. has litteras vocat contesserationem hospitalitatis. Et Gregorius Nazianzenus *invect.* 1. *in Iulianum*, refert hunc apostatam transferre in Gentilismum proposuisse diversos Christianorum ritus, atque ex his præcipuè literas hospitalitatis. Balsamon ad Apost. can. 15. scribit opus esse Clerico in aliena Diœcesi versanti Literis dimissoriis, si velit inibi Clericalia munia exercere; non enim ad hoc extendi, aut sufficere commendatitias. Literarum commendatitiarum mentio fit 2. Cor. 3. *Nunquid egemus sicut quidam, literis commendatitiis ad vos aut ex vobis?* Concilium Chalcedonense *can.* 11. approbat ut pauperibus quidem concedantur literæ pacificæ, εἰρηνικαὶ (hæ sunt communicatoriæ, de quibus paulò ante) non autem commendatitiæ, συστατικαὶ, nisi quando injusta suspicione laborant. Denique Tridentinum Concilium sess. 23. cap. 16. *Nullus Clericus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii literis ab ullo Episcopo ad divina celebranda, & Sacramenta administranda admittatur.* Hæ vocantur pariter literæ testimoniales.

Formatarum nomine designantur pariter literæ Paschales, indicentes quotâ Dominicâ ejus anni celebrandum sit Pescha. Antiquissima consuetudo fuit, ut Romanus Episcopus

quotannis ad universas Ecclesias scriptis circularibus literis diem Paschalem indiceret, ut liquet ex Arelatensis primi Concilii *can.* 1. Quia verò Ægyptii Astronomiæ peritiâ præcellebant, ea cura per Nicænam Synodum demandata fuit Alexandrino Patriarchæ, ut in primis Romano Pontifici diem Paschalem sedulò exploratum indicaret, quò postmodùm Romanus Episcopus illum per universas Ecclesias promulgaret, ut scribit Leo Magnus Papa *epist.*64. *ad Marcianum Augustum.* Primates verò & Metropolitani suarum Provinciarum Episcopis,& hi subjectis sibi Ecclesiis per Literas formatas significabant, ut statuit canon iste 7. Carthaginensis. Promulgabatur autem futurus dies Paschalis per Diaconum inter Missarum solemnia ipso Epiphaniæ die, ut constat ex Concilii quarti Aurelianensis *can.* 1. & Bracarensis in Lusitania Concilii secundi *can.*9. qui inseritur *de consecrat.dist.*3.*c. placuit.* Quo jubetur, adveniente Natalis Domini die, in Ecclesia post Evangelicam lectionem, adstante populo, lunam & diem futuri Paschatis intimari. Memorat Gregorius Turonensis *lib.de glor.Mart. cap.*24. & 25. in oppido Lusitaniæ Osen, esse piscinam marmoream ab Baptismi usum à Catholicis extructam; atque in hanc ipsa feria quinta majoris Hebdomadæ solitum ingredi cum Clero & frequenti populo Pontificem explorãdi gratiâ, nullaque repertâ eo loco aquâ, protinus egredi, & valvas obseratas sigillis munire. Sed adveniente post triduum Sabbato reverti solitum Pontificem unà cum

convenien

convenientibus ad Baptiſmum populis, inſpectiſque,& effractis ſignaculis oſtia reſerari : & dictu mirum ! piſcinam ante triduum relictam vacuam reperire aquis redundantem ; idemque miraculum quotannis renovari. Addit idem author , Regem Hiſpaniarum Theodegiſclum ſectâ Arianum , moleſtè ferentem quod apud ſuos ſimile miraculum nullum eſſet , credidiſſe id fieri fraudulenter. Itaque ſuo quoque annulo unà cum Catholicorum Antiſtite fores Baptiſterii communiiſſe , effoſſa priùs in profundum terrâ per Baſilicæ circuitum , & diſpoſitis omni ex parte militibus toto triduo excubantibus. Sed cùm fons quoque ubertim aquis refertus Sabbato ſequenti viſus eſſet , confirmata eſt divini miraculi fides cum hæreticorum confuſione. Auctor pariter *in Chronico* eſt Sigebertus , anno Chriſti 573. coortam fuiſſe inter Hiſpanos & Gallos altercationem, quo die illius anni eſſet celebranda Paſchalis feſtivitas. Sed à Gallis rectè celebratam divino oſtento monſtratum fuiſſe ; cùm enim Hiſpani hoc anno diem per errorem calculi præveniſſent , fuiſſe ipſorum fontes , quo die celebrarunt, vacuos, & aridos : ſed alterâ hebdomade, qua Galli Paſcha celebrarunt , eoſdem ipſos Hiſpaniæ fontes aquarum copiâ exuberaſſe. Caſſianus quoque *collat.*10.*cap.*1. perhibet moris eſſe, ut Sancto Epiphaniæ die moneatur inter ſacra myſteria populus , quo die ſit celebrandum Paſchale feſtum.

Formatis pariter continentur Encyclicæ,ſive circulares literæ, quæ vel ab Epiſcopo Roma-

no, vel à Primate, vel ab alio inferiore Prælato, vel à Synodo transmittuntur ad plures Ecclesias distribuendæ, sive in causa fidei, sive ad morum disciplinam, sive ad indicendas preces aut jejunia, vel ad monendos fideles.

Inter formatas recensentur quoque Commonitoriæ, seu Memoriales literæ, quæ Legatis, aut Apocrisiaris, seu Nunciis expediuntur, præscribentes uti se gerere debeant in suæ legationis, aut nuntiaturæ officio. Harum mentio est *can.*98. Concilii Africani, & apud Cyrillum *epist.*1. *ad Successum*, apud Augustinum *epist.*129. & 158. apud Sidonium Apollinarem *lib.* 8. *carm. ad Lampridium*, & apud veteres alios. Dicebantur etiam una voce Commonitoriæ.

Inter formatas item locum habent Tractoriæ literæ, quibus providebatur, ut Prælatis ad Synodum commeantibus vecturæ, & viatica suppeditarentur. Earum meminit istud ipsum Concilium Carthaginense quintum, *can.* 10. De tractoriis multa tum ex sacris, tum ex profanis Scriptoribus congerunt testimonia duo Gallicani Jurisconsulti consummatissimæ eruditionis Barnabas Brissonius *de verborum signif. verb. Tractoria*, & Jacobus Cujacius *ad lib.*12. *Codicis, tit.*51. *de Tractoriis.*

CAPUT XLVI.

Prosequutio Canonum Carthaginensium.

CAnon 9. Hujus Concilii Carthag. sic statuit : *Ab Imperatoribus visum est universis postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia, ut defensores eis adversus potentias divitum cum Episcoporum provisione delegentur.* Legitur & in Decreto *c. ab Imperatoribus*, 23. q. 3. Istud justitiæ, & charitatis in pauperes testimonium sancto Ludovico Gallorum Regi præclarum dat Ecclesia in ejus officio : *Cum metueret pius Rex, ne causæ pauperum negligerentur, bis singulis hebdomadis in publico residens loco audiebat eorum querelas, & tum justitiâ, tum misericordiâ eas expendens, celeriter eos expediebat.*

CAPUT XLVII.

Hæresis Pelagianæ historia.

PElagius è Scotia Britanniæ insulæ Provincia oriundus, & in Palæstina Monachus, adversus Christi gratiam nova dogmata disseminavit : Non aliam esse Dei gratiam, nisi Dei legem & doctrinam, Christique exempla, col-

latamque nobis arbitrii libertatem : Adamum æquè futurum mortalem, etsi non deliquisset: Eundem suo peccato sibi uni nocuisse, non verò progeniei suæ, neque ullum esse peccatum originis ; adeóque infantes non egêre Baptismo ad animæ salutem : Omnia merita referenda esse ad solam arbitrii libertatem. Pelagii discipulus Cœlestius, ejus dogmata primus cœpit per Africam spargere. Quare Paulino accusatore Carthaginis Diacono damnatus in Concilio Carthaginensi fuit.

Post hæc Episcopi duo Gallicani, Eros Arelatensis, & Lazarus Aquensis Pelagium accusant apud Episcopos Palæstinæ, ubi tunc ille in Monasterio versabatur, atque ad eos capitula transmittunt ex Pelagii & Cœlestii libris excerpta. Indicitur Lyddæ (quæ & Diospolis dicitur) à Metropolitano Cæsareæ Synodus, cui ipse præsedit Cæsareensis Episcopus Eulogius, eique proximus assedit Joannes Hierosolymorum Antistes, cumque his alii duodecim Episcopi, anno 415. quos singillatim nominat Augustinus *lib.* 1. *contra Iulianum, cap.*5. Capitula Synodi recenset idem *lib.*2. *de pec. orig. cap.*11. & *epist.*106. *ad Paulinum.*

Pelagius fraudulentis responsionibus ita Synodo illusit, ut ab eo fuerit Catholicus judicatus. Cúmque Hieronymus tunc in Palæstina degeret, Pelagium scriptis primus oppugnavit, tum in sua ad Ctesiphontem epistola, tum in dialogis suis inter Atticum Orthodoxum, & Critobulum, quo nomine Pelagium designat

gnat, cujus causam in Palæstina tuebantur Joannes ille Jerosolymorum Episcopus,& Rufinus Aquileïensis Presbyter, Origenista uterque. Sub idem quoque tempus cœpit Pelagium Augustinus incessere tribus ad Marcellinum libris, & quarto ad Hilarium,& libro de natura & gratia, quorum ipse cum laude meminit Hieronymus, dicens sibi superfluum esse de his ultra scribere, quæ jam sunt à meliore ingenio tractata.

Postmodùm anno Christi 416. sub Innocentio Papa, duobus aliis in Africa Conciliis Milevitano, & Carthaginensi damnantur errores Pelagii, & Cœlestii. Ambæ Synodi literas ad Innocentium per Iulium Episcopum dirigunt, qui Carthagine profectus Milevim fuit, & hinc Romam se contulit. Innocentius re discussa, Synodorum Africæ judicium approbat, & Pelagium communione segregat, déque his ad utramque Synodum rescribit. Cœlestius his Synodis damnatus, appellat quidem Romanum Episcopum, sed dum vixit Innocentius, suam non est ausus ultra prosequi appellationem: at eo defuncto successorem Zosimum cõvenit. Ad hunc simul etiam delatæ sunt ex Palæstina literæ Pelagii, quas ille cum commendatitiis Praylii (qui Jerosolymitano Episcopo Joanni successerat) ad Innocentium(qui fortè per id tempus è vivis excesserat) dirigebat. Quibus perlectis, auditoque Cœlestio, credidit Zosimus ambos inculpabiles & injustè lacessitos. Quia tamen damnatus uterque fuerat, & à Conciliis Africanis, & ab Innocentio Papa,

distulit

distulit eos absolvere, donec ab Africanis Patribus responsum referret.

Ad Africanos igitur literas scripsit paulò commotiores, quas ex vetusto exemplari Vaticano Baronius edidit. Per has declarat fidei Catholicæ professionem Romæ ab utroque factam, judicium insuper Episcoporum Palæstinæ, additque Erotis & Lazari gravia vituperia, utpote qui Pelagium, aliosque sanctitate conspicuos viros calumniis proscidissent. Africanorum, ad quos scribit, nimiam in condemnando Cœlestio præcipitationem increpat. His acceptis literis Africani Zosimo rescripserunt, quâ decebat moderatione; simulque Paulini Diaconi libellum miserunt, quo accusationum singula capita distinctè, dilucidéque proponebantur, super quibus denuò interrogandus erat Cœlestius. Tandem Romæ à Zosimo hæreticorum calliditate detecta, qui secundùm capita ista interrogati suum amplius occultare virus nequiverunt, aut ultrà Iudices suos ludificari, damnationem ambo meritam acceperunt. His accessit Imperatoris Honorii edictum promulgatum pridie Kalendas Maii, ann. 418. quo pœna deportationis Pelagianis hæreticis decernitur. Hæc ferè singula refert August. *lib. de pec. orig.* Decreti hujus anterioris Innocentii Papæ (ut sileam ejus quæ supersunt literas ad Concilia Carthaginense & Milevitanum, quibus Pelagium & Cœlestium ipse damnat & excommunicat) meminerunt pariter Prosper *adversus Collatorem*, & Gennadius *de viris illustribus c.43.* qui addit fuisse postea hoc

hoc decretum ab ejus successore Zosimo in omnem Ecclesiam propagatum. Estque illud ipsum, de quo ita loquitur Anastasius Bibliothecarius in Innocentio: *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia*; hoc est decretum fidei ad universam Ecclesiam pertinens.

Accepto demùm Zosimi decreto, eodem quoque anno 418. Kalendis Maii in plenaria totius Africæ Synodo, ut ex ea prorsus ista eliminaretur hæresis, canones damnationis editi sunt, qui octo pariter leguntur in Concilio Milevitano antecedenti, & quos nonnulli Baronio contradicentes contendunt falsò ascriptos Milevitano. Sed cùm nemo revocare in dubium possit causam hæresis Cœlestii fuisse sub Papa Innocentio in Milevitano Concilio ventilatam, neque convinci possit fuisse hosce octo canones falsò illi attributos, quanquam iidem quoque pertineant ad plenarium Africæ Concilium Carthagine celebratum; nil obest quin dicendum sit, fuisse illos octo canones ad majorem firmitatem resumptos, innovatosque in plenario Concilio, postquam fuerant in minore, hoc est Milevitano, sanciti. Id verò convincitur ex eo, quod Concilium secundum Turonense anni 567. *canon.* 20. unum allegat ex his octo sub nomine Melevitani; qui tamen idem canon citatur à Ferrando Diacono *tit.* 18. sub nomine Carthaginensis. Et Cœlestinus Papa *epist. ad Episcopos Galliæ*, octo eosdem canones attribuit pariter Carthaginensi Concilio.

De hoc anno 418. Prosper *in Chronico* ista refert

refert: *Honorio Augusto duodecimùm, & Theodosio Augusto octavùm Consulibus, Concilio apud Carthaginem habito ducentorum septemdecim Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt; quibus perlatis, per universum orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Ejusdem Synodi plenariæ sub Zosimo, simulque duarum præcedentium Milevitanæ & Carthaginensis sub Innocentio, meminit Augustinus *epist.* 47. his verbis: *Quod scriptum est ad Papam Romanæ urbis Innocentium de Concilio Carthaginensis Provinciæ, & de Concilio Numidiæ, & aliquantò diligentiùs à quinque Episcopis, & quæ ipse ad tria rescripsit: item quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, ejusque rescriptum ad universos totius orbis Episcopos missum: & quod posteriori plenario totius Africæ Concilio contra ipsum errorem breviter constituimus.* Quibus verbis Augustinus indicat quatuor habitas in Africa Synodos circa Pelagii & Cœlestii errores: duas scilicet sub Innocentio, Milevitanam & Carthaginensem, Provinciales ambas; & alteras totidem sub illius successore Zosimo, primùm Africanam in Provincia Zeugitana, cujus erat Metropolis Carthago (hæc anno quadringentesimo decimo septimo coacta fuit:) alteram deinde pleniorem illam ducentorum & decem ac septem Episcoporum, quæ anno eodem inchoata fuit, nec soluta, nisi postquam à Zosimo Pelagius Cœlestiusque damnati sunt.

Istud verò Concilium Augustinus dicit posterius fuisse, non tam respectu rescripti à Zosimo

ſimo contra duos Hæreſiarchas editi, quàm reſpectu Concilii Africani Provincialis. Iſta porrò plenaria Synodus Africana ea ipſa eſt, quæ communiter inſcribitur *Concilium Carthaginenſe ſextum.* Cæterùm quinque illi Epiſcopi, quos ibidem memorat Auguſtinus, ſunt Aurelius Carthaginis, deinde Alypius, Auguſtinus, Evodius, & Poſſidius, quorum communis extat epiſtola de Pelagio ad Innocentium Papam, quæ eſt inter epiſtolas Auguſtini 95.

Pelagianæ hæreſis toto jam orbe profligatæ patrocinium ſuſcepit Julianus Memorii Capuæ Epiſcopi filius, & in eadem Sede ſucceſſor, mox ob hæreſim eadem Sede deturbatus. Hic plures conſcripſit pro tuendis Pelagii erroribus libros, ut acer ingenio, linguaque, & calamo promptus, & diſertus; ſed procax, & temerarius, qui cum Auguſtino grande iniit, diuturnumque certamen. Emerſit deinde Semipelagianorum hæreſis, dicta etiam Maſſilienſium, propugnantibus illam in Gallia Caſſiano Abbate, Fauſto Regienſi Epiſcopo, Gennadio, Vincentio. Hanc naſcentem hæreſim ſub vitæ ſuæ finem editis duobus libris *de prædeſtinatione Sanctorum*, & *de dono perſeverantiæ*, refutavit Auguſtinus, literis è Gallia præmonitus Hilarii & Proſperi; & poſt Auguſtinum Proſper, Fulgentius, aliique magni nominis viri.

CAP. XLVIII.

Caput XLVIII.

Concilium Milevitanum.

PRæclarè admonet Baronius, duo fuisse Milevitana Concilia in unum à Collectoribus confusa. Primum anno Christi 402. initio Pontificatus Innocentii, necdum obortâ hæresi Pelagianâ. Huic præsedit Aurelius Carthaginensis, Arcadio, & Honorio Augustis quintùm Consulibus, ut refert ejusdem præfatio, quæ tamen indebitè præfixa est secundo Milevitano Concilio illi, quo fuit examinata Pelagii, & Cœlestii hæresis.

Istud secundum circa prænotatam hæresin coactum est anno Christi 416. ultimo Innocentii vitæ anno: quo eodem pariter habitum fuit in causa eadem Concilium Carthaginense, præsidente quoque Aurelio. Eò tamen convenerunt solius Proconsularis Provinciæ, aut pauci etiam vicinarum Provinciarum Episcopi. Hoc verò Milevitanum Concilium secundum coëgit Sylvanus Numidiæ Primas; qui tamen ipse authoritati suberat Episcopi Carthaginensis, universæ Africæ Primatis, ut paulò antè monuimus ad quartum Carthaginense. Autumat Baronius ad hoc Milevitanum secundum solos pertinere anathematismorum in hæresin Pelagianam canones octo, à plenario deinde Carthagine habito Africanorum Concilio instauratos.

ſtauratos, & denuò appobatos; cæteros autem canones Milevitano aſcriptos, fuiſſe huc à quibuſdam Collectoribus, & aliis Africanis Conciliis tranſportatos. Nos indiſcriminatim, ac ſimul illos proſequemur.

Secunda hæc Milevitana Synodus celebrata fuit Imperatoribus Honorio, & Theodoſio Arcadii filio, cui Auguſtinus interfuit. Eſt verò civitas Milevis Provinciæ Numidiæ caput.

Primus in iſto Concilio canon, qui eſt in Africano ſeptuageſimus nonus, illos anathemate percellit, qui ſentiunt cum Pelagio, Adamum creatum fuiſſe morti obnoxium, quam non effugiſſet etiamſi non peccaſſet. Non inficiatur Synodus primum parentem, quamvis in prima innocentia perſeveraſſet, habuiſſe tamen in ſeipſo principia mortalitatis, adverſarias nimirum elementorum, ac humorum, ex quibus conſtituitur, qualitates, & innati caloris vim depaſcentis primigenium humorem, & ipſam corporis materiam, cujus eſt natura mutabilis: his adjunge innumeras ab extrinſeco deſtructionis cauſas Adamo impendentes. Veruntamen eum innocentem Deus ſupernaturali præſidio ſemper conſervaſſet incolumem, ut veriſſimè dicat Apoſtolus Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.*

Canon Milevitanus 22. qui eſt in Africano Concilio 92. edicit, ne Presbyteris, aut inferioribus Clericis permittatur appellatio ad

transmarina, sed solùm ad Synodos Africæ. Non dissentit à canonibus Sardicensibus, qui jus appellandi ad Romanum Episcopum permittunt quidem Episcopis; sed Presbyteris & inferioribus jus solùm provocandi ad Synodos indulget. In Carthaginensi Concilio sexto major fuit circa appellationes ad Romanam Sedem disceptatio, de qua pleniùs eodem loco agemus. Neque verò Carthaginenses Patres, neque hi Milevitani disceptare intendebant de Romani Episcopi supra universalem Ecclesiam præeminentia & juridica potestate, ex qua sequitur jus ad ipsum ex omnibus Ecclesiæ partibus appellandi; sed sapienter studebant exitialem illorum abusionem coërcere, qui suis Prælatis refractarii, prætextu juris appellandi, propriorum Episcoporum judicia, simulque Canones Ecclesiasticos, & omnem disciplinam eludendo, sua flagitia & procacitatem tuebantur, séque debitæ vitiorum suorum correctioni subtrahebant.

Neque desunt eorumdem temporum, & locorum exempla similis procacitatis in appellantibus flagitiosis Clericis ad Romanum Tribunal. Apiarius Presbyter Africanus, à suo Episcopo Urbano justissimè ob gravia scelera excommunicatus, Zosimum Papam appellaverat, Romamque profectus illum adeo suis mendaciis adversus Urbanum concitaverat, ut Zosimus in suorum Legatorum ad Concilium Carthaginense commonitorio mandaverit de Urbano excommunicando, aut Romam evocando, nisi quæ sui officii erant, corrigeret.

Idem

Idem tamen Apiarius postmodùm se coram eodem Concilio exhibuit, suaque palam confessus crimina, veniam supplex à Patribus petiit, eaque lege obtinuit, ut à Siccensis Episcopatus finibus, cujus erat Præsul Urbanus, exularet, quamvis honorificè subreptitio Zosimi decreto restitutus, ut eadem ipsa Synodus ad Bonifacium Papam scripsit, qui Zosimo successerat, ut constat ex Concilii sexti Carthaginensis *cap.* 105. Iidemque Patres scripserunt ad Bonifacii quoque successorem Cœlestinum, ut perspicuum est ex Concilio Africano *cap.* 101.

Notum pariter est, Cœlestium juremeritò à Patribus Africanis damnatum, & ab horum sententia provocantem, sic decepisse Romanum Pontificem, ut ejus gratiam inierit, eumque suis accusatoribus infensum reddiderit, atque ipsis Africanis Patribus multo minùs æquum, quàm decebat.

Quod verò Apiarii Presbyteri provocationem admiserit Zosimus, cùm tamen Oecumenica, & probatissima Sardicæ Synodus jus istud Romanarum appellationum solis indulsisset Episcopis, id extraordinarium fuit. Sed ab impio Sacerdote Zosimus elusus, eam calumniis ejus fidem habuit, ut sibi hoc velut extraordinario casu suprema utendum esse potestate duxerit. Appellatio porrò Cœlestii cùm esset in causa Fidei ad universalem Ecclesiam pertinente, Romani Episcopi officium erat judicium hujusmodi ad suam trahere cognitionem, facta ad se provocatione.

Multa graviter differit Bernardus circa nimiam appellandi ad Papam multorum licentiam, lib.3.de confider.ad Eugen. *Appellantur,* inquit, *boni à malis, ut non faciant bona; & supersedent à voce tonitrui tui formidantes. Appellantur Episcopi, ne illicita audeant matrimonia solvere, vel prohibere: appellantur ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & quæ hujusmodi sunt, cohibere ullatenus, vel punire præsumant: appellantur ne indignas, & infames personas à sacris officiis, beneficiisve repellere, seu amovere queant. Videas praripi passim partes oppressorum, & prorumpere ad appellandum non tam gravatos, quàm gravare volentes. Zelatus est Dominus domum orationis factam speluncam latronum. Et cur, inquis, malè appellati non veniunt ostensuri suam innocentiam, appellantium malitiam convicturi? Dico quod dicere ad hoc solent, Nolumus vexari frustra: in Curia esse qui proclivius faveant appellantibus, foveant appellationes: cessuris Romæ, domi sedere satius. Fateor me non omninò decredere his. Quem das mihi in tam crebris appellationibus, quæ hodie fiunt, qui pro expensis itineris nummum restituerit illi, quem fortè appellarit?* Hæc, aliaque Bernardus. Sanè ad supremæ poteſtatis officium pertinet confiderare illud 1. Cor.6. *Multa mihi licent, sed non omnia expediunt.* Et iterum: *Poteſtatem dedit mihi Dominus in ædificationem, non in deſtructionem.*

Canon 16. Milevitanus, qui verbis iisdem iteratur in Concilio Africano, can.64. *Placuit etiam, ut petatur à gloriosissimis Imperatoribus, ut jubeant judicibus dari petitos sibi defensores Scholasticos,*

lasticos, qui in actu sint, vel in officio defensionum causarum Ecclesiasticarum, more Sacerdotum Provinciæ: ut iidem ipsi qui defensionem Ecclesiarum susceperint, habeant facultates pro negotiis Ecclesiarum, quoties necessitas flagitaverit, vel ad obsistendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad suggerenda necessaria, ingredi judicum secretaria. Vidimus de pauperum defensoribus Canonem nonum Concilii Carthaginensis quinti: unde constat tam pauperum, quàm Ecclesiarum defensores solitam fuisse Ecclesiam à Principe per supplicationem efflagitare.

Defensorum etiam Ecclesiæ meminerunt civilia Romanorum jura, *l.*33. *l.*42. *de Episcopis & Cler.*51. Defensores aliquando Laïci erant, de his enim loquuntur allegata Concilia: & Zosimus Pontifex *epist.*1. *ad fin.* de Laïcis Ecclesiæ defensoribus loquitur. Aliquando erant Ecclesiastici: nam Synodus Chalcedonensis *can.*24. defensori Ecclesiæ Constantinopolitanæ potestatem confert ejiciendi Clericos, & Monachos in ea citra Episcopi beneplacitum existentes: quam certè Laïcis non contulisset. Imò eadem Chalcedonensis Synodus sæpè Joannem Presbyterum memorat Ecclesiæ defensorem. Gregorius quoque Magnus sæpissimè Clericorum meminit Ecclesiæ defensorum, *lib.*4. *epist.*25. *lib.*7. *epist.*7. *lib.*8.*epist.*26. *lib.*9. *epist.*33. & alibi passim.

Præter illos Ecclesiæ alii erant regionarii defensores, quos vel Papa, vel alii Episcopi præficiebant pro tuitione, & suprema admini-

ſtratione jurium, aut prædiorum Eccleſiæ, maximè in remotioribus regionibus, quaſi locales œconomos. Ad hujuſmodi defenſores innumeras ſcribit epiſtolas idem Gregorius.

Erant inſuper civitatum Defenſores, quorum tamen erat planè civile officium: ſicut enim Romæ erant Conſules, Tribuni plebis, & Senatus; ita horum vice in pleriſque Imperii urbibus erant pro Conſulibus nunc decemviri, nunc triumvirii, nunc quartumviri; pro Senatu, Curia, & vice Tribunorum Defenſores, de quibus agunt leges 3. & 4. *C. de defenſ. Civit.* & lex 1. *C. de officio Iuridici Alexand.* Horum munus initio quinquennale fuit, ſed Juſtiniani novella 15. reſtrinxit ad biennium: quam novellam parum ſcitè Balſamon intelligit de defenſoribus Eccleſiæ, quos ex eadem probare conatur fuiſſe ſemper Laïcos. Defenſores tam Eccleſiæ, quàm civitatum communi Græcorum appellatione dicebantur ἔκδικοι.

Caput XLIX.

De Concilio Plenario Africano, & Carthaginenſi ſexto.

Duo iſta Cōcilia communiter diſtingui ſolent, & ut diſtincta recenſentur à Baronio, volente fuiſſe habitum Africanum anno 418. uti collocat Proſper *in Chronico*, ſcilicet Honorio

norio duodecimùm, & Theodosio octavùm Consulibus; cui, eodem authore Prospero, interfuêre ducenti decem & septem Episcopi. Carthaginense porrò sextum Concilium refert Baronius, aliique ad sequentem annum 419. Certè utrumque fuit Carthagine celebratum, utrumque plenarium fuit, utrique subscripserunt ducenti decem, & septem Episcopi sub eodem Carthaginis Episcopo, simul totiusque Africæ Primate Aurelio. Ex utriusque actis liquet, fuisse ad utramque Synodum missos Zosimi Papæ Legatos, Faustinum Episcopum, Philippum & Asellum Presbyteros: & ab utraque fuisse cum synodalibus literis dimissos tres eosdem Legatos ad Bonifacium Zosimi recèns defuncti successorem: quod utique citra miraculum fieri non potuit in distinctis Synodis.

Deinde quid rationis esse poterat, ut duæ tam proximæ convocarentur ex universa Africa Plenariæ Synodi? Numquid una sufficiebat ad providendum, ne detrimentum Ecclesiæ Africanæ paterentur ex hæresi Pelagiana, quæ jam aliis Africanis Synodis Milevi, & Carthagine fuerat examinata, & explosa? Quod verò scribit Baronius, Carthaginensi Concilio sexto subscripsisse quidem ducentos decem & septem Episcopos, in propriis Ecclesiis singulos eorum, sed paucos in Synodo consedisse, id affirmari nequaquam posse inde arguitur, quia in ipsis Concilii actis refertur consedisse in ipso eosdem omnes, qui numerò ducenti decem & septem subsignaverant, ut ad-

monet Cardinalis Perronius, & ipse Spondanus Baronii abbreviator. Est itaque sub diversis, iisque verissimis denominationibus Carthaginensis, & Africani unum & idem Concilium congregatum anno quadringentesimo decimo octavo, sub Zosimo Papa, qui suos eò Legatos tres prænominatos direxit cum suo quatuor capitum commonitorio. Hîc profligata est Pelagiana hæresis, hinc missæ Synodi literæ ad Atticum Constantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ Antistitem, pro comparandis Nicænæ Synodi germanis exemplaribus. Hîc abundanter, cumulatéque provisum est circa omnem Cleri, Ecclesiæque disciplinam. Et ne canonum, aut librorum dispersorum multitudo confusionem, aut ignorationem pareret, sapienter renovata sunt, & in unum veluti fascem congesta veterum Africæ Conciliorum salubriora decreta, & iisdem verbis huic Synodo inserta, ut sic in unum libellum collecta commodiùs addiscerentur. Hinc factum, ut quamplurimi hujusce Concilii Canones iis legantur quoque verbis in Milevitano secundo, & Carthaginensibus tertio & quinto. Sancti etiam Augustinus, & Prosper unius tantùm plenarii meminerunt totius Africæ Concilii circa Pelagiana dogmata: hic in Chronico, ille in sua quadragesimaseptima epistola.

In hoc ergo Carthaginensi sexto, seu Africano plenario Concilio lectum est monitorium, quod tribus Legatis suis Zosimus mandaverat, quatuor continens capita. 1. Vt renovetur Nicænæ Synodi canon, quo statuitur, ut

ut quilibet Episcopus Synodi judicio condemnatus jus habeat ad Romanum Episcopum appellandi, qui alterutro modo poterit causæ providere, sive judices vicinos Episcopos committendo, sive Legatos *ex suo latere* in eas partes expediendo. 2. Ne in comitatum, hoc est Principis Aulam, Episcopi sine Synodi vel Metropolitani literis accedant, post examinatam sedulò & approbatam profectionis causam. 3. De appellationibus Sacerdotum, aliorumque Clericorum admittendis à propriorum Episcoporum sententiis ad Synodos Provinciales. 4. De Urbano Episcopo Siccensi, qui Apiarium Sacerdotem judicio damnaverat, aut excommunicando, aut Romam evocando, si ea quæ corrigenda erant, non corrigeret.

Quod attinet ad hoc ultimum, admonuit Synodus Pontificem, quod Apiarius sua tandem crimina, & in proprium Episcopum proterviam atque calumnias palam in Concilio confessus sit, séque Concilii judicio subjecerit. Quoad verò appellationes Episcoporum ad Romanam Sedem, postquam Nicænos canones Concilium perlegit, nec in Monitorio contentas reperit, dixit Augustinus Hipponensis Episcopus Legatus Provinciæ Numidiæ: *Et hoc nos servaturos profitemur, salva diligentiori inquisitione Concilii Nicæni*; totaque Synodus in illius sententiam consensit, & hoc ipsum Romam rescripsit literis, quas Bonifacius, qui Zosimo nuper defuncto suffectus erat, recepit. Addiderunt & istud, misisse Synodum ad Cyrillum Alexandriæ, & Atticum Constantino-

polis Episcopum, ut ad se integros, & illibatos Nicænos Canones transmitterent: pollicentur verò Africani Patres, se Nicænorum Canonum præscripta omnia servaturos. Aliquantò post deferuntur Carthaginem literæ Cyrilli & Attici, cum viginti Nicænis Canonibus in Latinum è Græco translatis. Quos ut receperunt, scripserunt Africani Patres ad Cœlestinum, quem Bonifacius paulò antè vita defunctus habuit successorem, tum Apiarii, de quo paulò supra, pœnitentiam; tum quæ ex lectione Nicænorum ad se transmissorum canonum sibi comperta erant: nihilque ibi repertum circa Zosimi de appellationibus Episcoporum cõmonitorium, nisi quod canone 5. Nicæno statuitur, ne qui fuerint à proprio Episcopo communione Fidelium exclusi, ab ullo alio Episcopo recipiantur, nisi devolutâ appellatione secus fuerit à Provinciæ Synodo judicatum. *Quam ob rem* (inquiunt) *impendiò deprecamur, ne deinceps ad vestras aures hinc venientes faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos ulteriùs in communione velitis accipere: quia hoc à Nicano etiam Concilio definitum facilè advertet Venerabilitas tua.* Nescitur quid ad ista responderit Cœlestinus.

Ista usque adeò accurata Nicæni Concilii conquisitio, cujus etiam expressa erat mentio in Zosimi commonitorio, satis arguit Synodi Sardicensis mentionem, quæ legitur *cap.* 1. *artic.* 6. hujus Carthaginensis Concilii sexti, esse supposititiam, & ab aliquo posteriùs assutam

tam laciniam, qui hos ipsos canones in Concilio Sardicensi, in quo utique continentur, legerat. His adde, Sardicense ipsum Concilium fuisse Africanis Patribus ignotum, cùm scribant ad Cœlestinum his verbis: *Nam ut aliqui tanquam à tua Sanctitatis latere mittantur, nullâ invenimus Patrum Synodo definitum.* Quæ nullatenus dixissent, si Sardicense legissent, aut ex ore Legatorum audivissent; cùm hæc Synodus illud ipsum de mittendis à Romano Episcopo Legatis in casibus appellationum perspicuè decernat *can.*7. Et Augustinus, qui in hoc ipso Carthaginensi Concilio consedit, scribit *lib.*3. *contra Cresconium*, *cap.*34. se nullum agnoscere Concilium Sardicense, nisi Arianorum. Quia,ut superiùs ad Synodum Sardicensem observavimus, Ariani se ex legitimo Sardicæ Conventu subduxerunt, ut perversos canones liberiùs conflarent, quos deinde Sardicensis Synodi ementito nomine venditarunt. Itaque initâ etiam cum Donatistis societate, qui Africam penè omnem incesserant, suum per illos conciliabulum totâ promulgari Africâ, & legitimam Synodum supprimi curaverant.

Et sanè dubitandi nullus est locus de veræ Sardicensis Synodi authoritate pari cum Nicæna, cùm sit utraque Oecumenica, & à Romanis Pontificibus approbata; ideóque prævalere debet cuivis Africano Concilio inferioris ordinis, in iis præsertim, quibus Pontifex Maximus obstitisset, ut in hac causa contigit.

Evidentissimum pariter est, fuisse antiquissimum

ſimum appellationum ad Romanum Tribunal uſum, etiam ante canones Sardicenſes: excommunicatus namque ab Epiſcopo Ponti Marcion, ad Pium Romæ Epiſcopum appellans auditus fuit, teſte Epiphanio *hæreſ.* 42. Fortunatus & Feliciſſimus à Cypriano Carthaginenſi depoſiti, appellantes admiſſi ſunt à Cornelio Papa, teſtificante ipſo Cypriano *epiſt.* 55. *ad Cornelium Papam.* Deinde in Hiſpania Baſilides depoſitus ad Stephanum Papam provocat, ut idem refert Cyprianus *epiſt.* 68. Athanaſius à Synodo Tyri dignitate motus, Julium Papam appellavit, à quo reſtitutus fuit. Quæ appellatio præceſſit Synodum Sardicenſem, ut ex Athanaſii & Theodoriti narratione colligitur. Poſt Sardicenſe decretum Joannes Chryſoſtomus à Theophilo Alexandrino in Synodo exauthoratus, ad Innocentium Papam provocans admittitur, ut conſtat ex duabus ejuſdem ad Innocentium Papam epiſtolis. Flavianus Conſtantinopolis Epiſcopus, à pſeudo-Synodo Epheſina gradu motus ad Leonem Papam provocat, ut refert Liberatus *in Breviario*, *cap.* 12. Theodoritus etiam ibidem depoſitus, ad ejuſdem Leonis judicium provocat, ut fidem facit ejus ad Leonem epiſtola. Ignatius item Conſtantinopolis Epiſcopus, ab Epiſcoporum conciliabulo Sede pulſus, judicium reclamans Nicolai I. admiſſus eſt, ut ſcribunt Curopalates, Cedrenus, Zonaras. Alios innumeros prætermitto, quorum paſſim obvia ſunt exempla ex omnibus orbis Chriſtiani plagis in epiſtolis Sanctiſſimo-

rum

rum Pontificum Leonis & Gregorii.

Cur autem Zosimus Sardicense Concilium nomine Nicæni allegaverit, respondent nonnulli, fuisse id quoque à Nicæna Synodo definitum, sed ab Arianis unà cum multis canonibus aliis ejusdem Synodi suppressum, solis exceptis viginti, qui Arianæ impietati nihil præjudicant; sed tamen illa omnia decreta permansisse integra in exemplaribus Romanæ Ecclesiæ, ex quibus ea Zosimus desumpserit. Porrò de diminutione Canonum Nicænorum fusiùs disseruimus ad Nicænum ipsum Concilium.

Respondent alii, Sardicensem simul cum Nicæna conjunctim habitas fuisse pro una, eademque Synodo: tum quia magna Episcoporum pars, quæ in Nicæna consederat, interfuit pariter in Sardicensi, ut ex subscriptionibus liquet, atque utrobique eadem Fidei causa dijudicata fuit. Cæteroqui Synodus Sardicensis numerum Oecumenicarũ augeret; talem enim fuisse illam, liquidò constat, quatenus toto ex orbe Christiano, Romani Episcopi studio, & præsidentibus ipsius Legatis, coacta & celebrata fuit; & tamen non recensetur distinctè inter Oecumenicas, eo quòd in unam cum Nicæna coaluerit. Ex quo rectè conjicitur, fuisse à Zosimo dictos canones Nicænos, qui tamen sunt Sardicenses, quia in Romanæ Ecclesiæ archivis ambarum Synodorum decreta sub eodem Nicæni Concilii titulo connectebantur. Sed jam prosequendi sunt nobis canones aliquot præsentis Africani Concilii.

Canon 3.

Canon 4. *Ut Episcopi, Presbyteri & Diaconi non ordinentur, nisi postquam omnes, qui sunt in domo eorum, Christianos Catholicos fecerint.* Habetur iisdem verbis in Concilio item Carthaginensi tertio, *can.* 18. Ejusmodi zelum ac studium fidei, atque animarum salutis requirebat olim Ecclesia in Clero, ut nemo posset per Hierarchicos Ordines sibi eam sponsam acquirere, nisi exemplo Davidis Micholem desponsaturi proferret Philistinorum aliquot præputia, scilicet Hæreticorum conversionem.

Canon 6. *Ut primæ Sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut Summus Sacerdos, aut quid simile, sed primæ Sedis Episcopus.* Insertum est in Decreto, *c. primæ Sedis, dist.* 99. Primam (de qua hîc) Sedem intellige Primatialem Africæ. Compellationes quæ fastum redolent, abhorret exemplo humillimi, & mitissimi Sponsi sui Christi Ecclesia: ideóque Romanus Papa, tametsi reverà Summus Sacerdos, & Sacerdotum Princeps; non tamen his, quibus legitimè pro sua dignitate posset, sed humili titulo utitur Servi servorum Dei, juxta Christi verbum Luc. 22. *Qui major est in vobis, fiat sicut minor; & qui præcessor est, sicut ministrator.* Est autem verosimile, jam inde à primis sæculis fuisse attributum Romanis Episcopis titulum Pontificis Maximi, & Episcoporum Episcopi. Etenim Tertullianus malè erga Zephirinum Papam affectus, ejusque Edicti pro admittendis ad veniam pœnitentibus mœchis prima verba recitans, *lib. de pudicitia, cap.* 1. istam præmittit inscriptionem: *Pontifex*

Maximus

Maximus, Episcopus Episcoporum. Et in Concilio Africano de Hæreticis rebaptizandis, Cyprianus tunc temporis non sat benè in Stephanum Papam affectus, sic illum in proloquio perstringit: *Neque enim se quisquam nostrûm Episcopum Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore collegas suos ad obsequendi necessitatem adigit.* Et in actis Sanctorum Martyrum Sebastiani, ejusque sociorum sincerissimis Caïum Papam Tiburtius Chromatii filius noncupat Episcoporum Episcopum: quod postea nomen ab aliis eidem affigitur.

Canon 9. *Ut Sacramenta Altaris non nisi à jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniversario, quo Cœna Domini celebratur.* Habetur *in cap. Sacramenta Altaris, de consecrat. dist.* 1. Huc illud Tertulliani refertur, lib. ad uxorem, cap. 3. *Non sciet maritus quid secretò ante omnem cibum gustes; & si sciverit, panem illum non credit esse qui dicitur.* His consonat Divi Augustini testimonium in epist. 118. c. 6. *Non nisi à jejunis Corpus Domini ritè sumi potest.* Dies Cœnæ Domini canone isto excipitur, quia exemplo Jesu-Christi, eodem die ad vesperam sacrum celebrari mos erat, ad quod Fideles etiam cœnati communicabant. Reperitur etiam iste canon numero 29. in tertio Carthaginensi Concilio.

Canon 65. *Placuit ut plebes, quæ nunquam habuerunt proprios Episcopos, nisi ex plenario Concilio cujusque Provinciæ, & Primatis, atque consensu ejus, ad cuius Diœcesin eadem Ecclesia pertinebat, decretum fuerit, minimè accipiant.*

Sanctum

Sanctum Basilium legimus Cæsareæ in Cappadocia Metropoliten, ut æmulo suo Tyanæ (quæ erat in secunda Cappadociæ Provincia) Metropolitæ suffraganeorum Episcoporum numero prævaleret, erexisse in Episcopalem Sasimorum Ecclesiam, eique Gregorium Nazianzenum, quamvis reluctantem, præfecisse. Prætereà Augustinus (ut ipse de se testatur *epist.* 261. *ad Cœlestinum Papam*) in suæ Diœcesis Hipponensis oppido Fussala, Sedem novam fecit Episcopalem, cui primùm præfecit Episcopum Antonium, de consensu Primatis Numidiæ, cui subjecta erat Hipponensis Ecclesia.

Canones octo adversus errores Pelagii, & Cœlestini, qui in Milevitano præcedenti Concilio leguntur, in isto quoque plenario Concilio inserti sunt, uti & Milevitanus canon 22. quo appellationes transmarinæ prohibentur. Huic plenario Concilio subjicitur epistola synodica hinc ad Bonifacium Papam transmissa.

Prosper *lib. contra Collatorem, cap.*10. refert ita fuisse ab Africanis Patribus decretum. *Constituimus in Pelagium & Cœlestium per venerabilem Episcopum Innocentium, de Beatissimi Apostoli Petri Sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur, gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, non solùm ad cognoscendum, sed etiam ad faciendum justitiam, nos per singulos actus adjuvari, ita ut sine illa nihil veræ, sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.*

CAP. L.

Caput L.

Concilium Toletanum I.

EST Toletum urbs insignis ad Tagum amnem sita, Carpeatanorum caput, quæ nunc regio *Castille nova* dicitur. Primum Toletanum Concilium sub Innocentio I. Papa fuit, & Imperatoribus Arcadio & Honorio, anno Christi 405. Extat Innocentii Papæ ad hanc Synodum epistola. Ejus cogendæ potissima causa fuit Priscilliani hæresis, quæ sicut cancer per universam Hispaniam serpebat. Itaque plures editi sunt contra illam in hac Synodo canones, sicut in aliis Hispanicis, Cæsaraugustana, & Bracarensi prima. Severus Sulpitius hujus hæresis historiam exactè describit, quæ Simonis, atque Basilidis artes magicas, Gnosticorum spurcitias infames, & Manichæorum deliria renovabat. Ejus author Priscillianus propterea morti ab Imperii usurpatore Maximo addictus est.

Canon 5. exigit ab omnibus Clericis, ut Missæ quotidie intersint. *Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel quilibet Ecclesia deputatus Clericus, si intra civitatem fuerit, vel in loco, in quo Ecclesia est, si in Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur.*

Canon 6. *Puella Dei familiaritatem non habeat cum Confessore, aut cum quolibet Laico sanguinis alieni.* Similiter Concilium Parisiense,

sub Gregorio Papa IV. & Ludovico Pio Francorum Imperatore, hæc statuit lib.1.cap.46. *Ne Clerici, vel Monachi cum Sanctimonialibus colloquantur, nisi ex consensu Episcopi, & ex causa necessitatis. Néve ullus Sacerdos alicujus Monialis confessionem audiat, nisi coram testibus haud procul adstantibus.* Consulito etiam inferiùs quæ annotavi *ad can.*20. Nicænæ secundæ Synodi, & *ad can.*28. Agathensis.

Canon Toletanus 14. veterem abolet ritum, quo liberum erat fidelibus, vel intra Ecclesiam absumere sacram Eucharistiam, vel manibus acceptam referre domum. *Si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.* Idemque decernitur Cæsaraugustani Concilii canone 3. Obvia passim apud priscos Ecclesiæ Patres occurrunt exempla delatæ in privatas ædes à Fidelibus Eucharistiæ, quibus illa in manus dari solebat intra Ecclesiam. Sic Tertullianus ad Uxorem cap.3. *Non sciet maritus, quid secretò ante omnem cibum gustes; & si sciverit, panem illum non esse credit, qui dicitur*; nimirum Eucharistiam divinam. Et Cyprianus de lapsis: *Cum* (inquit) *quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere.* Idemque lib. de spectaculis: *Qui festinans ad spectaculum dimissus est, & adhuc gerens secum, ut assolet, Eucharistiam.*

Ejusmodi quidem consuetudinem occasione persequutionum invaluisse, probabile est. Cùm enim Fidelibus liberum non esset ad Synaxes convenire, si quando furtim loco abdito Collectam

lectam celebrabant, non modò ibi communicabant, sed etiam singuli exceptas de Sacerdotum manibus sacratissimas particulas domum reportabant, quas postmodùm jejuni sumebant inter privatas preces. Quæ consuetudo etiam partâ Ecclesiæ pace diu multis in locis perduravit: cujus exemplum in fratre suo Satyro refert Ambrosius, quod require supra *ad can.* 22. *&* 23. Laodiceni Concilii. Gregorius etiam Nazianzenus *orat. in funere Gorgianæ sororis*, perhibet illam in conclavi suo sacram Eucharistiam asservare cum magna veneratione solitam, precibus aliquando ad eam fusis, vehementi quo illa conflictabatur, morbo fuisse liberatam. Basilius Magnus *epist. ad Cæsariam Patriciam* (quæ etiam allegatur ab Anastasio Nicæno Episcopo in suo quæstionum libro, qui est *tom.6. Biblioth. Patrum*,) sic scribit: *Aliquem verò manu propria communionem sumere, ubi non est Sacerdos, minimè grave esse supervacaneum est ostendere, propterea quod res ipsa longâ consuetudine probetur. Omnes enim qui sunt in desertis Monachi, ubi non est Sacerdos, illic habentes communionem, ex seipsis illam sumunt: Alexandriæ autem, in Ægypto, unusquisque ex Laïcis qui illic degunt, maxima ex parte communionem habent domi.* Hæc Basilius. Simile refert Gregorius Magnus *lib. 3. dialog. cap.* 36. de Maximiano, ejusque sodalibus navigantibus, qui atroci tempestate jactati, clavo deperdito, malo effracto, velis laceratis, & in undas dispersis, & nave fluctibus obrutâ, sacram in tanto discrimine sumpserunt Eucharistiam, quam penes se habebant, cujus

mirifica virtute, præsenti discrimine erepti, ad portum denique incolumes omnes appulerunt. Quibus etiam testimoniis, & exemplis hoc arguitur, fuisse plerumque in usu apud primitivorum sæculorum Fideles, Eucharisticam sub unica specie communionem sumi.

Canon 17. *Is* (ait) *qui uxorem non habet, & pro uxore concubinam habet, à communione non repellatur; tantum ut unius mulieris, aut concubinæ, aut uxoris, ut ei placuerit, sit conjunctione contentus.* Habetur *c. is qui, dist.* 34. Concubinam dicit (ut ibi admonet Gratianus) quæ sine dotalibus instrumentis, aliisque solennitatibus asciscebatur in conjugium. Id planum est ex Augustini libro *de bono conjug.* Cujus testimonium idem Gratianus adducit *c. concubina*, & *c. solet*, 32. *q.*2. Eadem quoque Iustinianus *edicit novella* 18. *c.* 5.

CAPUT LI.

Synodus Ephesina Oecumenica.

EPhesi, quæ est minoris Asiæ Metropolis, coactum fuit Oecumenicum Concilium occasione Nestorii Hæresiarchæ, temporibus Cœlestini Romæ Episcopi, & Imperatorum Theodosii secundi, & Valentiniani tertii. Nectarius qui præsedit generali Constantinopolitano Concilio, successorem in Sede Urbis Regiæ Episcopali habuit Joannem Chrysostomum; hunc excepit Arsacius, Arsacium Atti-

cus,

cus, Atticum Sisinnius, Sisinnium Nestorius, Germaniciâ, quæ Antiochenæ subest Ecclesiæ, oriundus. Hic novo & pernicioso dogmate Mariam Virginem negavit esse Θεοτόκον, hoc est Deiparam, solumque illi Christiparæ nomen asserebat. Geminas quippe Christo personas affingens, divinam, humanamque, consequenter docebat, Mariam Virginem genuisse personam humanam, prorsus à divina discretam. Cumque virus suum latè propagare Nestorius, tum voce, tum scripto niteretur, graves per omnem Ecclesiam turbas excitavit.

Huic se constanter Cyrillus opposuit Alexandrinus Patriarcha. Hic Nestorium scriptis primùm amantissimis literis, de sententia pravè concepta dimovere conatus est, præcipuum fidelium omnium, maximè verò Episcoporum officium esse ducens, fidei periclitanti suppetias ferre. Quod ibidem his verbis æternæ memoriæ commendandis protestatur, *πῶς οὖν ἦν σιωπῆσαι πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων: ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ; οὐκ ἀπολογησόμεθα δὲ τῆς ἀκαίρου σιωπῆς ἕνεκα; καὶ τοι τεταγμένοι πάρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν ἃ δεῖ.* Cùm igitur fides tam insigniter læderetur, totque passim perverterentur, quî tandem tacere hîc licuit? an non ante tribunal Christi sistemur? an intempestivi silentii rationem reddituri non sumus, præsertim nos, qui ea de causa hunc in locum provecti sumus, ut quæ oportet, prædicemus? Quin etiam Joannes ipse Antiochenus Patriarcha, qui posteà contra fas omne partes Nestorii adversus Cyrillum acerrimè defendit, hortatorias literas (quæ in

prima Synodi Ephesinæ parte continetur) ad Nestorium scripsit, ut à concepto errore resiliret, atque fidem Ecclesiæ, pacemque lacessere desineret. Intereà scribunt hac de re ad Cœlestinum Romæ Episcopum seorsim Cyrillus, & Nestorius nihil suum dogma dissimulans, sed propugnans. Quibus acceptis Cœlestinus Romæ multorum Episcoporum Concilium coëgit, in quo damnatus est Nestorii error, cui decem indulgentur ab hujus decreti notificatione dies, intra quos nisi errorem publicè ejuraverit, dignitas illi Episcopalis abrogatur, & de fidelium communi societate resecatur. Restituuntur autem quotquot Nestorius contradicentes sibi à communione Ecclesiæ, vel à sacris functionibus abstraxerat. Horum executio Cyrillo committitur, cui Cœlestinus Apostolicæ Sedis Legati officium, suasque vices, & potestatem demandat.

Cyrillus itaque Alexandriæ Synodum sibi subditorum Episcoporum habuit, in qua duodecim excusi sunt adversus Nestorianã impietatem anathematismi; quæ etiam quatuor ad Nestorium delegavit Episcopos cum synodalibus literis, qui eum componerent, atque anathematismos palam approbare suaderent. At ille missos à se repulit, duodecim illa capita anathematizavit, majorique in quoscumque fideles crudelitate desæviit. Tandem ad sedandas istas, quibus Ecclesia conflictabatur, procellas, interpellatus Theodosius Augustus Synodum Ephesi Oecumenicam indixit, ad quam commisit ad compescendos tumultus Irenæum, & Candidianum Nestorio conjunctissimos, in quem

quem etiam Theodosius erat animi propensioris. Nam cùm increbrescente Nestorii hæresi, Cyrillus illam tribus libris ad Theodosium, & reginas Eudociam & Pulcheriam missis solidissimè confutasset, Nestorio patrocinans Theodosius Cyrillum acerbioribus literis perstrinxit.

Omnium sæculorum experientiâ perspectum est, quanta sit vis Aulicæ propensionis ad res fidei,& Ecclesiæ convellendas. Cùm enim cupiditas, ambitio, & æmulatio permultos etiam Episcopos transversos agant, hinc fit, ut Principum injustis desideriis utplurimùm adblandiantur, dicente Apostolo : *Omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi.* Dum Ephesum conveniunt Antistites, Joannes Antiochenus, eique subjecti Orientis Episcopi occasiones captant evitandi condemnationem popularis sui Nestorii, & conciliandæ sibi gratiæ Principis & duorum ejus Legatorum Nestorio prorsus addictorum. Cùm itaque illi moram consultò trahere viderentur, his absentibus generale Concilium Ephesi apertum est anno Christi 431. ubi ter citatus Nestorius, & ex pervicacia judicio sistere se recusans, adductis probationibus, atque sedulò examinatis ipsius libris & literis, hæreticum præfractum & obstinatum declaravit, abdicavitque Episcopatu sacra Synodus.

Quinto inde die Joannes cum suis advenit Episcopis, inter quos eruditionis, & eloquentiæ laude præcellebat Theodoretus Cyri in Palæstina Episcopus. Isti se non fuisse diutiùs expectatos acriter conquesti, suisque privatis,

affectibus etiam in evidentem totius Ecclesiæ Christi perniciem indulgentes, privatâ ibidem conflatâ Synodo, confestim acta legitimi Concilii rescindunt, & ulciscendi cæcâ perciti cupiditate, Cyrillum Alexandriæ, & Memnonem Ephesi Episcopum damnant, quasi Apollinaris hæresi contactos, quæ animam intellectualem, & humanam removebat à Christo, ut ejus vicem occuparet divina Verbi persona. Quod tamen dogma nunquam in mentem Patrum Ephesinorum venerat: nihil enim repugnat, unicam esse in Christo, eamque divinam personam, cum integra, completaque ex anima, & corpore humanitate. Sed *occasiones* (ut ait Salomon *Proverb.* 18.) *querit, qui vult ab amico recedere: omni tempore erit exprobrabilis.* Illis igitur aucupandus erat, tametsi falsissimus, prætextus, ut possent adversarios insectari cum specie nonnulla justitiæ.

Cum Antiochenæ factionis Episcopis conspirant unanimes Comites Candidianus, & Irenæus, & literas ex legitima Synodo profectas dolosè intercipiunt, multis per proprias literas calumniis Imperatorem, & Aulæ Proceres adversus Orthodoxos Patres infensos reddunt. Mandato Theodosii Cyrillus, & Memnon in carceres detruduntur. Nec minùs tamen legitima Synodus suo fungi pergit officio plusquam ducentis constans Episcopis; & harum tempestatum authorem Joannem frustra delinire ac pellicere conata, tertiò tandem citatum, & contumacem excommunicat, & deponit.

Contigit

Contigit tandem ut elusis Comitum exploratoribus, Concilii legitimi literæ justarum querelarum plenæ per virum fidelem, sub ementito mendici habitu arundine inclusæ deferrentur ad Theodosium, ejúsque sororem Pulcheriam eximiæ pietatis, & prudentiæ virginem, aliasque spectatæ virtutis personas, quibus satagentibus Theodosius rei veritate compertâ, benevolum se tandem sacræ Synodo exhibet, acta per Candidianum, & Irenæum revocat, & admissis legitimæ Synodi decretis, Nestorium in pristinum Monasterium Antiochenum, in quo Monasticen olim professus fuerat, & postremò, ne Monachos, aliosque falsâ doctrinâ pervertere pergeret, Oasin relegat, ubi vitam infelicem calamitoso exitu conclusit, verminante ipsius per divinam ultionem blasphemâ linguâ. Libri ejusdem undequaque conquisiti flammis absumpti sunt. Denique Theodosio interveniente cum magni Simeonis Stylitæ interventu, pax inter Cyrillum & Joannem, cæterosque Orientales conciliata fuit. Istique in integrum restituti, Concilio legitimo lubentes acquieverunt.

Hujus Synodi *parte* 4. *act.*7. requirentibus Rhegino Constantiæ Cypri Episcopo, totiusque insulæ Metropolitâ, cæterisque Cypri Episcopis, asserentibus deductum jam inde ab Apostolis privilegium, ut non ab Antiocheno Antistite, sed ab ipsa Provinciæ Cypri Synodo, Episcopi insulares ordinarentur, sancta Synodus hoc eisdem privilegium confirmavit. Egregiam Cyprii Præsules nacti sunt opportunitatem, quando Antiochenus, & alii Orientales

Episcopi non modò non contradicebant in hac causa, utpote absentes, sed etiam schismate se à sacra Synodo divulserant, ut sic mererentur propriis excidere juribus. Occasione quidem veteris Antiocheni schismatis, quando plures in illa civitate creati Episcopi populum sic distrahebant, ut pars uni, pars alteri adhæreret, quæ divisio octo & quadraginta duravit annos, quibusdam Euzoïo, aliis Meletio, aliis Paulino, aliis postmodùm Flaviano, aliis Evagrio addictis; hanc divisionis diuturæ occasionem Cyprii nacti, quasi *αὐτοκέφαλοι* cœperunt res suas gerere inconsulto Antiocheno Patriarchâ. Ubi verò schisma desiit, omnesque Antiocheni in unum Alexandrum Episcopum convenerunt, tunc Alexander jus pristinum à Cypriis vendicare conatus est apud Innocentium Papam annis ante hanc Synodum triginta. Innocentius judicavit Cyprios Antiocheno subjici, ut constat ex ejusdem epistola 18. Post Concilium etiam Ephesinum eadem iterum contentio recruduit, imperante Zenone. Narrant enim Cedrenus *in Zenone*, & Nicephorus *lib.16.cap.*37. Petrum Cnapheum, seu ut à Latinis vocatur, Fullonem, Episcopum Antiochiæ, de Cypriis jura Patriarchalia repetere molientem, causâ cecidisse, cùm eodem ipso tempore ex divina revelatione Barnabæ Apostoli corpus in Insula effossum fuisset cum Evangelio Matthæi ejus pectori imposito, quod Barnabas vivens manu suâ descripserat. Quâ re motus Zeno voluit deinceps Ecclesiam Constantiæ censeri Apostolicam, & à potestate Antiochensis immunem. Videndus noster Morinus

Morinus *lib.*1. *exercitat.Eccles.cap.*4.

Ex multis liquet hujus Synodi locis, habitam fuisse in Ecclesia Mariæ dedicata, cujus patrocinium sancta Synodus susceperat. Est verò speciali notâ dignum quod scribunt Ephesini Patres in synodica ad Clerum & populum Constantinopolitanum epistola, Deiparam Virginem cum Evangelista & Apostolo Joanne Ephesum ex Judæa profectam, illic reliquam vitam usque ad felicissimum obitum transegisse.

CAPUT LII.

Concilium Arausicanum I.

ARausio Civitas Cavarum est in secunda Narbonensi Provincia, cujus Episcopalis Ecclesia suffraganea est Arelatensi Metropoli. Hîc convocatum Concilium fuit anno Christi 441. sub Leone I. Pontifice, imperantibus Theodosio secundo, & Valentiniano tertio. Præsedit Hilarius Arelatensis, consedit Eucherius Lugdunensis, ambo subscripti.

Canon 1. *Nullus ministrorum qui baptizandi recipit officium, sine Chrismate usquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in Baptismate chrismari. De eo autem qui in Baptismate, quacumque necessitate faciente non chrismatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur. Nam inter nos chrismatis ipsius non nisi una benedictio est. Non ut præjudicans quidquam dico, sed ut necessaria habeatur chrismatio repetita.* Hæc

Arausica

Arausicana sanctio satis perplexa & obscura sic exponi debet. Cùm sæpe fiat ut nondum baptizatus inopinatò in mortis discrimen incidat, debet Parochus secum assiduè sacrum Chrisma deferre, ut quum tale periculum adveniet, præsto sit ad baptizandum simul & chrismandum. Sed si quis occurrēte periculo fuerit privatim baptizatus, sed non inunctus, ac deinde periculo ereptus Sacramentum Confirmationis desideret, admonendus erit vel Episcopus, quem sacræ Literæ, sanctique Patres solo nomine Sacerdotis exprimere solent; vel inferior Sacerdos, cui onus incumbit explorandi & præsentandi confirmandos, ut sic admonitus curet duplicem simul adhiberi chrismationem; in vertice quidem unam, quæ cæremonialis est, & præcedenti Baptismo defuit; & in fronte alteram, qua consignentur Confirmationis Sacramento. Non enim approbat Synodus diversis & longè remotis actibus has fieri chrismationes, quas ambas judicat esse necessarias. Ea porrò fuit veteris Ecclesiæ consuetudo, ne duæ istæ chrismationes longiùs à se disjungerentur. Nam etiam in Baptismo præter verticis inunctionem, frons etiam baptizati ad Confirmationis Sacramentum liniebatur. Ita docent innumera Patrum testimonia.

Amalarius Fortunatus Episcopus Trevirensis *lib.* 1. *de Eccles. offic. cap.* 27. postquam docuit statim à Baptismo ungendum esse Neophytum in vertice, ita subjungit: *Sicut in Gestis Pontificalibus legitur, Beatum Sylvestrum instituisse, ut à Presbytero ungeretur Chrismate Neophytus in cerebro.* Deinde addit, hanc fieri posse

posse unctionem à Presbytero, etiam Episcopo præsente; cùm tamen solus possit Episcopus dare baptizatis Spiritum sanctum per manûs impositionem, ungendo Chrismate non in vertice, sed in fronte. Super quo profert historiam Philippi Diaconi, non valentis Spiritum sanctum dare baptizatis à se Samaritanis, quia nec Apostolus, nec Pontifex erat: unde necesse fuit mitti ad hoc officium Petrum & Ioannem, *Act. Apost.* 8.

Constat ex Conciliis Florentino, & Tridentino, solum Episcopum esse ordinarium Confirmationis ministrum. Docet verò S. Thomas 3. *p. q.* 72. *art.* 11. extraordinarium Confirmationis ministrum posse ex delegatione Papæ simplicem esse Sacerdotem. Idque probatur ex Gregorio Magno lib. 3. epist. 26. ad Januarium Episcopum Calaritanum 1. *Vbi Episcopi* (inquit) *desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus.* His enim verbis citatur à Thoma, & pariter à Gratiano *cap. pervenit, dist.* 95. quamvis alii aliter legant. Testatur quoque vetustissimus, sed falsò attributus Ambrosio, Commentarius in Paulum ad Ephes. 4. *In Ægypto Presbyteri consignant, ubi non est Episcopus.* Canon quidem 20. Toletani Concilii primi demandat Presbytero chrismationem, absente Episcopo; sed exponitur à nonnullis de cæremoniali chrismatione Baptismi: tametsi doceat Amalarius Fortunatus, hanc fieri à simplici Sacerdote in cerebro chrismationem, etiam Episcopo præsente.

Notanda ergo hæc Amalarii verba, sub finem

nem dicti cap. 27. *Vt ab Episcopis solis inungatur per manus impositionem, ab Apostolis acceptum est.* His enim perspicuè declarat, ipsam Episcopi actionem, quâ frontem manu inungit, esse ipsammet manûs impositionem, quâ juxta *Act. cap.* 8. dabatur ab Apostolis Spiritus Sanctus: & quidem *vers.* 18. manus in singulari exprimitur, quia unctio hæc sacra fit unica manu. Licèt autem alibi dicatur circa Confirmationem manuum impositio, id nihil obstat, quia de pluribus Apostolis loquitur, & sic de pluribus manibus, quamvis singuli seorsim unicam manum adhiberent. Addit Amalarius, per manus impositionem efformari Crucem super Fideles eodem loco, ubi Pontifex Aaronicus in aurea lamina insculptum Dei nomen ineffabile portabat. Igitur uno, eodemque contactu in Confirmatione imponitur manus, frons Chrismate linitur, & signum Crucis efformatur. Itaque inaniter recurrunt scriptores aliqui ad specialem Christi dispensationem, ut Apostolis liceret pro Chrismatione uti manuum impositione.

Canon 3. præscribit, ut qui pœnitentiam acceperunt, si eâ nondum peractâ è vita excedunt, communicent Sacramento Viatici sine manûs impositione: sed si supervixerint, in statum pœnitentium redeant, donec completo pœnitentiæ decursu, manuum impositionem, seu reconciliationem accipiant. Hæc eadem jam edixerat Synodus Nicæna canone 13. Hæc ergo Concilia, Nicænum & Arausicanum, simulque Ancyranũ, *can.* 6. & Agathense *can.* 11. & Innocentius primus *epist. ad Exuperium*, definiunt

finiunt, ubi eſt periculum mortis, miniſtrandam eſſe pœnitentibus Euchariſtiam, nondum completo pœnitentiæ præſcripto à Canonibus tempore. Obſervandum hîc, non eſſe credibile, admiſſos fuiſſe pœnitentes ægrotos ad ſacrum Viaticum abſque ſacramentali abſolutione privata. Manuum itaque impoſitionem, quæ differebatur poſt ſacrum Viaticum, & expletum pœnitentiæ canonicum tempus, intellige ſolam publicam & ſolemnem, quæ publicam pœnitentiam quaſi fibulâ claudebat, & pœnitentem in communem fidelium ſtatum & ordinem reſtituebat.

Canon 4. *Pœnitentiam deſiderantibus, etiam Clericis, non eſſe denegandam.* Conſulito quæ circa vel interdictam, vel permiſſam Clericis pœnitentiam diſſerui ad Concilii Carthaginenſis quarti canonem 68.

Canon 5. ſancit Eccleſiarum immunitatem, ut qui ad eas confugerint, extrahi nequeant. Habetur *cap.eos qui ad Eccleſiam, diſt.*87. Idemque ſancitur in Concilio Aurelianenſi primo, *can.*1. & in Aurelianenſi quarto, *can.*21. Quæ cùm ſint Gallicana Concilia, non ſervantur tamen in toto Gallicano Regno circa confugientes reos delictorum. Enimverò, ne iſta immunitas fieret impunitas criminum, cautum eſt Edictis Franciſci I. ann.1539. *artic.*166. & Henrici III. ann.1585. ut rei, contra quos Judex capturam decreverit, ex locis etiam ſacris abducantur. Apud Gentiles quoque aſyla erant in ſacris locis conſtituta, ne ad ea confugientes inde divelli poſſent. Referunt acta Sylveſtri, Conſtantinum contuliſſe his, qui ad Ec-
cleſias

clesias confugissent, immunitatem. Quam constitutionem suadente Eutropio eunucho, potentissimo simul, & flagitiosissimo, Arcadius contrariâ lege abrogavit, quæ tertia est in Codice Theodosiano, *sub tit. de his qui ad Eccles. confug.* Divina tamen ultione Eutropius ipse ob innumera scelera deposcitur ad supplicium: ipse tunc ad Ecclesiam fugit, cujus violaverat paulò antè immunitatem. Chrysostomus suggestu conscenso, illam in Eutropium, quæ adhuc superest, illustrem orationem habuit, nec eum priùs sivit à frementibus militibus, & Magistratibus abduci, nisi præstito à Magistratibus de vitæ ipsius securitate jurejurando. Ipse verò dignitate omni, & opibus exspoliatus, in Cyprum relegatus fuit. Hanc reorum ad Ecclesias confugientium immunitatem renovavit Imperator Leo *l. præsenti lege, C. de his qui ad Eccles. confug.*

Canon 8. vetat ordinari Clericum alienum absolutè, aut proprium in aliena Diœcesi, nisi accedat Episcopi consensus, ad quem pertinet vel Clericus, vel Ecclesia. Ejusmodi sanctiones frequentes in Conciliis occurrunt: in Sardicensi *can.* 15. in Carthaginensi tertio *can.* 20. *&* 21. in Tridentino *sess.* 6. *cap.* 5. & *sess.* 23. *c.* 8. *&* 9. & in Decreto Gratiani *cap. placuit,* & *cap. Episcopus* 7. *q.* 1.

Canon 12. *Subitò obmutescens, prout statutum est, baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet Sacerdos, aut præsentis in suo nutu.* Huic similem superiùs exquire canonem 76. Concilii Carthaginensis quarti, quem canonem

innuere

innuere videntur prædicta verba, *Prout statutum est.*

Canon 14. permittit Energumenis, ut omnimodè communicent, si se solicitudini Clericorum tradant, monitisque obtemperent, virtute Sacramenti muniendi contra dæmonum aggressiones. Priore quidem sæculo Energumeni simul cum Catechumenis & Pœnitentibus à sacra communione, divinisque mysteriis post Evangelii prædicationem, jubente Diacono, foras emissi arcebantur, ut docet *in Hierarchia Eccles.* Dionysius.

CAPUT LIII.

Concilium Vasense, seu Vasionense.

VAsione Vocontiorum oppido in secunda Narbonensi Provincia, Concilium celebratum est sub Leone Papa I. imperante Romæ Valentiniano III. Christi anno 442. Haud rectè dictum à Baronio Vasatense! Vasio suam hodie quoque veterem retinet denominationem. Meminere hujus Plinius, Mela, Ptolemæus.

Canon 4. eos excommunicat, qui defunctorum oblationes retinent, aut Ecclesiæ reddere morantur: *Quia* (inquit) *fideles de corpore decedentes votorum suorum plenitudine, & pauperes præsidio eleemosynæ, & necessaria sustentatione fraudantur.* Vocatque hujusmodi reten-

tores sacrilegos. Citatur nominatim Vasensis hic Canon in Concilii secundi Arelatensis canone 47. juxta Sirmundi editionem; ibidemque confirmatur. Citatur pariter in Decreto *cap. qui oblationes*, 13.*q.*2. Idemque statuitur in Concilio Matisconensi primo, *can.*4.

CAPUT LIV.

Concilium Arelatense II.

NEscitur quo tempore sit habitum, nisi quod pro certo est, subsequutum fuisse Arausicanam primam, atque Vasionensem Synodum; ambarum quippe meminit. Itaque præposterè collocat Binius sub Pontificatu Siricii, qui tamen longè tria ista Concilia præcessit.

Hujus Arelatensis canones 2. & 3. circa sacri Cleri cœlibatum superiùs allegavi, satisque hac de re disserui in observationibus ad Nicænum canonem 3.

CAPUT LV.

Concilium Nannetense.

HUjus quoque Gallicani Concilii tempus ignoratur. Nota dignus est ipsius Canon 1. qui & ab Ivone citatur Decreti parte 2. c. 122.

Vt

Ut Dominicis, & festis diebus Presbyteri antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto Presbytero, ibi Missam velit audire. Quem si invenerint, statim ex Ecclesia abjiciant, & ad suam Parochiam redire compellant. Similiter interrogent si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant; & si inventi fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere, ab Ecclesia rejiciantur usquequò ad charitatem redeant. Non enim possumus munus, vel oblationem ad Altare offerre, donec priùs fratri reconciliemur. (Matth. 5.) His ita peractis Sacerdotes Missarum solennia ritè peragant. Huic consentit canon 31. Arelatensis Concilii secundi: *Hi qui publicis inter se odiis exardescunt, ab Ecclesiasticis conventibus sunt removendi donec ad pacem recurrant.*

Prior verò hujus Nannetensis Canonis pars de audiendo in propria Parochia Sacro, iteratur sequenti Canone 2. *Ut nullus Presbyter alterius Parochianum, nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Missam recipiat.* Eódem spectat Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 4. *de refor.* multæque constitutiones à sancto Carolo in multis Synodis Mediolanensibus editæ. His tamen derogat constans, totoque propemodum orbe Christiano recepta contraria consuetudo.

Caput LVI.

Synodus Chalcedonensis Oecumenica.

EXacto Hæresiarcha Nestorio, Maximianus Constantinopolis Ecclesiam rexit, hunc deinde Proclus excepit, Proclum Flavianus, qui cùm Synodum Episcoporum triginta, regnante juniore Theodosio, Constantinopoli celebraret, Eusebius Dorylæi Episcopus oblato libello exposuit Synodo, Eutycheten Presbyterum, & Monasterii, quod celeberrimum erat in urbe Regia, Archimandritam, prætextu declinandi erroris Nestoriani, ambas Christi naturas ita confundere, ut in unam mutuâ commistione coaluisse diceret. Ter missis à Concilio Legatis citatus Eutyches fictitiis excusationibus tergiversatus est; & demùm tertiâ citatione septem dierum petivit inducias, quibus suam, quam fingebat affectam, valetudinem confirmaret. Intereà Chrysaphio Eunucho, qui gratiâ Imperatoris præ cunctis aliis prævalebat, quique amicitiâ erat Eutycheti conjunctissimus (fuerat quippe ab Eutychete de sacro fonte levatus, idemque Flaviano dudum erat per privatas simultates infensus) suam causam impensè commendat Hæresiarcha. Hujus avidè suscepto patrocinio Eunuchus Theodosio suadet, ut Florentium Patricium cum potestate jubeat Synodo interesse. Theodosii

dosii mandatum detulit ad Synodum Magnus Silentiarius, cum quo Monachis suis comitatus, Prætorianorumque militum satellitio stipatus advenit Eutyches, arrogantiâ tumens, & pervicax. In his rerum angustiis Florentium gratulabundi Patres excipiunt, multumque Theodosio debere præ se ferunt, quòd clarissimi viri, cujus fides, religioque perspecta sit, præsidio Synodum præmuniisset. Eutyches mandato Synodi suum exponit sensum: admonetur à Patribus, ne contra receptam in Ecclesia fidem quidquam innovaret, utque abjurato errore ad Ecclesiæ rediret unitatem. At ille in contumacia persistens, tandem Sacerdotio, & Monasterii præfecturâ dimovetur, subscribentibus 30. Episcopis, & 23. Abbatibus.

Sic ille condemnatus, immanibus adversus Synodum intemperiis furit, quam libellis per compita & fora civitatis affixis proscindit, novasque pro se factiones ubique conflat. Quin etiam ad Leonem Romæ veteris Episcopum scripto conquestus est, Nestorianam hæresin per Flavianum Constantinopoli revixisse, & in dies augeri; séque fidem Ephesinam, quâ par est constantiâ prædicantem, fuisse Nestorianorum factione oppressum, & ordine motum, neque ullatenus auditum, dum Apostolicam Sedem appellat. Huic Leo plenas benevolentiâ literas rescripsit: sed acceptis deinde Flaviani literis cum omnibus Synodalibus actis, damnationem Eutychis approbavit. Hoc exclusus perfugio Eutyches, per summum nefas à Synodi & summi Pontificis judicio ad Theo-

dosii tribunal provocavit. Annuit Imperator à Chrysaphio persuasus, novamque Synodum indixit: concursant, & tumultuantur Eutychiani Monachi, multique ex Aula, & de plebe partibus Hæresiarchæ addicti. Verùm ista quoque Synodus audito illo, & exploratis prioris Synodi actis, hanc suo judicio confirmavit, & ita Flaviani sinceritas, & Eutychis perversitas luculentiùs innotuit.

Eutyches ad suæ causæ penè comploratæ subsidium discordiam inter Episcopos serere aggreditur. Dioscorum itaque olim magni Cyrilli Alexandrini Diaconum, & tunc in Alexandrino Patriarchatu indignissimum successorem, projectissimæ nequitiæ hominem, plurimis adulteriis, sacrilegiis, rapinis, & homicidiis inquinatum, Chrysaphii clientem, & Flaviano propter Sedium æmulationem, morumque contrarietatem infensum, in suas facilè partes allicit specie tuendæ contra Nestorianos fidei, quam præcessor ejus in Ephesina Synodo strenuè propugnaverat. Agit per literas cum Theodosio Dioscorus, tantas controversiarum difficultates non fuisse privatis aliquot Episcoporum hostiliter adversus Eutychen affectorum conventibus dijudicandas, sed esse per Oecumenicam Synodum dirimendas. Huic obstitit suggestioni Flavianus, & Leo Pontifex reclamavit. Sed urgentibus Chrysaphio & Dioscoro, Theodosius Synodum novam, & Oecumenicam indixit Ephesi celebrandam post annos à prima Ephesina novemdecim, ad quam Leo suos direxit Legatos duabus instructos

ſtructos epiſtolis, unâ ad Synodum, alterâ ad Flavianum, quibus Catholicam fidem adverſus Eutychis præſtigias egregiè elucidat.

Ad eam itaque Synodum convenerunt Dioſcorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Joannis illius qui priori Epheſinæ Synodo præfractè obſtiterat, ſucceſſor; Iuvenalis Ieroſolymitanus, & Flavianus Conſtantinopolitanus. Ad Synodum Theodoſius Barſumam Archimandritam miſit, qui nomine totius Ordinis Monachorum, & Imperatoriâ fretus authoritate, Antiſtites inſectaretur, qui Eutychen damnaverant. Miſit prætereà Comitem Elpidium iſtius Synodi defenſorem, ſeu conſervatorem; cui dedit in mandatis, ut Epiſcopis, à quibus fuerat damnatus Eutyches, omnem judicandi poteſtatem adimeret.

Tam infauſtis, & iniquis auſpiciis coacta Epheſi Synodo, jubet Elpidius ante omnia de actis Conſtantinopolitanæ ſub Flaviano Synodi quæſtionem haberi. Obſiſtunt Legati Apoſtolici, & primùm omnium literas Leonis poſtulant recitari. Obſtrepit cum ſuis Eutyches: Legatos in invidiam trahit & ſuſpicionem, ut Flaviano addictos, & apud eum pranſos. Concitantur adverſus eos tumultus, denegatur eis in ſedendo primatus, quem ſibi Dioſcorus vindicat. Abſcedunt Synodo Legati, ſed paulò poſt revocantur. Intereà validâ trecentorum Monachorum manus in Synodum irrumpit, multos ſecum trahens armatos milites, cum quibus occultè Dioſcorus conſpirabat. Horrendis vociferationibus complentur

omnia, raptantur, & verberibus afficiuntur sacri Episcopi, notariis digiti effringuntur, tabulæ Synodi discerpuntur. Flaviano nisi interrogato silentium indicitur, & Antistites ejus asseclæ in vincula conjiciuntur.

Tum demùm soli asseclæ Dioscori omne sibi judicium causæ hujus usurpant, Domnum Antiochenum suo dejiciunt Episcopatu, simulque Theodoretum Cyri, & Ibam Edessæ, utrumque absentem, & indictâ causâ. Qui verò intersunt Episcopi, partim spontanei Eutychiani, partim metu adacti, puris, & albis membranis subscribunt, in quibus quid esset scribendum magna pars ignorabat. Legati Apostolici etiam inter gladios, & hastas elabuntur ex illo Concilio malignantium, postquam frustrà reclamarunt, protestatique sunt. Denique in ista Latronum Synodo (sic enim, & jure merito Græci ληςϊκὴν σύνοδον istam vocant) prolatum Eutychetis symbolum approbatur, ut Ephesinæ, atque Nicænæ fidei conforme, & pristinum in statum restituitur Hæresiarcha. Flavianus verò & Eutychis accusator Eusebius Dorylæi Episcopus, declarantur hæretici Nestoriani, suisque Sedibus deponuntur, & carceribus includuntur. Flavianum, appellantem ad Apostolicum Tribunal Dioscorus ex Episcopo carnifex tam atrocibus verberibus excepit, ut mox in exilium deportatus, toto corpore fractus, contusus, & vulneratus, post triduum vita excesserit. Sine mora in ejus locum subrogatur Anatolius Diaconus, & Dioscori apocrisiarius. Tum demùm quasi victor exultans Dioscorus

Dioscorus Alexandriam revertit, ubi tam immania flagitia novis aliis accumulans, damnatus à Leone, ipse vicissim contra Leonem anathema explodit novâ, & hactenus inauditâ audaciâ.

Tantarum calamitatum accepto nuntio, dici non potest quanto animi dolore Leo Flaviani necem, Episcoporum Catholicorum depositiones, vincula, exilia, divulsas Ecclesias, prostratam, & pessundatam Religionem, exultantem hæresim, universóque Oriente triumphantem, & insolescentem deploraverit. Coacta quamprimùm Romæ Synodo, Ephesinum istud conciliabulum, seu potiùs latrocinium rescidit, & damnavit Dioscorum, ut dixi, & hujus incendii facem Eutychetem anathemate perculit, crebrasque ad Theodosium, ejusque sororem Pulcheriam literas conscripsit. Quin etiam cum plerisque Italiæ Episcopis obviam prodiit Valentiniano Augusto, qui cum Reginis Galla Placidia matre sua, & uxore Eudoxia Romam religionis ergò ad invisenda sacra Apostolorum limina veniebat. Cúmque illis tot Religionis clades cum luctu, crebrisque singultibus exposuisset, lacrymas Reginis excussit, suisque precibus obtinuit, ut Valentinianus & Reginæ Theodosio scriptis literis suaderent, ut statum Ecclesiæ præsentem miseratus curaret novo, legitimóque, ac libero Concilio, quæ per vim, & factiones Ephesi gesta erant, examini subdi.

Studebat Leo ut in Italia, ubi liberiùs poterat Ecclesia respirare, nova Synodus indice-

retur, quæ labem ac infamiam Ephesinam deleret. Sed Theodosii mens Hæreticorum artibus irretita flecti Valentiniani, & Augustorum precibus nullatenus potuit. Quinimò promulgatis edictis istum Ephesinum conventum Nicænæ Synodo jussit æquari. Sed haud multò post ipse morte sua meliori regimini locum cessit.

Leo quod à Theodosio impetrare non valuerat, obtinuit ab ejus successore Marciano Principe religiosissimo, cui approbante Senatu, & Orientis Imperium, & se ipsam marito dedit Pulcheria, eâ tamen lege, ut sibi virgini esse liceret. Leonis igitur acceptis litteris Marcianus suffragante Pulcheria Synodum generalem Chalcedone indixit, quæ civitas septem tantummodò stadiis distat ab Urbe Regia, interjecto inter utramque Bosphoro; eo scilicet fine, ut illi commodè posset interesse, suamque authoritatem impertiri, ut factiosi, qui tot hactenus turbas concitaverant, in officio continerentur.

Primùm quidem ad Leonis petitionem explorata fuit Anatolii fides, & admissa ejus publica fidei professio, damnans Eutychetis & Dioscori perfidiam. Marcianus quotquot Synodus latrocinans adhuc superstites expulerat, revocavit, ut ad legitimam Synodum convenirent. Flaviani corpus ex loco, ubi exul & Martyr occubuerat, solenni pompâ Constantinopolin retulit.

Hisce felicissimis auspiciis apertum est quartum Oecumenicum Concilium Chalcedone,

quæ

quæ civitas eſt Provinciæ Bithyniæ, Boſphoro è regione Conſtantinopolis adjacens, intra Templum ſanctæ Virginis & Martyris Euphemiæ, anno Chr. 451. præſidentibus Leonis Legatis Paſchaſino Libybætano, Lucentio Aſculano, Juliano Coënſi Epiſcopis, & Bonifacio Presbytero. Secundus ab Apoſtolicis Legatis ſedit Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus: tertius Dioſcorus Alexandriæ: quartus Maximus Antiochiæ: quintus Juvenalis Jeroſolymæ, aliique deinceps, tum ad dexteram, tum ad lævam. Principes verò à Marciano miſſi cum ampliſſimo Senatu, in medio conſederunt ante cancellos ſanctiſſimi Altaris, ut exprimitur act. 1. & alibi paſſim, ἐν τῷ μέσῳ πρὸς τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιωτάτου θυσιαστηρίου.

Principio Legati Leonis obteſtati ſunt, fas non eſſe Dioſcorum, qui reus ſit à Synodo judicandus, inter Epiſcopos ſedere judicem. Euſebius Dorylæi libellum profert adverſus Dioſcorum, refertum flagitiis conciliabuli Epheſini. Leguntur ſubinde acta Synodorum Conſtantinopolis ſub Flaviano, & Epheſi ſub Dioſcoro. Fremunt Patres in Dioſcorum tot ejus ſceleribus propalatis. Inſtat Dioſcorus omnia refundere in Patres Concilii Epheſini, nihil ſe illis invitis, aut inconſultis egiſſe. At illi replicant, vim ſibi illatam per introductos à Dioſcoro milites. Convictus ſcelerum Dioſcorus, de gradu & ſeſſione in Synodo dejicitur.

Obſervandum in prima iſta actione, primam ejiciendi Dioſcori allegatam fuiſſe cauſam,

quia

quia Synodum ausus est convocare sine Apostolicæ authoritate Sedis, ὅτι οὐδέποτε γέγονεν οὐδὲ ἐξὸν γένεσθαι, quod nunquam hactenus factum est, nec fieri licet. S. Marcellus Papa & Martyr *epist. ad Episc. Antioch. Provinc.* scribit canonem Apostolorū esse, ut non possint Concilia celebrari præter sententiam Romani Pontificis. Idem testatur Papa Julius *epist. ad Orientales Episcopos*, apud Athanasium *apolog. 2.* & Socratem *lib. 2. cap. 13.* & Sozomenum *lib. 3. cap. 9.* additque hunc Apostolorum canonem fuisse à Synodo Nicæna renovatum. Quod idem testificatur Synodus Alexandrina *epist. ad Felicem*, Damasus quoque Papa epist. ad Stephanum, & Concilium Africæ: *Nam ut nostis* (inquit) *Synodum sine Romanæ Sedis authoritate fieri, non est Catholicum: nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolicâ vocatione congregata definitè damnari potest: neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta Apostolicâ authoritate.* Hæc Damasus. Item Synodus septima Oecumenica *act. 16.* pseudo-Synodum reprobat Constantinopoli habitam, eo quòd inconsultâ Sede Apostolicâ celebrata fuerit. Denique in Romano Concilio sub Papa Symmacho, cùm Theodoricus Rex convocatis Episcopis Italiæ diceret, se ideò ipsos accivisse, ut causam Symmachi judicarent, responderunt universi, non ad Regem, sed ad Romanum Episcopum convocationem Concilii pertinere, quamvis ipse accusaretur Papa, neque acquievère, nisi postquam Symmachus asseruit, suo rogatu Episcopos fuisse

ſe à Rege convocatos, ſéque de novo Synodum iſtam approbare.

Actione 2. recitata ſunt Symbola Nicænum, & Conſtantinopolitanum, lectæque literæ Cyrilli, tum ad Neſtorium, tum ad Joannem Antiochenum, deinde Leonis Papæ ad Flavianum. Et hac Leonis perlectâ epiſtolâ Synodus acclamavit, *Petrus per Leonem loquutus eſt, Apoſtoli hoc docuerunt.* Dioſcorus qui ſe ſubduxerat, citatur reus; at ſibi conſcius flagitiorum, refugit ſe actionibus ſecundæ & tertiæ ſiſtere. Poſt tertiam compellationem venire recuſans, accuſatur, & judicatur abſens. Prolatis etiam Alexandrinorum teſtimoniis circa devaſtatos ab ejus ſatellitibus & miniſtris agros, incenſas ædes & ſegetes, abreptas ab eo multorum uxores, violataſque virgines, fœdata connubia, aliáque atrocia facinora; has ob cauſas, ſimulque ob ſceleratiſſimè per eum geſta in Eutychis cauſa, damnatus à ſacra Synodo Dioſcorus fuit, & dignitate ſpoliatus.

Epiſcopis verò Epheſinis veniam ſuppliciter orantibus, poſt editam ab eis convenientem Fidei profeſſionem, facilè indultum fuit. Ibas Edeſſæ, & Theodoretus Cyri Epiſcopus priſtinis Sedibus, & Eccleſiis, quibus privârat eos Epheſina pſeudo-Synodus, redintegrati ſunt. Fideſque unanimi omnium conſenſu ſtabilita fuit ad normam epiſtolæ Leonis. Declaratumque eſt, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ex duabus diſtinctis naturis, divina, humanaque, inconfuſis, & impermiſtis conſiſtere:

sistere : & divinitate quidem Deo Patri, humanitate nobis esse consubstantialem, ac per omnia nobis similem, excepto peccato. Marcianus Augustus, rebus jam à Synodo pacificè constitutis, ad sacrum Concilium accessit, cujus actioni sextæ interfuit, & cum eo Pulcheria Augusta, de omni Ecclesiâ optimè merita. Ille verò dignam Imperatore Christianissimo & sapientissimo habuit orationem.

Denique peractâ actione 15. soluta est sacra Synodus, ex eáque recesserunt Comites, & Senatus, Legatique Apostolici. Sed Anatolius furtim congregatis Orientalibus, præter Ægypti Episcopos, & necdum creato Alexandrino in locum dejecti Dioscori, ad quem Episcopum maximè omnium pertinuisset ambitioni Anatolii obsistere, canones tres adulterinos, & obreptitios edidit. Quorum primo constituebatur : Episcopum Constantinopolis, (eo quòd hæc civitas Imperii sede & Senatu decoretur, sitque secunda Roma) insistendo sanctioni Synodi Oecumenicæ Constantinopolis sub Theodosio seniore, æqualibus privilegiis cum veteris Romæ Episcopo potiri debere, atque secundum ab eo dignitatis locum tenere. Deinde Constantinopolitanæ Ecclesiæ ut Patriarchali debere subjici Ponti, & Asiæ, & Thraciæ Metropoles omnes. Sicque dirimebantur à veteri Diœcesi Antiocheni Patriarchæ Pontus & Asia minor : Thracia verò adimebatur de jure Patriarchico Romani Episcopi. Tertius denique canon subdolè enunciat, fuisse à Synodo concessum Episcopis Ægypti, ut

ut differrent ſacræ Synodo ſubſcribere, donec Alexandriæ creatus Epiſcopus eſſet, eo quòd ita invaluiſſet apud eos conſuetudo, ne quid inconſulto Alexandrino Antiſtite in cauſa omnibus communi agerent, aut ſubſcriberent. Subſcripſerunt autem tribus hiſce canonibus Anatolius, & Orientales, qui cum ipſo conſpiraverant.

Ubi fraus iſta Legatis Apoſtolicis innotuit, novam ac decimam-ſextam iniri ſeſſionem obtinuerunt, in qua & reclamarunt adverſus canones ſubreptitios adverſantes Nicæni Conciliis ſacris decretis, & contra normam legitimarum Synodorum furtim editos. Protulerunt inſuper Leonis Epiſcopi commonitorium, qui quod futurum erat præſagiens, ita illis inter alia capitula mandaverat: *Sanctorum quoque Patrum conſtitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari, ſervantes omnimodis Perſonæ noſtræ in vobis, quos vice noſtra tranſmiſimus, dignitatem. Ac ſi qui fortè civitatum ſuarum ſplendore confiſi, aliquid ſibi tentaverint uſurpare, hoc quà dignum eſt conſtantià retundatis.* Hæc Leo. Sanè commemoratus ille ab Anatolio Concilii ſecundi Oecumenici canon fuerat irritus, quia illum Legati Pontificii, & qui eos miſerat Damaſus, repudiarunt; adeò ut nec ipſi Orientales ullam ejus rationem habuerint, qui poſtmodùm ad damnationem Joannis Chryſoſtomi Conſtantinopolis Epiſcopi, Theophilum Alexandriæ Patriarcham accerſiverunt, ut quaſi ſuperior judicio Conſtantinopolitani Epiſcopi præſideret. Unde

Paſcha

Paschasinus ex Legatis unus, hæc subintulit: *Si usi sunt, quid requirunt? si non usi, quare requirunt?* Cæterùm cùm Græci ab iniquo proposito discedere recusarent, istud unum obtinuêre Legati, ut sua protestatio in actis Synodi conscriberetur. Deinde Leo scriptis ad omnes Episcopos encyclicis literis, ea sola probavit Synodi decreta, quæ ad Catholicam Fidem pertinebant, aut quibus sui Legati subscripserant, cæteris rejectis.

Canon Chalcedonensis 3. Clericis interdicit alienas possessiones lucri causâ conducere, aliena negotia gerere, aut sæcularibus negotiis immisceri, exceptâ viduarum, aut pupillorum piâ causâ. Ita 2. Timot. 2. *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.* Et consonat Apostolorum canon 7. atque in Decreto *tota dist.* 88. cujus canon ultimus refert epistolam Cypriani, declarantis excludi Victorem à suffragiis fidelium & Altaris sacrificio, eo quòd Presbyterum tutelâ onerasset. Huc spectat Decretalium titulus, *ne Cler. vel Mon. sæcul. negot. se immisc.* Vide Ambrosium lib. 1. de offic. cap. 36. *Non te implices negotiis sæcularibus, quoniam Deo militas. Etenim si is qui Imperatori militat, à susceptionibus litium, actu negotiorum forensium, venditione mercium prohibetur humanis legibus, quantò magis qui fidei exercet militiam?* Hæc Ambrosius. Paria sancit Concilium primum Carthaginense *can.* 6. & Lateranensis canon allegatus *in c. penult. de vita & honest. Cler.*

Chalcedonensis canon 4. Manachos damnat

nat: περιϊόντας ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, concursantes temerè per civitates. Cui similis est canon 42. Synodi Quinisextæ, coërceri jubens ab Episcopis Eremitas subjectionis jugo solutos, & vagos. Quod idem providetur quoque *c. quanto, de offic. jud. ordin.* & Francicâ constitutione Caroli IX. in Comitiis Aurelianensibus, *art.*11. Idem præterea Chalcedonensis Canon quartus quibuscumque Monachis prohibet Ecclesias, vel Oratoria construere injussu Episcoporum, quibus etiam jubentur esse subditi & morigeri sub excommunicationis interminatione: mandat autem Episcopis ut Monasteriorum curam gerant. Similes juris antiqui dispositiones continentur *in c. nemo Ecclesiam, de consecr. dist.*1. *c. authoritate, de privileg. in 6.* & Justiniani *authent. de Ecclesiast. titulis, §. si quis autem*: & *authent. de Monachis*, §. 1. & speciali *authent. ut nullus fabricet domus Oratorii præter voluntatem Episcopi*, §. 1. Vide inferiùs etiam annotata ad Concilium Arelatense tertium. Concilium Agathense *can.*58. Cellulas novas, aut congregatiunculas Monachorum absque notitia Episcopi prohibemus institui. Dixitque Bernardus Abbas epist. 42. ad Henricum Senonensem Episcopum: *Certus sum ego Monachus, & Monachorum qualiscumque Abbas, si mei quandoque Pontificis excutere à propriis cervicibus jugum tentavero, quod Satanæ mox tyrannidi me ipsum subjicio.* Ibidemque suum aperit sensum circa Pontificalia in Abbatibus insignia. *Abbates* (ait) *apertè indicant quid cogitent, dum multo*

tempore ac pretio Apostolicis adeptis Privilegiis, per ipsa sibi vindicant insignia temporalia, utentes & ipsi more Pontificum mitrâ, annulo, atque sandaliis. Sanè si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio: si ministerium, solis liquet congruere Pontificibus. Profectò esse desiderant quod videri gestiunt, meritoque non queunt Episcopis esse subjecti, quibus jam se comparant desiderio. Quid si & nomen eis conferre posset privilegiorum authoritas, quanto putas auro redimerent, ut appellarentur Pontifices? Quò ista, ô Monachi? ubi timor mentis? ubi rubor frontis? quis unquam probatorum Monachorum tale aliquid aut verbo docuit, aut reliquit exemplo? Ita Bernardus. Hoc idem sancivêre Patres Tridentini *sess.*23. *de reform. cap.*3. his verbis: *Nec de cætero similia loca erigantur sine Episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, licentia priùs obtenta.*

Canon 6. vetat quemquam ordinari Clericum; nisi cum deputatione ministerii ad certam Ecclesiam. Consulito superiùs Nicænum canonem 15. cum ibi annotatis.

Canon 9. observatu dignissimus est, quâ parte decernit, ut qui adversus Metropoliten habet querelam, liberum ei sit judicio experiri, vel apud ἔξαρχον (ita Primatem Græci vocant) vel apud Patriarcham. Quod idem repetitur & *in can.*17. Itaque supra Episcopos infimarum Sedium constituti quidem erant totius Provinciæ Metropolitani, supra Metropolitanos Exarchæ, sive Primates, utpote pluribus præfecti Provinciis: denique supra Exarchos ac Primates eminebant Patriarchæ; sic tamen

ut

ut quæ inferioris gradûs Episcopo in proprios subditos competebat potestas & jurisdictio, nihil pateretur detrimenti ex Præsulum superioris gradûs authoritate; salvo tamen appellationum jure. Pari ratione Hormisda Pontifex summus *epist.* 1. Remigio Remensium Episcopo vices suas per universum Clodovei Regnum committens, & Sanctus Gregorius Papa jus idem attribuens Vigilio Arelatensium Episcopo, expressè protestantur, nihil velle detractum de pristinis Metropolitanorum singulorum in suas Provincias juribus. Ephesinus quidem in Asiana diœcesi, Cæsareensis in Pontica, Thessalonicensis in Macedonia & Illyrico, denique Perinthi (quam ut scribit Ammianus Marcellinus *lib.* 17. posteritas Heracleam dixit) Exarcha Thraciæ rexit Ecclesias antequam hoc illi jus Byzantinus præripuisset Episcopus. Tales itaque Exarchi erant in Oriente Episcopus Ephesinus, Cæsareensis, Thessalonicensis, aliique quos commemorat Gelasius Cyzicenus *lib.* 2. *cap.* 27.

Notandum quoque ad hunc canonem, circa vocem Exarchi diœceseos, hoc nomen, *Diœceseos*, amplioris olim fuisse potestatis significationem, eo quòd sub se plures Provincias complecteretur; quemadmodum & Archiepiscopi nomen, quod iis solis competebat Præsulibus, qui integræ alicui diœcesi, hoc est pluribus Provinciis præessent, nimirum Patriarchis, & Exarchis; tametsi Metropolitano Episcopo nomen Archiepiscopi attributum etiam legatur in Synodo Sardicensi *can.* 6.

Resumito quæ superiùs diximus ad Constantinopolitani Concilii canonem 6. quo etiam decernitur, ut in Episcopi accusatione possit à Provinciali Synodo recurri ad Diœcesis Synodum, utpote majorem. Simile planè sanxit Pelagianus I. *epist.* 21. ut à Metropolitana Sede, vel à Provinciali Synodo recurrendi potestas sit ad majorem Sedem, aut Synodum; ita tamen ut majores semper quæstiones ad Apostolicam Sedem referantur.

Canon 10. prohibet, Clericum ordinari in duabus simul Ecclesiis, aut ab una in aliam transire: quod si fecerit per gloriæ inanis, aut avaritiæ cupiditatem, statuit esse à secunda Ecclesia removendum, & ad priorem Ecclesiam reducendum; quod idem repetitur hujus Synodi canone 20. Quod spectat ad prohibitionem duarum simul Ecclesiarum (seu, ut vocant) beneficiorum ac præbendarum, eam innovat Synodus Nicæna secunda *can.* 15. quem inferiùs exquire, in eo enim fusiùs hanc pertracto quæstionem.

Canon 11. cavet, ne literas commendatitias pauperibus peregrinantibus Episcopi concedant, sed solùm pacificas: reserventque commendatitias solis honorabilibus personis, quarum virtus perspecta, explorataque sit.

Canon 14. nuptias inhibet cum persona infideli & hæretica, nisi promittat conversionem ad Catholicam fidem. Sic etiam Synodus Laodicena can. 20. *Non oportet* (inquit) *eos, qui Ecclesiæ sunt, filios indiscriminatim cum hæreticis matrimonio conjungere.* Eodemque can. 31.

Non

Non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios aut filias, sed magis accipere, si se Christianos futuros polliceantur. Concilium pariter Agathense can.67. *Quoniam* (ait) *non oportet cum omnibus hæreticis miscere connubia, & vel filios, vel filias dare, sed potiùs accipere; si tamen profiteantur Christianos futuros se esse & Catholicos.* Citatur in Decreto, *c. non oportet cum omnibus*, 28. *q.*1. præterea *c. cave*, 28. *q.*1. *Cave Gentilem, aut Iudæam, atque alienigenam, hoc est hæreticam, & alienam a fide tua, uxorem accersas tibi.* Qui canon desumptus est ex Ambros. *lib.*1. *de Abraham*, *c.*9.

Canon 15. prohibet Diaconissam ordinari χειροτονεῖσθαι, ante annum quadragesimum; eandemque si post susceptam manuum impositionem δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, se nuptiis tradat, anathematizat unà cum eo, qui eidem copulatur. En diversas ex antiquo manuum impositiones, ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis, ad preces solennes supra Pœnitentes, ad absolvendos ac reconciliandos Pœnitentes, ad consecrandas Virgines aut Diaconissas, & denique ab Exorcistis supra energumenos, juxta Concilium Carthaginense quartum, *canon.*90.

Cùm autem tam disertè Chalcedonensis iste Canon asserat consecrari Diaconissas per manuum impositionem, mirum alicui videri posset, tam manifestè à Synodo ista contradici Nicænæ primæ Synodi canoni decimonono, absolutè neganti suscipi manuum impositionem à Diaconissis, hisce diser-

tis verbis : ἐμνήσθημεν δὲ τῶν διακονισσῶν, τῶν ἐν τῷ σχήματι ἐξετασθησῶν, ἐπεὶ μηδὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχωσι, ὥστε ἐξάπαντος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξετάζεσθαι : meminimus Diaconissarum quæ in habitu esse probantur, quod non habeant manus impositionem, ut omnimodè ipsæ inter laïcas habeantur. Synodus Trullana *can.* 14. *&* 40. Diaconissas χειροτονεῖσθαι docet. Præterea refertur Apostoli Bartholomæi decretum, quo forma ista præscribitur ordinandi Diaconissas, ut Episcopus præsente sacro Sacerdotum & Diaconorum Collegio illis manus imponat, adhibita solenni precatione, *lib.* 8. *constitut. Apost. cap.* 19. *&* 20.

Diaconissæ ordinabantur ad diversa in Ecclesiis obeunda ministeria. Cura namque & solicitudo viduarum eis demandabatur. Constitutionum namque Apostolicarum *lib.* 3. *cap.* 7. præcipitur, ut viduæ obedientes sint Episcopis, Presbyteris, Diaconis, adhuc etiam Diaconissis. Eisdem solicitudo incumbebat fœminas catechizandi, & ad Baptismum denudandi, providendique, ne quid indecorum in earum Baptismo fieret, vel appareret, ut addiscimus ex Concilii Carthaginensis quarti canone 12. & ex *constitut. Apost. lib.* 3. *cap.* 14. Atque ex Epiphanio *hæres.* 79. Iisdem cura, & præfectura januarum Ecclesiæ incumbebat eâ parte, quæ fœminis solis excipiendis destinata erat : necnon eleemosynarum distributio, quas fœminis indigentibus conferri opus erat. Necesse quoque erat Diaconissas plerumque per Christianorum ædes concursare ad multa christianæ

christianæ pietatis officia exercenda, & frequentes, quæ inter fœminas occurrunt, peccatorum occasiones explorandas, & amovendas, ut ex eodem libro 3. *constit. Apost.* passim liquet, præsertim *cap.6.7. & 15.* Itaque ut his ministeriis sanctè defungerentur Diaconissæ, manuum impositione, & solenni oratione inaugarabantur. Quæ tamen manuum ab Episcopo impositio ab ea differebat manuum impositione, quâ Diaconi consecrabantur: hæc enim erat Sacramentalis, & gratiæ per se, atque, ut loquuntur Scholastici, ex opere operato productrix, eosdemque à reliquis fidelibus secernebat: cùm tamen illa Diaconissarum merè cæremonialis esset, nec eas à laïcis eximeret. Sexus namque in fœminis indispensabilem causat irregularitatem. Et hoc unum intenditur à Nicænis Patribus, dum canone 19. negant ordinari Diaconissas ipsâ manuum impositione, eo quòd non digrediantur extra laïcorum classem. Porrò Diaconissarum aliæ intra privatas ædes, aliæ in communibus & sacris asceteriis degebant, ut docet lex *raptores, C. de Episc. & Cler.*

Chalcedonensis canon 16. statuit, non licere virginibus Deo consecratis, aut Monachis nuptias inire, & contravenientes excommunicat. Vide huc pertinentia 1. *Timoth.* 5.

Canon 19. edicit singulis annis Provinciales Synodos bis convocari. Vide superiùs Nicænum canonem 5. cum ibi annotatis.

Canon 20. prohibet Episcopis alterius Episcopi Clericum suscipere; alioqui tam Episco-

bus suscipiens, quàm susceptus Clericus communione interdicuntur. Vide superiùs Nicænum canonem 15. idem statuentem, quæque ibi observavimus.

Canon 24. prohibet fieri deinceps sæcularia semel ab Episcopo consecrata Monasteria.

Canon 25. Episcopos sancit esse intra trimestre ab electione consecrandos, citra casum inevitabilis necessitatis. Quod idem constituit pariter Concilium Tridentinum *sess.*23. *cap.*1. quod inferiùs requirito. Vult autem Canon iste Chalcedonensis, proventus Ecclesiæ viduatæ penes Oeconomum ejusdem Ecclesiæ intactos ac integros reservari. Viduatam χηρέυουσαν dicit Ecclesiam, quæ licèt electum, confirmatumque, nondum tamen habet consecratum Antistitem. Simili utitur locutione Pelagius Pontifex *dist.*100. *c. quoniam,* & Innocentius III. *c. inter corporalia, de consecrat. Illa* (inquit) *dicitur Ecclesia viduata, quæ licèt Episcopum habeat, inutilem tamen habet : non quasi sponsum non habeat, sed quia sponsus ejus nondum sit consecratus.* Synodus verò Quinisexta *can.* 35. relata apud Gratianum 11. *q.*2. *c. non liceat,* sancit integros Ecclesiæ viduatæ fructus esse successori Episcopo statim ab ipsius ordinatione, seu consecratione persolvendos. Quod idem præscribit S.Gregorius Papa *lib.*2. *epist.*25.26. *&* 27. *& lib.*3. *epist.*11. In regno tamen Franciæ ex vetusta consuetudine, quæ Regaliorum jus dicitur, omnes redditus, fructusque Cathedralium Ecclesiarum & Abbatiarum, ne quidem exceptis præbendis vacantibus, quarum

rum conferendarum plenam potestatem haberet Episcopus, ad ipsius Regis non quidem dominium; semel enim Deo dicatum non est ad humanos usus transferendum, *c.semel Deo dicatum, de reg. jur. in 6.* sed ad dispositionem (modò profana non sit) transeunt, donec Episcopi, aut Abbates de novo provisi Regi fidelitatem juramento obstrinxerint. Redditus istos solet Rex Sacello Parisiensi donare. De præbendis autem eo tempore vacantibus, pleno jure disponere solet in favorem cujuscunque ipsi libuerit. Regalis hujusce juris antiquitas liquet ex iis diplomatis, quibus aliquot Ecclesiæ Gallicanæ ab hac servitute eximuntur, qualia refert permulta Renatus Chopinus *lib.*1. *de sacra politia annorum* 1137. 1206. 1208. aliaque.

CAPUT LVII.

Diatriba de veterum Ecclesiarum situ, partibus, & forma.

CHalcedonensis Concilii actione 1. refertur magnificos, & gloriosissimos Judices, & Senatores Synodo interfuisse, atque in medio consedisse inter cancellos sanctissimi Altaris, ut superiùs relatum est. Ad sinistram verò consedisse Apostolicos Legatos, & posteà Anatolium Constantinopolis Episcopum: à dextris autem Dioscorum Alexandriæ, & Juvena-

lem Jerosolymorum Episcopum. Hæc nobis occasionem suppeditant pertractandi de prisca, tam Orientalium, quàm Occidentalium Ecclesiarum dispositione. Illarum itaque quatuor utplurimùm partes erant. Prima pars, Græcis dicta πρόναον, erat vestibulum, arcubus aut columnis suffultum, quod primum subeuntibus occurrebat. Hic statio erat primi ordinis Pœnitentium, qui προσκλαίοντες, hoc est flentes dicebantur, quique ingressu Ecclesiæ interdicti, hoc ipso loco & statu versabantur, qui Græcè πρόσκλαυσις, id est fletus, vocabatur, dicente Gregorio Neocæsareensi *can. pœnit.* 11. ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου : fletus est extra portam Oratorii. Qui ritus servabatur etiam dum vel in cœmeteriis, vel in privatis ædibus Collectæ fidelium celebrabantur, desæviente Gentilium persecutione. Secunda pars Ecclesiæ dicebatur ναὸς, navis, seu gremium. Hæc pars muro vel tabulato in duas per longitudinem partes secabatur usque ad locum, qui Græcis ἄμβων, Latinis pulpitum appellabatur. Ad eam, quæ ingressuris sinistra erat, partem fœminæ, ad dexteram viri conveniebant. De ista sexuum sejunctione agit Clemens *lib.* 2. *Constitut. Apost. cap.* 61.

Prima navis pars, quæ ingredientes primùm suscipiebat, νάρθηξ, narthex denominabatur, ubi statio assignata erat Pœnitentibus secundi ordinis, qui ἀκροώμενοι, audientes dicebantur; locusque ipse ἀκρόασις, auditio, eodem Neocæsareensi testificante, ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι πύλης ἐν τῷ νάρθηκι ; auditio intra januam in narthece.

thece. Ista namque nomina *fletus*, & *auditio*, non solùm Pœnitentium ordinibus, sed etiam assignatis eis locis tribuuntur. Dein ulteriùs, sed tamen intra narthecis spatium, siti erant Catechumeni, & Energumeni. Qui omnes finita ad populum homilia, quæ post lectum in Missa Catechumenorum Evangelium pronuntiari solebat, completisque quibusdam solennibus super ipsos orationibus, quarum meminit Laodicenus canon 19. foras unà cum Pœnitentibus, Audientibus, & Prostratis, Diacono proclamante dimittebantur; non enim eis licitum erat sacris interesse mysteriis.

Navem exinde penitiùs subeuntibus occurrebant hinc inde transversi parietes, unus ex virorum, alter ex fœminarum latere: quibus in parietibus portæ erant, quarum præfectura ex parte virorum incumbebat Clericis Ostiariis, ex parte fœminarum Diaconissis. Has ingressis portas illa pars navis occurrebat, ad quam conveniebant Pœnitentes illi, qui peculiariter ὑποπιπτόμενοι, id est Prostrati vocabantur, ideóque ὑπόπτωσιν, id est prostrationem, collocat Gregorius Neocæsareensis, ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ, intra portam navis. Ulteriorem stationem occupabat alter Pœnitentium ordo, qui Συνεστῶτες, Consistentes dicebantur. Hi soli ex Pœnitentibus divinis mysteriis ad finem usque assistebant, nec tamen sacramentalis communionis participes erant. Istos omnes antecedebant Communicantes fideles, inter quos provectiore & intimo navis loco versùs Sanctuarium, ex parte virorum Monachi, ex parte fœminarum

fœminarum Sanctimoniales virgines, aut viduæ Deo dicatæ locabantur, ut fidem facit in Hierarchia Ecclesiastica Dionysius. Per navem hinc inde producebantur porticus cum arcubus, aut columnis; quod genus porticuum vocant Alas. Intra porticus inserebantur cubicula ad secretiùs orandum destinata, ut Paulinus commemorat *epist.* 12. *ad Severum*. Ista cubicula erant Sacella, in quibus etiam Altaria erigebantur.

Tertia Ecclesiæ pars Ambon dicebatur, seu Chorus muro circumseptus, ad quem per gradus aliquot ascendebatur. Situs erat Ambon inter Navim, quæ & Gremium dicebatur, ipsumque Sanctuarium. Suas Ambon habebat hinc inde inferiùs alas. Ex ambone Clerici Ordinum inferiorum psallebant, juxta Laodiceni Concilii canonem 15. & Carthaginensis quarti canonem 10. & præscriptum Romani Concilii anni 595. sub sancto Papa Gregorio. Ibi quoque decantabatur à Diacono solemniter in sacra Missa Evangelium: proclamabantur præterea Episcoporum edicta, jussiones & censuræ: hîc recitabantur ex Diptychis Fidelium tum viventium, tum defunctorum nomina: insuper à Lectoribus Clericis legebantur ad plebem sacri Libri, inde pariter Homiliæ ad populum habebantur. Supersunt Romæ integri duo vetustissimi Ambones: unus in Ecclesia sancti Clementis Papæ & Martyris ad Amphitheatrum, alter in Ecclesia Sanctorum Martyrum Nerei, & Achillei: prior quidem Ambon duo continet pulpita, singula in utro-

que

que latere cohærentia, cùm tamen Sanctorum Nerei & Achillei Ambon unicum habeat pulpitum, idque à ſe disjunctum, & muro navis cohærens, ſed perinde antiquum.

Quatuor utplurimum erant in ambonibus portæ, ex quibus geminæ navim ſpectantes vocabantur ὡραῖαι ſpecioſæ, aliæ geminæ aditum ex ambone ad Sanctuarium aperientes, dicebantur ἅγιαι πύλαι, portæ ſanctæ. Iſtarum cura & cuſtodia Subdiaconis incumbebat, quibus prohibent Laodiceni canones 21. & 22. ab his januis diſcedere, atque in Sanctuarium, aut Diaconium ſe ingerere.

In Eccleſiis Græcorum locus erat Amboni, & Sanctuario intermedius, qui nunc ζωλεῖον, nunc ζωλεός legitur appellatus, aut ζωλέα; eratque ipſo ambone ſeu choro gradus aliquot altior. Atque eouſque procedebant ad Euchariſticam communionem illi qui Sanctuarii prohibebantur ingreſſu, ſcilicet quicumque fidelium non erant de ſacro Clero, vel ipſi etiam ſacri Clerici, qui ob aliquam culpam redacti fuerant ad laïcam communionem. Solea itaque interjacebat inter ambonem & Sanctuarii cancellos, in quibus cancellis apud Græcos erant ſacræ portæ. Mihi quidem adhuc incompertum eſt, utrum tempore hujus Chalcedonenſis Concilii Senatus, qui ante cancellos conſidebat, eſſet intus, an extra cancellos, in Sanctuario, an in Solea. Utrobique enim dici potuit fuiſſe ante Sanctuarii cancellos. Ipſos verò Epiſcopos ſtatim magna ex parte, quantum locus capere poterat, non dubitarim conſediſſe intra Sanctuarium.

Quare

Quarta demùm Ecclesiæ pars diversimodè vocabatur: apud Latinos quidem Sanctuarium, Secretarium, Tribunal, Sancta Sanctorum: apud Græcos autem *ἱερατεῖον*, *ἱερὸν βῆμα*, *τὰ ἅγια τῶν ἁγίων*, *ἁγιαστήριον*, *θυσιαστήριον*. Erat verò pars Ecclesiæ sacratissima & penitissima. Hujus in medio situm erat sub Tabernaculo Altare primarium, in quo Sacerdos sacrum faciens stabat facie ad populum conversâ. Quo etiam situ pleráque Romæ adhuc visuntur Altaria præcipua, nimirum quinque singularum Basilicarum præcipuarum, quæ Patriarchales nuncupantur, Lateranensis, Petri in Vaticano, Pauli ad viam Ostiensem, Sanctæ Mariæ Majoris in Esquiliis, & Laurentii in agro Verano; & præterea Cæciliæ trans Tyberim, & Sabinæ, & Alexii, & Pancratii, & Eustachii, & Nerei & Achillei.

Tabernaculum superpositum Altari primario erat fornix lapidea, aut ex metallo, quatuor suffulta columnis, qualis etiam nunc visitur in Altaribus jam denominatis, cui nomen præterea Ciborii Græcè, Latinéque tribuebatur, ut passim legimus in libro Pontificali Anastasii. Germanus similiter Constantinopolis Episcopus, *κιβώριον* istud describit, & quatuor columnis, superimpositâ testudine, seu laqueari, constare scribit, ita ut quatuor columnis Altare ambiretur, testudine verò supernè operiretur. Quin & huic voci Græcam etymologiam assignat à *κίβ*, seu *κιβωτὸς*, idest arca, & *ὡρᾶν*, quod est videre, quasi sit arca visionis, seu manifestationis Domini Salvatoris.

ris. Latini verò à cibo deducunt, ideſt vivifico Euchariſtiæ pane, quo nutrimur ad vitam æternam. Simili modo ſacri veſtitus laciniam vocant Orarium Græci, Latinique; iſti quidem ab oratione, illi ab ὡρᾶν, quod eſt obſervare, ut ait Balſamon Græcus Scriptor, eo quòd hujus elevatione ad Clerum, ſeu chorum Diaconus Sacrificio adminiſtrans ſignum det eorum, quæ à choro vel agenda, vel pſallenda ſint, ideóque diligenter obſervetur à choro. Atque hunc apud Græcos ſignificandi per Orarii elevationem ritum à Diacono ad chorum ſe vertente, perſpeximus in ſolennibus Liturgiis, quæ Romæ à Græcis celebrantur in Baſilica ſancti Athanaſii.

Sanctuarium undique per circuitum obſepiebant cancelli, quorum mentio eſt in hac Synodo Chalcedonenſi, Euſebius etiam *lib.*10. *hiſt. Eccl. cap.* 4. loquens de ſtructura Baſilicæ Tyri, à Paulino Tyriorum Epiſcopo dedicata: *Locus* (ait) *Sanctuarii in ſpeciem quadratam columnis ſublimibus eſt undique circumſeptus, quarum media intervalla interſtitiis ligno inſtar retis, aut tranſenna cancellatis, in mediocrem & æquabilem longitudinem porrectis circunclusa.* Additque Altare in Sanctuarii meditullio ſitum eſſe.

Idemque ſcribit in primo hujus Templi ingreſſu fuiſſe fontes, quibus abluerent ſe ingreſſuri, additque Templi portas ſpectaſſe ad oriẽtum Solem. Igitur Sacerdos ex Altari facie ad populum verſa ſpectabat Orientem. Idemque Author *lib.*3.*vita Conſtantini*, *c.*36. deſcribens fundatam

fundatam à Constantino Ecclesiam in ipso Dominicæ Resurrectionis loco, tres ejus portas dicit positas ad ortum fuisse: & subinde cap. 37. *Istis* (ait) *portis ex adverso erat fornix orbis dimidiati, & cœli circuli speciem adumbrans, in summo Sanctuario in orbem ductus, quem duodecim columnæ Salvatoris Apostolorum numero pares tanquam corona cingebant.* Hæc Eusebius. Templi quoque Salomonis anterior facies prospectabat Orientem, ut multis locis tradit Josephus, & ex eo Franciscus Ribera *in opere suo de Templo Iudaïco.*

In Sanctuario præter intermedium Altare geminæ hinc inde mensæ collocatæ erant, quales etiam nunc marmoreæ conspiciuntur in Sanctuario commemoratæ Martyrum Nerei & Achillei Ecclesiæ. In ea quæ ad lævam erat, reponebantur Vasa sacra cum suis velis, simulque panis partim Consecrationi, sacræque Communioni destinatus, partim Eulogiis post Synaxin distribuendis. Mensam istam Græci *πρόθεσιν*, id est propositionem, & *διακόνιον* vocant, cujus accessum Subdiaconis interdicit, necnon sacrorum Vasorum contactum Synodus Laodicena *can.* 21. In altera ad dexteram erecta mensa reponebantur sacra Episcopi, aut Sacerdotis sacrificaturi vestimenta.

Per interiorem Sanctuarii circuitum dispositæ erant exedræ pro Sacerdotibus, & his sublimior Cathedra Episcopalis in medio ac imo Sanctuarii hemicyclo ex adverso Altaris, adeò ut sedens Episcopus, & Altare, & populum rectà prospiceret. Hujusmodi cernitur solium

in

in illo Sanctorum Nerei & Achillei Sanctuario, ex quo olim S.Gregorius Papa, ut ipse de se perhibet, sermonem ad populum habuit. Propter quæ venerandæ antiquitatis vestigia sedulò admonuit, insculptis marmori literis, nunquam satis laudatus ejusdem titularis Cardinalis Cæsar Baronius, ne quis posthac istius Ecclesiæ speciem immutaret, aut lapidem moveret; cujus etiam curam atque ministerium Sacerdotibus Oratorii Sanctæ Mariæ dictæ in Vallicella, fecit attribui. Ista verò Pontificia sedes tribus est elevata gradibus supra contiguas hinc inde dispositas marmoreas exedras. De cathedra Episcopi sic scribit Augustinus in Psal. 126. *Quomodo vinitori altior locus fit ad custodiendum vineam, sic & Episcopis altior locus factus est, & de isto alto loco periculosa redditur ratio.* Liturgia quoque Chrysostomi sedem Episcopi vocat τὴν ἄνω καθέδραν, quæ sursum est cathedram. Clemens *lib.2. const. Apost. cap.69.* similiter dicit, in medio Sanctuarii sedere Episcopum (id est in medio penitioris parietis qui Sanctuarium à tergo ambit) & Clerum sacrum ad ejus utrumque latus sedere.

Verumtamen ex ista Cathedra, quæ divinis Officiis inserviebat, non sermocinabantur Episcopi ad populum, neque ex ambone, nisi minores Sacerdotes: sed quando Antistes habiturus erat sermonem ad plebem, apponebatur ei cathedra supra celsiorem Altaris gradum è regione navis. Eaque consuetudo vigebat tùm in Orientalibus, tùm in Occidentalibus Ecclesiis. Gregorius enim Nazianzenus

*orat.*150. ait se concionante cancellos vim passos à confluente multitudine avida verbi Dei, καὶ ἡ βιαζομένη κιγκλὶς αὕτη τοῖς περὶ λόγον ὠθιζομένοις. Cancelli autem intra ambonem erant Sanctuarium circumsepientes. Et de Chrysostomo Socrates prodit quasi rem illi à cæteris Episcopis peculiarem, quò facilius audiri ab universa plebe posset, accedere solitum ad ambonem, ut inde concionaretur. Prudentius verò in carmine de Hippolyto martyre, ubi ejus Basilicam describit, ita canit:

Fronte sub adversa gradibus sublime tribunal
Tollitur, Antistes prædicat unde Deum.

Et Sidonius Apollinaris in carmine Eucharistico ad Faustum Episcopum, ait:

Seu te conspicuis gradibus venerabilis aræ
Concionaturum plebs sedula circumsistit,
Exposita legis bibat auribus ut medicinam.

Suprà memoratus Clemens meminit duorum, ut appellat, *Pastophoriorum*, quæ solebant intra Ecclesias exstrui: quorum pariter mentio est apud Paulinum sub nomine *secretariorum*, quæ dicit esse ad absidem, *in epist.*12. *ad Severum.* Cum verò absis peculiariter diceretur fornix, seu arcus ipsum Sanctuarium supernè coronans, colligitur inde duo illa pastophoria, seu secretaria fuisse ad utrumque Sanctuarii latus collocata, quorum unum inserviebat ad recondendam (ut aliquibus visum est) sacratissimam Eucharistiam ;. aut, ut est aliorum opinio, erat ipsa, quæ nunc vocatur Sacristia, & olim Secretarium: quod nomen attribuebatur

tribuebatur quoque Sanctuario, ut diversis testimoniis paulò pòst comprobabitur. Græcè quoque Sacristia vocari solebat σκευοφυλάκιον, & cui ejus cura incumbebat, Græcè σκευοφύλαξ, Latinè Sacrista, custos, & æditūus. Alterum pastophorium ac secretarium inserviebat recondendis sacris & Ecclesiasticis libris: testatur enim Paulinus se, quod ad lævam erat secretarium, hoc inscripsisse disticho.

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas
Hìc poterit residens sacris intendere libris.

Antequam vetus Vaticana Basilica renovaretur, qualis nunc cernitur, erat in ea juxta Sacristiam à latere Confessionis Apostolorum Petri & Pauli Bibliotheca ipsius Basilicæ, ut constat tum ex ipsius veteris Ecclesiæ ichnographia æri incisa, tum ex libro Joannis Severani de septem Urbis Ecclesiis. Idemque Paulinus de altero Secretario ad Templi dexteram à se descripti sito, testatur à se positum in eo aliud distichum:

Hic locus est veneranda penus, quo conditur, & quo
Promitur alma sacri pompa ministerii.

Locus itaque, quo sacra recondebatur Eucharistia solebat antiquitus utplurimùm esse armarium ad latus Sanctuarii, ut colligi potest ex prædicta mentione Pastophoriorum & Sacrariorum, seu secretariorum, apud Clementem, & Paulinum. Concilium Turonense secundum *canon*. 3. prohibet in imaginario ordine com-

poni corpus Domini, sed constituit in Altari reponi sub Crucis titulo. Poterat esse loculus aptè dispositus in illa crucis mediana parte, quâ se duo ligna committebant, ut ita verum Christi corpus esset loco imaginis Crucifixi. Aut certè titulus Crucis pro ipsamet Cruce hoc loco usurpatur, ut velit Synodus Eucharistiam recondi intra loculum in Altaris medio sub Cruce ipsa.

Alibi Sacramentum reponi, & asservari solebat intra suspensam supra sacrum Altare columbam ex auro vel argento, ut colligitur ex supplici libello, quem Oecumenicæ Synodo quintæ obtulerunt Clerici, & Monachi Antiocheni, *act.* 1. querentes de Severo pseudo-Patriarcha hæretico, eumque accusantes, quòd aureas columbas super Altaria suspensas, & alias argenteas super Baptisteriorum Fontes ausu sacrilego diripuisset. Legimus in Basilii vita, quæ Amphilochio falsò ascribitur, columbis argenteis includi solitam fuisse in Templis atque asservari Eucharistiam. Qui ritus suspendendi vasculo divinam inclusam Eucharistiam, quæ serico funiculo nunc elevabatur, nunc demittebatur ad populum communicandum, in aliquibus primariis Galliarum Ecclesiis ad nostram perduravit ætatem, sed jam inolevit. Extat Venantii Fortunati carmen de turri, quam Felix Bituricensis Præsul ex auro fabricari curaverat ad condendum in ea divinum Sacramentum. Is verò Felix Synodo isti Turonensi secundæ legitur subscriptus. Asservatæ in Templis Eucharistiæ suppeditat exemplum

(ut

(ut alia omittam) Optatus Milevitanus *lib. 2. contra Parmenianum*, in illo Donatistarum scelere, qui factâ in Catholicorum Ecclesiam irruptione, depromptum inde sacratissimi Domini Corporis Sacramentum canibus devorandum projecerunt; sed canes ultrici dente, atque efferatâ rabie non Eucharistiam, sed sacrilegos dilaniarunt. Clemens Papa *epist. ad Iacobum fratrem Domini*, meminit pariter asservationis fragmentorum divini Sacramenti intra Sacrarium.

Ut unde digressi sumus, regrediamur ad Secretarium, eâ quidem voce res diversæ significantur. Primùm enim apud Jurisperitos usurpatur pro secreto judicis auditorio, ubi seorsim tum partes, tum testes audiebantur, & lis seu causa occultè instruebatur ac discutiebatur. Apud Ecclesiasticos verò Scriptores diversa connotat; nunc ipsum conclave, in quo vasa sacra, & alia ad sacrificium spectantia, omnisque ad Templi cultum & ornatum pertinens supellex asservatur: nunc etiam illam Sanctuarii partem, in qua vasa, velaque, & indumenta sacra ad sacrificium decenter apparabantur: nunc demùm prò toto ipso Sanctuario usurpatur. Nam ut ordiar ab hac ipsa Synodo Chalcedonensi, Liberatus Diaconus *in Breviario cap. 23.* vocat secretarium Ecclesiæ sanctæ Euphemiæ, locum in quo Synodus ista congregata fuit. Gregorius Papa *lib. 2. epist. 54.* Ecclesiæ Sanctuarium similiter secretarii nomine designat. Quod idem exprimunt complurium Conciliorum priscorum Acta: tertium

enim Carthagine habitum initio inscribitur, *In Secretario Basilicæ restitutæ*. Et quartum Carthaginense similiter *in Secretario* : & sextum Carthaginense *in Secretario Basilicæ Fausti* : & septimum Carthaginense, *in Secretario* quoque *Basilicæ restitutæ* : & Milevitanum *in Secretario Basilicæ* : & Africanum plenarium *in Secretario Basilicæ* : Cæsaraugustanum *in Secretario* : Arelatense secundum *can.* 15. disertè Secretarium nominat ipsum Sanctuarium.

Similiter vox βῆμα, duplicem habet Ecclesiasticam significationem, seclusis ejus aliis apud profanos significatis. Nam præterquam quod Sanctuarium communiùs significat, usurpatam lego & pro Ambone : vocis quippe origo ac etymon locum denotat, ad quem per ascensum pertingitur, παρὰ τοῦ βαίνειν : atqui & ad Ambonem, & ad Sanctuarium gradibus conscendebatur, unde ambon παρὰ τοῦ ἀναβαίνειν, ab ascendendo. Ideoque Gregorius Nazianzenus *invectiva* 1. *in Iulianum*, postquam meminit hunc apostatam, ac militiæ Christianæ desertorem, fuisse olim in Ecclesia Clericum Lectorem, subjungit, καὶ τοῦ μεγάλου βήματος ἠξιώμενον τιμῆς, loquens de ambone, ex quo intra Ecclesiam legerat. Et forsan μέγα βῆμα, ut hîc loquitur Nazianzenus, ambonem propriè denotabat, sicut ἅγιον βῆμα, soli quadrat Sanctuario, quò nullatenus Lectoribus, aut Clericis, necdum sacris, licebat tempore divinorum Officiorum accedere.

Quam rem perspicuè docet Laodicenæ Synodi canon 19. quo solis permittitur sacris Cle-

ricis

ricis Sanctuarium ingredi,& ibi communicare. Quæ utique ne ipsis quidem Subdiaconis licere declarat eadem Synodus *can.21.& 22.* Concilium verò Bracarense primum can.1. *Placuit ut intra Sanctuarium Altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris , aut mulieribus, nisi tantùm Clericis ; sicut antiquis Canonibus statutum est.* Ex isto Concilio Bracarensi , & ex secundo Turonensi *can.*4. apparet aliquid in Occidentalibus Ecclesiis remissum de illa veteri Orientalium disciplina , cùm hi canones occidentales à Sanctuario solos laïcos arceant, & Clericos indiscriminatim admittant. Porrò præfatus canon 4. Turonensis secundæ Synodi sancit ,*Vt Laici secus Altare , in quo sacra mysteria celebrantur, inter Clericos , tam ad vigilias , quàm ad Missas stare penitus non præsumant ; sed pars illa, quæ à cancellis versus Altare dividitur , choris tantùm psallentium pateat Clericorum : ad orandum verò,& communicandum laïcis , & fœminis , sicut mos est , pateant Sancta Sanctorum.* Hæc tamen postrema canonis verba prioribus apertè contradicerent , nisi hoc sensu exponas , patêre laïcis , & fœminis Sancta Sanctorum,reductis ad prospectum velis temporibus orationi,aut mysticæ communioni destinatis,sed non ad introgrediendum.

Baptisterium solebat esse non intra , sed extra Ecclesiam , ut fidem facit Paulinus , qui præfatâ sæpiùs epistolâ 12. refert Baptisterium à se inter duas Basilicas exstructum. Cyrillus pariter *Catech. mystag.* 1. solitum construi testatur Baptisterium extra Basilicas ad vicina

ipsis atria εἰς προαύλιον οἶκον. Et sanè ipsi, Baptismatum ritus, quos ibidem describit, illud necessariò præsupponunt. Horum prisca monumenta quibusdam supersunt in locis, ut Romæ ad Lateranensem Basilicam Baptisterium Constantinianum, & in primariis Thusciæ civitatibus, Pisis, & Florentiæ Metropolitanarum Ecclesiarum Baptisteria sejuncta nunc quoque cernuntur ab ipsis Ecclesiis.

Seriùs in Ecclesiarum usum receptum fuit, ut Fidelium cadavera intra Templorum ambitum sepelirentur, præterquam eorum, quos Ecclesia publico cultu veneratur. Reliquorum autem fidelium in publicis cœmeteris, aut atriis Templi condebantur: Episcopos tamen in ipsis Ecclesiis tumulari mos fuit, ut testatur Sozomenus *lib.2.cap. ult.* in quo scribit quoque Magnum Constantinum fuisse in Ecclesia Constantinopolis sepulchro conditum, quam ipse idem in memoriam & cultum sanctorum Apostolorum exstruxerat. Verùm non in alia Tépli parte sepultus est Constantinus, quàm in vestibulo; quod idem censendum pariter existimo de Episcopis. Liquet verò ex Chrysostomo *homil. 26. in 2. Corinth.* sic loquente: *Constantius Augustus Constantinum Magnum ingenti honore se affecturum existimavit, si in vestibulis collocaret Piscatoris; quod enim in Regiis janitores sunt Regibus, id in sepulchro Reges sunt Piscatoribus: & præclarè secum agi putant si janua ipsis assignetur vestibularis.* Concilium Bracarense primum anni 572. *can.* 36. prohibet intra Basilicas sepeliri Fidelium cadavera. Insuper Concilium Varense

Varense citatum in Decreto, *c.præcipiendum*, 13. *quæst.* 2. jubet extra Ecclesias sepulturæ mandari Fideles defunctos, sed vel in porticu, vel in atrio, vel in exedris, quo nomine hîc intelligito loca illa, quæ vulgò Claustra dicuntur. Simile injungit Concilium Triburiense *can.* 17. allegato à Gratiano *c. nullus laïcus, de consecrat. dist.* 2. Idem jus edicitur pariter *l.* 2. *C. de Sacrosf. Eccl.* Scripsit tamen ad Paulinum Nolanum Episcopum Augustinus libellum *de cura pro mortuis gerenda*, ab ipso Paulino interpellatus, à quo petierat pia quædam Matrona, ut permitteret defuncti filii corpus in sancti Confessoris Felicis Basilica deponi; sic autem respondet Augustinus: *Quod verò quisque apud memoriam Martyrum sepelitur, hoc tantùm mihi videtur prodesse defuncto, ut commendans eum etiam Martyrum patrocinio, affectus pro illo supplicationis augeatur.* Nullum tamen de hujuscemodi sepultura consilium Paulino suggerit Augustinus. A Gregorii Papæ sæculo jam invaluerat consuetudo intra Ecclesiam sepeliendi, ut constat *ex lib.* 2. *Dialog. c.* 23. & *lib.* 4. *cap.* 51. 52. 53. 54. Perhibet Gregorius Turonensis Clodoveum primum Christianum Francorum Regem (qui anno Christi 511. obiit) sepultum fuisse in Sanctorum Apostolorum à se fundata Basilica: fortasse verò id attributum fuit prærogativæ Regalis dignitatis.

Denique fontes etiam pro foribus Ecclesiarum exstrui solitos, in quibus ingressuri fideles faciem, manusque abluerent, fidem faciunt antiqui Patres, Clemens Papa *lib.* 8. *constit.*

*Apostol. c.*58. Tertullianus *de oratione cap.* 11. Eusebius *lib.*10.*Hist.Eccl.c.*4. Paulinus *epist.*12. *ad Severum*, Chrysostomus *homil.* 72. *in Ioan.* & alibi. Quorum fontium vice nunc apponuntur in ipso Ecclesiæ aditu vasa benedictæ aquæ, sicut in templis Gentilium ingredientibus lustrales aquæ aspergebantur; ut (ne extra Ecclesiasticos libros pedem efferamus, nec testimonia conquiramus ethnicorum) refert Theodoritus *lib.*3. *Eccl. hist. cap.* 5. & Sozomenus *lib.*6.*cap.*6. dum præclaram Valentiniani (qui postea Romano potitus est Imperio) confessionem sub Juliano factam referunt. Opportuni erant illi pro foribus Ecclesiarum constituti fontes, præsertim viris communicaturis, ut manus lavarent, quibus Sacramentum excepturi erant. Ideò enim admonet Augustinus *serm.* 152. *de temp.* ut viri manus abluant priusquam ad sacram Communionem accedant. Illam enim fœminæ non nuda manu, sed linteo, quod *Dominicale* dicebatur, excipiebant, ideóque non eis necesse erat manus abluere.

CAPUT LVIII.

Concilium Arelatense III.

QUarto à Synodo Chalcedonensi anno, & Christi epoche 455. sub Leone I. Papa, coëgit Arelatense Concilium Ravennius Arelates-

lates Episcopus in causa Theodori Episcopi, qui dum jurisdictionem & visitandi jus in Lirinense Monasterium exequi vellet, obsistente Abbate Fausto repulsus est, qui, ut dicit Sidonius Apollinaris carmine ad ipsum Faustum, Maximi successor bis fuit, primùm in Abbatia Lirinensi, postremò in Episcopatu Regiensi Provinciæ Narbonensis secundæ; quique Semipelagiani dogmatis præcipuus propugnator extitit, cujus ob eam causam libros damnavit Romana Synodus sub Gelasio I. Grave scandalum ex illo Monachorum cum Episcopo conflictu obortum est. Rogatur à Concilio Theodorus, ut hanc offensam Fausto condonet: deinde hic sapienter ab Episcopi juribus discernuntur Abbatis jura.

Statuitur igitur, ut Clerici Monachi à nullo quàm à Theodoro, ejusque successoribus ordinari valeant; atque ab eo solo Chrisma requirant, Confirmationis Sacramentum ab eo solo suscipiant; Peregrini Clerici nulli citra ejus arbitrium, ad communionem & Ecclesiasticum ministerium admittantur; Laïci porrò Monachi ad solam Abbatis directionem regimenque pertineant; nec eorum quemquam Episcopus in Clerum, vel ad Ordines promoveat, nisi Abbate id postulante. Require superiùs canonem 4. Chalcedonensem cum ibi annotatis, quibus & ista, quæ sequuntur, adjicimus.

Veterum etiam Monachorum sub Episcopis subjectio, non tantùm astruitur canone Chalcedonensi, aliisque testimoniis, quæ illuc congessi

congessi, ut Dionysii *Eccles. Hierar. cap. 6.* Bernardi Abbatis, aliisque, sed etiam Papæ Adriani II. *epist. 27. ad Carolum Calvum Francorum Regem*, his verbis : *Omne Monasterium in potestate Episcopi consistere debet, juxta Canonicam authoritatem. Et quia hoc est transgressum, ideò plurima Monasteria habentur destructa.* Quod idem verbis eisdem repetitur ejusdem Papæ ad eundem Regem *epist. 30.* Concilii quoque Aurelianensis primi canon 21. statuit, *Abbates subesse Episcoporum authoritati ac potestati, & ab iis, si deliquerint, esse corrigendos.* Hæc verò non à me ideò adducuntur, ut exemptionibus obsistam, quas posterioribus sæculis Regulares à Suprema Sede impetraverunt ; sed ut meum prosequar toto hoc opere institutum, veteres Ecclesiæ ritus, canones, & instituta indagandi, ut dignoscant Lectores qualis fuerit prior, aut posterior Ecclesiæ multis in rebus disciplina. Quia tamen gravissimè disceptabatur, quatenus pertingerent Regularium immunitates, cùm isti eas ultra præscriptos limites proferrent, has singillatim controversias diremit, definivitque accuratissimè Gregorii Papæ XV. constitutio, quæ incipit, *Inscrutabili.* Ad quam, ut normam inviolabilem subsequentes Summi Pontifices Urbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. & Cardinalium Congregationes de Regularibus, cùm eædem concertationes recrudescerent, suas omnes constitutiones, decreta, & judicia conformarunt. Circa hæc quoque providè sanxerunt Patres Tridentini *sess. 5. de refor. c. 2.* item *sess. 23. cap. 15.*

præterea *seff.24.cap.4.* necnon *seff.25.cap.3. in fine*, & *cap.5.* insuper *cap.7.* & *septem sequentibus capitibus.*

Caput LIX.

Dissertatio de Prædestinatianis, de libris Fausti, & de commemoratis ab eo Conciliis Arelatensi, & Lugdunensi.

QUod omnibus Hæreticis commune studium est multa falsa comminisci, quæ perversis dogmatibus apud incautos fidem astruant, id Pelagianis maximè, & Semipelagianis insedit, adeò ut pravis artibus nonnullos Orthodoxos, pios alioquin, & in cæteris eruditos eluserint, Sidonium Apollinarem, & Rabanum Maurum. Istis verò minimè prorsus Hincmarum Remensem accenseo, cujus horrendam immanitatem, superbiam, dolos & imposturas omnis agnoscit & detestatur Ecclesia.

Istud verò eruditioribus compertum jam est, & olim fuit, Hæreticorum Prædestinatianorum nomen à solis olim Semipelagianis authoribus invectum fuisse, Fausto, Gennadio, pseudo-Prospero; neque istorum, aut etiam anteriorum ætate quenquam Orthodoxum scriptorem ex innumeris & sanctissimis, qui pro fide Catholica adversus Pelagianorum & Semipelagianorum errores editis libris disputarunt,

runt, hujusce nominis, alicujus hæreticæ sectæ indicis meminisse; ut dubitari non possit, calliditate Semipelagianorum fuisse ista nuncupatione designatos eos omnes Orthodoxos, qui cum Sancto Augustino gratiam Dei cum libero hominis arbitrio post Adami peccatum ita conciliabant, ut liberum ipsius arbitrium peccato sauciatum negarent posse quidquam boni vel agere, vel conari, nisi gratiæ supernaturalis virtute præventum & sanatum, quam Deus vel ex spontanea misericordia peccatori largiretur, vel ex mera justitia sua denegaret. Atque inde fieri, ut alii ex divino proposito prædestinarentur ad gloriam, alii verò in peccatis suis antecedentibus derelicti præscirentur, atque adeò prædestinarentur ad debita peccatis ipsorum supplicia sempiterna, ut frequentissimè loquitur Augustinus, aliique sancti Patres; quorum pleraque testimonia proferunt Ratramnus *initio libri* 2, *de prædestinatione Dei*, & Prudentius Tricassinus *de prædestinatione contra Ioannem Scotum Erigenam, cap.* 14. *&* 18. & ut disertis verbis approbant, & definiunt Concilium Valentinum *can.* 3. & Lingonense *canone* pariter 3. prædestinationem ad pœnas æternas.

Quia tamen Semipelagiani pro persuaso habebant, gratiam & Prædestinationem Augustinianam nequaquam stare posse cum arbitrii libertate, sed inducere fatalem quandam sive ad bonum, sive ad malum necessitatem, idcircò invidiosè Catholicis falsa quædam, quasi ex Augustini sententiis consectanea, affingebant, eosque

eosque velut Hæreticos sub nomine Prædestinatianorum insectabantur. Sapienter itaque admonet Florus Diaconus, & universa, cujus ipse nomine ac mandato scribebat, Lugdunensis Ecclesia contra Joannem Scotum, cap. 4. *Non potest inveniri toto tempore quod fuit inter Augustinum & nos, aliquam talem hæresin in Ecclesia extitisse, nisi quod vel ipsum, vel nos, qui eum sectamur, istius erroris accusat.* Et Synodus Arausicana secunda *can.* 25. non agnoscit extitisse, vel extare hujuscemodi hæresin, dum ad amoliendam istam Semipelagianorum calumniam sic decernit: *Aliquos divina potestate ad malum* (scilicet culpæ) *prædestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam* SI SINT QUI TANTUM MALUM CREDERE VELINT, *cum omni detestatione illis anathema dicimus.* Et tamen ejusdem Concilii canones nihil ita inculcant & urgent, ut necessitatem prævenientis gratiæ Dei ad salutem, & ad quodcumque bonum opus: ejus, inquam, Gratiæ, quæ nemini debeatur, sed ex solo Dei proposito, electione & miseratione ortum ducat.

Posset aliquis suspicari hoc genus erroris aliquorum ex Adrumetino in Byzacena Provincia Monasterio, mentibus hæsisse, postquam Felix ejus loci Monachus fratribus communicavit transcriptam Augustini ad Sixtum Ecclesiæ Romanæ Presbyterum epistolam (ea verò est inter Augustinianas epistolas numero 105.) in qua gratiam Christi ostendit esse gratuitam, neque ex meritis nostris dari, neque justorum electionem ex prævisis meritis esse. Et nihilominus

minus inexcusabiles esse omnes infideles, ipsosque parvulos, qui sine Baptismo de vita excedunt. His perlectis aliquorum animi perturbari cœperunt, unde inter Fratres dissensio coorta est, cujus consopiendæ gratiâ duo Adrumetini Monachi Cresconius, & Felix (diversus ab illo Felice, qui transcriptam illam Augustini ad Sixtum epistolam ad Fratres detulerat) profecti ad Augustinum, ejus dissensionis remedium, & quidnam circa graves illas difficultates sentiendum esset, expetiverunt. Hac occasione scripsit Augustinus ad Monasterii Adrumetini Præfectum Valentinum epistolam 46. in qua refert sibi à duobus supradictis Fratribus expositum, nonnullo dissidio fuisse turbatum Monasterium, *eo quòd* (verba sunt ipsius Augustini) *quidam in illo sic gratiam Dei prædicent, ut negent liberum hominis arbitrium, & quod est gravius, dicant quod in die judicii non sit Deus redditurus unicuique secundùm opera ejus: hoc tamen etiam indicaverunt, quod plures illorum non ita sentiunt; sed liberum arbitrium adjuvari per Dei gratiam, ut recta sapiamus atque faciamus.* Et aliquanto pòst: *Proinde librum vel epistolam meam, quam secum ad vos supradicti attulerunt, secundùm hanc fidem intelligite, ut neque negetis Dei gratiam, neque liberum arbitrium sic defendatis, ut à Dei gratia separetis.* Ista occasione scripsit eodem tempore sanctus Doctor librum de gratia & libero arbitrio ad Valentinum & Monachos ejus, in cujus primo capite sic ait: *Quoniam sunt quidam, qui sic gratiam defendunt, ut negent liberum hominis*

minis arbitrium ; aut quando gratia defenditur, negari existimant liberum arbitrium.

Valentinus hoc accepto & perlecto inter Monachos Augustini tractatu, gratulatoriam scripsit ad ipsum epistolam (quæ inter Augustinianas ducentesimaquinquagesimasexta collocatur) misitque qui eam deferret Florum Monachum ; admonens Augustinum, accepto ejus libello, Fratres omnes conquievisse, & unanimes ejus doctrinæ acquievisse. Quia verò didicit à Floro sanctus Episcopus, fuisse quendam qui diceret præceptionibus & correptionibus nullum relinqui locum, si libertas humana, quam gratia Dei non prævenerit, aut adjuverit, sit omnis bonæ cogitationis & operationis incapax, alterum scripsit ad eandem Fraternitatem luculentum tractatum de correptione & gratia. Utriusque tractatus causam, & argumentum idem perhibet sanctus Doctor *lib.2.retractationum, in fine.* Nam capite penultimo priorem se scripsisse librum refert, de gratia,& libero arbitrio : *Propter eos, qui cùm defenditur Dei gratia, putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, asserentes eam secundùm merita nostra dari, scripsi librum, cui titulus est : de Gratia & libero arbitrio.* Et subinde *cap. ult.* sic ait : *Rursus ad eosdem scripsi alterum librum, quem de Correptione & Gratia prænotavi, cùm mihi renunciatum esset, dixisse ibi quendam, neminem corripiendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo, ut faciat, tantummodò orandum.*

Haud gravatè concesserim (quamvis Gibertus Mauguinus in suis aliis eruditissimis prædestinationis & gratiæ vindiciis contradicat) ex Adrumetinis Monachis fuisse nonnullos, qui mentem Augustini non capientes, liberum in bonis operibus arbitrium aut elevarent, aut summoverent, ut gratiam Dei constabilirent. Veruntamen illi postquam majori perspicuitate Augustinus rem illam elucidavit, aliter sentire cœperunt. Neque hæreseos insimulari possunt, quia non ex pertinacia adversus Ecclesiam, sed ex inculpabili abstrusissimæ & difficillimæ quæstionis ignoratione brevi tempore aberrarunt à vero, neque sectam pepererunt, neque istâ de causâ quisquam veterum Monachos istos aut hæreticos dixit, aut Prædestinatianos.

Ediderat Prosper sancti Augustini, ejusque doctrinæ studiosissimus assertor, Chronicon quod adhuc fidelium manibus teritur: at Pelagiani, quibus illud Isaiæ 28. convenit, *Dixistis: Posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protecti sumus*; sive in despectum adversarii sui Prosperi, sive sperantes fore, ut genuinum ejus Chronicon alterius fictitii suppositione aboleretur, cui tandem authoritas ex ementito tanti viri nomine conciliaretur, alterum Chronicon edidêre, cui præfixêre ipsius Prosperi nomen, desinitque in idem tempus cum vero & germano Prosperi Chronico, scilicet ad annum Theodosii junioris decimumoctavum, & Albini consulatum, qui censetur annus Christianæ epoches quadringentesimus

tesimus quadragesimusquartus. Hic verò pseudo-Prosper, non modò Cassianum laudibus effert, Semipelagianorum Antesignanum; sed Augustinum, ejusque discipulos hæresis insimulat, quam vocat Prædestinatianorum, hisce verbis: *Prædestinatianorum hæresis, quæ ab Augustino accepisse dicitur initium, his temporibus serpere exorsa est.* Hanc loquendi audaciam post novem sæcula Sigebertus in suo Chronico notavit ad annum 414. & correxit, debuisse ab eo scribi, *non ab Augustino, sed ab Augustini libris malè intellectis*: & cum ista correctione editum est à Pithæo illud pseudochronicon, cùm in omnibus anterioribus editionibus, ipsisque omnibus, quæcunque reperiri potuerunt, manuscriptis, ubique habeatur, *ab Augustino*; nullibi autem, *ab Augustini libris malè intellectis*: quod etiam Sirmundus fatetur.

Alter Prædestinatianæ hæresis testis profertur hæreticus ipse Semipelagianus Gennadius, Massiliensis Cassiani discipulus, libri author de Ecclesiasticis dogmatibus: qui ad incautorum hominum fraudem & deceptionem Augustino ascriptus, ejusque operibus insertus fuit, cùm tamen Pelagianorum errorum semina passim obtrudat. Hic idem scripsit quoque illustrium virorum catalogum, in quo magnis illis fidei Orthodoxæ contra Pelagianos assertoribus virulenter obtrectat, Augustino, Hieronymo, Prospero; hæreticos autem Pelagianos, Rufinum, Faustum, Cassianum laudibus celebrat. Augustinum accusat ut multiloquum, & ex multiloquio affirmat non effu-

gisse peccatum. Addit, eidem defuisse sinceritatem, ut in cæteris, sic etiam in quæstione de mortuorum resurrectione; eumque sic disputando errasse ait, ut tamen nondum fuerit hæresis damnatus. Idem Hieronymum Rufini obtrectatorem vocat, & æmulationis stimulo incitatum, ad obloquendum vertisse stylum asserit. *De Prospero legi & librum* (inquit) *adversus opuscula* (suppresso nomine Cassiani) *quæ Ecclesia Dei probat, sed ille infamat nociva.* Fausti librum *de Gratia Dei*, dicit opus egregium, & Faustum libri authorem egregii Doctoris elogio cohonestat. Idem demum Gennadius indiculum de hæresibus conscripsit, in cujus calce notat Prædestinatianos, quibus eadem dogmata tribuit quæ Massilienses apud Prosperum in objectionibus Gallorum, & in objectionibus Vincentianis attribuunt Augustino & Prospero, omnibusque absolutæ prædestinationis assertoribus. Quocirca sapienter Petavius *tom. 1. de Theol. dogmatib. lib. 9. cap. 2.* dicit in illo indiculo Gennadii nonnulla referri Prædestinatianorum opinionis capita, quæ majori ex parte Augustini doctrinam sapiunt, nisi quod ad invidiam illi faciendam calumniosè concepta sunt. Itaque Gennadius hæreticus ipsos Catholicos in Hæreticorum album sub Prædestinatianorum odioso nomine referre non erubuit.

Superest ut Faustum à Gennadio ejusdem sectæ assecla commendatum dispiciamus. Faustus id quod à Magistro & Doctore suo Cassiano didicerat, ut fidus discipulus cumulatè præstitit,

ſtitit. Docet Caſſianus *collat.* 17. *cap.* 17. licitum eſſe mentiri ad bonum finem ; nec tantùm licitum , ſed etiam ad ſalutem animæ neceſſarium, ita ut ex mendacio apud Deum juſtificetur homo , & eveniat non rarò, ut pœnam mereatur æternam ideò , quia mentiri opportunè noluerit. Fauſtus hac intentione Semipelagianæ ſectæ propagandæ mendaciorum portenta comminiſci , ac impoſturas effingere non eſt veritus. Quæ cauſa eſt, ut ipſum meritò S. Iſidorus *lib. de viris illuſt. cap.* 14. virum notet profundæ calliditatis , & eundem vocet Baronius vulpeculam verſipellem.

Prodivit in lucem ante aliquot annos librorum Fauſti apologia , cujus author Catholicus dici , & haberi voluit, atque hoc facto grande ſubſidium ſuis de gratia & de prædeſtinatione opinionibus ſe credidit exhibere. At è contra, quam potuit majorem injuriam partibus ſuis inferre , quàm ſcripto iſto ? perinde ac ſi opiniones illæ , quas adeò infeliciter tuetur , ſtare non poſſent , niſi ſtante ac triumphante hæreſi Pelagiana ? Quàm ſunt religioſiores & ſapientiores alii ejuſdem inſtituti & ſcholæ Doctores , qui dogmata Fauſti , Caſſiani & Gennadii & ſimilium, quos ſancta damnavit, ſuiſque fulminibus obtrivit Eccleſia, profitentur ſimul ſe damnare , eorum execrari doctrinam , & eniti ut propriarum ſcholarum doctrina ab hac hæretica labe & infamia ſit & credatur immunis & aliena ? Fauſti quidem libros ut hæreticos ſanctiſſimi & doctiſſimi viri,qui eo ſæculo floruerunt , & quorum nomina in Eccleſia cele-

brantur scriptis libris impugnarunt. Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus septem adversus errores Fausti scripsit libros, quos sanctus laudat Isidorus, simulque Faustum malæ fidei coarguit. Hoc idem testatur author vitæ Fulgentii, qui eadem vixit ætate, Ferrandus Diaconus, sic dicens: *Sanctus Fulgentius libris Fausti respondit, ne occultum in illis serperet virus: cap.* 28. Quid memorem sanctum Alcimum Avitum Viennensem Episcopum, qui eadem in palæstra decertavit, Faustumque prostravit, editis contra ejus hæreses libris, quos Ado quoque Viennensis ad annum 492. commemorat? Sanctus præterea Cæsarius Arelatensis stylum in eundem acuit, ediditque libros in quibus Fausti dogmata refellit, vel ipso Gennadio teste *de Script. Eccles. cap.*86. Joannes quoque Maxentius Presbyter Antiochenus in responsione ad epistolam Papæ Hormisdæ Faustum Regiensem cum cæteris Pelagianis egregiè (verba sunt Bellarmini *de Script. Eccles. in Ioanne Maxentio*) refellit ex libris sancti Augustini. Petrus insuper Diaconus, Legatus in causa fidei à Græcis ex Oriente Romam missus, in suo de Incarnatione libro, Fausti libros contra veram sancti Augustini doctrinam scriptos conqueritur. Sed & ejusdem libros Gelasius Pontifex in Synodo Episcoporum septuaginta eadem censurâ notavit cum libris hæreticis Tertulliani, Joviniani, Montani, Priscillæ, Maximillæ, & Fausti Manichæi. Idemque declarat Hormisda Pontifex ad Possessorem scribens Episcopum Africanum. Libros quoque

Fausti

Fausti damnaverunt sancti duodecim Africani Episcopi in Sardiniam fidei causâ relegati.

Ut verò hujusce viri ingenium & institutum innotescat, nonnulla ejus acta brevi perstringam. Fausti patria eadem fuit quæ Pelagii & Cœlestii; natus enim in Scotia fuit, ubi ab ineunte ætate illorum hæresis semina excepit. Factus deinde insulæ Lirinensis Monachus, Semipelagiano Cassiani Abbatis Massiliensis errore imbutus est, cui propagando vehementer incubuit. Cúmque ingenio, & eloquentiâ prævaleret, creatus fuit Monasterii Lirinensis Abbas. Quo in munere Theodoro Episcopo, cujus in Diœcesi situm erat Monasterium, visitationem Episcopalem molienti tanta obstitit violentiâ, ut grave inde scandalum sequutum sit, cujus causâ convocata fuit Arelatensis sub Ravennio Arelatensium Episcopo Synodus circa annum 455. cujus Decreto tum Episcopi, tum Abbatis jura definita sunt.

Postmodùm ex Abbate Lirinensi factus est Regiensis in secunda Narbonensi Provincia Episcopus; quo tempore idem duos de gratia & libero arbitrio libros elucubravit, in quibus ut erroris sui virus obtegeret, duo priora capita contra Pelagium scripsit, totum verò reliquum opus insumpsit adversus Augustinum, ejusque Discipulos, eadem ipsa renovans argumenta, quibus Pelagius primùm, deinde Julianus, aliique ejusdem sectæ sanctum Doctorem impugnare conati fuerant. Ejusque propositum præcipuum fuit, ut suppresso Augustini nomine, geminos ab ipso adversus

Massiliensium errorem conscriptos libros de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ subverteret. Quia tamen Faustus libros suos ad Scotos populares suos destinaverat, ut eis, & sibi ipsi majus authoritatis pondus conciliaret, duorum approbatione, quæ ipse finxit, Conciliorum, Arelatensis triginta Episcoporum, & subsequentis Lugdunensis; tres prætereà epistolas subdolè contexuit: unam quidem ad Leontium Arelatensis Ecclecclesiæ Antistitem, quæ fingit ab eo congregatã Episcoporum Synodum, quæ curam istam Fausto demandaverit libros istos conscribendi: ibique de eorundem Episcoporum subscriptione verbis consultò ambiguis sic utitur, ut primum & obvium in animo lectoris minùs callidi sensum pariant, eos hisce Fausti libris tanquam Synodalibus de fide definitionibus subscripsisse; sed accuratioribus horum verborum exploratoribus incertum relinquatur, an illæ Episcoporum subscriptiones fuerint Synodi decretis, an verò fausti libris adhibitæ. Secundam idem Faustus epistolam commentus est ad Lucidum Phesbyterum Prædestinatianorum erroribus irretitum, quem post familiares aliquot admonitiones pervicacem, & incorrigibilem ipse tandem ad Arelatense Concilium detulisset, cujus decreto esset ab Ecclesia ejiciendus, nisi capitula ad calcem hujus epistolæ conscripta profiteatur, eisque subscribat. Eadem fallaciâ Faustus tertiam commentus est sub nomine Lucidi epistolam, attestantis se tandem perlectis Fausti libris Arelatensis Concilii

cilii authoritate approbatis, errorem suum agnoscere & abjurare, cum hac subscriptione: *Lucidus Presbyter hanc epistolam manu propria subscripsi, & quæ in ea adstruuntur assero, & quæ sunt damnata condemno.*

Faustus Britannis suis fucum facturus libros suos involucris complicatos, tresque illas epistolas per Riochatum sibi fidissimum transmisit eâ lege, ut disertè testatur Sidonius Apollinaris *lib. 9. epist. 9.* ut in Gallia nemini illos exhiberet, etiam dilectissimum Sidonium Apollinarem Arvernorum Episcopum, quem transeundo visurus erat, nihilo minus celaret. Quia tamen armis hostilibus omnia infesta erant, Riochatus duobus mensibus apud Sidonium coactus est commorari, nec tamen libros aperuit; sed post suam profectionem proditus, & curâ Sidonii in itinere retentus libros, quæsitos Sidonio lectitandos ægrè exhibuit: cujus rei causâ in epistola illa nona Sidonius apud Faustum conqueritur, ejusque libros, quibus eum privari voluerat, laudibus effert; nihil tamen de Conciliis meminit, neque de tribus epistolis, quia præcipua Fausti solicitudo fuerat circa tres epistolas, quæ ementitorum Conciliorum meminêre, ut celarentur, ne si tam insignis impostura Gallis innotesceret, sui nominis & famæ jacturam incurreret irreparabilem.

Sed si libri illi fuissent à Conciliis duobus confirmati aut subscripti, quid causæ fuit cur Faustus, ejusque mandato Riochatus eos in Britanniam transmissos adeò solicitè celaret

quoſcumque Gallos, ipſumque amiciſſimum Sidonium? Sanè Sidonius præter Fauſti & Riochati mentem adeptus hos libros, non omiſiſſet ſupremam hanc laudem, fuiſſe illos authoritate Synodorum editos, aut etiam ſubſcriptos, ſi trium quoque epiſtolarum copiam & notitiam habuiſſet.

Sed neque harum Synodorum, neque iſtarum epiſtolarum author ullus ex tam numeroſa Scriptorum illius ſæculi, & ſequentium turma meminit uſque ad Hincmarum projectæ nequitiæ, & fidei virum Semipelagianum: non Alcimus Avitus, non Cæſarius Arelatenſis, non Ado Viennenſis, non Synodus Valentina, non Amolo, non Remigius, Lugdunenſes ambo Epiſcopi; non ipſa Lugdunenſis Eccleſia de iſtis controverſiis per Florum Diaconum ſcribens; & tamen ex illis iiſdem Eccleſiis Fauſtus conveniſſe ait gemina illa, quæ obtrudit Concilia. Quinimò ne ipſe quidem Gennadius Semipelagianus ſcriptor Fauſto addictiſſimus, eique coætaneus, atque ejuſdem cum illo Provinciæ incola, illorum ſectæ ſuæ faventium Conciliorum ullatenus meminit: meminiſſet ſaltem ad librorum Fauſti, quos collaudat, commendationem, ſi reverà extitiſſent illæ Synodi, quarum juſſu conſcripti, & auctoritate approbati libri illi fuiſſent. Synodus Arauſicana ſecunda, cui ſanctus Cæſarius præſedit Arelatenſis Epiſcopus, non tantùm de illis duobus Conciliis, quibus damnati ſunt Prædeſtinatiani, nihil meminit, ſed inſuper canone ultimo, an tales Prædeſtinatiani

extite

extiterint, ignorare se profitetur. Et tamen Concilium illud Arelatense tam frequens & celebre finxit Faustus, ut ex Episcopis triginta constiterit; cùm tamen in eadem Provincia Arausicanum Concilium totâ receptum Ecclesiâ, cui Præsul Arelatensis Cæsarius præfuit, quatuordecim duntaxat Episcoporum fuerit.

Sed quorsum triginta convenerunt Episcopi in causa erroris unius Lucidi Presbyteri, ut ipse testatur in sua ad Leontium epistola Faustus? Sufficiebat proprii illius Episcopi animadversio. Tantæ molitiones, & tot Episcoporum ex multiplicibus Provinciis, Arelatensium, Viennensium, Lugdunensium, Narbonensium convocationes in unius Clerici causa non superfluæ tantùm, sed ridiculæ planè fuissent. His adjunge, non visum fuisse sufficere Arelatense in illa causa Concilium, sed opus quoque Lugdunensi Concilio fuisse; & quod risum magis moveat, pôstquàm ipse, de quo agebatur, Lucidus errorem, cujus accusabatur, scripto proprio abjuraverat, nondum dirempto Arelatensi Concilio. Atque ita merum est commentum id quod Faustus ad Leontium scribit, novis erroribus deprehensis, adjici aliqua curasse Synodum Lugdunensem. Quinam enim novi prætexi possunt errores, emendato jam Lucido, qui solus erroris notabatur?

Verùm enim verò, quis insolitam istam Conciliorum formam non obstupescat, ut canonum ac definitionum loco demandetur uni alicui, ut libros privatim componat; qui postmodùm Concilii loco sint,

eadem

eademque authoritate nitantur?

Compertum pariter est, illas epistolæ Fausti ad Lucidum subscriptiones appositas, tam ipsius Lucidi, quàm decem Episcoporum, esse commentitias, & contra fidem ipsius Hincmariani codicis, aliorumque vetustissimorum manuscriptorum, in quibus sola legitur Fausti subscriptio, eaque sola est admittenda, ut ipsemet fateri cogitur Jacobus Sirmundus in sua Prædestinatiana historia, addens alias, quæ in vulgatis hactenus editionibus Auxanii, aliorumque cum Fausto novem Episcoporum nomina subnotant, spurias haud dubiè, & alienas esse. Et tamen idem ipse in sua Conciliorum Galliæ editione non solùm eandem epistolam cum omnibus illis subscriptionibus edidit, sed etiam in ipso titulo, quò major authoritas spurio isti Concilio accederet, hanc præmisit superscriptionem: *Fausti Regiensis Episcopi epistola ad Lucidum Presbyterum è secta Prædestinatianorum, Synodi Arelatensis tempore scripta, & à multis Episcopis, atque à Lucido ipso subscripta.* Idemque fictitium istud Concilium anno assignat quadringentesimo septuagesimoquinto.

Nonnulli tamen has extitisse à Fausto commemoratas Synodos credunt, qui in duas dividuntur opiniones: aliis quidem opinantibus fuisse Episcoporum Semipelagianorum; quod tamen non est credibile ob aliquorum subscriptorum sanctitatem publico Ecclesiæ cultu celebratam: aliis verò, in quibus sunt Baronius, & Dionysius Petavius, existimantibus habitas quidem

quidem, & simul Orthodoxas fuisse Synodos; sed Faustum earum jussu scribentem ultra fines à Synodo præscriptos longiùs fuisse progressum, ut falsa quæ propugnabat dogmata, Conciliorum authoritate viderétur fulciri. Veruntamen adhibitum à Fausto studium, ut nemini Gallo libri sui, quos in Scotiam transmittebat cum tribus epistolis, ne ipsi quidem amicissimo & sibi conjunctissimo Sidonio innotescerent, ejus dolum & imposturam satis arguit; *qui enim malè agit, odit lucem.* Quod verò in tam multis ejus, atque insequentis sæculi Scriptoribus & Synodis nulla penitus, nec ab ipsis quidem Semipelagianis mentio duarum istarum Syndorum fiat, nisi à solo Fausto, quem aliunde palam est fuisse in causa hujus sectæ suæ mendacem & fraudulentum, id satis evincit adulterinas & suppositititias esse.

Prædestinatianorum fabulam resuscitavit nono sæculo Hincmarus Remensis Episcopus in causa Godescalci Monachi Orbacensis, Prædestinatianæ Hæresis accusati, eo quòd cum Divo Augustino diceret, Deum aliquos prædestinasse ad damnationem æternam ut eorum peccatis justè debitam; quamvis negaret (ut ipse fatetur Hincmarus) prædestinationem ad peccata. Hincmarus tamen perinde esse asseverabat ineptissimè, & prædestinatione ad pœnam includi inseparabiliter prædestinationem ad peccata, sine quibus nulla potest pœna subsistere. Idem fuerat olim Godescalcus à Rabano Moguntinensi Archiepiscopo damnatus super elusoriis, atque ad deceptionem compositis

sitis sententiis librorum Hypognosticôn, & de Dogmatibus Ecclesiæ, qui sunt planè fœtus Semipelagianorum, quorum authorem credebat Augustinum, cui falsò tribuebantur. Rabani de Godescalco judicium, ejusdem Moguntinæ Diœcesis Presbyter Lupus Servatus libro edito coarguit, præjudicare ostendens sanæ & Augustinianæ doctrinæ. Sed præterea in eadem causa sanctus ipse Remigius Lugdunésium Archiepiscopus, respondens ipsius Rabani ad Notingum epistolæ, qua superfluo labore probare contendebat, neminem à Deo prædestinari ad peccatum, negat absolutè quenquam in hanc hæresim incidisse: quod sanè tanti viri testimonium Prædestinatianæ causæ jugulum petit. Sic itaque disserit Remigius in suo de tribus Epistolis libro, cap. 41. *Assumpsit non necessariam, nec ullatenus ad rem, de qua quæritur, pertinentem disputationem, utrum impios Deus, & iniquos prædestinaverit ad ipsam impietatem & iniquitatem, idest, ut impii & iniqui essent, & alii esse non possent,* QUOD NULLUS HOC TEMPORE DICERE, VEL DIXISSE INVENITUR. Posteriorem denique à Remensi Archiepiscopo condemnationem & pœnam atrocem passus est infelix Godescalcus, incassum appellans Romanæ Sedis judicium. Sed quia isto Hincmari judicio gravis inferebatur injuria sancti Augustini illibatæ doctrinæ, Lugdunensis Ecclesia huic malo occurrere studuit, approbavitque, ut suo nomine in oppositum scriberet Florus Magister ejusdem Ecclesiæ Diaconus eruditissimus adversus librum Joannis

Ioannis Scoti Erigenæ, qui hortatore Hincmaro, cui librum suum de divina prædestinatione inscripsit, istam pertractat materiam sensu apertè Pelagiano. Sed ejus rationes Florus strenuè suâ illâ lucubratione subvertit. Adversus eundem Scoti librum Prudentius Tricassinus Episcopus pro Augustino decertans uberrimè quoque, & eruditè scripsit.

Caput LX.

Concilium Agathense.

Celebratum Agathense Concilium fuit Christi anno 506. sub Papa Symmacho. Est verò Agatha Provinciæ primæ Narbonensis vetus oppidum, colonia Massiliensium. Congregatum est Concilium concessu & veniâ Visigottorum Regis Alarici, sectâ Ariani, qui non solùm Hispaniæ, sed etiam Provinciis Galliæ Aquitanicæ, & Narbonensi dominabatur, quas pater ejus Evaricus vi armorum invaserat. Tametsi verò & pater, & filius Hæretici, & Catholicæ Religioni infensi erant; hæc tamen non obstiterunt quin illarum partium Episcopi dominationis injustæ, & tyrannicæ jugo cervices submiserint, ut videri potest apud Sidonium, qui sub Evarico Avernorum Episcopus fuit, *lib.7. epist.6. ad Basilium*, quem Sirmundus fuisse probat Aquensem in secunda Narbonensi Episcopum; & apud Gregorium Turonensem

nensem *lib.2.hist.Franc.cap.25.* Sub filio autem illius invasoris, & hæretici Alarico pariter Ariano videmus sanctissimum Præsulem Cæsarium Arelatensem, qui huic Agathensi Concilio præfuit, aliosque qui huc convenerunt Episcopos, his verbis Synodum aperire: *Cum in Dei nomine, & permissu Regis* (Alarici) *in Agathensem Civitatem Sancta Synodus convenisset, & in sancti Andreæ Basilica consedissemus, ibique flexis genibus in terra pro regno ejus, & pro longævitate populi Dominum deprecaremur, ut qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum ejus Dominus felicitate extenderet, justitiâ gubernaret, virtute protegeret, &c.* Similiter postquam Maximus tyrānus adversus religiosissimum & optimum Imperatorem Gratianum rebellasset, Galliis per vim occupatis, Episcopi Gallicani pacem cum illo coluerunt, Sanctusque Martinus Turonum Antistes ad ipsum ut Imperatorem recurrit, neque ejus mensam & convictum recusavit. Sed ipsi etiam Summi Pontifices subjectionem & pacem coluerunt sub Principibus hæreticis simul, & Italiæ invasoribus Odoacro, Theodorico, & hujus successoribus Arianis; quam rem nemo in dubium revocaverit.

Profiteor quidem haud licuisse his sese sponte subjicere, si non vis major adegisset; sed post impositum hujusmodi tyrannicum jugum, proposita docent sanctorum Episcoporum exempla, satius esse cum hujusmodi tyrannis, ac invasoribus violentis etiam hæreticis pacem civilem, salvâ semper religione, conservare, subjectio

jectionemque politicam profiteri (modò ne quis per adulationem, aut metum Dei mandata transgrediatur) quàm aut solum vertendo proprias Ecclesias deserere , aut rebellando , vel imprudenter obsistendo , animum præpotentis tyranni exacerbare, atque in deterius præcipitem agere.

Sed ut ad Alaricum revertamur, refert Isidorus Hispalensis, ipsum feliciter regnasse subnixum orationibus , quas Cæsarius Arelatensis, & Quintianus Rutenensis Episcopi , ambo sanctissimi pro ejus salute & felici regno ad Deum fundebant:sed ex quo malevolorum mendaciis & calumniis fidem adhibens ambos in exilium relegavit,tum demùm fuisse à Clodoveo Francorum Rege victum & occisum. Calumniam contra Cæsarium confictam refert ejus discipulus Cyprianus, Tolonensis Episcopus, fuisse à malevolis accusatum perduellionis, quasi conspirasset trãsferre Arelatensem urbem in ditionem , & potestatem Regis Burgundionum pariter Ariani. Sed meram fuisse calumniam,subsequuta Cæsarii exulis miracula , ejusque in propriam Ecclesiã revocatio coarguerũt. Idem postmodùm simili calumniâ conflictatus est, attentasse ipsum prodere Arelatem Francorum Regi Clodoveo jam Catholico , dum post victum & cæsum in acie Alaricum Franci urbem illam obsidione premebant ; adeò ut Gothi , qui urbem occupabant, vinctum miserint ad Theodoricum Italiæ Regem , tunc Ravennæ, quam regni sui caput constituerat, residentem. Sed illum Theodoricus,licèt Arianus,ho-

noribus, & laudibus cumulatum remisit Arelatem liberum, in ejus accusatores indignatus: quam latiùs prosequitur historiam Cyprianus in vita Cæsarii.

Agathensis canon 2. *Contumacibus Clericis, quia prioris gradus* (nimirum, ut exponendum autumo, Sacerdotii, quod anteriore dignitatis gradu præcellit reliquis Ordinibus) *elati superbiâ, communionem fortassis contempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina communio tribuatur: ita ut cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemque recipiant.* Matriculam intelligito Catalogum ministrantium Clericorum, qui alio nomine *Canon* dicitur. Observandum hîc est, non omnes Sacerdotes quotidie Missam celebrasse, sed tantùm per vices. Qui porrò Sacerdotes non sacrificabant, iidem tamen divinis Officiis intra Ecclesiam, cujus ministerio addicti erant, assistere, atque intra Sanctuarium de manu ejus, qui Missam celebrabat, communicare debebant. Quia verò eveniebat aliquoties, ut Sacerdotes, quibus diebus non ipsis obtingebant sacrificandi vices, vel ex superbia, vel ex tepiditate animi indevoti refugerent de alterius manu communicare, séque divinis Officiis subtraherent; ita se gerentibus hæc pœna indicitur, ut reducantur ad peregrinam communionem. Cujus pœnæ mentio quoque paulò infrà fit *can.* 5. quo præfigitur communio peregrina Clerico, qui aliquid fuerit de Ecclesiæ rebus suffuratus.

CAP. LXI.

CAPUT LXI.

Dissertatio de Laïca & de Peregrina Communione.

PEregrinam Communionem plerique cum laïca confundunt. Sanè id commune habent, ut quoties Clericis indicuntur, intelligātur esse pœnales. In primis Communio laïca Clericis majoribus, sive sacris initiatis decernebatur, ne intra Sanctuarium communicarent. Statuit enim Laodicenus canon 19. *μόνοις ἱερατικοῖς ἐξὸν εἶναι εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσιέναι καὶ κοινωνεῖν*: solis licet (non quidem Sacerdotibus, ut minùs peritè aliqui transtulerunt, sed ut exactiùs vertit Dionysius Abbas, cognomento Exiguus) sacro Ministerio dedicatis, ingredi Sanctuarium, ibique communicare. Veruntamen in alicujus delicti pœnam sacri Clerici quandoque isto excidebant privilegio, nec nisi cum promiscua turba licebat eis communione sacra refici. Istud enim Agathense Concilium decernit can. 32. *Si Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsaverit, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus in Monasterium detrudatur, & ibi quandiu vixerit, laïcam tantùm communionem accipiat.* Quem canonem inserit Gratianus *dist.* 50. *c. si quis Episcopus.* Præterea canon Apostolorum 15. vagos Clericos ad laïcam reducit communionem. Cyprianus *epist.* 2.

ad Antonianum, ita scribit de Trophimo Sacerdote in persecutione lapso: *Sic tamen admissus est Trophimus, ut laicus communicet.* Hoc pœnæ genus propriè depositio erat, hoc est de gradu Episcopatus, Sacerdotii, vel Diaconatus dimotio, sejuncta procul ab excommunicatione, quæ prorsus à divinis Sacramentis excludebat, necnon à communibus fidelium orationibus, & aliter dicebatur segregatio. Id comprobatur canone Apostolorum 25. *Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, fornicationis, vel perjurii, vel furti convictus deponatur, & non segregetur* (ubi Græcum exemplar ait καθαιρείσθω ϗ μὴ ἀφοριζέσθω. *Dicit enim scriptura, non vindicabis bis in idipsum: similiter reliqui quoque Clerici, &c.* Supponit ergo duplicem accessuram pœnam, si ad depositionem adderetur excommunicatio. Quam eandem rationem Basilius ad Amphilochium *can.* 32. pariter adducit. Ideoque Patres quamsæpissimè crimen idem in Clericis depositione, in laïcis excommunicatione plectunt. Idemque Basilius ad Amphilochium *canon.* 3. sic habet: *Diaconus post Diaconatum fornicatus, à Diaconatu quidem ejicitur; in laïcorum autem locum extrusus, à communione non arcebitur: quoniam antiquus est canon, ut qui à gradu exciderunt, hoc solo punitionis modo plectantur.* In hoc ergo sita est laïca communio.

Quia verò Clericis depositis solitæ (uti eas vocat Cyprianus) sportulæ minimè præstabantur, sed utplurimùm ex aliorum liberalitate, aut ex proprio labore ac industria victum sibi

quærere

quærere compellebantur, exclusi scilicet à decimis, & oblationibus Ecclesiasticis, contingebat aliquando ut ex cõmiseratione ipsis Ecclesia præstaret alimoniam, aliter tamen quàm sportulantibus & immatriculatis Clericis; nullos quippe illa illis suppeditabat annuos, aut menstruos redditus, nullamque ex oblationibus sortitionem; sed utcunque præstabat illis in dies alimenta; mensamque illis providebat eandem cum Peregrinis fidelibus, qui à proprio fuerant Episcopo per formatas literas Ecclesiis commendati, ad quas peregrè ibant. Atque hæc est, meo quidem judicio, communio Peregrina, quæ quandoque motis ab officio & gradu Clericis indulgebatur, ut essent Ecclesiæ simul cum Peregrinis fidelibus alumni. Quemadmodum factum à seipso erga Basinopolis Episcopum Alexandrum, residere in sua Ecclesia recusantem, scribit ad Theophilum Alexandrinum Synesius epist. 66. *In Ecclesiam quidem* (inquit) *admittere illum nolui, nec sacram cum illo mensam communem habui: domi verò peraquè ac innocentes honoravi.*

Cujus humanitatis exempla suppeditat Concilium Chalcedonense *act.*7. providens ut ipsius Ecclesiæ Antiochenæ sumptibus alatur Domnus Antiocheno Patriarchatu exauthoratus. Et simili modo sustentationi providet Bassiani & Stephani, postquam illos Episcopatu submovit, *act.* 12.

Ad exemplum & similitudinem hujus pœnalis peregrinæ in Clericis communionis, alia vocabatur minùs propriè peregrina commu-

nio, qua Episcopi, aliique inter Sacerdotes primarii, seu præfecturam habentes, non deponebantur prorsus à Clero, sed tantùm à digniori & sublimiori pristino gradu, ut tamen in gradu inferiori Clericorum consisterent, ut Episcopi redigerentur ad Sacerdotum ordinem, isti ad Diaconorum, & Diaconi ad minorum Clericorum stationem & classem. Sic enim depositis Episcopis subtrahebatur illa redditaum Ecclesiæ quarta pars, quam Episcopis sacri Canones reservabant, ut deinceps minora cum Sacerdotibus stipendia reciperent. Sacerdotes quoque illi, qui præsunt, & quos Apostolus judicat duplici honore, hoc est stipendio providendos, ab hoc excidentes honore, minus stipendium inter Diaconos nanciscebantur. Isti quoque, sed magis impropriâ loquutione, dicebantur sustentari peregrinâ communione, tametsi victum & stipendia cum inferioribus Clericis ex Ecclesiæ distributionibus reciperent.

Hujusce pœnalis quidem, sed tamen mitioris disciplinæ legimus exempla primùm in Nicæna Synodo *can* 8. quo Novatianos dudum Episcopos ad Ecclesiasticam unitatem redeuntes, si eorum loco jam fuerat aliquis Orthodoxus Episcopus constitutus, edicit potiri Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu ac ministerio. Concilium similiter Toletanum primum *can*.4. sic decernit: *Subdiaconus defuncta uxore, si aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, removeatur, & habeatur inter Ostiarios & Lectores.* His accedit Concilium Regiense, quod habi-

tum

tum est in Galliæ Provincia Narbonensi secunda, quodque disertè meminit istius peregrinæ communionis. Armentarius per ambitionem se in Ebrodunensem Episcopum fecerat ordinari à duobus tantùm Episcopis, invito etiam Metropolitano, qualem se prætendebat eo tempore Arelatensis Episcopus, cujus curâ & solicitudine convocata hæc Synodus fuit anno 439. Hujus ergo tertio canone sic statuitur: *Liceat ei* (Armentario) *in unam suarum Parochiarum Ecclesiam concedere, in qua aut Chorepiscopi munere, aut peregrina communione foveatur: nec quidquam ipsi de Episcopalibus officiis usquam usurpare liceat, præterquam in Ecclesia, quam cujusquam misericordiâ fuerit indeptus; in qua ei solùm Neophytos confirmare, & ante Presbyteros offerre conceditur.* Quæ sanè verba dignissima observatu sunt; sic enim Synodus Armentarium deponit & exauthorat Episcopali gradu, ut non solùm salva ei supersint Sacerdotii jura, sed nonnullis etiam Pontificalibus, nimirum Confirmationis collatione, & reliquorum Presbyterorum præcessione potiatur: & tamen providetur ei ut peregrina communione foveatur. Non est ergo ea communio laïca, cùm liceat Armentario etiam præ reliquis Presbyteris sacrificium offerre; sed est communio non sacra, & tantummodo corporalis, ad victum & alimoniam; quod etiam arguit vox illa, *foveatur.*

CAPUT LXII.

Prosecutio Canonum Agathensium.

AGathensis canon 8. *Placuit, ut si Clericus relicto officio suo propter districtionem, ad judicem sæcularem fortasse confugerit, & is ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communione pellatur.* Itaque tam Judicem sæcularem, quàm Clericum ad eum recurrentem excommunicat. Habetur in Decreto 2. *q.*3. *can. placuit ut Clericus.* Edicit quoque *c.Clericis, de judiciis,* Clericos de omni crimine sistendos Ecclesiastico judici, nec valere quamcumque consuetudinem in contrarium. His aliæ cõsonant Synodi veteres: Chalcedonensis enim Oecumenica *can.*9. jubet Clericorum lites non apud Judices laïcos, sed apud Episcopos agitari. Et Matisconensis primæ Synodi, anni 576. canon hoc idem jus renovat sub pœna excommunicationis in judice laïco, & fustigationis, aut carceris in Clerico. Idem tamen permittit laïcis judicium Clericorum in causis gravium delictorum, homicidii, furti, maleficii. Quæ canonis permissio videtur arguere prohibitionem oppositam esse tantùm humani & Ecclesiastici juris, non divini, quod est immutabile & indispensabile. Justinianus *in authent. ut Clerici apud proprios Episcopos,* §. *penult. collat.*6. seu *novella* 83. statuit in omnibus

nibus criminibus aliis quàm Ecclesiasticis conveniendos esse Clericos coram sæcularibus Judicibus. Consulito inferiùs Cabilonensis Concilii canonem 11.

Canon Agathensis 18. *Sæculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur.* Confirmatur Decreto Fabiani Papæ & Martyris, *c. & si non frequentiùs, de consecr. dist.* 2. Vide superiùs ad Antiochenum canonem 2.

Canon Agathensis 20. *Clerici, qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etiamsi noluerint, inviti detondeantur. Vestimenta etiam, vel calceamenta eis, nisi quæ religionem deceant, uti, aut habere non liceat.* Legitur *in dist.* 2. *c. Clerici qui comam.* Huc spectant Carthaginensis quarti Concilii canones 44. & 45. quos superiùs require.

Canon 28. Monasteria Monachorum à Monasteriis puellarum sancit esse longè remota, tum ob cavendas insidias diaboli, tum propter hominum obloquutiones. Citatur 18. *q.* 2. *c. monasteria puellarum.* Eandem præcipit adhiberi cautelam Concilium Hispalense secundum *cap.* 11. & Synodus Oecumenica septima, canon. 20. τὰ διπλᾶ μοναςήρια, duplicia Monasteria virorum & Monastriarum interdicit. Similiter providet Innocentius Papa tertius *in regesto* 15. *epist.* 80. *ad Helenensem Episcopum,* & lex *sanctissimarum* 44. *C. de Episcop. & Cler.*

Canon 38. Clericos, & Monachos contu-

maces jubet verberibus coërceri. Pœnæ Ecclesiasticæ non omnes spirituales sunt, ut censuræ, depositiones, irregularitates ex delicto; sunt præterea quædam corporales, ut carcer, jejunia in pane & aqua, verberum inflictio, quibus sub custodia cæduntur gravioris culpæ convicti Clerici aut Monachi. Id fieri solitum, præter canonem istum, fidem facit Cyprianus *in vita Cæsarii Arelatensis*, necnon alius Canon Agathensis 41. his verbis: *Clericus quem ebrium fuisse constiterit, aut triginta dies sit excommunicatus, aut corporali supplicio subditus sit.* Qui canon legitur pariter in Concilio Venetico (Gallicè *de Vannes*) numero decimustertius. His accedit Concilii Liptinensis sub Papa Zacharia secundo, & Childeberto tertio Franciæ Rege, anno 743. in Hannonia celebrati canon 6. *Clerici* (inquit) *& Moniales fornicantes, carcere, jejunio in pane & aqua, & flagellationibus plectantur.* Denique Cassianus *lib.* 4. *de institutis Cœnobiorum*, *cap.* 16. post dinumeratas graviores aliquas Monachorum culpas, ita subjungit: *Hæc vel plagis emendantur, vel expulsione purgantur.*

Canon 44. *Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia benedicere Presbytero penitus non licebit.* His tamen posteriores regulæ Ecclesiasticæ derogarunt, præsertim in Missis Sacerdotum, adjectis ad populi dimissionem benedictione populi, & ultimo Evangelio, ex decreto Pii quinti. Carthusienses veterem ritum sequuntur, & dicta populi dimissione, Missam concludunt.

Canon 45.

Canon 45. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Ecclesiæ minus utiles, longè positas, parvas Episcopus sine consilio fratrum, si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem.* Inseritur *in Decreto*, 12. *q*. 2. *c. terrulas.* Alioqui hoc ipsum Agathense Concilium *can*. 7. prohibet Episcopo alienare quidquam, aut distrahere de rebus Ecclesiæ, sine consultatione, & consensu etiam Comprovincialium Episcoporum. Vide *in Decreto*, 10. *q*. 2. *per totam*, & in Decretalibus *de rebus Eccl. alien. vel non.*

Canon 48. *Episcopi de rebus propriis & acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis, si voluerint, derelinquant. Quidquid verò de provisione Ecclesiæ suæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in jure Ecclesiæ reservari censuimus.* Simile dudum legitur sancitum in Apostolorum Canonibus 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo *can*. 24. & à primo Concilio Hispalensi, cui præsedit S. Leander, & approbavit Pelagius II. Papa: necnon à Magno Gregorio Papa *lib*. 10. *epist*. 42. *ad Deusdedit Mediolani Episcopum.* Concilium Lateranum generale sub Alexandro III. *can*. 15. generaliter de clericis edicit, non posse testari, aut quomodolibet inter vivos disponere de bonis per Ecclesiam acquisitis, sed in hæc Ecclesiam succedere. Vide *c. quia nos*, *c. relatum est auribus*, *de testam.* Horum ratio fundatur in destinatione facultatum Ecclesiæ, de quibus ita judicat Urbanus Papa & Martyr. *Ipsæ res fidelium, quæ Domino offeruntur, non possunt aliis quàm Ecclesiæ,*

clesiæ, & fidelium indigentium usibus applicari: quia vota sunt fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum. His Bernardus suffragatur *sermon.* 23. *in Cant.* dicens : *Ministri Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè, sacrilegéque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quòd & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epist. 2. ad Canonicum Lugdunensem : *Quidquid præter necessarium victum & vestitum de Altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Idem similia iterat *epist.* 42. Advertant Clerici quanta se damnatione astringant, qui fructus Ecclesiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require superiùs circa hæc Concilii Antiocheni canonem 24. cum ibi annotatis.

Canon 52. *Presbytero, aut Diacono, aut Clerico sine Antistitis sui literis ambulanti communionem nullus impendat.* Vide Apostolorum canones 15. 16. & 32. Et Chalcedonensem canonem 13. & quæ congessi de literis formatis & dimissoriis, ad Concilii Carthaginensis quinti canonem 7. Vide præterea Tridentini sessionem 23. *cap.* 13.

Agathensis Canon 55. *Episcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat.* Idem statuit Concilium Epaunense canone 3. sub Sigismundo Burgundionum Rege, Præside Alcimo Avito Viennensi Episcopo, anno 517. & præterea canon 13. Matisconensis secundi Concilii,

an. 585.

an.585. Et obiter antiquitatem obſerva venationis per accipitres.

Agathenſis canon 64. Triennio ſuſpendit à communione primùm Clericos, qui à propria Eccleſia citra juſtam cauſam die aliquo ex ſolennioribus, putà Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchæ, vel Pentecoſtes abſuerint. Deinde Presbyteros, aut Diaconos, qui quocumque anni tempore tres hebdomadas extra propriam Eccleſiam exegerint. Citatur *cap. ſi quis* 7. *q.* 1.

CAPUT LXIII.

Concilium Aurelianenſe I.

QUæ ad Ligerim amnem ſita civitas vocatur à Julio Cæſare, aliiſque priſcis Scriptoribus Genabum, nomen poſtea ſumpſit Aureliani. Ex quo autem Francorum Rex Clodoveus ejurato falſorum Deorum cultu, per Remigium Epiſcopum ſacro Fonte ablutus victoriam ſubinde illuſtrem de Alarico Vviſigottorum Rege, quem in acie ſuapte peremit manu, retulit, nihil antiquius habuit, quàm ut ſacram, quam fuerat amplexus, Religionem propagaret, diſciplinamque Eccleſiaſticam per Epiſcoporum comitia inſtauraret. Hoc fine Aureliam convenêre triginta & tres Epiſcopi, Symmacho clavum moderante univerſalis Eccleſiæ, anno à Chriſto 508. quamvis Baronius id

id referat ad annum præcedentem, atque etiam ante Vocladensem cum Alarico conflictum. Huic interfuêre Synodo Remigius Remensis, Ildardus Rotomagensis, Lupus Suessionensis, Melanius Redonensis, Quintianus Rutenensis, & Theodosius Antisiodorensis, eximiæ sanctitatis Episcopi, quos omnes cultu publico universa veneratur Ecclesia.

Canon primus immunitatem sanxit Ecclesiarum, ut qui ad eas confugerint, extrahi inde non possent. Hoc jus asyli jam superiùs assertum vidimus altero Gallicano Concilio Arausicano primo, *can.* 1. ubi plura reperies in hanc rem congesta.

Canon 4. ita concipitur: *De Ordinationibus Clericorum id observandum esse decrevimus, ut nullus sæcularium ad Clericatus officium præsumatur, nisi aut cum Regis jussione, aut cum judicis voluntate.* Similis est sanctio lib. 8. Capitular. Caroli Magni, cap. 120. *De Clericis hominibus, qui ad servitium Dei se tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quàm à nobis licentiam postulent: hoc ideò, quia audivimus aliquos ex illis non tam causâ devotionis hoc fecisse, quàm pro exercitu, seu alia functione regali fugienda; quosdam verò cupiditatis causâ ab his, qui res illorum concupiscunt, circumventos audivimus, & ideò hæc fieri prohibemus.* Cùm legem tulisset Mauricius Imperator, qua & eos qui publicis administrationibus vacassent, ad Ecclesiasticum officium recipi, & milites non expletis stipendiis in Monasteriis admitti prohibebat, priorem quidem hujus legis partem non im-

probavit,

probavit, sed potius laudavit: posteriori verò acriter restitit sanctus Gregorius Papa *lib. 2. epist.62. ad Mauricium.*

Canon 21. statuit Abbates subesse Episcopis, & ab his, si deliquerint, esse corrigendos. Require superiùs canonem 4. Chalcedonensem, & Concilium Arelatense tertium cum annotatis.

Canon 26. *Id Sacerdotibus omnibus est decretum, ut ante Paschæ solennitatem non Quinquagesima, sed Quadragesima teneatur.* Observandum est Telesphori decreto, qui sextus à Petro Pontificatum gessit, Clericis omnibus injunctam fuisse abstinentiam septem plenarum hebdomadarum ante Pascha: *Quia* (inquit) *discreta esse debet vita Clericorum, & Laïcorum.* Legitur hoc in Decreto, *c. statuimus, dist.*4. Id verò quia fortasse jam obsoletum & antiquatum erat, reducitur hîc ad communem populi usum.

Inchoatio verò jejunii à feria quarta post Quinquagesimam, necdum fuerat introducta: quin imò necdum invaluerat sub Gregorii Papæ primi Pontificatus exordiis, quibus certum est adhuc jejunium inchoari solitum feria secunda post Quadragesimæ Dominicam, ut fidem facit ejusdem homilia 4. in Evang. quam etiam ad istud probandum adducit Amalarius *lib.*1. *de officiis, cap.*7. Non est tamen improbabile, Magnum Gregorium sub vitæ suæ finem constituisse demùm, ut à quarta post Quinquagesimam feria, ut nunc invaluit consuetudo, jejunium aperiretur; cùm Gregorii ipsius Sacramen

cramentarium quartam illam feriam caput, ac initium jejunii esse affirmet: etsi aliqui suspicentur esse laciniam Sacramentario Gregorii assutam.

[1] Canon 29. *Rogationes, seu Litanias, ante Ascensum Domini placuit celebrari, itaut præmissum triduanum jejunium in Ascensionis Dominicæ solennitate solvatur: per quod triduum servi & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs universa conveniat. Quo triduo omnes abstineant, & Quadragesimalibus cibis utantur.* Sidonius Apollinaris *lib.7. epist.1. ad Mamercum Viennensem Episcopum,* hunc ipsum prædicat authorem Rogationum, quarum præsidio, civium suorum, quorum exitium & multa de cœlo prodigia, & Barbararum Gentium incursiones interminabantur, saluti consuluerit. Hæc porrò contigerunt circa Christi annum 474. Post Mamercum Hesychius Ecclesiæ Viennæ gubernacula suscepit, cui successit Avitus, qui *homil. in Rogationes,* sic ait: *Currit tramite viali non per Gallias modò, sed per orbem totum Rogationis observantiæ flumen irriguum.*

Caput LXIV.

Concilium Arausicanum II.

Arausione convenit hæc Synodus secunda Christi anno 529. ut Jacobus Sirmundus observat, sub Felice Papa IV. regnante in Italia Athalarico Amalasuntæ filio; in Gallia

Gallia verò liberis Clodovei. Concilio præsedit Cæsarius Arelatensis, quod approbavit Bonifacius II. Pontifex in sua ad Cæsarium ipsum epistola, quam ex antiquis manuscriptis Sirmundus in lucem protulit. Hac Synodo contra Semipelagianos, qui in Gallia, maximè in secunda Narbonensi provincia, per hujus hæresis præcipuos assertores eximii ingenii viros Cassianum & Faustum percrebuerant, Christi gratiæ necessitas commendata est. Cassiani scripta solidè impugnaverat Prosper edito adversus Collatorem libro. Fausti verò libros duos de libero arbitrio, & de præscientia ac prædestinatione, oppositis & sincerioribus libris oppugnarunt tres sancti Episcopi Avitus Viennensis, Fulgentius Ruspensis, & Cæsarius Arelatensis.

Canon 3. *Si quis ad humanam invocationem gratiam Dei dicit conferri, non autem ipsam gratiam facere ut invocetur à nobis, contradicit Isaïæ Prophetæ, vel Apostolo dicenti: Inventus sum à non quærentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant.* Semipelagiani, seu Massilienses; quamvis contra Pelagium gratiam Dei ad salutem necessariam assererent, attamen in hominis arbitrio ejus semina & dispositiones collocabant, scilicet in desiderio salutis ac fidei, aut in oratione: quibus rebus hominem propriis & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad se attrahere dicebant, ut constat ex epistolis Prosperi & Hilarii, quibus Augustinum admonent insurgentis istius in Gallia hæresis.

Canon 4. *Si quis ut peccato purgemur voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem etiam ut purgari velimus, per Spiritus Sancti infusionem & operationem in nos fieri confitetur, resistit Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: Præparatur voluntas à Domino; & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.* Sanctissimus Ecclesiæ Doctor,& divinæ gratiæ propugnator insignis Augustinus, gratiæ Christi vim & efficaciam his verbis describit in libro de gratia Christi, cap. 10. *Sed nos eam gratiam volumus isti fateantur, quâ futuræ gloriæ magnitudo non solùm promittitur, sed etiam creditur & speratur: nec solùm revelatur sapientia, sed etiam amatur: nec solùm suadetur omne quod bonum est, verùm & persuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solùm vocari, sed etiam esse Christianus.* Vis illa quidem à Luthero invecta, quæ humanam voluntatem necessitate adigat, arcenda procul à gratia est, soláque illi tribuenda virtus & efficacia, cui possit humana libertas dissentire, si velit, ut definit Synodus Tridentina *sess. 6. can. 4.* Idemque Augustinus, qui memorato superiùs loco, aliisque permultis asseruit gratiam victricem suum semper sortiri effectum, adeò ut *in libro de prædest. Sanct. cap.* 8. hæc asseveret: *Gratia, quæ Dei benignitate humano cordi infunditur, à nullo duro corde respuitur; cùm ad hoc detur, ut duritiem auferat cordis.* Idem, inquam, *lib. de spiritu & litera, cap.* 33. luculenter docet integram sub gratiæ ductu servari hominis libertatem, his verbis:

verbis : *Profectò & ipsum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos : consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Hactenus sanctus Doctor. Nos verò errorem illum prorsus aversamur, qui voluntarium cum libero ita confundit, ut ipsam etiam necessitatem cum libertate conciliet.

Canon 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.* Desumptus est ex Augustini epistola 105. Docet hæc Synodus, neminem quantumvis justum, promereri posse suam ad æternam vitam prædestinationem, seu quod eódem recidit, finalis perseverantiæ donum. Et fulcitur etiam isto canone merè gratuita in Dei proposito æterno prædestinatio ; hinc enim dependet series omnis gratiæ, bonorumque operum, quibus æterna vita paratur. Priùs enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo convenientia. Itaque prædestinationis effectus, non verò causa sunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit sub meritum, perseverantiæ donum. Unde Apostolus Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Idemque Apost. Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui secundùm propositum* (scilicet Dei ; quod Dei propositum, ut observat Augustinus, Apostolus opponit voluntati & operibus hominis) *vocati sunt sancti : quos enim præscivit, illos & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis.*

fratribus. Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædestinationis Augustinus *lib. de prædest. Sanctorum, cap.* 15. *& de bono perseverantiæ, cap. ult.* ut cùm prædestinatio Christi sit exemplar, & origo prædestinationis Sanctorum, sicut *Christus prædestinatus est Filius Dei in virtute,* ut loquitur Paulus *Rom.* 1, ita ut gratuita prorsus fuerit ejus prædestinatio ex mero, æternoque Dei proposito, nullis ejus præcedentibus meritis, aut prævisis. Non enim Christum Maria peperit merum hominem, qui posteà meritis accedentibus assumeretur ad unionem hypostaticam Verbi, sed simul homo, Deus esse cœpit. Itaque Christus, & ad ejus exemplar Sancti, per æternum Dei propositum prædestinati sunt nullis prævisis, aut causantibus meritis; sed quia prædestinati sunt, ideò datum illis fuit, ut mererentur divinæ gratiæ auxiliis vitam æternam. Prosequitur deinde Apostolus: *Quos autem prædestinavit* (nimirum quod præmisit Apostolus, secundùm propositum) *illos & vocavit* (secundùm propositum) *quos autem vocavit, illos & justificavit* (secundùm propositum) *quos autem justificavit* (secundùm propositum) *illos & glorificavit* (secundùm propositum.) Denique istum omnem de æterna apud Deum prædestinatione sermonem Apostolus hac exclamatione concludit, quæ inepta esset, atque impertinens, si omnia essent ad prævisa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem aut rejectionem refundenda. *O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! quàm incomprehensibilia sunt judi-*

cia

cia ejus, & investigabiles viæ ejus! quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Rom. 11. Quibus postremis verbis ostendit rursus, & instat Deum prævenire omnia hominum merita, omnemque bonum usum liberi arbitrii: & idcircò jure admirandum, atque inter arcana inscrutabilia Dei habendum, cur hujus misereatur, illius non misereatur.

Canon 14. *Nullus miser de quacumque miseria liberatur, nisi per Dei misericordiam præveniatur, sicut Psalmista dicit: Misericordia ejus præveniet me.* Et, *Citò anticipet nos misericordia tua, Domine.* Canonem istum Synodus Arausicana edidit, ut esset antidoti loco adversus Massiliensium hæresin, quam his verbis Prosper exponit in epistola ad Augustinum. *Ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur, pervenire credunt, per naturalem scilicet facultatem, petendo, quærendo, pulsando, ut ideò accipiat, ideò inveniat, ideò introeat, quia bono naturæ bene usus, ut ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire.* Sed his egregiè respondet Augustinus de dono persevet. cap. 23. *Ubi intelligimus & hoc ipsum esse donum Dei, ut veraci corde, & spiritualiter clamemus ad Dominum. Attendant ergo quomodo falluntur qui putant esse à nobis, & non dari nobis ut petamus, quæramus, & pulsemus; & hoc esse dicunt, quod gratia præceditur merito nostro, ut sequatur illa; cum accipiamus petentes, & inveniamus quærentes, aperiaturque postulantibus. Nec volunt intelligere, etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est*

petamus, quæramus, atque pulsemus. Hactenus verba Augustini, qui & frequentissimè in his disputationibus Apostolicum effatum ingerit, & sæpius inculcando iterat: *Quid enim habes quod non accepisti?*

Canon 37. *Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas facit, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam prævenientibus.* Desumptus est ex Augustini opere perfecto contra Julianum *lib.* 1. *n.*83. & ex ejusdem libro de patientia, *cap.*17.

Canon 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia quæ non debetur, præcedit, ut fiant.* Hîc igitur copulantur gratuitum & meritorium, quia hominis meritum gratia præcedit Christi.

Canon 19. *Natura humana, etsi in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo modo seipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret. Unde cùm sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine gratia Dei poterit reparare quod perdidit?* Decerptus canon ex Augustini epistola 106. Huic sacræ doctrinæ de actualiũ auxiliorum ad habitualem gratiam necessaria adjunctione suffragatur aliud ejusdem sanctissimi Doctoris testimonium lib. de corrept.& grat.cap.12. *Si autem hoc adjutorium* (inquit) *vel angelo, vel homini cum primùm facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidissent: adjutorium*

quippe

quippe defuisset, sine quo manere non possent: Quibus etiam verbis funditus evertitur Michaëlis Baii dogma, hominem peccare in eo etiam quod evitare non possit.

Canon 20. *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo* (ut sunt gratiæ omnes prævenientes, de quibus suprà diximus :) *nulla autem bona facit homo, quæ Deus non præstet ut faciat homo.* Depromitur ex Augustini libro contra duas epistolas Pelagii, *cap.*8.

Canon 22. *Nemo de suo habet nisi peccatum & mendacium.* Ex Augustino *tractat.* 5. *in Ioan.*

Canon 25. *Aliquos divina potestate ad malum prædestinatos esse, non solùm non credimus; sed etiamsi sint qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.* Hæreticis consuetum est falsa dogmata Catholicis affingere, ut sanam eorum doctrinam in odium, aut contemptum adducant. Sic Nestoriani Cyrillum calumniabantur esse Apollinaristam hæreticum; & Eutychiani Orthodoxos, qui distinctas & inconfusas in Christo naturas propugnabant, Nestorianæ hæresis insimulabant. Ita etiam Faustus, eique coætaneus Gennadius, ex inconcussa S. Augustini doctrina, falsas, & malè cohærentes conclusiones eliciebant, quas Augustini discipulis falsò ascribebant, eosdemque hæresis insimulantes, dicebant Prædestinatianos : quam calumniam ut amolirentur Arausicani Patres, hunc Canonem ad præcedentes addiderunt. Florus Hincmari ætati suppar, nomine Lugdu-

nensis Ecclesiæ librum pereruditum edidit in defensionem Augustinianæ doctrinæ, in quo fictitium illud monstrum hæresis Prædestinarianorum à vaferrimo Fausto excogitatum, & commentitiis Arelatensi & Lugdunensi Conciliis proscriptum, ut Faustus comminiscitur, & ab Hincmaro Remensi post ducentos circiter & sexaginta ab ætate Fausti annos resuscitatum, affirmat esse meram fabulam, nec ullam fuisse unquam prædestinatianorum sectam. Sed hoc nomine Augustini defensores & discipulos fuisse à Semipelagianis notatos, affingentibus eis falsa & hæretica dogmata.

De hac eadem Semipelagianorum impostura simile perhibet testimonium Rimigius Lugdunensis Archiepiscopus, ejusdem sæculi scriptor, *in suo de tribus epistolis libro, cap.* 41. Denique ad concilianda quæ contraria, sibique invicem videntur adversantia Scripturæ loca, & ad enervanda Semipelagianorum argumenta, memoriæ commendanda est illa celebris ab Augustino tradita vocationũ distinctio, in eam scilicet quæ generalis est, qua universi vocantur, nemine prorsus excepto, in æternam salutem; & in eam quæ particularis est, & secundùm Dei propositum efficax: & huic peculiare est, quod suo nũquam frustretur effectu. Sic enim docet libro de prædestinat. Sanct. cap. 16. *Vocat enim Deus prædestinatos multos filios suos, ut eos faciat membra prædestinati Filii sui, non ea vocatione qua vocati sunt qui noluerunt venire ad nuptias; illa quippe vocatione & Iudæi vocati sunt, quibus Christus crucifixus scandalum est; & Gentes, quibus*

bus Christus crucifixus stultitia est; sed ea vocatione prædestinatos vocat, quam distinxit Apostolus dicens, ipsis vocatis Iudæis & Græcis prædicare se Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam. Sic enim ait: Ipsis autem vocatis, ut illos ostenderet non vocatos: sciens esse quandam certam vocationem eorum, qui secundum propositum vocati sunt, quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui. Dixit ergo: Sed ex vocante, non quacunque vocatione, sed qua vocatione fit credens. Et mox: *Non enim vocatione illa vocati sunt, de qua dictum est: Multi sunt vocati, pauci verò electi; sed illa ipsa, qua vocantur electi.* Et subinde ibidem: *Vnde subjecit Apostolus: Sine pœnitentia enim sunt dona & vocatio Dei, idest, sine mutatione stabiliter fixa sunt. Ad hanc vocationem qui pertinent, omnes docibiles Dei sunt; istorum autem nemo perit, &c.*

CAPUT LXV.

Concilium Lugdunense I.

ISTud ex antiquis manuscriptis restituit in lucem Jacobus Sirmundus summi vir ingenii, eximiéque de sacris Literis meritus. Habitum fuit regnante in Burgundia Sigismundo, in Francia verò quatuor Clodovei I. liberis, anno Christi 517. Huic præsedit Lugduni Episcopus Viventiolus. Hujus canon 2. speciali nota dignus est: *Id quoque adjecimus, ut quicumque nostrûm tribulationem quamcumque, vel*

amaritudinem, aut commotionem fortasse Potestatis necesse habuerit tolerare, omnes unà cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel dispendiorum obtentu causæ unus susceperit, consolatio fraternæ anxietatis relevet tribulatos. Sapienter hoc decretum est, quia facilè contingit, ut Episcopus ex officio agens, per æmulorum, aut malevolorum suggestiones cadat in Principis offensam; utque reliqui Episcopi, sive metu displicendi, sive ambitione, sive alia cupiditate adducti, Principis iniquo affectui famulentur. Ut enim sileam exemplum Joannis Chrysostomi, qui Eudoxia Augusta illum insectante fuit Orthodoxorum etiam Episcoporum Synodo depositus, aliaque hujusmodi vetera exempla; nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis sub Regia Merovæi progenie in Synodo Parisiensi oppressus est à Chilperico Rege, hujusque conjuge Fredegunde, Prætextatus Rotomagorum Episcopus, ut refert Gregorius Turonensis *lib.5. hist. Francorum, cap.*18. Sub secunda verò, id est Caroli Magni stirpe, Carolo Calvo regnante, Hincmarus Remensium Antistes, potestate & gratia, qua valebat apud Regem, abutens, Silvanectensem Episcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coëgit, qua Rotaldum Suessionum Episcopum, cui erat infensus, justum & integerrimæ vitæ Præsulem Episcopatu dejecit, & Sedem Apostolicam frustra appellantem retrusit in Monasterium. Idemque Remensis Hincmarus proprium nepotem suis injustis desideriis non obtemperantem, cognomine

mine Hincmarum, Laudunensem Episcopum, in altero Episcoporum malignantium Concilio Duziacensi deturbavit Episcopali Sede, carcere inclusit, quantumvis provocantem ad Romanum Pontificem, eique barbarica immanitate oculos effodit, ut fidem faciunt eorundem temporum Concilia Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum stirpe Hugo Capetus Rex suspectum sibi Arnulfum Remorum Pontificem, eo quòd esset æmuli sui Lotaringiæ ducis Caroli, ex magni Caroli Augusti prosapiâ consanguineus, per adulatorum & Aulæ mancipiorum Episcoporum Synodum Remis habitam Sede dimovit, & vinculis addixit, suffecto ejus in locum Gerberto. Quam indignitatem ut rescivit Joannes Papa XV. rem totam misso in Galliam Legato Apostolico revisit, & causâ cognitâ libertati, pristinæque dignitati Arnulfum restituit. Gerbertus itaque Gallia excedens, ad Imperatorem Othonem III. se contulit, cujus operâ promotus primùm ad Archiepiscopatum Ravennensem; & postmodùm defuncto Papa Gregorio V. ad Romanæ Ecclesiæ thronum conscendit, nomenque Sylvestri secundi sortitus est.

CAP. LXVI.

Caput LXVI.

Concilium Turonicum II.

HAbitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto, an. Chr. 570. Hujus exordio Patres ita pronunciant: *Ecclesiastica disciplina debet esse suffragium congregatio Sacerdotum.*

Canon 1. convocari jubet Synodum Metropolitani, suorumque comprovincialium bis singulis annis; aut si necessitas inevitabilis hoc impedierit, saltem semel in anno. Mandatque singulis Episcopis, ut ad Synodum conveniant sub excommunicationis pœna, à qua sola dispenset certissima infirmitas, nullatenus autem Regis obsequium, aut Regis ordinatio. *Non enim* (ait) *spirituali operi debet præferri Regalis præceptio.*

Canonem 3. de loco ubi recondendum est admirabile Sacramentum, & canonem 4. de loco Sanctuarii, & quinam ab ejus ingressu arceantur, jam retulimus in diatriba, quam Synodo Chalcedonensi subjecimus.

Canon 5. statuit, *ut qualibet Civitas pauperes suos incolas pascat, ne aliis locis divagentur.*

Canon 10. statuit, ut Clerici victum sibi, vestitumque artificiolo comparent, & ut iidem sibi propriis manibus præparent refectionem, & ita prætextu careant in suas ædes mulierem famulitii

famulitii causâ introducendi. De his actum diffusiùs ad canones 51, & 52. Concilii Carthaginensis quarti.

Canon 18. assignat Monachorum jejunia per annum. Quia verò jejuniorum diebus non prandebatur, sed solùm cœnabatur, idcircò sic ait: *De jejuniis antiqua à Monachis instituta conserventur, ut de Pascha usque ad Quinquagesimam* (id est Pentecosten) *exceptis rogationibus, omni die prandium Fratribus præparetur. Post Quinquagesimam totâ hebdomadâ exactè jejunent. Posteà usque ad Kalendas Augusti ter in septimana jejunent, secunda & quarta & sexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto, & Octobri, & Novembri, sicut dictum est, ter in Septimana. De Decembri usque ad Natalem Domini omni die jejunent. Et quia inter Natalem Domini & Epiphaniam omni die festivitates sunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum, quo ad calcandam Gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt privatas in Kalendis Ianuarii fieri Litanias, ut in Ecclesiis psallatur, & hora octava in Kalendis ipsius Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniam verò usque ad Quadragesimam, ter in septimana jejunent.* In isto Canone primùm observa, per triduum à Kalendis Januarii fuisse consuetudinem veterem Litaniarum, & jejuniorum, ne fidelis populus communicaret sacrilegis dissolutionibus, quibus indulgebant Gentiles iisdem diebus in honorem Jani: quemadmodum multis in Ecclesiis

clesiis sacros celebrari conventus cernimus cum orationibus, & concionibus, triduo profanorum Bacchanalium à Quinquagesima.

Observa secundò diebus jejuniorum Missam differri solitam ad horam octavam, quia horâ nonâ, & non antè licebat in jejuniis extra Quadragesimam cibum capere. Incidebat autem nona in tertiam post meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, seu cœnæ, per Quadragesimam ea differebatur in vesperam, quæ in horam à meridie sextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam sextam veterum. Quo factum est, ut quamvis hora cœnæ jejuniorum hodiernorum multùm præ illo veteri ritu soleat anticipari, decantentur nihilominus vespertinæ Preces per quadragesimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum jejuniis. Nam veteres hora, quæ nobis est post meridiem sexta, vesperas decantabant, indéque Quadragesimalibus jejuniis ad refectionem, hoc est cœnam, prodibant. In reliquis autem per annum jejuniis canon iste 18. edicit, ut horâ octavâ celebretur Missa, nimirum hora post meridiem secunda. Post Missam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, qua ibatur ad cœnam. Tertullianus contra Psychicos *cap.* 10. scribit Psychicos (ita per contumeliam ipsos appellat Catholicos superbus & protervus hæreticus) solitos non ultra nonam sua omnia jejunia protrahere; suos verò, hoc est Hæreticos Montanistas, usque ad vesperum.

Id

Id tamen apertè falsum & calumniosum est quoad jejunia Catholicorum quadragesimalia, ut ex testimoniis sequentibus liquet. Basilius Magnus *homil. de jejun.* loquens de Quadragesima : *Expectas* (inquit) *vesperam ut cibum capias.* Chrysostomus *homil.4.in Genes.* de Quadragesima pariter sic dicit: *Non existimemus indiam usque ad vesperam ad salutem nobis sufficere.* Paulinus epist.6.ad Amandum: *Quotidiana,* inquit, *jejunia non refugit, & pauperem mensam vespertinus conviva non horruit.* Hieronymus *epist.ad Eustochium*, refert de quibusdam Monachis solitos fuisse post horam nonam cibum sumere,& apud eos jejunium totius anni æquale esse , exceptâ Quadragesimâ, in qua districtiùs vivitur, atque ad pœnitentiam vela laxantur. Huc accedit etiam Concilium Cabilonense,dicens : *Solent plures,qui jejunare se putant, in Quadragesima mox ut audierint signum, ad horam nonam manducare , qui nullatenus jejunare credendi sunt, si ante manducaverint quàm vespertinum celebretur officium.* Citatur *de consecr.dist.*1. Iste quoque Turonensis canon hoc idem perspicuè decernit. Sic etiam testatur Micrologus lib. de Ecclesiast. observationibus, c.49.*In hoc differt quadragesimale jejunium ab aliis , quod in aliis post Nonam , in hoc autem post Vesperam reficere nos debemus ; nec juxta Canones quadragesimaliter jejunare censemur , si ante Vesperam reficimur.* Benedictus Monachorum Pater , in Regula cap.41. *Quarta & sexta feria jejunent usque ad nonam.* Et subinde : *Ab initio Quadragesimæ usque ad Pascha ad Vesperam*

ram reficiantur. Ne verò Monachis id peculiare credas, sic testatur Bernardus serm. 3. de Quadrages. *Hactenus usque ad nonam jejunavimus soli: nunc usque ad vesperam jejunabunt nobiscum simul universi Reges & Principes, Clerus & populus, nobiles & ignobiles, simul in unum dives & pauper.* Denique August. *epist.* 118. *ad Ianuarium*, ubi dicit horam solvendi jejunii esse nonam, non de aliis ibi jejuniis loquitur quàm Sabbatorum per annum. Id sanè fatendum, ab aliquot sæculis fervorem Christianorum multùm deferbuisse, ideoque Ecclesiam de pristinæ disciplinæ severitate plurimùm remisisse, quatenus fideles in deteriora lapsi ejus districtionis jugum è propriis cervicibus excussissent, si pia Mater eos voluisset ad hoc adigere, quod melius, & animabus curandis salubrius fuisset. Hinc pessum iverunt publicæ antiquorum pœnitentiæ, & Canonum adversus peccatores præscripta pœnalia: hinc jejuniorum miræ relaxationes, tum horam præscriptam longè anticipando, tum comessationem antea prohibitam jejuniis interserendo, tum xerophagias, de quibus superiùs ad Laodicenum Canonem tractavimus, circa ciborum & potus substantiam ferè omnino abolendo.

CAP. LXVI.

Caput LXVII.

Concilium Toletanum III.

Valde memorabile iſtud Concilium eſt, utpote convocatum feliciſſimis auſpiciis, cum primùm Catholica Fides, quæ priùs ſub Viſigottis Arianis oppreſſa in Hiſpaniis ingemuerat, & quam paulò ante Rex Leovigildus atrociter fuerat inſectatus, adeò ut primogenitum ſuum Hermenigildum ab Arianiſmo ad Catholicam fidem operâ ſancti Leandri Hiſpalenſis Epiſcopi converſum, præcellenti virtute Principem in vincula conjecerit, & ad ultimum capite truncaverit. At hujus frater minor natu Recaredus, fraternæ pietatis ſe præſtitit imitatorem. Hic mortuo parente Leovigildo Regnum capeſſivit, ſimulque religionem Orthodoxam non modò profeſſus eſt, ſed etiam quanto potuit ſtudio fovit & propagavit. Ea de cauſa ipſo Regni ſui exordio hanc Synodum curavit celebrari, Pelagio II. Romæ Pontifice, anno Chriſti 589. & Hiſpanicæ Eræ anno 627. Hoc enim obiter diſcendum, Hiſpanicam Eram annis triginta octo anteriorem eſſe Chriſtiana epocha, ejuſque initium deſumi à Conſulatu Appii Claudii, & Norbani Flacci, quo factam inter Triumviros Octavianum, Antonium, & Lepidum Imperii partitionem Senatus approbavit.

Subſcripsêre Concilio Antiſtites ex omni Hiſpania congregati, necnon ex ea Galliæ parte quæ tunc Viſigottorum Regibus parebat, Metropolites Narbonenſis, aliique Gallicani Epiſcopi per ſe, aut delegatos à ſe Vicarios.

Sub eodem Rege Recaredo haud multò poſt hanc Toletanam Synodum, altera Narbone habita eſt Epiſcoporum Synodus, qui iidem ferè ſubſcripti leguntur in hac Toletana; Migetius Narbonenſis Provinciæ Metropolitanus, & Epiſcopi Sedatius Biterrenſis, Boëtius aut Poëtius Magalonenſis, (quæ poſtea Sedes Monſpelium tranſlata fuit) Pelagius Nemauſenſis, Tigridius Agathenſis, Sergius Carcaſſonenſis, & Agrippinus de civitate Loteba, ea nunc Lodeva dicitur.

Obſervatu digniſſimus eſt canon 7. *Pro reverentia Dei Sacerdotum id univerſa ſancta conſtituit Synodus, ut quia ſolent crebrò menſis otioſæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali convivio lectio Scripturarum divinarum miſceatur: per hoc enim & animæ ædificantur in bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.* Citatur apud Gratianum *diſt.*44. *c. pro reverentia.* Eadem pariter regula præſcribitur *cap. in omnibus, de conſecratione diſt.* 5.

CAP. LXVIII.

Caput LXVIII.

Concilium Matisconense II.

Matiscona oppidum est Hæduorum amni Arari adjacens. Sedem habet Episcopalem Lugdunensi Metropoli subjectam. Primum ibi Concilium celebratum fuerat anno Christi 582. Pelagio II. Pontifice, atque in ista Galliæ parte, quæ Burgundia est, regnante Guntrano, uno ex quatuor Clotarii liberis, qui Regnum paternum in totidem partes seu Tetrarchias partiti fuerant, Chariberto Lutetiæ sedem sui Regni collocante, Guntrano Aureliani, Chilperico Suessionibus, Sigiberto Metis. Post sexennium sub iisdem Pelagio Papa & Guntrano Rege, celebratum majori frequentiâ fuit secundum Matisconæ Concilium anno 588, cui præsedit Priscus Lugdunensis, & cum eo sederunt alii sexaginta Episcopi.

Hujus canone 4. præscribitur, *Ut omnes fideles diebus Dominicis, viri & mulieres, Altaris oblationem faciant in pane & vino, sub anathematis pœna.* Vide quæ annotavi ad Laodicenum canonem 14.

Canon 6. *Quæcumque reliquiæ Sacrificiorum post peractam Missam in Sacrario superſederint, quarta vel sexta feria innocentes ab illo, cujus interest, in Ecclesiam adducantur, & indictо*

eis jejunio easdem reliquias conspersas vino percipiant. Huc pertinet narratio Evagrii lib. 4. Hist. Eccl. cap. 36. *Vetus*, ait, *consuetudo Constantinopoli fuit, ut si quando multa particulæ sacratissimæ Eucharistiæ superessent, pueri impuberes qui scholas frequentabant, accerserentur, qui eas manducarent. Contigit ut puer quidam Iudæi opificis vitrarii cum condiscipulis admissus, his reliquiis Sacramentorum participaverit. Hic domum regressus patri causam moræ sciscitanti puer simplex & innocens, rem uti erat, significavit. At ille furore excandescens arreptum puerum in vitrariam fornacem conjecit accensam; mater inscia rei puerum toto triduo conquisitum flebiliter in mariti officina compellat, cui puer de fornace respondit. Tum mater ad ostium clibani accurrens, puerum inter flammarum vortices illæsum conspicit, qui se à quadam eximii decoris muliere servatum asseruit, quæ ad eum crebrò veniens, etiam cibum quoties esuriebat, allatum erogabat. Id miraculum protinus Iustiniano Imperatori perlatum est, qui puerum & matrem sacro Baptismo lubentes ablui curavit. Patrem autem in sua impietate pertinacem crucis suspendio damnavit.*

Canon 15. injungit laïcis, *ut occurrentibus in itinere Sacerdotibus se veneranter inclinent, & si ambo equitent, laïcus de suo capite galerum auferat in Sacerdotis honorem. Sed si Sacerdos pedes incedat; & laïcus equo vehatur, descendat in terram laïcus in venerationis debitæ significationem.* Contravenientes statuit ad tempus ab Episcopo præfiniendum esse ab Eccle-

sia,

sia, quam inhonorant, suspensos, ac interdictos.

Canon 19. Clericis vetat forum ingredi criminale, in quo examinantur criminum rei, aut damnatorum supplicio spectatores interesse.

CAPUT LXIX.

Concilium Constantinopolitanum II. & inter Oecumenica quintum.

NEstorianam perfidiam, & Eutychianam impietatem Synodi Ephesina & Chalcedonensis prostraverant; non tamen extinxerant. Pertinax enim malitia in multorum animis, & virus hæreseos, & nova factionum molimina in dies alebat & accendebat. Dudum etiam exoleti errores Origenis multis locis recrudescebant; unde innumera dissidia per Orientem nascebantur. In hac tamen multiplici hæresum colluvie perfidia Eutychiana, quæ regnante religiosissimo Principe Marciano, in multorum animis metu potiùs quàm voluntate repressa latebat, post illius obitum in tantam prorupit audaciam, ut per omnem Asiam, & vicinas Europæ regiones omni furore & strage grassata sit, & tres Orientis Patriarchias, Alexandrinam, Antiochenam, & Constantinopolitanam fœdè concusserit, de quibus singulis pauca hîc perstringenda.

In primis Alexandriæ audito statim Marciani Augusti interitu, qui dum superstes fuit

Chalcedonensem fidem strenuè tutatus fuerat, ea soluti formidine quicumque Dioscoro favebant, caput sacrilegum extulerunt. Præcipui horum duces fuêre Timotheus Ælurus, & Petrus Moggus. Hi primùm, ut refert Liberatus *cap.* 15. catervis hæreticorum stipati, Proterium adoriuntur Alexandrinum Episcopum, ex Chalcedonensi decreto in locum deturbati ea Sede Discori subrogatum, cumque in baptisterio, quò confugerat, latitantem jugulant, & flammis injectum in cineres redigunt, quos in ventum dissipant. Ægerrimè hoc tulit, qui Marciano successerat Leo Augustus. Nec minùs tamen baccantur Alexandriæ Eutychiani, hortante Timotheo Æluro, qui per vim & Orthodoxorum cædes Patriarchicum Thronum, dejecto inde Proterio, invaserat. Quin etiam post hujus invasoris interitum per novam obsistentium Catholicorum stragem & internecionem horrendam, projectissimæ nequitiæ hæreticum Petrum Moggum in ea Sede collocant.

Antiochiæ verò non segniùs insolescebant ejusdem sectæ hæretici, authore præsertim Petro Cnapheo, seu Fullone, qui ad Eutychetis dogma hæresim adjunxit Theopaschitarum, vocesque trisagio addidit: *Qui passus est pro nobis.* Iste concitatâ adversus Martyrium Episcopum Antiochenum multitudine, illam violentus Sedem occupavit. Quam eandem decursis aliquot annis, alter Eutychianæ sectæ propagator insignis Severus invasit, depulso Flaviano Catholico Præsule, favore subnixus & gratiâ

Impera

Imperatoris Anastasii, qui sublato è vivis successore Leonis Zenone, Romanum regebat Imperium. Severus ex ista sic occupata Sede sanctam Chalcedonensem Synodum publicè anathematizavit, Ecclesias depopulatus est, piosque omnes direptionibus, verberibus, carceribus, exiliis, cædibus atrociter divexavit; & in his trecentos Monachos immaniter excruciatos trucidavit, omniaque luctu, cruore & cadaveribus funestavit.

Nec minùs infestas Eutychianorum furias passa est Constantinopolis Ecclesia. Primùm quidem sub Acacio, qui Petrum Moggum in Alexandrino Episcopatu retinendo omni præsidio & industriâ tutatus est, quippe Chalcedonensis fidei proditor diu fallacibus artibus diligentiam Romanorum Pontificum elusit. Deinde sub Antimo, qui abdicato Trapezuntis Episcopatu in Sedem Constantinopolitanam involavit, ut primùm vacare cœpit obitu Epiphanii Catholici Episcopi, quam ille non destitit sua deinceps hæresi contaminare. Quæ cùm graviter ferret Romanus Episcopus Agapitus, qui per id tempus Theodati Gottorum Regis causâ Constantinopolin ad Justinianum Augustum concesserat, non modò Antimi consalutatione, omnique communione abstinuit, sed & ipsum, obsistente licèt Theodorâ Imperatrice, Patriarchatu dimovit, Mennâ spectatæ Religionis viro in illius locum suffecto, quem suâ ipse manu sacravit, applaudente Senatu & populo, suaque sanctione id omne comprobante Justiniano. Et ita repressa illic

hæreticorum vesania tantisper conquievit.

Sed & Orientem infestabat præterea hæresis Nestoriana, quam valde fovebant libelli quidam à tribus Authoribus editi. Quorum primus Theodotus Mopsuestiæ Episcopus, qui ante Synodum Ephesinam adversus hæreticos Eunomium & Apollinarem ita scripserat, ut unam tamen Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam fuisse Dei matrem palam inficiaretur. Igitur Nestoriani, interdictis per edicta Imperialia Nestorii libris, ne deesset unde populi virus Nestorianum haurirent, scripta Theodori studiosè vulgarunt non Græco tantùm idiomate, sed conversa etiam in Syrorum, Persarum, atque Armenorum sermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Episcopus, qui duodecim Ephesinæ fidei capitibus à Cyrillo Alexandrino conscriptis, totidem opposuerat & cuderat acres, aculeatasque censuras. Tertius Ibas Edessenæ civitatis Episcopus, qui scriptâ ad Marin Persam epistolâ, coarguit Rabulam decessorem suum, quòd immeritò Mopsuestenum, quem optimè de Ecclesia meritum, & strenuissimum hæreticorum debellatorem asserit, anathemate damnasset. Postmodùm Dioscorus, ejusque in Ephesino Conciliabulo asseclæ, Edessenum Ibam duas Christi naturas prædicantem aduersus Eutychen crudeliter insectati sunt, tanquam ab Ephesina Synodo & à Cyrillo diffidentem, eumque sæpius in vincula redactum & condemnatum deposuerunt. Ab his provocavit Ibas ad Synodum Chalcedonensem, quæ Ibam Nestorii

dogma

dogma damnantem, & anathematizantem, communioni & pristinæ dignitati restituendum duxit: de ipsius tamen ad Marin epistola nihil definivit.

Ad Nestorianam & Eutychianam luem tertia pestis & calamitas accessit ex duobus Monachis novæ Lauræ (id erat Sancti Sabæ in Palæstina Monasterium) Nonno & Leontio Bizantino. Isti collectos ex Origenis voluminibus maximos quosque errores in omnes Orientis plagas disperserunt, quorum summa erat: Ante corpus animam extitisse in cœlo, ubi varia peccata commiserit: Cœlum, solemque, lunam, & quæ cælis supernatant aquas, esse quasdam animatas & rationabiles virtutes: In resurrectione corpora hominum rotunda & orbiculata excitatum iri: Omnium damnatorum, & dæmonum, & hominum tormenta finem habitura: Impios homines, dæmonesque in priorem suum à creatione statum esse restituendos: Pro dæmonum salute Christum denuò crucifigendum, atque idipsum patiendum esse à malignis, qui in cœlo sunt, spiritibus. Horum amentia ne latiùs in dies serperet, suppliciter id postulantibus Monachis quibusdam Jerosolymitanis, atque Pelagio Diacono, Vigilii Papæ Apocrisiario, & Mennâ Constantinopolis Patriarchâ, Justinianus Imperator non tantùm Eutychianos, sed insuper Origenistas severo coërcuit edicto, quod postea trium Orientis Patriarcharum, sed & Vigilii potissimùm suffragio comprobatum est. In quo illud asseritur ex Origenis libris, Arium, Manetem, ac

ferè omnes reliquos Hæreticos, tanquam immanes feras ex antris & caveis prosilientes, gregem Dominicum devastasse. Istiusmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cæsareæ Cappadocum Antistes Theodorus Origeni addictissimus, sectâque Acephalus, quæ ramus & propago quædam erat hæresis Eutychianæ, prætereáque Pelagiano Diacono summoperè infensus.

Ut igitur quascunque poterat Origeni, & Acephalis ferret suppetias, Justiniano Principi, cujus gratiâ pollebat, suadet, ne se tot curis & laboribus conficeret in Acephalis insectandis, & Chalcedonensi tuenda Synodo: facili quippe negotio totum posse componi, si Mopsuesteni Theodori libros, Ibæ epistolam, & Theodoriti Capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob causam quicumque cum Eutyche sentiunt, licèt in varias dissecti partes, à Chalcedonensi Concilio dicebat abhorrere, nisi quòd Theodoritum & Ibam justè ob hæresim suis dudum Sedibus ejectos restituisset, atque in Synodi consessum admisisset. Deinde quòd Ibæ relinquendo intactam epistolam, ejusque authorem honorificè restituendo, videretur hoc ipso Theodori doctrinam tantoperè in ea epistola collaudatam approbasse. His verò detersis tribus maculis fore tandem, ut alioqui gravissima Synodus nemine discrepante ubique recipiatur.

Ista Theodorus Cæsareensis Justiniano vaferrimè simul & mendacissimè suggessit. Non enim sacra Synodus Theodoritum & Ibam in communio

communionem & pristinam Sedem & sacrum Consessum recepit, nisi post testimonia pœnitentiæ & publicam sinceræ fidei professionem. Nec ullum Theodoro Mopsuesteno haberi honorem voluit, cùm nihil de illo propositum, aut definitum in ea Synodo fuerit; sed si qua ejus mentio fuit in his quæ scripsit Ibas, ea dumtaxat historicè recitata sint, quomodo multæ in Conciliis proferri aliquando solent privatorum scriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longè quippe distant Synodica inquisitio & simplex recitatio. Si enim de singulis quæ recitantur, definiendum esset, res in immensum abirent, & Synodi scopus, cui sedulò intendendum est, in diverticula innumera molestiarum & confusionum plena distraheretur. At Theodorus ipse in unum illum scopum collimabat, ut Chalcedonensi Concilio fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem, in horum adversarios Nestorianos converteret, Catholicos verò inter se committeret, ac schismate ab invicem divelleret, unde ipsi debiliores evaderent, & studia sua aliò diverterent; Eutychianis verò & robur, & securitas accresceret. Hæc sapienter penetrans Vigilius Pontifex, Theodorum ista molientem scriptis literis graviter coarguit: Justinianus tamen Theodoro morem gerens, missis in omnem partem litteris Episcopos ad trium præfatorum Capitum damnationem instanter urget. Horum pars quidem acquiescit, pars verò metuens ne Chalcedonensi Concilio fraus fieret, moras nectit, & rem

non

non aliter, quàm totius orbis deliberatione respondet esse dijudicandam, non verò privatorum aliquorum studiis. Itaque rem eò tandem Justinianus deduxit, ut Capitula tria, simulque Originistarum causa ad Oecumenicæ Synodi dispositionem referrentur.

Anno igitur Christi quingentesimo tertio Constantinopolitana Synodus secunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ urbis Episcopus, qui Mennæ successerat; Apollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui absentis Eustochii Jerosolymitani Episcopi vices agebant, omnesque simul fuère centum sexaginta Episcopi. Vigilius verò Papa, qui non abs re multum in universam Ecclesiam discriminis ex ista machinatione, quam Theodori Cæsareensis fraudulenta mens perperat, suspicabatur & pertimescebat, neque aliter in istam convocationem consenserat, quàm quia Justiniani potentiæ, seu potiùs impotentiæ obsistere citra ipsius Ecclesiæ grave aliud periculum & damnum minimè poterat; non judicavit se per seipsum aut suos Legatos huic assistere Synodo debere, licet tum temporis ab ipso Justiniano accitus Constantinopoli versaretur, ne sua præsentia per sæcularem potestatem adigeretur (sicut pluries in aliis Conciliis per Imperatores convocatis contigerat ipsis Orthodoxis Episcopis, atque aliquando ipsi Liberio Pontifici) ad quidquid quod ipsi Ecclesiæ dedecori ac detrimẽto verteret: sed sibi, sine cujus approbatione Synodus nihil ratum ac validum poterat decer-

nere,

nere, expectandum esse totius rei exitum, maximè cum abessent Occidentis Episcopi, à quibus sinceriorem poterat sibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare. Sic namque integrum sibi fore approbare, au reprobare quæcunque tandem Synodus decrevisset. Hanc Vigilii tanto in discrimine prudentiam magnoperè commendat illustrissimu Annalium Scriptor.

Vigilius tamen ut ad Concilium accederet eique præsideret, etiam atque etiam rogatu fuit, primùm quidem à tribus Patriarchis, & septemdecim Episcopis, qui honorificâ pene eum legatione Concilii nomine functi sun deinde à tribus Patriciis, cum pluribus simu Episcopis ab Imperatore missis; nullis tame precibus adduci potuit, ut à præcessorum suorum (hanc enim obtendit excusationem) consuetudine recederet, qui nunquam in Oecumenicis Synodis consederant. Prolixè tamen suam voluntatem & consensum pollicitus est in his rebus, quæ sacro approbante Concilio pro Ecclesiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in Secretario Concilium auspicantur. Actum est in primis de Theodoro Mopsuesteno, cuius productis & examinatis libris, anathema in eum, ejusque doctrinam conclamatum est, definitumque, producto in hanc rem Augustini testimonio, hæreticos etiam post mortem condemnari posse. Itum hinc est in epistolam Ibæ, quam ut à recta deflectentem fide Patres censurâ notarunt, & ultra legi prohibuerunt. Idemque decretum in Capitula Theodoriti.

Quibus peractis editi sunt Canones quatuordecim, quibus Catholica fides adversus Nestorium, Acephalos, aliosque Eutychis & Severi sectarios explicata est.

Actum hîc pariter de Origenis, Didymi, & Evagrii erroribus, quos uno quasi ore Patres omnes detestati sunt. Operæ pretium erit omnem damnationis scriptorum Origenis historiam ab ipsis primis exordiis contexere. Primus Origenis viventis libros damnaverat ejus Episcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque ut hæreticum anathematis sententiâ perculerat, ut scribit Hieronymus *lib. 2. adversus Rufinum.* Pro sui verò defensione literas apologeticas ad omnes Ecclesias scripsit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen à se amoliri studet, refundens illa in quendam æmulum & hæreticum librorum Origenis exscriptorem, qui ad sanam Origenis doctrinam sua zizania superseminaverit. Cæterùm ex officio fecisset Origenes, si sufficienter providisset, ne (quod postea contigit,) fraus aliqua ulli ex suis libris fieret, illique sibi ascripti errores latiùs serperent. Colligendi ergo fuerant ab ipso singillatim in unum quasi fasciculum, & deinde ab ipso refellendi, & anathematizandi. Prætereà non in uno, alteróve codice, sed uti observat præfatus Hieronymus, in omnibus ferè libris, quos innumeros edidit Origenes, eædem semper hæreses inspersæ leguntur.

Contigit exinde sub annum Christi 399. ut Theophilus Alexandriæ Episcopus collectâ subditorum sibi Episcoporum Synodo libros

damnaret

damnaret Origenis, ejusque fautores communione fidelium excluderet. His de rebus Theophilus scriptis literis Anastasium Romanum Pontificem fecit certiorem. Quibus acceptis literis Anastasius eodem anno, & Origenem, & Origenistas publicâ sententiâ damnavit, ut testatur Hieronymus *epist.* 71. *ad ipsum Theophilum*, & *epist.* 78. *ad Pammachium*, & *apolog.* 1. & 2. *ad Rufinum*. Multitudo subinde Monachorum Ægypti à Templo ex tota Ægypto depellitur, conceditque in Palæstinam, unde pariter ejecta, Constantinopolin ad Chrysostomum confugit, qui eos peregrinâ communione suscepit, providens ipsis de victu, promisitque fore se intermedium reconciliationis ipsorum cum Theophilo conciliatore. Quia tamen formatas ab eo nullas habebant, ideò donec plenior causæ cognitio haberetur, ut scribit Sozomenus *lib.* 7. *cap.* 13. noluit Monachos ad Sacramentorum Ecclesiæ communionem admittere, preces tamen eis in Ecclesia fundere non prohibuit.

Diu obstitit Chrysostomus, ne quod animo concipiebant in Ægypto profugi Monachi, libellos accusationum adversus Theophilum Arcadio Augusto exhiberent. At ubi nulla demùm spes illis reditus & pacis affulgere visa est, non ampliùs distulere libellum Imperatori adversus Theophilum offerre, gravibus refertum accusationibus, adeò ut Theophilus in capitis discrimen adduceretur. Credidit Theophilus, simulque illius adversus Origenistas commilito studiosissimus Epiphanius Constantiæ Cypri Episcopus, hanc fuisse

fuisse Chrysostomo impulsore factam accusationem, & ipsum esse Origenistarum fautorem, falsâ in utroque persuasione delusi. Epiphanius Theophili suasu ad Chrysostomum scribit de cogenda Constantinopoli Synodo ad condemnandum Origenistas, sicut à Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipso Anastasio Romæ. Cui rescripsit Chrysostomus, Ægyptios Monachos conqueri, se falsis appeti accusationibus. Quod verò spectabat ad rem Origenistarum, cùm id nulla fuisset Oecumenica Synodo definitum, consultius sibi agendum videri circa libros Origenis, ne majus ex ea concertatione dissidium & schisma nasceretur: quandoquidem plerique sanctissimi Patres, & Ecclesiæ Doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minimè acquiescens, suadente Theophilo Constantinopolin profectus est.

Advenientem in urbem Epiphanium Chrysostomus omnibus humanitatis officiis prosequutus est, rogavitque ut unâ Ecclesiâ & unâ domo secum uteretur. Ille verò negavit se ullatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros apertè damnasset, Monachosque Origenistas expulisset. Epiphanius post aliquot disputationes & simultates cum Clericis & cum Episcopis, qui tunc in urbe Regia versabantur, quosque nec à Chrysostomo divellere, nec ad suas potuit transferre partes, admonitus tandem sibi periculum impendere, si fortè tumultus aliquis, aut seditio moveretur, cujus ipse incentor esset, destitit ab

inceptis

inceptis, & ex urbe directo in Cyprum itinere navigavit,re ob quam venerat infectâ.

Digresso Constantinopoli Epiphanio,Theophilus, jubente Arcadio, profectus est in Regiam civitatem, ut accusationibus quibus impetebatur, responderet. In hoc itinere complures collegit, secumque adduxit Episcopos, in animo habens, quod re postea complevit, Synodum adversus Chrysostomum in ipsius diœcesi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Augustam sanctissimo Præsuli, qui eam sæpius coarguerat, esse infensam. Quin etiam fortuitò evenit, ut cùm pro concione Chrysostomus alludens ad Eliæ Prophetæ verba, 3. *Regum* 18. sic exorsus esset: *Congregate ad me Sacerdotes dedecoris, qui comedunt mensam Iezabel*, &c. quotquot ei adversabantur, Imperatricem acriùs in ipsius perniciem accenderint, persuadentes hæc conviciandi studio prolata adversus eam fuisse, simulque adversus Theophilum, Severianum, Acacium, Antiochum, Episcopos,qui Eudoxiæ cura & impensis Constantinopoli alebantur. Hæc ergo impotens irarum acrius conspirat cum ejusmodi Chrysostomo infensis Episcopis in ipsius exitium.

Convenit itaque Concilium malignantium præside Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis suburbium. Eò citatus Chrysostomus reus, cum non accessisset, damnatur absens,& Sede ac dignitate deponitur. Quin etiam postulante Pseudo-synodo, & urgente Eudoxia, ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi verò profugi cùm veniam supplices ro-

gallent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic verò, qui gravissimorum criminum accersitus reus Constantinopolin judicandus advenerat, Urbem primùm triumphali comitatu intravit, honoribus in Aula cumulatus est, Synodumque in vicinia Regiæ urbis habuit, cui præsedit factus ex reo derepente judex Episcopi sibi nullatenus subditi, atque in aliena Diœcesi, cujus etiam Antistiti ante aliquot annos totius Orientis Episcopi in secunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus Orientis Patriarchis indulserant.

Scribit Socrates, hunc ipsum Theophilum, cùm frequenter Origenis scripta legeret, dicere solitum, ejus libros similes esse prato omnibus florum, herbarumque generibus consito, unde bona & salubria multa decerperet; quæ verò mala inerant, missa faceret. Gelasius etiam Papa prædecessoris sui Anastasii vestigiis insistens, in Concilio Romano de Origene sic pronunciat: *Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda.* Ita Gelasius, qui anno 492. Pontificatum iniit annis circiter 60. ante istam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demùm Synodum ut propiùs attingamus, compertum est, ipsam multarum etiam inter Catholicos dissensionum seminarium fuisse. Quamvis enim circa fidei definitiones, quas edidit, omnes Catholici convenirent; attamen in his, quæ circa facta, & personas versaban

versabantur, dissensiones acerrimæ, atque diuturnæ succensæ sunt. Receptissimam & inconcussam totius Ecclesiæ doctrinam his ipsis verbis tradit sapientissimus Cardinalis Bellarminus *lib.3. de Rom. Pontif. cap.2.* Primò, posse Summum Pontificem cum suo cœtu (Consiliariorum) vel cum generali Concilio, errare in controversiis facti particularibus, quæ ex informatione, testimoniisque hominum pendent. Secundò posse summum Pontificem ut privatum Doctorem errare, etiam in quæstionibus juris universalibus, tam fidei, quàm morum; idque ex ignorantia, ut aliis Doctoribus contingit interdum. Veruntamen quicunque hoc prætextu schismata in Ecclesiam inveherent, aut etiam Pontificem ipsum, vel Synodum pervicaciter despicerent, quibus ob dignitatem debetur semper à fidelibus veneratio, illi procul dubio Deum offenderent, & scandalum fidelibus objicerent.

Cæterùm ex iis, qui tribus Capitulis non acquieverunt, persuasi damnationem illorum vel non esse vero consentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonensi (qui fuerat Theodori Cæsareensis scopus) injuriosam, quidam eò progressi sunt, ut seipsos à reliquis fidelibus divellerent, eorum communionem & societatem omnem aversantes, & schisma sponte inducentes. Hujusmodi fuerunt Istriæ complures Episcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Insubriæque, atque in primis Paulinus Aquileiæ, & Honoratus Mediolani Antistes. Hi namque Synodum istam, tametsi authoritate

jam Apostolica roboratum, non sunt veriti reprobare in Pseudo-synodo à se coacta, non modò inconsulto, sed etiam palam adversante Romano Pontifice Pelagio II. ut patet ex hujus ad ipsos epistolis. Atque hoc esse exordium Patriarchatus Aquileïensis per schisma usurpati, Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narsete Patricio & Exarcha Italiæ, sub Justiniano Principe, ut tantam proterviam suâ potentiâ & armis compesceret; Paulinum autem & Honoratum, ut nefarii schismatis authores, militum custodiæ traditos Constantinopolin ad Imperatorem traducere. Quamquam causa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipsi diram & sacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulò ante desævierat cum horrendo universæ Ecclesiæ despectu & scandalo contra Vigilium Papam, Synodum istam approbare renitentem. Istæ quidem per Justinianum, ejusque in Italia ducem Narsetem vexationes excitarunt graves rerum turbas totâ præsertim Italiâ, donec postremò Sancti Gregorii & Sergii Pontificum monitis & insigni prudentiâ extinctum est istud incendium, sedatæque perturbationes Ecclesiarum, ita ut Synodum quintam iidem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulò ante infensiores.

Alii verò trium quidem Capitulorum damnationi minimè acquiescentes, non ideò tamen à communione se subtrahebant eorum qui damnabant. In primis enim perspicuum est, Vigilium Papam hujusmodi damnationi Capitu

Capitulorum, quæ ab eo enixè postulabatur, diu & constanter restitisse, nec eam potuisse Justinianum ab ipso extorquere, nisi postquam ægritudine, senioque confectum Pontificem in tetrum carcerem, alligato ad collum fune detrusit, in quo dies multos elanguit, modico tantùm pane & aquâ pastus. Comites autem Vigilii Romanos Clericos, ceu vilia mancipia Justinianus ad metalla damnavit omni calamitate mactandos. Vigilius verò ærumnis confectus, postquam ereptus è carcere Romam regreditur, in Sicilia interiit. Scripsêre de his Paulus Diaconus *lib.3. c.12.* & *lib.4. c.4.* Beda *lib. de sex ætatib.* Liberatus *in Breviario*, addens Vigilium fuisse quidem ab hæresi afflictum, sed non coronatum, eo quòd non aliter fuerit liber dimissus, quàm trium Capitulorum diu recusatam damnationem relaxando. Hæresin verò Liberatus non aliam dicit, quàm Eutychianorum, qui hanc condemnationem fieri fategerant. Quamquam reverà illa condemnatio nullatenus fidem Catholicam lædebat, sed tantùm Nestorianum dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui consentiebant huic damnationi trium Capitùm, fuisse à Justiniano muneribus donatos & honoribus auctos, dissentientes verò, Sedibus, dignitatibus & opibus spoliatos, in ærumnosa exilia relegatos fuisse, aliosque fugâ latitantes in angustiis felicem (sic loquitur Liberatus) exitum suscepisse. Isidorus quoque *de Viris illust.c.25.* Victorem perhibet Episcopum Africanum fuisse pro trium Capitulorum defensione multatum exilio,

deinde in carcere mortuum ſub Juſtiniano. Facundus quoque Hermianenſis alter Epiſcopus Africanus, eandem ob cauſam deportatus in ærumnoſum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Epiſcopus, cùm tria Capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Juſtiniano fuit, quo in exilio vitam finivit, ſed honorificè tumulatus fuit juxta Confeſſorum Africanorum ſacra pignora, quibus Hunnericus Vandalorum Rex linguas ob fidei conſtantem profeſſionem exciderat. Hæc in ſuo Chronico ſcribit Victor Tunnenſis, qui temporibus illis Conſtantinopoli verſabatur.

Caſſiodorum quoque hanc Synodum non probaſſe inde colligit Baronius *ad annum 556. num.* 2. quod cùm cæteras recenſeat Oecumenicas, nullam hujus habeat mentionem: ſicut ipſe Sanctus Gregorius Papa feciſſe aliquando viſus eſt, dicendo ſe quatuor Oecumenicis Conciliis parem cum quatuor Evangeliis venerationem deferre. In quinto enim Concilio (ut ipſe atteſtatur) non de fide, ſed de perſonis tractatum fuit. De Felice verò trium Capitulorum defenſore ita ſcribit lib. 3. epiſt. 14. *Felix præſentium lator, cùm nullatenus in Hæreticorum dogmata lapſus ſit, nec à Catholica fide diſceſſerit, &c.* Idemque lib. 3. epiſt. 37. ad Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem: *Quod autem ſcripſiſtis, quod epiſtolam meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindæ tranſmittere minimè voluiſtis, pro eo quod quinta Synodus in ea nominabatur, ſi eam exinde ſcandalizari poſſe credidiſtis, rectè factum eſt, ut mini-*

mè

me transmitteretis. Unde nunc ista facimus, ut vobis placuit, ut quatuor Synodos solummodò laudaremus. De illa autem Synodo, quæ postmodum Constantinopoli facta est, quæ à multis Quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra sanctissimas Synodos constituerit, vel senserit; quippe quia in ea de personis tantummodò, non autem de fide aliquid gestum est: & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Synodo nihil continetur: sed post expressas Synodos, seu Canones facta contentio, & extrema actio de personis ventilata est. Nos tamen, sicut voluistis, ita fecimus, ut ejusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Hæc Sanctus Papa Gregorius: & ita se ille gessit circa personas, quæ schismate se ab approbatoribus hujusce Concilii non discindebant. Quinetiam approbatissimum Concilium Toletanum decimumquartum, receptis Leonis Papæ secundi literis unà cum actis sextæ Synodi, constituit, *ut post quatuor Oecumenicas Synodos, hæc à Leone transmissa, qua Monothelitæ damnantur, quinto loco poneretur.* Unde ex consequenti Quintam istam excludebant sub Justiniano adversus tria Capitula convocatam.

Admonet sapienter Barónius, Quintam Synodum malis initiis, & mala intentione auspicatam nihil Ecclesiæ contulisse præter innumeras dissensiones, clades, vexationes, schismata, & sæcularis Imperii adversus sacros Pontifices, aliasque Ecclesiasticas personas diram horrendamque tyrannidem: nec per eam fuisse conversos, quin imò invaluisse magis hæreticos. Et cùm contra Summi Pon-

tificis mentem per sæcularem potestatem hæreticorum pravis suasionibus excitatam, coactum habitumque fuerit istud Concilium, nullo præsente Apostolico Legato, primusque subscripserit, qui eidem propria præsedit authoritate Eutychius Constantinopolis Episcopus, fuisse manifestè illegitimum & schismaticum conciliabulum, nullo modo censendum inter Ecclesiæ Concilia, nisi ex solo tempore quo robur eidem accessit ex approbatione Apostolica, sive postquam Vigilius Papa carcere, & fame, suorumque miserabili clade diu mactatus, ut ad hoc approbandum adigeretur, tandem approbavit, ut fidem facit sexta Synodus *act.* 18. idque colligitur ex adducto superiùs Liberati testimonio, sive etiam ex decreto Pelagii Papæ, qui scripsit pro quinta Synodo memoratam superiùs epistolam ad Narsetem; quamvis etiam tunc perduraret tyrannidis violentia, fremeretque adhuc Justinianus, sive (quando jam Ecclesia majori securitate, & pace fruebatur) ex approbatione sancti Papæ Gregorii *lib.* 1. *epist.* 42. *lib.* 2. *epist.* 10. *&* 36. sive ex approbatione Nicolaï I. *epist. ad Michaëlem Imperatorem.* Quibus omnibus adjungenda quoque approbatio Synodorum Oecumenicarum sextæ & septimæ. Quin etiam urgente ipsa Justiniani tyrannide, nil facere consultius poterant Romani Pontifices, quàm ut cederent illius voluntati, quia sic erat occurrendum certissimo & inevitabili totius Orientis adversus Romanam Ecclesiam schismati.

Acta, decretaque Synodi Quintæ Latinè tantùm

tantùm supersunt, in quibus etiam haud pauca supposititia Baronius agnoscit. Illa sanè Theodoriti ad Joannem Antiochenum epistola his inserta de obitu Cyrilli Alexandrini, cujus memoriam probris, & conviciis proscindit, mera impostura est, cùm Cyrillus ipse literas scripserit ad Domnum Antiochenum Episcopum, Joannis successorem, quæ extant inter Cyrilli opera. Nicephorus etiam scribit in Chronico, Cyrillum Joanni supervixisse. Imò in sexta Oecumenica Synodo *act.* 3. evidenter in actis monstratum est, insertos fraudulentos in actis hujus Synodi fuisse duos Vigilii Papæ ad Iustinianum libros, & prætereà Mennæ confictum sermonem ad Vigilium: ex quibus arguitur illius ætatis Orientalium profusa ad contexendas imposturas licentia.

Caput LXX.

Concilium Toletanum IV.

QUarta Toletana Synodus coacta sub Honorio I. Pontifice fuit, regnante in Hispania & in Narbonensi Gallia Sisenando, Eræ Hispanicæ anno 671. epochæ verò Christi 633. in Basilica sanctæ Virginis & Martyris Leocadiæ. Interfuit Rex Sisenandus, & ex omnibus Hispaniæ Provinciis, atque ex Narbonensi subscripsêre sexaginta duo Episcopi propriâ manu, & alii septem per procuratores. Inter

quos eximia sanctitate insignes extiterunt, qui primus subscripsit Isidorus Hispalensis, scriptis libris, & publico Ecclesiæ cultu celeberrimus; alterum Ecclesiæ Hispalensis sydus post præcessorem suum Leandrum Hispalensem Visigottorum Apostolum : præterea qui ordine quintus subscripsit Justus Toletanus Episcopus, Stephanus Emeritensis, Nontinus Gerundensis, Conantius Palentinus, Braulio Cæsaraugustanus, fastis omnes Sanctorum ascripti.

Canon 24. constituit, *Ut puberes omnes, & adolescentes Clerici in uno atrii Conclavi simul habitent disciplinis Ecclesiasticis instituendi, sub senioris magistri probatissimi cura.* Similiter Concilii secundi Toletani canon 1. decreverat juvenes Clericos in domo Ecclesiæ sub Episcopi præsentia per sibi præpositum erudiri. Ambo hi canones inseruntur *in Decreto, dist.* 28. *c. de his*, & 12.8.1. *c. omnis atas.* Concilium Moguntinum sub Carolo Magno statuit communem etiam convictum Canonicorum. Et Aurelianense secundum *can.* 9. providet ne Clerici cum sæcularibus habitent. Aquisgranense, sub Ludovico Pio *can.* 121. & *can.* 122. sancit cunctis Clericis æqualiter cibos distribui ad mensam. Idemque *canon* 134. modum & formam præscribit correctionis Clericorum in communi viventium. Et subinde *can.* 135. præcipit regulam & modum educationis, & convictûs puerorum Clericorum. Similiter edicit Concilium Parisiense *lib.* 1. *c.* 30. denique Tridentinum Concilium *sess.* 23. *cap.* 18. *de reform.* pro-

videri

videri jubet in singulis Diœcesibus Seminaria & scholas Clericorum, pro eorundem institutione. De his pleniùs Concilia, & acta Mediolanensis Ecclesiæ sub sanctissimo Præsule Carolo Borromæo. His adjungito S. Augustini exemplum & disciplinam, de quo in ejus vita *cap.*51. ita perhibet Possidonius: *Cum ipso semper Clerici una etiam domo & mensa, sumptibusque communibus alebantur & vestiebantur.*

Canon 25. *Ut Presbyteri quando in paræciis ordinantur, libellum officialem* (vulgò Rituale) *à Sacerdote accipiant, ut ad Ecclesias sibi deputatas instructi accedant.*

Canon 31. *Episcopi in protegendis populis ac defendendis injunctam sibi à Deo curam non ambigant. Ideoque dum conspiciunt judices aut potentes pauperum oppressores existere, prius eos Sacerdotali admonitione redarguant: & si contempserint emendari, eorum licentiam Regis auribus intiment, ut quos Sacerdotalis admonitio non flectit ad justitiam, Regalis potestas ab impietate coërceat. Si quis autem Episcopus id neglexerit, Concilio erit reus.* Episcopalis constantiæ erga Magnatum violentiam & injustitiam illustria suppeditant exempla S. Nicolaus Myræ Antistes in Eustachium Asiæ Proconsulem, ut in ipsius actis legitur: Sanctus Athanasius in Præfectum Libyæ ex Cappadocia oriundum: quem etiam ab eodem communione fidelium præcisum S. Basilius Cappadociæ Metropolita declaravit à fidelium cōsortio extorrem, *epist.*47. *ad Athanas.* Idemque Basilius pari virtutis laude Modestum Præsidem coërcuit

coërcuit. Et Chrysostomus Eudoxiam Augustam, quæ viduæ agrum invaserat, ingressu Ecclesiæ prohibuit. Parem exercuit coërcitionem Ambrosius in Theodosium Imperatorem, ob Thessalonicensium promiscuam cædem. Synesius etiam Ptolemaïdis Episcopus Andronicum Provinciæ Pentapolis Præfectum, virum crudelissimum & rapacem, simulque scelerum ejus conscium & administrum Thoantem frustra præmonitos, & in flagitiis obstinatos, à cœtu fidelium exclusit, atque ad pœnitentiam demùm adegit, ut in suis ipse refert epistolis 57. 58. 71. & 89. Nec prætermittendus S. Augustinus, qui præpotentem Africæ Comitem, sibique singulari necessitudine devinctum Bonifacium excommunicavit, eo quòd hominem, qui ad Ecclesiam confugerat, sceleratum quidem, & morte dignum, abstrahi jussisset, ut constat *ex append. epist. 6. & 7.* Idemque Augustinus *epist. 159.* Marcellinum Africæ Præfectum ita compellat: *Quoniam Christiano loquor, maximè in tali causa, non arroganter dixerim, audire te Episcopum jubentem convenit Domine eximie, & merito insignis atque charissime fili.*

Canon 40. *Omnes Clerici, vel Lectores, sicut Sacerdotes, & Levitæ, detonso superiùs capite, inferiùs solam circuli coronam relinquant: non sicut hucusque in Galiciæ partibus Lectores faciunt, qui prolixis, ut laïci, comis, in solo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in Hispaniis hucusque hæreticorum fuit, unde oportet ut pro amputando ab Ecclesiis scandalo,* hoc

hoc signum dedecoris auferatur. En ut comam in quocumque Clerico scandalum, & dedecoris signum sanctissimi, & sapientissimi Patres vocant. Anicetus Papa *epist.ad Cler.Gall.* sic ait: *Clerici comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant.* Citatur *c.prohibet,dist.*23. Concilium Carthaginense quartum, can. 44. *Clericus neque comam alat, neque barbam.* Citatur *cap. Clericus, dist.*42. Isidorus *lib.*2. *divin. offic. cap.* 4. institutam ab ipsis Apostolis docet Clericorum tonsuram & coronam ad Nazaræorum imitationem, tanquam indicium & professionem peculiaris addictionis ad cultum Dei: quorum etiam ritu Paulus Jerosolymis comam attondit, & purificatus in templo fuit, *Act. Apost.*21. Rem scribit mirificam Gregorius Turonensis in vit.SS.Patrum,cap.17.*Sanctus*, inquit, *Nicetius Episcopus ab ipso ortus sui tempore designatus est Clericus; nam cùm partu fuisset effusus, omne caput ejus, ut est consuetudo nascentium infantium, à capillis quidem nudum cernebatur, in circuitu verò modicorum capillorum ordo apparuit, ut putares ab iisdem coronam Clerici fuisse signatam.* Ex tonsura quoque ortum habuit consuetudo rogandi & obtestandi Episcopum per ipsius coronam. Hieronymus namque ad Augustinum epistola, quæ est apud Augustinum 26. sic dicit: *Fratres tuos Dominum meum Alipium, & Dominum meum Evodium, ut nomine meo salutes precor coronam tuam.* Ipseque Augustinus ad Proculianum Episcopum epistol.147. *Per coronam,* inquit, *nostram nos adjurant vestri, & per coronam*

ronam vestram vos adjurant nostri.

Canon 62. *Iudæi qui Christianas mulieres in conjugio habent, admoneantur ab Episcopo, ut si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in ejus permanere conjunctione, quæ jam in Christianam translata est fidem. Filii autem qui ex talibus nati existunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter autem & qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianam Religionem sequantur, non Iudaicam superstitionem.* Citatur *c.Iudæi qui Christianas*, 28. *q.*1. Canonem istum Toletanum restrinxit deinde Innocentius III. ad duos casus; nimirum, si velit conjux infidelis ab eo divertere qui fidem suscepit. Item si velit quidem cohabitare, sed non citra injuriam & offensam Dei, *c. quanto, & c. gaudemus, de divort.* His suffragatur Apostolus 1.Cor.7. *Si quis frater habet uxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subjectus est frater, vel soror in hujusmodi.* Satis innuens eo casu posse fidelem progredi ad alias nuptias, ex conjugis infidelis discessione. Cæterùm in terris Pontificiæ ditionis, ex quo una seorsim regione concludi cœperunt Judæi, renovari cœpit canon hic Toletanus, nec licet converso Judæo simul convivere cum conjuge non conversa; quia nec isti permittitur inter Christianos habitare, neque illi inter Hebræos. Quocirca Sanchez cum quibusdam aliis obnixè

conten

contendit,non posse conversum ex Paganismo vel Judaïsmo cohabitare deinceps cum priore conjuge, nisi convertatur, quamvis spondeat nullatenus obsistere professioni ac Religioni conversi conjugis. Observandum verò est, impedimentum disparitatis cultus, quo matrimonium dirimitur, haud esse divini, sed Ecclesiastici juris,neque primævæ antiquitatis.Licitum enim affirmat Augustinus *lib. de fide & operib. c.19.* fidelis cum infideli connubium. Quin etiam Monicam matrem suam ab infantia Christianam, nupsisse vero ethnico, ipse testis est *lib.9. confess.cap.9.*

Canone ultimo Concilium anathemate percellit subditos in Regem perduelles, & quoscumque vitæ Regis insidiantes. Simili ferit anathemate Concilium Constantiense quoscumque Regum parricidas.

Ibidem decernunt Toletani Patres,ut defuncto in pace Principe, Primates totius Regni unà cum Sacerdotibus Regni communi consilio successorem Regem pronuncient. Deinde præsentem Sisenandum Regem, ejusque regni futuros successores admonent, rogant, & enixè hortantur ad mansuetudinem & charitatem erga subditos, & insuper ad Religionem,Deique venerationem; ad justitiam & moderationem, ut ei placeant, qui eos populis præfecit, & cui rationem administrationis reddituri sunt exactissimam. Denique anathema pronunciant in flagitiosos & impios, si qui futuri sunt, Reges, & fausta omnia Sisenando adprecantur.

CAP. LXXI.

Caput LXXI.

Synodus Cabilonensis.

CAbilo Lugdunensis primæ provinciæ urbs Arari fluvio adjacens Episcopum habet Metropolitæ Lugdunensi suffraganeum. In hac celebratum quatuor & quadraginta Episcoporum Concilium fuit, cui præsedit Lugdunensis Præsul Gandericus, regnante in Gallia Clodoveo II. ut testatur Synodi hujus epistola ad Theodosium Episcopum Arelatensem, multis nominibus accusatum, qui huc vocatus accedere recusavit, quemque Patres Episcopatu ad alteram usque Synodum suspendunt.

Canon 8. *De pœnitentia peccatorum, quæ est medela animæ, utilem esse omnibus censemus: & ut pœnitentibus facta confessione à Sacerdotibus indicatur pœnitentia, universitas Patrum noscitur consentire.* Eadem prorsus sanxerat dudum Synodus Laodicena *can.* 9. quem require superiùs. His enim antiquis Conciliorum sanctionibus refelluntur Hæretici Novatores.

Canon 11. *Pervenit ad sanctam Synodum, quod Judices publici contra veteranam consuetudinem, per omnes Parochias, vel Monasteria, quæ mos est Episcopis circuire, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere; etiam vel Clericos, vel Abbates, ut coram eis compareant, invitos ac districtos ante se faciant exhiberi: quod omnimodis*

omnimodis Religioni non convenit, neque Canonum permittit authoritas. Unde omnes unanimiter censuimus sententiantes, ut deinceps ista debeant emendare. Et si præsumptione, vel potestate quâ pollent, exceptâ invitatione Abbatis, vel Archipresbyteri, in ipsas Parochias, vel Monasteria aliquid præsumpserint, à communione omnium Sacerdotum eos convenit sequestrari. Ex isto canone, cujus etiam initium de veteri Clericorum à sæcularibus judiciis immunitate fidem facit; itemque ex Agathensis Concilii canone 8. quo simul excommunicantur, & Clericus recurrens ad Judicem sæcularem, & Judex hujusmodi causæ cognitionem suscipiens: qui canon citatur *cap. placuit*, 21. *q*.3. simulque ex Concilii Matisconensis canone 7. & 8. anni 582. quibus & Judex communione fidelium excluditur, & Clericus ei se submittens, carcere & fustigatione punitur; commonstratur apertè, quænam sit vera libertas & privilegium Ecclesiæ Gallicanæ, cujus nunc servitus & oppressio falsis, ementitisque libertatis, & privilegiorum nominibus solet per antiphrasin exprimi. Nulla quæstio graviori partium contentione disceptatur, quàm quæ versatur circa conflictum jurisdictionum Ecclesiasticæ & sæcularis. Meum hac de re judicium ingerere non est animus, sed solùm præcipua firmamenta, præsidiaque utriusque seorsim partis hîc proferam diligenter conquisita.

Primùm quidem, Episcopalem jurisdictionem in universos sine ulla exceptione Cleri-

cos; at verò in laïcos ubicumque de rebus Ecclesiæ, vel Religionis agitur, divino, atque immutabili jure asseverant introductam Theologi penè universi, & Canonum Doctores, ut nulla ei possit humana introductio derogare.

Horum fundatur ratio in tribus propositionibus inconcussis, quas asserunt & commonstrant ad fidem Catholicam pertinere. Harum prior est, ordinem, dignitatemque Episcopalem non esse humanæ vel Ecclesiasticæ institutionis, sed immediatè à Christo ipso dimanasse, qui omnes affatur Ecclesiæ suæ Episcopos in Apostolorum persona: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Joan.20. vers.21. Et inter fidei Canones refertur canon sextus *sess.*23. Tridentini Concilii *de Sacram. Ord. Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina institutione ordinatam, quæ constat ex Episcopis, & Presbyteris, & Ministris, anathema sit.* Ibidemque *cap.*4. dicit Episcopos in Apostolorum locum successisse. Secunda propositio ista est: Deum, qui Episcoporum ordinem instituit, non alio fine instituisse, quàm ut suam regant Ecclesiam. Ac per consequens id voluisse, ut omni jurisdictione & potestate instructi sint, quæ ad istud quorumcunque fidelium, sive magistratura, sive regali, aut imperiali potestate præfulgeant, exigitur. Quatenus enim mystici Corporis Christi membra sunt, eatenus à capite dependent Ecclesiastici regiminis, qui est Episcopus, dicente Apostolo Act,20. *Attendite vobis, & universo gregi, in*

qua vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Necesse est igitur, Episcopos ex parte Spiritus Sancti esse convenienti potestate instructos ad totum hoc exercendum regimen, quod eis contulit, & ita à subjectis sibi oviculis, præsertim verò Laïcis independenti. Quod & ipsa naturalis suadet ratio, secundùm quam is, qui finem intendit, debet quoque media providere, & suppeditare ad finem requisita. Nec verò minùs est divinæ certitudinis tertia propositio, quæ ex duabus etiam præcedentibus necessaria illatione colligi potest: Quoscumque fideles, sive Clericos, sive Laïcos, cujuscumque sint status & conditionis, teneri, si æternam salutem adipisci velint, subjici & obtemperare Episcopis, ab iisque dependere in cunctis ad regimen ipsis à Deo commissum pertinentibus, cujusmodi sunt omnia ad ordinem & disciplinã Ecclesiæ, ad publicum Dei cultum, aut ad salutem animarum spectantia: quod hisce verbis Deus jubet Hebr. 13. *Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis; ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Quid ad ista responderi possit ex parte Officialium & Principum hujus sæculi, non video. Et cùm tres illæ propositiones divinæ sint veritatis, jure meritò martyrii coronam, miraculorum gloriam, & publicum totius Ecclesiæ cultum commeruit sanctus ille Thomas ex Angliæ Cancellario Cantuariensis Episcopus & Primas, dum Henrici II. Anglorum Regis edictis obstitit in eisdem contra Ecclesiæ jura re-

Ff 2

bus, quas nunc judices Gallicani asserere & agere non reformidant. Ipsi tamen viderint si justum sit ordinem à Deo constabilitum subverti, ovesque Pastoribus sibi à Deo præfectis non obtemperare, non subjacere; imò verò Pastores à Deo præpositos subjici propriis ovibus, ab earum arbitrio dependere, legesque ab eis circa regimen Ecclesiæ sub gravibus interminationibus accipere. Prospiciant si æquũ & ritè ordinatum sit, Ecclesiam Domini similem fieri ridiculæ illi & scurrili muliérculæ, cujus mentio est apud Epiphanium *ad hæres. 59.* quæ capitium pedibus, calceos autem capiti suo aptabat: hoc enim fiet, si pars Ecclesiæ, quæ præesse debet, subjiciatur; pars verò quæ subjici debet, imperet. Meminerint Ozam repentino interitu fuisse correptum, eo quòd manum ad Arcam Dei, licèt vacillantem, ausus fuerit admovere, 2. *Reg.* 6. Osiam verò Regem Juda fuisse lepra castigatum, & ab hominum consortio, regnique administratione dejectum, dum Sacerdotii munia usurpat, Deoque incensum adolet, 2. *Paral.* 26.

Quos autem præfiximus Canones Gallicanarum Synodorum Agathensis, Cabilonensis, Matisconensis, nihil diversum statuunt ab aliarum Gentium Ecclesiasticis Regulis. Concilium namque Romanum sub Sylvestro Pontifice prohibet, *ne Clericus coram laïco judice causam dicat.* Oecumenicum verò Chalcedonense Concilium *can.* 9. vetat Judicibus laïcis de causis Clericorum cognoscere, jubetque penes solos Episcopos agitari, nec ullatenus recla-

reclamavit supremus Senatus, qui omnibus Concilii actis unà cum Marciano Augusto interfuit, eáque omnia sæcularis brachii potestate roboravit. Concilium Carthaginense tertium, *can.* 9. sic edicit : *Placuit ut quisque Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, seu Clericorum, cùm in Ecclesia crimen ei fuerit intentatum, vel civilis causa fuerit commota, si derelicto Ecclesiastico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali actione. In civili verò perdat quod evicit, si locum suum obtinere maluerit. Siquidem ad eligendos judices iniquè de Ecclesiæ consortio judicat; qui de universa Ecclesia malè sentiendo, de judicio sæculari poscit auxilium; cùm privatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad Ecclesiam deferri, atque ibi terminari præcipiat.* 1. Cor. 6. Concilium etiam Toletanum tertium can. 13. *Insolita* (inquit) *præsumptio usque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, ut Clerici Conclericos suos, relicto Pontifice suo, ad judicia publica pertrahant. Proinde statuimus, hoc de cæterò non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.* Hi canones inseruntur 11. *quæst.* 1. *c. insolita*, & *c. placuit*. Recentiores missos facio canones, *c. Clerici; de judic. c. si diligenti, de foro compet.* necnon Bullæ Cœnæ Domini articulos 13. 14. 15. 16. cum anathematibus in eos, qui jurisdictionem sæcularem extendunt ad Clericos, aut ad res Ecclesiæ, atque in quoscunque horum fautores.

Hinc faciendus gradus ad Imperialia edicta. Proferimus in primis Constantini Magni celebre illud rescriptum ad Ablabium Præfectum Prætorio, decernens, quamcunque causam in judicium sæculare deductam, debere etiam post litem contestatam ad judicium Episcopale devolvi, si pars litigans hoc requirat, alterâ etiam invitâ parte: & ut universi judices quidquid ab Episcopo decretum fuerit, ratum habeant, *l. 1. Cod. Theod. de Episc. judic.* Prætereà Imperatores Valentinianus, Valens & Gratianus ad Claudium Præfectum Urbis sic rescribunt: *Quoniam Chronopius ex Antistite idem fuit, qui fuerat in* 70. *Episcoporum judicio antea damnatus, & eam sententiam provocatione suspendit, à qua non oportuit provocare; argentariam mulctam, quam hujusmodi sanctio generalis imponit, cogatur expendere. Hoc autem fisco nostro nolumus accedere, sed his qui indigent, fideliter erogari, l. quoniam* 20. *Cod. Theod. quorum appellat. non recip.* Porrò sanctio illa generalis, cujus est in ista lege mentio, intercidit; partem tamen illius ad nos transmisit Sanctus Doctor Ambrosius epist. 13. ad Valentinianum juniorem Augustum: *Nec quisquam* (inquit) *contumacem judicare me debet, cùm hoc asseram quod Augustæ memoriæ pater tuus non solùm sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit: in causa fidei, vel alicujus Ecclesiastici ordinis, eum judicare debere, qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis; hæc enim verba rescripti sunt: hoc est, Sacerdotes de Sacerdotibus voluit judicare.* Hactenus Ambrosius.

Item

Item lex *Clericos* 41. *Cod. Theod. de Episc. & Cler.* inhibet Clericos apud alios judices quàm Episcopos, judicari, vel accusari. Præterea lex *ut veneratio* 2. *Cod. Theod. de Episc. jud.* & lex *quicumque residentibus* 35. *Cod. Theod. de Episc. & Cler.* decernunt, Clericos quos Episcopi sententia damnaverit, nullatenus esse Principis authoritate, vel rescripto restituendos. Item Imperatores Valentinianus, & Theodosius: *Clericos, quos indiscretim ad sæcular judicium deduci debere infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ reservamus, l. ult. Cod. Theod. de Episc. & Cler.* Is verò præsumptor infaustus, cujus lex meminit, Maximus tyrannus fuit, Gratiani Imperatoris parricidio infamis, qui novis etiam edictis cultum restituerat idolorum, quem Religiosissimi Valentinianus & Gratianus suis edictis cœperant abolere. Denique Imperatores Valentinianus, Theodosius & Arcadius *in l. graviter* 3. *Cod. Theod. de Episc. jud.* sanciunt Episcoporum & Sacerdotum judicia nonnisi coram Episcopis agitanda, quantum ad causas Ecclesiasticas pertinet; cætera verò negotia esse penes Judices publicos terminanda.

Alia tribunalis Ecclesiastici ex Imperatorum declarationibus munimina, & præsidia suppeditant in sua Ecclesiastica Historia Rufinus *lib.* 1. *cap.* 2. & Sozomenus *lib.* 6. *cap.* 7. ipsaque Theodosii & Valentiniani Principum epistola ad Synodum Ephesinam, quæ legitur in ejusdem Synodi actis. Carolus ille Francorum Rex & Imperator, qui tertius à Constantino, &

Theodosio Ecclesiasticæ, ut vidimus, jurisdictionis præcipuis assertoribus, nomen Magni commeruit, luculenter exprimit in suo Capitulari *lib.6. cap.98. & 301. & 313.* usquequò protendi debeat Ecclesiastici Tribunalis potestas, & quammulta postmodùm à Gallicanis Curiis sint ei detracta, & usurpata.

Quinetiam post sequutas illas immanes Ecclesiastici juris diminutiones, valde optabile esset ut Regni Curiæ intra ipsos regiorum edictorum fines se continerent. Edicta quippe Francisci I. anni 1539. *art. 5.* renovant quæ jure communi antiquo statuta fuerant, non esse recipiendam appellationem à canonica Prælati correctione: & sententiam pœnalis censuræ nullatenus suspendi, sed tantum devolvi per appellationem. Eadem post Fráciscum I. sanxerunt Carolus IX. per edictum anni 1571. *art.5.* & Henricus III. in Comitiis Blesensibus *art.59.* Quibus ambo edictis hoc pariter jubent, ne à Curiis Regni ullæ admittantur appellationes tanquam ab abusu, nisi in solo casu infractionis legum Regni. Subinde Henricus IV. edicto anni 1606. *art.2.* prohibet in casu appellationum à Prælatorum sententiis, ne Curiæ Regni unquam pronuncient per dimissionem partium ab omni lite, *les mettant hors de Cour & de procez*; sed non nisi per benè aut malè judicatum; benè aut temerè appellatum: atque in casibus temerariæ appellationis, hoc est quoties Curia non pronunciabit, fuisse malè, hoc est contra leges Regni, judicatum, condemnetur indispensabiliter ad

mulctam

mulctam centum viginti librarum is qui appellavit : nec possint Regiæ Curiæ mulctam istam supprimere,aut minuere. Ibidem quoque *art.* 12. statuitur causas matrimoniorum pertinere duntaxat ad Ecclesiasticum Tribunal,modò sequuta inde Prælatorum judicia legibus Regni non contradicant.

Et quoniam Gallicano jure delicta Clericorum distingui solent in communia ; circa quæ solis Prælatis Ecclesiæ judicium competit ; & privilegiata , quorum cognitio ad Regni Curias pertinet, ea scilicet, quibus directè & immediatè publicus status læditur & offenditur, ut sunt crimina vis armatæ publicæ , item falsæ monetæ , itemque majestatis , ac alia similia ; Carolus IX.edicto Molinensi *art.*39. prohibet Curiis Regiis retinere sibi cognitionem delictorum communium à Clericis admissorum , cùm id judicium spectet ad Episcopum. Quod si Clericus reus comperiatur , tam communis, quàm privilegiati delicti, jubet eo casu remitti Clericum ad Ecclesiæ Tribunal , pro communi delicto ; sic tamen , ut Regia Curia sibi judicium reservet privilegiati criminis. Quinimò in causis etiam privilegiati delicti sanxit Henricus III. edicto Melodunensi *artic.*22. processum conjunctim faciendum , ac instruendum per Judicem Ecclesiasticum & Regios Officiales , ut teneantur Curiæ Regni Commissarios deputare , qui ad hunc effectum instruendi processus contra Clericum privilegiati criminis reum , transferant se ad locum Ecclesiastici Auditorii. Et tamen passim videmus

mus hæc regia edicta plerumque à Curiis Regni despici & infringi.

Esset hîc supradictis authoritatibus adjungendum Lateranensis Concilii sub Leone X. judicium in violatores Ecclesiasticæ Jurisdictionis, in causa Senatus Aquisextiensis. Sed cùm multa de eo judicio Concilii scripta sint, remitto lectorem ad sessionem octavam ejusdem Concilii Lateranensis quinti, ubi historia hujus judicii fusè tractatur.

Ut verò jam productis Ecclesiastici fori præsidiis, ad illa progrediamur, quæ Judicibus sæcularibus in istis controversiis favere videntur; occurrit in primis Roberti Bellarmini doctrina, Cardinalis utique doctissimi, rerumque Ecclesiæ acerrimi propugnatoris. Ejus ipsa hæc verba sunt tom. 1. tract. de Cler. cap. 28. *Exemptio Clericorum in rebus politicis, tam quoad personas, quàm quoad bona, jure humano introducta est, non divino.* Seque ibidem dissentire à Bonifacio Papa VIII. profitetur, *in c. quanto, de censib. in 6.* jure *divino immunes esse Clericos.* Additque ipsum ita loqui, ut particularem Doctorem Canonistam, non ut Definitorem circa res fidei. Quo autem propriæ causæ ista confessione labefactatæ fulcimentum adhibeat, adjungit Bellarminus, ex quo privilegia illa Ecclesiæ, quantumvis humano jure introducta, confirmationem ab Oecumenicis Conciliis receperunt, non posse deinceps convelli, aut infirmari citra grave delictum. Hoc sanè multi negaverint, si adversus illa Concilia longi deinceps temporis usus ac consuetudo

prava

prævaluerit. Certum enim eſt, quæcumque Conciliis quibuſcumque conſtituta ſunt, ſi non ſint divini juris, poſſe contrario uſu abrogari, & legitimâ ſubmoveri præſcriptione. Et pleraque Oecumenicis olim Synodis conſtituta, neque ad fidem pertinentia., nec Romæ quidem, aut in ulla Italiæ parte ſervantur : quod ita perſpicuum eſt, ut ſexcentis exemplis poſſit evidenter commonſtrari.

His accedit, ejuſmodi nonnullis Curiarum ſæcularium uſibus favere videri vetuſtiſſimos aliquot Synodorum Canones, quibus ſanctiſſimos, & ſapientiſſimos Antiſtites interfuiſſe liquet. Etenim Matiſconenſis Concilii canon 7. Officialibus publicis permittit judicia de Clericis poſtulatis gravium criminum reis, homicidii, furti, maleficii. Juſtinianus autem Imperator, etiam Epiſcopis criminalia Clericorum judicia ſubtraxit, *novel.*83. Concilium inſuper Epaunenſe anni 517.*can.*11. ita decernit juxta receptam Sirmundi editionem : *Clerici ſine ordinatione Epiſcopi ſui adire, vel interpellare publicum non præſumant : ſed ſi pulſati* (hoc eſt in jus vocati) *fuerint, ſequi ad ſæculare judicium non morentur.* Concilium Aurelianenſe primum, cui præter Remigium Francorum Apoſtolum alii etiam plures, quos ſuo loco memoravimus, interfuere Præſules Sanctorum faſtis aſcripti, prohibet *can.* 4. quemquam ordinari Clerium citra conſenſum Regis, aut regiorum Judicum. Concilium inſuper Toletanum à Gratiano relatum 17.*q.*7.*canone filiis, vel nepotibus*, decernit Regem adiri

adiri posse, ut negligentiam suppleat Episcopi non coërcentis Rectores facultatibus Ecclesiæ abutentes. Martinus Papa V. diplomate anni 1429. indulsit Curiis Regni Franciæ judicia de beneficiorum possessorio. Istud integrum exscripsit Guido Papæ *q.* 1. Quæ verò de jurisdictione Episcopali ex Valentiniani legibus prolata sunt, parum juvant; cùm idem posteriori lege Clericos omnes ad forum traxerit sæculare. Novella enim 12. Valentiniani, tam Clericos, quàm Laïcos adire vetat judicium Episcopale, nisi per vinculum compromissi. Et si Laïcus Clericum sive in civili, sive in criminali negotio ad publicum judicem vocaverit, pulsatus sine dilatione respondeat. Et ut si Clericus Laïcum lite pulsaverit, experiatur coram judice Laïci. Eademque novella disertè hoc addit, quod in Gallicanis Curiis tanquam juris regula circumfertur: *Episcopos & Sacerdotes forum legibus non habere; nec posse de aliis præter religionem causis cognoscere.*

Licèt autem in Hispaniis latiùs protendatur, quàm in Galliis Episcoporum jurisdictio, multam tamen etiam illic diminutionem patitur per recursum, quem vocant, *ad Regiam protectionem*, hoc est, ad Tribunalia Regni, sicut in Galliis per appellationes quas vocant *ab abusu.* De illo recursu fusè pertractat in ejus favorem & patrocinium Hispaniarum decus Didacus Covarruvias Episcopus Segobiensis *pract. quæst. cap.* 35. allegans exemplum usus illius favorabile, contra Episcopos edictis Romani Pontificis obsistentes; silentio verò tegens

gens reliquos odiosos usus Regiæ protectionis. Fusissimè autem hanc pertractat materiam Salgado. Addit porrò, & approbat Covarruvias in multis casibus, pro negotiorum Ecclesiæ expeditione adiri immediatè solere Auditoria Regia ex antiquæ consuetudinis jure, quod propriis firmavit edictis Imperator Carolus V. Hispaniarum Rex: tametsi videatur indignum sacra Tribunalia sæcularibus & inferioris dignitatis Tribunalibus fasces submittere in causis etiam Ecclesiasticis, & religiosis.

De Bulla verò Cœnæ Domini adversùm usurpatores Ecclesiasticæ jurisdictionis, hoc apertè scribunt Doctores & Summistæ Romana in urbe probatissimi Franciscus Suarez, Gabriel Vasquez, Reginaldus, Bonacina, & alii, nullam prorsus habere vim, aut effectum in quibusdam articulis; qui neque divini juris, neque naturalis sunt, & adversus Hispaniæ Regem, Siciliæ, Sardiniæque possessorem, aut adversus Rempublicam Genuensem, quæ Corsicæ dominatur; tametsi hac Bulla speciatim declarentur excommunicati detentores harum trium Insularum, & quicunque detentorum fautores. Summus autem Pontifex nullam tam solennis censuræ suæ videtur habere rationem. Cum enim divino ipso, prorsusque indispensabili iure illos, quos publica, & notoria astringit excommunicatio, si non resipiscant, si sacrilegè detenta non restituant, si non convertantur & pœnitentiam agant, admittere ad Fidelium consortium, atque ad divina Sacramenta non liceat; ipse tamen Pontifex sciens Hispaniæ

Hispaniæ Regem, & Genuensem Rempublicam nihil de hac restitutione cogitare, horum tamen Legatos, Oratores & Officiales in Curia Romana residentes, quin etiam ipsos Proreges & Gubernatores memoratarum Insularum, quando tunc Romæ versari contingit, post triduum hujusce publicationis admitti ad Paschalia Sacramenta. Est verò juris regula, & constans effatum, *Optimam esse legum interpretem consuetudinem, l. si de interpretatione, D. de legib. & cap. cum dilectus, de consuetud.* Sed hac de re in utramque partem satis hactenus disputatum sit.

Canon Cabilonensis 16. *Vt nullus Episcopus, neque Presbyter, neque Abbas, neque Diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat: quod qui fecerit, ipso honore, quem præmiis comparare præsumpserit, omninò privetur.* Synodus Oecumenica Chalcedonensis, *act.* 15. *can.* 2. Episcopum pretio vel ordinantem, vel Ecclesiam alicui conferentem; simulque eum qui talia suscepit, de gradu dejici jubet, necnon illum qui horum mediator intervenerit, si sit Clericus. Si verò Laïcus existat, aut Monachus, sancit esse à communione extorrem. Bracarense Concilium secundum, *can.* 3. testatur circa munera pro Clericorum ordinationibus, hanc esse antiquam Sanctorum Patrum consuetudinem & definitionem, ut anathemate simul involvantur, & qui dat, & qui recipit. Huc collimat Lateranensis Concilii generalis sub Innocentio III. canon 63. qui est in Decretalibus *cap. sicut pro certo, de simon.* Concilium

lium denique Tridentinum *sess. 21. cap. 1.* his casibus indicit inflictas à jure pœnas ipso incurri facto à quibuscunque dantibus & accipientibus. Et absolutè vetat quidquam pro quorumcunque Ordinum collatione, aut pro Clericali Tonsura, aut pro dimissoriis, aut pro testimonialibus literis, nec pro sigillo quidem, vel alia quacunque ex causa, etiam sponte oblatum accipi ab Episcopis, eorumque ministris. Permittit verò notariis pro singulis dimissoriis aut testimonialibus litteris decimam ad summum unius aurei partem recipere, modò non sit eis aliundè constitutum salarium. Tota hæc Tridentina sanctio stabilita in Galliis fuit, insertaque in edictis Comitiorum Blesensium *art.* 20. Cæterùm pro beneficiariis provisionibus, quæ vocantur *Forma dignum*, aut *Visa*, aut *Literæ beneficiales*, eadem Blesensia Comitia *art.* 12. permittunt Ordinariis, ut aureum unum, nihilque amplius accipiant.

CAPUT LXXII.

Synodus VI. Oecumenica.

HÆresis Eutychiana sub Marciano Augusto repressa, & per Synodum Chalcedonensem prostrata, postmodùm imperantibus Zenone & Anastasio Principibus hæreticis vires resumpsit, & quasi Lernea hydra in nova capita pullulavit. Sedem urbis Regiæ tenebat homo vafer, mirusque simulandi artifex Acacius,

Acacius. Hujus hortatu Zeno Imperator Joannem Talaïdam Episcopatu Alexandriæ dejecit, ejusque in locum restituit, promovitque Petrum Moggum insignem sectæ illius hæreticum, quem idem antea miserat in exilium. Idémque Acacii suasu novam edixit fidei formulam anno quadringentesimo octogesimo secundo, ea calliditate conceptam, ut in eam Catholici simul & hæretici, omnibus suppressis verbis, quæ Fidei controversiam respiciebant, consentire possent: quam Henoticon, hoc est reconciliatorium edictum, specioso nomine appellavit. Sed in eo tacita erat Concilii Chalcedonensis abrogatio. Huic se opposuit pesti quâ par erat constantiâ Felix Papa III. coacto Romæ Concilio, simulque missis Constantinopolin Legatis tribus, Vitali & Miseno Episcopis, atque Felice Romanæ Ecclesiæ defensore, cum hoc mandato & commonitorio, ut Acacium citarent ad Romani Pontificis tribunal, & Moggum Alexandria pellendum sedulò curarent. Ex his duo quidem Episcopi Vitalis & Misenus artibus Acacii seducti cum ipso Acacio & Moggo communicarunt: solus Felix in officio constans in vincula detrusus est. Quocirca Pontifex Romanus ambos Legatos Episcopos exauthoravit, & Acacium anathemate perculit, qui pessimam & temerariam rependens vicem, Felicis Papæ nomen ex diptychis, hoc est Ecclesiasticis tabulis erasit. Referuntur hæc à Liberato *cap.*17. & 18. necnon à Synodica epistola Concilii Romani secundi sub Felice Papa.

At

At verò Petrus Moggus pseudo-Patriarcha Alexandrinus, recepto Zenonis Henotico, non modò Catholicos omnes alienos à se habuit, sed etiam Eutychianos complures, qui quòd neque Catholicæ partis essent, neque cum propriæ partis Episcopo convenirent, Acephali, hoc est capite destituti, nuncupati sunt.

Sciendum ex impuri Eutychetis hæresi diversas sectas, quasi surculos & propagines derivasse, tum Acephalorum, tum Theopaschitarum, quorum author Petrus Cnapheus, seu Fullo, extitit, is qui per seditionem ejecto Martyrio Episcopo, Sedem Antiochenam invasit sub Zenonis Imperio, quique ad trisagium *Sanctus Deus*, *Sanctus fortis*, *Sanctus immortalis*, voces adjunxit, *qui passus es pro nobis*. Pullularunt item Severiani, à Severo dicti, qui pariter Antiochenam Sedem imperante Anastasio post depulsum ex ea Flavianum in Catholica professione constantissimum, invasit; quique etiam Jerosolymitanum Episcopum, aliosque plerosque Episcopos Orthodoxos suis Sedibus deturbavit. Pullularunt & Theodosiani, quos commemorat Joannes Damascenus à Theodosio Alexandrino exortos, aliæque variæ sectæ.

Præ omnibus tamen propagavêre se Jacobitæ, qui toto diffusi Oriente reliquarum sectarum majorem partem pertraxerunt. Nomen sortiti sunt à Jacobo quodam Syro, ut Anastasius Sinaïta testatur eo libro, qui *Dux vitæ*, inscribitur; deinde Damascenus, & ex his Nice-

phorus *lib.* 18. *Eccles. hist. cap.* 52. qui etiam perhibent eundem Cnapheo, & Severo adhærentem, omni studio Eutychis & Dioscori hæresim apud Syros longè lateque propagasse: tanta verò fuisse animi levitate, ut ei per ludibrium Zanzali cognomen inditum sit.

Demortui Zenonis Imperium pariter, & impietatem Anastasius suscepit ex Acephalorum consortio pertinacissimus Henotici propugnator, & unà Manichæis addictus. Huic successit Justinus, qui pro Chalcedonensi Concilio stetit, & Severum ab Antiochena, quam invaserat, Sede repulit: qui tamen in Ægyptum profugus, latiùs ibi virus erroris diffudit. Deinde sub Justini nepote, successoreque Justiniano, hujus uxor Theodora Eutychetis sectam fovit & protexit, multisque ea ex causa Romanam Ecclesiam cladibus affecit, dum Anthimum hæreticum Eutychianum, quem illa in Sedem Constantinopolitanam extulerat, & Papa deinde Agapitus deposuerat, promoto in ejus locum Menna Orthodoxo, illa pervicaciter satagit restitui. Quin & ipse Justinianus sub exitum vitæ in hæresin lapsus est, ut scribit Evagrius, sibique assentiri recusantem Eutychium Constantinopolis Patriarcham Sede expulit, ut in Eutychii vita legitur.

Sub Imperatoribus insequentibus Justino II. Tyberio, Mauricio, & Phoca, sedatis Hæreticorum tumultibus Ecclesia tranquilla pace potita est. Verumtamen sub Heraclio Phocæ succes-

ſucceſſore nova & horrenda procella paululum reſpirantem Eccleſiam violenter cócuſſit. Hæc fuit emergens ſub infauſto Heraclii patrocinio Monothelitarum hæreſis. Poſtquam ille feliciſſimè perfunctus Perſico bello fuit, dum Hieropoli verſatur, eum honoris & officii gratiâ convenit Athanaſius Jacobitarum Patriarcha, quem hortatur Imperator, ut velit ejurato Eutychetis dogmate, Synodi Chalcedonenſis decretis obſequi. Ille ſe haud ægrè duas in Chriſto naturas reſpondet admiſſurum, niſi ea profeſſio ſecum pariter involveret in eodem voluntatum & operationum diſtinctionem & diverſitatem. Heraclius propoſitam difficultatem dijudicari curat inter hunc Athanaſium & Cyrum ſibi fidiſſimum, Phaſidis Lazorum Metropolitanum, qui poſtmodùm ab eodem Heraclio promotus in Patriarcham Alexandrinum fuit; & Sergium quoque Conſtantinopolis Epiſcopum. Ab his tribus tandem unanimi conſpiratione aſſertum fuit, diſtinctas eſſe quidem in Chriſto juxta Chalcedonenſe decretum naturas, ſed ambarum tamen unicam eſſe voluntatem & operationem, eamque divinam, nullatenus verò humanam: non ſecus de voluntate judicantes, quàm de perſona, quæ unica & divina eſt in naturis diſtinctis. Heraclius huic perverſæ novitati fidem habuit. Ac poſtremò edictum ſub Ecthesis nomine propoſuit anno 639. jubens hanc unicæ voluntatis profeſſionem ſub gravium interminatione pœnarum à cunctis ſuſcipi.

Mortuo Heraclio filius ſucceſſit natu major

& sincerè Catholicus Constantinus, sed quarto inde mense à noverca Martina veneno perimitur: quo facto filium, quem ex Heraclio susceperat, nomine Heracleona, regium ad solium provexit. Sed hoc brevi depulso, Senatus & populus Constantem, Constantini superstitem filium in Imperium assumunt. Hic avo Heraclio quàm patri similior, transmisit novum circa fidei professionem edictum ad Martinum Romæ Episcopum, virum sanctissimum, ut eidem cum reliquis Episcopis subscriberet; vocavitque Typum, ob annexam, quam ei suggesserat Paulus hæreticus, fidei formulam. Hic verò Paulus, qui Sergio & Pyrrho Monothelitis in Patriarchalem Constantinopolis Sedem successerat, quorum hæresim consectabatur, jam fuerat Romanæ Sedis sententiâ excommunicatus & depositus. Et hic vicissim Apocrisiarios Apostolicos, & qui eis adhærebant, virgis, carcere, exilioque multavit.

Martinus accepto Constantis Typo, quamplurimorum Occidentis Episcoporum Concilium collegit in Basilica Salvatoris, quæ & Constantiniana & Lateranensis dicitur, anno Christi 649. Ibi lectus est typus, quo revocatur & aboletur Heraclii Ecthesis, atque specie communis pacis & Ecclesiasticæ concordiæ, sub ibi recensitis pœnis vetatur utraque deinceps assertio, tam unius, quàm duarum in Christo voluntatum & actionum, ut his resecatis contentionibus, ea tantùm omnes asseerant, quæ Synodis Oecumenicis quinque tradi-

ta

ta noſcuntur, quibus quemquam contradicere prohibet.

Lecto Typo Synodus Lateranenſis bonam & laudabilem Principis intentionem eſſe dixit in conquirenda Eccleſiæ pace, ſed propoſitum pacis remedium minimè probari poſſe, dum ſupprimi jubet Catholicam veritatem & fidem duarum Chriſti voluntatum ac operationum; divinæ, humanæque, aſſertam & definitam in Synodo Chalcedonenſi, circa geminas & diſtinctas ejuſdem Chriſti Domini noſtri naturas in una Verbi perſona radicatas: ubi enim natura humana eſt, ibi voluntas humana comprehenditur. Neque verò juſtum eſſe, ut fidei oracula ſimul cum perverſis dogmatibus, ac indiſcriminatim ſupprimantur, cùm ſcriptum in Geneſi ſit: *Nunquid perdes juſtum cum impio, & erit juſtus ſicut impius?* & Sacerdotibus per Moyſen præcipiat Deus *Levit.* 10. ut habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum & profanum; & inter pollutum & mundum. Præſidente itaque & approbante ſummo Pontifice, ſacra Synodus damnat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Theodorum, aliosque humanam Salvatoris Chriſti voluntatem & operationem reſpuentes, ſolamque divinam aſſerentes. Damnata ibi quoque ſunt edicta in hæreticorum officinis fabricata; Ecthesis Heraclii, & Conſtantis Typus. Literas etiam Apoſtolicas Martinus de his ſacri Concilii decretis divino refertas Spiritu ad omnes per orbem fideles direxit.

Hac de cauſa furens Imperator, per delega-

tum à se Theodotum Calliopam, abreptum sanctum Pontificem Constantinopolin ad se mandat adduci;quem deinde in Chersonnesum deportari jubet: quo loco per innumeras ærumnas gloriosum martyrium consummavit. Idemque scelestus Imperator, Maximum Monachum, sacræ fidei defensorem, vitæ sanctitate, præclaráque eruditione conspicuum,linguâ, manuque mutilavit, & in exilium relegavit. Hujus supersunt præter alia scripta in Dionysii Areopagitæ libros commentarii. Cujus etiam sancti Dionysii ad refellendam Monothelitarum hæresin testimonia proferuntur, tam in hac Laterana, quàm in sexta Oecumenica Synodo.

Rem verò mirificam scribit Theophanes, Theodorum Papam, qui Martinum habuit successorem, postquam Pyrrhus Monothelita (quem suam hæresin abjurantem ipse Romæ absolverat) relapsus est in eandem hæresin, convocasse Synodum ad Principis Apostolorum tumulum, & ex divino Calice vivificum Christi sanguinem in atramentum instillasse, quo Pyrrhi excommunicationem & depositionem propriâ manu scripsit. Rem similem præstitisse Patres Synodi octavæ refert in vita Ignatii Nicetas, quando Photii damnationi subscripsêre.

Postquam probis omnibus invisus Constans Imperator Româ digressus, cujus opes & præcipua ornamenta direptum venerat, in Siciliam profectus, ibi tandem in balneo interemptus est, ejus excepit successionem filius
Constan

Constantinus, cognomento Pogonatus, patri suo longè dissimilis, justitiæ, religionisque amantissimus. Hic domesticam maculam insignibus pietatis exemplis delevit, egitque primùm cum Dono Episcopo Romano, deinde hoc mortuo, cum Agathone successore, de Synodo Oecumenica Constantinopoli cogenda, ad resarciendas illatas Ecclesiæ per hæreses ruinas. Annuit lubens Agatho, habitaque Romæ centum viginti Episcoporum Synodo, in qua res fidei primùm sedulò discussæ & stabilitæ sunt, ut planior & securior ad Oecumenicam Synodum via muniretur, misit inde Regiam in urbem Apostolicos Legatos quatuor, cum literis quibus rectam fidem luculentis divinæ Scripturæ, Sanctorumque Patrum sententiis & traditionibus Apostolicis explicabat accuratè.

Præter quatuor Agathonis Legatos, scilicet Theodorum & Gregorium Presbyteros, & Diaconum Joannem (qui postmodùm ad summam Pontificis Romani evectus est dignitatem) & Constantium Hypodiaconum, directi pariter sunt ad Oecumenicam Synodum totidem ejusdem Romani Concilii Legati Joannes Portuensis, Abundantius Paternensis, Joannes alter Regiensis, Episcopi omnes, & quartus Theodorus Presbyter. Adfuerunt itidem Patriarchæ Georgius Constantinopolis, Petrus Alexandriæ, Macarius Antiochiæ, & Georgius nomine Jerosolymitanæ Ecclesiæ, cumque his complures alii Episcopi.

Anno itaque Chr. 680. habita est sacra Oe-

cumenica Synodus in Palatii Imperialis Secretario, cui nomen erat Trullo. Quod nomen fæculis illis ufurpabatur pro fornice in fublime porrecto & concamerato, quem vocant Cuppulam hodierni Itali, ut ex Codino & Anaftafio colligitur. Sacro interfuêre Conventui Conftantinus Imperator, fanctæ religionis columen, & Palatii Proceres. Macarius Antiochenus Monothelita, fuæ hærefi difputando patrocinatus in Synodo fuit. Sacra verò Synodus poftquam illum folidiffimis argumentis ad fanam mentem reducere fruftra conata eft, pertinacem demùm anathemate perculit, & dignitate movit, fuffecto ejus in Sedem Theophane, fpectatæ religionis viro. Ipfe autem Macarius Monafterio conclufus eft.

Polychronius Sacerdos & Monachus fuam in tam illuftri theatro dementiam propalavit. Cùm enim effet Monothelita, ipfique per falfa oftenta dæmon illuderet, vehementer expetivit in facram Synodum introduci; habere fe dicens maximi rem momenti, quam Patribus referret. Admiffus tandem intra Synodum, profeffus eft fibi à revelante Deo demandatum, ut Imperatori & Patribus Fidei veritatem denunciaret, fpemque falutis æternæ in hoc verfari, ut finguli declarent & profiteantur, unicam exiftere in CHRISTO JESU voluntatem & actionem. Quo verò fibi plena fides habeatur, certò fpondet mortuum à fe in vitam revocatum iri, univerfo etiam fpectante populo, ftatim atque cadaveris capiti fchedulam appofuiffet, in qua fidei fuæ confeffionem fcripferat. Vifum

Visum est Patribus oblatam conditionem experiri, ne hac rejectâ, captaret occasionem Polychronius, aliique hæretici magis insolescendi, & jactandi quod Patres suæ causæ diffisi oblatam conditionem recusassent. Adducitur in forum paulò ante defuncti hominis cadaver magno plebis concursu; eò pariter confluunt plerique ex Concilio Patres: tum Polychronius chartam cadaveri admovet, ejusque auribus insusurrat, nec tamen movetur cadaver: instat, & denuò adjurat Monachus, sed frustra: omnes circumstantes, ut jussum fuerat, quiescunt & silent, ridiculum exitum præsagientes, donec ille post inanes conatus fatetur tandem non posse à se mortuum suscitari. Miserum Polychronium Patres omni modo conati sunt ad veræ fidei agnitionem adducere, sed pertinacem postremò anathemate feriunt, & Sacerdotio deponunt.

Unanimi Patres assensu Catholicam Fidei formulam excudunt, quâ geminas Christi voluntates, atque operationes, divinam unam, humanam alteram, distinctas & inconfusas prædicant: humanam verò voluntatem non solùm divinæ non obluctantem, sed ei per omnia subjectam & obsequentem. Huic definitioni subscripserunt omnium primi Presbyteri ab Agathone privatim delegati, deinde Patriarchæ Orientis, tertiò Legati à Romana Synodo missi, quartò reliqui Episcopi, postremò Constantinus Augustus. Hic Imperator Patribus, & Patres Imperatori piissimo & optimo gratias agunt, adprecantibus cunctis

fausta & prospera omnia religiosissimo Principi. Mittunt ad Agathonem Patres & rogant, ut Synodi sanctiones authoritate Apostolicâ roboret. His edictum accedit Constantini, quo mandat, ut Oecumenicam sextam Synodum universi amplectantur, pœnasque in refractarios decernit. Cæterùm antequam Synodi literæ Romam deferrentur, summum jam diem Agatho Papa obierat, cujus successor Leo secundus Synodi acta & decreta comprobavit.

Disceptatur utrùm Honorius Papa, hujus nominis primus, qui passim in isto & sequentibus Conciliis, atque in ipsa sancti Papæ Leonis epistola, simul cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Petro, Paulo, Macario, legitur nominatim condemnatus, ejusmodi commeritus sit damnationem? Quæstio ista omnis de facto est, eoque externo; neque enim hîc agitatur, utrum animo fuerit intus hæreticus Honorius: etenim ut Samueli dicit Dominus 1. *Reg.* 16. homo videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor: sed utrum in sua illa ad Sergium epistola, externòque facto fuerit verè reprehensibilis, quemadmodum vel Pauli Apostoli testimonio Petrus ipse sanctitatis specimen, & Apostolorum vertex & coryphæus disertè reprehensibilis asseritur in quodam suo circa legales observationes externo facto: & quemadmodum, sed longè graviori procul dubio, quàm in Petro contigerit, transgressione, consentiunt omnes, rem Catholicam suo facto duos summos Pontifices prodidisse per nimiam pusilla

pusillanimitatem: Marcellinum quando thura idolis adolevit; & Liberium, quando in Concilio Sirmiensi Arianorum placitis subscripsit. Honorium quidem Annalium Author conatur ab omni culpa purgare. Eundem alii hæresis arguunt. Mea verò sententia est, nullatenus hæreticum fuisse; attamen ex pusillanimitate non leviter peccasse, simulatione tunc temporis utendo, quando ex officio incumbebat ei erumpenti hæresi apertè obsistere: ideóque causam suppeditasse sextæ Synodo, & summo Pontifici Leoni condemnationis suæ.

Præcipuæ defensionis Honorii rationes eruuntur tum ex ipsius ad Sergium hæreticum epistola ita contexta, ut quamvis in speciem videatur Monothelitarum causæ favere, possit tamen Catholico sensu exponi: tum etiam ex illa celebri sancti Maximi cum Pyrrho Monothelita disputatione, in qua Maximus hæresis crimen ab Honorio conatur amoliri, ejusque ad Sergium epistolam Catholico sensu intelligendam ex eo probat, quod post ipsius Honorii Papæ & Heraclii Imperatoris obitum, Joannes qui sub Honorio præfatam illam ad Sergium epistolam suâ manu scripserat, Constantinum Augustum Monothelitis infensum scriptis literis admonuerat, illam Honorii epistolam, dum unam asserit Christi actionem & voluntatem, id tantùm ex mente authoris significare, non esse in Christo contrarias voluntates, sed humanam divinæ per omnia obtemperasse. Joanni ipsi vitio verti poterat ejusdem tam suspectæ epistolæ scriptio, ideóque

ideóque ipsius testimonium, utpote in propria causa, meritò haberi pro suspecto posset. Nihilominus huic etiam testimonio lubés accedo, ut Honorium ab hæresi excusem; nec ideò tamen ab omni culpa censendus est immunis. Hoc verò supponendum apud omnes qui non sunt illorum temporum Ecclesiasticæ, atque ut expressiùs loquar, etiam Baronianæ historiæ rudes ac imperiti, Honorium Papam, quo tempore ad Sergium scripsit, ignorare non potuisse vigentem tunc temporis, gravesque toto Oriente tumultus cientem Monothelitarum hæresim, quam complexi Orientis Patriarchæ atque Hæretici, cui adblandiebantur Imperatoris edicto freti, Catholicos sibi obsistentes crudeliter insectabantur. Jam enim Cyrus in præmium novæ impietatis, satagente Heraclio, ex Phasidis Antistite factus erat Alexandrinus Patriarcha, jamque idem in Alexandria, & in omnibus sibi subditis Episcopalibus Ecclesiis magna contentione novem à se edita capitula cum totidem anathematibus promulgari curaverat, in quorum septimo hanc novam & capitalem hæresin, quam evidentissimè proponebat & acerrimè propugnabat.

Constantinopoli verò pseudo-Patriarcha Sergius, coactâ sibi subditorum Episcoporum in ipsa Imperali civitate Synodo, eandem hæresim omni ope stabiliverat, & Heraclii Ecthesin Græcorum Præsulum subscriptione firmatam, toto inspectante populo pro foribus templi Sophiæ affixerat. Tantos rerum motus vel sola

sola vulgi fama in barbaras, & remotissimas gentes disseminabat; quantò magis ad aures Romani Pontificis, ad quem spectat, ut cum Paulo dicam, quotidiana instantia & solicitudo omnium Ecclesiarum; ad quem omnes de Fide controversiæ referri solebant, maximè quando Imperator ipse (cujus tunc temporis ditioni ac Imperio Roma cum Italia subjecta erat) illas excitabat? Quis insuper nesciat summorum Pontificum consuetudinem perpetuam fuisse, ut suos Constantinopoli haberent Apocrisiarios, quandiu ibi sedes Imperii fuit, qui omnia ipsis notificarent? Nihil hîc immoror circa provincias illas Orientis, quas Romani Pontifices olim per suos Vicarios regere solebant, putà utramque Epirum, veterem & novam; Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achaïam, utramque Daciam, tam Ripensem, quàm Mediterraneam; Mysiamque, Dardaniam & Prævalim, quarum meminit in suis ad Michaëlem Imperatorem literis Nicolaus Papa I. An ex tot Ecclesiis aliquis saltem Orthodoxus, sive Prælatus, sive privatus Sacerdos non extitit ullus, qui tantarum rerum & motuum Pontificem moneret? His Patriarcharum Orientis sacrilegis novitatibus magna jam constantia, fideique ardore, quasi Ecclesiæ sanctæ murum & propugnaculum opposuerat sese Monachus Sophronius, qui postmodum prævalentibus in Palæstina Catholicis creatus Jerosolymorum Episcopus, Synodum Orthodoxam in iis partibus procuravit, in qua damnata fuit Monothelitarum hæresis.

Ante

Antequam verò ad Pyrrhum Honorius rescriberet, adhuc privatus Monachus Sophronius contra insurgentem hæresin ad Cyrum scripserat, & ad Sergium ex remotiore Palæstina profectus Constantinopolin fuerat, postquam scriptis ad eum litteris nihil valuerat obtinere. Quin etiam idem Sophronius strenuus & indefessus fidei Athleta, jam anteà de his rebus literas ad Honorium ipsum transmiserat, quæ sæpius in hac ipsa sexta Synodo commemorantur, & quarum mentio quoque est apud Photium *Biblioth. c.* 131. Sanè ista, & alia longè plura contigerant antequam Honorius Sergio rescripsisset. Has in causa fidei turbas & molimina, publicas istas circa nova dogmata & Imperatoris edictum toto promulgatum Oriente commotiones potuerat fortassis ignorare unus aliquis inter Sautomatas, aut inter divisos toto orbe Britannos bubulcus vel agricola, nullatenus verò in sublimi universalis Ecclesiæ specula constitutus à Deo custos & vigil Romanus Episcopus. Deinde Sanctorum Patrum & sacrorum Canonum effatum dicit: Non admittitur excusatio Pastoris, si lupus dispergit oves, & Pastor nescit. Sed quia res erat vehementis & urgentis periculi resistere nefario Principis edicto, cui Roma cum magna Italiæ parte obtemperabat, siluit & mali gravitatem dissimulavit Honorius, verbis usus ambiguis, sed tamen in speciem impietati Heraclianæ adstipulantibus. Defuit ille officio suo, & ut cum Ezechiel loquar, non ascendit ex adverso, neque opposuit murum pro domo Domini, ut

staret

ſtaret in prælio in die Domini ; atque ut verbis proſequar ejuſdem Prophetæ, conſtitutus ſpeculator vidit gladium venientem ſuper terram, & non inſonuit buccinâ.

Poſt Sergium Hæreſiarcham interpellantem, qui Principi flagitioſum edictum ſuggeſſerat, ſtatimque promulgatum Epiſcoporum pſeudo-Synodo confirmaverat, in propoſito ſibi ex metu ſilentio perſiſtere grande Honorio diſcrimen creaſſet; Sergius quippe Imperatori aſtabat aſſiduus, qui ſua contemni edicta iniquiſſimo tuliſſet animo. Cùm igitur, ut liquidò teſtantur author Miſcellæ Hiſtoriæ Paulus Diaconus *lib.* 18. & Cedrenus & Zonaras *in Heraclio*, inter tot, tantaſque orbe toto ex Monothelitarum hæreſi, quam Imperator & major Epiſcoporum Orientalium pars fovebat & promovebat, excitatas Orthodoxorum divexationes, Sophronius animum haud deſponderet, ſeque belli ſacri quaſi Mathatias alter ſtrenuum atque intrepidum ducem exhiberet, tum demùm Sergius Conſtantinopolitanus, cui perſpecta dudum erat Honorii puſillanimitas, hunc interpellat, & apud eum conqueritur de Sophronio, quòd duarum in Chriſto voluntatum & operationum aſſeveratione, totum orbem perturbaret.

Hic jam quæro, quid reſpondere debuerit Honorius ſceleratiſſimo, totique orbi notiſſimo Hæreſiarchæ, qui ſanctiſſimum virum eo ſolo nomine deferebat, quòd inconcuſſam Eccleſiæ fidem circa diſtinctas Chriſti voluntates, divinam unam, humanam alteram, intrepidè

pidè tueretur, & propugnaret adversus novum & profanum, quod Sergius ipse invexerat, & undequaque propagabat, Monothelitarum dogma? Ille verò tanquam mercenarius, & non pastor, vidit lupum venientem, & fugit, ut habet Evangelii comparatio. Sergio enim Romanus Pontifex hoc ipsum respondit, quod sanctissimus Papa Martinus cum Synodo Romana tantoperè execratur in laïco Principe Constante, nimirùm supprimendas esse voces unius aut duarum in Christo voluntatum & operationum: subjungitque, quod ipsi peræquè Monothelitæ profitebantur, duas esse in Christo distinctas, & inconfusas naturas; sed tandem ut se Monothelitarum studiis accommodet, unicam admittentium operationem in Christo, ita concludit: *Unum esse Christum Dominum divina vel humana in utrisque naturis operantem.* Ut hac verborum elusione illorum insectationem declinaret, tametsi ipsa eadem Catholicum sensum, sed ab ista quæstione alienum exprimerent.

Ista Honorii lecta fuit epistola istius sextæ Synodi actione 14. deinde lecta fuit Pyrrhi Constantinopolis Episcopi Monothelitæ ad Joannem Romæ Pontificem epistola, qua ipse Pyrrhus concertationes de Christi voluntatibus vituperat. Quibus duabus perlectis epistolis, sacra Synodus ambas Honorii & Pyrrhi epistolas declarat perniciosas, & jubet igne absumi. Eadem Synodus sub finem actionis 16. anathema pronunciat Theodosio Pharanitano, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho,

aliisque;

aliisque ; quos omnes dicit hæreticos.

Cùm verò justa condemnandi Honorium causa subsit , & ista condemnatio singulariter post lectam hac in Synodo ipsius epistolam pronuncietur,& subinde iterum cum aliis Monothelitis promiscuè : & cum non modò Græca exemplaria , sed Latina etiam translatio, quam contexuit ipse Leo Papa , qui primus Synodum Apostolicâ authoritate probavit ac roboravit , quod præstare non valuerat Agatho , à quo indicta fuerat , morte præventus : præterea cùm sanctus ipse Leo in sua , quæ Synodo isti subjicitur , epistola de Honorio sic loqui non dubitet : *Honorium qui hanc Apostolicam Sedem non Apostolicæ traditionis doctrina lustravit , sed profana proditione immaculatam fidem subvertere conatus est :* idemque sanctissimus Leo altera epistola ad Hervigium Regem, & ad Episcopos Hispaniæ memoriam Honorii iteratò damnet : cúmque insuper hæc eadem Honorii damnatio nominatim iteretur duabus sequentibus Oecumenicis Synodis , septima & octava , tam in Græcis , quàm in Latinis antiquissimis exemplaribus , atque adeò illis ipsis, quæ illorum temporum author Anastasius Bibliothecarius Ecclesiæ Romanæ Synodorum septimæ & octavæ translator edidit, dedicavitque septimæ translationem Joanni Papæ VIII. Synodi autem octavæ editionem Adriano Papæ II. ac idem Anastasius qui consedit inter octavæ Synodi Patres , & ita gestorum in ea Synodo testis est oculatus , omnique exceptione major , hujus acta , quibus interfuerat

Latino sermone cónscribens recenseat *actione* 10. Honorium unà cum Cyro, Sergio, aliisque à sacra Synodo damnatum & reprobatum, nimiæ sanè fuerit ex partium addictione pertinaciæ, tam multa, tam antiqua, tam sancta, tam ab omni suspicione aliena testimonia, toties iterata rejicere, non modò Græcorum, sed etiam Latinorum sancti Leonis Papæ, atque Anastasii, quorum ille Synodum istam sextam approbavit primus & transtulit; hic verò in una ex iis Synodis consedit, quæ ipso eodem teste damnavit Honorium. His adde ipsum Adrianum Papam secundum, & Concilium Romanum, cui ille præsidebat Adrianus, qui simul damnarunt Honorium ut Monothelitam, & referuntur atque approbantur in octava Synodo, *act.* 7.

Sanctissimus Pontifex Martinus transmissum ad se ab Imperatore Constante Typum in Lateranensi Concilio reprobavit, neque dubitavit exilium & mortem hac de causa subire: quid verò Constantis edictum continebat? hoc unum; Ut communis pacis gratiâ omnes à professione, sive unius, sive duarum Christi voluntatum abstineret. Uter igitur laudandus, aut vituperandus. Honorius hoc ipsum sponte decernens quod Constantis Typus; an Martinus in Laterano Concilio, qui martyrium potiùs subeundum, quàm Typum admittendum judicavit, & re ipsa perfecit? Si laudandus Martinus, ut est citra omnem dubitationem: ergo damnandus Honorius. Pyrrhi etiam in hac Synodo sexta fuit anathemate notata epistola,

epiſtola, eo quòd aſſereret, removendas eſſe omnes in utramvis partem, ſive unius, ſive duarum voluntatum concertationes, ut pax ſervaretur: at hoc ipſum decernit Honorii epiſtola, & aliquid ſuperaddit, quod in ſpeciem propendere videtur in favorem principis Monothelitarum Sergii, ad quem epiſtola dirigitur; etiamſi hoc ipſum, ut antea dixi, ſenſu catholico poſſit exponi.

Similiter Imperator Zeno, ſtudio, ut prætexebat, communis Chriſtianorum concordiæ edictum promulgavit, quod idcircò vocavit Henoticon, id eſt, Reconciliatorium, ſanciens ne ulla deinceps aſſertio fieret, ſive unius, ſive duarum Chriſti naturarum, eo quod illa diſputatio innumeras pareret toto orbe diſſenſiones, ut ſperandum eſſet, eâ conſopitâ, reconciliationem animorum ſequuturam: & tamen quantam commeruit laudem Felix Papa III. qui coacto pariter Concilio damnavit Henoticon? quantam verò nomini ſuo labem aſperſerunt Conſtantinopoli Acacius, Alexandriæ Petrus Moggus, Antiochiæ Petrus Fullo, & poſt hunc Severus, cæterique Epiſcopi, quotquot in Henoticon iſtud conſenſerunt?

Quantæ item perfidiæ rei judicati ſunt in Eccleſia Dei omnes illi ſub Conſtantio Auguſto Epiſcopi, qui ab Arianis eluſi in Synodis Sirmienſi & Ariminẽſi formulas Fidei ab Arianis profectas approbaverunt, etiamſi nihil in eis legeretur hæreticum, ſed communis concordiæ gratiâ, tam Arianorum voces *alterius*,

diversæ, aut *dissimilis substantiæ*, quàm Catholicorum vox *consubstantialitatis*, supprimebatur? Est enim memorabile documentum illud Martini Pontificis in Concilio Romano, perfidam & damnabilem esse pacis ineundæ conditionem, qua doctrina orthodoxa perinde atque hæretica supprimitur; cùm Deum sic alloquatur Abraham: *Num perdes justum cum impio, & erit justus sicut impius?* cúmque in libro Levitici Sacerdotes commoneat Dominus, ut habeant scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mundum.

At opponet fortasse aliquis ipsius Sophronii Jerosolymitani exemplum, suppressioni unius aut duarum voluntatum consentientis. Quisnam hujus rei testis? Sergius Constantinopolitanus in sua illa ad Honorium epistola, à quo etiam eandem postulat approbari suppressionem? Dignum utique patellâ operculum! Testi etiam honesto in ea quam prosequitur causa minimè creditur; infamis verò testis, aut flagitiosi, quavis in causa depositio pro nulla habetur. Quis ergo fidem habeat infami hæretico, excommunicato & scelesto Sergio circa ipsam causam testificanti, quam improbo affectu complectitur & prosequitur? Contraria proferimus omni exceptione majora ipsius Sophronii testimonia, Synodicas ipsius ad ipsum Sergium & Honorium epistolas, in quibus duas in Christo Jesu voluntates ac actiones constanter prædicat. Alterum testimonium est hujus sacræ Synodi, hanc eandem Sophronii circa distinctas in Christo

voluntates fidem & certamina non semel prædicantis.

His tamen circa Honorii lapsum opponitur à nonnullis ipsa Pontificis Agathonis ad Constantinum Augustum epistola huic sextæ Synodo inserta *act.* 4. in qua asseverat Agatho, Romanam Ecclesiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam aberrasse, neque hæreticis novitatibus depravatam succubuisse; suosque prædecessores juxta Domini nostri ad Petrum pollicitationem nunquam à fide defecisse; quin potiùs fratres in ea confirmasse. Verumtamen sicut illa Christi ad Petrum asseveratio, *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*; non obstat quin ipse Petrus Christum paulò post voce negaverit: ita nec Agathonis assertio circa prædecessorum fidem ullatenus obsistit, quin aliqui eorum, ut ipsi testantur Baronius & Bellarminus, contra debitam fidei professionem graviter peccaverint: ut Marcellinus quando idolis thus adhibuit; & Liberius dum Arianis in Synodo Sirmiensi proprio facto & subscriptione consensit, & palam communicavit. Simili pariter infirmitate cecidit Honorius, non quidem, ut probabile est, fidem animo abdicando; sed tamen delinquendo adversus officium fidei profitendæ.

Denique ne quid intactum relinquatur, urgent aliqui, prorsus credibile non esse, si Honorius damnatus à Concilio fuisset, Legatos Romanos pro suo officio nihil in oppositum reclamasse. Negamus enim prorsus id fuisse ipsorum officii; neque enim decebat eos contra

jus ipsum privato affectu abreptos odiosam & suspectam facere Orientalibus Romanam Ecclesiam, quo tempore ipsi Orientales ingenuè multorum Patriarcharum suorum damnationi suffragabantur. Quinetiam fieri potuit, ut Legati nonnihil reclamaverint; sed quia id specie tenus, ac dicis causâ fecerint, & ipsa prudentia suaserit grave impendere discrimen, si ulteriùs insisterent; idcircò non fuerit ulla reclamatio actis Synodi inserta. Proclives erant Orientales ad quandam erga Romanam Ecclesiam æmulationem, ut apertè docet non modò succedentium sæculorum, sed etiam antecedentium experientia. Perspicuum enim est in præcedentibus Orientalibus Oecumenicis Synodis Constantinopolitanis duabus, & Chalcedonensi, Orientales non pauca fuisse molitos ex æmulatione in Latinos & Romanam Sedem: quanta igitur exarsissent indignatione adversus eosdem, si cùm ipsi tanta facilitate tot Patriarcharum suorum damnationi acquiescebant, Romani pervicaciùs obstitissent, ne unus Papa in eadem causa, licèt, ut existimo, minoris culpæ reus, merita damnatione cum aliis perstringeretur? Res in gravissimum discrimen acta fuisset, ut ex Legatorum Romanorum nimia pertinacia Orientales animis alienati recusarent eorundem exemplo quidquam adversus proprios Antistites decernere. Unde contigisset, ut Synodus præter humanam spem felicissimè inchoata, exitu infelici dirimeretur per discordiam & schismata, & ipsa hæresis majoribus viribus cresceret, ipsaque Ecclesia discinderetur.

Caput LXXIII.

Appendix ad sextam Synodum, ac dissertatio de Diptychis Ecclesiæ.

IN præcedentis Concilii narratione retulimus Acacium Constantinopolis Episcopum, & Henotici authorem atque suasorem, cum fuisset à Felice Papa III. damnatus, nomen ipsius Felicis ex Ecclesiarum sibi subditarum diptychis erasisse, ut testatur Romani sub Felice Concilii epistola 2. Post hæc, mortuo Acacio, Gelasius Papa Felicis successor omnem adhibuit operam, ut ex Constantinopolitanæ Ecclesiæ diptychis nomen Acacii expungeretur, ut ex ejus constat epistolis Conciliorum *tom.* 2. atque ex Anastasio Bibliothecario. Hanc eandem rem pari studio prosequuti sunt, qui Gelasio successerunt Anastasius & Symmachus; sed obstiterunt cum Anastasio Imperatore Episcopi Constantinopoleos. Id verò tandem obtinuit Pontifex Hormisda imperante Justino religioso admodum Principe, sub quo redintegrata pax est inter Orientales & Occidentales Ecclesias, damnatis Principibus ipsis Zenone & Anastasio, & Episcopo Acacio, aliisque omnibus Hæreticis ac Schismaticis; quorum obliterata sunt de tabulis Ecclesiasticis nomina, & exitiale schisma desiit, quod perduravit ex quo Felix anathema in Acacium dixerat annos sex & triginta.

Præterea per Concilium generale sextum sub Agathone id factum est, ut ablata sint (ut dicit Anastasius in Agathone) de diptychis Ecclesiarum nomina Cyri, Sergii, Pyrrhi, Pauli, Petri, per quos hæresis Monothelitarum universum pervaserat Orientem. His occasionibus locus differendi de diptychis aperitur, & quisnam fuerit eorum antiquus ritus.

Erant diptycha tabulæ quædam in Ecclesiis, nomina fidelium continentes, qui communionis Ecclesiasticæ consortes erant, quæ legi solebant inter divina mysteria. Diptycha (quæ Græca vox est) Latinè significant duplicata, ob geminas tabulas, quarum una comprehendebat viventium fidelium nomina, altera defunctorum: pro utrisque verò sacrificia & preces in Ecclesia offerebantur; eorumque nominum lectio publicè fiebat ex ambone, seu pulpito. Illorum autem nomina delebantur, quos Ecclesia communione, ac societate fidelium excludebat. Diptychorum usus jam inde à primis sæculis invaluit. Cujus meminit ritus Dionysius *Eccl. Hier. cap.* 3. sic dicens: *Et cum se mutuò omnes salutaverint, mystica sacrarum tabularum, ἱερῶν πτυχῶν, recitatio fit.* Huc illa spectat Cypriani querimonia circa nimis facilem quorundam lapsorum reconciliationem, sic dicentis epist. 10. *Ad communionem admittuntur, & offertur nomen eorum, nondum pœnitentiâ factâ.* Hæc pariter visitur praxis in liturgiis Sanctorum Jacobi Apostoli, & Basilii, & Chrysostomi. Innocentius verò Papa I. *epist.*

ad

ad Decentium Episcopum cap.2. statuit ut completa fidelium oblatione recitentur in Ecclesia nomina fidelium, qui oblationem fecerunt.

Præter eorum fidelium diptycha, pro quibus sive vivis, sive defunctis orabat Ecclesia, erant insuper Sanctorum in cœlo regnantium diptycha, ut publicè invocarentur, & colerentur. Qui usus in omnibus comperitur veteribus liturgiis. Et Cyrillus Jerosolymitanus catech. 5. *Posteà*, inquit, *mentionem facimus eorum etiam qui ante nos obdormierunt; primùm Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras.* Theodoritus quoque *lib.5. Hist. Eccl. cap.* 34. refert Orientales Ecclesias non aliter cum Occidentalibus pacem inivisse, quàm illæ Joannis Chrysostomi nomen in diptycha retulissent. Et mox *cap.*35. ait, Alexandrum Antiochiæ Præsulem, ejusdem magni Joannis nomen tabulis Ecclesiæ inscripsisse. Innumera sunt ejuscemodi priscorum testimonia. Primarii quidem Sancti semper, & in omnibus Ecclesiis denominabantur; Dei Genitrix Virgo, Joannes Baptista, sancti Apostoli, & insigniores aliqui Martyres. Deinde in singulis Ecclesiis peculiares ipsarum Sancti commemorabantur, iique maximè, quorum Reliquiis ditabantur. Cæterorum fiebat in commune memoria, tametsi eorum singula nomina in publicis tabulis censerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium diptycha, pro quibus in Ecclesia preces fundebantur.

tur. S. Gregorius Papa *lib.3. epist.37. ad Constantium Mediolani Episcopum*, rescribit nullam ipsi necessitatem incumbere nominandi Joannem Ravennæ Episcopum inter Missarum solennia, cùm nec Joannes ipsum Constantium nominare soleat ad Altare. In actis Synodi Chalcedonensis continetur epistola Episcoporum Ægypti ad Anatolium Constantinopolis, qua de Timotheo Æluro Alexandrinæ Sedis invasore conqueruntur, quòd etiam in venerabili diptycho, in quo piæ memoriæ transitum ad cœlos habentium Episcoporum nomina continentur, quæ horis sanctorum Mysteriorum secundùm regulas releguntur, posuisset Dioscori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Ecclesias Latinam & Græcam, Imperante Michaële Palæologo, primum fuit, in sacris Hymnodiis, Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, ut refert Nicephorus Gregoras *lib.3.* Et Alcuinus de celebratione Missarum sic scribit: *Post illa verba, quibus dicitur, In somno pacis, usus fuit antiquorum, sicut etiam usque hodie Romana agit Ecclesia, ut statim recitarentur nomina defunctorum.*

Quia verò in quotidianis Collectis fidelium omnium nomina recenseri præ multitudine non potuissent, mos erat præcipua nomina, nimirum Romani Episcopi, & Patriarcharum viventium, tum Episcopi loci, tum Imperatoris, sive Principis sæcularis, alta voce legere, ut ex multis veterum testimoniis liquet; tum eorum nomina, qui oblationem ad Altare fecerant,

cerant, ut docet Innocentii Papæ epiſtola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronuntiabantur, reliqua verò communi & generali memoriâ comprehendebantur, ut addiſcimus ex liturgiis Baſilii & Chryſoſtomi, in quibus ita legimus, *ὁ Διάκονος θυμιᾶ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τά δίπτυχα τῶν τε ζώντων, καὶ κεκοιμημένων ὧν βούλεται μνημονεύει:* Diaconus ſacram menſam incenſat per circuitum, & diptycha; vivorumque & defunctorum meminit, quorum vult. Et ſubinde, *ἐνταῦθα ὁ ἱερεύς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων.* Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult, vivorum & mortuorum.

Caput LXXIV.

Synodus Quini-ſexta in Trullo.

JUſtiniano ſecundo, cui nomen Rhinotmeto, rerum potiente, habitus Conſtantinopoli fuit alter Præſulum conventus in Trullo, id eſt Imperialis Palatii ſecretario ſupernè fornicato, ubi Canones duo ſupra centum conditi ſunt, anno Chriſti 707. Quam Synodum Penteéten, id eſt Quini-ſextam nuncuparunt, quaſi ſupplementum quintæ & ſextæ, à quibus nulli editi ſunt canones. At canones iſtos à ſchiſmaticis profectos rejecerunt Romani Pontifices, præſerrim Sergius, qui tunc Eccleſiæ Romanæ clavum regebat; ut teſtantur

tur Anastasius *in Sergio*, & Beda *lib. de sex ætatibus.* Adrianus tamen Papa *in suo ad Carolum magnum libello*, citat ex his canonem 82. quemadmodum etiam Synodus septima. Verùm neque ex his conciliatur Synodo authoritas; hoc enim canone utuntur sicut David gladio Goliath Gethæi usus fuit, ut scilicet adversarios propriis armis debellent. Illo namque canone Iconoclastas adoriuntur, quo approbantur imagines Dominum Jesum humanâ figurâ referentes. Illa verò imaginum ejusdem sub agni specie abrogatio per hanc Trullanam pseudo-Synodum & Scripturis divinis contradicit, quæ plerumque sub agni tum denominatione, tum effigie Salvatorem Dominum repræsentant, ut liber Isaïæ & Apocalypsis, & testimonium Joannis Baptistæ. Religiosus etiam primitivæ Ecclesiæ usus nihil habuit ejusmodi repræsentatione frequentius, quæ passim visitur in antiquissimis Romæ Basilicis, & subterraneis cœmeteriis, aliisque alibi vetustissimis monumentis, tum sculpto, tum musivo, tessellatoque opere. Denique antiquus liber Ordo Romanus ex vetusto, receptoque olim usu loquitur his verbis: *In eadem Dominica post Albas intra civitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in Ecclesia post Missam, & communionem populo.* Quæ adhuc quotannnis Romæ consuetudo servatur.

Canon 2. authoritatem canonibus Apostolorum octogintaquinque attribuit: & constitutiones Apostolicas à Clemente Papa editas, testatur fuisse ab insequentium temporum hæ-

reticis

reticis depravatas. Simile protulit judicium & censuram in Romana Synodo Gelasius Pontifex de Clementis libris; sed & ipsos, qui circunferuntur Apostolorum Canones, dicit apocryphos. Hæc habentur in Decreto *dist.* 15. *can. sancta Romana Ecclesia.*

Canon 12. usum conjugii Episcopis conjugatis interdicit. Canon verò 13. ex Canone Apostolorum pravè intellecto permittit conjugii usum Presbyteris, & Diaconis jam ante ordinationem conjugatis. Cæterùm ex opposito canon Carthaginensis continentiæ Diaconorum & Sacerdotum præceptum disertè refert ad Apostolorum traditionem ipsam. Et utique in Altaris ministerio, quæ totius Ecclesiæ functio sanctissima est, nihil habet minus ab Episcopo Sacerdos. Sed Sacris Ordinibus annexum cœlibatum in iis, qui etiam ante consecrationem jam erant matrimonio colligati, pleniùs comprobavi ad Nicænum canonem 3. Vide insuper Carthaginensis Concilii secundi canonem 2.

Canon Quini-sextus 32. Armenos reprobat, vinum aquâ non miscentes in sacro Altaris ministerio. Damnat præterea Hæreticos Hydroparastatas, seu Aquarios, qui solùm ad Altare aquam offerebant, quos etiam perstringit scribens in Matthæum Chrysostomus. Et Concilium Carthaginense III. eosdem damnat *can.* 24. Atque his omnibus antiquior Cyprianus Martyr *epist.* 63. Trullanus canon iste vino permiscendam esse in Calice aquam, confirmat testimoniis liturgiarum Jacobi Apostoli,

&

& Basilii. Vide canonem 2. *de consecr. dist.* 1. Et vetustissimus Scriptor Justinus Martyr *in apologia* 2. *versus finem*, de fidelium communione sic ait : μεταλαβεῖν ἀπὸ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος : participant de pane Eucharistico, & vino, & aqua, scilicet qua vinum ante consecrationem dilutum fuit.

Canon 42. jubet vagos, & per urbem discursantes Eremitas, vel in communibus Monasteriis cum Monachis profiteri, vel ad solitudinem compelli, ut re ipsa exequantur quod nomine præseferunt. Vide superiùs circa vagos Monachos canonem 4. Chalcedonensem.

Canon 52. *In omnibus sanctæ Quadragesimæ diebus jejunii, præterquam Dominicis & Sabbatis, & sancto Annuntiationis die, fiat sacrum præsanctificatorum ministerium*; ἡ τῶν προηγιασμένων λειτουργία ἱερά. Iste notandus Græcanicæ Ecclesiæ ab antiquo ritus, ut feriis Quadragesimæ sacra Missa non celebretur, sed tantùm præsanctificata offerantur, ut moris est apud nos die sancto Parasceves. Balsamon ad hunc locum præsanctificatorum inquit, *Liturgiam non intelligimus sacrificium incruentum, sed adductionem, seu oblationem sacrificii jam antea peracti & perfecti.* Atque hanc istius Canonis rationem adducit, quia per sacrificium gaudium, & Ecclesiæ solennis exultatio celebratur, quæ inconveniens est cum diebus pœnitentiæ & luctus. Idcircò Laodicenæ Synodi canon 49. oblationes fieri, & facta Martyrum celebrari prohibet iisdem diebus. Et Laodicenus pariter canon 51. statuit, ut hæc festa, & oblatio

oblationes transferantur in proxima Sabbata, vel Dominicos dies Quadragesimæ ipsius.

Canon Trullanus 55. Sabbatorum jejunia etiam in diebus Quadragesimæ reprobat, uti & reliqua parte anni, damnans diversum Romanæ Ecclesiæ usum, cui etiam arroganter jubet ut inviolabiliter deinceps obtemperet isti Apostolorum canoni 65. *Si quis Clericus inventus fuerit jejunans in sancto die Dominico, vel Sabbato, præter unum solum Sabbatum, deponatur: sin autem laicus, excommunicetur.* Cæterùm de jejuniis Sabbatorum require quæ tractavi ad canonem 50. Laodicenum.

Canon Trullanus 62. legi vetat falsas Martyrum historias, sed igni tradi præcipit. Balsamon hoc loco fidem & diligentiam Simeonis Metaphrastæ commendat, qui ex antiquioribus Sanctorum vitis pleraque falsa, & commentitia quæ irrepserant, eliminavit, edito hac de re castigatiore libro. Laudem quidem aliquam eo nomine meretur Metaphrastes, sed non integram. Haud enim pauca spuria, & ab antecessoribus conficta in suam congessit Sanctorum historiam, spongiâ, lituráque digna, ut advertunt eruditi, & passim Baronius admonet.

Canon 69. *Nulli hominum liceat, qui sit in laïcorum numero, intra septa sacri Altaris ingredi, nequaquam tamen prohibitâ ab eo potestate & authoritate Imperiali, quando quidem voluerit dona Deo offerre ex antiqua traditione.* Balsamon privilegii hujus Imperialis causam refert ad Imperatorum unctionem, qua dicit eos simul

ſimul inaugurari Imperio & Clero. Cæterùm neque illa unctio ullatenus pertinebat ad Sacramentum, neque à Deo præcepta fuerat, ſicut unctio Regum Iſraël ex Dei mandato, ſed tantùm ab hominibus inſtituta. Unctionis Regum Franciæ exordium referunt Hincmarus Remenſis, & Flodoardus ad divinam inſtitutionem miraculo comprobatam delatæ cœlitus ab Angelo ampullæ, quando Clodoveus baptizatus à Remigio fuit Remenſi Epiſcopo, & Francorum Apoſtolo; quæ etiam nunc Remis aſſervatur. Poſt unctionem autem iſtiuſmodi Reges Francorum mirifica ſtrumas ſeu ſcrofulas ſolo contactu curandi poteſtate pollent. Mirum tamen eſt, Gregorium Turonenſem ætati Clodovei multò viciniorem ac ſupparem, quique in ſuam hiſtoriam miracula diligenter conquiſita congerere ſolet, nihil iſtius ampullæ de cœlo delatæ meminiſſe. Ivo Carnotenſis Epiſcopus, occaſione unctionis Regis Ludovici ſexti, cognomine Craſſi, qui fuerat inunctus à Metropolitano Senonenſi, præſentibus cum ipſo Ivone cæteris Senonenſi ſuffraganeis Epiſcopis, contendit *in ſua epiſt.* 189. tùm ex veteribus aliorum Fráciæ Regum exemplis, tum ex aliis argumentis, hanc unctionem non eſſe alligatam ſive Eccleſiæ Remenſi, ſive ejuſdem Epiſcopo, ſed poſſe in aliis æquè Diœceſibus, atque ab aliis Epiſcopis fieri. Ultimo ſanè ſæculo Henricus IV. à quo multi ſtrumoſi curati ſunt, ab Archiepiſcopo Turonenſi fuit inunctus oleo Ampullæ Turonenſis ſancti Martini, necdum ſubditis

ditis ei Remensibus factioni cōtrariæ addictis.

Circa Remensem Regum Galliæ unctionem scribit prodigiosam historiam Flodoardus: scilicet Heribertum Comitem Aquitaniæ potentissimum, omnem dedisse operam ut filius suus crearetur Ecclesiæ Remensis Episcopus, hac intentione, ut potestate ungendi Regem penes Remensem constituta, non alius Gallorum Rex ungeretur aut haberetur, quàm is quem ipse electum & unctum vellet. Ministri verò Comitis, moræ omnis impatientes Seulfum Remensem Episcopum veneno sustulerunt. Quo facto filius Heriberti Comitis necdum quinquennis per inauditum facinus electus est Remensis Archiepiscopus; & Joannes Papa X. novo scandalo hanc electionem ratam esse voluit, & munia interim Episcopalia in ea Ecclesia, Suessionensium Episcopo Abboni commisit,delegavitque pessimo exemplo, cui posthac Principes complures insisterent, ut adolescentulos sibi consanguineos, vel affinitate conjunctos in summas Cathedras extremâ Ecclesiarum pernicie promoveri procurarent. Ita refert Flodoardus *lib.*4, *cap.*19.

Ut verò ad Imperatorem Constantinopolis redeamus, tanta hic ambitione supra omnem sacrosanctæ Ecclesiæ dignitatem se efferebat, ut intra templum ea celsitudine solium suum elevaret, ut Patriarchæ sedile ad ejus pedes collocaretur. Qua de re Innocentius Papa III. Constantinopolis Imperatorem admonet, & coarguit, *c. solitæ, de majorit. & obed.* Nicetas

Choniates *in Andronico Comneno* refert hunc Imperatorem pro mercede sibi concessæ à Patriarcha indebitæ circa nuptiarum ex affinitate impedimentum dispensationis permisisse, ut Cleri subsellia tollerentur altiùs, quatenus lateri ipsius Patriarcha quodammodo assideret, totaque Cleri series: verùm post solennem eo nomine habitam Imperatori gratiarum actionem, in qua Davidicum versum Andronico applicabant: *Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeant mecum*; ipsum paulò post cum insigni Cleri totius pudore ac derisione jussisse, ut ad pristinam mensuram Patriarchæ, Clerique sedilia rursus deprimerentur.

Hîc locus est congerendi veterum selecta testimonia circa Clericorum supra quoscunque laïcos, etiam Imperatores orbis, in loco præsertim sacro præcessiones, quæ hac sæculorum fæce tantâ indignitate violantur. Scribit Theodoritus *lib. 5. hist. Eccl. c. 17.* magnum Theodosium, cùm esset Mediolani, ex medio Ecclesiæ gremio processisse ad sacrũ Altare offerendi causâ, factaque oblatione constitisse post Cleri consessum intra cancellos. Id ut advertit Episcopus Ambrosius, misso Diacono Theodosium admonuit, solis licere Sacerdotibus & Diaconis in Sanctuario consistere; mandavitque ut inde ad laïcorum locum digrederetur: purpuram enim facere Imperatores, sed non Sacerdotes. Respondit Theodosius excusando se, non per ambitum intus constitisse, sed solâ consuetudine adductum, quam Constantinopoli didicerat: habere verò se gratiam Episco-

po

po pro hac admonitione paterna, simulque morem gessit,& exivit. Regressus postmodùm Constantinopolin, cùm solitam oblationem ad Altare contulisset, memor hujus moniti, se extra Presbyterium ad populi stationem recepit. Tum Nectarius Episcopus rogavit quorsum recederet? At Imperator: *Hoc demùm didici* (ait) *quantum inter Imperatorem intersit & Sacerdotem, & vix tandem reperi sincerum unum veritatis magistrum Ambrosium, quem solum Episcoporum hoc dignum nomine cognovi.*

Gregorius quoque Nazianzenus *orat. ad Cives timore perculsos*, Præfectum sic alloquitur: *An me liberè loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque imperio meo ac throno lex Christi subjicit. Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præstantius & perfectius: nisi verò æquum est spiritum carni fasces submittere, & cœlestia terrenis cedere. Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem sis accepturus in optimam partem, utpote sacri gregis mei ovis sacra, magnique Pastoris alumna.*

Apostolici vir spiritus & ætatis Ignatius *epist. ad Philadelphios*, his etiam altiora sapit, & docet, ita loquens: *Præfecti obediant Cæsari, Præfectis autem milites, Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes simul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omnisque populus, milites quoque & Præfecti, & Cæsar obtemperent Episcopo, Episcopi verò Christo, sicut & Christus obtemperavit Patri, & ita unitas à cunctis servabitur.*

His convenientia prædicat Chrysostomus

in Matth. homil. 83. sacros sic alloquens Ecclesiæ Ministros: *Si quis dux militiæ, si Præfectus, si Princeps diademate coronatus indignè accedat, prohibe, majorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali honore insignivit, ut talia discernatis.*

Carolus Magnus laïcos indebitum sibi locum intra Ecclesiam vindicantes optimates, sic reprimit lib. 6. Capitularis, cap. 290. *Si quis indebitum sibi locum usurpaverit, nulla se ignoratione defendat, sitque plenè sacrilegii reus, qui hoc attentaverit.*

Huc pertinet præallegatum caput *solita, de majorit. & obed.* quo Innocentius III. Imperatorem commonet, Episcopum præesse Principibus debere, utpote altioris dignitatis & potestatis, quantò cœlestia terrenis, spiritualia & divina corporalibus, & humanis antecellunt. Nota est historia sancti Episcopi Martini, ut se gesserit in mensa Imperatoris Maximi. Quinetiam Valerius Maximus de religione populi Romani, quamvis falsorum Deorum cultui addicti, & prætereà innumeris triumphis & amplissimâ dominatione superbi, sic restatur lib. 1. cap. 1. *Omnia post religionem ponenda semper nostra civitas duxit, etiam in quibus summæ majestatis decus conspici voluit; quapropter non dubitaverunt sacris Imperia servire, ita se rerum humanarum habitura regimen existimantia, si divinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulata.*

Canon 79. vulgarem illius temporis abusum reprimit, quo certis ritibus colebantur Virginei

ginei partus secundinæ; declaratque Virginis partum fuisse ἀλόχευτον, hoc est vacuum à secundinis: addit etiam absque ullo semine τόκον ἀσπόρως ζυγάντα.

Canon 82. de imaginibus Christi sub agni specie. Vide in hanc rem quæ annotavi in istius Synodi exordio.

Canon 88. notabile continet documentum. *Quoties* (ait) *non inveniuntur testes firmi, qui citra omnem dubitationem affirment fuisse infantem baptizatum, debere citra omnem hæsitationem baptizari, idque esse veteris & canonici usus.* Hoc idem constanter definivit Gregorius Magnus *lib.12.epist.37.* his verbis: *Hoc ritè tenere debetis, quod & nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus, ut quoties tam de Baptismo aliquorum, quàm de Confirmatione, quàm de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus certa ratio habetur, ut baptizentur tales, vel confirmentur, atque Ecclesiæ canonicè consecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat: quoniam non monstratur iteratum quod certis indiciis non ostenditur ritè peractum. Hæc nos vobis tenere & mandare docemus, &c.* Hæc notent inaniter arguti Casuistæ, qui malunt animas Christi morte redemptas in re dubia de æterna salute periclitari, quàm Sacramentum etiam absolutæ necessitatis de aliqua iteratione, perinde ac si Sacramenta ipsa Deus non instituisset in subsidium & salutem animarum; cùm in dubio præcipiat sapientissimus simul & sanctissimus Pontifex Gregorius, administrari quoque Confirmationem, quæ ta-

men non æquè est ut Baptismus absolutæ ad æternam vitam necessitatis. Hæc eadem de Baptismo pariter & Ecclesiarum consecratione, quoties dubium occurrit, resolvit præterea Concilium Carthaginense quintum *can.6.* Et ne Summistas omninò relinquamus intactos, S. Raymundus *lib.3. Summæ, tit. de ætat. ordin.* §. 1. hæc eadem extendit ad ordinationem, ita dicens: *Regulariter teneas, quod in hujusmodi, de quibus non constat quod sint de essentia, vel non, invenitur tamen quod debent fieri, intelligas omnia esse de essentia. Unde si aliquid tale, de quo dubitatur, utrum sit de substantia, vel non, fuerit omissum, potest ordinatio iterari: non enim intelligitur iteratum, quod nescitur esse factum: dist.68. c. Presbyteri: & de consecr. dist.1. c. solemnitates.* Hæc, aliaque Raymundus. Et tamen antiquioribus nondum in mentem venerat illa providè sequentibus excogitata sæculis, in casibus ambiguis conditio præscripta *in cap. 2. de baptis. Si non es baptizatus, &c.* Ideóque verborum etiam absolutâ formâ in re dubia conferebant Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Ecclesiæ consecrationem.

Canon 96. *Qui Christum per Baptismum induerunt, ejus in carne vitæ agendæ rationem imitari professi sunt.* Sententia hæc omnium Christianorum infixa cordi esse debet, οἱ χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν.

Canon 100. picturas fieri prohibet, quæ ad turpes libidines alliciunt, & facientes jubet excom

excommunicari. Id enim quæ hîc legitur vox ἀφορίζεσθω significat, non verò ut Latinus vertit Interpres, *depositionem*. Quam pœnam solent Græci canones exprimere per verbum καθαιρέσθω, solosque hac censurâ Clericos plectere. Exemplum in hanc rem memorabile refert Prosper *lib. de promiss. & prædict. Dei, cap. 6.* puellam in balneo se lavantem ex aspectu lascivo, quæ inibi erat, statuæ veneris, fuisse protinus à Sathana possessam, multisque vexatam diebus; donec ad Reliquias Stephani Martyris liberata est.

Canon 101. minimè permittit communicantes Eucharistiam aliquo vasculo excipere; sed manibus ipsis in crucis figuram conformatis. Hoc idem suadet Cyrillus Jerosolymitanus *catech. mystag.* 5. Quem etiam veterem communicandi ritum sic exprimit Chrysostomus *lib. 3. de Sacerdotio*; ὁ μετὰ τοῦ Πατρὸς ἄνω καθήμενος ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσί: qui cum Patre sursum sedet omnium manibus continetur. Alicubi tamen mulieres sacram Eucharistiam linteamine excipiebant, ut docet Augustinus *serm.* 252. Maximus Martyr & Monothelitarum debellator admonet communicaturos viros, ut priùs manus abluant, mulieresque ut linteamina mundissima deferant, ubi Christi corpus accipiant. Denique Concilium Antisiodorense præcipit can. 36. *Non liceat mulieribus nudâ manu Eucharistiam sumere.* Vocatque idem Concilium canone 42. *Dominicale*, linteum illud, in quo jubet à fœminis Eucharistiam excipi.

Caput LXXV.

Septima Synodus Oecumenica, Nicæna II.

LEo Isauricus Imperator, suadentibus Constantino Episcopo Nacoliæ, & nequissimo Besere, qui Christianis ortus parentibus, deinde captivus in Syriam abductus Mahumetanam hauserat impietatem, bellum execrabile sacris Imaginibus indixit, quas edicto proposito ex Ecclesiis, aliisque quibuscunque locis proscripsit. Dum verò pervetustæ religionis imaginem Salvatoris, quæ ad æneam Vrbis portam sita erat, ex edito loco vi, ferroque deturbat, succensent qui aderant, totaque hoc nuncio civitas percellitur: tunc armati populi concursu satellites discerpuntur, & apparitores ad hoc exquendum facinus missi. Ea de re infrendet ferox & truculentus Leo, totamque urbem rapinis, hominum raptationibus, & feralibus suppliciis infestat, & cruentat.

Aggreditur inter alios sapientissimum & venerandum Studitarum collegii Præfectum, ejusque duodecim contubernales divina, humanaque sapientia instructissimos, ad quos ceu ad oraculum in præcipuis divinarum, humanarumque disciplinarum ambiguitatibus recurri solebat, quos ipsi quoque Imperatores frequenter consulebant. Hos privatis colloquiis, adhibitis nunc blanditiis, nunc minis,

in

in ſuas partes attrahere conatus eſt Leo, ſed eorum conſtantiâ repulſus, eoſdem cum ædibus in quibus convivebant, una cum inſtructiſſima Bibliotheca, flammis una nocte abſumpſit. Novis præterea ſceleribus priora accumulans; Sanctorum etiam cultum abolere, eorum loculos perfodere, ſacraque fœdare lipſana inſtitit. Has excitatas à Leone tragœdias recenſent Author Hiſtoriæ miſcellæ Nicephorus Conſtantinopolis Patriarcha *in Breviario*, Zonaras, & Cedrenus *in Leone*, ipſaque paſſim hujus Synodi acta.

Dum truculenter furit Leo, Regiæ urbis Patriarcha Germanus, ut ſanctiſſimus, omni ſtudio naſcentem impietatem coërcere nititur, atque fideles, quos dira inſectatio urgebat aut labefactabat, confirmare: hunc privatis colloquiis fruſtrà tentatum ex ſede Patriarchali & urbe exegit, ejuſque loco Anaſtaſium Iconoclaſtam Leo ſubrogavit. Ioannem quoque Damaſcenum, piarum imaginum ſtrenuum defenſorem, tranſmiſſis ad Principem Damaſci confictis proditionis literis, accuſat, quaſi Damaſcenam civitatem, cujus cuſtodiæ Joannes præfectus, ſibi vendere attentaſſet: unde ipſi dextera manus juſſu Principis barbari amputatur: ſed ei præciſam manum invocata Dei Genitrix inſigni miraculo reſtituit.

Sic efferatum, graſſantemque Leonem Gregorius Papa II. boni, ſolicitique Paſtoris pro Dominico grege munus obiens, à cœptis nefariis per literas revocare conatur. Verùm impius Leo adverſus Pontificem ſuis nefariis co-

natibus adversantem excandescens, Marino primùm duci Romanæ urbis, deinde Paulo Patricio & Exarchæ semel & iterum in mandatis dedit, ut Gregorium Papam interimerent: at eorum conatibus exercitus ipsi, quos Imperator in Italia sub stipendiis habebat, non modò fortiter obstiterunt, sed etiam rebellionem & Italiæ defectionem adversus impium Principem machinati sunt. Sed optimus Pontifex nihil intentatum reliquit, ut Romam, & reliquam Italiæ partem, quam Longobardi non subegerant, sub officio & potestate Imperii contineret, ut Latini; qui illo sæculo scripsere, Authores produnt Paulus Diaconus, & Anastasius, ipsæque luculenter probant epistolæ Gregorii Papæ ad Vrsum Venetiarum Ducem, & ad ipsum Leonem Augustum, ut observat Baronius ad annum 726. cui hac parte adhibenda fides magis quàm Cardinali Bellarmino, qui relatione Græcorum duorum quos allegat, Cedreni & Zonaræ deceptus, quibus Theophanes adjungi quoque potuerat, affirmat *lib. 5. de Rom. Pontif. cap.* 8. Gregorium II. ab Imperio Græcorum Italiam subtraxisse, & eis ultra pendere tributum prohibuisse. At verò Græci schismatici pariter & hæretici, qui nec ea videbant, quæ in Italia gerebantur à Pontifice, & defectionem tamen Italiæ experiebantur, ad quam populos illos vesana Leonis pertinacia, invito etiam Pontifice, quem dirè insectabatur, adigebat, sibi & aliis quibuscunque persuasum esse volebant, rebellasse Occidentem, instigante Romæ quem

aversabant

aversabantur, Episcopo. Leo ipse hac defectione efferatus, & rabie majori percitus, comparatâ ingenti classe, & Pontificis, & Italiæ molitur exitium. Sed classem cum omni bellico apparatu ad Adriaticum litus exorta tempestas allisit; aliisque simul calamitatibus ejus Deus ferociam reprimit, & impietatem ulciscitur urbium undequaque defectionibus, fame, penuriaque, pestilentiis, & horrendis terrarum motibus, eò usque, ut Regiæ urbis ædes penè omnes publicæ privatæque, integri anni assiduis concussionibus corruerint, ipsaque urbis mœnia solo æquata sint: ipse verò Leo diris excruciatus torminibus infelicem animam exhalavit.

Leonem filius excepit Constantinus, cui cognomen inditum Copronymi fuit ab excrementorum profluvio, quo dum infans baptizaretur sacrum Lavacrum inquinaverat. Qui verò illum baptizabat Germanus Patriarcha, vaticinatus est ejus aliquando impietate sanctam Dei Ecclesiam fœdatum iri: prædictionem eventus demùm comprobavit. Hic se totum magicis flagitiis, & cacodæmonùm, animarumque execrandis evocationibus, & piorum persecutionibus addixit. Dei Genitricis, aliorumque Sanctorum cultum, atque sacrarum imaginum inhibuit.

Tot impietatibus, & conjunctis unà crudelitatibus commoti populi Constantino rebellant, affinemque illius Artabasdum Curopalaten, qui adversus illum arma sumpserat, designant Imperatorem: Besceren verò tot malorum

rum

rum authorem, suasoremque obtruncant, sacrasque imagines pristinis locis reponunt. Sed comparato exercitu Copronymus Constantinopolin terra marique obsidet, atque ad deditionem compellit, Curopalati oculos effodit, ejus liberos interficit, ne quis ex illa progenie scelerum ipsius & sacræ Religionis vindex superesset. In reliquos perduelles crudelissimè desævit, quamplurimos præcisis ferro manibus, variisque suppliciis excarnificatos interemit, reliquos omnibus fortunis exspoliat. Quinetiam vesaniæ suæ specimen erga pseudo-Patriarcham Anastasium exhibet, quamvis ejusdem secum impietatis fautorem. Hunc enim asello præposterè impositum, & flagello per urbis compita cæsum, in thronum Patriarchalem denuò collocavit.

Cum verò Romani Pontifices Concilia diversa in Occidente diversis locis cogerent, ut malum in Religionis exitium erumpens cohiberent, Copronymus pseudo-Synodum trecentorum & triginta Antistitum Constantinopoli coëgit, quâ in sacras imagines conclamatur. Interea Constantinus Monachus pseudo-Patriarcha successor Anastasii, satellitio Imperatoris stipatus, per forum, per Ecclesias, per omnis sexus Monasteria, per privatorum ædes concursans, imagines quotquot supererant diripit, abradit, dejicit, & eos qui habebant, verberibus & carceribus mancipat: Sanctorum reliquias cum venerandis imaginibus, & Catholicorum libris per fora excitatis rogis incendit. Ipse verò Copronymus aliquot

Sena

Senatores & clarissimos viros, eo quòd prohibitas imagines coluissent, vel occultassent, durissimis nervis in medio foro verberari ad necem jussit: Monachos etiam, & Sanctimoniales raptari, & post immania supplicia & ludibria trucidari. Qui verò superfuerunt Monachi compulsi sunt pallio & cucullo deposito inire incesta connubia, sordidisque artibus victum quærere. Inter milites quoque Monasteria distributa sunt, ut omnis instituti Monastici memoria prorsus aboleretur: Monasteriorum autem prædia & facultates fisco addictæ.

Constantinum pseudo-Patriarcham tot scelerum facem ac incentorem divina ultio prosequuta est. Cùm enim detestandus Copronymus arcanum illi suum de abroganda Christo Divinitate aperuisset, nec ille rem silentio texisset, jussus est per urbis vicos flagellari, & in sordidissimo loco jugulari. Par etiam ultio in Copronymum incubuit, cui pedes ardentibus anthracibus intumuerunt, tantoque æstu totum ejus corpus exarsit, ut vociferaretur infelix, se inextinguibili traditum igni ob violatum Deiparæ nomen & cultum: & cùm eandem jussisset honorificè coli, sera tamen ejus minimè recepta est pœnitentia, sed acerbissimo & horrendo interitu ad quæ migraret supplicia demonstravit.

Successorem Copronymus habuit Leonem filium, qui Catholicum se principio simulavit: ubi verò suum stabili fundamento firmatum credidit Imperium, in apertam hæresis pro

professionem erupit, quam & sacrilegio cumulavit. Cùm enim gemmarum cupiditate carbunculis radiantem coronam, quam in Basilica Mauricius olim dedicarat, detractam inde suo capiti imposuisset, eruperunt ex illius capite venenati carbunculi, ex quibus ardens exorta febris, hominem brevi extinxit, ut Theophanes, & miscellæ historiæ Scriptor Diaconus referunt.

Hic hæredem reliquit Constantinum ex Irene susceptum filium. Irene gubernacula suscepit Imperii sub Constantino decenni puero. Tum demùm immanibus, diuturnisque procellis discussis, pax & nova lux Orientis Ecclesiis refulsit. Catholicæ namque Religionis Amantissima Irene, nihil antiquius habuit, quàm ut illam jacentem excitaret, Regiamque civitatem multiplici anathemate involutam, & à reliqua Ecclesia divulsam reduceret. Cúmque Paulus abdicato Patriarchatu se in Monasterium conclusisset ad spontaneam pœnitentiam, respondit Imperatoribus causam rei sciscitantibus, quia Copronymi conciliabulo, quo procusum fuit adversus venerandas imagines decretum, suam adjecerit subscriptionem; & ni pœnitentiâ scelus elueret, æterno foret supplicio damnandus. Quâ permoti responsione Imperatores de optimo Patriarcha eligendo soliciti, Tarasium promovendum curarunt. Ille verò gravissimum onus detrectabat, nec prius urgentibus Augustis cessit, quàm fore pollicerentur, ut legitimam Synodum ex Romani Pontificis consensu indicendam

dicendam & habendam curarent.

Scripsit ergo literas ad Adrianum Papam Tarasius, quibus de sacrarum imaginum cultu piè, doctéque disserit. Scripsêre pariter ad eundem Constantinus & Irene, rogantes ut Synodum indiceret, suosque de more Legatos ad eam mitteret. Lætior Pontifici nullus afferri poterat nuntius. Itaque Petrum Archipresbyterum Ecclesiæ sancti Petri, & alterum Petrum Abbatem Sancti Sabæ committit, qui suo nomine Synodo præsint. Cæterùm adeò Constantinopoli hæresis invalescebat, ut ibi tumultus incredibiles excitarint Iconomachi, quos nec ipsi potuerunt Imperatores compescere.

Igitur Nicæa prælecta fuit, in qua Synodus haberetur, quæ civitas Metropolis Bithyniæ est, prima Synodo Oecumenica dudum insignis. Interfuêre cum Tarasio Religiosissimo Constantinopolis Episcopo duo Monachi, Joannes & Thomas, Sedium Orientis Patriarchalium locum tenentes, & cum his trecenti quinquaginta Episcopi, multique cum delectis Monachis Archimandritæ, qui Patrum consessum sanctitatis, doctrinæque splendore decorabant; missique ab Imperatoribus aliquot Senatores. Concilio præsederunt Apostolici Legati. Gesta hæc sunt Christi anno 787. Coacta jam Synodo, multitudo Episcoporum supplices libellos obtulerunt ad veniam deprecandam, eo quòd Copronymi Synodum approbassent: in primis Gregorius Neocæsareensis, qui fuerat in pseudo-Synodo quasi Præses & Antesignanus. Utramque in partem agitata sententia

ſententia eſt, ſed mitior demùm prævaluit, quâ cunctis condonatum eſt,& permiſſum, ut ſuum quiſque gradum & dignitatem retineret.Lecta primùm fuit Adriani epiſtola, cui honorificè ab omnibus acclamatum eſt. Placuit deinde ut ex ſanctorum Eccleſiæ Doctorum libris deprompta palam legerentur graviſſimæ ſententiæ, & exempla, quibus Religioſā imaginum veneratio aſſeritur tanquam à Sanctiſſimis Patribus tradita, jam inde ab exordiis Eccleſiæ, continuoque Chriſtianorum ſæculorum uſu recepta, plurimiſque confirmata miraculis. Quapropter Patrum ſuffragiis ſancitum eſt, ut in Eccleſiis, aliiſque honeſtis locis, Chriſti Domini, Sanctorumque imagines collocentur ad piam memoriam & virtutum imitationem excitandam: tum etiam ut ipſi in ſuis imaginibus debita ſibi veneratione colantur, quandoquidem his delatus honor ad prototypum & exemplar refertur, quod illæ repræſentant. Decretum quoque ut fideles debita veneratione Sanctorum reliquias proſequantur, & his contradicentes hæretici declarantur, & anathemate feriuntur.

His ſanctiſſimè conſtitutis, placuit in medium proferri Salvatoris imaginem, & ab omnibus ſuppliciter procumbentibus adorari. Perlecta etiam, ne quid deeſſet, examinataque ſedulò fuit Copronymi Synodus, ejuſque vanæ rationes veriſſimis aliis everſæ, & quantum opus erat, expoſitum, divinarum literarum teſtimonia, quibus idola Gentium redarguuntur, nihil cum ſanctis imaginibus habere

bere commune. Proinde damnata illa pseudo-Synodus omnium consensu fuit, & dictum anathema in Anastasium, Constantinum, & Nicetam pseudo-Patriarchas. Postremò sancta Synodus Canones XXII. adjecit. His ritè peractis, Tarasius transmissis ad Adrianum literis, rerum in Synodo gestarum rationem reddidit. Porrò Adrianus non solùm Apostolicâ authoritate Synodum munivit & approbavit, sed præterea conscriptâ ad Carolum Magnum epistolâ, defendit ab aliorum criminationibus.

Actione hujus Synodi quinta, inter quamplurima Sanctorum testimonia locus adducitur Joannis Thessalonicensis Episcopi, quo asseritur, Sanctos Dei Angelos, Sanctorumque animas figuris corporeis sufficienter repræsentari, eo quòd utrisque Catholica Ecclesia corporeas substantias attribuat, tenuissimas quidem, utpote igneas, aut aëreas. Idque author ille confirmare intendit tum Davidis, atque Apostoli testimonio isto : *Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis*; tum etiam Athanasii, Basilii, Methodii, aliorumque Patrum authoritate. Quod, ait Author ille, de sensu Catholicæ Ecclesiæ non sic intelligendum est, quasi Ecclesia hoc definivisset; sed quia complures, & illustres Ecclesiæ Doctores hoc asserebant, ita ut ea tum sententia prævaleret; nec solùm apud Græcos, sed & apud Latinos, ex quibus est Hilarius *in Matth.* S. Augustinus innumeris penè locis, *lib. 3. de Genesi ad lit. cap.* 10. & *epist.* 111.

& 115. & *lib.* 3. *de Trinit. cap.* 11. *& in Psal.* 85. *&* 145. & *lib.* 2. *de Civit. Dei, cap.* 3. & *lib.* 15. *cap.* 23. & *lib. de divinat. dæmon.* & *in Enchirid. cap.* 59. & alibi, ut asserat Vasquez *tract. de Angelis*, non dubitasse Augustinum Angelos esse corporeos, sed tantùm an eorum corpora contrectari possent. Hoc idem tenuit quoque Cassianus *collat.* 7. *cap.* 13. Bernardus huc propendet *serm. in Cant.* & Angelis corpus aëreum assignat *lib.* 5. *de consider.* His accedit Rupertus Abbas *lib.* 1. *de Trinit. cap.* 11. Ex Græcis præter commemoratos Athanasium, Basilium, Methodium, Joannem Thessalonicensem, idem ipsum tradit Origenes *lib.* 1. *Periarchôn, in procem.* Cæsarius Nazianzeni frater *dialog.* 1. Elias Cretensis *ad orat.* 1. *Nazianzeni*, ad verba ista: *Nihil enim mihi.* Quotquot etiam ex Græcis, Latinisque docuerunt Angelos cum mulieribus consuetudinem habuisse, ex iisque progenuisse gigantes, Justinus, Irenæus, Clemens Alexandrinus, Eusebius Cæsareensis, Tertullianus, Lactantius, aliique, qui licet astruant in Angelis & hominum animis spiritalem substantiam, id unum volunt, esse tenuissimam & subtilem admodum, longéque distantem à concretis, crassioribusque corporibus; non tamen omnis expertem materiæ. Olim prævaluerat apud sanctos Patres Platonis Philosophia, dæmones elementares constituentis, & animas igneæ substantiæ. Exortu postmodùm Scholasticæ Theologiæ receptior evasit Aristotelis doctrina *lib.* 12. *Metaphys. cap.* 6. 7. 8. asserens, & probans, intelligentias esse

esse ab omni materia & quantitate separatas, Idque fortiùs apud Christianos suadet visio divinæ essentiæ, *Quoniam videbimus Deum sicuti est*. 1. Joan. 3. Ad hanc verò visionem nullam habere potest aptitudinem, nec remotam quidem, aut supernaturalem, materialis substantia. Itaque Magister sententiarum, & Thomas, & alii ferè omnes Scholarum Theologi, oppositam veteribus illis sententiam consectantur; cui plus etiam favent hæc Lateranensis sub Innocentio tertio Concilii verba, quæ leguntur *in cap. firmiter*, de summa Trinit. *Deus utramque de nihilo condidit naturam, spiritualem & corporalem; angelicam videlicet & mundanam: deinde humanam quasi communem, ex spiritu & corpore constitutam, &c.*

Etsi verò probabilius sit, Lateranensis Concilii eam non fuisse mentem, ut res ista tanquam fidei propositio ibi definiretur; non foret tamen temeritatis expers his instructioribus sæculis pervicax in contrarium opinio. Et verò sancta Dei Ecclesia temporum progressu novis cognitionibus pleniùs illustratur: unde scribitur in Cantico, procedere illam instar surgentis auroræ. Quod exemplis sequentibus patefit.

Licuit priscis sæculis Angelos credere corporeos, & ex his nonnullos cum mulieribus, antequam cœlo exularent, corporum habuisse commercia. Licuit similiter sanctis olim Doctoribus Papiæ Hierapolitano, Melitoni Sardensi, Irenæo, Justino, Lactantio, Severo Sulpicio esse Chiliastis, quæ nunc persuasio

hæretica & piacularis esset. Licuit initio eximiis illis viris & Sanctis Cypriano Carthaginensi, Dionysio Alexandrino, & Firmiliano Cæsareensi, & amplissimis totius Africæ & Alexandrinæ Diœceseos Synodis omnium indiscriminatim hæreticorum rejicere Baptismum, quod sive post Stephani Papæ decretum, sive post Nicænam Synodum, pœnam mereretur anathematis. Licuit antiquis de multis Scripturæ partibus ambigere, an canonicæ essent, ut observatum superiùs à nobis est ad Laodicenum can. 56. At re postmodum perspicuè definita, non liceret circa hujusmodi animo esse ancipiti. *Multa nunc scimus* (ait Alfonsus de Castro lib. 1. de hæresibus, cap. 27.) *quæ à primis Patribus aut dubitata, aut prorsus ignorata fuerunt. Multa didicit Mater Ecclesia* (inquit Paulus Serlogus Societ. Jesu anteloquio 3. in Cant. sect. 3.) *processu temporum, multa stabilivit, declaravitque fidei dogmata, quæ licitis olim opinionibus jactabantur.* Vincentius Lirinensis sic loquitur advers. hæres. commonit. 1. cap. 27. *Crescat igitur oportet, & multùm, vehementerque proficiat, tam singulorum, quàm omnium; tam unius hominis, quam totius Ecclesiæ, ætatum, ac sæculorum gradibus intelligentia, & scientia, & sapientia.*

Canone 14. reprobatur abusus, quo pueri Clerici post tonsuram admittebantur statim ad legendum in Ecclesia pro suggestu ante susceptam Lectoris ordinationem. Permittitur deinde Abbatibus, modò Sacerdotes sint, & ab Episcopo benedicti, Lectores ordinare, & pro-

proprios

prios dumtaxat Monachos. Permittit Chorepiscopis idem canon Lectores ordinare, dum præcesserit Episcopi consensus. Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 10. Abbatibus pariter Sacerdotibus, & ab Episcopo benedictis indulget, ut subditis Monachis tonsuram & minores Ordines conferant.

Canon 15. prohibet duas cuiquam Ecclesias conferri, etiam paupertatis obtentu: quo casu proponit imitandum potiùs Paulum in Actis Apost. protestantem, se ad sui, suorumque victum propriis manibus laborasse, quod in suis pariter epistolis insinuat. Hic tamen canon, ubi magna est Clericorum penuria, duas permittit ab uno & eodem Ecclesias in minoribus oppidis possideri. Refertur à Gratiano *c. Clericus*, 21. *q.* 1. Idem antè sanciverat Synodi Chalcedonensis canon 10. interdicens, ne quis Clericus duarum civitatū Ecclesiis ascribatur. Pari ratione cavetur in Concilio Agathensi, *can.* 57. & in Epaunensi, *can.* 9. & in Lateranensi sub Innocentio III. *can.* 29. & in Tridentino *sess.* 7. *cap.* 4. & *sess.* 24. *cap.* 17. necnon *in c. unum Abbatem*, 21. *q.* 1. ne unus duobus Monasteriis Abbas præficiatur. Jus quoque civile non permittit duplicem in uno militiam, seu duobus mereri cingulis aut stipendiis, *l. his quidem, C. qui milit. non poss. lib.* 12. sed hanc quæstionem paulò fusiùs & dilucidiùs discutiamus.

Canonum periti duplicē norunt plurium beneficiorum incompatibilitatem, primi generis, & secundi. Incompatibilitas primi generis ea

est,ut secundo per pacificam possessionem obtento beneficio, primum statim vacet, *c. de multa* 18. *de prabend.* & *Extrav. execrabilis, eod. tit.* & *c. literas* 9. *de concess. prabend.* & *c. cùm in cunctis* 7. §. *cùm verò,de electión.* Altera, seu secundi generis incompatibilitas ea est,quâ simul nequeunt plura licitè beneficia simplicia teneri,nisi accedat dispensatio, quæ justâ causâ subnixa sit: nec ideò tamen vacant priora beneficia per posterioris adeptionem, quamvis horum singula sufficere possint ad victum. Etenim si singula non sufficiant honestæ sustentationi, possunt duo, vel tria licitè possideri citra dispensationem, juxta Tridentini Concilii decretum *sess.*24. *cap.*17. his verbis: *Statuit sancta Synodus, ut in posterum unum tantùm beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliquod simplex beneficium, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferre.* At verò ad incompatibilitatem primi generis pertinent duæ simul dignitates,ut duo Episcopatus, duo Decanatus, aut unus Decanatus simul cum Præpositura, vel Archidiaconatu. Item plures parochiæ, aliave curata beneficia. Item plures in eadem Ecclesia personatus, aut dignitates, etiam sine animarum cura. Denique plures uniformes præbendæ sub eodem tecto, quamvis simplices, ut duo Canonicatus, *c. literas,de concess.prabend.* Hæc quoque incompatibilitas extenditur ad Episcopum, qui statim atque consecratus est, & bonorum Episcopalium fructu

fructu gaudet (non enim isthic comprehenduntur Episcopi merè titulares, aut aliorum Episcoporum suffraganei, qui licèt consecrati, non tamen fruuntur Ecclesiarum Episcopalium proventu) aut etiam elapso tempore, quod Canones Episcoporum consecrationi præfixerunt, amittit illicò jure ipso omnia, quæ prius habebat beneficia, nisi Apostolicæ Sedis se dispensatione præmuniverit: *c. cùm in cunctis* 7. §. *cum verò, de elect.* Sed si pauper sit Episcopus, poterit adhuc ei simplex conferri beneficium: licèt enim amittat anteriora, non tamen jus facit eum inhabilem ad posteriora simplicia, ut docent Martinus Navarra, & Lessius *lib. 2. de just. c. 34. dubitat. 27. numer.* 139.

Canon Nicænus 16. cavet ne Episcopi, aut Sacerdotes, aliique Clerici splendidis, ac insignibus indumentis, aut unguentis odoratis utantur; eosque puniri sancit, quicunque Clericum modestè vestitum deriserint. Prohibet etiam quibusvis Ecclesiasticis deferre in vestium oris ac marginibus lacinias versicolores. Citatur *in c. omnis jactantia*, 2. *q.* 4. Require superiùs Concilii Carthaginensis quarti canonem 45.

Canon Nicænus 17. Personarum Monasticarum frequentem hoc sæculo abusum reprobat, quæ cùm in Monasteriis propriis subesse nolint, nova Monasteria construere aggrediuntur, quibus præficiantur. Prætereà inhibet Episcopis, ne novas Ecclesias, aut Oratoria exstrui permittant, nisi ea suppetant, quæ

ad perfectam fundationem sufficere possint.

Canon 20. Prohibet omninò duplicia Monasteria simul cohærentia, id est Monachorum hinc, & Monialium inde : huc pariter spectant ad evitanda periculosa consortia regulæ istæ sancti Basilii : Non habeat Monachus aditum ad Monacham, vel Monacha ad Monachum secretò ad colloquutionem. Non cubet Monachus in muliebri Monasterio. Si contigerit ut aliquam propinquam suam videre velit Monachus, in præsentia Abbatissæ huic colloquatur per modica & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat. Hasce Basilii regulas instaurat canon iste. Videto superiùs alia huc pertinentia ad canonem 28. Concilii Agathensis, jubentem diversorum sexuum Monasteria longè invicem esse remota. Alia huc spectantia revise pariter ad Concilii Toletani primi canonem 6.

Caput LXXVI.

De Synodo Francofordiensi, librisque Carolinis.

Anno 794. celebrata est Francofordii ad Mænum amnem Synodus (est enim altera cognominis urbs ad flumen Oderam) tempore Adriani Papæ I. & Caroli Magni Francorum Regis. Hæc approbata fuit, quatenus hæresin damnat Elipandi Toletani Episcopi, & Felicis

Felicis Episcopi Urgelitani, qui Jesum Christum hominem negabant filium esse Dei naturalem, sed asserebant tantummodò esse adoptivum, Deique servum. Quatenus autem damnat septimam de Imaginum cultu Synodum, omni caret authoritate.

Patres namque Francofordienses rei gestæ ignoratione planè decepti sunt. Rejiciunt enim Synodum (ut loquuntur) Græcorum de adorandis imaginibus Constantinopoli in Bithynia celebratam sine consensu Romani Papæ. Quibus verbis multiplex circa factum error involvitur. 1. Constantinopolis pro Nicæa: 2. Constantinopolin esse Bithyniæ urbem, cum sit Thraciæ: 3. fuisse Græcorum Synodum illam sine Romani Papæ consensu habitam; cùm tamen constet fuisse ab ipso Adriano Papa indictam & approbatam, ejusque Legatos in ea præsedisse: 4. eandem Synodum constituisse, ut Imagines eodem cum Deo cultu colerentur; cùm tamen *ejus actione* 1. Basilius Ancyræ Episcopus, quondam Iconomachus, non aliter à Nicæna Synodo admissus fuerit, nisi profitendo palam sacras Imagines esse venerandas & adorandas, modò ne latriæ cultu, qui soli Deo debetur. Et *act.*3. Constantius Constantiæ Cypri Episcopus, & *actionibus* 4. & 7. alii similiter Ecclesiæ reconciliati fuerunt, & unitati fidelium redintegrati, cum eadem fidei protestatione, modò ne latriæ cultu soli Deo competenti sacræ Imagines adorentur.

Porrò, ut omnis verborum tollatur ambigui-

tas,

tas, latriæ cultu hîc intelligunt Nicæni Patres absolutum illum cultum, qualis à Gentilibus deferebatur idolis, quæ absolutè ab iisdem ut Dii colebantur, existimantibus numen in illis statuis residere: cùm tamen fidelium cultus erga Imagines sit respectivus ad Deum, vel Sanctos per imagines repræsentatos, ut possit ejusmodi cultus pro exemplarium dignitate coram Imaginibus delatus, dici latriæ, vel hyperduliæ, vel duliæ cultus, respectivus quidem quoad imaginem, absolutus autem quod attinet ad exemplar, seu prototypum per imaginem repræsentatum.

Anterioris sæculi anno 1549. prodiit in publicum ignotus antea liber Carolo Magno ascriptus, & ab eodem ad Adrianum Pontificem directus contra Imaginum venerationem, absque ulla sive loci, sive Typographi nota. Si liber non est ab iisdem, qui publicarunt, hæreticis confictus, non alium habet authorem, quàm ejusdem cum Carolo sæculi Iconoclastam, non ipsum Carolum, à quo tamen transmissus ad Adrianum fuit, ut suo nomine, censuráque Apostolica illum perstringeret, aut refelleret. Extat utique Adriani Papæ ad Carolum liber, quo prior ille liber sacras oppugnans Imagines accuratè refellitur. Ex quo Adriani libro Ivo Carnotensis pleraque desumpta inserit in quarta Decreti sui parte. Constat certè ex Anastasii præfatione ad septimam Synodum, Gallos nonnullos Imaginum venerationem respuisse.

CAPUT

Caput LXXVII.

Concilium Vormatienſe.

SUb Adriano Papa II. & Imperatore Ludovico II. anno Domini 868. habitum eſt Concilium Vormatienſe: hujus canon 22. ita decernit: *Si pater, vel mater filium, filiamque intra ſepta Monaſterii in infantia annis ſub regulari tradiderit diſciplina, non liceat eis poſtquam ad annos pubertatis pervenerit, egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnibus devitandum eſt, quia nefas eſt, ut oblatis Deo à parentibus filiis voluptatis frana laxentur: igitur, ut prædiximus, non liceat eis ſuſceptum habitum unquam dimittere, ſed convicti, quod tonſuram, aut Religioſam veſtem aliquando habuerint, in Religionis cultu, habituque, velint nolint, permanere cogantur.* Adeò perſpicuæ ſunt iſtius canonis, & plurimorum aliorum conformium canonum expreſſiones, ut pudor omnis, animique ſinceritas prorſus ei ableganda ſit, qui per multiplices alienatum & violétarum gloſſarum invectiones in oppoſitum ſenſum hæc detorquere obnitatur, quem voces ipſæ & ultrò, & iteratò præ ſe ferunt. Eadem non minùs evidentibus verbis repetitur ſanctio ſequenti canone 23. *Monachum aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit, &c.*

Iſtiuſmodi Eccleſiæ uſus & diſciplina non hic

hîc habuit initium; hoc enim ante constituerat Gregorius Papa II. in sua ad Bonifacium Moguntiæ Episcopum epistola, iisdem prorsus verbis; adeo ut Concilium Vormatiense suos inde Canones 22. & 23. nihil ferè immutando desumpserit. Idem pariter respuit Isidorus citatus *in c. quicunque*, 20.*q*.1. Toletanum quoque Concilium quartum rem eandem prorsus decernit anno 463.*canon*.48. & habetur in Decreto Gratiani, *c. monachum*, 20. *q*.1. Idemque iteratur decretum in Concilio Triburiensi citato *in c. quem progenitores*, 20. *q*. 1. Alexander quoque Papa III. hoc idem decernit de perpetua ad monachismum astrictione ex sola parentum oblatione. Constitut. Alexand. III. *p*.50.*cap*.10. Post quem Clemens Papa III. hanc eandem confirmat disciplinam & usum, *c.cum virum, de Regular.*

Itaque septingentos annos Ecclesia hoc jure usa est, patriæ potestatis jura multò ulteriùs erga liberos proferens, nondum sui per ætatem compotes, quàm præsens, magisque æquitati consentaneus usus permittat. Urgebant forsitan exempla Samuelis, quem mater tabernaculo consecravit; & Jephte votum, secundùm quod filiam unicam Deo immolavit. Quinimò favore monasticæ Religionis ulteriùs etiam progressi sunt olim Ecclesiæ Canones. Ex quo enim aliquis etiam adultus, nec suæ mentis compos aliena voluntate fuerat in ægritudine periculosa monastico habitu amictus, æger ille convalescens tenebatur reliquum tempus vitæ indispensabiliter in Monachali veste, &

instituto

inſtituto traducere. Adeò ut Hiſpaniæ Rex Vamba, & morum ſanctitate, & bellica laude, & Saracenorum victoriis inclytus, cùm in morbum incidiſſet, alienatus ſenſibus, ab Epiſcopis & Proceribus Hiſpaniæ pro more in Hiſpania recepto monaſtica veſte indutus, & deinde convaleſcens, ſe aſtrictum monaſticæ vitæ ex ejuſmodi ſibi tradito amictu agnoſcens, Regnum ſuum in affinem quendam ſuum tranſtulerit. Iſtud expreſsè refertur in Concilio Toletano anni 680. *can.* 1. cujus deinde *can.* 2. ſignificatur eam tum viguiſſe in Hiſpaniarum Eccleſiis conſuetudinem, ut cùm ſe in ægritudine aliquis proximè putaret moriturum, monaſticum habitum peteret & acciperet, aut etiam non petitum, ſi neſciens, nec ſui compos acciperet, hoc ipſo ſic aſtringeretur monaſticæ profeſſioni, ut convaleſcens ad ſæculum reverti non poſſet, monachuſque in perpetuum remaneret; licèt pœna dignus cenſeretur Sacerdos, qui habitum non petenti miniſtraſſet. Quam diſciplinam & conſuetudinem Baronius quoque refert ad annum præfatum 680.

Poſterioribus ſanè canonibus meliùs cautum eſt, quibus omnis irrita profeſſio monaſtica redditur, ſi non fuerit libera & ſpontanea, & non præceſſerit ſaltem integer probationis annus. His quoque proviſum eſt, ut omnis profeſſio, quæ facta fuerit à fœmina ante completos duodecim ætatis annos, aut à maſculo ante quatuordecim, ſit prorſus invalida, *c. ſignificatum*, & *c. cum virum*, *de Regularib.* eandem præfigendo ætatem profeſſioni regulari

regulari, quæ requiritur pariter ad validum & insolubile matrimonium. Successit demùm Concilii Tridentini ordinatio *sess.25.de Regular.cap.15.* quæ nunc ubique viget, requirens ad Religiosam professionem in utroque sexu completos ætatis annos sexdecim. Idemque Concilium pœnam excommunicationis parentibus,& aliis quibuscunque infligit, quicunque per vim, aut metum ad Religionem quemquam adegerint, vel ad id cooperati fuerint, *d. sess.25.cap.17.& 18.*

Caput LXXVIII.

Synodus Oecumenica octava, & Constantinopolitana quarta.

Historiam hujus octavæ Synodi exactè descripsit Nicetas David Paphlagonius,scriptor ætatis illius, in vita S. Ignatii Patriarchæ Constantinopoleos. Nicephorus Orientis Imperator filiam suam Procopiam Michaëli Curopolati dedit in matrimonium, ex quo natus est Nicetas, aliique liberi. Cùm verò Nicephorus è vivis excessisset, omnium consensu Michaëli defertur Imperium, Principi justitiæ,,& pietatis ornamentis spectatissimo, qui magna virtute biennium imperavit,donec Leo Armenus, cui Michaël præfecturam exercituum Orientis crediderat, in suum Principem ac benefactorem perduellis regnum occupat, Michaëlem

Michaëlem cum uxore & liberis in diversas insulas ablegat, & Monasteriis includit: Regios liberos castrari jubet, atque ex his Nicetam, cui castrato, & in Monachum detonso Ignatii nomen est inditum. Leo quâ tyrannide & nequitia regnum invaserat; eadem administravit, & olim à Synodo septima sopitam Iconoclastarum hæresin, magna Ecclesiarum clade, & piorum omnium dira insectatione restituit, non minori rabie furens quàm Leo ille Isauricus, à quo fuerat primùm excitata. Sed exacto Imperii septennio divinâ ultione interemptus est à Michaële Balbo pariter Iconoclasta; quem post annos Imperii octo filius excepit Theophilus paternæ impietatis æmulus, qui annos aliquot Imperio potitus, transmisit illud ad filium Michaëlem sub Theodoræ matris tutela Religiosæ, virilisque animi fœminæ, quæ filium Catholica Religione imbuendum curavit, instauratoque sacrarum imaginum cultu, Methodium virum sanctissimum, quem in fide Orthodoxa invictum Michaël Balbus exilio damnaverat, revocavit, atque in Regia civitate Patriarcham constituit; quo munere præclarè quadriennio perfunctus abiit in cœlum.

Tum verò ejusdem Theodoræ studio Ignatius Michaële Curopalate natus in eandem promotus est dignitatem. Hoc præsule Orientalis Ecclesia & fidei sinceritate, & morum commendatione refulsit, tranquillâque pace integros undecim annos potita est. Sed tam felicem rerum statum Cæsaris Bardæ, ipsius Theodoræ

Theodoræ fratris ambitio turbavit. Hic Imperatori persuasit, ut matrem rerum gubernaculis ablegaret, includeretque Monasterio; atque ex Michaëlis vecordia fiduciam sumens, omnem Imperii potestatem in se unum transtulit. Erat præterea Bardas infensissimo adversus Ignatium animo, qui pastoralis officii, & constantiæ specimen dederat, quando post sæpius à se frustra admonitum Bardam, ut stupri consuetudine, quam cum propria nuru gravi omnium scandalo & offensione habebat, desisteret, ad sacram Eucharistiæ synaxim solenni Epiphaniæ die accedere ausum palam repulit, & ad pœnitentiam adhortatus est. His accesserat, ut cùm suasu Bardæ Michaël accito Ignatio mandasset ut invitam Theodoram attonderet, Monasterioque includeret; id facere, utpote rem indignam, & Ecclesiæ Canonibus adversantem recusaverit. Idcirco Bardas Ignatium apud Imperatorem majestatis reum postulavit, simulque in insulam deportavit, & Photium ad ejus Sedem intrusit.

Erat Photiùs vir laïcus, natalibus illustris, dignitate protospatharius, & primus à secretis, vir immensæ ambitionis, veterator, & versatilis ad omnia ingenii, tantaque disciplinarum omnium peritiâ præditi, ut (vel ipso Niceta Davide teste) non modò sui ævi princeps haberetur, sed etiam cum præstantissimis veterum quorumcumque ingeniis decertare posset. At eximias naturæ & artis dotes animi ejus improbitas, & incredibilis ambitio, perfidiaque obscurabant. Vix credat aliquis quàm

impla

implacabili crudelitate, quàm impudentibus calumniis, & quàm immanibus corporis cruciamentis Regiæ stirpis Patriarcham eximia vitæ sanctitate venerandum, ætate etiam provectum divexaverit sceleſtiſſimus Photius, quamdiu Bardas superstes fuit.

Interimitur à Basilio Macedone protostatore jussu ipsius Michaëlis Imperatoris Bardas: occisor verò Imperii societatem asciscitur, nec multò post Michaël ipse vino temulentus trucidatur. Cùm enim illum novus Imperator Basilius ab infamia morum ad meliorem frugem reducere studeret, illius tale odium in se concitavit, ut remigi quoque obtulerit Imperium, si Basilium interimeret: sed Michaëlem temulentum Basilius antevertit & occidit.

Solus itaque Imperio potitur Basilius, qui cùm esset justitiæ & Religionis amantissimus, publicam rem Michaëlis vecordia, nequitiaque perditam reparavit. In primis Ignatium dejecto Photio revocavit, eamque ob causam Synodum Oecumenicam octavam Constantinopoli coëgit, assentiente Adriano Papa II. Nicolaï I. successore, qui etiam per suos Legatos Donatum & Stephanum Episcopos, & Marinum Diaconum, sanctæ Synodo præsedit anno Christi 869. Jam Photium Imperator de throno in Monasterium depulerat, Eliamque Regiæ classis Drungarium cum dromone, id est celoce Imperiali pretiosis ornamentis instructo, cum magnifico, splendidóque comitatu præmiserat ad reducendum eâ quâ par erat honoris pompâ Ignatium. Reducem ab exilio

Patriarcham ordo Patricius occurrens exceperat, & confluens, lætitiaque gestiens populus universus veneratus, atque in templum triumphali apparatu & faustis acclamationibus comitatus fuerat, antequam Synodus indicta esset.

Synodo interfuerunt, ut scribit Nicetas, Episcopi duo supra centum. Antistites verò & Sacerdotes, qui à Sanctissimis Patriarchis Methodio & Ignatio consecrati fuerant, & postmodùm ad Photii communionem abrepti, libellis pœnitentiæ porrectis ad Synodi pedes procubuêre, lachrymis effusis veniam supplicantes. Mitiùs cum his actum est, impositâque pœnitentiâ ad consessum tandem Synodi, & pristinum ministerium admissi sunt. Photius citatus reus ad Synodi conspectum adducitur. De propriis sceleribus interrogatus, adduci non potuit, ut aliud responderet, quàm istud Davidicum, *Posui ori meo custodiam*; *& quod sequitur, vos ipsi legitote*; hæc nimirum intelligi volens, *Cùm consisteret peccator adversum me.* Instant Legati per obstinatum hoc silentium non evasurum damnationem; quibus ille, *Neque Iesus tacendo evasit damnationem.* Blandè rogatur, ut se justificet circa sibi objecta: respondit hypocrita: *Iustificationes meæ non sunt de hoc mundo.* Suadetur ut pœnitentiam exhibeat, qua solvatur anathemate: ille pertinaciter tacet, & sic è conspectu se subducit.

Nicolaus Papa Photium jam olim in Episcoporum Concilio damnaverat anathemate ut

ut violentum Sedis Constantinopolitanæ invasorem. Photius verò coacto conciliabulo in Nicolaum anathema regerere ausus fuerat. Quin etiam non dubitavit pseudo-Synodi suæ acta multis suppositis additamentis, & falsis, ementitisque innumeris subscriptionibus aucta transmittere ad Ludovicum Caroli Magni pronepotem, Lotarii filium, & quartum à Magno illo Carolo Imperatorem Occidentis, unà cum literis ad uxorem ejus Ingelbertam Synodicis, illam solicitantibus, ut conjugi Ludovico persuaderet à Nicolao Episcopo Romæ discessionem, utpotè legitimè per Catholicam & Oecumenicam Synodum deposito, eumque procul in exilium relegaret. Quæ tamen scripta fuerunt intercepta, & in octavam Synodum ab Imperatore Basilio producta. Porrò hujusce Ludovici Franciæ Regis Legati, quemadmodum & Michaëlis Bulgarorum Principis actioni nonæ Synodi hujus interfuisse memorantur, aliis verò actionibus nulla legitur horum mentio.

Neque verò à solo Nicolao, sed præterea ab Adriano Papa in alia Synodo, in qua eadem iterum causa ventilata fuit, anathemate percussus est Photius, tertiumque demùm anathematis telum in eundem contorsit hæc Oecumenica Synodus. Rem miram perhibet in vita Ignatii Nicetas, damnationi Photii subscriptum ab Oecumenicæ Synodi Patribus fuisse calamis non solùm atramento, sed etiam tremendo Christi sanguine tinctis. Simili subscriptione permixti atramento ex sacro Calice

divini sanguinis à Theodoro Papa signatam fuisse Pyrrhi Monothelitæ relapsi damnationem, testatur Theophanes. Octava hæc Synodus aliquot edidit canones, qui recensentur in Græcis exemplaribus numero quatuordecim: at verò in Anastasii Latina editione septem & viginti.

Canone 1. edicitur servandas, & tenendas esse Apostolicas traditiones non scriptas, perinde ac divinas scripturas, & ad hoc firmandum ibidem allegatur illud Pauli ad Thessalonicenses: *State & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.* Traditionibus verò hujusmodi parem cum divinis Scripturis adhibendam esse fidem, scribunt quoque insignes Græci Doctores ac Patres, Basilius *ad Amphyloch. de Spiritu Sancto, cap.29.* Epiphanius hæresi 61. Chrysostomus *homil.* 4. *in secundam ad Thessalonicenses epistolam*, ut Latinos Patres sileam.

Canon 2. decernit Salvatoris nostri effigiem eadem cum sacris Evangeliis veneratione colendam esse. *Quæcumque enim* (ait) *literis scriptura, eadem coloribus pictura docent & repræsentant.* Adjungitque Virginis Dei Genitricis, Sanctorumque imagines esse venerandas, & Angelorum Dei effigies, quales in Scripturis repræsentantur.

Canon 4. Photium declarat nec esse, nec fuisse unquam Episcopum, eo quòd prohibeat Apostolus ad Timotheum scribens, fieri quemquam ex neophyto Episcopum: quam rem sequens canon 5. exponit tam de neophyto in ordine

ordine Clericorum, quàm de neophyto in Christi fide. Idemque declarat de Sacerdotio eorum quos Photius ordinarat. Idem canon 4. in Anastasii editione addit, Ecclesias iterum dedicari aut consecrari debere, quas vel Photius ipse, aut alii ab eo ordinati, prout putabatur, dedicaverant, vel consecraverant. Gravis & difficillima hîc involvitur quæstio, quam expediam dissertatione huic Synodo subjecta.

Canon 5. ut quis ad ulteriorem Ordinem promoveatur hoc exigit, ut annum in officio Lectoris expleverit, in Subdiaconi duos, in Diaconi tres, in Sacerdotii quatuor, antequam ad Episcopi honorem promoveatur. Permittit tamen ut Episcopi possint ex justa causa nonnihil ex his temporibus ac interstitiis contrahere, atque in iis dumtaxat Clericis, qui piè & diuturno tempore in Clericorum ordine versati fuerint, dispensare. Concilium postremò Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 11. constituit annum interstitii & ministerii à susceptione ultimi ex minoribus Ordinibus ad Subdiaconatũ; & alterum annum ad Diaconatum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat. Districtè autem vetat duos sacros ordines eidem uno die conferri, *cap.* 13.

Canon 11. anathemati subjicit eos, qui in uno, eodemque homine plures inesse animas asseveraverint. Hæc fuit veterum quorundam Philosophorum, necnon Manichæorum hæresis, præter animam rationalem, esse insuper in homine animam sensitivam, ex qua sola

promanant omnes concupiscendi actus, eamque Manichæi asseverabant esse propriâ naturâ malam, & à malo principio exortam. Adversus errorem istum sanctus Augustinus librum scripsit de duabus animabus contra Manichæos. Præclarè docet Aristoteles *lib.1.de anima, text.66. & 91.* unam duntaxat existere in homine rationalem animam, & hanc esse simul virtute,seu eminenter sensitivam,& vegetativam. Suffragatur his ratio physica. Alioqui enim homo non esset unum aliquid per se, sed multa entia aggregata, quomodo plures simul homines dicuntur unus populus, pluresque arbores una sylva, & complures lapides unus acervus. Forma namque ipsa est quæ dat esse rei: sicque multiplices animæ ac formæ plura entia constituunt. Ratio etiam Theologica suffragatur. Cùm enim omnia Christus habuerit, quæ ad humanæ substantiæ integritatem pertinent, si ad eam distinctæ formæ, vegetans & sensitiva pertinerent, Verbum incarnatum simul homo esset, & brutum, & planta. Deinde in triduo mortis vel duæ istæ ultimæ animæ periissent; at quod semel assumpsit Verbum, nunquam dimisit: vel mansissent seorsim à corpore, atque ità duæ materiales formæ contra physicam rationem fuissent per se subsistentes, ab omni materia remotæ. Deinde quorsum abiissent? An ex honoris atque observantiæ officio animæ rationali se comites adjunxissent, an verò seorsim ab illa divagatæ fuissent?

Nec à seipso dissidet Aristoteles, dum *lib.2.*

de

de generat. animal. cap. 3. affirmat embryonem hominis priùs vivere vitâ plantæ, deinde vitâ bruti, & postremò vita hominis. Sanctus quippe Thomas *in summa*, *p.* 1. *q.* 118. *art.* 2. *ad* 2. mentem hanc esse Aristotelis ait, formas illas in embryone nunquam simul; sed successivè inesse, atque abscedente vegetativa, succedere sensitivam, & hac desinente, infundi à Deo rationalem, quæ simul non quidem formaliter, sed virtute, seu eminenter sit vegetans, & sensitiva. A nonnullis tamen rejicitur illa sensitivæ animæ processio in illo imperfecto humano fœtu: volunt enim primùm animari secundùm gradum vegetativum; & immediatè subsequi animam, seu formam rationalem, quæ tamen operetur primùm secundùm facultatem vegetativam & sensitivam; non autem secundùm rationalem gradum, nisi post unum aut alterum à nativitate annum.

Canon 12. Eorum damnat sententiam, qui sine Principum præsentia Synodum celebrari posse negant; solamque dicit necessariam præsentiam Episcoporum.

Canon 13. notabilis admodum est in eos, qui Concilia etiam Oecumenica cum summo Pontifice temerè committere, atque in diffidium vocare præsumunt: *Si quis* (inquit) *tanta efferatus audacia, quemadmodum Photius & Dioscorus, sive scripto, sive non scripto, insanias quasdam contra Cathedram Coryphæi Apostolorum Petri audeat jactare, eandem atque illi damnationis sententiam subeat. Si qua verò Oecumenica Synodo collecta, de Romana etiam Ecclesiâ*

controversia extiterit, licebit cum decenti reverentia de proposita quæstione percontari, responsumque admittere, vel utilitatem accipere, vel dare; non tamen audacter contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere.

Canon 14. *Sancimus ut designati ad superhumeralia gestanda* (ea vocari pallia Pontificia solent) *certis illa temporibus, statisque locis ea gestent, ne hujusmodi cultu per fastum, aut superbiam abutantur, aut quovis tempore divini officii, & quacumque Ecclesiastica functione deferant. Eos etiam qui Monachi fuerunt, & ad Episcopatus honorem sunt provecti, ut Religiosam vestem suam, habitumque monasticum servent, statuimus. Quod si Episcopus præter designata tempora humerale ὠμόφορον tulerit, aut monasticam vestem abjecerit, vel corrigatur, vel deponatur.* Huic simile posteà decrevit Lateranense Concilium generale sub Innocentio III. can. 16. *Ut Episcopi olim regulare Religionis suæ habitum retineant.* Citatur *in c. Clerici officia, de vita & honest. Cler.* Quod attinet ad usum pallii, vide in Decretalibus, *tit. de authoritate & usu pallii*, ubi *cap.* 1. statuitur, intra quamlibet provinciæ suæ Ecclesiam posse Archiepiscopum uti pallio. Et *cap.* 3. non esse quem vocandum Archiepiscopum, tametsi consecratum, nisi à Romano Papa susceperit pallium: & conferri per pallium Pastoralis officii plenitudinem: *cap.* 4. soli papæ licitum esse pallio ubique uti: *cap.* 6. in qualibet Ecclesia Provinciæ suæ posse Archiepiscopum diebus solemnibus Missam celebrantem gestare pallium, per quod Pontificii

ficii plenitudo designatur. Plura de pallio require superiùs ad Constantinopolitani Concilii primi canonem 6.

Cæterùm anno 878. quo ignatius Patriarcha migravit in cœlum, Photius pristinam recuperavit Sedem revocatus ab ipso Imperatore Basilio suasu & præstigiis Santabareni Monachi, Photio conjunctissimi. Mortuo tamen Basilio filius ejus Leo Imperator cognomine Philosophus, quem nebulonis illius Theodori Santabareni dolis & calumniis in suspicionem adductum pater diu in vinculis detinuerat, hanc ultus est injuriam in Santabarenum, quem flagro cæsum, & oculis orbatum in exilium trusit: ejus verò sodalem Photium Patriarchatu depulit, suffecto in ejus locum Stephano.

Sciendum est, à Græcis schismaticis non admitti Synodum istam, quæ Basilio regnante, & Adriano Papa II. approbante peracta est. Sed hujus loco nomine octavæ Synodi Oecumenicæ pseudo-Synodum ab ipsis supponi, quam post obitum Ignatii Photius Constantinopoli collegit, conatus omni modo præcedentem, qua ipse justissimè damnatus & depositus fuerat, abolere. Photii causæ adblandiuntur schismatici Græci Synodorum compilatores Zonaras & Balsamon. Nilus quoque *libro de Synodis*, eandem pseudo-Synodum octavo collocat loco mendaciis refertam, suppressâ priori legitimâ. In Concilio Florentino, sub Eugenio Papa IV. Marcus Ephesinus pseudo-Episcopus disputat pro expungenda ex Syno-

dorum albo illa, quæ Photio invasore pulso Ignatium restituit. Conqueritur verò Baronius causam legitimæ Synodi non fuisse propugnatam à Juliano Cæsarino Cardinali, qui munere cum Ephesino disputandi suscepto, ejus impudentia mendacia non refellit, sed quasi abjecto clypeo visus est in id consentire, ut Ecclesia Catholica tam illustri Synodo Oecumenica, cui Summus Pontifex per suos Legatos præsederat inter Græcos, & cujus authoritate nefarium in Ecclesia Constantinopolitana schisma fuerat extinctum, spoliaretur, inque præreptæ hujus Synodi vicem altera summè exitialis, quam meritò Romani Pontifices damnaverant, subrogaretur.

Octavam legitimam Synodum habemus Græcè, Latineque conscriptam. Sed Latinum Anastasii exemplar pleraque habet, quæ in Græcis codicibus desunt. Neque verò suspecta esse potest Anastasianæ fides editionis, cujus acta & canones Latinitate donavit. Sanè de Græcorum Synodis olim loquens Sanctus Gregorius Magnus *lib. 5. epist.* 14. postquam expostulatus est, fuisse illas Græcorum fraude vitiatas, ita subjungit: ***Romani codices multò veriores sunt, quàm Græci, quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.***

CAPUT

Caput LXXIX.

Aliquot Anastasianæ editionis Canonum discussio.

EDitionis Anastasianæ canon 19. adimit Episcopis Metropolitanis jus visitandi Suffraganeorum, seu Comprovincialium Episcoporum Ecclesias. In Occidente verò summi Pontifices & Concilia visitationum totius Provinciæ jura Metropolitis asseruerunt, ut ex multis rescriptis perspicuum fit. Quale est Lucii tertii ad Archiepiscopum Ravennæ visitantem Diœcesin Bononiensem, *c. sopitæ, de censib.* & Innocentii quarti, *c. 1. de censibus in 6.* Et ante hunc Innocentii tertii, *epist. 85. regesti 15.* qui idem *in c. cùm officii 16. de præscript.* condemnat Abbatem sancti Maglorii ad solvendum procurationis jus Archiepiscopo Senonensi Abbatiam visitanti: illa verò Abbatia est in suburbio Parisiensi. Episcopus verò Parisiensis nondum Archiepiscopali dignitate præfulgebat, sed tum suberat Metropolitano Senonensi. Similiter Bononiensis Ecclesia nondum fuerat, ut postmodò contigit, in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat proclive nasci rixas & simultates occasione visitationum inter locorum Episcopos & Metropoliten, uno reprobante, aut abrogante quod alter probaverat, aut statuerat; & quia impensæ

impensæ ac onera Parochiarum multiplici visitatione augebantur, idcircò demùm sancitum à Concilio Tridentino fuit, *sess.24.cap.3.* non posse ab Archiepiscopo suffraganeorum diœceses visitari, nisi ex causis in Synodo Provinciali approbatis.

Denique Anastasianus canon 22. occasione intrusionis Photii per Imperialem authoritatem, prohibet sub anathemate laïcis Principibus, aut potentibus in sæculo authoritatem sibi in Episcoporum promotione arrogare; sed Ecclesiam relinqui præcipit debitæ sibi libertati. Hoc deinde canone Summi Pontifices usi sunt contra Episcopatuum investituras, quas sibi arrogabant Occidentis Imperatores; & citatur à Gratiano *dist.63.c.1.* Græcæ autem editionis hujusce VIII. Synodi canon 5. de neophytis ad Episcopatum non eligendis postquàm decretum fecit, ita pergit: ἔτι δὲ πλέον τοῦτον (νεόφυτον) ἀπείργομεν εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο σωωθῆται: maximè verò neophytum repellimus, si per regiam intrusus fuerit potestatem. Quod sanè in causa Photii, adnitente Cæsare Barda contigerat.

Caput LXXX.

Dissertatio circa quadam impedimenta Ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt.

DIſquiſitionem iſtam loco appendicis hîc inſero, quia hæc Synodus VIII. Photium dicit nec eſſe, nec fuiſſe unquam Epiſcopum, atque ordinatos ab illo negat Ordines habere, conſecrataſque ab eo Eccleſias jubet de novo conſecrari *can.*4. Prætereà hæc eadem Synodus *act.*6. ita diſtinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonicè ordinati Epiſcopi, & eas quæ fiunt à non canonicè ordinatis; ut primas quidem affirmet validas,eaque ratione admiſſos ab Eccleſia fuiſſe ordinatos ab Acacio, & Petro Moggo hæreticis; ſecus autem judicet de ſecundis, ideóque ſecundam Synodum Oecumenicam rejeciſſe quotquot à Maximo Cynico contra canonum præſcripta promoto fuerant ordinati. Hîc ſe aperit ingens difficultatum campus à paucis hactenus accuratè luſtratus.

Difficultatis in eo verſatur cardo, quatenus Eccleſia ipſa contrarium à multis jam inde ſæculis tenere & docere videtur; Ordinationes nimirum omnes, atque adeò cætera quævis Sacramenta, etſi contra Canones, aut prohibitiones in Eccleſia receptas conferantur, dum hæc

hæc tria interveniant, quæ à Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur, materia, forma, & minister conferre intendens, conferri sanè illicitè, sed tamen validè. Ex quibus consequens est, ut si ordinatio Sacerdotalis & Episcopalis à Photio suscepta tribus illis cōstabat, ipse Ordinum horum characterem verè susceperit. Unde & alterum consequitur, Ordines sic ab eo susceptos, validos extitisse, eosque pariter, quos Photius aliis post suam consecrationem contulit. Et tamen sacra Synodus nullum circa hæc tria requisita defectum in Photio arguit, sed tres istos, quòd neophytus ordinatus sit, quòd alienam Sedem violentus invaserit, quòd interstitia Ordinum præscripta non servaverit. Quæ omnia grave delictum involvunt; non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adjungit Nicolaus Papa primus *epist. ad Michaëlem Imperatorem*, quod ejus ordinator Gregorius Syracusanus Episcopus, jam ante fuerat in Synodo depositus, & anathematizatus, ideóque nihil Photio contulisse, & Photium propterea nec Sacerdotem esse, nec Episcopum asseverat.

Nec verò in sola Photii causâ ita statutum est in octava Synodo, verumetiam aliàs plerumque in similibus causis paria decreta edita ab Ecclesia sunt. Constantinus Romanæ Sedis invasor, paulò antè laïcus, & tumultuariè nullis servatis interstitiis ordinatus, non tantum legitimo Concilio depositus est, sed etiam judicatus omnis Ecclesiastici ordinis expers, perinde ac ante ordinationem illam illegitimam;

eo

eo quòd neophytus contra Canonum præscripta fuisset ordinatus in speciem, & apparenter duntaxat; & ejus aliàs collatæ ordinationes quasi merè laïci pronuntiatæ sunt irritæ. Nihil de Formoso Papa loquor, quem qui ei successit Stephanus septimus, collecta Synodo judicavit, non valuisse quemquam ordinare, eo quòd à pristino Episcopatu Portuensi contra veteres Canones, & contra proprium jusjurandum ab eo extortum, in Romanam Sedem commigrasset. Nec tamen dubium saltem esse poterat, retinuisse Ordinem anteriorem, atque characterem Episcopalem, ex quo fuerat in Portuensem Episcopatum evectus. Decrevit nihilominus in Episcoporum Synodo Stephanus Papa, ut omnes à Formoso post ejus degradationem ordinati, se iterum ordinandos sisterent sub anathematis pœna. Cùm verò istam erroneam Synodum Joannes IX. meliore judicio in Ravennate postmodùm Synodo damnasset, insequutus Papa Sergius III. aliâ coactâ Synodo Ravennatem rescidit, prioremque sub Stephana ratam esse jussit. His ergo non immoror, in quibus non ratio, non jus ullum, sed Stephani & Sergii perditissima nequitia, & fœdissima inferiorum Episcoporum adulatio prævaluit.

Quantas porrò excitavit in Ecclesia tragœdias contentionum Abbonis Remensium Episcopi causa? Iste cum aliis quibusdam Præsulibus solicitatus à Ludovici Pii Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eundem in Concilio abdicavit Imperio, transtulitque

litque in rebelles ex priore uxore liberos, Lotarium, Ludovicum, & Pipinum; uxorem verò secundi tori Juditham tribus privignis invisam, compulit in Monasterium. Cæterùm haud multò post Ebbo ipse Remensis, & Abogardus Lugdunensis Episcopus, nefariæ illius conspirationis præcipua capita, meliore Synodo ad Theodonis villam coactâ, sedibus suis exauthorati sunt. Sed post Ludovici Pii obitum Ebbo Lotarii operâ in pristinam Sedem restitutus, multas habuit ordinationes, quas illius successor Hincmarus Carolo Calvo, Pii & Judithæ filio gratissimus, irritas declaravit, & iterari districtè mandavit, contendens fuisse contra Canones restitutum Ebbonem, eaque de causa nullos penitus conferre potuisse Ordines, adeò ut iterari necesse esset quæcunque per eum hac in re gesta essent. Istud Hincmari placitum approbavit Concilium Suessionense secundum.

Præterea quantis tumultibus agitavit Ecclesiam schisma Donatistarum? Isti causabantur Cæcilianum, qui fuerat in Ecclesia Carthaginensi Diaconus, deinde ordinatus ejusdem Ecclesiæ Episcopus, non fuisse prorsus Episcopum, utpote contradicentibus Canonibus ordinatum ab Episcopis sacrorum quondam Librorum sub persecutione traditoribus.

Ioannes quidem Morinus Congregationis nostræ Scriptor profundissimæ eruditionis, in suo de sacris Ordinationibus opere duo alia profert ejusmodi ordinationum nullitatis exẽpla. Sed (tanti viri pace dixerim) non satis advertens,

advertens, & memoriâ lapsus: scribit enim Lucium Papam tertium, ad ineundam cum Friderico Ænobarbo Imperatore pacem, spopondisse illi, se eos ordinaturum de novo, qui ab Octaviano Antipapa per Fridericum intruso fuerant ordinati, atque uti promiserat, præstitisse. Id nullo Morinus testimonio comprobat, res verò prorsus aliter se habuit. Scribit namque Krantzius *lib. 6. hist. Saxon. cap.* 47. Lucium & Fridericum ad conciliandam mutuò pacem Veronæ convenisse, atque petenti Friderico annuisse perbenignè Lucium, se illos omnes admissurum ad sacra ministeria & dignitates, quos Antipapæ ordinarant: sed postridie cùm manus illis essent imponendæ (manuum hæc impositio intelligi facilè potest de absolutione à vinculis,quibus illaqueati erant, excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis) recusasse Lucium id præstare quod pridie promiserat, prætexendo decreta Concilii Venetiis habiti, non posse nisi altero Concilio revocari.

Alterum Morini exemplum ex simili memoriæ lapsu profectum est: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id convocata declaravisse, eos qui ordinati sunt à simoniacis Episcopis nullum penitus Ordinem suscepisse. Cùm verò multas ex hoc nasci confusiones cerneret, suum postmodùm restrinxisse decretum ad solas ordinationes, quæ simoniacè, hoc est oblatâ & acceptâ pecuniâ factæ fuissent. Cujus rei testem laudat Petrum Damiani. Cæterùm testis ipse *epist.* 16. *ad Henri-*

cum Ravennatem Episcopum, *cap.* 30. refert Leonem IX. in Synodo ordinationes omnes simoniacorum Synodalis authoritatis vigore cassasse. Ista cassatio nihil aliud fuit, quàm suspensio ab Ordinum illorum exercitio, ut mox patebit. Prosequitur Petrus Damiani, cùm ex istiusmodi decreto tumultus exortus esset, omnesque ferè Romanæ urbis Basilicæ Sacerdotalibus officiis, & Missarum solenniis destituerentur, tum demùm à Leone mitiùs agente instauratum fuisse prædecessoris Clementis secundi decretum, ut quicunque à simoniaco fuisset consecratus, non ignorans in ipsa sui ordinatione simoniacum esse Episcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti Ordinis officio ministraret. Certè si primum Leonis decretum tale fuisset, quale Morinus existimat, in primis condemnasset reipsa providum prædecessoris sui decretum, declarando nullitatem Ordinum; quos tamen ille declaraverat ritè exerceri posse post aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo sibi ipsi per secundum decretum contradixisset, non in re facti tantùm, sed etiam juris ab ipsomet definiti; permittendo, ut eosdem exercerent Ordines iidem ipsi, quos nullos & irritos antè declaraverat. Et insuper ex Damiani testimonio compertum est, aliter à Clemente II. decretum fuisse, quàm à Morino referatur.

Sed idem Author alias solidiores probationes ex antiquitate deducit, quas subjicio, scilicet ex Urbani Papæ II. epistola ad Petrum Pistoriensem Episcopum, quâ significat apertissimè,

mè, Daribertum ordinatum ab hæretico & ſchiſmatico Epiſcopo, ſimulque excommunicato, nihil accepiſſe; ideóque ſe per novam ordinationem contuliſſe Dariberto Diaconatus ordinem, quem ſchiſmaticus Epiſcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, ſcilicet nihil dediſſe, nihil contuliſſe, nihil accepiſſe circa ordinationem, in epiſtola Damaſi Papæ, in qua negat poſſe à Chorepiſcopis Ordines ſacros conferri, cùm ipſi nullatenus Epiſcopatus ordine ſint inſigniti; ideóque eos, ſi quid hac in re egerint, nihil contuliſſe; & proinde illum qui manuum impoſitionem à Chorepiſcopo ſuſcepit, eſſe perinde ordinandum, ac ſi manus ei nullo modo impoſitæ fuiſſent.

Addit Morinus, canonem Apoſtolorum 67. ſic ſtatuentem, *Qui ab Hereticis vel baptizati, vel ordinati ſunt, ut fideles vel Clerici ſint, fieri nullo modo poteſt.*

Idemque ſequentem narrationem adjungit ex Bertoldo, qui Gregorio VII. non modò *σύγχρονος*, ſed etiam addictus eidem fuit, atque pſeudo-Papæ Guiberto adverſarius. Hic ergo in Chronico ad annum 1091. refert Gregorium Papam VII. nimio & immoderato zelo exarſiſſe, dum judicavit eos, qui fuiſſent ab hæreticis, vel ſchiſmaticis Epiſcopis ordinati, ſi reſipiſcant, eſſe de novo ordinandos. Additque Bernardum Conſtantienſem, ſcholarum Magiſtrum, Gregorio ipſi conjunctiſſimum, ſcripſiſſe quod hac in re modum exceſſerit, dum ejuſmodi rurſum ordinandos cen-

fuit ; & demonstrasse judicium ejus esse planè Conciliis Nicæno & Africano repugnans, & sententiis Anastasii & Gregorii Magni Pontificum, Sanctique Doctoris Augustini. Eorundem quoque temporum Scriptor insignis Ivo Carnotensis Episcopus, sic in suo decreto refert p. 14. c. 55. *Gregorius Papa septimus in Synodo præsidens dixit : Ordinationes illorum, qui ab excommunicatis sunt ordinati, Sanctorum Patrum sequentes vestigia irritas fieri censuimus.* Hæc tamen verba diversum sensum suscipere possent, nisi Bernardus Constantiensis, & Bertoldus, ambo eidem Gregorio benevoli & addicti;& qui praxim ejusdem temporis, quo ipsi vivebant,perspectam habebant, quid hoc decreto significaretur,scripsissent. In ipso etiam Scholasticæ Theologiæ primordio ejusmodi adhuc vigebat opinio:Magister quippe sententiarum *in* 4. *dist.* 13. Sacerdotibus hæreticis potestatem detrahit Corporis Christi consecrandi.

His Joannis Morini probationibus, tres quas omisit, adjungo maximè perspicuas & solidissimæ ac primariæ authoritatis. Primùm ex synodica Oecumenicæ Sydoni Sardicensis epistola ad Alexandrinam Ecclesiam, quam ipse refert Athanasius *Apolog.* 2. ubi hæc ipsa verba leguntur, Γρηγόριος μὲν τοι παράνομος ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος καταςαθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ' αὐτῶν ἀποςαλεὶς, καὶ τοῦτο γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς τῆς συνόδου καθῃρέθη, εἰ καὶ τὰ μάλιςα οὐδεπώποτε, ἀλλ' ὡς ἐπίσκοπος ὅλως γενόμενος ἐνομίσθη : *Gregorius*

rius quidem, qui dicitur illegitimè ordinatus ab hæreticis, & ab iisdem ad vestram Ecclesiam missus, hoc sciat unanimitas vestra, quod judicio sacræ Synodi depositus fuit: quinimò illa pariter censuit, quod ipse nunquam omninò fuit Episcopus.

Alterum suppeditat argumentum secunda Synodus Oecumenica. Maximus Philosophus Cynicus à Gregorio Nazianzeno fuerat ordinatus Sacerdos; idemque vacante Constantinopolis Episcopatu Sedem illam ardenter ambivit, corruptisque pecuniâ quibusdam Episcopis, ipse tandem ab iis ordinatus fuit Episcopus. Synodus porrò Oecumenica tum ipsum damnat Maximum, tum etiam eos, quos idem manuum impositione ad ordines Ecclesiasticos voluit promovere. Sic verò declarat sacra Synodus can. 4. *De maximo Cynico Philosopho propter indisciplinationis ejus totius doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, ut neque Maximus esse, vel fuisse putetur Episcopus; neque hi qui ab eo sunt ordinati, qualemcunque gradum Clericatus obtineant, omnibus quæ circa eum, vel ab eo gesta sunt, in irritum revocatis.*

Ultimum desumo argumentum ex Innocentii I. epistola 18. ad Alexandrinum Antiochiæ Episcopum, *cap. ult.* ubi sic loquitur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi sunt cum suo Baptismo: sed ab hæreticis ordinati non sunt recipiendi cum suo ordine; quia hæretici solum baptismum dare permittuntur.* Certè nullus est hîc locus distinctioni liciti & illiciti; nam neque Bap-

tismum licitè conferunt hæretici : est ergo locus distinctioni validi quoad hæreticorum baptismum, & invalidi quoad eorundem ordinationes.

Quæres, an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem, quæ nunc perspectissima est, ignorabant? an nesciebant, quid inter illicitum & invalidum intersit, cùm multa facta valeant, quæ tamen illicitè fiunt? Non utique hæc ignorabant, sed plerumque deliberarunt, an in plerisque ordinationibus res eadem simul esset illicita, & invalida. Cùm ergo res tunc in ambiguo esset, necdum esset omninò evidens circa hujusmodi certitudo, nihil consultius fieri poterat, quàm ut de novo conferrentur, quæ vel planè irrita, vel certè dubia pro judiciorum varietate credebantur : quemadmodum, ut superiùs ad Quinisexti Concilii Canonem 84. observatum est, sapientissimè à Gregorio Magno, & à Carthaginensi Concilio quinto, & ab ipsa Quinisexta Synodo decretum fuit circa dubium Baptismum, Confirmationem, aut Ecclesiæ consecrationem, ut hæc omnia rursus peragantur.

Insuper hoc sciendum, veteres Patres hoc pro certo tenuisse, non solùm divino & immutabili jure præscriptas à Christo esse certas & immutabiles Sacramentorum formas, quarum defectu nihil agatur; sed insuper concessum à Deo jus & potestatem Ecclesiæ fuisse addendi Sacramentis accidentia nonnulla, quorum defectu nullum sit futurum Sacramentum:

tum: cùm ad rerum existentiam requirantur sæpenumerò circunstantiarum externarum concursus & conditiones, maximè cùm de entibus, non tam physicis, quàm moralibus, qualia sunt Sacramenta, sermo est. Certè nullitas ex essentialium à Deo immediatè institutorum defectu perpetua, & immutabilis, atque indispensabilis est. At quæ ortum habet ex eorum defecti, quæ Ecclesia instituit, non amplius perdurat, quàm pro ipsius Ecclesiæ arbitrio, quæ potest necessarias conditiones invehere, vel removere, propriasque leges condere, aut abolere

Istam Ecclesiæ potestatem circa ipsorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem asserunt (ut innumeros sileam Theologos recentiores) Alexander de Ales *Summa p.4.q.9. memb.1. & 2. artic.2.§.1. resp. ad* 1. & §. 3. *resp. ad ult.* Sanctus Bonaventura *in* 4. *dist.7. art.1. q.* 1. & *art. seq.* ex Canonistis verò Innocentius Papa IV. *ad c. quanto, de consuet.* ubi loquitur de Confirmationis charactere: & *c.* 2. *de Bapt.* ubi hanc Ecclesiæ potestatem extendit ad Baptismum, ac Matrimonium, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Ostiensis *tit. de schismaticis, num.*4. Abbas Panormitanus *ad d. cap. quanto, de consuet.* laudat, & approbat hanc Innocentii sententiam, cum isto moderamine, ut si Ecclesia conditionem apponat, nec tamen intendat ut ejus defectus inducat nullitatem, eo casu futurum sit quidem validum Sacramentum, sed tamen illicitum, si fortè conditio scienter prætermitta-

tur. Sed si Ecclesia conditionem præscribens intendat ut ejus omissione sit irritum, tunc quidem nullum futurum esse Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanchez numerosam citans Doctorum catervam, posse Papam non modò nova impedimenta matrimonium dirimentia inducere, sed etiam certis prohibere personis, ne nuptias inter se contrahant sub nullitatis pœna, adeò ut invalidum & inane futurum sit id matrimonium; *tract. de matrim. lib. 7. disp. 1.*

Franciscus Hallerius Parisiensis Theologus, quamvis aliam ineat rationem, nec loquatur de potestate condendi circunstantias Sacramenta irrita facientes, sed de ipsa Sacramentorum materia & forma, *tract. de sacris Ordinationibus, p. 2. sect. 2. c. 2. §. 21.* scribit materiam, formamque ipsam posse variari, quinimò re ipsa variari in tribus Sacramentis, Pœnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali, secundum quam Sacramentorum essentiæ sunt à Christo institutæ immutabiliter; sed in ratione materiali, atque individuali. *Sic alio* (inquit) *ritu Latini, alio Græci Ordines tradunt; & alio ritu nunc à nobis, alio à veteribus Latinis ordinationes peractæ sunt, manente semper eadem materia in sensu formali, hoc est, prout significatur spiritualis potestas in ordinatione tradita; quamvis materialiter diversa sit materia ipsa, prout diversæ res ad istam significandam potestatem assumptæ sunt.*

Hæc Hallerii distinctio, quamvis diversimodè expressa, cum illa distinctione quadrat &

conve

convenit, quam alii Theologi excogitarunt, Chriſtum Dominum inſtituiſſe aliquorum Sacramentorum materias & formas ſecundùm genus, id eſt prout in genere ſignificare debent gratiam, & poteſtatem ſeorſim à ſingulis Sacramentis conferendam; ſed tamen poſſe per Eccleſiam determinari ejuſmodi materiam aut formam ſecundum ſpeciem, ut hoc, vel illo ritu talis gratia, vel poteſtas repræſentetur. Et inſuper diverſis temporibus poſſe ab Eccleſia variari priſtinam illam, quam ſecundùm ſpeciem induxit, determinationem, atque reipſa per eam variatum fuiſſe in aliquibus.

Attingens deinde Hallerius Pœnitentiæ Sacramentum, docet Chriſtum inſtituiſſe quidem ut peccata illius eſſent materia. Ut autem hæc, vel illa peccata hujus, vel iſtius Sacerdotis judicio ſubjicerentur & poteſtati, vel ad majus Tribunal referrentur, id relictum Eccleſiæ arbitrio. Hinc tranſgreditur Hallerius ad Matrimonium: *Materiam* (ait) *matrimonii Chriſtus conſtituit in legitimo partium conſenſu. An verò legitimus conſenſus eſſet in hoc vel illo affinitatis gradu, & utrum legitimus ſit clandeſtinus conſenſus, necne, id omne judicio reliquit Eccleſia.*

Plerique alii Theologi ſimile ſcribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus ubi diſputat de materia Diaconatus, quæ primis Eccleſiæ exordiis verſabatur in ſola manuum impoſitione, necdum ſcriptis Evangeliorum libris, docet materiam à Chriſto inſtitutam eſſe unà cum manuum impoſitione, aliquid in genere deſignans

designans illam, quæ Diacono confertur potestatem, quam Ecclesia postmodùm determinavit, ut consisteret illud potestatis signum in traditione libri Evangeliorum. Conformia scribunt Cardinalis de Lugo *disp. 2. de Sacram. in genere, sect. 5. num. 85. & seqq.* Becanus *p. 3. de Sacram. Ordinis*; *q. 4.* Et inter Doctores Parisienses, præter Morinum & Hallerium citatos, Gamachæus, & Ysambertus nobiles in Sorbonæ Collegio Professores.

Circa disputationem istam exquire præterea, quæ suprà disserui in appendice ad Concilium quartum Carthaginense.

Caput LXXXI.

Concilium Triburiense.

Est Triburia villa quædam Regia, seu castrum ad Rhenum fluvium; in quod amœnitatis & voluptatis gratiâ Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco sub Arnulfo Imperatore, dum esset Formosus Romæ Pontifex; celebratum fuit Episcoporum duorum & viginti Concilium anno Christi 895. post indictum & expletum triduanum jejunium cum Litaniis & Orationibus ad implorandam sancti Spiritus opem, ut testatur præloqutiva Concilii hujus epistola.

Canon 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes juxta Canones*

Canones judicamus de decimis & oblationibus fidelium : ut una sit Episcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi Ecclesiarum servetur, sicut in Epistola Gerasii Papæ cap.17. legitur. Allegatur iste Gelasii canon apud Gratianum 12.*q.2. c. vobis enim.* Similis est sanctio *in c.concesso, §. redditus, & c. quatuor*,12.*q.2.* & *can. ad hoc*, 16. *q.* 1. Hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Sylvester Papa I. Huc pertinent Sanctorum testificationes : dicit enim Urbanus Papa I. *Ipsa res fidelium, quæ Domino offeruntur, non possunt aliis quàm Ecclesiæ & fidelium indigentium usibus applicari; quia vota sunt fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum.* Similiter Bernardus serm. 23. in Cant. *Ministri Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè, sacrilegéque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quòd & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epist. 2. ad Canon. Lugd. *Quidquid præter necessarium victum & vestitum de Altari retines, tuum non est, sacrilegium est, rapina est.* Similia idem repetit *epist.*42.

Canon 18. *Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria, calices sunt & patena, de quibus Bonifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si liceret in ligneis vasculis Sacramenta conficere? respondit: Quondam Sacerdotes aurei ligneis vasculis utebantur; nunc è contra lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus.* Zephirinus Papa patenis vitreis Missas celebrari constituit.

Deinde

Deinde Urbanus I. omnia sacri ministerii vasa fecit argentea. In hoc enim sicut in reliquo cultu magis ac magis per incrementa temporum splendor succrevit Ecclesiarum. *Statuimus*, inquit, *ut deinceps nullus Sacerdos sacrum Mysterium corporis & sanguinis Iesu Christi Domini in ligneis vasculis ullo modo conficere præsumat*. Citatur *in c. vasa in quibus sacrosancta, de consecr. dist.* 1. Hieronym. *epist. ad Rusticum*, sic testatur de contemporaneo sibi Exuperio Tolosatium Episcopo : *Nihil illo ditius, qui Christi corpus in canistro vimineo, & sanguinem portat in vitro*. Desumptus ex Concilio Remensi sub Carolo magno Canon *Vt calix*, *de consecr. dist.* 1. prohibet usum calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita Cæsarii Arelatensis : *An non* (inquit) *in vitro habetur sanguis Christi ?*

Canon 22. decernit in gravis delicti suspicione, ut Episcopo, vel suo delegato discutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tam probationum, quàm purgationum aliæ dicuntur canonicæ, quæ sacris Canonibus saltem posterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in usu erant, non tamen canone sancitæ, aut probatæ, cujusmodi recensentur duellum, ferrum candens, aqua fervens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem à Canonibus quidem habuerunt, sed aliis posterioribus Canonibus prohibita sunt. Hinc tituli Decretalium *De purgatione canonica*, & *De purgatione vulgari*. Sub hoc ultimo titulo singula

gula capita abrogant, & interdicunt hujusmodi purgationes, ad quas etiam per Judicum Ecclesiasticorum sententiam Rei compellebātur. Innocentius II. Episcopum deponit, tum ob ejus alia delicta, tum ob ejus judicium probationem indicens per ferrum candens: *c. ex literis, de excess. Prælat.* Et in Decretò Stephanus V. prohibet candentis ferri, & ferventis aquæ probationem, aut purgationem. Nicolaus verò monomachiam, *c. consuluisti*, & *c. Monomachiam*, 2.*q*.4. Insper S. Thomas 2. 2. *q*.95.*art*.8.*ad* 3. illicita docet esse illa examina, per quæ Deus tentatur ad miraculum operandum.

In Lege quidem veteri probabatur uxoris pudicitia per aquam zelotypiæ, in quam Sacerdos maledicta congesserat; sed nihil de peccato periclitabatur, ubi constabat de divina institutione, *Num*. 5. Nihilominùs istæ purgationes non tantùm constitutæ reperiuntur per veteres Longobardorum leges, sed etiam per Caroli Magni Capitulare congestum ex Synodalibus Antistitum illius temporis constitutionibus, *lib*.4.*Capitul*. Hujusmodi examine perhibentur usi diversi Germanorum Imperatores. Lotarius circa sibi suspectam adulterii Teutbergam uxorem, ut testatur Regino *Chrōn. lib*.2. voluit duos milites monomachia decernere. Sancta Imperatrix Cunegundis se apud sanctum Henricum conjugem suum adulterii suspicione malè conceptâ pedibus nudis super ardentes laminas incedendo liberavit, Surio teste. Otho III. uxorem Mariam Aragonum

Rege

Rege natam flammis addixit adulterii accusatam, postquam illius accusatrix vidua (cujus maritus solicitantis Imperatricis stuprum ex Dei timore recusaverat, ideóque falsis ab Imperatrice criminationibus apud Othonem adulterii attentati circumventus neci addictus fuerat) illæsa candentem laminam contrectavit, ad faciendam sceleris fidem, ut referunt Gotfridus Viterbiensis, & Albertus Crantzius.

Vulgares istas probationes Ivo Carnotensis passim reprobat, & dissuadet *epist.* 47. 205. 252. 280. Videtur tamen idem alicubi approbare his concurrentibus conditionibus; si aliæ non suppetunt idoneæ probationes, nec desunt probabiles gravis delicti præsumptiones, & præcedit post legitimam accusationem sententia judicis hæc fieri decernens. Sic enim hac de re scribit ad Radulphum Remensem Archiepiscopum epist. 252. *Non negamus tamen* (inquit) *quin ad divina aliquando recurrendum sit testimonia, quando præcedente ordinaria accusatione omnino desunt humana testimonia: non quod Lex hoc instituerit divina, sed quod exigat incredulitas humana.*

Qui plura his de rebus circa monomachiæ, vel aquæ frigidæ vinctorum corpora vel sustentantis ad innocentiæ argumentum, vel mergentis ad convictionem delicti; vel aquæ ferventis, in quam pedes, aut manus immergebantur; vel laminarum ardentium, aliasque id genus priscis hominibus usitatas probationes, disquisitiones, atque etiam ex antiquissimis manuscri

manuſcriptis exorciſmos aquæ frigidæ, aut calidæ, aliaſque ſolennes preces & ritus, quibus Sacerdotes præibant his examinibus, ſcire cupit, conſulat annotationes eruditas Franciſci Jureti *ad Ivonis Carnotenſis epiſt.*74.

Canon 40. declarat irritum matrimonium inter eos, qui ante conjugis mortem ſimul mœchati fuerant cum mutua futurarum nuptiarum pollicitatione, ſi conjux cui hæc inferebatur injuria, prædecederet. Eſt unum ex criminibus matrimonium etiam contractum dirimentibus: refertur *in c. relatum*, 31. *q*.1.

Canon 41, edicit, ut ſi frater fratris uxorem vitiaverit, à neutro deinceps illa contingi poſſit propter evitandum inceſtum. Addit tamen ſi urgeat incontinentiæ periculum, Epiſcopum poſt mulieris pœnitentiam ſuo præſcripto peractam, eiſdem conjugatis uſum matrimonii debere permittere: *Ne* (ait) *dum ſperantur ad alta ſublevari, corruant in cœnum.* Hinc inferendum, poſſe per Epiſcopum diſpenſari circa impedimenta jam legitimè contracto matrimonio ſupervenientia, etiam circa contractum in primo gradu inceſtum, ut docet Sanchez *de matrim.lib.*8.*diſput.*11.*n.*16. quem Bonacina, aliique conſectantur.

Canon 48. *Illud etiam* (inquit) *nec canonica inſtitutione definimus, nec introductione aliqua refutamus; ſed propter eos qui diversè de eo ſentiunt, aliquid commemoramus: ſi quis ſua commatris ſpiritualis filiam fortuitò, & ita contingente rerum caſu in connubium duxerit, conſilio maturiore ſervato habeat, atque honeſtè legitimo conjugio*

conjugio operam det. Ex isto canone inferri potest, licere aliquando probabilem sequi opinionem, tutiore relicta, quando saltem res integra non est, sed uni partium jam se quis bona fide alligatum cernit, ut in hoc jam contracto ignoranter, ac bona fide matrimonio. Tutius enim pro certo foret in proposita quæstione usu matrimonii abstinere usque ad declarationem vel dispensationem requisitam à suprema Sede. Patres autem Tribusienses nihil ausi hac in re (ut ipsi protestantur) definire, consulunt nihilominus pro altera duarum opinionum minùs quidem tuta, sed quam tamen censent probabilem, & cui annexum jus est qualiscumque possessionis ex contractis pridem bona fide nuptiis. Porrò circa spiritualis affinitatis vinculum consulito Tridentinum Concilium *sess.* 24. *cap.* 2. *de spirituali cognatione*. Illas porrò, quæ probabilium nomine opinionum circumferebantur hoc titulo, quòd à multis propugnarentur Scriptoribus, quorum hoc erat institutum, ut humanis, & prorsus iniquis cupiditatibus fræna laxarent, quasque damnavit & proscripsit jure merito Alexander Papa VII. in illius libri damnatione, qui inscriptus erat, *Apologia Casuistarum adversus Iansenistas*, nos execramur, ex quibus erant non paucæ, quæ luci non modò Evangelicæ, sed etiam naturali sic adversabantur, ut vel Turcis, vel Scythis horrorem incussissent. Authores itaque illarum, quantumvis numerosi, atque in sæculo spectabiles, nihil minùs merebantur, quàm gravium aut sapientium nomen.

Caput LXXXII.

Gallicana quædam Concilia in causa nuptiarum illegitimarum Philippi I. & postmodùm Philippi Augusti, Regum Franciæ, celebrata Ostione, Claromonte, & Divione.

PHilippus ejus nominis primus Franciæ Rex, repudiatâ legitimâ uxore Bertâ Comitis Hollandiæ filiâ, ex qua etiam filium Ludovicum cognomento Crassum, qui patri in Regnum successit, susceperat, illegitimo sibi toro conjunxit Betradam cognatam suam, Fulconis Comitis Andegavensis adhuc viventis uxorem. Quocirca Vrbanus Papa II. natione Gallus, quamvis gravem metuendi causam haberet, hostem patiens infensum Henricum Imperatorem, & ab hoc intrusum Guibertum Antipapam, essetque periculum, ne irritatus Franciæ Rex schismati se adjungeret, faveretque Henrici armis, publico tamen se opponere scandalo minimè dubitavit. Ergo Legatum suum toto Regno constituit Hugonem Lugduni Archiepiscopum, qui sine mora Concilium Episcoporum Galliarum indixit in urbe quam Bertoldus hujus historiæ scriptor vocat Ostionem, quæque à multis existimatur Augustodunum, dicta etiam Edua, & vulgò *Autun*,

in Burgundia. In hac Synodo Philippus communione fidelium excisus est anno millesimo nonagesimoquarto. Cumque nihilo secius Rex in contumacia persisteret, ipse tandem Pontifex Urbanus in Galliam profectus illud Concilium Claromonte in Arvernia coëgit, cui ducenti & quinque Antistites interfuerunt, in quo iterum Philippus cum sua pellice Bertrada excommunicatus est. Ad postremum Rex meliore suscepto consilio Bertradam dimisit. Ipsa verò Regina Berta jam è vivis excesserat procul à Regia, præcedente anno, ut liquet ex chronico Cœnobii sancti Petri Vivi, Diœcesis Senonensis, iisdem temporibus conscripto à Clario Monacho.

Observatu dignum est, quod Petrus Mathæus sub finem historiæ sancti Ludovici refert ex veteri Codice Guilberti Abbatis Nogentini, scripto dum regnaret hujus Philippi filius Ludovicus Cr ssus: Philippum initio regni complures strumis morbidos suo contactu curasse, sed istud amisisse privilegium, neque posthac dum vixit, recuperasse, ex quo ejus mores per luxuriam & incestuosos Bertradæ amores in deterius versi sunt. Porrò Claromontanum Concilium istud habitum fuit anno millesimo nonagesimoquinto, quo Urbanus sacram indixit expeditionem pro Syria de manibus Mahumetanorum recuperanda: quæ quidem expeditio felicem nacta est exitum duce strenuo & religiosissimo Godofredo Bullonio, qui anno millesimo nonagesimonono Hierosolymam expugnavit, omniumque suffragiis

fragiis Rex Hierosolymorum primus electus fuit.

Claromontanæ Synodi canone 2. sic edicitur. *Quicumque pro sola devotione, non pro pecuniæ, vel honoris adeptione ad liberandam Ecclesiam Dei Hierusalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia reputetur.* Cœperunt hac Synodo publicæ pœnitentiæ, pariterque privatorum pœnitentium satisfactiones pro peccatis in sacram pro Fidei propugnatione militiam transferri.

Canon 4. *Ne quis Clericus arma deferat.*

Canon 16. *Ne Reges, vel alii Principes aliquam investituram de Ecclesiasticis honoribus faciant.* Hoc idem edixit Synodus octava, *canon.* 22.

Canon 28. *Ne quis communicet de Altari, nisi corpus separatim & sanguinem sumat, nisi per necessitatem, & per cautelam.* Istud præceptum sub utraque specie communicandi Ecclesia haud multò post revocavit gravissimis adducta caussis, & omnibus Missam non celebrantibus usum Calicis interdixit. Vide inferiùs Constantiensis Concilii sessionem 13.

Sequenti sæculo Franciæ Rex Philippus Augustus uxorem Gerbergam Danorum Regis filiam repudiavit, eaque vivente Moraviæ Ducis filiam Mariam ementito matrimonii nomine duxit, prætexens aliquam dirimentem cum dimissa affinitatem. Tum Cœlestinus Papa III. binos in Galliam Legatos transmisit, qui collectâ Divione in Burgundia Synodo, causáque sedulò exploratâ, Regem admonitum, & ad

monitionibus contumacem, Regnumque universum Ecclesiastico interdicto subjiciunt anno Domini millesimo centesimo nonagesimo-septimo. Id Rex iniquo animo tulit, neque Concilio per aliquot menses dignatus est obtemperare: sed ad ultimum resipiscens, & Mariam dimisit, & Gelbergam revocavit. Franciæ quædam historiæ hoc addunt, quandiu duravit interdictum, non fuisse pro veteri more in publicis tabulis conscriptum, *Regnante Philippo*; sed, *Regnante Christo.*

CAPUT LXXXIII.

Alia quædam anteriora Concilia in simili causa illegitimi inter Lotharium & Valdradam connubii.

HIs hactenus commemoratis simile jampridem contigerat in Lothario Lotharii primi filio, Franciæ non quidem Occidentali huic nostræ, sed ut tunc temporis vocabant, Orientali, seu Austrasiæ regnanti. Hic ergo Princeps, qui Lotharingiæ, in qua regnabat, nomen dedisse creditur, Theutbergam uxorem falsis oneratam accusationibus repudiare instituit, & Valdradam pellicem, quam efflictim deperibat, in matrimonium assumere. Hac de re cùm ad Nicolaum primum Pontificem scripsisset, isteque cunctaretur respondere, omnis moræ impatiens Lotharius Concilium octo Episco

Episcoporum Aquisgrani cogit anno octingentesimo sexagesimosecundo, à quibus novæ cum Valdrada permissæ sunt nuptiæ. Id Nicolaus improbavit, alterumque Concilium in civitate Metensi indixit anno sequenti habitum, sed pari ac prius illud eventu : simulque Legati ex eodem Concilio Romam directi sunt, qui utriusque Synodi principes fuerant, Guntarius Agrippinensis, & Teutgardus Trevirensis Archiepiscopus. Sed Nicolaus in Lateranensi Concilio ambos dignitate movit, simulque Synodos Aquensem & Metensem damnavit. At illi Pontifici rebelles pro Episcopis nihilominus se gessere. Nicolaus verò institit ut alii eorum loco Episcopi crearentur.

Lotharius perpetuò tergiversatus, tandem à fratre Ludovico Imperatore rogatus ut sibi suppetias in Italiam ferret contra Saracenos, Romam contendit annò octingentesimo sexagesimonono, extincto ante biennium Nicolao : atque per fraudem & mendacium ab ejus successore Adriano secundo veniam exoravit, cum sub Dominici corporis communionem Valdrada se pellice abstinuisse post Nicolai interdictum, & in potestate Pontificis fuisse dejerasset. Sed perjurii hujus in reditu pœnas dedit, eodem quippe anno Placentiæ lethali morbo confectus est. Hæc referuntur ab Othone Frisingensi, Reginone, Anastasio *in Nicolaô primo*, Hermanno, Sigeberto, & *in tom. 3. Concil. Gal.*

CAPUT LXXXIV.

Concilium Oecumenicum nonum, seu Lateranense primum, sub Callisto II.

QUamvis generalis Synodus octava constituisset *can.* 22. nemini Principum, aut Potentium licere ingerere se Episcoporũ electioni aut promotioni: quamvis etiam primus inter Christianos Imperator Constantinus in sua ad Episcopos, qui Nicænæ Synodo non interfuerant epistola, quam referunt integram Theodoritus & Gelasius Cyzicenus, hanc auream & omnibus sæculis memorabilem sententiam circa Conciliorum authoritatem tradidisset, *πᾶν ὅ τι δ' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἐπισκόπων συνεδρίοις ἐπράχθη, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει*: quidquid in sacris Episcoporum consessibus actum est, id omne ad Dei consilium referri debet. Nonnulli tamen Germanorum Imperatores à Constantini pietate degeneres, jura Episcopatuum, & Abbatiarum, cæterorumque beneficiorum Ecclesiæ conferendorum sibi asserebant, & cum fœdissimo mercatu sacras dignitates venales habebant; ideoque indignissimos viros ad eas assumebant, unde nascebatur grandis morum & sacræ disciplinæ corruptela.

Huic pesti Romani Pontifices occurrere conati sunt, atque omnium maximè Gregorius

rius VII. dictus anteà Hildebrandus. Cùm enim post Damasi II. obitum vacante Apostolicâ Sede, Imperator Henricus, quem Itali secundum, Germani tertium ejus nominis recensent, delegisset Papam Brunonem Tullensium Episcopum, eumque Purpurâ Pontificali ornatum à se dimisisset, ut coram Cardinalium consessu se sisteret acceptandum & consecrandum: cúmque hic per Galliam iter ageret, ubi tunc fortuitò versabatur Hildebrandus, correptus ab eodem fuit, quòd necdum à Romano Clero electus se pro summo Pontifice gereret, ac si liceret à Principe laïco supremæ in Ecclesia dignitatis apicem consequi. Addit Hildebrandus se id præstiturum, ut nec Imperator causam succensendi haberet, nec jura Ecclesiæ detrimentum paterentur. Bruno illius suasu purpuram deponit, & iter prosequitur, assumpto secum Hildebrando, cujus deinde operâ Bruno Romæ à Clero Summus Pontifex eligitur, sub nomine Leonis IX. qui fuit eximia vitæ sanctitate spectabilis; de quo ita scribit Leo Ostiensis: *Quandiu Romæ remoratus est, omni tempore tribus per hebdomadam diebus à Lateranensi Ecclesia usque ad sanctum Petrum, privato habitu, nudisque pedibus, cum duobus, aut tribus Clericis, noctu psallendo & orando pergebat.* Harum verò Basilicarum intervallum est circiter quatuor milliarium.

Defuncto Leoni subrogatur Victor II. præcibus sacri Cardinalium Collegii apud Henricum Imperatorem expetitus. Moritur paulò post Henricus, deditque operam Victor Pon-

tifex, ut eligeretur in Imperium quinquennis ejus filius Henricus tertius, qui grandior factus Ecclesiæ Romanæ infensissimus hostis evasit. Mortuo subinde Victori sufficitur Stephanus X. hunc excepit à Romano Clero sublectus Nicolaus II. quem rogante Clero Henricus III. approbavit & admisit: iste indicto in Lateranensi Æde Concilio sanctionem edidit, quam refert Gratianus *dist.* 23. *c. in nomine Domini*, quæ jubet Romanum eligi Pontificem à Clero & populo; sic tamen ut præsint Cardinales Episcopi, adhibitis aliis Cardinalibus Clericis, atque ita reliquus cum populo Clerus ad consensum novæ electionis accedat: mox ita subjungit: *Salvo debito honore & reverentiâ dilecti filii nostri Henrici, qui in præsentia Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente speratur, sicut jam sibi concessimus & successoribus illius, qui ab hac Apostolica Sede personaliter jus hoc impetraverint.* Nicolaum II. excepit Alexander II. Alexandrum Hildebrandus dictus Gregorius VII. in Etruria humili loco & patre fabro natus, ingenii tamen, virtutumque laude conspicuus. Eum Henricus legitimis suffragiis Romæ electum approbavit, & aliquandiu impensè coluit. Sed paucis inde annis mutato in deterius consilio, atrocissimè divexavit, eique Guibertum Ravennæ Episcopum opposuit pseudo-Papam, qui Ecclesiam dilaceravit sub legitimis Pontificibus Gregorio VII. Victore III. & Urbano II. mortuus demùm sub Paschali II. Sed ei alios subinde Antipa-

pas

pas ſchiſmatici Henriciani ſubſtituerunt.

Henricum III. Imperatorem ſchiſmaticum Gregorius VII. in Concilio Epiſcoporum Laterani habito perculſit anathemate, ſubditoſque illi populos ſubjectionis Sacramento ſolvit. Quam ſententiam iteraverunt adverſus eundem, ejuſque cognominem filium, & ſucceſſorem Henricum IV. inſequentes Pontifices.

Prolatæ ſententiæ hujus cauſæ multiplices fuerunt. Primùm uſurpatio dignitatum & Prælaturarum Eccleſiæ, quas titulo inveſtituræ Imperatores conferebant. Deinde ſimonia, quia pretium pro his inveſtituris exigebant. Poſtremò ſchiſma & aperta rebellio, quia armis & factionibus Antipapas obtrudebant.

Henricus IV. paternæ nequitiæ imitator, poſtquam Paſchalem II. in Vaticano veneratus eſt, atque ab eo coronam Imperii ſumpſit, eundem improviſo capi juſſit, & carcere incluſit: neque priùs libertatem reſtituit, quàm extorſiſſet præreptas ſibi, & patri Prælaturarum inveſtituras. Paſchalis verò reddita ſibi libertate Concilium in Laterano coëgit, quo revocata eſt per vim extorta conceſſio, & ipſe Henricus ſacris omnibus interdictus.

Succeſſorem Paſchalis Gelaſium II. Henricus adducto exercitu Roma exegit, & Burdinum Bracarenſem Archiepiſcopum in Romanæ Sedem Eccleſiæ vi obtruſit. Pulſus Gelaſius in Galliam confugit, ibique diem clauſit extremum. Denique unanimi Cardinalium conſenſione, tam eorum qui Gelaſium comitati

adhuc in Gallia versabantur, quàm eorum qui in Italia constiterunt, Summus creatur Pontifex Guido Viennensis Archiepiscopus, cui Callisti II. nomen inditum. Hic statim Remis Concilium habuit, quo simul Henrico & Burdino anathema dixit. Inde Romam profectus Burdinum tandem in suam redactum potestatem Monasterio conclusit. Quin & Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum Legatum suum per omnem Germaniam constituit, qui suo strenuè defungens munere Episcopos & Principes pro tuenda Ecclesia in legitimas partes pellexit,& validissimum eduxit exercitum; qui cùm haud procul ab Henrici copiis castra posuisset paratus confligere, magno Dei beneficio factum est, ut communicatis hinc inde cõsiliis, duodecim ex utroque exercitu principes viri delecti de pace ineunda sedulò egerint; & simul convenerint prorsus esse exstirpandum exitiale schisma, & ut Henricus Legatos ad Pontificem expediat,pacem suppliciter rogantes,quæ tandem generalis Concilii decreto firmetur. Assentitur Henricus, qui si detrectaret, à suis omnibus se desertum iri, & sua ditione spoliandum prævidebat. Nihil verò jucundius Callisto, nihil utilius Ecclesiæ poterat accidere, quàm ut extincto tam diuturno schismate, sedatisque bellis, quibus tot annos Italia & Germania conflagraverant, pax desideratissima succederet, atque ad Ecclesiæ unitatem redirent Imperatores.

Nonum istud inter generalia Concilium convocatum est anno millesimo centesimo vigesimo

gesimo secundo, in quo hæ fuerunt pacis conditiones sancitæ. Ut Imperator liberas Clericis & Monachis sineret Episcoporum & Abbatum electiones,& restitueret quæcumque ablata Ecclesiis fuerant per ipsum, vel patrem, vel utriusque fautores & ministros. Pontifex verò concessit Henrico & successoribus ipsius, ut electi in Episcopos, vel Abbates in terris Imperii Regalia ab Imperatoribus sumere astringerentur, dum omnis abesset pecuniaria contributio, & simoniæ labes.

Hoc eodem Concilio provisum est de ferendis suppetiis adversus Saracenos Ecclesiis Orientis, & renovatæ sunt peccatorum remissiones ab Urbano secundo fidelibus olim indultæ, qui cruces in vestibus sumpserint, & Christianis, quos Saraceni opprimebant, opem ac præsidium tulerint.

Ordinationes præterea, quas fecit Burdinus, & pseudo-Episcopi per ipsum ordinati à die, qua publico Ecclesiæ Romanæ judicio ille damnatus fuit, irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam, Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitus interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia disjungi, & qui contraxerant, ad pœnitentiam adigi, juxta Canonum præscripta decernitur. Eò porrò nequitiæ sacer Clerus jamdudum redactus erat, ut Sacerdotes connubia passim inirent, convocatis affinibus & amicis, de dote & nuptialibus donationibus, similibusque conventionibus paciscerentur, & conventa publicis tabulis

bulis conscriberent. Quia verò Leo IX. aliique Romani Pontifices istas sacrilegas fœditates districtè prohibuerat, idcircò magna Cleri pars his involuta spurcitiis Antipapis adhærebat, à quibus illæ approbabantur. In has Clericorum sacrorum ementitas nuptias acerrimè, ut par erat, invehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolaï II. scribebat.

Canone hujus Concilii secundo sic decernitur: *Nullus in Præpositum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, nisi Presbyter; nullus in Archidiaconum, nisi Diaconus eligatur.* Hunc eundem canonem innovat Innocentius II. in Concilio Romano. Uterque legitur canon in Decreto *dist.* 60. *c. nullus*, & *c. innovamus*. Concilium autem Tridentinum *sess.* 22. *de reform. cap.* 4. annum indulget, intra quem ii qui dignitates Ecclesiæ, vel beneficia possident, tenentur ad eum Ordinem promoveri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eandem sanctionem ediderat antea sub Clemente V. Viennense Concilium, Clementina *ut ii qui divinis, de ætat. & qual. & ord. præficiend.* Is verò indultus annus sumit exordium à die sumptæ possessionis, dummodò provisus illam sua fraude non distulerit.

CAPUT

Caput LXXXV.

Concilium Oecumenicum X. seu Lateranense secundum, sub Innoc. Papa II.

POstquam legitimis majoris partis Cardinalium suffragiis sublectus fuit Honorio II. Callisti II. successori Innocentius II. reliqua pars Cardinalium Petrum Leonis pseudo-Pontificem elegit, qui se Anacletum secundum dixit. Imminente quippe Honorii obitu conventum inter Cardinales fuerat, ut postquam ille excessisset, simul omnes ad sanctum Marcum convenirent, ut successorem communi consilio eligerent. Cæterùm qui familiaritate & assiduitate propinquiores Honorio fuerant (ut refert Sugerius Abbas Sancti Dionysii in vita Ludovici sexti Francorum Regis) statim atque Pontifex decessit, antequam ejus obitus populo innotesceret, non ausi ad sanctum Marcum metu populi tumultuantis convenire, sine mora Innocentium elegerunt (qui antè Gregorius vocabatur) Cardinalem Diaconum tituli sancti Angeli. Reliqui verò Cardinales & Episcopi, qui cum majori Procerum Romæ civium parte Petro Leonis adhærebant, Presbytero Cardinali tituli sanctæ Mariæ trans Tyberim, ad sanctum Marcum eodem quoque die convenientes ipsum Petrum in Papam elegerunt. Hic

&

& cognatorum atque affinium potentia, & procerum & clientum multitudine, & divitiarum copiâ subnixus, ædes Frangipanum obsidet, ad quas se Innocentius receperat. Sed inde repulsus præcipuarum urbis Ecclesiarum thesauros & vasa diripit, ut his opibus suas partes promoveret.

Sibi etiam Petrus adjunxit Rogerium Calabriæ, Apuliæ & Siciliæ Ducem; cui primus titulum Regis indulsit. At Innocentius Româ tandem excedere cogitur, seque in Galliam recipere. Eum Rex Ludovicus VI. cognomento Crassus, pedibus ejus procumbens honorificentissimè excepit. Schismati huic extinguendo sanctus Bernardus diligentissimam & utilissimam operam navavit apud Reges Franciæ & Angliæ, deinde apud Lotarium Imperatorem, qui etiam pollicitus est se Romam usque Innocentium cum exercitu deducturum, & sedulò præstitit. Innocentius Ecclesiarum Gallicanarum in sui subsidium receptâ collatitiâ pecuniâ, ex Gallia in Italiam remeat. Lotarius eidem se comitem cum exercitu numeroso adjungit in Longobardia, & Romam usque deducit, ubi & coronam Imperii de manu Innocentii suscepit, indéque in Germaniam regressus est, relicto Romæ pro Innocentii tutela præsidiario milite.

Neque solùm schismate per id tempus dilacerabatur Ecclesia, sed hæresibus quoque & seditionibus, quas Petrus Bruis, & Arnaldus Brixianus accendebant: quibus medendis malis Innocentius Concilium istud indixit.

Ejus

Ejus canone tertio duo circa excommunicatos decernuntur: primum, ne à suo Prælato excommunicatum alius Prælatus vel absolvere præsumat, vel suscipere citra appellationem. Quod idem statuerat Nicænus canon 5. sub Sylvestro, & Lateranensis canon 9. sub Callisto. Sancit præterea, ut scienter cum excommunicato communicantes eadem ipsi censurâ innodentur. Hoc tamen duplici moderamine temperarunt posteriora jura: primùm quidem reducendo hanc pœnam participantium cum excommunicatis, ad minorem excommunicationem. Secundò, ut nec ipsa minor excommunicatio locum habeat, nisi participando cum publicè denunciatis, atque nominatim, aut cum manifestis Clericorum percussoribus, juxta placitum Constantiensis Concilii à Martino V. Pontifice confirmatum. Hac de re plura require superius ad Antiochenum canonem 2. quo similis fuerat edita constitutio.

Decimus canon prohibet decimas Ecclesiæ à Laicis possideri, & possessas quamprimùm restitui jubet. Habetur apud Gratianum *can. decimas*, 16. *quæst.* 7.

Canon 5. vim Clerico aut Monacho, diabolo suadente illatam punit excommunicatione, quam extra mortis articulum solus Papa solvere possit. Habetur *c. siquis suadente*, 17. *q.* 4.

Generali Concilio subjungitur Innocentii epistola mandans ut Petrus Abælardus, hujusque discipulus Arnaldus de Brixia, perversorum dogmatum artifices, in locis religiosis separatim includantur, eorumque libri hæretici concrementur.

Caput LXXXVI.

Concilium generale XI. seu Lateranense tertium sub Alexandro III. Pontifice.

Vita functo Adriano III. successor electus est ab uno & viginti Cardinalibus Alexander III. à tribus verò dumtaxat Octavianus Romanus, Friderici Ænobarbi studiosus, qui duodeviginti annos adversus Alexandrum per omnem Italiam bellum atrocissimum gessit, parte Italorum pro legitimo Pontifice, parte aliâ pro Imperatore & Antipapa dimicante. Tandem bello profligatus Fridericus, & majori suorum parte tum apertè deficiente, tum vacillante resipuit, seque Venetiis ad Alexandri pedes abjecit, & ita solutus anathemate fuit. Sedatis belli fluctibus, Alexander generale Concilium in Laterano habuit ad providendum, ne deinceps Ecclesia simili calamitate conflictaretur. His alia causa Catharorum, seu Peterinorum hæresis accedebat, quæ in Aquitania exorta latiùs in dies propagabatur, & Vasconiam, Albigesium, Tolosam, finitimasque oras incesserat. Anno itaque millesimo centesimo septuagesimonono Concilium istud agitatum est.

Canon 1. statuit Romanum Pontificem esse posse neminem, qui à duabus saltem Cardinalium electorum partibus electus non fuerit. Addens

Addens nihil per hoc sacris Canonibus præjudicari, qui in aliis quibuscumque electionibus atque deliberationibus majoris & sanioris partis consensum ratum habent : quatenus cùm in his recurri possit ad superiorem, si dubium occurrat, isti recursui non potest locus esse in Summi Pontificis electione.

Canon 2. irritas decernit ordinationes Antipapæ Octaviani, aliorumque omnium per eum ordinatorum, cunctaque alia per eos gesta. Simile statuerat Concilium Lateranum sub Innocentio II. circa ordinationes à Petro Leonis pseudo-Pontifice factas. Itemque aliud Lateranum sub Callisto secundo Concilium *canon.*6. circa ordinationes & reliqua gesta Burdini pseudo-Papæ.

Canon 3. statuit, ne annis triginta minor in Episcopum, aut vigintiquinque in Parochum, aut Archidiaconum, aut in aliam dignitatem, vel beneficium animarum curæ annexum eligatur, aut promoveatur. Hanc renovavit sanctionem Synodus Tridentina *sess.* 24. *c.*2. *de reform.* Iste Lateranus canon refertur *c. cùm in cunctis, de elect.* Quo eodem canone decernitur electum, & confirmatum Episcopum, missumque in possessionem bonorum Episcopalium, eo momento pristina sua omnia beneficia per vacationem amittere, quo tempus exspirat à canonibus præfinitum ad illius consecrationem.

Canon 5. astringit Episcopum, ut vitæ necessaria subministret ei, quem sine sufficiente patrimonio, vel titulo ad sacrum Ordinem

promovit. Refertur *in c. Episcopus si aliquem,* & *c. non liceat, de prabend.* Gregorius Turonensis lib.8. hist. Franc. cap. 20. *Faustinianus* (inquit) *qui jussu Gundobaldi Aquensis urbis Episcopus ordinatus fuerat, ea conditione removetur, ut eum Bertrannus, Orestes, & Palladius, qui eum benedixerant, vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent.* Innocentius Papa III. *epist.* 84. *regesto* 15. Episcopum Pictaviensem increpat, eo quòd in elusionem canonis, quo sine titulo vel patrimonio Clericis ordinatis per ordinatores, aut præsentatores, aut successores eorum jubetur de victu provideri, jusjurandum recepisset ab ordinandis, quod nullum vitæ subsidium ab ipso unquam petituri essent. Idemque *epist. ad Zamorensem Episcopum,* constituit, ut ordinator Episcopus ei, quem ordinatione sine titulo consecravit, ejusque successor compellatur de victu providere, donec titulum nanciscatur. Habetur *in c. secundùm Apostolum, de prabend.* Vide huc etiam spectans caput 2. *eodem titulo.*

In Ecclesia primitiva nemo promovebatur ad Ordines, quin simul ascriberetur alicujus Ecclesiæ, aut Monasterii ministerio, ut edicitur *can.6.* Concilii Chalcedonensis, & legitur *c.1. & 2. dist. 70.* Capitulare quoque Caroli Magni *lib.1, cap.25. Nullus* (ait) *absolutè ordinetur, & sine pronunciatione stabilitatis loci ad quem ordinatur.* Ea Clerici ad certam Ecclesiam ascriptio dicebatur intitulatio, & ipsa Ecclesia titulus. Postquam verò per ordinationum multitudinem

titudinem ea consuetudo desiit, tum demùm requisivere jura patrimonium. Concilium quidem Tridentinum antiqua jura instaurans prohibet quemquam ordinari, quin certæ Ecclesiæ Ministerio ascribatur, *sess.* 23. *cap.* 16. non tamen ad hoc astringit, ut Ecclesiæ suppeditent stipendia Clericis illis ascriptis, nisi ratione beneficii.

Canon 6. cavet, ne Prælati per sententiam excommunicent, vel suspendant, nisi admonitione præmissa. Et ne ullus Religiosus à capituli, vel proprii Superioris regulari disciplina vel correctione præsumat appellare. Legitur insertum *in c. ad nostram*, & *c. reprehensibilis, de appellat.* Quod attinet ad præmonitiones, hæ tantummodò requiruntur, quando decernitur censura circa præsens delictum cum contumacia conjunctum: at verò quæ circa futurum delictum, sive à jure, sive ab homine Prælato decernuntur, non exigunt aliam juris formam, quàm ut promulgentur.

Canon 8. *Nulla Ecclesiastica beneficia, seu ministeria, vel Ecclesiæ alicui tribuantur, sive promittantur antequam vacent, ne desiderare quis proximi mortem videatur, in cujus locum & beneficium se crediderit successurum.* Et subinde ita pergit. *Cùm verò præbendas Ecclesiasticas, sive beneficia, ac officia in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diu maneant in suspenso, sed infra sex menses personis quæ dignè administrare valeant, conferantur. Si verò Episcopus, ubi ad eum spectat conferre, distulerit, per Capitulum ordinetur. Quod si ad Capitulum pertinuerit, & infra præ-*

dictum terminum hoc non fecerit, Episcopus secundùm Deum hoc cum religiosorum hominum consilio exequatur. Vel si omnes fortè neglexerint, Metropolitanus de ipsis secundùm Deum absque illorum contradictione disponat. Habetur *in c. nulla, de conceff. prabend.* Vocatur jus devoluti occurrens quando non providetur tempore debito, vel providetur quidem, sed de indigna, vel incapaci persona.

Devoluti jus extenditur pariter ad beneficia nominationi Patronorum subjecta. Quoties namque Patronus Ecclesiasticus, aut Collegium Ecclesiasticum, cui jus ad aliquam præbendam nominandi, seu præsentandi competit, neglexerit idoneum Clericum præsentare collatori post semestre computandum à die notitiæ vacationis, jus illud suum amittit, idque ad collatorem transfertur, qui potest pro libito conferre cuivis non incapaci. Idem obtingit post quadrimestre laïco patrono, quo elapso tempore jure illo suo excidit, quod in collatorem ordinarium devolvitur. Id tempus patronis præfigitur *in c. unico, de jurepatron. in 6.* Veruntamen laïcus patronus, cui minus temporis indulgetur, variare semel potest, atque à prima nominatione in alterius idoneæ personæ favorem resilire, nondum finito quadrimestri; patronus autem Ecclesiasticus non potest nisi semel intra suum illud semestre nominare, *c. cùm autem, de jurepatron.*

Canon 15. decernit bona ex beneficio acquisita non posse à Clericis in alios, quàm in Ecclesiam transferri. Qui canon quamtumvis malè

male fevetur, est perpetuæ ac indispensabilis obligationis. Sub Ecclesiæ nomine pauperes quoque hic comphehenduntur. Require superiùs Concilii Agathensis canonem 48. cum iis quæ inibi congessimus.

Canon 16. edicit, ut prævaleat quod fuerit à majori & saniori parte Capituli constitutum. Habetur *c. 1. de his quæ fiunt à major. part. capit.* Et confirmatur per canonem primum hujus ipsius Concilii.

Canon 18. mandat in cunctis Cathedralibus Ecclesiis præbendam erigi præceptorialem, ut ea provisus gratis doceat tum ejusdem Ecclesiæ Clericos, tum quosvis pauperes scholasticos.

Canon 19. interdicit sub anathemate potestatibus sæculi onera super Ecclesias, vel Clericos imponere, aut Episcoporum jurisdictionem quacunque ratione minuere, sibive usurpare. Permittit nihilominus Episcopis, & clero subsidia quædam communitatibus conferre, dummodo duæ interveniant conditiones: primò necessitas communis, secundò ne ulla sit coactionis species, *c. non minùs, de immunit. Eccles.* De exemptione Clericorum à laïcis judiciis vide Agathensem canonem 8. & Cabilonensem 11.

Canon 27. anathemate ferit Catharos, & Patarenos hæreticos, qui in Vasconia, Albigesio, & Tolosatum partibus invaluerat, eorumque fautores, & receptatores. Excitat, & cohortatur fideles ad sacrũ adversus illos bellum; & id præstantibus thesauros aperit indul-

gentiarum. Ab istis fuerat Manichæorum hæresis ab inferis suscitata: profitebantur enim duos esse Deos, alterum bonum, qui sola invisibilia condidisset; malum alterum, à quo cœli & terra, & humanum genus, cæteráque visibilia condita sint. Omnes etiam veteris Testamenti libros aversabantur, solis exceptis testimoniis, quæ novi Testamenti authoritate firmantur. Alia pleraque fœda, delira & blasphema prædicabant, quæ recitantur à Rogerio illius ætatis scriptore in annalibus Anglicanis.

CAPUT LXXXVII.

Concilium Generale duodecimum, Lateranense quartum, sub Pontifice Innoc. III.

DUæ simul exortæ fuerant atrocissimæ in Oriente pestes sub Heraclii Imperio, hæresis Monothelitarum, & Mahumetica perfidia. Muhumetes, qui ex servili statu & camelorum custodia, suæ tandem superstitionis favore Arabum Princeps evaserat, suam protinus ferro & flammis exitialem sectam studuit propagare. Igitur cum Saracenis suis, non à Sara Abrahami uxore, ut quidam commenti sunt, sed à Saraca Metropoli Arabiæ denominatis, horrendam vastitatem per vicinas regiones, Ægyptum, Palæstinam, totamque Syriam circumtulit; adeò ut sub ipsius Heraclii

Imperio

Imperio hasce Provincias Saraceni Mahumete duce longè, latéque occupaverint: qui iidem mox in Persidem eruperunt, quam etiam Hormisda Rege profligato subjugarunt anno Christi sexcentesimo quadragesimo. Insequenti porrò anno Heraclius vivere desiit.

Igitur pluribus sæculis Saraceni, nemine obsistente, sacra Judææ loca, quam vulgus Palæstinam dicit, occupaverunt ad annum usque millesimum nonagesimum nonum, quo Godofredus Bullionius sacri belli Dux Hierosolymam expugnavit, idemque sociorum suffragiis primus Hierosolymorum Rex est proclamatus.

Ad hanc verò suscitandam expeditionem Urbanus II. Pontifex oratione commotus Petri Eremitæ Galli, qui urgendæ illius causâ ex Judæa à se lustrata in Occiduas terrarum partes concesserat, Concilium generale ad Claromontem Arvernorum urbem convocaverat anno supra millesimum nonagesimoquinto, quo veluti classico exciti Latini, sumptis armis in Asiam transmiserunt, trajecto Bosphoro; & Alexium Comnenum Constantinopolis Imperatorem sibi obsistentem, horribili edita Græcorum strage repulerunt, Nicæamque primùm in Bithynia, deinde Antiochiam in Syria, potentissimas civitates expugnarunt, ipsamque demùm Hierosolymam obsidione ceperunt.

Anno postmodùm millesimo centesimo quadragesimo septimo, sub Eugenio Papa III. exhortatore S. Bernardo Clarevallensi Abba-

tè sacram alteram in Orientem expeditionem adorti sunt Conradus III. Germanorum Imperator, & Ludovicus septimus, dictus Junior, Francorum Rex, postquam Saraceni Edessam Orientis urbem armis occuparunt. Sed florentissimi Latinorum exercitus in Orientem progressi maxima ex parte perierunt Manuelis Comneni Græcorum Imperatoris execrandâ perfidiâ.

Contigit demùm ipsam Hierosolymam à Saladino Babylonis Ægypti Sultano, idest Rege, & Calipha, idest Pontifice, occupari anno supra millesimum centesimo octogesimo-septimo: qua occasione Fridericus Ænobarbus Germaniæ Imperator, ut Ecclesiæ à se illata damna compensaret, cum validissima Latinorum manu sacro se bello accinxit. Hic multis tum in Thracia, tum in Asia adversus sibi obsistentem Constantinopolis Imperatorem Isacium Angelum, & Saracenorum in Asia minori Regulos fortissimè gestis, occupataque (ut memorat Pius Papa II. *in descripsit. Asiæ, cap.*44.) minori Armeniâ, amnem perspicuum corporis abluendi causa ingressus, gurgite absorptus disparuit, & inanes esse, vanosque hominum conatus ostendit, quando res ab eo maximæ sperabantur.

Nec tantum Fridericus, sed etiam Philippus Franciæ, & Ricardus Angliæ Reges laudabilem contra Saladinum expeditionem susceperunt: sed (ita disponente Deo, cujus judicia abyssus multa) parum fructuosam. Ricardus quidem Anglus Cypri litoribus appulsus ab Isacio

Isacio Comneno Græco, qui hanc insulam Græcorum Imperio avulsam per tyrannidem usurpaverat, bello eripuit, & Guidoni Lusiniano Gallicæ originis permisit, postquam hic omni jure regni Jerosolymitani sibi debiti cessit, & in ipsum Ricardum transtulit.

Id verò observandum est, Jerosolymitanum Regnum, cujus auspicia Pontifex Urbanus II. in sacris Claromontis Comitiis dederat, primusque occupaverat Godofredus Bullionius, post annos demùm octoginta & octo miserabili casu ad Mahumetanorum rediisse potestatem, Urbano III. Pontifice, quum ultimus Christianorum Regum Guido Lusinianus à Saladino victus illo Regno excidit. Postquam Innocentius III. Pontifex doctrinæ, virtutumque splendore spectabilis universæ Ecclesiæ gubernaculis admotus est, animum ad terræ sanctæ recuperationem adjecit: cui acres stimulos admovit memorabilis victoria, qua Latini sacro bello fœderati Constantinopoli potiti sunt, creaveruntque Græciæ Imperatorem Balduinum Flandriæ Comitem sub ipsius Innocentii Pontificatu; quo tam felici successu amplius accensus generale Concilium ad propagandam in ulteriora Orientis Religionem indixit.

Itaque ut scribit ætatis illius historicus Abbas Urspergensis, celebrata est anno millesimo ducentesimo decimoquinto sancta universalis Synodus Romæ in Ecclesia Constantiniana dicta Salvatoris, mense Novembri, præsidente Innocentio Papa III. Pontificatus anno decimo

mo octavo, in qua fuerunt Episcopi quadringenti & duodecim, & in his Patriarchæ Constantinopolitanus & Jerosolymitanus. At verò Alexandrinus & Antiochenus, cùm per se interesse non possent, hic quia gravi morbo decumbebat, ille quia in Caliphæ ditione suam habebat Sedem, suos ad Concilium Apocrisiarios miserunt. Interfuerunt pariter Imperatorum Orientis & Occidentis Legati, multorumque Regum & Principum.

Insignis hac in Synodo effulget sapientia & pia solicitudo Innocentii, adeò exactè providentis circa res tum fidei, tum ordinis & disciplinæ Ecclesiasticæ, omniaque capitulis septuaginta breviter simul & accuratè complectentis. Quibus demùm subjicitur decretum pro sacra in Palæstinam profectione, de pace inter Christianos componenda, aut saltem quadriennii firmandis induciis, deque subsidiis ad hoc bellum comparandis.

Canone 1. fides Catholica declaratur his verbis: ***Deus suâ omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque condidit creaturam, spiritualem & corpoream.*** Consule superiùs annotata ad Nicænæ posterioris Synodi actionem 5.

Canon 2. errorem damnat Abbatis Joachim, qui edito adversus Petrum Lombardum Magistrum Sententiarum libro, illum dicit insanum & hæreticum, eo quòd in libris Sententiarum scribat, quod summa quædam res est Pater, Filius & Spiritus sanctus, quæ non est generans, nec genita, nec procedens.

cedens. Qua ex propositione Joachimus Petro Lombardo affingit assertionem non Trinitatis, sed quaternitatis, nimirum trium singularum personarum, & insuper communis essentiæ ut quartæ rei. Ipse verò Joachim astruebat in Trinitate unitatem, non illam quidem propriam & essentialem, sed collectitiam & similitudinariam, sicut multi homines dicuntur unus populus: idque probabat loco perversè intellecto Joan. 17. *Volo, Pater, ut ipsi in nobis unum sint, sicut & nos unum sumus.* Concilium autem rem his verbis definit: *Nos autem credimus & confitemur cum Petro, quod una quadam summa res est, & incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, & sigillatim quælibet earundem. Et ideò Trinitas solùm est in Deo, non quaternitas: quia quælibet illarum personarum est illa res, videlicet substantia, natura, essentia divina, quæ sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest. Et illa res non est generans, neque genita, neque procedens; sed est Pater qui generat, Filius qui generatur, & Spiritus qui procedit: ut distinctiones sint in personis, & unitas in natura. Licèt igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud, sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus, idem omninò, ut secundùm Catholicam, & Orthodoxam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno Filium generando suam substantiam ei dedit, juxta quod ipse testatur: Pater quod mihi dedit, majus omnibus est. Ac dici non*

potest

potest, quod partem suæ substantiæ ei dederit, & partem retinuerit ipse sibi, cùm substantia Patris indivisibilis sit, utpote simplex omninò. Nec dici potest, quod Pater suam transtulerit substantiam in Filium generando, quasi sic dederit Filio, ut non retinuerit ipsam sibi, alioqui desiisset esse substantia. Patet ergo quod sine ullâ diminutione Filius nascendo Patris substantiam accepit; & ita Pater & Filius eandem substantiam habent: & sic eadem res est, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus ab utroque procedens. Quum ergo Veritas pro fidelibus suis orat: Volo, inquiens, ut ipsi unum sint in nobis, sicut nos unum sumus; hoc nomen Vnum, pro fidelibus quidem accipitur, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pro personis verò divinis, ut attendatur identitas, atque in natura unitas. Quemadmodum Veritas alibi dicit: Estote perfecti sicut Pater vester cœlestis perfectus est; ac si dicat manifestiùs: Estote perfecti perfectione gratiæ, sicut Pater vester cœlestis perfectus est perfectione naturæ, utraque videlicet suo modo; quia inter Creatorem & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin major sit inter eos dissimilitudo notanda. Hæc ad singula verba inserta habentur *cap.* 1. *&* 2. *de summa Trinit.*

Canon 5. commemorat Sedium Patriarchalium privilegia, statuitque Constantinopolis Sedem esse primam à Romana, deinde Alexandrinam, tum Antiochenam, postremò Jerosolymitanam; ut postquam hi Patriarchæ pallium à Romano Pontifice acceperint, liceat eis obedientiæ suæ subditis Episcopis pallium concedere

concedere; recipiendo ab eis vicissim fidei Catholicæ professionem, & pro Ecclesia Romana sponsionem unionis & obedientiæ. Concedit etiam ut Dominicæ crucis vexillum ante se deferri faciant ubique locorum extra Romanam urbem, aut ubicumque Romanus Episcopus præsens non fuerit, aut ejus Legatus utens insignibus Apostolicæ dignitatis. Approbat præterea ut ad ipsos ex suffraganeis Provinciis appellari possit, salvis tamen appellationibus ab ipsis ad Apostolicam Sedem.

Summi Pontifices antehac restiterant Episcoporum Constantinopolis ambitioni, qui contra Nicænæ Synodi decretum affectabant Sedis suæ prærogativam supra omnes Orientis Patriarchas. Damasus enim, & Leo Romani Pontifices Synodorum secundæ & quartæ furtivos canones rejecerunt, per quos hæc illis asserebatur præeminentia: Nicolaus verò I. in responsis ad Bulgaros, cap. 93. *Porrò*, ait, *quis Patriarcharum secundus sit à Romano, consulitis; sed juxta quod Romana sancta tenet Ecclesia, & Niceni canones innuunt, & sancti Præsules Romanorum defendunt, Alexandrinus Patriarcharum à Romano Papa secundus est.* Idemque Nicolaus non alias admittit primarias Sedes, quàm quas constituit Petrus Apostolus, sive per discipulum suum Marcum, nimirum Alexandrinam; sive per seipsum, nimirum Antiochenam & Romanam, *epistola eadem ad consult. Bulg. cap. 92.*

At verò Innocentius III. huic Laterano Concilio præsidens jus secundæ Sedis Con-

stanti

ſtantinopolis Epiſcopo indulſit multis rationibus adductus; ſcilicet ut Græcos hactenus nutantes in Eccleſiæ Romanæ ſubjectione & unione devinciret ac demereretur. Tum quia à pluribus ſæculis reliqui Orientis Patriarchæ Conſtantinopolitano ſponte ceſſerant. Tum quia in Oecumenica Synodo Chalcedonenſi, poſt Apoſtolicos Legatos Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus, ejuſque in omnibus ſubſequutis Orientis Conciliis ſucceſſores jure iſto προεδρίας, ac πρωτοκαθεδρίας ſupra Patriarchas reliquos potiti abſque controverſia fuerant.

Quod attinet ad Jeroſolymitanam Eccleſiam, origine quidem omnium Eccleſiarum matrem, ſed non dignitate, & quam Nicæna prima Synodus Cæſareenſi Metropolitæ ſubditam declaraverat, cœpit illa pleno jure dignitatis Patriarchalis potiri jam inde à Concilio Chalcedonenſi, quod actione octava Jeroſolymitanæ Eccleſiæ univerſam Palæſtinam in tres diſtributam Provincias ſubjecit. Interceſſit quidem magnus Papa Leo, ne id executioni mandaretur, *epiſt. 62. ad Maximum Antiochenum.* Verumtamen idem Juvenalis Jeroſolymæ Epiſcopus, qui in Chalcedonenſibus Comitiis ſederat, convocavit poſtmodùm Palæſtinæ totius Synodum, in qua ipſe primo ſubſcripſit loco. Deinde Irenæus Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus; cùm tamen in Provincialibus Palæſtinæ Synodis anterioribus præſideret, primuſque ſubſcriberet Cæſareenſis, ut liquet ex Dioſpolitana Synodo, cui ſecundus à Metropolita

polita Cæsareensi subscripsit Joannes Jerosolymitanus. Et in altera Synodo antiquiore adversus Quartadecumanos habita Cæsareæ præsedit Theophilus Cæsareensis, eique assedit Narcissus Jerosolymitanus, ut addiscimus ex Eusebio *lib. 5. hist. Eccl. cap.* 15. Synodus demum quinta Oecumenica, eadem jura Patriarchalia Jerosolymorum Ecclesiæ confirmavit.

Canon 11. decretum instaurat Lateranensis sub Alexandro III. Concilii *in can.* 18. circa Præceptorialem præbendam in singulis Cathedralibus erigendam. Extendit ad alias quoque Ecclesias, quæ possunt præbendam eandem præstare; additque Præceptorem esse ab Episcopo unà cum Capitulo eligendum. Adjungit esse pariter in singulis Metropolitanis simili modo eligendum Theologum, qui Sacerdotes, aliosque Clericos in sacris Scripturis docendo instituat, & in his præsertim efformet, quæ ad curam pertinent animarum, cui congrua præbenda assignetur; non tamen ut fiat Canonicus: sed tamdiu redditus accipiat, quamdiu in docendo perseveraverit. Vide *c.* 1. & *c. quia nonnullis, de Magistris*. Deinde Concilium Tridentinum hæc omnia instaurat, & amplificat *sess.* 5. *de reform. cap.* 1. ubi etiam declarat præbendæ Theologalis collationem esse prorsus nullam & irritam, quæ facta fuerit ei qui per seipsum istud officium exequi non valeat; & provisos esse compellendos ad exercitium muneris sui per reddituum subtractionem. Vide idem Concilium *sess.* 23. *de reform. cap.* 18.

*cap.*18. Istis haud absimilia sunt Gallicana edicta in Comitiis Aurelianensibus edita sub Carolo Rege 19. & in Blesensibus sub Henrico III. *art.*33.

Canon 12. providet Monasteriorum reformationi per Provincialia capitula singulis trienniis convocanda, & per sedulas & frequentes visitationes.

Canon 13. providet, ne novæ inducantur Cœnobitarum religiones.

Canon 14. incontinentiam reprimit Clericorum.

Canon 15. Clericorum crapulam coërcet. Clericorum in ebrietatem lapsum antiquiora Concilia, Agathense *can.*41. & Veneticum in Gallia *can.*13. puniunt, vel excommunicationis, vel flagellationis pœnâ.

Canon 16. præscribit Clericorum modestiam: prohibet eis sæculares negotiationes, aleæ quoque & taxillorum lusus, quin etiam his interesse vetat. Annulum ab his gestari prohibet, qui non sunt Episcopi. Ordinat tonsuram & vestes, aliaque exteriora omnia componit ad modestiam. Hoc etiam decernit, ut Pontifices in Ecclesia & in publico superindumentis omnes lineis utantur, nisi Monachi fuerint, quos deferre oportet habitum Monachalem. Hæc leguntur eadem *in c. Clerici officia, de vita & honest. Cler.* Hoc idem de retinendo ab Episcopis olim professis Monachis habitu Monachali ac regulari, jam dudum sanxerat Synodus Oecumenica octava *can.*14.

Canon 17. *Districtè* (ait) *præcipimus in virtute*

tute obedientia, ut divinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiosè celebrent pariter, & devotè. Loquitur de Clericis & Monachis, quicunque astricti sunt officio divino: & legitur *in c. dolentes, de celebrat. Miss.* ubi insignis est glossa exponens vocem *studiosè*, quantum ad officium oris sine syncopa: *devotè* autem quantum ad officium cordis, dicente Apostolo: *Orabo spiritu* (idest respiratione & lingua,) *orabo & mente:* (idest devota mentis attentione,) *psallam spiritu, psallam & mente.*

Canon 21. de facienda proprio Sacerdoti confessione decernit, saltem semel in anno; & de communicando divinæ Eucharistiæ, saltem in Pascha, nisi Sacerdos ipse ex rationabili causa differendum in aliud tempus judicaverit. Qui secus fecerit, ab ingressu Ecclesiæ vivens arcetur, & mortuus Ecclesiastica sepultura privatur. Districtè præcipit servari confessionis sigillum, ac secretum. Allegatur *in c. omnis utrisque sexus, de pœnit. & remiss.* Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio Martyris, citato *in c. & si non frequentiùs, de consecr. dist.* 2. deinde ex Concilii Agathensis *c.* 16. Christi, fideles non aliter impediti astringebantur Eucharistiam ter in anno sumere, in Nativitate Christi, in resurrectione, & die Pentecostes.

Canon 22. sancit, ut medici ad ægrotos vocati sub pœna interdicti ab Ecclesiæ ingressu, teneantur eos admonere, ut in primis Medicos advocent animarum; sic enim saluti simul

animæ & corporis consultum iri: quatenus citra generalem Canonis obligationem, infirmi formidine mortis perculsi, graviùs de vita periclitantur, quum de confessione facienda monentur, existimantes (nisi Canon hoc juberet indifferenter, etsi forsitan non interveniat vitæ periculum) desperatum esse de vita. Prohibetur insuper cum anathematis interminatione, ne quis medicus ægro pro corporis salute quidquam suadeat, quod vertat in animæ perniciem, Deique offensam. Habetur *in c. cum infirmitas, de pœnit. & remiss.*

Canon 24. de electionibus ordinat, ut uno ex his tribus modis, vel scrutinio, vel compromisso, vel communi inspiratione ille demùm sit electus, in quem major, & sanior Capituli pars consenserit. Legitur *in c. quia propter, de elect.* Qua verò parte capitis hujus constituitur à Concilio ut assumantur de Collegio tres fide digni, qui sigillatim & secretò vota electorum colligant, & scribant, id abrogatum fuit demùm à Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 7. in fine, de Regular.* jubente fieri electionem per vota secreta, ita ut nullatenus in cujusque notitiam veniant eligentium nomina, & ut aliter facta electio sit irrita.

Hic idem Lateranensis Canon 24. duas requirit conditiones, ut aliquis absens possit per procuratorem eligere. Primùm ut sit legitimè impeditus, ne possit interesse. Deinde, ut his cui suffragium committet, sit de ipso eligentium collegio.

Electionis verò per compromissum legitur

exemplum

exemplum & decisio *in c. causam, de election.* ubi statuitur, teneri Moniales accipere in Abbatissam (modò idonea existat) eam quam providit Episcopus, postquam illæ Abbatissæ electionem in Episcopum ipsum contulerant, ac compromiserant.

Electionum libertas ita necessaria est, ut ubi ista coarctatur, eo ipso nulla sit electio. Ideóque Cœlestinus III. *c. cùm terra, de election.* damnat, & inanem declarat electionem, quæ fit quando Patriarcha, vel Episcopus, vel Princeps duas, trésve personas eligendas nominavit, ne liberum sit aliam eligere, quæ non sit ex nominatis. Gregorius X. in Concilio decimo generali Lugdunensi, *c. ubi periculum*, §. *cæterùm, de election. in 6.: Quum* (inquit) *arbitrium, vel inordinatus captivat affectus, vel ad certum aliquem obligationis cujuscumque necessitas adigit, cesset electio, dum libertas adimitur eligendi.*

Præfato juri communi conformantur Constitutiones Ordinis Prædicatorum, *distinct.* 2. *cap.* 2. §. 4. prohibentes in electionibus proponi certas personas à Superioribus, & statuentes teneri Superiorem approbare factam electionem alterius personæ, dum sit idonea, quàm ex iis quas nominaverit. Et Rodericus Doctor Franciscanus *in quæst. Regular. art.* 10. *&* 11. profert Bullam Pii V. anni 1571. decernentem, ut si Prælatus, aut commissarius qui præest electioni, convictus fuerit quomodolibet impedivisse libertatem eligentium, removeatur ab officio. Idem Rodericus refert, se vidisse

tres electiones diversas declaratas invalidas, eo quòd is qui præerat, restrinxisset eas ad duas, aut tres personas. Martinus Navarra *lib. 1. consil. 5.* & *in Manual. cap. 22. n. 5.* docet ex metu reverentiali erga personam, quæ in vocales polleat authoritate, non minùs irritam fieri electionem, quàm matrimonium. Nec valet ulla consuetudo per quam remanente electione tollitur, aut restringitur eligendi libertas, ut docent *ad d. c. cum terra, de elect.* Joannes Andreas, & Prosper Fagnanus. Committitur enim gravis injustitia quando sine justa causa, & legitimo processu excluditur vel una persona (& multò gravior si plures) à jure electionis quod ei competit, sive activæ, sive passivæ.

Quomodo verò Prælatus procedere debeat in electione Abbatissæ inter Moniales, consulito Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 3. in fin. de Regular.*

Canon Lateranensis 25. statuit, eligentes per potestatis sæcularis abusum, ab officiis & beneficiis triennio suspendi, atque privari eligendi potestate. Electum autem si tali electioni consentiat, fieri deinceps ineligibilem, & factæ electionis commodo privari. Habetur *in c. quisquis, de elect.*

Canon 26. decernit, ut facta electione is ad quem pertinet electum confirmare, diligenter examinet electionis processum, & personam electi: qui si reperiatur indignus, eum admitti & confirmari prohibet. Legitur *in c. nihil est, de elect.*

Canon 29. districtè prohibet, plures ab uno

uno Clerico præbendas curatas, vel personatus, vel alia beneficia, etiam curæ animarum nullatenus annexa, in una, eademque Ecclesia possideri. Et si secus fiat, hoc ipso statim ab obtento beneficio secundo, primum ipso jure vacet; quod si provisus utrumque retinere cōtenderit, utroque privetur. Is verò, ad quem jus conferendi spectat, si intra sex menses providere neglexerit, tenebitur tantundem resarcire in utilitatem vacantis Ecclesiæ, quantum eo tempore vacationis Ecclesiæ fuerit de illius fructibus atque emolumentis perceptum: collatio autem vacantis beneficii devolvitur ad Superiorem. Reservat tamen ad Apostolicam Sedem jus dispensandi ad plura tenenda beneficia, circa sublimes, aut literatas personas. Habetur hoc totum *in c. de multa, de prebend.* His similia statuuntur à Joanne XXII. *in extravag. execrabilis, eod. tit.* & in Concilio Tridentino *sess.7.cap.2.* & *sess.24.cap.17.* præclarè observat glossa *in d. cap. de multa, in vers. contenderit*, quod ante Innocentii tertii hanc receptam constitutionem, ut adepto secundo incompatibili beneficio, statim vacet primum, antiquiora jura dedisse optionem isto casu ei qui sic provisus fuisset, ut adeptus duo incompatibilia, eorum alterum, quod mallet, eligeret, alio, sive priore, sive posteriore, dimisso: sic enim statuunt duo Canones Alexandri III. *c. referente*, & *c. præterea, de prebendis.* Istis adjungito quæ superiùs annotavi ad Canonem 15. Nicænæ Synodi secundæ.

Canon 31. prohibet, ne filii Canonicorum

instituantur in iisdem Ecclesiis, in quibus patres eorum instituti fuerint. Habetur *in c. ad abolendum, de fil. Presbyt.* Jam antea sanxerat Alexander III. non debere filium in eadem Ecclesia aut præbenda ministrare, quam pater tenuisset, *c. præsentium*, & *c. conquerente, eod. tit.* Sed si quis alius post patrem habuerit beneficium, poterit deinde filius, si nihil aliud obsistat, etiam admitti, *c. ex transmissa, eod. tit.*

Canon 32. perversam reprobat consuetudinem, qua patroni, aut Rectores Ecclesiarum Presbyteris Parochianis adeò tenues redditus attribuunt, ut inde sufficienter nequeant sustentari: quo fit, ut vix aliquis reperiatur Parochialis Sacerdos sufficienter literatus. Statuit itaque, ut abolita mala consuetudine, sufficiens ad honestè vivendum portio assignetur Presbyteris. Habetur *in c. exstirpandæ, de præbend.* Eandem ob causam Synodus Tridentina sancit *sess. 25. cap. 16.* beneficia quoque abstracta olim ab animarum cura per assignationem Vicariæ perpetuæ, cui cura incumbat animarum, redintegrari denuò, fierique ex simplicibus Parochialia, sicut à primordio fuerant.

Canon 36. declarat, posse judicem, saltem Ecclesiasticum, suam revocare sententiam interloquutoriam, aut comminatoriam, etiam posteaquam ab ea fuit appellatum. Legitur *in c. cùm cessante, de appell.* Huc pertinere potest quod scribit Bernardus ad Innocentium II. Papam, epist. 180. *Hoc* (inquit) *solet habere præcipuum Apostolica Sedes, ut non pigeat revocare, quod à se fortè deprehenderit fraude elicitum,*

non

non veritate promeritum. Sæcularia verò judicia semel facta non corriguntur, nisi à superiore tribunali, *l. judex posteaquam, D. de re judicata*.

Canon 37. edicit, non posse quenquam per literas Apostolicas trahi ultra duas dietas extra diœcesim ad aliquod judicium. Continetur *in c. nonnulli de rescript*. Et confirmatur ab Honorio III. *c. olim, de exception*. Sed post hæc Bonifacius VIII. reduxit ad unicam ultrà Diœcesis fines dietàm, *c. statutum, §. cùm verò, de rescript. in 6*.

Can. Lateranensis 41. sic edicit: *Quoniam omne quod non est ex fide, peccatum est, Synodali judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio, tam Canonica, quàm civilis; cùm sit generaliter omni constitutioni, & consuetudini derogandum, quæ absque mortali non potest servari peccato. Unde oportet, ut qui præscribit, in nulla temporis parte rei alienæ conscientiam habeat*. Continetur *in c. fin. de præscrip.*

Cap. 50. revocat prohibitiones matrimoniorum, quæ anteà protendebantur usque ad septimum consanguinitatis & affinitatis gradum, easque reducit deinceps ad quartum inclusivè gradum. Habetur *in c. non debet, de consanguin. & affin.* Concilium Tridentinum his alteram addit reductionem *sess. 24. cap. 3. de reform. matr.* scilicet impedimenti publicæ honestatis ad secundum gradum: impedimenti affinitatis consurgentis ex fornicatione ac omni copula illicita, ne primum excedat gradum.

Can.53. *Ut decimæ ante omnia tributa deducantur, & solvantur.* Habetur *c. cum non sit*, *de decimis.* Id etiam edicitur Gallicano jure in Comitiis Blesensibus *art.*49. Dei namque dominium omnibus præcellit quorumcumque hominum dominiis.

Can.63. abusum illum, quantumvis longi temporis diuturnitate roboratum, ut pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum aliquid taxetur, vel exigatur, declarat simoniacum & damnabilem, atque ulteriùs fieri vetat. Legitur *in c. sicut pro certò*, *de simon.* Multa de simonia Ordinis congesta require superiùs ad Cabilonensis Concilii canonem 16.

Can. 64. in tantum dicit invaluisse intra Monasteria Simoniacam labem, ut prætextu paupertatis vix ulla in Monialem reciperetur, nisi per simoniam. Id verò reprobat, & fieri districtè interdicit, atque ad strictiorem pœnitentiam omnibus vitæ diebus compellit moniales, quæ sic admissæ sunt, aut alias admiserunt. Legitur *in c. quoniam*, *de simon.* Similis huic sanctio præcesserat Lateranensis sub Alexandro III. Concilii circa monachos pretio admissos, quos excludit à sacris Ordinibus: Abbatem verò qui receperit, officii sui privatione mulctat, *cap.*10. Et his antiquior Nicæna secunda Synodus *action.* 8. *c.* 18. Abbatissam, quæ pretio monialem receperit, gradu movet.

Qui posterioribus temporibus hac de re scripsere Doctores, in tres, ut ita dicam, dividuntur

duntur classes. Quidam enim sola præcedentium Canonum verba consectantes, rigidiorem opinionem tuentur; meram intervenire simoniam, quotiescumque initur conventio de dote ejus, quæ in monasterium est admittenda, quamvis non pro admissione in Religionem, sed præcisè propter admittendæ victum & alimenta necessaria conventum fuerit.

Secundam opinantium classem alii constituunt, nullam prorsus accidere simoniam, aut illicitam pactionem, si Monasterium & postulans inter monachas admissionem paciscantur de dote nomine alimentorum, etiamsi id ex Monasterii necessitate non fiat, cujus opes possunt ad ei alimenta suppeditanda sufficere.

Tertia verò Doctorum classis ab his duobus extremis quasi à Scylla & Charybdi deflectens, duplicem distinguit simoniam: unam quæ est contra jus divinum, nimirum si de dote conveniatur, tanquam pretio admissionis in Religionem; & insuper si conveniatur de dote in Monasterio opulento, licèt prætexatur id fieri pro corporali victu. Sed si Monasterii penuria non habeat sufficienter unde possit alere postulantem, olim quidem ejusmodi pro victu pactionem fuisse Lateranensis Concilii, & aliquorum Pontificum decretis prohibitam, eique labem simoniæ juris Ecclesiastici affixam: has tamen prohibitiones nascentibus Mendicantium utriusque sexus Ordinibus, & multiplicatis Monasteriis, subinde per contrarium usum occasione novorum Monasteriorum penuriæ invalescentem sic evanuisse, ut nul-

lus superſit his canonibus locus præterquam in divitibus Monacharum Parthenonibus.

In hanc tertiam ſententiam apertè conveniunt (ut alios pleroſque ſileam) duo majora Eccleſiæ luminaria, ſive ſanctitatem vitæ, ſive eximiam doctrinam ſpectes, Angelicus Thomas, & Seraphicus Bonaventura, religioſæ ambo profeſſionis, & illorum Lateranenſium canonum non ignari. Divus quidem Thomas duobus præſertim locis *in* 4. *Sent.diſt.*.25.*q*.3. *art*.2.*ad* 7.& in Summa 2.2. *q*.100.*art*. 3.*ad* 4. Divus Bonaventura *in apolog. paup. quæſt.* 18. Quiſquis ergo amborum ſententiæ inhæret, inoffenſo utique decurrit pede; adeò ut ſupervacaneum fuerit his adjungere Caietanum, Sylveſtrum, Suares, alioſque graves Auctores ejuſdẽ ſententiæ propugnatores circa ſola quæ inopiâ laborabant Monaſteria. Quinetiã Divus Carolus reformationis Eccleſiæ conſtantiſſimus zelator & inſtaurator, approbat circa Monaſteriorum ingreſſum dotales proviſiones. Sed quia ſi anno probationis dos promiſſa poſſideretur ab ipſo Monaſterio, id eſſet obſtaculo libertati novitiæ ad exeundum, ſi velit, ob difficultatem recuperandæ dotis: ſi autem interea poſſideretur dotalis pecunia à parentibus puellæ, illam fortaſſe haud facilè reciperet Monaſterium facta religioſa profeſſione; ideò ſapientiſſimus Præſul ſancit duabus Mediolanenſibus Synodis Provincialibus, ut initio probationis, quando puella religioſum habitum ſuſcipiet, apud virum monialibus, earumque Superiori probatum dos illa puellæ ſuſtentatio

sustentationi destinata deponatur, ut faciliùs & citra litigia post professionem à Monasterio recipiatur. Concil. Mediolan. I. *cap de novitiis ad profes. recipiendis*, & Concil. Mediolan. II. *tit. 3. eorum qua ad moniales pertinent.*

Laxior verò Soti (quem Suares meritò reprehendit *de censur. disp. 20. sect. 5. n. 11.*) & Sanchesii, necnon Bonacinæ, aliorumque opinio pactiones dotales etiam ab opulentioribus Monasteriis factas tuentium non videtur probabilis, etiamsi prætextu nitatur alimentorum merè temporalium. Ille namque prætextus validè hac ratione oppugnatur, quatenus in Monasterium admissio, sicut & quævis Ecclesiastica præbenda, duo simul ac inseparabiliter includit; unum spirituale, aliud temporale, ita tamen spirituali annexum, ut pretio dari non possit, quin simul spirituale vendatur. Et Paschalis Papa *in c. si quis objecerit, 1, q. 3.* declarat sejungi non posse spirituale à temporali, quod est ei adnexum; sicut anima corporaliter vivere nequit, nisi corpori conjuncta. Additque, quod si quis prætendat temporale spirituali adnexum vendere, neutrum relinquet invenditum. Itaque admissio in Monasterium consistit in jure, & associatione ad communia duo Monasterii bona, spirituale nimirum, quod in Religionis sanctitate, & piorum exercitiorum communione; & temporale, quod in victu & alimentis ex communibus Monasterii facultatibus consistit. Qui ergo paciscuntur circa Monachæ alimenta in Monasterium dives admittendæ, iidem paciscuntur de pretio mo-

nasticæ

nasticæ communionis, in qua temporale ibi existens transit in conditionem spiritualis boni, quatenus est à statu religiosæ vitæ inseparabile.

Argumentum verò deductum ex paritate dotis, circa quam licitum est pacisci, ad matrimonium, valet quidem in Monasteriis, quibus non suppetit facultas sufficiens alendæ puellæ, quæ admittitur, dummodò non plus exigatur, quàm opus ad hoc ipsum sit; nullam tamen vim habet circa commodè provisa Monasteria. Longè namque disparia sunt religio, & matrimonium; quatenus in religione id quod temporale est, subsistit quasi accessorium in re spirituali; at in matrimonio ratio sacramenti, quæ spiritualis est, subsistit ut accidens in fundamento & subjecto merè secundùm propriam naturam temporali & humano, quod est civilis contractus.

Denique concluditur sacra Synodus decretò sacræ militiæ, ad Jerosolymitani Regni recuperationem.

CAPUT LXXXVIII.

Concilium generale decimumtertium, Lugdunense primum, sub Innocentio IV.

FRiderici Ænobarbi nepos, & Henrici quarti Imperatoris filius Fridericus secundus, amplissimis ab Apostolica Sede beneficiis affectus, quem à tenera ætate parentibus orbatum, &

& civilibus bellis divexatum, tanta charitate in suam tutelam susceperat Innocetius tertius, ut ipsius operâ non modò elusi fuerint illorum conatus, qui tum occultis conspirationibus, tum aperta vi materno illum Regno Apuliæ, Siciliæque spoliare nitebantur; sed ei aditum etiam ad Imperium munierit, depulso in ejus gratiam Othone, qui quartùs ejus nominis fuerat designatus Imperator. Ingratus porrò Fridericus non tantùm his beneficiis gratiam nullam retulit, sed arma etiam, quæ ex voto ad sacra Palæstinæ loca impendere tenebatur, in Romanos Pontifices convertit. Graves in primis cum Innocentii tertii successore Honorio tertio simultates gessit, quas postmodùm adversus Gregorium nonum prosequutus est, donec monente isto, atque urgente, copias in Syriam eduxit, ubi nullo commisso prælio Jerosolymam à Saracenorum Calipha recepit dicis tantùm causâ, & specie tenus, inita cum illo turpi pactione.

Hinc regressus in Occidentem complures Romanæ Ecclesiæ terras, quâ proditionibus, quâ marte aperto invadit, præsidiisque munit, adeò ut magna Piceni & Latii parte occupata, Romam ipsam obsidione cinxerit, & quotquot Romanorum in ejus cecidere potestatem, vel gladio, vel laqueo interemerit. Laceravit verò universam in duas factiones Italiam, Gibellinorum, quos suis partibus addixit, & Guelforum, qui partes Pontificis tuebantur: unde innumeræ ubique cædes, direptiones, captivitates, incendia, omnesque hostiles & barbaricæ

barbaricæ immanitates grassabantur.

His aliæ dirissimæ in aliis Christianorum Provinciis strages & calamitates accedebant, Saracenorum armis Orientem simul & Occidentem infestantibus. Imminebant extremæ Constantinopolitano Imperio clades, cujus tunc Latini vix reliquias tuebantur, conspirantibus in eos Græcis, finitimisque barbaris, nulla humana subsidii spe affulgente, propter bella quibus Occidentem Fridericus distinebat. Alter malorum cumulus iisdem temporibus Christianæ Reipublicæ funestus incubuit. Gēs enim Tartarorum direptâ primum utraque Armeniâ, deinde vastatis, quæ inter maria Euxinum, & Caspium interjacent, Provinciis Georgianorum, & Mengrelinorum, veterem Iberiam & Colchon incolentium, universam Moscoviam, Poloniam, Transylvaniam, Hungariam, Bohemiam cædibus & incendiis populata est, Battone duce circa ann. 1241.

Angebat præterea optimi Pontificis animum collapsa Ecclesiæ disciplina, morumque perversitas, in graviora quotidie vitia dilabentium, sive Clerum, sive reliquum populum inspiceres: cui malo causam dederant diutina bella, factiones & schismata renascentia. Cura ista Pontificem solicitabat, ut Ecclesia tranquillitatem, & pristinum, qui propemodum obsoleverat, dignitatis splendorem recuperaret. His de causis Gregorius nonus Concilium generale Romæ indixerat. Eò cùm plurimi ex Galliis & Hispaniis Antistites Genuensium triremibus vecti properarent, in Friderici clas-

sem inciderunt,& captivi unà cum quibusdam Cardinalibus ad Fridericum adducti, & vinculis addicti sunt. Istam tot Præsulum indignam cladem sic ægrè tulit Gregorius, ut ex animi mœrore intra dies paucos extinctus sit.

Huic sublectus Cœlestinus paucis diebus superstes fuit. Cœlestinum excepit Innocentius quartus, Sinibaldus antea vocatus, patriâ Genuensis, ex illustri Fliscorum gente Comitum Lavaniæ. Hic statim Friderico æquissimas pacis conditiones obtulit. At ille qui nec cum infidelibus bellum gerere, neque cum fidelibus pacem colere sciebat, omnibus despectis conditionibus, precibus & admonitionibus, majori etiam furore exarsit. Tum demùm Innocentius, ut luctuosis Ecclesiæ ruinis occurreret, cùm nil per Italiam bellorum tempestatibus undique jactatam tutum esset, clam in Galliam ubi Sanctus regnabat Ludovicus, navigio se subduxit, Conciliumque Lugduni generale indixit, quò citatus ad causam dicendam reus Fridericus ire renuit, Legatos tamen misit, in primis verò Thaddæum virum industrium, suo nomine responsurum.

Ejus itaque causâ sedulò exploratâ, Innocentius de Synodi sententia Fridericum damnatum communione fidelium exclusit, & imperii dignitate, regnoque Apuliæ, Siciliæque abdicavit. Tum Germania universa à Friderico defecit. Novus exinde creatur Imperator Henricus Turingiæ & Hassiæ Lantgravius: istoque post biennium mortuo, Vuillelmus Hollandiæ Comes. Longobardi pariter in Fridericum

cum rebelles acie victum in fugam compulerunt: ille profugus in Apuliam concessit, & lecto per ægritudinem decumbens à proprio filio Manfredo, quem ex concubina susceperat, pulvino ori admoto suffocatus est.

Provisum hac Synodo pariter fuit Ecclesiasticæ disciplinæ instaurationi valde tum labefactatæ & collapsæ. Renovata quoque fuit sacra adversus infideles militia, cujus designatus dux fuit Sanctus Ludovicus Gallorum Rex. Actum præterea fuit de suppetiis Imperatori Græcorum ferendis: sed hujus historiæ notitia paulò altiùs repetenda.

Postquam Isaacius Angelus Constantinopolis Imperator annos novem, & menses octo regni explevit, ab Alexio Angelo fratre per insignem perfidiam excæcatus est, & regno spoliatus. Isaacio nata erat Irene, quam Philippus Germanorum Imperator in matrimonio habuit. Filius quoque patruo cognominis Alexius Angelus paternam injuriam ulturus ad Philippum profugit, cujus cohortatione Veneti Dandulo duce, cum Balduino Flandriæ Comite, aliisque Principibus bellum ineunt adversus Alexium tyrannum, qui nomen sibi Comneni asciverat. Hunc itaque capta Constantinopoli in fugam cogunt, & Isaacium cæcum in imperium reducunt, dato illi socio & adjutore filio Alexio. His præclarè gestis, dum Latinorum classis ad urbem staret in anchoris, parata dum ver appeteret in Orientem contra Saracenos proficisci, Alexius Ducas cognominatus Murzuphlus, cives adversum

Imperatores

Imperatores per seditionem concitat, qua occasione Alexium Angelum in custodiam includit, ipseque insignia sibi assumit Imperii. Latinorum ergo classis hoc facinus ultura Constantinopolin denuò expugnat. Captus Murzulphus ex edita turri præceps dejicitur; Balduinusque Flander Latinorum Principum suffragiis eligitur Imperator anno millesimo ducentesimo quarto, sub Innocentio tertio Pontifice. Imperii Græcorum Provinciæ in plurima dominia dissectæ sunt. Venetis quippe attributa est Eubœa, omnesque maris Ægei insulæ, & Creta. Bonifacio Montisferrati Marchioni Regnum cessit Thessalonicæ: Godofredo Athenarum Ducatus cum Achaïæ Principatu; at verò Græci Principes Asiæ Provincias certatim occupaverunt. Theodorus enim Lascaris Nicææ in Bithynia dominatum cepit, & armis strenuus Turcas ingenti strage profligavit, eorumque Sultanum in acie suapte manu peremit. Andronici quondam invasoris Imperii ex filio Manuële nepotes David, & Alexius Comneni suas quoque partes nacti sunt. David Oeneum & Synopen civitates Ponti, & Trapezuntem novo Imperii titulo; Alexius autem Heracleam Ponti, & Paphlagoniam sibi ascivit.

Constantinopolin annos octo & quinquaginta Latini tenuerunt ab ipso Balduino primo ad Balduinum secundum, qui præsens in isto Lugdunensi Concilio interfuit, seditque ad dexteram Innocentii Papæ, ad cujus sinistram alii consederunt Principes laïci anno

millesimo ducentesimo quadragesimoquinto. Verumtamen post annos sexdecim Constantinopolis à Græcis intercipitur Michaëlis Palæologi dolo, qui sibi, suisque posteris hoc Imperium asseruit anno supra millesimum ducentesimo sexagesimo primo. Itaque inchoatum à Balduino Latinorum in Oriente Imperium, desiit in altero Balduino, quemadmodum auspicatum à magno Constantino Constantinopolis Imperium, desiit in Constantino Palæologo, à quo ad Turcas devolutum est. Similiter Romanum Imperium, quod primus exorsus est Augustus, terminatum est in altero Augusto, ab Odoacro Herulorum Rege expugnatâ Româ, constitutoque novo Italiæ Regno.

Hæc eadem Synodus pacis fœdera inter Christianos Principes conciliavit, saltem in quadriennium: publicas, privatasque supplicationes apud omnes qui Christianorum nomine censentur, indixit; pecuniarum contributiones ad sacri belli expensas procuravit, præsertim ex proventibus Ecclesiarum. Providit etiam cruce signatorum militum securitati, quorum personas & facultates intactas esse jussit, & sub sancti Petri tutela suscepit. In hac Synodo concessum fuisse Cardinalibus pileum rubrum produnt. Quamplurimæ hujus constitutiones in Sexto Decretalium passim referuntur.

Harum una Ecclesiæ regimini valde conducens statuit, *personas exemptas, si extra exemptum locum deliquerint* (exempli gratiâ, si Religiosus extra propriam Ecclesiam & septa deliquerit

liquerit Monasterii) *posse citari & conveniri coram Ordinario , & ab eo puniri : c. volentes , de privileg. in 6.* Concilium deinde Tridentinum sess.7.de refor. cap. 14.*In exemptorum* (inquit) *causis constitutio Innocentii quarti , quæ incipit* Volentes , *in generali Concilio Lugdunensi edita servetur , quam eandem sacrosancta Synodus innovandam censuit , & innovat.* Nostra quoque Francica jura hoc idem confirmant & sanciunt in Aurelianensibus comitiis sub Rege Carolo nono , *art.* 11.

Caput LXXXIX.

Concilium Generale XIV. & Lugdunense secundum , sub Gregorio X.

Ab obitu Clementis quarti vacua fuit Petri Sedes tribus & triginta mensibus , dum inter sese Cardinales dissident , qui tandem in sanctum Bonaventuram Ordinis Minorum Generalem , etiamsi nondum Cardinalis esset, compromiserunt ; hic verò nullum proposuit Cardinalem , sed Tibaldum Leodii Archidiaconum, virum vitæ sanctimoniâ insignem, qui tum in Syria belli sacri occasione versabatur. Huic nominationi cœtus Cardinalium acquievit , qui & transmissis in Orientem literis factam de ipso electionem eidem significaverunt. Hic asserto sibi Gregorii nomine , omnem adhibuit solicitudinem , in primis ut subsidia

nova Christianis in Syria militantibus præstarentur: prætereà ut Græci, quibus Michaël Palæologus excluso Balduino imperabat, ad fidei & communionis Apostolicæ Sedis unitatem revocarentur: ad hæc ne Apostolica Sedes diutiùs posthac vacua esset: denique ut depravati Christianorum mores emendarentur. His de causis misit quaquaversùm epistolas ac nuncios ad Episcopos & Principes ad sacrum indicendum Concilium Lugduni post biennium celebrandum: Legatos etiam misit ad Palæologum, qui ipsum, cæterosque Græcos ad concordiam cum Romana Ecclesia reducerent, eundemque cum Græcorum Episcopis ad Oecumenicam Synodum invitarent.

Anno igitur Christi supra millesimum ducentesimo septuagesimo quarto Lugdunum convenêre Patriarchæ Constantinopolitanus & Antiochenus, aliique ex diversis oris Episcopi quingenti. In his Sanctus Bonaventura Episcopus Albanensis eruditione, morumque sanctitate conspicuus, qui necdum soluto Concilio migravit in Cœlum. Sanctus verò Thomas dum vocatus eò proficiscitur, exiit ex mortali ad immortalem vitam. Adfuit in Concilio. Jacobus Aragoniæ Rex, cæterorumque Regum & Principum Oratores.

Peracta sessione tertia, intromissi sunt Michaëlis Palæologi Legati, quos honorificè Gregorius & universa Synodus exceperunt. Lectæ sunt hujus Imperatoris & Episcoporum Orientis literæ, quibus Catholicæ & Roma-

na

næ Ecclesiæ fidem, simulque Spiritus Sancti à Patre, Filioque processionem, primatumque Romanæ Sedis agnoscunt: Legati verò Græci nomine Michaëlis Pontifici observantiam ac subjectionem exhibuerunt. Accesſère prætereà Tartarorum Oratores ad ineundas pacis cum Christianis communiones, quorum unus fidem Christi suscepit, & à Petro Cardinali Ostiensi baptizatus est. Denique præcinente summo Pontifice decantatum est à Cardinalibus, reliquisque Latinis Patribus Symbolum Constantinopolitanum cum solita additione Spiritus Sancti à Patre Filioque processionis. Deinde à Constantinopolitano Patriarcha idem Symbolum Græcis Patribus succinentibus Græcè, cum eadem bis repetita additione decantatum fuit.

Pro sacræ militiæ impensis, sicut in præcedentibus Conciliis præstitum fuerat, Papa toto suffragante Concilio decimas omnium Ecclesiæ proventuum constituit ac destinavit.

Inter alias sacræ Synodi sanctiones insignis utique illa fuit de ritu in electione Papæ servando: de clausura conclavis eligentium Cardinalium: de interdicta quacumque privata, sive per literas, sive per internuncios communicatione: de omnimoda pactionum, conventionum, pollicitationum, juramentorum, quæcunque circa futuram electionem intervenerint, diremptione. Et refertur *in cap. ubi periculum, de electione in 6.*

Quod attinet ad electiones, antiquissima sanè, atque ab initio receptissima eligendorum

Episcoporum forma hæc fuit, ut omnes Episcopi Provinciæ in unum convenientes novum crearent Ecclesiæ viduatæ Antistitem, accedente plebis testimonio, & universi Cleri, aut majoris ejus partis consensu, ut his testatur verbis Cyprianus epist. 68. *Apud nos, & ferè per omnes Provincias tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem, cui Præpositus ordinatur, Episcopi ejusdem Provinciæ proximi quique conveniant, & Episcopus deligatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit.* Ibidemque divinis id astruit testimoniis, scilicet *Num.* 10. Moysi Deus jubet, ut coram universo populi cœtu consecret Eleazarum Pontificem. Et *Act.* 1. ubi coram omnibus discipulis Mathias in Judæ traditoris vicem eligitur. Et *Act.* 6. ubi Apostoli convocasse perhibentur discipulorum multitudinem pro Diaconorum electione. Idem Cyprianus Cornelium Papam affirmat Episcoporum judicio & plebis testimonio fuisse legitimè ordinatum, epist. 41. Idemque *epist.* 52. de Cornelio sic ait: *Non ut quidam vim fecit, ut Episcopus fieret, sed ipse vim passus est ut Episcopatum coactus acciperet, & factus est Episcopus à pluribus collegis nostris, qui tunc in urbe Roma aderant.* Et subinde: *Factus est Cornelius Episcopus de Dei & Christi ejus judicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc adfuit, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum Collegio.* Concilium Nicænum can. 4. & 6. *Episcopum decernit constituendum*

stituendum esse ab omnibus Provinciæ Episcopis, aut saltem assentiente majori eorum parte. Quod idem sancitur in Concilio Antiocheno *can.* 19. aliisque innumeris Romanorum Episcoporum Decretis. Leo quidem Magnus epist. 92. ad Rusticum: *Nulla* (ait) *ratio sinit, ut inter Episcopos habeantur, qui nec à Clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec ab Episcopis Provincialibus cum Metropolitani judicio consecrati.* Atque habetur *in c. nulla ratio, dist. 62.*

Illo itaque ritu Romani Episcopi creabantur, ut constat ex Cypriano præcitato. In electione verò Damasi interponi primùm cœpit Cæsaris authoritas, occasione schismatis ab Ursicino suscitati. Idem iteratum deinceps in aliis quibusdam ortis ex schismate dissidiis. Res quippe compositæ sunt à Valentiniano inter Damasum & Ursicinum. Et ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium. Et à Theodorico Rege inter Symmachum & Laurentium. Deinde Justinianus Imperator receptâ de Gothis Italiâ, noluit quemquam pro Romano Pontifice admitti, nisi post suam approbationem. Idque ita sub eo, & qui ei successerunt Imperatoribus, usu servatum est usque ad Constantinum quartum Augustum, qui Benedicti secundi Pontificis hortatu omnem permisit creandi Papæ potestatem Romano Clero, & populo.

Sigebertus Historicus schismaticus, atque Henrici Imperatoris partes adversus Romæ Pontifices propugnans, fabulam commentus est Synodi Romanæ centum quinquaginta

trium Episcoporum, in qua Hadrianus Papa Carolum Magnum summo decoravit privilegio non modò confirmandi novi Papæ electionem, quod jus à Justiniano usurpatum in successores Imperatores diminarat; sed quod hactenus fuerat inauditum, solâ & propriâ authoritate eligendi Pontificis pro libito; & præterea Episcopos per singulas Provincias pariter eligendi, & per investituram præficiendi vacantibus Ecclesiis. Post Sigebertum Gratianus nimia credendi facilitate adductus commentitium illius Concilii decretum suæ Canonum collectioni inseruit. Quæ res multos incautos, ipsumque Onuphrium decepit. Sed hanc fabulam validissimis argumentis Baronius refellit, quibus alias superaddit paris roboris convictiones Joannes Morinus in suis lucubrationibus *de Origine & progressu temporalis Romanorum Pontificum potestatis*. Canon itaque incipiens, *Hadrianus Papa*, & *c. in Synodo, dist. 63.* dignus est qui expungatur & obliteretur cum eo qui præcedit Canone historico.

Itaque ex quo tempore Carolus Magnus Longobardorum Rege Desiderio suis armis profligato Romanam Ecclesiam in libertatem vindicavit, Romanis deinceps liberæ fuerunt Summorum Pontificum electiones ad Leonem usque octavum, qui quum depulso Joanne duodecimo per vim sacrilegam, fuisset ab Othone Imperatore nominis hujus primo, in dejecti locum ac sedem promotus, derivatum

tum tandem in Imperatores Occidentis jus istud electionis Papæ fuit, quo deinceps usi, quin potiùs abusi sunt Imperatores Germani ad Henricum usque tertium, ex Franconiæ Duce Imperatorem, quando Gregorius Papa septimus integrum istud jus ab Imperatoribus Germaniæ ad Romanum Clerum revocavit: quam latiùs historiam prosequuti sumus ad Concilium Oecumenicum nonum, seu Lateranum sub Callisto secundo. Quum verò eandem eligendi Papæ potestatem adhibitâ vi sacrilegâ Henricus quartus tertii filius à Paschali secundo extorsisset, idem Paschalis coacta Synodo concessionem injustam revocavit. Sanctissimus quidem Papa Gregorius Magnus *in comment. ad Psal.4. pœnit.* tyrannicam dicit sæculi sui consuetudinem, quâ vetabant Imperatores Græci injussu suo, imò nonnisi acceptâ pecuniæ summâ, Romanorum Episcopum ordinari.

Haud planè compertum est, quandonam solis fuerit Cardinalibus attributa Summi Pontificis electio. Constitutio quidem de Cardinalium conclavi procusa est in hoc secundo Lugdunensi Concilio. Perspicuum autem est ex Petri Damiani testimonio, jus eligendi Papæ pertinuisse ipsius tempore ad solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales. Verisimile est, sumptum fuisse hujus rei exordium à Leonis noni inauguratione, quando Hildebrandi studio ac operâ electus Romæ Pontifex fuit, postquam eundem Imperator ipse creaverat. An verò ante Othonem

Othonem primum fuerit penes solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales potestas eligendi Papam, incompertum est.

De Cardinalium porrò eminentia sic refert Petrus Damiani, & ipse Cardinalis, qui sub Leone nono, ejusque successoribus omni virtutum laude florebat, lib. 1. epist. 20. *Romanæ Ecclesiæ Cardinales Romanum Pontificem principaliter eligunt; & quibusdam aliis prærogativis non modò quorumlibet Episcoporum, sed etiam Patriarcharum, atque Primatum jura transcendunt: salvo quippe universalis Ecclesiæ Sacramento, isti sunt oculi unius lapidis, ipsi lucernæ unius candelabri.* Sanctus Bernardus *lib. 4. de consider.* Cardinales vocat orbis judices. Extat rescriptum Pontificis Eugenii quarti ad Henricum Cantuariæ Archiepiscopum, & Angliæ Primatem; & refertur apud Jacobatium Cardinalem *lib. 1. de Concilio*, ubi hæc referuntur Eugenii verba: *Ipsos prætereà Cardinales pro honoris & dignitatis eminentia partem sui corporis Summi Pontifices appellant, ex quo sine ullà dubitatione ostenditur, post caput Ecclesiæ, quod est Papa, contigua sui corporis membra, qui sunt fratres ejus Cardinales, præ cæteris Ecclesiæ membris ac partibus honorari debere.* His etiam ista Eugenius adjungit, quoscunque Primates, & Episcopos à Cardinalibus Summo Pontifici assidentibus judicari, & singulos Episcopos singulis ac particularibus Ecclesiis præesse & providere; Cardinales autem universæ sub Papa Ecclesiæ. Profert demùm Eugenius Superiorum Generalium Conciliorum exempla,

præsertim

præsertim duorum Lugdunensium, in quibus Cardinales citra omnem ambiguitatem honoratiorem præ cunctis Episcopis locum tenuerint, teneantque etiam nunc, in Concilio nimirum Florentino, quod tunc temporis agebatur. Insuper Leo Papa decimus in Concilio Lateranensi *seß.9.* asserit S. R. E. Cardinales reliquos omnes dignitate ac honore post Summum Pontificem antecellere. Novissimè Concilium Tridentinum *seß.15.de reform.capite 1.*ait Cardinalium consilio apud sanctissimum Romanum Pontificem universalis Ecclesiæ administrationem niti.

Quin imò his longè antiquior Ioannis Papæ octavi, qui sæculo nono vixit, constitutio declarat, *Romana Ecclesia Cardinales eodem fungi apud Romanum Pontificem officio in sancta Dei Ecclesia, quo seniores septuaginta apud Moysen in Synagoga.* Ideoque decretum confirmat Leonis quarti prædecessoris sui, ut scilicet bis in hebdomada Cardinales ad sacrum Apostolicum Palatium conveniant, ad providendum & decernendum pro universarum Ecclesiarum solicitudine, pro Clericorum disciplina, & pro laïcorum querimoniis auscultandis & definiendis. Ex quibus liquet, in Cardinalibus constitui universalis Ecclesiæ Senatum, atque ordinarium summi Pontificis Consilium. Nulla quippe tam præcellens sapientia est, quæ consiliorum adminiculis non egeat; adeò ut præclarè observet S. Chrysost. *homil. ad cap. 1. Act. Apostol.* Petrum Apostolorum Principem, sancti Spiritus donis cumulatissimè ornatum

ornatum & munitum, nihil per propriam authoritatem aut imperium constituisse, sed in rebus gravis momenti agere solitum ex fratrum consilio, ut liquet in electione successoris Judæ Iscariotis ad Apostolicum munus, & in disceptatione orta circa legalium observationem. Ex his perspicuum est S.R.E. Cardinalibus respectivè attribuendum esse, quod ipsi decernunt Imperatores *l. unica, C. de præpos. labor. lib.* 12. *Immunitate digni sunt quos lateris nostri comitatus illustrat.* Idem enim à Papa de his proferri potest.

Cardinalium prima, quæ legitur, mentio fit in Romano Concilio sub Sylvestro primo, cujus canone 6. refertur fuisse tunc in Romana Ecclesia septem Diaconos Cardinales. Post annos verò circiter trecentos sanctus Gregorius Papa sæpenumero meminit Cardinalium Sacerdotum & Diaconorum, nec tantùm Romanæ Ecclesiæ, sed etiam remotiorum Ecclesiarum. Siquidem *lib.* 2. *epist.* 13. *indict.* 11. constituit in Ecclesia Terracinæ Sacerdotem Cardinalem, *& eod. lib. epist.* 6. *indict.* 10. Joannem constituit Episcopum pariter Cardinalem in Scyllatina Ecclesia: *& lib.* 4. *epist.* 14. providet ut in Syracusanam Ecclesiam quidam cooptetur Diaconus Cardinalis. Similiter *lib.* 5. *epist.* 11. concedit Fortunato Episcopo Neapolitano, ut Gratianum constituat in Neapolitana Ecclesia Diaconum Cardinalem. Porrò addictionem hujusmodi ad aliquam Episcopalem Ecclesiam, vocat passim S. Papa Gregorius nunc ordinationem, nunc incardinationem.

In

In ejusdem etiam vitæ *libro* 3.*cap.*15. testatur Joannes Diaconus his verbis: *Civitatum desolatarum Pontifices Gregorius vacantibus civitatibus incardinare curabat.* Et exemlum subjicit Martini Tamitanæ Ecclesiæ Episcopi, quem quia fuerat illa Ecclesia ab hostibus devastata, vacantis jam Aleriensis Ecclesiæ Episcopum Cardinalem constituit. Præterea Meldensis Concilii canone 54. constituitur, *Vt Episcopus titulos Cardinales in urbibus, vel suburbiis constitutos ordinet, atque disponat.* Ut fateri necesse sit, titulos Cardinales fuisse quoque aliarum à Romana Ecclesiarum, nec tantùm Episcopalium, seu Cathedralium, sed etiam inferiorum, in quibus Sacramenta fidelibus conferenda ex officio erant.

Cæterùm ex Gregorii Magni præfatis literis, & ordinationibus id ego colligo, quod cùm liberum Episcopis esset Sacerdotes & Diaconos subjectis sibi Ecclesiis præficere, & populis insuper Episcopali vacante Sede novos sibi Episcopos eligere; nihilominus haud licuisse ex alienis Ecclesiis Clericos iisdem addictos præficere aliis Ecclesiis, quatenus ejusmodi translationes Episcoporum, Sacerdotum & Diaconorum fieri Nicæna Synodus prorsus interdicit *can.*15. Ideoque ut hoc fieret, opus fuisse Apostolica dispensatione, quam præfatis locis indulget S. Gregorius ex justa causa, quia nimirum pristinæ Ecclesiæ à Barbaris excisæ erant.

Canon Lugdunensis 24. in usum revocat cum pœnarum adjectione Innocentii quarti consti

constitutionem de non recipiendis in pecunia procurationibus & muneribus, etiam sponte oblatis, tempore visitationis Episcopalis. Illa porrò habetur *in c. cùm Apostolus, de censibus.* Concilii Toletani septimi canon 4. statuit, ne Episcopus Diœcesin visitans se onerosum Ecclesiis exhibeat, néve quinarium evectionis (id est equitatus) numerum excedat. Fidem certè omnem excederet, nisi Canonibus hoc testatum esset, tam insanam Episcopis aliquando incessisse ambitionem & fastum, ut generali Lateranensi sub Alexandro III. Concilio visum fuerit præ illa effusa licentia rationabile moderamen, dum vetuit Archiepiscopis quinquaginta vecturas excedere, Episcopis verò transilire triginta vecturas tempore visitationis. Ad postremum Tridentina Synodus *sess. 24. de reform. cap. 3.* ita in his providit: *Modesto contenti comitatu, famulatuque studeant Episcopi quamcelerrimè, debita tamen diligentia, visitationem absolvere. Nec quidquam procurationis causâ pro visitatione, exceptis victualibus suis & suorum moderatis & frugalibus, accipiant.*

Canon Lugdunensis 25. providet Ecclesiarum venerationi, & prohibet intra eas universitatum, & societatum quarumlibet concilia, conciones, & publica parlamenta: vetat insuper confabulationes quascumque, atque in eis, necnon in cæmeteriis, negotiationes, nundinas, & cujuscunque fori tumultus, omnesque judiciorum sæcularium strepitus. Statuit demùm, ut processus sæcularium Judicum, & sententiæ iisdem in locis prolatæ careant omni roboreo

robore. Legitur verò *in c. dedecet, de immunit. Eccl. in 6.* domum quippe Domini decet sanctitudo. *Psal.* 92. Est namque domus orationis. *Deut.* 14. *Isaia* 56. *Ierem.* 7. Ideóque etiam verberibus de templi porticu negotiatores Christus exegit. *Matth.* 21.

Caput XC.

Concilium Viennense generale decimum-quintum.

Jerosolymis versabantur Milites religiosis votis adstricti, qui cùm prope Templum habitarent, Templarii dicti sunt. Horum officii erat Christianæ ditionis fines armis tueri, latrocinia & incursiones infidelium Christianos peregrinantes infestantium inhibere. Quo in munere laudabilem initio navarunt operam. Verùm immensis opibus aucti, moribusque in deteriora mutatis, eò nequitiæ tandem prolapsi sunt, ut occulta cum Saracenis & Turcis fœdera & conspirationes inirent, séque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitiis contaminarent nocturnis in conventibus, in quibus cæsorum infantium nefarias victimas idolo litabant, & sacrilegos concubitus exercebant.

Ista comprobata sunt scelera innumeris per diversas Provincias editis processibus ex mandato partim Summi Pontificis, partim plerorumque sæcularium Principum, partim ex officio

ficio Prælatorum & Magistratuum, quibus etiam accessit plurimorum reorum confessio. Istiusmodi convictiones postquam sedulò examinavit Oecumenica sacra Synodus toto ex orbe Christiano collecta, judicavit eas exploratas, veras, & ita certas, ut cumulatè suffecerint ad tanti, perque omnes Christianas plagas propagati Ordinis damnationem & extinctionem, ut mihi delirare videantur, & planè desipere, qui post Concilii generalis judicium, illorum Militum patrocinium haud vereantur suscipere, ipsumque Concilium condemnare, & vel omnium profligatissimi sceleris, vel belluinæ stoliditatis incusare. Non sum usque adeò imperitus, ut in rebus facti à divina Scriptura minimè asserti, contendere ausim, Ecclesiam ipsam errare, aut falli non posse, aut istiusmodi decreta ad fidem divinam pertinere. Verumtamen rem istam humanis & moralibus rationibus excutiendo (ut venerationem & observantiam seponam, quæ sacris Oecumenicis, & à Summo Pontifice probatis Synodis debetur) quis credat contigisse, ut tanta ex tot Provinciis convocata Præsulum, Principum, Legatorum, atque Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam sanguine vel affinitate plerisque illius Ordinis Militibus conjuncta erat, in tam immane flagitium unanimi assensu conspiraverit, atque adeò in tanti momenti causa, in qua de potentissimi, & sæculari nobilitate illustrissimi Ordinis toto orbe propagati non modò abolitione, sed etiam atrocissima damnatione, supplicio

plicioque agebatur; ideóque gravi censura digna est Trithemii in suo Hirsaugiensi Chronico, aliorumque quorumdam temeritas, qui Templarios falsis criminibus oppressos fuisse asserere ausi sunt.

Cum verò necesse esset tam exitialem pestem extingui, summique momenti & discriminis esset præpotentissimum Ordinem funditus exterminare, sapienter judicavit Clemens V. esse id negotium, innumeris alioqui obtrectationibus obnoxium, per Concilium generale dijudicandum.

Præterea pullulabant eo tempore in Germania Begardorum & Beguinarum sectæ, dogmatizantes: Primùm, posse homines in hac vita mortali tam sublimem perfectionis gradum assequi, ut neque peccare ullatenus, neque ulteriùs in gratia progredi possint: 2. Neque jejunare, neque aliam exercere corporis aut animi mactationem, ac asperitatem debere, qui versetur in illo sanctitatis gradu: 3. Nec eundem astringi humanorum mandatorum, aut Ecclesiasticarum legum, sæculariumque observatione, utpote in summo libertatis filiorum Dei apice constitutum: 4. Ex hac ipsa vita posse eundem ea potiri felicitate, qua major in cœlo futura nulla sit: 5. Perfectam, consummatamque felicitatem ex natura & hominis arbitrio ita pendere, ut nullo sit opus gloriæ lumine infuso: 6. Esse hominis adhuc imperfecti virtutum exercitationem, quàm longè a se abdicat quisquis perfectus est: 7. Libidinum actus, ad quos natura ipsa inclinat, nul-

latenus culpam involvere : 8. Dum elevatur, aut exponitur Christi corpus, minimè debere perfectum hominem genua flectere, aliámve exhibere venerationem; quia sic agens de illo sublimi contemplationis suæ fastigio se demitteret, si vel de Christi Sacramento, vel de vita ejusdem, aut passione dignaretur cogitare. Id verò solenne illis, & consuetum erat, ut omni se libidinum genere contaminarent. Conformes erant isti sectarii Massalianis, qui etiam Euchitæ, & Enthusiastæ dicebantur, quorum Epiphanius & Theodoritus meminerunt. Hi enim, Theodorito attestante, exiguam vim Sacramentis Ecclesiæ, virtutumque exercitationibus attribuebant; maximam verò suis illis fanaticis orationibus. Iidemque Epiphanio referente, fœditati promiscuorum concubituum indulgebant.

Has ut evelleret criminum propagines Clemens, Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia collegit anno supramillesimum trecentesimo undecimo, quo regnabat in Gallia Philippus cognomine Pulcher. Hîc damnatæ sunt impuræ Begardorum & Beguinarum sectæ, simulque Fraticellorum, seu Dulcinistarum secta, cujus author Dulcinus concubinam Margaritam à se imprægnatam, de Spiritu sancto concepisse asseverabat. Isti quoque promiscuos concubitus in locis abditis exercebant; visionem beatificam post ultimum judicium differri prædicabant. Damnati pariter hic fuêre Petri Joannis errores, negantis animam rationalem, quà rationalis est, formam esse corporis; & gratiam

gratiam ullam, aut virtutes in Baptiſmo infundi: aſſerentis autem Chriſti viventis latus fuiſſe lanceâ percuſſum, nec habendam fidem contrariæ, quam Evangeliſta prodidit, aſſertioni. Horum dogmatum damnatio refertur ex hac Synodo *in Clementina* 1. *de ſum. Trinit.* & *in Clement. ad noſtrum, de hæret.* Templariorum quoque Ordo iſthic aboletur, eorumque opes Hoſpitalariis ſancti Joannis Militibus addicuntur.

Circa uſuras hîc etiam ſtatuitur, illum qui pertinaciter affirmarit uſuram non eſſe peccatum, eſſe hæreticis accenſendum, & procedendum contra eum eſſe ab hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus. Communitates autem, & officiales, qui ſtatuere in favorem uſurarum, aut judicare præſumpſerint, aut qui talia edita ſtatuta de libris, vel tabulis publicis non obliteraverint, excommunicatione aſtringi. *Clement. ex gravi, de uſur.*

Hîc advertant Principes & Magiſtratus Chriſtiani, qua ratione poterunt Dei judicium evadere, qui Judæis ſibi ſubjectis indulgent Chriſtianas familias per contractus uſurarios apertè ſpoliare, quo pinguiores ſibi lucrentur à Judæis contributiones, ſeu potiùs à miſeris Chriſtianis, quorum ideò Judæis permittitur devoratio, ut ex horum pernicie ipſi Judæi poſſint exſolvere impoſitas ſibi præſtationes. Id verò eo magis attendendum, quòd uſurarum prohibitionem conſtat eſſe divini juris, cui nec ipſa poſſit Eccleſia derogare. Nec ambigendum poſt Judaïſmi factam à Deo reprobatio-

nem, non modò non licere Judæis spoliare Christianos, qui soli populus Dei sunt; sed nec ullos paganos ac infideles: ex quo enim Judæos reprobavit Deus, simul etiam omnia privilegia voluit abolita, quæ iisdem tanquam populo sibi speciatim accepto & dilecto contulerat.

Quia verò de Judæis incidit occasio ex usuris quas exercent, hoc sciendum, prodiisse anno 1542. Martii 21. Pauli Papæ tertii constitutionem, quæ incipit, *Cupientes*, quâ statuitur, Judæos ad fidem conversos remanere quidem indispensabiliter obligatos ad usuras, quas ex cognitis, certisque personis exegerunt, restituendas: sed quoad usuras quæ vel ob personarum incertitudinem, vel ob justum aliud impedimentum persolvendæ essent pauperibus, aut ad alias pias causas destinandæ, declarat Summus Pontifex se ab hujusmodi dispensare, ut possint Judæi conversi sibi ipsis retinere. Hoc idem iisdem ferè verbis sanciverat Concilium Basileense *sessione* 19.

Providit præterea Viennense Concilium circa Regularium privilegia. Concilium quidem Chalcedonense *can.* 9, constituit debere Monachos Episcopis locorum subjacere, eisque obedire: sed temporum processu, maximè verò post Mendicantium Ordinum exortum, multa eis concessa fuerunt, & subinde partim recisa, partim attemperata privilegia. Constituerat Bonifacius Papa octavus, *c. super cathedram, de sepult. in extrav. commun.* non posse exemptos, atque mendicantes Regulares prædicare,

aut

aut externorum confessiones ullatenus audire citra Ordinariorum licentiam, in quorum diœcesibus versantur. Nonnulla etiam circa externorum sepulturas, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium ordinaverat in gratiam Parochialium Ecclesiarum. Sed Bonifacii successor Benedictus undecimus ex Ordine Sancti Dominici assumptus, pietate, doctrináque commendatissimus, præcessoris decretum abrogavit, *c. inter cunctas, in extrav. communibus, de privileg.* Postmodùm hoc ipsum Viennense Concilium constitutionem Benedicti antiquavit, sanctionem verò Bonifacii in pristinam restituit auctoritatem, ut legimus *in Clement. dudum, de sepult.* & *Clement.* 1. *de privileg. & excess. privileg.* Viennensi huic sanctioni conformatur planè Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 15. *de reform.* & *sess.* 25. *cap.* 4. & his posteriora decreta Gregorii XIII. anno 1567. Gregorii XV. in Bulla *Romanus Pontifex in specula*, anno 1622. ejusdemque Bulla *Inscrutabili.* His similes edidere sanctiones Urbanus VIII. & Innocentius X. in Bullis annorum 1648. & 1653. quarũ utraque est mensis Maii, in causa Episcopi Angelopolitani, & Regularium Societatis Jesu. Et novissimè Alexander septimus in simili causa Episcopi Andegavensis, & Societatis præfatæ, aliorumque Regularium, die 26. Februarii 1659. Huc etiam spectat concordatum mediatore Cardinali Armando Richelio, transactum inter Episcopos Regni Francici, & quorumvis Ordinum Regulares, Parisiis die Februarii 19. anno 1633.

quod exactè conformatur præfatis Conciliorum & Pontificum sanctionibus, & insertum legitur in tabulis Actuum Cleri Gallicani.

Hâc eadem Synodo Viennensi exposita, explicataque fuit S. Francisci regula, multæque circà illam elucidatæ quæstiones, quæ leguntur in Clementinis *de verborum signific.*

Decretum insuper hîc fuit, ut in Scholis & Universitatibus Romæ, Parisiorum, Oxonii, Salmanticæ & Bononiæ constituantur Catholici Magistri, qui publicè doceant linguas Hebraïcam, Chaldaïcam, & Arabicam, duo videlicet pro qualibet lingua. *Clement. de Magistris.*

Caput XCI.

Concilium Pisanum XVI. & Concilium Constantiense XVII. Generale.

Ex quo Clemens V. Pontificiam Sedem Avenione collocavit, hæserunt ibi Summi Pontifices annis plusquam septuaginta, donec Gregorius undecimus Romam remeavit. Sed eo Romæ defuncto, Christi anno millesimo tercentesimo septuagesimo octavo, Cardinales majori ex parte Gallicani, cùm omnes unà convenissent ut conclave ingrederentur, Romanus populus veritus, ne iterum Pontificis Sedes in Galliam traduceretur, concitato tumultu

multu petiit ab ipsis, interminatus etiam illis extremum, si secus facerent, exitium, ut non alium quàm Italum Papam eligerent. Postquam verò se conclavi Cardinales incluserunt, populus in urbe, præeunte urbis Magistratu, effractis conclavis repagulis se intromisit, incensurum se minitans conclave cum Cardinalibus. Tum perterriti electores, nulla habita, ut ait Ciaconius, discussione personæ, festinanter Bartholomæum Prignanum Barii in Apulia Episcopum eligunt, neque præsentem, neque Cardinalem. Hic autem Romam accitus, statim se Cardinalium severum animadversorem ac reformatorem & verbis & rebus ipsis profiteri cœpit; quocirca omnes sibi reddidit infensos, adeò ut præter unicum Cardinalem reliqui omnes diversarum nationum per speciem vitandi æstivi caloris Anagniam primùm, deinde Fundos secesserint: ubi conventu facto electionem Bartholomæi Prignani Archiepiscopi Bariensis in Summum Pontificem, qui nomen sibi sumpserat Vrbani sexti, irritam, utpote gravissimo extortam metu, declarantes, Robertum de prosapia Comitum Genevæ, Cameracensem Episcopum & Cardinalem renunciant Pontificem, qui Clemens septimus dici voluit, promovente negotium Joanna Regina Neapolitana cum suo conjuge Othone. Romæ Urbanus hæsit, Clemens Avenione sedem fixit. Urbanus Joannâ ditis devotâ & abdicatâ, Neapolitanum Regnum in Carolum Dyrrachinum Joannæ consanguineum transtulit, à quo illa arctissimè tan-

dem obsessa, & ad sui deditionem compulsa strangulata fuit.

Neque verò amborum Pontificum morte schisma desiit. Urbano extincto Bonifacius successit, Bonifacium Innocentius septimus excepit, & hunc Gregorius duodecimus. Clemens verò successorem habuit Petrum de Luna Hispanum, qui Benedictus decimus-tertius dici voluit, quippe Pontificis apud suos nomen ultra triginta annos retinuit vivens.

Cùm igitur tam pernicioso dissidio Ecclesia in duas scinderetur partes, & periculum urgeret ne partium studiis & novorum subrogatione Pontificum schisma æternum propagaretur, tandem convenêre Pisis utriusque partis Cardinales & Principes, postquam inaniter & sine successu Gregorium & Benedictum sæpiùs hortati sunt, ut ambo convenirent pro Ecclesiæ unitate & pace, & si aliud remedium non occurreret, salutem ac dignitatem Ecclesiæ propriæ temporali gloriæ, ut par erat, anteferentes, se ambo Pontificatu abdicarent, & sacro Cardinalium Collegio, aut etiam generali Concilio totum conciliandæ pacis negotium dimitterent. Cùm igitur Pisis convenissent diversis ex Provinciis unà cum Cardinalibus Episcopi & Principum Legati, ambos de Papatu contendentes, ac potius inter se mutuò colludentes, ter citatos, nec prorsus comparentes declarant Pontificio culmine indignos, & utrique Pontificatum abrogant. Cardinalibus permittunt ut conclave ingressi, solique novum inter se Papam cooptent. Id ita factum, quatuor

quatuor & viginti Cardinales seorsim secedentes Pontificem renunciant virum meritissimum Petrum Cretensem Cardinalem tituli Sanctorum Apostolorum, ex Ordine Minorum Sancti Francisci, Archiepiscopum Mediolanensem, eximia morum probitate & sublimi peritiâ Theologiæ conspicuum, qui Alexander quintus dici voluit.

Isti Pisano Concilio tres interfuere Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, cum Episcopis trecentis & innumeris Abbatibus, & consummatissimis Doctoribus. Sanctus quidem Antoninus in istud Concilium iniquior fuit: hac unica ratione adductus, quod non fuerit à Papa indictum, quin potiùs à Gregorio duodecimo, cujus ipse causam ardentiùs tuetur, reprobatum. At fuerant enixè rogati & interpellati ambo Pontifices (qui ambitione damnabili propriam magis, quàm Dei gloriam diligentes, recusarunt) Ecclesiæ cui se præfectos gloriabantur, necessitati extremæ cum propriæ demissionis periculo consulere: neque aliud succurrebat tantæ & perpetuò duraturæ perniciei remedium, quàm per œcumenicam Synodum.

Itaque universa Ecclesia jure merito Concilium istud amplexa est, electumque in eo Alexandrum quintum inter legitimos agnoscit, & insequentes cognomines Pontifices respectu ad hunc quintum recenset Alexandros sextum & septimum. Pisani Concilii jura egregiè tuetur Azorius *p.2.lib.5.cap.17.* si dum schismate divellitur Ecclesia Dei, nec aliud præsto est

remedium, quatenus de Pontificatu contendentes nolunt prorsus se demittere, vel alio efficaci remedio per Concilii indictionem providere fidelium præsentium & futurorũ quieti & saluti, Christus suam Ecclesiam, tametsi suo sanguine emptam & sibi desponsatam, neglexisset, gregemque suum infestantibus lupis pro derelicto habere voluisset, si iidem ipsi, ad quos spectat Papam eligere, non possent Synodum legitimam convocare ad providendum Ecclesiæ incolumitati. Major utique est Christi erga gregem suum universum charitas & providentia, nec istis immanibus repagulis impedienda est in extrema necessitate salus totius Ecclesiæ, in oppositas, & alioqui perpetuas partes miserandum in modum dissectæ.

Pisanum istud Concilium anno contigit millesimo quadringentesimonono; nec tamen Ecclesiæ scissuram resarcivit propter pervicacem utriusque ambitionem, & Gregorii duodecimi, & Benedicti, qui antea mutuò infensi, jam simul conspirabant ad tuendam singuli quam possidebant, dignitatem, atque ut in communi causa colludebant. Nec aliud Synodus præstitit, quàm ut duobus Pontificibus tertium adjungeret. Defuncto postmodùm Alexandro quinto, subrogatus est Ioannes vigesimus tertius, æmulos & contendentes adversum se habens Gregorium & Benedictum. Hujus tamen in dies minuebatur apud suos authoritas; ab hoc enim se jam subtraxerat Galliæ Rex, unde in Hispaniam, quæ patria illi erat, secessit, ubi Aragonum Regis Ferdinandi favore & opibus susten

sustentabatur. Sanctus enim Vincentius Ferrerius cùm causam Clementis, ejusque successoris Benedicti justiorem crederet quàm Urbani & Gregorii, suaserat Ferdinando ut Benedicti causam tueretur.

In tanto Ecclesiæ discrimine Sigismundi Bohemiæ, & Hungariæ Regis, Romanorumque Imperatoris pietas cum prudentia conjuncta refulsit. Quippe ut pacem conciliaret Ecclesiæ, non solùm frequentes Legatos & literas in omnes partes destinavit, verumetiam Galliam, Angliam, Hispaniam, Italiam peragrare non dubitavit. Quinetiam à Joanne primùm, deinde à Gregorio publicas obtinuit literas novum Concilium indicentes, cum propriæ demissionis promissione ad schisma extinguendum.

Egerat per literas Sigismundus cum Ferdinando Rege, ut Nicææ (quæ civitas est Provinciæ Narbonensis) ambo convenirent, simulque Benedictus ipse. Cùm tamen se Ferdinandus ob affectam valetudinem ab hoc itinere excusaret, non dubitavit Imperator ad Aragonensem accedere, qui tum Perpiniani versabatur, quò etiam perurgente, & quando detrectaret defectionem, comminante Ferdinando, adventavit Benedictus mortalium pertinacissimus, accepta securitatis suæ à Ferdinando & Sigismundo schedula & fide. Hic ab utroque Principe impensissimè rogatus ut exemplum Collegarum sequutus, & studio tactus Ecclesiasticæ unitatis, manus quoque porrigere vellet, seque judicio Synodi Constantiensis à

Joanne

Joanne, Gregorioque indictæ, & tum temporis congregatæ, ex qua etiam pro hujus negotii gestione cum ipsius Concilii mandato Sigismundus excesserat, & quò subinde regressurus erat, committeret.

Cæterùm Benedictus sua identidem jura recensendo, multisque verborum ambagibus amplificando, se præstitit inexorabilem, quamvis Ferdinandus, qui unus ei protector supererat, defecturum se ab eo minaretur. Unde ille vim sibi illatum iri metuens, clam dilabitur ad Colliberis portum, in quo duas habebat expeditas triremes, & sine mora è portu solvens ad Peniscolam velificavit, Hispaniæ citerioris oppidum, quod majore sui parte mari alluitur. Arcem ibi possidebat ille munitionibus & propugnaculis, militumque præsidio atque copioso commeatu instructam, qua inclusus vitam reliquam exegit cum Pontificiis insignibus. Ferdinandus eo derelicto adhæsit Constantiensi Concilio, quod dudum Joannes & Gregorius indixerant cum plena in seipsos potestate, quantâ opus erat ad instaurandam Ecclesiæ unitatem.

Id verò felicissimè Synodus præstitit, abrogata tribus Pontificibus dignitate, novoque creato Pontifice Odone Columna Cardinali tituli S. Georgii in Velabro, qui sibi Martini quinti nomen indidit. Forma verò in hac promotione ex decreto sacri Concilii consentientibus Cardinalibus servata hæc fuit; ut Cardinales non soli, sed adjunctis etiam sex Legatis singularum quinque nationum, quos in ipso

ipso Concilio singulæ sibi delegerunt, Itala, Gallica, Germanica, Anglica, & Hispana, qui omnes pro hac sola vice ad resecandos omnes schismatum prætextus in conclave ingressi sunt, & simul cum Romanæ Cardinalibus Ecclesiæ Pontificem memoratum crearunt. Cui electo universi unanimi consensu se submiserunt, præter Benedictum, à quo nemo quidquam formidabat ab omnibus despecto, suaque arce veluti carcere concluso, unde alterius molestioris carceris formidine pedem efferre ausus non esset. Synodus Constantiensis inchoata Christi anno millesimo tercentesimo decimoquarto, dirempta est anno millesimo tercentesimo decimo octavo.

Gregorius quidem duodecimus ante solutum Concilium interiit. Joannes autem vigesimustertius primis quidem sessionibus Synodo præsedit; at mutato postmodùm animo clam se subduxit, & in oppidum quoddam Ducis Austriæ, imploratâ ejus ope se recepit. Quæ causa fuit Synodo in ipsum asperiùs agendi. Postulatus itaque fuit gravium criminum reus, quorum fuit multis probationibus & testimoniis servato juris ordine convictus, eidemque de novo latâ sententiâ Patres Pontificatum abrogavere. Quam etiam sententiam proprio consensu Joannes ipse approbavit, neque distulit Pontificio palam se abdicare, postquam Sigismundus eum ex fuga receptum ad Concilium reduxit.

Interea dum in custodia jussu Concilii, ne quid cõtra Ecclesiæ quietem moliri posset, detinetur,

tinetur, Joannes custodibus vel elusis, vel corruptis dilabitur denuò, atque ad novum Pontificem Martinum Florentiæ tunc degentem confugit, & se abjicit ad ejus pedes, à quo perbenignè fuit exceptus, concessumque ipsi, ut libertate cum Cardinalis gradu, aliisque honoribus & Ecclesiasticis emolumentis potiretur.

Antipapa verò Benedictus septennium Concilio supervixit, atque in suis etiam latebris ad extremum spiritum se pro Summo Pontifice gessit. Hic ab electione sua totos triginta annos suam illam umbratilem dignitatem ingenti Ecclesiæ damno produxit. Perduravit schisma usque ad Constantiense Concilium annos quadraginta. Si verò annos recenseas Petri Lunensis, quibus superstes Concilio fuit, & annos quos deinde transegit subrogatus ei successor, pertingit schisma ad Quinquagesimum annum. Tres enim Benedicti Cardinales, sicut hic moriens illos adjuraverat, successorem illi dederunt, qui se Clementis octavi nomine insignivit. Alfonsus porrò Aragonum Rex Martino quinto infensus, quòd esset in Ludovicum Andegavensem propensior, cum quo Alfonsus bello contendebat pro Neapolitano Regno, Clementem Antipapam ad novos Cardinales creandos incitavit, ejusque patrocinium apertè suscepit. At Clemens tandem meliore consilio post aliquot annos se Martino sponte subdidit.

Alteram Constantiæ Synodo causam præbuit Huissitarum hæresis, quæ totâ Bohemia

incre

increbuerat. Joannes enim Hus Sacerdos, Joannis Vvicleffi Angli libros & errores per Bohemiam diſſeminavit,novis etiam adjunctis, quos omnes ſacra Synodus execrata eſt. Joannes Hus flammis addictus eſt. Par quoque ſequenti anno ſupplicium tulit Hieronymus Pragenſis earundem hæreſeôn acerrimus propugnator.Inter Huſſitarum inſigniores hæreſes Conſtantiæ proſcriptas hæ recenſentur. Hoſtiam conſecratam eſſe merè materialem panem,Chriſti verò corpus non eſſe in Euchariſtia concipiendum niſi figurativa loquutione. Confeſſionem ad aurem nihil eſſe, quàm hominum inventum. Papam Romanum eſſe verum antichriſtum. Neque Regem,neque Principem ullum,neque Epiſcopum, neque Magiſtratum,neque Sacerdotem eſſe niſi nomine tenus, dum eſt in mortali peccato. Poſſe & debere quemcunque tyrannum à quocunque ſubdito interimi. Impium inventum,& Evangelio contradicens eſſe communionem in ſolo pane, excluſo calice. Eccleſiam non conſtare niſi ex ſolis prædeſtinatis.

Seſſione 13.receptam dudum conſuetudinem communicandi populum ſub ſola panis ſpecie ſic approbat Synodus Conſtantienſis, ut aliter fieri ſub excommunicatione vetet. Quam prohibitionem innovavit Tridentinum Concilium *ſeſſ.21.cap.2.* Concilium Oecumenicum Claromontanum, cui præſedit Vrbanus Papa ſecundus, prohibuerat ſanè communionem ſub una tantùm ſpecie Sacramenti, *can.* 28. Hîc itaque ſententia verificatur Auguſtini lib.2.

lib. 2. de baptis. cap. 3. *Ipsa* (inquit) *plenaria Concilia sæpe priora à posterioribus emendantur, quum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat.* Hoc tamen Augustini effatum non aliter intelligendum est, quàm in rebus disciplinæ, vel facti, aut personarum; non verò in definitionibus circa fidem, cùm hæ sint in Ecclesia immutabiles. Gelasius etiam Papa, *de consecr. dist.* 2. *c. comperimus*, statuerat ut singuli sub utraque specie communicare tenerentur. Cui decreto videntur occasionem præbuisse Manichæi, quos Romæ sub Gelasio repullulasse refert Anastasius *in Gelasio.* Hi enim vinum execrabantur; ideóque S. Leo Papa *serm.* 4. *in Quadrag.* observari præcipit in Synaxibus Manichæos, quatenus indiscriminatim cum fidelibus in sacro pane communicabant, sed à vivifico semper Calice abstinebant. Liberum quippe fidelibus hactenus fuerat, vel sub una, vel sub utraque specie Eucharistiam sumere.

Sessione 39. decernitur, vt deinceps celebrentur ad minimum singulis decenniis Oecumenica Concilia, per Papam sub finem præcedentis Concilii indicenda. Sic verò decretum incipit: *Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura est, quæ vepres, tribulos & spinas hæresum, & errorum, & schismatum exstirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit: illorum verò neglectus præmissa mala dissеminat, atque fovet.*

CAP.

CAPUT XCII.

Concilium Florentinum, inter Generalia decimumoctavum.

PRimus docuerat Neſtorius hæreſiarcha Spiritum Sanctum à ſolo Patre procedere. Huic concordat Theodoretus, dum patrocinium ſuſcipit Neſtorii in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos cenſuris, tametſi diſceptationis caput non in hoc verſaretur, ſed in perſona Chriſti, & dignitate ac nomine Deiparæ. Ideóque viſum non fuit Patribus Epheſi congregatis & Chalcedone, reliqua huc minimè pertinentia, & obiter tantùm dicta diſcutere. Deinde Photius poſtquam in Sedem Conſtantinopolis violenter irrupit, ideóque à Nicolao primo Pontifice reſectus de fidelium communione fuit, hanc de proceſſione Spiritus Sancti hæreſin inſtauravit in ſuis encyclicis literis, blaſphemiarum & conviciorum plenis adverſus Apoſtolicam Sedem. Hæreſis hæc morte Photii ſopita fuit, donec eam inſtauravit Joannes Hieroſolymitanus Monachus tempore Leonis Papæ tertii, & Caroli Magni; quam etiam tunc primùm damnavit Concilium Aquiſgranenſe. Q10 verò hæreſis hæc efficaciùs profligaretur, viſum eſt ad pleniorem Concilii Conſtantinopolitani declarationem vocem, FILIOQUE, adjicere.

S ſ

Quis enim negare possit eandem Ecclesiam, quæ novum potuit procudere Symbolum ad novas propulsandas hæreses, posse similiter per unius, alteriusve vocis adjectionem hæresin extinguere sese noviter efferentem? Græci tamen schismate ab Ecclesia divulsi adversus Romanam Ecclesiam sibi prorsus invisam anathema dicere ausi sunt. Enimverò quod attinet ad ipsam de Spiritus Sancti processione fidem, non usquequaque post exortum schisma à Latinis diffidebant.

Leo quippe sextus, cognomine Sapiens, Orientis Imperator, Basilii Macedonis filius, & Photio pseudo-Patriarchæ σύγχρονος & coætaneus, epistolam scripsit ad Omarum Saracenorum Regem de Christianæ fidei veritate, in qua sanctissimæ Trinitatis exponens fidem, Spiritum Sanctum à Patre Filioque simul procedere profitetur: unde colligit Baronius ad annum 911. hanc doctrinam tum temporis adhuc invaluisse penes Græcos, tametsi Photius discessionis à Romana & Apostolica Sede undequaque causas conquirens, illam ipsam Latinorum fidem reprobaret, à qua posterioribus sæculis universus tandem Oriens discessit. Quamquam in Lugdunensi Concilio sub Gregorio decimo, quicumque interfuêre Græci, palam nobiscum professi essent, Spiritum à Patre, Filioque procedere ac dimanare: quam etiam tenuit fidem totâ reliquâ vitâ suâ Michaël Palæologus Imperator; sed haud multò post ab ea rursus fide Græcia descivit.

Tandemque Eugenius Papa quartus, ut accepit Joannem Palæologum Græcorum Imperatorem, & Josephum Constantinopolis Patriarcham expetere Apostolicæ Ecclesiæ unitatem,eos missis literis & legationibus ad rem perficiendam est cohortatus. Ea verò de causa generale Occidentalium & Orientalium Concilium Ferrariæ indixit, ad quod etiam Patres vocavit, qui ad Basileense Concilium convenerant, quorum etiam conventum suo antè diplomate abrogaverat. Horum pars obtemperavit,& Ferrariam concessit; reliqua pars Basileæ pertinaciter hæsit: quinetiam missis Legatis Palæologum & Orientales ad suum conciliabulum invitavit. Sed his potior Synodus fuit, quæ Summi Pontificis approbatione fulciebatur. Joannes Palæologus cum amplissimo Episcoporum Orientalium comitatu honorificè, & liberaliter ab Eugenio, sacraque Synodo exceptus est. Præter Patriarcham Regiæ urbis Josephum adfuerunt Ecclesiarum Alexandrinæ, Antiochenæ, & Jerosolymitanæ Legati.

Anno itaque supra millesimum quadringentesimo trigesimoseptimo apertum est Ferrariæ generale Concilium, atque ab initio præcipua dissensionum capita inter Latinos & Græcos ventilata sunt de processione divini Spiritus, de additione verbi ad Symbolum, de sacrificio in azymo aut fermentato, de Purgatorio, de præsenti Sanctorum in Cœlo felicitate, de primatu Romani Episcopi. Quibus de rebus sigillatim ita in Concilio disputatum est, ut

senis ex Latinis, & totidem ex Græcis delectis in medio consistentibus, unus quidem proponeret, alius ex altera parte responderet. Aderat utrobique Interpres, qui quæcunque, sive Græcè, sive Latinè dicebantur, alterius linguæ parti explicaret. Aderant hinc inde Græci Latinique Notarii, quæcumque hinc inde dicebantur singuli proprio sermone scriptis excipientes. Annum integrum hæ disceptationes Ferrariæ Concilium distinuerunt.

Cum verò Ferrariam pestilens lues incessisset, Florentiam demùm Synodus translata est, ubi quatuor etiam continuis mensibus disputatum est. Antiqui Patrum sanctorum & Conciliorum codices Græci Latinique producti, exploratique fuerunt, scriptæque disputationes identidem relictæ.

His peractis Græci in Latinorum consensum accesserunt, & omnium ingenti lætitia & gratulatione Græca Ecclesia Latinæ se adjunxit. Josephus Constantinopolitanus Patriarcha paulò ante Concilii finem obdormivit in Domino, cum vivens in schedula scripsisset se Romani Præsulis primatum, Romanæque fidem Ecclesiæ agnoscere, profiteri & cōplecti. Omnium denique Latinorum atque Græcorum (præterquam Marci Ephesini Metropolitæ) consensu, nonis Iulii anno eræ Christi millesimo quadringentesimo trigesimonono, communi decreto Græcè, Latinéque edito definitum & proclamatum fuit, Spiritum Sanctum à Patre Filioque, ut ab uno principio æternaliter procedere unica utriusque spiratione

ne ; atque ut hæc fides cunctis ad salutem proponeretur, fuisse convenienter Symbolo additam *Filii* vocem : Et sive in azymo, sive in fermentato pane triticeo Christi corpus ritè confici posse : Aliquem esse Purgatorii locum, in quo fidelium in Christi gratia decedentium animæ, quæ necdum dignis pœnitentiæ operibus pro culpis de integro & ex æquo satisfecerunt, cruciatibus ad tempus expurgantur, easdemque viventium fidelium suffragiis adjuvari. Eorum autem animas, qui nullam à suo baptismo culpam contraxerunt, vel contractas maculas condigna pœnitentia eluerunt, in cœlum mox à morte recipi, & sine mora claro Dei conspectu perfrui. Postremò Romanum Pontificem verè primarium & universalem JESU-CHRISTI Domini Vicarium, & Apostoli Petri successorem, totiusque Ecclesiæ Caput esse.

His omnibus peractis, diremptoque Concilio, Legati Armenorum Florentiam ingressi, fidem & subjectionem Romanæ Ecclesiæ professi sunt. Quibus literas dedit Eugenius, per quas Armeni circa Sacramenta Ecclesiæ pleniùs instruerentur. Verumtamen post Patrum in Græciam reditum, illa natio tum ingenita sibi præsumptione, tum diuturnæ dissensionis consuetudine, tum veteri Latini nominis odio stimulata, accedentibus ad hæc Marci Ephesini querimoniis & suasionibus, in pristino maluit schismate persistere, tametsi Imperator, & quicumque unà cum eo Romanam fidem Florentiæ professi erant, in sancto proposito con-

ſtanter perſeverarunt. At gentis perfidiam poſt paucos annos ultus eſt Deus armis & invaſione Mahumeti ſecundi Turcarum tyranni, qui mox ab obitu Joannis Palæologi, regnante hujus fratre Conſtantino Palæologo, Conſtantinopolim expugnavit, Græcoſque omnes dira ſervitute oppreſſit ipſo Spiritus Sancti feſto, anno ſupra milleſimum quadringenteſimum quinquageſimotertio, ut ante triennium ipſis prænuntiaverat Nicolaus Papa quintus Eugenii ſucceſſor, adductâ illâ Evangelicâ parabolâ de ficu ſterili triennio excultâ, & juſſu tandem Domini ob ſterilitatem exciſâ. Fidelis verò Joannes quaſi alter Joſias ſubtractus eſt ex hac vita, priuſquam Gentiles urbem & Templum Dei occuparent.

Ex Græcis, qui popularium ſuorum reductioni ſtrenuam navarunt operam, eximiæ laudis meritum reportarunt Joſephus Patriarcha, tum Beſſarion Nicænus Epiſcopus, tum Iſidorus Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, qui deinde præclaris editis in lucem voluminibus libros Marci Epheſini, quibus hanc Synodum proſcindebat, refellit. Quos eoſdem Marci libros alii pariter Orthodoxi Græci, contrariis libris oppugnarunt, Joſephus Methonenſis Epiſcopus, & Gregorius Hieromonachus magnus Protoſyncellus, & poſtmodùm Joſepho Patriarchæ Regiæ urbis defuncto ſuffectus.

A quo primùm facta fuerit illa in Symbolo tantopere agitata additio, incompertum eſt. Adeò certè antiqua eſt, ut illam Photius pſeudo-Patriarcha Latinæ Eccleſiæ vitio vertat, indeque

indeque captet criminandi occasionem in sua encyclica epistola, aliisque scriptis. Leguntur fidei professiones in Toletanis Conciliis, in tertio quidem sub Pelagio secundo Pontifice, & Recaredo primo Catholico Visigottorum Rege, anno Domini quingentesimo octogesimonono: deinde in quarto Toletano, cui Sanctus præsedit Isidorus Hispalensis Episcopus: postmodùm in sexto, in quibus omnibus expressa fidei professione asseritur, à Patre, Filioque Spirituum Sanctum procedere.

CAPUT XCIII.

Concilium Basileense.

INchoatum Basileense Concilium fuit pauló ante Florentium, deinde unà cum Florentino, sed oppositis studiis continuatum. Cœptum quidem fuit Basileæ anno millesimó quadringentesimó trigesimoprimo, ac postmodùm Lausanam translatum. Initió legitimum extitit, utpote à Martino Papa V. indictum: ex quo tamen fuit ab Egenio revocatum, evasit deinceps illegitimum. Perstitère nihilominus Basileenses Patres annum usquè millesimum quadringentesimum quadragesimum nonum, quo eodem crearunt Antipapam Amadæum Sabaudiæ Ducem, sub nomine Felicis V.

Quamvis autem Sanctionem Pragmaticam à Synodo Basileensi editam Rex Francorum Ca-

rolus VII. in suo regno servari jusserit, eo nomine quòd multos resecaret invectos per ambitionem & avaritiam abusus, atque disciplinam Ecclesiasticam ad pristinam sanctitatem, puritatemque, ac velut ad auream Ecclesiæ primitivæ ætatem revocaret, in reliquis tamen omnibus noluit Rex Carolus Basileensia comitia probare, aut eorum decretis obsequi. Quinimò ad illa dissipanda Ludovicum primogenitum suum cum valida manu transmisit ad Basileensium fines, qui cruento admodum conflictu exercitum Helvetiorum fudit. Cúmque Amadeus suos destinasset ad Franciæ Regem, atque ad alios Principes Legatos, hi omnes, ut fidem facit Pius Papa *in Europa descriptione*, *cap.*42. incassum abierunt. Fridericus quidem tertius Imperator Basileæ aliquandiu resedit, conciliabuli fautor : sed meliore demùm consilio inito, se inde clam & intempestâ nocte subduxit, ne videretur idolum adorasse, atque pseudo-Papæ authoritatem approbasse. Hæc verò solummodo fuit à subjectis Sabaudo Duci populis, & ab Helvetiis, finitimisque Germaniæ civitatibus liberis (ut scribit Pius) recepta & approbata.

Carolus demùm Franciæ Rex se pacis honorarium arbitrum interposuit, atque Amadeum Nicolao Papæ V. reconciliavit Eugenii successori, qui eidem & Cardinalis, & per omnem ipsius temporalem ditionem Legati Apostolici contulit dignitatem : idemque aliqua circa rem beneficiariam decreta Basileensium confirmavit. Hujusce verò Basileæ conventus

ventus reprobatio legitur in Lateranensi Concilio sub Leone decimo, *sess.* 11.

Ut verò innotescat, quanti referat, utrum quis ex bona, an ex mala fide operetur, Ludovicus Alemannus Cardinalis & Arelatensis Archiepiscopus, qui gravium illius temporis Theologorum & Canonistarum judicio fretus altissimam conceperat existimationem pro Concilii supra Pontificem authoritate, quique aliunde zelo exardebat instaurandæ Ecclesiasticæ disciplinæ, quam firma persuasione credebat à Romana Curia dudum labefactatam & corruptam; innitebatur præterea Concilii Oecumenici Constantiensis declaratione *in sess.* 4. quâ definitur, Concilium generale legitimè congregatum eâ pollere authoritate, quæ Papam ipsum astringat, & cogere possit ad obediendum; nec posse ullatenus à Summo Pontifice infringi, vel transferri, vel dirimi: inflexibili animo mandatis Eugenii obstitit, & pro Basileensi conventu firmissimè stetit. Innitebatur insuper Ludovicus Alemannus ipsimet approbationi Martini Papæ V. qua Concilium illud confirmavit, quoad omnia ejus decreta *conciliariter* (ut ipse loquitur) *facta.* Id verò Constantiense decretum renovarunt Basileenses sessionibus primis: quæ causa Eugenio quarto fuit revocandi Concilium; quod tamen cùm non obtemperaret, imò & de novo creando Papa deliberaret, tum Eugenius, unitati Ecclesiæ consulens, suam illam revocationem abrogavit, & Legatos iterum ad Concilium misit. Tum Basileenses Patres idem

decretum

decretum iterarunt *sess.* 18. quam ob causam Legati Eugenii secundò discessère, & Eugenius novam Synodum Ferrariæ indixit. At Basileenses *sess.* 33. eandem propositionem instaurantes declararũt esse divinæ fidei. Quod posteà damnavit sub Leone Synodus Lateranensis *sess.* 11. Atque his adductus argumentis Ludovicus, non solùm minimè obtemperavit Eugenio revocanti, verùm etiam perstitit Basileæ, præsedit conciliabulo, & Antipapam obtrusit in Ecclesiam; quippe idcircò (nisi bona fides, rectaque intentio ejus gravium & piorum Doctorum judiciis confirmata obstitisset) judicari posse videbatur impius schismaticus, & anathemate innodatus, quod in ipsum, ejusque asseclas fulminaverat Eugenius: quia tamen hac in re nullo sibi adblandiebatur humano affectu, nec nisi bonâ intentione cùm prudentum ejus temporis consilio conjunctâ ducebatur, diremptâ demum pseudo-Synodo, ita paulò post obiit, ut fuerit post obitum miraculorum gloriâ illustris, sitque etiam nunc ejus tumulus in summa apud Arelatenses veneratione. Mihi videtur vir iste conformitatem cum Paschasio habere Ecclesiæ Romanæ Diacono, qui cùm Laurentii schisma sincerâ (ut credi par est) fide fovisset, miraculis post mortem claruit, etiamsi errorem suũ haud impunè in Purgatorio tulerit, ut Sanctus Papa Gregorius in Dialogis refert. Pius Papa secundus, qui plerosque annos in Basileensi cœtu consederat, ipsumque acriter adversus Eugenium damnantem propugnaverat, & postmodùm mutatâ sententiâ

ſententiâ ſummo ſtudio impugnaverat, ſic loquitur in libro à ſe dum Summus eſſet Pontifex compoſito, ſcilicet in deſcriptione Europæ, cap.42. *In Arelate ad ſepulchrum Ludovici Cardinalis ſanctæ Cæciliæ, ejus urbis Epiſcopi, quem Baſileæ in conſeſſu Patrum præſidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta eſt: & invalidorum frequens undique concurſus ſpe ſanitatis factus.* Hac eadem bonæ fidei ratione non excidit priſtinâ ſanctitate Cyprianus, qui Africana Concilia, quibus hæreticorum Baptiſmus erroneè judicabatur invalidus, adverſus juſtum Stephani Papæ decretum paulò ante martyrium ſuum propugnavit, atque obſiſtentem Stephanum paulò acriùs conſcriptâ epiſtolâ perſtrinxit. Simili ratione citra jam acquiſitæ ſanctitatis detrimentum Vincentius Ferrerius, vir, ſi quis alius, Apoſtolici ſpiritus; & Petrus Lutzemburgus ſub ſchiſmatico Papa Cardinalis, bonâ fide ambo ducti, & rationibus quas ſolidiſſimas credebant perſuaſi, nulloque ſæculi affectu abrepti, partes Petri de Luna ſectabantur, quas tamen diva Catharina Senenſis, divuſque Antoninus ut ſchiſmaticas execrabantur. Igitur etiamſi nullum apparuerit in Ludovico Alemanno publicæ retractationis, aut pœnitentiæ veſtigium, poſt tam diuturnum & publicum quod ipſe excitarat, & foveat ſchiſma, nihil tamen iſtud obſtitit, quo minus Clemens Papa VII. vitæ alioqui ſanctitate, & miraculorum gloria illuſtres Cardinales Ludovicum iſtum, & Petrum Lutzemburgum in Beatorum album retulerit, ut ſcripſêre in ſuis

suis Ecclesiasticis historiis Henricus Spondanus ad annum 1438. & Odericus Rainaldus ad ann. 1450. & Ciaconius, qui refert ad longum ipsum Clementis diploma de vitæ utriusque anctitate, & cultu ambobus deferendo.

Caput XCIV.

Appendix ad Concilium Basileense de Annatis.

PRælaturarum quidem Annatas, quas Papa exigere consuevit, abolere omninò conatum est Basileense Concilium. Eam tamen consuetudinem, si tamen annatarum pecuniæ collectæ non in vanos, aut sæculares usus, sed in Ecclesiarum, aut miserabilium personarum utilitatem expendantur, nihil habere injusti multis rationibus comprobatur.

1. Quia divino juri conformes sunt annatæ. Etenim *Num.* 18. singulis annis decimam decimarum & primitiarum à Levitis, & Sacerdotibus persolvi summo Sacerdoti præcipitur.

2. Cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur divino & naturali jure, *cap.* 1. *causa* 16. *q.* 7. & *c.* 1. *de decimis*, ubi præclarum Hieronymi testimonium profertur: & *c. cùm secundum, de prebend.* Et *qui Altari servit, de Altari vivere debet.* 1. *Cor.* 9.

3. Ex Lateranensi Concilio sub Innocen-

tio

tio III. debetur Episcopo à subditis Ecclesiis charitativum subsidium, & insuper jura Cathedratici & Synodatici, quartaque decimarum pars, *c. conquerente, de offic. jud. ord.* Absurdum ergo foret, si Papa universi gregis Dominici pastor solus ab hujusmodi juribus excluderetur. *Quis pascit gregem, & de lacte ejus non manducat?* 1. *Cor.* 9. Præcipuè cùm solus Papa decimas annuas nullas percipiat.

4. Ecclesia unum constituitur mysticum corpus. *Rom.* 12. *Multi unum corpus sumus in Christo: singuli autem alter alterius membra.* Sicut autem capitis officium est singulorum membrorum incolumitati providere, spiritusque elaborare & transmittere, quorum præsidio membra proprios sensus & motus exerceant: sic etiam convenit, ut subjecta membra caput vicissim alant & protegant.

5. Papa sponsus est Ecclesiæ, atque fidelium pater. Atqui suis in necessitatibus pater compellere filios potest, ut alimenta sibi subministrent, eosque etiam ad sui sustentationem vendere, *l. qui filios, C. quæ res pignor. oblig. poss. l.* 1. *&* 3. *C. de patribus qui fil. distraxer.* Et filiæ matrem inopem alere tenentur, *l. filiæ, C. de adoptionibus.* Ad maritum quoque pro oneribus matrimonii fructus dotis pertinent, *c. per vestras, in fin. de donat. inter virum & uxor.*

6. In recognitionem supremi dominii persolvenda sunt Principibus tributa, ita ut subditi contra jus istud nulla se tueri præscriptione possint, *l. competit, C. de præscript.* 30. *an.* Imò jus divinum id sanxit, Matt. 22. *Licet censum dare*

dare Cæsari, an non? Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari. Et Rom. 13. *Reddite cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.* Papa verò est universæ Ecclesiæ Dominus & Princeps.

7. Cuilibet Judici debetur ex publico stipendium ac salarium, *authent. ut diff. jud.* §. *final.* Quæ res in ratione communi fundatur, ut qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus sit præsidiis, quibus onus regiminis valeat sustinere.

8. Si potest Papa conferendo alicui præbendam imponere pensionem annuam in favorem pauperis alicujus Ecclesiæ, ut Clerici, cur non (quod multò minus est) annatam ad subveniendum suis & Ecclesiæ toto orbe diffusæ indigentiis? Romanam enim Ecclesiam ipsa necessitas excusat, cùm non possit de suo cunctis sibi subditis Ecclesiis providere. Præter enim ordinarias expensas, quotidie ferè providendum est extraordinariis, tum ad fidem innumeris locis propagandam, tum ad sustinendas bellorum contra infideles aut hæreticos armatos expensas, tum ad alias innumeras pietatis causas.

9. Valet titulus præscriptionis immemorabilis & consuetudinis, cujus initii memoria non extet: quo fit ut res olim voluntaria evadat necessaria, *c. ad Apostolicam, de simon.* At jus istud annatarum consuetudine plurium sæculorum invaluit, nec certum aut compertum est earum initium. Quamvis enim non legatur aperta illarum in jure mentio ante *c. cùm nonnulla, in extrav. com. tit. de prabend.* illa tamen

tamen Joannis Papæ vigesimisecundi constitutio nihil docet fuisse tum primùm institutas annatas. Deinde Bonifacius nonus annatas beneficiorum consistorialium, hoc est Episcopatuum, & Abbatiarum, quæ olim continebant integrum annui proventus valorem, tribus annis per tertias partes solvendum, reduxit ad mediam unius anni fructuum partem, sed quæ integrè persolvatur ad literarum collationis, seu provisionis expeditionem. Atque ista ipsa nunc viget annata, quæ idcirco dicitur Bonifaciana.

Joannes quidem Gerson Parisiorum Universitatis Cancellarius, pietatis insignis ac sapientiæ Doctor, *tract. de simon.* annatas simoniæ coarguit, applicans illud Evangelicum: *Gratis accepistis, gratis date. Matth.*10. At ipse fallitur, quatenus existimat annatas exigi pro ipsa beneficii collatione. Cùm ergo omnis ejus ratio in hoc fundetur, non potest esse nisi ruinosa ejus omnis superstructio, quæ falso nititur fundamento. Supponendum quippe est cum Prospero Fagnano, tria in quovis beneficio spectari: 1. ipsum beneficium: 2. provisionem, seu collationem beneficii: 3. fructus beneficii. Si itaque propter beneficium, aut propter hujus collationem annatæ onus imponeretur, interveniret eo casu manifesta simonia, juxta *c. si quis Episcopus*, 1.*q*.3. At annata solis fructibus imponitur. Porrò in fructibus potest diverso respectu esse, vel non esse simonia. Spectati enim fructus, prout connexionem habent cum beneficio aut Clericatu,

non

non possunt absque simonia pretio distrahi, & uno vendito, alterum non relinquitur invenditum, ut docet *c. si quis objecerit*, & *c. Salvator*, 1. *q*. 3. At connexio ista non est in annatis, quatenus hæ nihil sunt quàm deductio ex fructibus beneficii sub titulo æris alieni, quod Summo Pontifici debetur, quod eidem acquiritur in illa sive vacationis, sive provisionis circunstantia: quemadmodum pariter possunt citra simoniæ labem fructus beneficii pro quocumque debito hypothecari, aut vendicari, ipseque beneficii possessor potest fructus vendere, aut locare certo pretio. His enim casibus cessat illa rei spiritualis cum temporali connexio, eoque modo spectati fructus sunt merè temporales. Itaque annata neque beneficii, neque collationis pretium est, qua ratione foret simoniaca: sed est duntaxat deductio, ac reservatio æris alieni Pontifici debiti pro suis & Ecclesiæ necessitatibus, aut etiam debiti pro recognitione supremi quod habet in omnem Ecclesiam dominii. Atque ita collatio beneficii non habet hîc rationem causæ, sed tantùm circumstantiæ.

CAPUT

CAPUT CXV.

Concilium Lateranense V. sub Leone X. & & inter generalia decimumnonum.

INdictum istud à Papa Julio secundo fuit, & auspicatum anno supra millesimum quingentesimo duodecimo, ut schismati occurreret quod Pisanum Concilium invexerat; provideretque orbis Christiani statui tum temporis turbulentissimo propter bellorum incendia, quæ Julius ipse atrocis & turbulentissimi ingenii vir inter omnes Christianos Principes & Respublicas indefesso studio accenderat, dum Turcæ hac arreptâ occasione Christianorum provincias in mutuam perniciem Julio impulsore armatas subjugabant. Sed mox ab inchoato Concilio moritur, & ad Dei judicium evocatur Iulius. Qui verò in ejus locum suffectus est Leo decimus Concilium prosequitur, in quo etiam initam cum Francisco Francorum Rege conventionem,& in locum ejuratæ ab eodem Pragmaticæ Sanctionis subrogatã approbavit sub nomine Concordati,quo vetera electionum jura circa Episcopatus & Abbatias antiquantur & abrogantur, & Francicis Regibus ad ista quæ vocantur Consistorialia Beneficia,nominatio indulgetur,cum aliis juribus quæ Regalia nuncupantur:& vicissim Annatarum jura fisco Apostolico restituuntur.

Hoc verò minimè reticendum est, Ludovicum nomine duodecimum Francorum Regem, adversus quem ingratissimus & pacis Christianorum impatientissimos Julius simultates infensas, implacabilesque exercuerat, postquam ipsius operâ & armis complures civitates & arces de Venetis, & Bononiam inter præcipuas Italiæ civitates de Bentivolis receperat, misisse ad istam Lateranensem Synodum, cui tum Leo Pontifex præsidebat, tres Legatos: Fridericum à Sancto Severino Cardinalem tituli Sancti Angeli; Claudium Seissel, electum Massiliæ Episcopum; & Ludovicum Forbin, Dynastam Solerii, qui Regis nomine Pisano Conventui adversus Julium collecto abrenuntiarunt; Leoni verò & Lateranensi Concilio fidem & obsequium polliciti sunt, ut refertur in hujus Concilii sessione 8. Deinde Franciscus Rex Ludovici gener, & Regni successor, similem eidem Concilio, necdum soluto, præstitit observantiam.

Sessione 5. omnium assensione Patrum probata, receptaque fuit Julii Papæ constitutio, declarans Romani Pontificis electionem, quæcunque per simoniam fiet, nullam prorsus & invalidam fore, nullumque jus, vel authoritatem electo collaturam. Cardinales verò sic eligentes, canonicæ depositionis & irregularitatis pœnas eo ipso facto incurrere. Cæterùm quamvis bonæ intentionis laudem mereatur ista sanctio, si casus tamen, cui provisum voluit, accideret, perniciosissimo schismati viam aperiret. Si enim electus Papa & Cardinales electores

electores Simoniæ rei essent, quisnam exurgeret contra illos actor? & quisnam sederet judex? Et si pars Cardinalium rea quidem esset, cæteri verò Cardinales litem contra priores intentarent, novumque inter se Pontificem eligerent, quis posset natam exinde discordiam consopire, præsertim si pars simoniæ rea vellet pervicaciter hanc infitiando à se infamiam amoliri? Periculosæ itaque plenum opus aleæ susciperetur. Eo sanè casu satius videretur qualemcunque promotum, & semel admissum tolerare, pari prudentiâ & cautione, quâ olim Ecclesia Felicem & Vigilium toleravit, qui nefariis artibus sacram Petri aliquando Cathedram invaserant, ne hac occasione schisma prorumperet. Eo namque fine gravissimam perniciem antevertendi, multa facta tenent, juxta Jurisprudentiæ regulam, quæ fieri prohibentur.

Sessione 8. cœpit aliquod subnasci dissidium inter Concilium, & supremum Aquensem Senatum, cui tum præsidebat Gervasius Bellomontius: sacri namque Concilii Procurator Marius Senatum usurpatæ Ecclesiasticæ jurisdictionis incusavit apud Lateranenses Patres: sed prudentiâ, & religione Senatûs simultas omnis & dissensio extincta est.

Sessione 9. multa decernuntur circa ordinem & disciplinam. In his, *ut sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales (quos declarat Synodus cæteris omnibus Ecclesiæ dignitatibus, post Summum Pontificem antecellere) famulitio, mensa ac supellectili, non fastum ac pompam, sed modestiam*

frugalitatem studeant exhibere. Deinde ita subjungitur: *Domus Cardinalis patens hospitium, portusque ac refugium proborum maximè, & doctorum virorum, & pauperum nobilium, honestarumque personarum esse debet.* Similiter ordinavit olim Carthaginense Concilium quartum can. 15. *Vt Episcopi supellectili paupere, mensaque & victu vili & frugali utantur.* Et postremò Tridentinum Concilium plenius hæc præscribit *sess.22. cap.1. in decreto de reform.*

Providetur hac eadem sessione 9. ut quæ circa supellectilis, & mensæ, famulitiique modestiam præscripsit Cardinalibus, locum etiam habeant in ædibus, famulitioque Summi Pontificis. *Quæ omnia* (inquit) *& singula in nostris, & cujuscumque Romani Pontificis pro tempore existentis familiaribus, ac etiam curialibus locum habere volumus: hoc uno tantùm excepto, quod dicti nostri, & Romanorum Pontificum familiares, rubri coloris vestimenta gestare possint, pro decentia & consuetudine dignitatis Pontificalis.*

Hîc aliquis demiretur, à Leone Papa & Concilio legem futuris Summi Pontificibus imponi, cùm tamen par in parem non habeat imperium. Verumtamen duplex est distinguenda potestas, coactiva scilicet, & directiva. Harum prima connotat imperium, & ex parte decernentis requirit jurisdictionem atque authoritatem: secunda verò circa bonos mores & congruentem disciplinæ ordinem, habet locum etiam inter pares: imò & congruit non-

nunquam

nunquam inferiori erga superiorem prudens admonitio, & fraterna, discretaque correctio. Itaque potestate directiva potest uti erga Summos Pontifices legitima Synodus, & Pontifex præsens erga successores; non verò potestate coactiva, qualem aliquando voluit indebitè sibi assumere Concilium Basileense.

Præter istud Lateranense decretum circa Summi Pontificis officium, alia similia proferri possunt, & antiquiora, & recentiora. Nam tertia Romana sub Symmacho Pontifice Synodus sic decernit: *Non liceat Papæ prædium Ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in usumfructum prædia dare, nisi tantummodò domos quæ in quibuslibet urbibus non modicâ impensâ sustentantur. Liceat etiam quibuslibet Ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere. Quod non modò in Apostolica servandum est Ecclesia, verumetiam in universis Ecclesiis per Provincias.* Idque habetur *in c. non liceat Papæ*, 12. *q.* 2. Sanctus etiam Gregorius Papa in alio Romano Concilio, quod ipse commemorat *lib.* 4. *epist.* 88. statuit, ne in posterum Romani Episcopi pueros sæculares ad ministeria cubiculi, sed solùm Clericos electos, aut Monachos admittant. Item generale Concilium Lateranense sub Innocentio Papa tertio *can.* 37. sanxit per literas Apostolicas non posse quenquam trahi ultra duas dietas extra suam diœcesin ad aliquod judicium. Habetur *c. nonnulli, de rescriptis*. Id confirmatur per Honorium tertium, *c. olim, de except.* Quinetiam Bonifacius Papa

octavus ejusmodi literas Apostolicas restringi deinceps edixit ad unicam dietam extra fines Diœcesis, *c. statutum*, §. *cum verò, de rescript. in 6.* Et Tridentina Synodus *sessione* 14. *capite* 19. usum abolet mandatorum Apostolicorum de providendo, & expectativarum à Suprema Sede manantium. *Sessione* quoque 25. *cap.* 9. §. *insuper*, prohibet fieri authoritate Apostolica uniones beneficiorum liberorum ad beneficia Jurispatronatus, vetatque hujusmodi concessionum executiones, si posthac ab Apostolica Sede indulgeantur, etiam cum expressa clausula hujus constitutionis derogatoria. Et *ibid.cap.*11. reprobat, fierique prohibet etiam Apostolicæ authoritate Sedis alia tria concessionum ibi expressarum genera. Licèt enim Princeps sit solutus legibus civilibus, debet tamen secundùm leges vivere, *l. Princeps, ff. de legib.* Et sapienter præfatus S. Gregorius Papa lib.5. epist.112. *Iustitia* (inquit) *& rationis ordo suadet, ut qui sua à successoribus desiderat mandata servari, decessoris sui procul dubio voluntatem & statuta custodiat.* Idemque lib.12. epist.31. *Si ea destruerem quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed eversor esse justè comprobarer.* Summa verò horum ratio ducitur ex primario Summi Pontificis officio, quod versatur circa exactum Ecclesiæ sibi commissæ regimen, perfectionem & disciplinam; cujus rationem apud cœlestem judicem reddet exactissimam. Atque utinam & Pontificum, & quorumcunqne Principum auribus hæc salubria monita potiùs ingerantur,
quàm

quàm assentationes, quibus inducuntur ad commissæ sibi divinitus authoritatis abusum, & ad propriarum animarum æternum exitium.

Eadem Laterana sessione 9. ut major vigeat in sacro Senatu votorum libertas, prohibentur quævis votorum Consistorii revelationes, necnon quorumcunque ibi dictorum, aut factorum, quæ in odium cujusquam, aut præjudicium, aut scandalum verti possint: & infligitur latæ sententiæ excommunicatio, à qua solus Papa solvere possit, illis qui secretum consistorii à Papa injunctum violaverint.

Statuitur præterea eadem sessione 9. *Ut quilibet habens Beneficium cum cura, vel sine cura, si intra sex ab obtento beneficio menses divinum officium, cessante omni legitimo impedimento, non dixerit, beneficii fructus non faciat suos pro rata omissionis & temporis; sed illos tanquam injustè acceptos, vel in fabricas beneficii, vel in pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si verò in eâ officii omissione post legitimam admonitionem perseveraverit, ipso privetur beneficio, cùm detur Beneficium propter Officium.* Cui sanctioni Lateranensi altera adjungenda est Pii Papæ V. statuens in primis, eum qui tempore priorum sex mensium officium non recitaverit ab indepta beneficii possessione, tametsi oneri restituendi non sit obnoxius, lethalis tamen culpæ reum factum, quoties officium prætermisit. Qui verò deinceps aliquo die unam aliquam, aut omnes officii horas omiserit; si omnes quidem horas, teneri omnes bene-

ficii fructus huic diei respondentes restituere, partitis videlicet omnibus anni fructibus in totidem æquales partes, quot sunt in anno dies. Qui matutinum solum omiserit, teneri ad dimidium fructuum ejus diei restituendum: qui reliquas omnes partes, ad alterum dimidium: qui harum horarum unam, teneri sextam fructuum partem restituere. Addit insuper quod si beneficiarius choro addictus interfuerit choro, nec tamen recitaverit, quamvis statuta loci, vel fundatio, vel consuetudo id indulgeret, solamque requireret corporis præsentiam, declarat nihilo secius, eum qui præsens in choro non recitaverit, & mortalis delicti reum, & obligationi astrictum fructus atque distributiones restituendi. Decernit postremò quemcunque pensiones, aut alia Ecclesiastica emolumenta titulo Clerici percipientem obligari similiter ad recitandum Beatæ Mariæ Virginis officium, & si non recitet, obnoxium esse pensionis, ac ejusmodi fructuum restitutioni.

Sessione 10. declaratur montes pietatis institutos, ut possit miserorum egestati per pecuniam illis mutuatam subveniri, hac tamen lege, ut mutuum sumentes astringantur præter mutuatam sorte aliud quid exsolvere pro ejusmodi fundationum conservatione ac necessariis ad hoc impensis, esse licitos, nec ullatenus usurarios, quatenus qui sentit commodum, debet sentire & onus necessarium illi commodo annexum, dum nullum intendatur ex tali mutuo lucrum. Decernit autem excommunicatio-

nis

nis latæ sententiæ pœnam in eos, qui adversus hanc declarationem prædicare, aut verbis, scriptisve refragari ausi fuerint. Addit tamen satius fore, si census aliqui assignentur ad hoc, ut ministrorum hujusmodi montium satisfiat impensis, & sic fiat, ut pauperes ab his impensis vel in totum, vel in partem releventur.

Sessione 11. notantur & prohibentur multi defectus, in quos diversi concionatores officii sui immemores prolabuntur: & cùm ipsis incumbat populum ædificare, virtutes inserere, vitia evellere, Deumque, & non seipsos prædicare, & Christi gloriam promovere, prædicant tamen in primis ad propriam ostentationem: 2. errores contra sacram doctrinam serunt: 3. Scripturas depravant & detorquent ad vanas interpretationes à sanctis Patribus, & probatâ Ecclesiæ intelligentiâ alienas, aut etiam iisdem prorsus contrarias: 4. mala propediem eventura vel comminiscuntur, vel ab aliis accepta populo prænunciant ad vanos terrores excitandos, qui mox vertuntur in scandalum & derisum, verbique Dei contemptum: 5. conficta miracula enunciant: 6. in sacros Pontifices & Ecclesiarum Prælatos audacter & temerè invehuntur. Hæc igitur omnia districtè prohibet, & eos qui contravenient, aut qui non obtentâ Prælatorum licentiâ, se ingerent ad concionandum, excommunicationis sententiâ percellit, à qua solvi non nisi à Summo Pontifice extra mortis articulum poterunt. S. Gregorius Nazianzenus aliam Concionatoribus

ribus præfigit legem, ut in personas invectivis peræquè atque adulationibus abstineant. Sic verò sancit orat. 32. Νόμον τίθημι πᾶσι τῶν ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τοῦ λόγου ταμίαις μήτε τῷ σκληρῷ τραχύνειν, μήτε τῷ ὑπεσταλμένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ' εὐλόγους εἶναι περὶ τὸν λόγον, μηδ' ἑτέρῳ τὸ μέτρον ὑπερβαίνοντας: Legem statuo cunctis animarum rectoribus & verbi divini concionatoribus, ut nec per duritiam homines exasperent, neque per demissionem elatos ac insolentes efficiant, sed prudenter & consultè verbum dispensent, nec in alterutro istorum à mediocritate devient.

Eademque sessione 11. approbantur Concordata cum Francorum Rege, ut possit ad Regni dignitates Consistoriales nominare providendos: atque ut graduati Clerici reliquis omnibus in collationibus præbendarum præferantur, quæ certis ac designatis mensibus vacaverint in eodem Regno. Ipsa verò Pragmatica Sanctio prorsus abrogatur, cujus loco sufficitur Concordatum. Damnantur etiam Basileensia decreta Romani Pontificis potestati adversantia.

Denique sessione 12. decernitur expeditio contra Turcas, pro qua decimæ ad triennium imponuntur fructibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum toto orbe consistentium. Sed hanc expeditionem qui subinde prodierunt Lutherani, non siverunt prosperum exitum nancisci.

Postremò cum gratiarum actionibus Concilium dirimitur.

CAPUT

CAPUT XCVI.

Concilium Tridentinum inter Generalia Vigesimum.

CONvocandi hujusce saluberrimi Concilii causas fusè prosequitur in Bulla indictionis ipsius Paulus tertius Pontifex. Inchoatum verò sub eodem Papa fuit anno 1545. Sed deinde bellorum inter Christianos Principes occasione identidem interruptum, & demùm sub Pio quarto finem accepit ann. 1563. Decurrerant itaque ab ipsius exordio donec finitum est anni duodeviginti. Hujus indicendæ Synodi præcipuæ causæ fuerunt ingruentes tum Lutheranorum, tum Sacramentariorum hæreses, & morum in Clero pravitas, disciplinæque sacræ omnimoda relaxatio. Quibus exitialibus malis ut remedium efficax adhiberetur, sacra Synodus quantâ desiderari poterat curâ & solicitudine providit multiplicibus, & sapientissimis decretis, adeò ut plusquam reliqua omnia quæ præcesserunt Concilia, dici meritò possit Tridentinum copiosissima penus, promptuarium uberrimum, & ditissimus thesaurus totius Ecclesiæ, tum ad fidei circa omnes ferè articulos elucidationem, tum ad sacræ disciplinæ plenam instaurationem.

Sessione 14. recensentur singuli sacræ Scripturæ libri. De Canone Scripturarum superiùs requiren

requirenda sunt quæ ubertim pertractavi ad Laodicenum canonem 59. deinde authoritatem asserunt Tridentini Patres iisdem sacris libris, cum suis omnibus partibus, prout in veteri vulgata editione habentur, & in Ecclesia Catholica legi consueverunt. Quonam verò sensu verba ista, *cum suis omnibus partibus*, sint intelligenda, ne longiore tractatione his immorando Tridentinorum Canonum prosequutionem interrumpam, ad uberrimam quam olim contexui, disputationem post finem Concilii remitto, cui hac de re diatribam subnectam.

Sessione 5. *cap.* 1. *de reform.* providetur, ut Episcopi, aliique locorum Ordinarii sacram Scripturam per seipsos in suis Ecclesiis interpretentur ac exponant, si fuerint idonei, sin minùs per idoneum substitutum cum debitis stipendiis provisum ac præbendatum. In Ecclesiis verò tenues proventus habentibus provideatur saltem ex consilio Episcopi & Capituli Magister, qui Clericos & pauperes scholares gratis Grammaticam doceat. In Monasteriis quoque, ubi commodè fieri queat, lectio sacræ Scripturæ habeatur; qua in re si Abbates negligentes fuerint, illos opportunis remediis compellant Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati. Jus idem circa Præceptorias præbendas constituerat Concilium Lateranum sub Alexandro tertio, *can.* 18. De Theologo autem qui sacras literas exponat, alterum Lateranum Concilium sub Innocentio tertio, *can.* 11. Huc spectant Gallicana edicta Caroli noni in Comitiis Aurelianensibus *cap.* 1. *artic.* 8. *&* 9.

&

& Henrici tertii in Comitiis Blesensibus, *artic.* 33.

Eadem sessione 5. *cap.* 2. definitur, *verbi Dei prædicationem esse præcipuum Episcoporum munus.* S. Gregorius Nazianzen. *serm.* 1. hoc idem confirmat dicens, αὐτὴν τοῦ λόγου διανομὴν λέγω τὸ πρῶτον τῶν ἡμετέρων : ipsam verbi distributionem dico nostrum omnium primum officium. Idemque Concilium *cap.* 2. sic prosequitur : *Archipresbyter quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, per se, vel per alios idoneos homines, si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis & Festis solennibus plebes sibi commissas pro suâ & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant.* Additque : *Si ab Episcopo præmoniti hanc nihilominus functionem abjecerint, posse Episcopum ex beneficii Parochialis fructibus alteri, qui munus hoc præstet, honesta stipendia assignare.*

Ibidem statuit, *Regulares in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, non posse sine Ordinariorum licentia prædicare. Si verò contingeret Sæculares, aut Regulares disseminare errores, aut scandala in populum, etiamsi in Ecclesia sui, vel alterius Ordinis prædicarent, debere illis omninò prædicationem per Episcopum interdici. Quod si quantumlibet exemptus hæreses prædicaverit,*

debere

debere Episcopum tanquam Sedis Apostolicæ delegatum adversus eum secundùm juris dispositionem procedere.

Sessionis 6. *cap.* 1. *de reform.* astringit Episcopos ad residentiam, ut si per sex continuos menses (legitimis impedimentis, seu justis & rationalibus causis cessantibus) à suis Ecclesiis abfuerint, quartâ fructuum unius anni parte, Ecclesiæ & pauperibus loci applicandâ mulctentur. Hoc idem tamen Concilium postmodò *sess.* 24. *cap.* 1. hanc obligationem amplificat cum pœnæ additamento: *Ut qui ad summum tres menses in uno anno sine legitima & valdè urgente causa, sive continuos, sive interpolatos, Episcopus, etiam Cardinalis, non resederit in sua Diœcesi, præter peccati mortalis reatum quo astringitur, nullatenus possit fructus suos pro rata absentia sua facere, sed teneatur eos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare.*

Ejusdem sessionis 6. *cap.* 2. injungitur Episcopis, ut legitimis remediis compellant beneficiarios ad Ecclesiarum residentiam, si eam ipsa beneficia requirant. Sed ut paulò ante monui, postmodùm sessione 23. *cap. de reform.* reducit absentiæ tempus, tam in Episcopis, quàm in Pastoribus inferioribus, ad tres ad summum menses, idque cum justa, & approbata ejus absentiæ causa: alioqui declarat peccari mortaliter cum obligatione pro rata parte anni, absque alia declaratione vel sententia, ad fructuum restitutionem, in favorem Ecclesiarum, vel pauperum loci.

Capite 3. ejusdem sessionis 6. *Regulares Ordinum*

dinum, quamtumvis exemptorum, aut privilegiatorum, extra Monasterium degentes, si deliquerint, jubet à locorum Ordinariis, tanquam Sedis Apostolicæ delegatis visitari, inquiri, corrigi, & puniri. Concilium Lugdunense sub Innocentio quarto, quod citatur *in c. volentes, de privileg. in 6.* subjicit Regulares ratione delicti extra claustra commissi jurisdictioni Ordinariorum. Præterea statuitur *c. quantò, de offic. jud. ordin.* ut Ordinarius suppleat per se Abbatis negligentiam circa vagos & errones monachos. Quod idem confirmatur Gallicano jure in Comitiis Aurelianensibus sub Carolo nono, *artic.* 11. Et hoc ipsum Concilium Tridentinum *sess.* 21. *cap.* 8. sancit: *Vt quando Regularium exemptorum Prælati suo desunt officio circa ipsorum correctionem, si admoniti intra sex menses non correxerint subditos, tunc Episcopi ut Sedis Apostolicæ delegati corrigere possint ac visitare, prout possent Prælati Regulares juxta eorum instituta, quibuscunque appellationibus, aut exceptionibus remotis.*

Sessione 7. *cap.* 8. *de reform.* statuitur, *Vt locorum Ordinarii Ecclesias, etiam quomodolibet exemptas, visitent singulis annis, & ordinent ac provideant tum Ecclesiarum reparationi, tum animarum curæ, si qua talibus Ecclesiis incumbat, nihil obstantibus privilegiis, aut appellationibus.*

Ibidem *cap.* 10. decernitur, *Non licere Capitulis Ecclesiarum Sede vacante infra annum à die vacationis concedere literas ad Ordines dimissorias, præterquam illis qui beneficii, sive recepti,*

cepti, sive jam recipiendi nomine arctantur.

Capite 15. ejusdem sessionis 7. cura demandatur Ordinariis, ut ab administratoribus quibuscumque, & quomodolibet exemptis Hospitalia quamfidelissimè gubernentur: & innovatur decretum Concilii Viennensis, quod est in Clementina *quia contingit, de religios. dom.* Huc etiam spectat placitum Tridentinum sessione 22. *cap.* 8. ut Episcopi sint executores piarum omnium dispositionum, tam inter vivos, quàm ultimarum voluntatum: & ut jus habeant visitandi hospitalia, collegia, confraternitates, & scholas (exceptis scholis, quæ sub Regum immediata protectione sunt, nisi de ipsorum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etsi prædictorum cura ad laïcos pertineret, aut exemptionis privilegio munita essent: atque in his Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc etiam spectat titulus Codicis *De Xenodoch. & Religios. dom.* necnon lex 45. *de Episcop. & Cler.* Nec solùm jus Romanum, sed etiam jura Gallicana Episcopis judicium & cognitionem attribuunt circa pia loca, eorumque administrationem & ratiocinia. Henricus enim tertius in constitutione Blesensi, *art.* 3. Rectores confraternitatum, & hospitalium de legatis ad pias causas relictis, & de fructibus & proventibus earundem confraternitatum, atque hospitalium rationes reddere jubet coram Episcopis, eorumve Officialibus. Et si agatur de facultatibus hospitalis, adhiberi jubet Consules loci. Absente autem Episcopo,

Episcopo, ejusque Officiali, coram ipso Parocho & Consulibus rationes reddi præcipit, nullo tamen inde accepto salario. Eadem pariter sancivit Edictum Melodunense anni millesimi quingentesimi & octogesimi, *art.* 10. Præterea præfati Henrici tertii Edictum mensis Martii anni millesimi quingentesimi octogesimi quarti, *art.* 20. submittit Xenodochiorum & Nosocomiorum curam, & omnem administrationem visitationi & judiciis ordinariorum Prælatorum. Idem denique scifcit ac decernit Henricus quartus in constitutione anni millesimi quingentesimi nonagesimisexti, *art.* 8. Rex quoque Ludovicus XIII. anno 1643. die 27. Novembris, in supremo sedens Consilio adjudicavit Vicario Generali Remensis Archiepiscopi præsidentiam supra Regium Prætorem, seu Locumtenentem, ut vocant, Generalem in conventibus Hospitalium administrationem, & rationum redditiones piarum causarum, & juramenti pro his præstationem concernentibus.

Sessione 13. *capite* 7. declaratur probationem requisitam ad sacræ Eucharistiæ communionem hanc esse, ut nullus peccati mortalis sibi conscius ad eam audeat accedere, quantumvis sibi contritus videatur, nisi præmissâ confessione Sacramentali. Si tamen Sacerdos urgeatur necessitate celebrandi Missam, & desit ei copia confessoris, quamprimùm post sacrificium poterit, tenetur confiteri. Porrò conscius sibi peccati mortalis intelligendus est hoc loco is qui credit se illud commisisse, nec

esse confessum; adeò ut qui præmiserit confessionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametsi per virtutem Sacramenti pœnitentiæ credatur obliteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri antequam communicet. Ita communiter Theologi docent. Iidemque affirmant, Sacerdotem posse nihilominus, si peccati mortalis conscientiam habeat, administrare aliis Eucharistiam, aliaque Sacramenta, dummodò priùs conteratur, credatque probabiliter ac moraliter se esse contritum; ita ut necesse non sit, ut priùs confiteatur, nisi quum est celebraturus. Ita Navarra *Enchiridii c.22. n.3.* Ægidius de Conink *de Sacramentis q. 64. art. 6.* cæterique communiter Doctores.

Eadem sessione 13. *capite 3. de reform.* statuitur, *Non posse ab Ordinarii sententia interlocutoria appellari, nisi tale sit gravamen, ut nequeat per ejusdem Ordinarii definitivam reparari.* Simile statuerat caput *ut debitus, de appellat.* Idemque cautum fuerat in concordato inter Leonem decimum,& Franciscum Regem. Idem hoc iterat Tridentinum sessione 24. *cap.20. de reform.*

Observandum quoque, à correctione legitima non posse appellari, nisi excedatur modus, *c. ad nostram, de appellat.* & *c. reprehensibilis, §. fin. eod.* His jura Gallicana consentiunt. Edixit namque Rex Franciscus anno 1539.art. 5. appellationes à Judicum Ecclesiasticorum sententiis per Ecclesiasticas personas in materia correctionis, disciplinæ, aliisve persona-

libus

libus causis, nullum habere suspensivum effectum, sed solùm devolutivum ; adeò ut his non obstantibus,& citra præjudicium tamen ipsarum , possint Iudices Ecclesiastici sua ulteriùs judicia prosequi. Et in Comitiis Blesensibus, *art.* 5. Henricus tertius statuit, ejusmodi appellationes in causa correctionis morum , aut Ecclesiasticæ disciplinæ non habere suspensivum, sed tantùm devolutivum effectum. Similiter etiam in jure communi appellatio non suspendit excommunicationem, suspensionem,vel interdictum latæ sententiæ, sed devolvit solummodò ad superius tribunal, *c. cùm ad hac , de appellat.*

Communis sententia est , incarcerationem censendam esse inter illa , quæ damnum irreparabile inferunt : ideóque valere appellationem ab interlocutoria sententia, qua decernitur captura, seu incarceratio : & Ordinarium teneri huic appellationi deferre , atque processum ad judicem appellationis transferre,sine tamen ulla sententiæ suæ suspensione : quia reus interea carcere includendus est, donec appellationis judex causâ cognitâ aliud jusserit. Ita decrevit sacra Cardinalium Congregatio Concilii, cujus decretum Papa approbavit , ut refertur in declarationibus & remissionibus *ad d. cap.* 20. *sess.* 24. *Trident.* Idemque docent Mainardus Iurisconsultus Gallicanus *lib.* 2. *decis.* 23. & Barbosa *in l.* 2 *ff. soluto matr. in princ. p.* 2. *n.* 33.

Quoad visitationem quoque Congregatio Concilii 7. Martii 1596. declaravit, non posse

Episcopum in visitatione recusari ut suspectum, dum tamen in ea processum non involvat, séque intra visitationis terminos contineat. Eademque Congregatio 25. Maii 1601, censuit Episcopum visitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquisitione, non posse ut suspectum recusari, nec probatione suspicionis præpediri, quominus pœnâ extraordinariâ, quæ morum correctionem, & emendationem respiciat, visitatos punire queat, ut legitur *in collect. declarationum ad Trident, sess. 13. cap. 1.*

Ejusdem sessionis 13. caput 6. de reform. *Cùm,* inquit, *non rarò contingat subditos ab Episcopo pro ipsius officio correptos, illi ex malevolentia causam criminis intentare, cujus molestiæ metu segniores in officio redduntur Episcopi, aut ab Ecclesiis suis abesse & vagari pro sui defensione, cum magno Ecclesiarum detrimento, & Episcopalis dignitatis diminutione coguntur: statuitur Episcopum, nisi ex causa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamsi contra ipsum ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem aut accusationem, sive alio quovis modo procedatur, nequaquam esse citandum aut monendum, ut personaliter compareat.* Provida & notabilis est ista constitutio, qua & Episcoporum dignitati, & Ecclesiarum utilitati consulitur. Summi Pontifices Liberius & Nicolaus olim rescripserunt, inconveniens esse, si Episcopus ex causa infestationum, aut adversitatum, quas ab aliis patitur, gregem suum relinquat, *can. suggestum,* & *can. sciscitaris*, 17.q.1.

Quando

Quando verò fas Episcopo sit à propria Ecclesia discedere, præclarè disserit sanctus Augustinus scribens ad Honoratum Episcopum, *epist.* 180.

Sessionis 14. caput 4. definit, *Contritionem esse animi dolorem ac detestationem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero; & hanc esse necessariam ad impetrandam peccatorum veniam in homine post baptismum lapso. Docet præterea contritionem, si perfecta sit, hominem Deo per charitatem reconciliare, etiam ante pœnitentiæ Sacramentum susceptum, eo quòd in ea contineatur cum dolore & amore infuso votum ipsius Sacramenti. At verò contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, quæ ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ metu concipitur, esse donum Dei & impulsum Spiritus sancti, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine pœnitentiæ Sacramento per se non justificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponere. Hoc enim timore utiliter concussos Ninivitas ad Ionæ prædicationem misericordiam à Domino impetrasse.* Tu hîc observa, contritionem quæ justificet, esse quidem anteriorem justitiâ & gratiâ, ad quam disponit; necesse est enim dispositionem & causam præcedere, sequi deinde formam & effectum. Cæterùm ista omnia unico temporis instanti perficiuntur, licèt diversa ibidem concipiantur ordinis, seu rationis ac naturæ instantia. Verùm eodem temporis instanti quo existi

contritio, coëxistit pariter ipsa gratia.

Ejusdem sessionis 14. cap. 5. docet necessariam ad salutem esse omnium peccatorum mortalium confessionem, quorum pœnitens post diligentem sui discussionem recordatur, cum circumstantiarum expressione, quæ speciem peccatorum mutant. Circumstantiæ necessariò confitendæ, quæ speciem mutant peccatorum, sunt in triplici differentia; quædam enim circunstantiæ adjungunt mortalem alterius speciei malitiam, ut si quis Sacerdotem occidit, aut si laïcum interfecit intra Ecclesiam: illa enim personæ vel loci circunstantia ad crimen homicidii adjungit sacrilegium. Aliæ quædam circunstantiæ id præstant, ut peccatum alioqui veniale sit mortale, ut si quis famæ alterius leviter detrahat, simul advertens grave damnum ex hoc illi nasciturum ex malitia proximi. Tertiò demùm aliæ circumstantiæ ex opposito peccatum ita minuunt, ut faciant veniale, quod esset alioqui mortale; cujusmodi est subreptio, defectus sufficientis deliberationis, advertentiæ vel judicii, ignorantia leviter culpabilis. Trium horum generum circunstantias conveniunt Theologi omnes esse in confessione exprimendas; quia his non expressis, status Pœnitentis haud potest sufficienter dignosci. Quæ tamen tertii generis sunt, si post factam bona fide confessionem menti occurrant, non est necesse in altera confessione exprimi.

Sessionis ejusdem 14. capite 6. *de reform.* statuitur, ut Clerici qui in sacris sunt, aut qui beneficium Ecclesiasticum possident, habitum deferant

deferant Ecclesiasticum. Et si postquam ab Episcopo moniti sunt, habitum adhuc deferre recusent, per suspensionem ab Ordinibus, aut beneficio, ejusque fructuum privatione puniantur ab Ordinario, quantumvis exempti forent. Si verò correpti adhuc neglexerint, per officiorum, aut beneficiorum privationem coërceantur. Idem anteà constituerat Concilium Viennense *Clement. quoniam innovando, de vitâ & honest. Cleric.*

Sessionis 21. cap. 3. de reform. *In Ecclesiis* (inquit) *Parochialibus, in quibus populus ita numerosus est, ut unus & alter Presbyter non sufficiat Sacramentorum administrationi & divinis officiis, potest Episcopus compellere Rectores ad augmentum Clericorum aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda sufficiant. Ubi verò ob nimiam distantiam non potest Parochianorum pars nisi sub gravibus incommodis ad Ecclesiam accedere & Sacramenta suscipere, Episcopus potest novas erigere Parochias, etiam Rectoribus invitis, juxta formam constitutionis Alexandri tertii, in c. ad audientiam 3. de Eccles. ædif. & Clericis, quibus ministerium incumbet novæ Parochiæ, congruentem assignare portionem ex fructibus matricis Ecclesiæ; & (si necesse fuerit) compellere populum ad contribuendum quæ sufficiant ad eorum sustentationem.*

In eadem sessione, cap. 5. *Possunt* (ait) *pariter Episcopi, sine præjudicio tamen obtinentium, facere uniones perpetuas Ecclesiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum, tam curatorum, quàm simplicium, cum aliis Ecclesiis ac beneficiis*

curatis, ex causa paupertatis, aut aliis justis causis, etsi dictæ Ecclesiæ, aut beneficia essent specialiter reservata. Hoc idem olim statuerat *caput Unio, 10. q.3.* & caput *exposuisti, de præbend.* Idemque similiter cavetur edicto Gallicano Blesensium Comitiorum *art. 22. 23. 24.* sive illa quæ uniuntur beneficia tempore unionis vacent, sive non vacent. Licèt enim beneficium ante vacationem impetrari non possit, *c. 1. & 2. de concess. præbend.* uniri tamen potest sine præjudicio possessoris, ut providet hoc capite Tridentinum: sed executio unionis differtur in ipsum vacationis tempus, nisi possessor ipse consentiat & cedat reservando sibi annuam pensionem: hæc docet Petrus Rebuffus *ad regul. de reprob. benef. vivent. impetr. num. 56.*

Deinde hujus sessionis caput 7. *Ubi Ecclesiæ vetustate collapsæ sunt, nec per inopiam instaurari valent, Episcopi possunt vocatis illis quorum interest, in matrices Ecclesias locorum eorundem, aut vicinorum, illas cum emolumentis simul & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus Capellas, vel Altaria sub eisdem invocationibus. Parochiales autem Ecclesias, etsi jurispatronatus sunt, ita collapsas refici & instaurari curent ex proventibus earundem: qui si non sufficiant, patronos, aliosve qui fructum aliquem ex earundem proventibus percipiunt, aut his deficientibus, Parochianos ipsos omnibus opportunis remediis compellant, quacunque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quod si omnes nimia egestate laborent, ad matrices, seu viciniores*

niores Ecclesias Episcopi transferant, cum facultate convertendi in profanos, non tamen sordidos usus dirutas Ecclesias, erectâ ibi Cruce.

Sessionis 22.caput 4. de reform. *Ut nemo de Ecclesia, sive sæculari, sive regulari vocem habeat in Capitulo, etiamsi id ei ab aliis liberè concessum fuerit, nisi in Subdiaconatûs saltem ordine constitutus sit.* Hoc idem dudum statuerat Concilium Viennense, *Clement. ut ii qui in divinis, de ætat. & qual.& ord.præfic.*

Vetatur hoc eodem capite 4. ne aliis deinceps de beneficio provideatur, quàm illis qui ætatem & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, ut statim actu omnia beneficii onera per se exequi possint; alioquin irritam declarat provisionem.Huc pariter spectat dicta Clementina *Ut ii qui.* Veruntamen usus obtinet,ut in beneficio Sacerdotali,cui etiam cura incumbat animarum, sufficiat si provisus sit in eo statu & aptitudine, ut possit intra annum ordinem suscipere Sacerdotalem, *c. cùm in cunctis*, & *c. licèt canon, de elect. in 6.* Si verò non fuerit intra annum promotus (nisi ex justa & legitima causa fuerit ortum impedimentum) vacet ipso jure præbenda. Cæterùm ubi ex lege fundationis, vel statuto, vel consuetudine Sacerdotalis ordo actu desideraretur in impetrante, tunc non sufficeret aptitudo præfata. In universum edicit Tridentina Synodus hoc ipso capite 4. & insuper *sess. 24. de reform. cap. 12. §. neminem,* ut nemo quodcumque beneficium, cui sit aliquod annexum onus, possit obtinere,nisi aptus sit ut intra ipsum annum suscipiat

Ordinem ad illud onus requisitum. Id autem veteri juri conformatur, *c. cùm in cunctis*, §. *inferiora, de elect. cap.* 1. *de ætat. & qual. & ord.* & *d. Clem. ut ii qui.*

Potest igitur aliquis provideri de curato beneficio nondum Sacerdos, modò annum vigesimum tertium sic expleverit, ut exacto inde anno, Sacerdotio promoveatur, expleto qui ad hoc requiritur, anno ætatis vigesimoquarto, & ita inchoato vigesimoquinto, juxta Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 12. *de reform.* Cùm enim ex hoc Concilio duo ista constent, & anno 25. inchoato posse quem fieri Sacerdotem, & insuper beneficium curatum posse illi conferri, qui Sacerdotio possit intra annum promoveri, sequitur ut tale possit conferri beneficium illi qui vigesimumtertium annum expleverit; hisce enim verbis Concilium se enunciat *in d. cap.* 12. §. *neminem*, sessionis 24. *Aut in tali ætate sit, ut infra tempus à jure, & ab hac sancta Synodo statutum initiari valeat.* Hæc docet Prosper Fagnanus *in c. cùm in cunctis, de elect.* talemque esse receptam praxin, atque judiciis sacræ Cardinalium Congregationis confirmatam, asserit *n.* 63. & 64. Porrò indultum jure communi promotionis annum approbant jura pariter Gallicana edicto Blesensium Comitiorum, *art.* 9. Cui accedit constitutio Henrici quarti anno 1606. *art.* 1. Rebuffus *in praxi, tit. de non promotis intra annum, num.* 44. Papon. *lib.* 3. *decis.* 13. Bochellus *in praxi benef. verbo, An de promotione.* Melchior Pastor *lib.* 3. *de benef. tit.* 16.

Sessionis

Sessionis 23.cap.2.Episcopos electos,etiamsi Cardinales sint, si intra tres menses consecrati non fuerint (legitimis tamen seclusis impedimenti causis) ad fructuum restitutionem astringit; sed si aliis tribus mensibus id neglexerint, Ecclesiis suis ipso jure privatos esse declarat. Concilium Chalcedonense *can.*25.Episcopos præcipit intra trimestre ab electione consecrari citra necessitatis inevitabilis casum. Concilium verò Antiochenum sub Julio Papa, *can.*17. de communione fidelium repellit Episcopum jam consecratum, quamdiu ad creditam sibi Ecclesiam progredi negligit. Quò etiam spectat caput *quoniam, dist.* 57. & caput 1.*dist.*100. Quæ autem Tridentinum sanxit de Episcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum pastores, ut in suis resideant Ecclesiis, nec eis toto anni decursu abesse liceat plusquam duos aut tres menses, seu continuos, seu interruptos, *sess.*25.*cap.*1. Sed istam residentiæ materiam superiùs excussi *ad sess.6.cap.*1.

Eadem sessio 22. capite 4. *de reform.* vetat tonsurâ initiari, nisi qui Confirmationis Sacramentum antè susceperint, quique legere & scribere sciant, & de quibus probabilis sit conjectura, eos hoc intuitu statum eligere Clericalem, ut perfectiùs deserviant. Quandoquidem Clericorum ordo sublimioris perfectionis est præ laïcorum fidelium statu, conveniens est, ut nemo ad Clerum promoveatur, qui non antea Confirmationis Sacramentum susceperit. Est enim Confirmatio, atte-
stante

testante Dionysio *Eccles. Hierarch. cap. 2.* τελειωτικὴ χρῖσις, perficiens unctio, ut ἱερὰ τῆς θεογενεσίας τελείωσις, sacra divini ortûs perfectio. Et egregiè docet S. Thomas 3. *p. q. 62. artic. 1. in corp.* quod sicut in vita corporali specialis quædam perfectio est, quod homo ad perfectam ætatem perveniat & perfectas actiones hominis agere possit, unde & Apostolus dicit 1. Cor. 13. *Cùm autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli:* inde est, quod præter motum generationis, quo aliquis accipit vitam corporalem, est motus augmenti, quo aliquis perducitur & roboratur ad perfectam ætatem. Sic igitur & vitam spiritualem homo accipit per Baptismum, qui est spiritualis regeneratio: in Confirmatione autem homo accipit quasi perfectam ætatem, & robur spiritualis vitæ. Congruit igitur, ut antequam homo à statu communi laïcorum ad perfectiorem statum, qui Clericorum est, elevetur, sit jam spiritualiter perfectus, & præmunitus Sacramento Confirmationis, uti statuerunt Tridentini Patres. Cui decreto quisquis sciens & prudens contravenerit, se peccato lethali astrinxit, quia scilicet Ecclesiæ decretum in re gravis momenti transgressus est, juxta Toletum *lib. 1. instruct. cap. 71.* Bonacinam *de Sacram. disp. 8. q. unica, punct. 5. propos. 2.* Franciscum Hallier *de sacris elect. sect. 4. cap. 2. art. 2.* Nec enim accedendum hîc duco opinioni Navarri, Suarez, Conink, & aliorum, qui hanc omissionem in Ordinatis, secluso contemptu, solius damnant culpæ venialis. Concedimus quidem hunc defectum

fectum validitati Ordinum nihil officere : nam & ipsos Apostolos Christus ante suum ad cœlos ascensum consecravit Sacerdotes, antequam ipso Spiritus sancti in die Pentecostes illapsu fuissent confirmati. Certum præterea est, nullâ juris censurâ, nullaque irregularitate puniri istiusmodi defectum. Iste verò Canon, ut nemo nisi Confirmatus ordinetur, non sumpsit exordium à Concilio Tridentino, sed ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis viguit, ut probat luculenter sancti Cornelii Papæ ad Fabium Antiochenum epistola ad Eusebium *lib. 6. Ecclef. hist. cap.* 35. Ibi namque sanctus Pontifex asseverat, non recepisse Novatum in sua illa Sacerdotii inauguratione Spiritum sanctum, eo quòd signaculo Dominico non fuisset consignatus, quod fieri antè debuerat, ut disertè loquitur, *κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα*, secundùm Ecclesiæ canonem. Tum ejusdem sessionis 23. cap. 5. statuitur, *Ut qui sunt ad singulos majorum Ordinum promovendi, bonum habeant à Parocho & scholæ Magistro testimonium, atque uno saltem mense ante ordinationis expetitæ tempus conveniant Episcopum, qui Parocho, aut alii, cui visum fuerit, committat, ut nominibus ipsorum publicè in Ecclesia propositis, de natalibus, de ætate, de moribus & vita eorum diligenter à fide dignis inquirant, & literas testimoniales inquisitionis istius fidem facientes ad Episcopum transmittant.*

Postmodùm caput 12. annum inchoatum ætatis requirit vigesimumsecundum ad Subdiaconatum, & vigesimumtertium ad Diaconatum

tum, atque ad Sacerdotium vigesimumquintum. Primis verò Ecclesiæ sæculis provectior ad Diaconatum, & Sacerdotium ætas exigebatur, vigintiquinque annorum ad Diaconatum, & triginta ad Sacerdotium; sic enim definiunt Synodi quartæ Toletanæ canon 19. & antiquioris Synodi Agathensis canon 17. & his multò vetustioris Neocæsareensis canon undecimus. Ad minores autem Ordines jam requisierat Tridentinum *cap.* 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porrò ad Subdiaconatum exigit anni interstitium, à Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius similiter à Diaconatu ad Sacerdotium. Potest tamen proprius Episcopus, non tamen citra justam & urgentem causam, dispensare in interstitiis, *capite* 11. 12. 13. & 14. In comitiis Galliæ Blesensibus hæc eadem in singulis ordinandis præscribitur ætas, quæ fuit à Tridentinis Patribus constituta & præfixa.

Dictæ sessionis caput 9. concedit, *Ut possit Episcopus familiarem suum non subditum absque dimissoriis ordinare, modò fuerit triennio secum commoratus, eique quamprimùm conferat beneficium.*

Ejusdem sessionis capite 15. sic statuitur: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione absolvendi à peccatis potestatem accipiant, decernit tamen sacra Synodus, nullum, etsi Regularem, posse confessiones sæcularium audire, etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen (si illis videbitur esse necessarium) aut aliàs idoneus*

idoneus judicetur, & approbationem obtineat, non obstantibus quibuscumque privilegiis, aut contraria consuetudine. Consulito superiùs quæ supra hujusmodi pertractavi ad Concilium Viennense.

Sessionis ejusdem 23. capite 18. injungitur, ut in singulis Diœcesibus Collegia Ecclesiastica, seu Seminaria instituantur, in quibus juvenes Ecclesiæ servitio destinati educentur, atque scientiis, functionibus, & ritibus Ecclesiasticis, cantu, disciplina clericali, & sanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Conciliis præscripta, quæ suprà Commemoravi ad Toletani Concilii quarti canonem 24.

Tanti porrò momenti Seminariorum erectiones esse duxerunt Tridentini Patres, ut ad hunc finem Episcopis jus & potestatem tribuant obligandi ad annuas pro Seminario contributiones quoscunque beneficia possidentes; atque etiam ut possint, valeantque ad Seminariorum fundationem aliqua beneficia simplicia, cujuscumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vacationem, sine cultus divini & illa obtinentium præjudicio, huic Collegio applicare, unire & incorporare: nec hujusmodi uniones, vel applicationes possint ulla appellatione suspendi, aut impediri. Hæc Tridentina constitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ; quippe Regiis etiam Edictis firmatur. Sanctio namque Melodunensis *art.* 1. Episcopis injungit, ut provideant restitutioni sacræ disciplinæ; *& à l'institution*

tion des Seminaires , suivant les saints Decrets. Quæ ultima verba respiciunt Tridentinum decretum. Subsequutum est Blesensibus Comitiis alterum procusum Edictum *art.* 24. admonens Episcopos, ut erigant in suis Diœcesibus Ecclesiastica Seminaria, etiam *par l'union des benefices , ainsi qu'ils aviseront bon estre* : quibus verbis indulgetur illis circa istiusmodi Collegiorum erectiones plena potestas, qualis conceditur per Tridentinum.

Sessione 14. *in decreto reform. matrim.* pleraque de novo constituuntur circa fidelium matrimonia. In primis caput 1. declarat, *deinceps nulla & irrita connubia , in quibus non intervenerint testes duo , & proprii Parochi præsentia* ; cùm fuissent pridem validæ nuptiæ clandestinæ. Saluberrimum utique decretum, quo innumeræ lites inextricabiles, ambages, & nuptiarum incertitudines, & innumerabiles polygamiæ simul exstirpantur.

Hic jam quæritur, utrum valeat matrimonium in præsentia Parochi inviti contractum? Respondetur valere; non enim exigit sacra Synodus consensum, sed solam præsentiam Parochi, & testium, ut per hæc obvietur matrimoniis furtivis & clandestinis. Id confirmatur per legem *coram Titio , D. de verbor. signif.* ubi jussus aliquid facere corã Titio, declaratur conditionem adimplevisse, si Titio præsente & sciente fecerit, licèt invito, & dissentiente. Et in hoc Summistæ consentiunt. Sanchez *de matrim. dip.* 19. Filliucius *tract.* 10. *cap.* 6. *n.* 225. & 226. Conink *disp.* 27. *dub.* 4. *conclus.* 3, addens

dens hanc esse communem Doctorum sententiam. Fagnanus quoque *in c. quod nobis, de clandest. despons. n.* 48. *& sequentibus*, istud idem alia ratione confirmat, eo quòd Parochus non sit hujus Sacramenti minister: quo casu ejus requireretur consensus; sed solùm testis præcipuus ac necessarius, ad quod sufficit sola per sui præsentiam notitia: citatque his conformem Congregationis Cardinalium decisionem. Ita judicari vidimus in Gallicanorum Episcoporum diversis Tribunalibus. Ille tamen qui sic matrimonium iniret, graviter delinqueret, nisi quando injustè Parochus refragaretur.

Quid si Ordinarius ipse Parocho interdixerit ne matrimonii celebrationi interveniret? Quid etiam censendum, si Parochum quoad hoc suspenderit, aut interdixerit? Rectè idem respondet Prosper Fagnanus *ad c. litera quas, de matrim. contract. contra interdictum Ecclesiasticum*, tale quoque fore validum conjugium, sicque à sacra Congregatione judicatum Romæ. Et ratio est, quia non desinit per interdictum vel suspensionem esse Parochus, & licèt ex parte Parochi inhibiti, vel suspensi possit esse interventus ipsius illicitus, non tamen irritus & invalidus. Quamvis enim Parochus Episcopo subalternetur quoad jurisdictionem quam potest Episcopus tollere, vel limitare ac restringere; iste tamen interventus non est jurisdictionis actus, cùm nihil hîc decernat, aut judicet Parochus, sed solam præsentiam præstet ut testis. Et quamvis Concilium Tridentinum

Xx

sess. 24. *cap.* 7. prohibeat Parochis, ne vagantium matrimoniis intersint; si tamen intersint, matrimonia ista valorem sortirentur, ut idem asserit Fagnanus. Et matrimonium contractum contra interdictum Papæ sit quidem illicitè, sed nihilominus valet, ut docent Glossa & Innocentius *in cap. ad dissolvendum, de desponf. impub.*

Dictæ sessionis 24. cap. 2. gradus affinitatis longiùs olim productos, & irritum facientes matrimonium, restrinxit primùm quoad spiritualem affinitatem inter baptizatum, & sponsores seu suscipientes de fonte Baptismi: atque inter patrem, matremque baptizati, & suscipientes: atque inter baptizatum & baptizantem: necnon inter baptizantem & baptizati patrem & matrem. Similiter inter confirmatum & sponsorem: necnon inter sponsorem & confirmati genitores.

Olim prohibebantur quidem, & irritabantur nuptiæ usque ad septimum cognationis inter collatores gradum, computando etiam gradus pro numero personarum, dempto communi stipite, in Ecclesia saltem Latina, ut perspicuè docent testimonia, tum sancti Gregorii Papæ *epist. ad Felicem Messanæ Episcopum,* tum Isidori, tum Alexandri Papæ secundi, quæ congeruntur in Gratiani Decreto *causa* 35. q. 5. Quæ seges procul dubio erat innumerabilium ambiguitatum, & incestuosarum nuptiarum & laqueorum animas intricantium: ideóque Lateranense sub Innocentio Concilium providè omnia impedimenta reduxit ad quartum gradum,

gradum, & refertur *c. non debet, de consanguin.* Jure autem Romanorum civili, etiam fratrum & sororum liberi matrimonio jungebantur, *Instit. de nupt. §. duorum, & l. 3. ff. de ritu nupt.* Concilium verò Tridentinum circa carnalis cognationis & affinitatis gradus quatuor, sanctionem sequitur commemorati Lateranensis Concilii. Porrò jus illud Romanarum legum circa fratrum, sororumve liberos invaluit olim etiam inter Christianos. Filiiæ namque Constantini Magni Constantina & Helena nuptui datæ sunt: Constantina quidem Annibaliano primùm, filio Dalmatii fratris ipsius Constantini: Deinde Gallo Cæsari, filio Constantii alterius fratris Constantini: Helena verò nupsit Juliano alteri filio memorati Constantii.

Caput 3. publicæ honestatis impedimentum restringit ad primum gradum in sponsalibus validis; antea namque protendebatur ad quartum. Cæterùm si sponsalia ipsa invalida fuerant, nullum inde impedimentum consurget. At verò ex matrimonio rato, sed non consummato nascitur impedimentum dirimens ad quartum usque gradum, ut declaravit Pius Papa V. in constitutione incipiente *Ad Romanum*, ex cujus inadvertentia Toletus & Lopez hoc impedimentum scripserunt esse publicæ honestatis, & desinere post primum gradum.

Jam hîc quæritur, utrum ex sponsalibus de futuro, non quidem morte, sed mutuo partium consensu solutis, exurgat quoque publicæ honestatis impedimentum? Hanc agitat

quæstionem Thomas Sanchez *lib.7. de matrim. disput.68. num.2.* novissimè Prosper Fagnanus Apostolicus Referendarius *in comment. ad c. ad audientiam, de sponsal.* refert Romæ à sacra Congregatione judicatum die Julii 6. anno 1658. quod hîc quoque subsistat impedimentum istud. Et facta relatione ad Alexandrum Papam VII. qui hanc examinari quæstionem jusserat, fuisse ab ipso approbatum Congregationis judicium die Julii 10. jussumque ut posthac ita servaretur ubique à cunctis fidelibus.

Caput 4. Impedimentum affinitatis ex illicita conjunctione contractum limitat ad secundum gradum, cùm olim quartum etiam gradum complecteretur, quæ occasio erat plurimorum incestuum.

Caput 6. inducit dirimens impedimentum inter raptorem & raptam, quamdiu hæc in raptoris manserit potestate.

Eadem sessio 24. *de reform.* capite 1. decernit vacantibus Ecclesiis præficiendorum Episcoporum vitam & doctrinam in ipsis locis examinari, & inquiri, actaque & processus Inquisitionis ad Summum Pontificem transmitti. Præficiendos autem esse Prælatos non precibus, neque humano affectu, aut ambientium suggestione, sed eorum exigentibus meritis. Certè hoc ipso, quod quis Prælaturam ac dignitatem ambit, se illa indignum prodit, ut disserit Chrysostomus *lib. 3. de Sacerdotio, cap.10.* Hujusce rei legimus documentum in Judicum libro, ubi refertur, olivam, ficum & vitem

vitem detrectasse delatum sibi ab arboribus in seipsas imperium, sed rhamnum inutile, spinosumque arbustum hanc præfecturam à maximè fructiferis plantis recusatam ultrò acceptasse. Imperatores Theodosius & Valentinianus, *l. sancimus*, *C. ad leg. Iul.. repetund.* prohibent illis conferri Magistratus, qui ad eos ambitu vel pretio contenderint. Quæ lex tanti habita in Ecclesia fuit, ut in decreto sacrorum Canonum inserta fuerit, *c. sancimus*, 1. *q*.7. Beatus quoque Hieronymus *comment. in cap.*1. *epistolæ ad Titum*, sic de Episcopatu loquitur: *Vnusquisque se considerans, & sciens quia potentes potenter tormenta patientur, retrahet se ab hoc non tam honore quàm onere, & aliorum locum, qui magis digni sunt, non ambiet occupare.* Præsertim verò illorum sordida damnatur ambitio, qui officia, procurationes & munia, sive ad Ecclesiæ curam, sive ad piorum locorum vel miserabilium personarum instituta pretio ambiunt ac mercantur, *c. Salvator*, 1.*q*.3. & *l. omnes* 42. §.9. *C. de Episcopis & Cler.* Primi etiam Oecumenici Nicæni Concilii canon Arabicus 75. ita præscribit: *Si congregatio elegerit aliquem in cognitione fidei eruditum & probatum, ex his qui Altari administrant, aut ex Monasteriis, ut sit Episcopus, aut Archidiaconus, aut Chorepiscopus, aut Præfectus hospitalis, non debet ambire ille qui eligitur, alioqui ejiciatur ex Congregatione.* Denique octavæ Synodi (quæ est Constantinopolitana quarta) canon 4. postquam Photium occupato per ambitionem solio dejecit, causam ejus depositionis prætendit

ipsam ejus ambitionem, & hoc jungit, φιλαρχίαν πονηρὰν ῥίζαν τῶν κακῶν ἁπάντων, ambitionem esse radicem exitialem malorum omnium.

Sub eadem sessione 24. de reform. cap. 6. *Conceditur Episcopis absolvendi & dispensandi facultas in omnibus censuris atque irregularitatibus ex occulto delicto procedentibus, solis exceptis quæ sunt ex homicidio voluntario, aut quæ sunt ex delicto quocunque ad forum contentiosum deducto.*

Capite 16. abolentur deinceps mandata de providendo, simulque gratiæ expectativæ.

Sessionis 25. capite 5. *de Regular.* decernitur, ut clausuræ sanctimonialium curam gerant Episcopi, in Monasteriis quidem sibi subditis ex jure ordinario; in aliis verò tanquam Apostolicæ Sedis delegati. Et ut nemine obsistere auso decernant, atque inobedientes per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas compellant, quacunque oppositione & appellatione postposita, & ubi opus erit, invocato brachii sæcularis auxilio.

Capite 15. declaratur invalida & irrita omnis religiosa professio facta nondum expleto ætatis decimosexto anno. Ante Synodum Tridentinam ætas ad professionem requisita fuerat, quæ ad ineundas nuptias requirebatur, in fœminis quidem expletorum duodecim annorum, & in masculis quatuordecim, *c. significatum*, & *c. cum virum, de Regular.* Plura superiùs requirito, quæ congessi ad canonem 22. Vormatiensis Concilii. Ad religiosam professionem

nem eandem cum hoc Tridentino decreto præfigit ætatem jus Gallicanum in comitiis sub Henrico III. Blesensibus, *art.* 28.

Capite 19. *Quicunque Regularis prætendat se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum esse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque ex causa, aut etiam cum habitu sine licentia Superiorum discedere, non audiatur nisi intra quinquennium tantùm à die professionis; & tunc non aliter, nisi causas, quas prætendit, deduxerit coram superiore suo & Ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus audiatur, nec ad allegandam quamcunque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur; & tanquam apostata puniatur.* Praxis tamen statim ab ipso Concilio ubique ferè invaluit, ut ejusmodi Religiosus reclamans admittatur, etiamsi habitum dimiserit; quia hoc plerumque necessarium est, ut suæ ad reclamandum libertati prospiciat, qui statim ex habitu dignosceretur, & à Fratribus receptus carcere perpetuo concluderetur, ut pluries factum est: tum quia sic occurritur gravi hominum scandalo; dum conspicitur quis in habitu religioso sine comite per devia fugiens, aut in diversoriis degens, moribus fortasse inconditis & dissolutis. Hunc igitur etiam in habitu sæculari audiendum admonent Martinus Navarra *comment.* 4. *de Regular. n.* 77. & 78. Azorius *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *in fine*, Lessius *lib.* 2. *de just. cap.* 41. *n.* 64. Bonacina *tract. de clausuris, q.* 2. *p.* 10. *difficult.* 3. cæterique communiter.

Jurisdictionis ac potestatis Episcoporum circa Regulares capita præcipua Cócilium astruit Tridentinum *sess. 25. de Regular.* Primò circa clausuræ monialium, etiam exemptarum, aut exemptis subditarum infractionem. Talium quippe Monasteriorum clausuræ cura Episcopis incumbit, *cap. 5. hujus sess.* adeò ut inobedientes aut contradicentes possint per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacunque oppositione rejecta compescere, invocato ad hoc etiam brachii sæcularis auxilio. Hæc eadem antè constituerat Bonifacius Papa octavus *cap. unico, de statu Regular. in 6.*

Monasteriis etiam Sanctimonialium, quæ Regularibus ac exemptis subsunt, potest Episcopus bis, aut ter in anno extraordinarium Confessorem offerre, præsertim si moniales, vel omnes, vel aliquæ id requirant, *cap. 10.* Gregorius Papa XV. in Bulla incipiente, *Inscrutabili*, addit ad declarationem & executionem Tridentini decreti, Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ Legatis competere jurisdictionem, puniendique ac corrigendi potestatem in Regulares exemptos, ratione monialium ipsis exemptis subditarum: 1. si deliquerint circa personas intra monialium claustra degentes: 2. circa earumdem clausuram: 3. si circa bonorum earundem administrationem.

Secundò jurisdictionem Episcopis tradit Synodus Tridentina *hac sess. 25. cap. 11.* erga Regulares habentes Parochiales Ecclesias, ut his non præficiantur nisi illi, quos Episcopus prævio, si ei visum fuerit, examine approbaverit:

verit : atque istos circa ministerium animarum & sacram Ecclesiæ disciplinam delinquentes corrigere & punire valeat. Id verò confirmatur juribus antiquis, *c. qui Religiosis*, 18. *q*.2. & *tot. tit. de capellis Monach.* & *c. ex ore*, *de privil.* & *c.*1. §.*in eos*, *de privil. in* 6. maximè autem memorabile Urbani Papæ tertii edictum *c.*1. *de capel. Monach. In Ecclesias* (ait) *ubi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur : sed Capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per Concilium Monachorum instituatur. Ita ut solius Episcopi arbitrio, tam ordinatio ejus, quàm dispositio, & totius vitæ pendeat conversatio.*

Tertiò si Regularis etiam in propria, exemptaque Ecclesia prædicet hæreses, Episcopus ut Sedis Apostolicæ delegatus debet contra eum procedere, *sess.* 5. *de reform. cap.*2. §. *si verò*. Quæret aliquis fortasse, an ordinariis eadem competat potestas erga Parochiales Ecclesias, quæ unitæ sunt Ordini militari sancti Joannis Jerosolymitani, & erga illarum Parochos, qualis conceditur ab isto Tridentino decreto in Ecclesias Regularium Parochiales, & Parochos earum. Et competere quidem decernit Pius Papa V. in sanctione diei 22. Decembris, anni 1571. quæ incipit, *Exposcit*: cujus tenorem refert Paulus Piasecius *in praxi Episcopali, p.*2. *cap.*3. *num.*28.

Quartò quandocunque Regularis exemptus extra claustra notoriè deliquerit, ita ut populo scandalum faciat, ad Episcopi instantiam tenetur Superior Regularis illum severè puni-

re

re intra tempus quod ei præfixerit Episcopus, eúmque de irrogata pœna certum facere. Sin minus poterit Regularis ab Episcopo pro suo delicto puniri, *seß.* 25. *cap.* 14. Et superiùs *seß.7.cap.*14. *de reform.* renovant Tridentini Patres Innocentii I V. in Concilio Lugdunensi constitutionem, quæ legitur *in c. volentes, de privil. in* 6. hisce verbis : *Definimus quod quantumcunque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, vel contractus, vel rei de qua contra ipsos agitur, possunt coram Ordinariis locorum conveniri.* His conformatur jus Gallicanum : statuit enim Carolus nonus in Comitiis Aurelianensibus, *art.* 11. appellationes Regularium ab Episcoporum sententiis non suspendere sententiam in causa criminis,sed tamen appellationem evocari decernit, seclusis aliis Tribunalibus, ad Regium privatum Consilium. Sancit præterea ibidem Carolus, ut Episcopi, seu Ordinarii suppleant per seipsos Abbatum negligentiam circa vagos & errones Monachos. Hoc idem providerat *c. quanto,de offic.jud. ordin.* Itemque Chalcedodonensis Synodi canon 4. & Quinisextæ canon 42. Hoc ipsum Tridentinum Concilium *seß.6.cap.*3. ita providet : *Nemo regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci tanquam Sedis Apostolicæ delegato, secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.* Atque in universum sic edicit Tridentina sessio 21. *cap.* 8. ut commendata Monasteria,etiam Abbatiæ,in quibus non viget

viget regularis observantia, necnon beneficia, tam curata, quàm non curata, sæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab Episcopis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis annis singulis visitentur. Et mox subjungit: [Et si in eis vigeret observantia regularis, provideant Episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium Superiores juxta eorum Regularium instituta debitam vivendi rationem observent, & observari faciant, ut sibi subditos in officio contineant ac moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitaverint, vel correxerint, tunc iidem Episcopi etiam ut delegati Sedis Apostolicæ eos visitare possint & corrigere, prout ipsi Superiores possent juxta eorum instituta; quibuscunque appellationibus, privilegiis, & exemptionibus penitus remotis, & non obstantibus.]

Vtrùm verò possit Episcopus Regularem, qui notoriè & scandalosè extra claustra deliquit, carcere statim includere ac detinere, donec confecto in Curia Episcopali processu, reum puniendum ad Superiorem Regularem unà cum processu instructo transmittat? Sanè declaravit Cardinalium Congregatio, statim ad Superiorem esse remittendum, & tunc solummodò posse Episcopum sub custodia Regularem includere & punire, quando admonitus ejus Superior illum debitè coërcere neglexit.

Eadem sessio 25. de reform. capite 16. *Prohibet beneficia ex primæva institutione curata, fieri simplicia,*

simplicia, etiamsi Parocho, seu Vicario assignetur congrua portio. Ubi verò jam id factum fuit, etiam ab immemoriali tempore, curam gerat Episcopus assignandi Vicario, seu Parocho congruentem portionem, si sufficientem non habeat. Et cùm primùm per cessum, sive decessum, sive Rectoris, sive Vicarii, aut quomodolibet altera ex duabus præbendis vacaverit, beneficium integrum in animarum curam restituat, & Vicariam supprimat.

CAPUT XCVII.

Diatriba Ecclesiastica circa Tridentinum decretum, de vulgata Bibliorum editione.

SEssione quarta sic decernunt Tridentini Patres, post enumeratos sacræ Scripturæ sigillatim libros: *Si quis autem libros ipsos integros cum suis omnibus partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata lectione habentur, pro sacris & canonicis non susceperit, anathema sit.* Hunc locum multi perperam detorquent ad singulas particulas vulgatæ Latinæ editionis; cum tamen scopus longè diversus à Concilio hîc intendatur; quod postquam libros quosdam sacros, quos Hæretici de Canone obliterabant, sacro Canoni asseruit, ulteriùs providit hoc eodem loco, ut ex his etiam libris, quos Hæretici horum

tempo

temporum fatebantur canonicos, partes aliquas, etiam magnas & insigniter amplas, quas Hæretici spurias, addititias, & suppositas contendebant, debitæ authoritati canonicæ vindicaret. Atque hic est verus, genuinus, & à Concilio intentus horum verborum sensus, *Cum suis omnibus partibus.*

Hanc Synodum generalem fuisse congregatam hoc præcipuè fine, ut provideret ne Christi Ecclesia detrimentum ex erumpentibus Lutheranorum, Zuinglianorum, Calvinistarum, Anabaptistarum sectis ulteriùs caperet, nemo est qui dubitet; idque liquidò constat ex indictionis Bulla Concilio isti præfixa. At verò Novatores sectarii duplicem circa Sacros libros errorem invexerant. Primùm enim integros aliquot libros de sacrarum Scripturarum Canone expungebant: hi sunt Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum: deinde alios quidem integros admittebant, non quales in Latina vulgata editione habētur, sed tantum prout in Hebraïcis hodiernis voluminibus leguntur: in quibus permultæ desunt partes, quæ supplentur in receptis ab Ecclesia Latinis Bibliis, quas omnes partes supprimunt hæretici in universis quibus utuntur, tam Latinis, quàm vernaculis translationibus. Huic ergo secundo errori providere fategerunt Tridentini Patres per hæc verba, *Cum suis omnibus partibus.* Nec verò ulterius ad singulas & minutas particulas mens eorum collimavit, ut ex sequentibus argumentis perspicuum fiet. Quæ antequam attingam, visum est aliquas ex pluribus

ribus ſeligere, & recenſere partes, ad quas reſpexit hoc loco ſacra Synodus.

Negant igitur Novatores eſſe Canonica, & ſupprimunt ex propriis Bibliis iſta, quæ continentur in editionis vulgatæ Bibliis. Geneſ. 4. verſ. 8. *Egrediamur foras.* Et Geneſ. 38. verſ. 5. *Quo nato parere ultra ceſſavit.* Et Exod. 2. v. 22. *Alterum verò peperit, quem vocavit Eliezer, dicens: Deus enim patris mei adjutor meus eripuit me de manu Pharaonis.* Et 1. Regum cap. 5. v. 6. *Et ebullierunt villæ & agri in medio regionis illius, & nati ſunt mures, & facta eſt confuſio mortis magna in civitate.* Jerem. 1. Reg. 10. verſ. 1. *Et liberabis populum ſuum de manibus inimicorum ejus, qui in circuitu ejus ſunt: & hoc tibi ſignum, quia unxit te Deus in Principem.* Similiter 1. Reg. 14. verſ. 41. *Quid eſt quod non reſponderis ſervo tuo hodie? Si in me, aut in Ionatha filio meo eſt iniquitas hæc, da oſtenſionem: aut ſi iniquitas hæc eſt in populo tuo, da ſanctitatem.* Præterea 2. Reg. 1. verſ. 5. *Et oſtiaria domus purgans triticum obdormivit.* Inſuper 2. Reg. 10. verſ. 19. *Expaverunt, & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Iſraël.* Item 1. Paralip. 1. verſ. 32. *Filii autem Dadan, Aſſurim, & Latuſſim, & Laomin.* Alia hujuſcemodi innumera prætermitto.

Sunt item integra capita & partes ingentes in vulgata editione, deſumptæ ex Græca Theodotionis editione, quarum nihil continetur in Hebræis aut Chaldaïcis voluminibus, quæ ſimiliter à Novatoribus ut ſpuriæ reſpuuntur; quales legimus in libro Eſther, præterea in libro

libro Danielis, cujus capite 3. habentur continui sexagintaseptem versiculi, quos omnes illi expungunt. Habentur præterea integra & prolixa capita 13. & 14. comprehendentia Susannæ, & Draconis Beli, & carceris Danielis, & translationis Habacuc Prophetæ amplas historias, quæ à Lutheranis & Calvinistis exploduntur. Huic ergo Hæreticorum circa divinas Scripturas errori ac temeritati occurrendum judicavit sacra Synodus, quando illos anathemate perculit qui sacros Libros cum suis omnibus partibus pro sacris & canonicis non susceperint. Neque quidquam definire intendit vel cogitavit sacra Synodus de omnibus particulis aut verborum minutiis universis, quæ neque fidei, neque morum disciplinam convellunt, aut labefactant.

Enimverò dubitari nullo modo potest, quin eo ipso tempore quo Tridentina Synodus ipsum istud decretum circa sacros libros procudebat, sacra vulgatæ editionis Biblia tot mendis scaterent, ut nullum prorsus Bibliorum Latinorum exemplar ab innumeris mendis immune fidelium manibus tereretur. Itaque non potuissent hoc de illis statuere, quod multis venit in mentem; videlicet omnes hujusmodi Bibliorum particulas & voculas sine ulla exceptione sacras esse atque canonicas. Sanè illo ipso sæculo Plantinianæ editionis vulgata Biblia ad fidem vetustissimorum manuscriptorum totâ Europâ conquisitorum excusa, judicabant sapientes præ cunctis aliis castigatissima: & tamen post Plantinianæ correctionis editionem

editionem, aliasque eorumdem temporum satis castigatas & elaboratas, & post Concilii Tridentini tempora prodiit jussu Sixti V. Pontificis nova & castigatior Bibliorum editio: qua tamen haud contentus Clemens Papa VIII. alteram castigatiorem quàm Sixtina fuerat, concinnari fecit Bibliorum editionem.

Et tamen Sixti constitutio anno edita 1589. cujus est initium, *Æternus ille cœlestium*, & quam Bibliis suâ curâ corréctis præfixerat, ita loquitur: *De Apostolicæ authoritatis plenitudine statuimus ac declaramus, eam vulgatam sacram tam veteris, quàm novi Testamenti Latinam editionem, quæ pro authentica à Concilio Tridentino recepta est, sine ulla dubitatione ac controversia censendam esse hanc ipsam, quam nunc, prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia impressam, in universa Christiana Republica, atque in omnibus Christiani orbis Ecclesiis legendam evulgamus. Eàmque nunc demùm Apostolicâ nobis à Domino tradita authoritate comprobatam, pro vera, legitima, authentica & indubitata, in omnibus publicis, privatisque disputationibus, lectionibus, prædicationibus & explanationibus recipiendam, & tenendam esse.*

Ea constitutio Sixti nihil obstitit, quo minus postmodùm Clemens VIII. hanc vulgatam & Sixtinam Bibliorum editionem in multis post Sixtum emendatiorem edi curaverit, multis tum additis, tum detractis passim vocibus, aliisque transpositis; nonnullis etiam

fidei

fidei doctrinam non concernentibus, apertam etiam contrarietatem aut contradictionem habentibus, ut affirmat ipsa Clementis Bulla, quam refert post Sixti Bullam Cherubinus Collector *in suo Bullario.* Dicendum itaque, Sixtum emendatiora quàm ante fuissent, Biblia suppeditasse, non tamen ab omnibus expurgata mendis: neque ablatam per id potestatem fuisse posterioribus Pontificibus castigatiora Biblia edendi, qualia sunt Clementis VIII. Neque post Clementis editionem fuisse exhausta omnia sacrorum Librorum menda, aut præreptam futuris Pontificibus potestatem emendatioris editionis, quàm fuerit ipsa Clementina. Id verò unum tam Sixtus, quàm Clemens intenderunt, novam quam exhibebat uterque editionem, fuisse iis quæ præcesserant castigatiorem: & præterea si quid possit in eis posthac de novo emendari, id omne esse indifferens ad sanam fidei doctrinam.

Quinetiam subinde post Clementinam Bibliorum editionem Franciscus Lucas Theologus & Decanus Cathedralis Ecclesiæ Audomarensis, libellum edidit continentem plures lectionum varietates, quibus perfectior reddi possit ipsa Clementis editio, si accederet alterius Romani Pontificis authoritas. Collectio autem Francisci Lucæ comprehendit quater mille & amplius loca, quæ in Bibliis à Clemente correctis ulteriùs possent emendari. Idemque in epistola hujusce collectionis dedicatoria refert testimonia ex literis ad seipsum scriptis Roberti Bellarmini Cardinalis, & Joan-

nis Baptistæ Bandini, quorum operâ Clemens usus fuerat in Bibliorum à se edita correctione. Uterque Francisco Lucæ rescribit: *Sacra Biblia, per illam Clementinam, quæ de Vaticana Typographia paulò ante prodierat, editionem necdum esse accuratissimè correcta, & superesse non pauca quæ adhuc in melius mutari possent.* Hujus quidem Clementinæ editionis præfatio, quæ ab ipsis Pontificiis correctoribus præfixa est, profitetur, *hanc editionem pro humana infirmitate omnibus numeris absolutam difficile est affirmare.* Iste Franciscus Lucas aliam quoque procudit collectionem, quæ correctiones plusquam ter mille recenset, quibus Sixti editio Biblia vulgata, quæ Concilii Tridentini tempore erant in communi totius Ecclesiæ usu, defæcavit. Quis igitur asserere ausit, in Bibliis, quibus Tridentini Patres, & reliqui tunc temporis fideles utebantur, nullam vocem aut particulam fuisse, quæ non esset divinæ authoritatis? aut quis poterit hoc idem de Sixtina correctione affirmare, cùm insequens Clementina correctio quamplurima Sixtinæ correctionis loca insuper emendaverit, & adhibiti ab ipso Clemente correctores, aliique pietate, doctrinaque in primis conspicui Doctores pleraque loca, quæ in Clementina editione supersunt, mendosa esse pronuncient, & argumentis probent?

Sancti Ecclesiæ Doctores nobis apertè suffragantur. Hieronymus qui scribit nomen *Ieremiæ*, quod adhuc legitur *Matth.27. vers.9.* irrepsisse pro *Zacharia.* Epiphanius *advers. hæres.*

verſ. in ſecta Epicuræorum, qui apertè ſcribit, mendum exſcriptorum eſſe, quod etiam nunc legimus *Matth. 1. verſ. 11. Ioſias autem genuit Jechoniam & fratres ejus.* Et iterum S. Hieronymus nomen *Iſaïæ*, quod legimus *Matth. 3. v. 3.* credit eſſe additum. *Nos* (ait) *nomen Iſaïæ putamus additum ſcriptorum vitio: quod & in aliis probare poſſumus.* Sic ille. Alii inſuper priſci Patres de quibuſdam aliis ſcripturæ locis expoſtulant fuiſſe depravata. Vt & alii recentiores graves & Orthodoxi, qui tamen ante Tridentinum Concilium ſcripsêre, Nicolaus Lyranus, Alfonſus Toſtatus, Hugo Cardinalis, Thomas Cajetanus, Dionyſius Richel Carthuſianus, aliique. Sed in his haud immoror, ut ad eos pregrediar, qui poſt Concilium Tridentinum ſcriptis ſuis Eccleſiam illuſtrarunt.

Iſtiuſmodi ſunt Ioannes Maldonatus, Ludovicus Lipomanus Epiſcopus Veronenſis, Andreas Maſius, Cornelius Janſenius Epiſcopus Gandavenſis, Joannes Gagnæus, Alfonſus Salmeron, Cæſar Baronius Cardinalis, Jacobus Tirinus, Gaſpar Sanctius, Dionyſius Petavius, Jacobus Salianus, Nicolaus Serarius, Torniellus, Cornelius à Lapide, Bellarminus, ne alios recenſendo prolixior ſim. Deus optime, quales & quanti viri, in quibus eximia pietas, ſublimis ſapientia, & profunda eruditio de palma contendunt? Adeò ut licèt aliquis unum aut alterum locorum, quæ illi depravata in vulgata editione contendunt, à depravatione tamen vindicaverit, hoc ſaltem ſuperſit tot, tanto-

rumque doctorum judicio Concilium Tridentinum, quod illi omnes magna prosequebantur veneratione, & cui contradicere piaculum credidissent, minimè judicasse, singulas vocum particulas, nullâ exceptâ, prout in vulgata editione reperiuntur, esse canonicas ac divinæ authoritatis.

Vulgata translatio Latina *Iosue* 21. *v.*36. sic enunciat. *De tribu Ruben ultra Iordanem contra Iericho civitates refugii Bosor in solitudine Misor, & Iaser, & Iethson, & Mephaath, civitates quatuor cum suburbanis suis.* Nicolaus Serarius è Societate Jesu, *comment. in hunc locum*, admonet in primis ex præcedenti capite 20.v.8. aliisque Scripturis, ex his enumeratis urbibus tribûs Ruben, solam Bosor esse refugii. Quod est etiam notandum in aliis aliarum tribuum hîc recensitis civitatibus. Nam ex quadraginta octo Leviticis urbibus assignatæ sex duntaxat fuêre in refugium, quamvis in versiculis 21, 27.32,36. & 37. promiscuè & indistinctè in vulgata editione omnes civitates dicantur urbes refugii.

Addit Serarius nomen *Misor*, in vulgatum Latinum cõtextum v.36. ex margine irrepsisse. Addit prætereà vel eandem esse Iaser cum Cademoth, vel cum insequente civitate Jethson: sed probabilius esse Jaser huc per errorem immigrasse vice Cademoth. Idemque Serarius hæc verba subnectit. *Hinc apparet vulnus alicunde textui huic tam in Latinis, quàm in Græcis, quàm in Hebrais exemplaribus inflictum, quod nondum hactenus curatum satis.* Alfonsus verò

verò Tostatus textum vulgatum hujus & sequentium versiculorum ex historica veritate aliarum scripturarum corrigens, non aliter proponit nisi in singulari numero, *civitatem refugii*, non *civitates refugii*.

Gaspar Sanctius ejusdem Scriptor Societatis, qui suis commentariis universam penè Scripturam elucidavit, *ad lib.4. Reg. cap.14. num.28.& sequentibus*, multa fusè admodum de hac materia pertractat, & pro fundamento regulam istam his ipsis verbis proponit: *In Bibliis vulgatis & fuisse multa, & nunc etiam esse non pauca, quæ scriptorum ac librariorum incuriâ sensim irrepserunt, quæ mutata sunt & correcta à Sixto; & multa etiam relicta, quæ cùm mutanda viderentur, consultò tamen relicta sunt.* Eodem loco Sanctius observat, *Hieronymum in sacra Scriptura (qualem etiam nunc post Sixtinam correctionem habemus) librariorum incuriam deprehendisse, ut Isaiæ cap.32.& Matth. 1. ubi sermo est de Ieconia. Et Canum lib.11. de locis Theol. multa observare errata in numeris ex eorum incuria, qui olim Sacros Libros transcripserunt.*

Addit Sanctius sæpe in Bibliis contingere, ut una dictio à descriptore prætereatur, quia alia similis ei conjuncta est. Et profert, *Ex pluribus* (ut loquitur) *exemplis hæc pauca etiam post Pontificiam correctionem. Hebr. 12. vers.2. proposito sibi gaudio; cùm tamen juxta codices Græcos legendum velit, pro proposito sibi gaudio, ἀντὶ προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, ut legunt Chrysostomus, Theodoritus, Theophylactus, Oecume-*

nius. Sic Rom. 11. *investigabiles dicuntur viæ Domini, pro in-investigabiles. Ante Sixti verò correctionem similiter legebatur Hebr.* 5. *vers.* 11. *interpretabilis : at nunc in-interpretabilis, Græcè* δυσερμήνευτος. *Et Psalm.* 118. *nunc temporis etiam legitur : Præveni in maturitate, pro contrario vocabulo, in immaturitate, id est in tempore nondum opportuno.* Addit præterea, *Sanctum Hieronymum ad locum Isaiæ* 42. *Educet in veritate judicium, observare hunc locum mutilatè legi apud Matthæum cap.* 12. *omissis istis, non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra judicium. Idque Scriptoris errore contigisse, qui hanc vocem (judicium) repetitam in illo Isaïæ loco non advertit; ideoque semel tantùm per inadvertentiam posuit, omissis verbis intermediis. Quam observationem idem repetit Hieronymus ad Algasiam quæst.* 2.

Deinde prosequitur Sanctius adjungens: *Matth.* 1. *secunda genealogiæ Christi tessaradecade fuisse omissos non ab Evangelista, sed à parum cauto exscriptore, tres istos, Ochosiam, Ioam, & Amasiam, ob vicinitatem & similitudinem nominum Ochosiæ & Osiæ, ut inconsultò scripserit aliquis antiquarius Ioram genuit Osiam; pro, Ioram genuit Ochosiam : quod proclive erat, quia præter reliquam conformitatem, habent hæc duo nomina eandem literam initialem, nec differunt nisi una intermedia litera.*

Similiter probare & persuadere nititur Sanctius, *In tertia tessaradecade scriptum fuisse à Matthæo, Iosias genuit Iechoniam, & post transmigrationem Babylonis, Iechonias genuit Iechoniam:*

niam : eo quòd Ioachim , filius Iosiæ fuerit etiam denominatus Iechonias , ut volunt Hieronymus in hunc Matthæi locum (quem idem sanctissimus Doctor asserit ab exscriptoribus depravatum) & S. Ambrosius lib. 3. in Lucam , ad finem : & S. Epiphanius in hæres. Epicuræorum , ad finem, qui depravationem quoque ab exscriptore hîc factam asserit. Hos sequuntur quoad testimonium ejusdem prætensæ depravationis præter Sanctium , Tostatus Abulensis , Jansenius Gandavensis, Mariana *in cap.* 1. *Matth.* Garsia Galerza *lib.* 8. *cap.* 3. Difficultates porrò quæ opponi possent circa nominum numeros tessaradecadas singulas constituentes , Sanctius abundè conatur explanare.

Cornelius Jansenius Gandavensis Episcopus *in epist. ad Cardinalem Granvellanum*, quam editis à se in Ecclesiasticum commentariis præfixit , meminit quidem hujus Tridentini : quia tamen aliam esse quàm quæ à vulgò existimatur , istius decreti mentem & scopum intelligebat , sic ibidem de Ecclesiastici libro loquitur : *Hic liber præ cæteris Scripturæ libris, & infeliciùs apud nos versus est , & corruptissimus est in plerisque locis.* Deinde identidem per universum commentarii sui opus passim pronunciat , & ostendit , *Translationem istam , qualem nunc habemus , vitiatam & corruptam esse pluribus locis ad singula capita libri , neque Latinum duntaxat , sed ipsum etiam Græcum exemplar.*

Alfonsus Salmeron sancti Ignatii Loyolæ socius , qui Tridentino Concilio summo ju-

bente Pontifice interfuit, & Joannes Gagnæus *comment. ad Act. Apost. cap.* 27. *v.* 6. ambo scribunt, *Eo loco per errorem irrepsisse Lystram Lyciæ in Latinis vulgatis, cum scribendum velint Myram Lyciæ, sicut habent Græci codices, & legerunt Chrysostomus, aliique Græci Patres: cum sit certum Myram esse in Lycia; Lystram autem hic ipse liber Actuum cap.* 14. *collocet in Provincia Lycaoniæ.* Istam Salmeronis & Gagnæi sententiam refert Lorinus *act.* 27.

Joannes Maldonatus ejusdem Scriptor Societatis, *comment. in Matth.* 1. *v.* 11. ait, *hunc versiculum esse scriptorum vitio depravatum, & sic legendum esse: Iosias autem genuit Ioachim & fratres ejus, &c. Deinde versum* 12. *similiter ipsius judicio depravatum sic esse legendum: Ioachim autem genuit Iechoniam.* Idemque Maldonatus Matth. 27. v. 9. docet, *nomen Ieremiæ, quod ibi legitur, fuisse ab aliquo indocto margini appositum, deinde ab altero æquè imperito translatum in ipsum textum: cum tamen memorata ibi prophetia non sit Ieremiæ, sed Zachariæ.* Istam circa hunc locum sententiam Maldonatus communem habet cum S. Hieronymo, & Cornelio Jansenio Gandavensi ad hunc ipsum locum, ut taceam Lyranum, Hugonem Cardinalem, Dionysium Carthusianum, qui fuerunt in eadem sententia ante Synodum Tridentinam.

Jacobus Tirinus Soc. Jesu 1. *Paral. c.* 4. *v.* 22. haud satis probat istas versiones: *Qui stare fecit solem, & viros mendacii, & securum, & incendentem; cùm sint nominum propriorum Iokim & Coseba & Ioas.* Quin etiam adjungit, *vocem*

Solis,

Solis, quæ legitur in omnibus vulgatis, etiam ultimò correctis Bibliis, fuisse olim hìc insertam à sciolo, deductamque ex Iudæorum anilibus fabulis. Idemque Tirinus, necnon ex eadem Societate alii duo, Jacobus Salianus *ad an.* 3150. *n.* 5. *& seqq.* atque Dionysius Petavius *ration. temporum p.* 2. *cap.* 11. Caietanus pariter *in* 2. *Paralip.* & Torniellus *in annal.* unanimiter omnes scribunt, *in lib.* 2. *Paral. cap.* 22. *v.* 2. *mendosè legi tam in Hebræis, quàm in Latinis voluminibus, quadragintaduos annos, pro duobus & viginti, sicut habetur* 4. *Reg.* 8. *v.* 26. Cornelius à Lapide *comment. ad* 2. *Paralip.* 22. apertè affirmat, *ibi esse mendum numericum, & contrarias rationes solidè refellit.* Addit, *idem affirmari à Bellarmino in manuscripta concordia annorum Israël, & Iuda, quam penes se habet.* Deinde sic ait: *Plura in editione vulgata à Romanis correcta sunt, & plura corrigi possent, ut ipsi correctores in Præfatione fatentur. Sic multi demunt Caïnan à serie generationum in genealogia Christi, cùm tamen eum constanter habeant omnia Græca, Latina, Syra, Arabica exemplaria, Lucæ* 3. 36. Hactenus Cornelius à Lapide.

Aloïsius Lipomanus Veronæ Episcopus, & Andreas Masius intricati ambo perplexis difficultatibus conciliandi cum narratione Moysis ea quæ perhibet S. Stephanus de vocatione & migratione Abrahami, nodum istum Gordium exscindere quàm solvere satius duxerunt, & scripserunt, *antiquarios nonnulla exscribendo caput Actuum septimum, sive per incuriam, sive per imperitam audaciam vitiasse.* Non tamen desunt rationes

rationes conciliandi loca in speciem contraria, quas alii Expositores excogitarunt.

Cæsar Baronius Cardinalis de Ecclesia optimè meritus, rationibus aliquot chronologicis adductus asserit ad Christi annum 59. *Subesse mendum in omnibus Pauli exemplaribus*, 2. *Tim*. 4. & 20. *Trophimum autem reliqui infirmum Mileti, cùm autumet Melitæ legi oportere.*

Præ omnibus Bibliorum editionibus præcipuam certè laudem ac venerationem meretur Latina vulgata, à sincerioribus & eruditioribus ingeniis cæteris omnibus translationibus prælata, quamque universa Ecclesia reliquis omnibus posthabitis complexa est: nec minùs tamen suprà recensiti gravissimi & Catholici Doctores, aliique quorum commemoratione supersedeo, ipsique illi, qui Sixti & Clementis jussu vulgatam editionem exactiùs quàm antea correxerunt, hoc de ipsa in præfatione, quam Bibliis præfixerunt, testati sunt: *Non posse affirmari quod sit numeris omnibus absoluta, atque in his non pauca relicta fuisse, quæ mutanda videbantur.* Nimirum quia menda nonnulla sic ab antiquo irrepserant, ut nulla suppeterent exemplaria his mendis vacua. At verò sapientis veterum librorum, & maximè Sacrorum correctoris est, nihil ex propria mente innovare, sed cuncta ad fidem optimorum & vetustissimorum exemplarium exigere, quantumvis videri possit alteratus ab antiquis non quidem authoribus, sed exscriptoribus locus.

Id verò non solùm in vulgata editione damnum contingere potuit, sed in ipsis Hebraïcis, Græcisque

Græcisque exemplaribus reipsa ita contigisse certum est, ut nullum hujusmodi exemplar immune prorsus reperiri possit, ipsaque Ecclesia sancta in omni sæculorum decursu, vix ac ne vix quidem Bibliis Hebraïcis, aut Græcis, aut Latinis potita sit; quæ omni ex parte illibata & expurgata essent. Exempli causâ in multiplicibus versibus capitis 21. Josuë videbant adhibiti tum à Sixto, tum à Clemente correctores perspecta rei veritate, *Legendum esse potius urbs, quàm urbes refugii.* Tum quia ex multiplicibus illic nominatis urbibus Leviticis solæ illæ, quæ primo loco in iis versibus nominantur, pertinebant: tum quia ipsi, tam Hebræi, quàm Græci codices archetypi, urbem numero singulari exprimebant. Hebræi quidem את־עיר מקלט *eth-hir miclat*; Græci quidem τὴν πόλιν φυγαδευτηρίου. Nec dubitabant emendatores, quin Latinus interpres transtulisset in singulari *urbem*: facilè quoque animadvertebant sciolum quempiam & audaculum vulgatæ editionis, sive transcriptorem, sive correctorem, videndo non unicam, sed plures designari simul civitates, ineptè autumasse non urbem scribendum, sed urbes. Quia tamen ista depravatio ab altissimè dudum petitis sæculis invecta fuerat, nec ullum hac in parte illibatum exemplar occurrebat, maluerunt modesti & religiosi emendatores, rem uti erat relinquere intactam, quàm contra omnium veterum Latinorum exemplarium fidem aliquid ex mente propria commutare. Atque ita multa (ut ipsi protestantur) quæ mutanda videbantur,

videbantur, consultò immutata reliquisse.

Hebræa verò Biblia non esse jamdudum à mendis vacua perspicies, si conferas cum Græca Septuaginta Interpretum editione: cui tantùm detulisse ipsum Christum Dominum, ejusque Apostolos & Evangelistas constat, ut quando ex veteri Testamento testimonia proferunt, non aliter ea enuncient, quàm juxta Septuaginta Interpretum editionem, etiam ubi maximè videntur ab Hebraïco textu discrepare. Constat verò 70. Interpretes aliquot sæculis Christo anteriores à Principe Sacerdotum selectos, florente Judæorum Republica, instructos fuisse quàm emendatissimo veteris Testamenti Hebraïco exemplari: nec minùs liquidò constat, ipsos aliter in Hebræis voluminibus legisse, quàm nunc temporis, atque ab annis mille & ducentis legi soleat, ut perspicuè ostēdunt in editis à se in Psalmos commentariis Paulus Burgensis, Genebrardus, Lorinus, Bellarminus. Fateri ergo necesse est, Hebræorum codices, quales habemus, depravationem dudum contraxisse. Quæ depravatio post reprobationem Judaïsmi multis ex causis ortum duxit (ut sileam exscriptorum incuriam, inscitiam, malam fidem, quam etiam Judæis improperat Justinus Martyr circa Scripturas *in Dialogo cum Tryphone Iudæo*) tum ex plurium Hebraïcarum literarum similitudine, unde factum, ut aliæ pro aliis facilè substitutæ fuerint; tum ex vocalium apud Hebræos defectu, quarum loco alia pro aliis vocalia puncta obtruserunt Rabbini Judæorum, post Christianæ Religionis

ligionis exortum istiusmodi punctorum inventores;tum demùm ex interpunctionum, periodos & incisa dividentium, collocatione diversa, qua sensus sententiarum & verborum quamsæpissimè immutatur, & planè diversus reperitur inter hodierna Hebraïca Biblia & Septuaginta Interpretes. Hæc passim demonstrat in Psalmis Genebrardus, & ab hoc mutuatus Bellarminus.

Quod verò attinet ad Græcam 70. Translatorum editionem, quæ ab ipsis Apostolorum temporibus omnem in Ecclesia obtinuerat authoritatem, in Oriente quidem ad hunc usque diem, in Occidente autem per annos quingentos', ubi Romana Ecclesia,cæteræque tum Occiduæ, tum Africanæ non aliis utebantur Latinis Bibliis, quàm derivatis & traductis ex fonte translationis Græcæ à 70.editæ; dubitari tamen non potest, quin editio τῶν 70. fuerit multis locis vitiata & corrupta jam inde à prioribus Ecclesiæ sæculis, ut conqueritur Origenes *ad caput Ieremiæ* 17. Fieri ergo non potuit, quin Latina antiquiora Biblia, quibus solis universa Ecclesia Latina utebatur, eosdem pariter defectus contraxerint. Ipse sanè Origenes quamoptimè potuit Septuaginta expurgavit, quæ tamen diligentia ejus minimè suffecit, quandoquidem Sanctus Martyr Lucianus, & Hesychius novas post Origenem addidère correctiones τοῖς Septuaginta; sed inter se ita diversas,ut fidem faciat Hieronym.Orientalium Ecclesiarum partem usam Luciani editione fuisse, at in altera parte prævaluisse editionem Hesychii

Hesychii. Quæ tamen non obstiterunt, quin Græcæ utriusque editiones multis nævis & maculis aspersæ sint, ut passim S. Hieronymus expostulat.

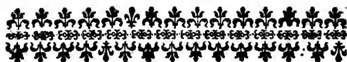
Quod autem ad Latinarum Ecclesiarum Latina Biblia spectat, quibus illæ per annos quingentos usæ sunt, sic de illis testatur Hieronymus præfat. in Josuë: *Apud Latinos tot sunt exemplaria, quot codices, cùm unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit, vel subtraxerit quod ei visum est.* Hieronymo suffragatur Augustinus *libro 2. de doctr. Christ. cap.* 11. hisce verbis: *Qui Scripturas verterunt Latini numerari nullo modo possunt; ut enim cuique primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus, & qui aliquantulum facultatis utriusque linguæ sibimet habere videbatur, ausus est interpretari.* Ita Augustinus. Et sanè ut fuissent illæ versiones alioqui sinceræ, illas tamen labes necessariò contrahebant, quæ temporum injuriâ codices ipsos Græcos, unde translatæ erant, deformaverant. Sola verò vulgata editio, cujus authorem Hieronymum eruditiores credunt, ex Hebraïcis fontibus hausta est. Sed ipsa quoque (ut in omnibus rebus, quæ privatorum hominum manibus passim & longo annorum decursu tractantur, necesse est evenire) nævorum & depravationum haud paucas injurias pertulit ab exscribentibus antiquariis, & correctoribus imperitis. Quare multis præconiis laudanda est Sixti & Clementis Pontificum pia solicitudo, qua factum est, ut defæcatioribus nunc Bibliis fruamur, detersis innumeris, quibus & ante

ante, & post Concilium Tridentinum scatebant maculis. Certè nunquam permisit, aut permissura est divina providentia, ut Biblia sacra, quibus publicè Catholica Ecclesia utitur, ejusmodi erroribus fœdentur, qui divinæ fidei, morumque sanctitati directè & manifestè adversentur. Huc enim collimat Christi in suam Ecclesiam regimen & directio.

Quamvis olim Curiæ Regni Franciæ, consulente & instigante Carolo Molinæo Parisiensi Advocato, qui suum etiam qualecunque consilium typis edi curavit, hujus Synodi Tridentinæ receptioni, præterquam in decretis solis, quæ de fide sunt, obstiterint; singuli tamen Episcopi intra proprias Diœceses recipi, & observari curaverunt hujus Concilii Canones, quotquot etiam circa Ecclesiæ ordinem & disciplinam constituerat. Quo factum est, ut jam inde ab integro sæculo graduum consanguinitatis & affinitatis, tam spiritualis quàm carnalis restrictio, quoad legitima connubia, anni etiam ad pro ssionem validam requisiti, annus quoque probationis, forma reclamandi à facta dudum professione, ætas quoque ad singulos Ordines requisita, formæ provisionum beneficialium, declarationes potestatis Ordinariorum in multis rebus & personis, maximè verò circa casus occultos, quorum olim absolutio aut dispensatio Papæ reservabatur, aliáque ejusmodi quamplurima vigorem, nemine opponente, in Gallia habuerint jam inde ab ipso Pii quarti Pontificatu. Etiamsi Canones hisce Tridentinis anteriores, atque olim

olim in regno Galliæ vigentes diversa omninò statuissent, ut facilè compertum fiet prædictos Canones percurrenti, & conferenti cum antiquioribus juribus, quæ in ipsis, & cum ipsis exactè contulimus, quæ abrogata & mutata videmus in hoc Regno à tempore Tridentini Concilii: quod est argumentum evidens receptarum in Galliis Tridentinarum sanctionum. Ad postremum anno Christi 1615. Lutetiæ in Generali conventu Gallicani Cleri sub regno Ludovici XIII. de novo receptum fuit communi decreto Concilium istud, ut ex generalibus actis constat Gallicani Cleri, & scribit in suis Annalibus Petrus à sancto Romualdo Ordinis Fuliensium Monachus.

INDEX

INDEX
RERUM NOTABILIUM HUJUS OPERIS,
ordine Alphabetico digeſtus.

In quo numerus Paginam & Materiam indicat.

A

Alæ

bono

B

Baptiſmi,

C

Cæcilianus

qua

Clerici

Cyprianus

D

E

Episcopi

vel

Episcopus

Faustus

G

Gerbertus

H

Hierony

I

Judicandus

K

L

M

Massilia

N

O

Pallii

P

Pragmatica

Προηγιασμένα,

Q

R

S

Semi

Synodo

V

Vicario

X

Z

FINIS.

